ANTONII AVGVSTINI ARCHIEPISC. TARRACON.

Iuris Pontificij veteris Epitomes

PARS TERTIA DE IVDICIIS.

I. In hac parte agitur de Actionibus, siue Iudiciis, Accusationibus, Restitutione spoliatorum, Sententiis, & Appellationibus.

II. Item de peccatis, quæ contra Deum, contra se, & contra proximum quis committit, ac de pœnis, seu pœnitentiis eorum.

III. Postremo de Censuris: Excommunicatione, Interdicto, Eiectione, Depositione, Priuatione ve officij, & beneficij, Suspensione, Degradatione, & similibus.

LIBER XXIX.

DE ACTIONIBVS, SIVE IVDICIIS.

Laus Iustitiæ. Tit. I.

CAPVT I.

TVRPE est me hoc defendere, quod prins mihi non constiterit iustum esse: quia ego homines propter iustitiam diligo, non autem iustitiam propter homines postpono. *Greg. Leont. Exconsuli li. 8. regist. epist. 51.*

Cap. II.

Amatoris iustitiæ indicium est, quoslibet, & quomodolibet hanc velle penitus inuenire. Iustitia nempe pretiosa margarita est, quæ non solum in thesauris regiis, verum etiam in sterquiliniis est quærenda, &c. *Nicol. epist. ad Michaël. Imp. in prin. incipit, Quanto maiora:*

Cap. III.

Perfectorum virorum est, non solum iustitiam & veritatem, quæ Christus est, corá cunctis mundi Principibus confiteri; verũ etiam, si necesse sit, vsque ad mortem tota virtute defendere, &c. *Nicol. ad Senatorem CP. ep. 16.*

Cap. IV.

Scriptum est: Iusticia eleuat gentem, Iniusti- *Prou. 14.* tia vero miseros facit popnlos, & Psalmista: *Ps. 105.* Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempote. *Avel. sub Carolo c. 13.*

Cap. V.

Prou. 14. Quod per iustitiam stet regnum, Salomon in prouerbiis adstruit ita inquiens: Iustitia eleuat gentem, & miseros facit populos peccatum. Item: Misericotdia, & veritas custo- *Pro. 20.* diunt Regem, & roboratur iustitia thronus eius. Item; Facere misericordiam, & iudi- *Prouerb. 21. a.* cium magis placet Deo, quam victimæ. Et *Ibid.* infra Rapinæ impiorum detrahent eos, qui noluerunt facere iudicium. Item ibi: Qui se- *Ibid. & 15.* quitur iustitiam, & misericordiam, inuenit vitam, & iustitiam, & gloriam, &c. Item: *Eccl. 10.* Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias, & Iniurias, & contumelias, & diuersos dolos. Quibus verbis liquido claret, quod pietas, iustitia, & misericordia stabiliant regnum: & læsiones viduarum, & pupillorum, calumniæque miserorum, violentaq; iudicia, & peruersio iustitiæ, euidenter illud euertant. Vnde & multorum regnorum collapsio, quia pietatis, iustitiæ, & misericordiæ non habuerunt stabilimentum, his, quæ dicta sunt, patenter fidem attribuit. *Paris. sub Lud. & Loth. l. 2. c. 4.*

Cap. VI.

Per hoc supernæ maiestatis auctorem, cuius vniuersa reguntur imperio, placari credimus, si in populo nostro iustitiæ iura seruamus; & ille pius pater, & Dominus, qui humanæ fragilitatis substantiam suo semper adiuuare consueuit auxilio, melius dignabitur cunctorum necessitatibus, quæ sunt oportuna, concedere his, quos cognoscit præceptorum suorum monita custodire, &c. Con-

uenit ergo, iustitiæ, & æquitatis in omnibus vigore seruato, distringat legalis vltio iudicum, quos non corrigit canonica prædicatio sacerdotum; quo fiat, vt dum præterita resecantur scelera, nullus audeat perpetrare futura; & ita vniuersos excedentes pro disciplinæ tenore seruando correctionis fręna constringat; vt in vniuersa regione nostra pacis, & concordiæ iura proficiant. *Guntramnus Rex Francorum in syn. Matiscon. ij.*

De concordia, & amore mutuo, & de reconciliatione dissidentium.

Tit. II.

CAPVT I.

d. 90. c. 11. c. 1. de tregua & pace. apud Gregor. ix. & in 1. coll. PRæcipimus, vt Episcopi ad solum Deum, & salutem populi habentes respectum, omni tepiditate deposita, ad pacem firmiter tenendam mutuum sibi consilium, & auxilium præbeant; neque alicuius amicitia, aut odio prætermittant. Quod si quis in hoc Dei opere tepidus inuentus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat. *Innoc. ij. in concil. Roman. cap. 9. Alexand. iij. in conc. Lateranens. c. 21.*

Cap. II.

Vos, si dilectionem habueritis ad inuicem, & vnanimes fueritis, facile tales separare poteritis (*loquitur de iis, qui inuehuntur in Episcopos*) si vero, quod absit, discordes fueritis, & canino dente vos derodere cœperitis, non solum eos non superabitis, sed & vobis ipsis nocebitis. *Alex. ep. 2. ante med.*

Cap. III.

Dist. 90. c. vlt. Perlatum est ad Sedem Apostolicam, aliquos vestrum nocere fratres velle, & vt eadant, decertare: similiter in sacramentis discrepare; & ob id contentiones, & æmulationes inter vos fieri, à quibus dissensionibus vos auertere, & in his omnibus concordare, & opem ferre vicissim mandamus; nam si hoc agere cito neglexeritis, & vicissim reconciliari non studueritis, ab Apostolicæ Sedis, & totius Ecclesiæ communione vos pelli non dubitetis. *Victor. ep. 2. in med.*

Cap. IV.

11. q. 3. c. 89 si quis in fine. Homini religioso parum esse debet, inimicitias aliorum non exercere, vel non augere male loquendo; nisi eas etiam extinguere bene loquendo studuerit. *Callist. ep. 1. in fi. Iuo par. 5. c. 235. decr.*

Cap. V.

Studendum est Episcopis, vt dissidentes fratres magis ad pacem, quam ad iudicium coërceantur. *Steph. ep. 2. ante med.*

Cap. VI.

Nemo quod suum est, quærat, sed quod *Philip. 3.* alterius, sicut Apostolus ait: Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bono ad ædificationem; nec enim poterit vnitatis nostræ firma esse compago, nisi nos ad inseparabilem soliditatem vinculum caritatis adstrinxerit: quia sicut in vno corpore multa membra habemus, *Rom. 12. 1. Cor. 12.* omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Hæc connexio totius quidem corporis vnanimitatem requirit, sed præcipue exigit concordiam sacerdotum. *Leo epist. 82. ad Anastas. Thessalonicen. Episcopum cap. 11.*

Cap. VII.

Hi, qui publicis inter se odiis exardescunt, ab Ecclesiasticis conuentibus sunt remouendi, donec ad pacem recurrant. *Arelatens. ij. cap. 31.*

Cap. VIII.

Dissidentes Episcopos, si non timor Dei, synodus reconciliet. *d. 90. c. 6.* *Cart. iv. c. 25. L. Burc. l. 1. c. 62. Iuo par. 5. c. 172. decr.*

Cap. IX.

Studendum est Episcopis, vt dissidentes fratres, siue clericos, siue laicos ad pacem magis, *d. 90. c. 7* quam ad iudicium cohortentur. *Carth. iv. c. 26. L. Capit. li. 6. c. 287. Burch. li. 1. c. 101. Iuo par. 5. cap. 203. decr.*

Cap. X.

Discordantes clericos, Episcopus vel ratione, *d. 90. c. 1.* vel potestate ad concordiam trahat, inobedientes synodus per audientiam damnet. *Carthag. iv. ca. 59. L. Burch. li. 2. cap. 215. Iuo par. 6. c. 290. decr. Ansel. lib. 8. cap. 34. in addit. Cæsar. li. 4. c. 112.*

Cap. XI.

Oblationes dissidentium fratrum neque in sacrario, *d. 90. c. 2.* neque in gazophylacio recipiantur. *Carthag. iv. cap. 93. Tolet. xi. cap. 4. Troslean. cap. 12. Burchar. lib. 5. cap. 38. Iuo par. 2. cap. 47. decr.*

Cap. XII.

Quicumque odio, aut longinqua inter se lite dissenserint, & ad pacem reuocari diutina *d. 90. Placuit. c. 9.* intentione nequiuerint, à sacerdotibus ciuitatis primitus arguantur; qui si inimicitias deponere perniciosa intentione noluerint, de Ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione pellantur. *Agath. c. 31. Vorm. c. 41. Trosl. c. 12. Bur. l. 10. c. 61. Iuo par. 13. c. 62. decr.*

Cap. XIII.

Qui sacramento se obligauerit, vt litigans cum quolibet ad pacem nullo modo redeat; *22. q. 4. c. 11.* pro periurio, vno anno à communione sanguinis & corporis Domini segregatus, reatum suum eleemosynis, fletibus, & quantis potuerint ieiuniis, absoluat. Ad caritatem vero, quæ operit multitudinem peccatorum, celeriter venire festinet. *1. Pet. 4.* *Ilerd. c. 7. Vide Trosle. ca. 11. Raban. c. 20. de pœnit. Bur. li. 12. c. 17. Iuo par. 12. c. 74. decr.*

Cap. XIV.

Propter illud cœleste mandatum: Pacem meam do vobis, &c. si inter consacerdotes ex caussa *Ioa. 14.*

liuot emerserit, vt pendente certamine sibi inuicem reconciliari nõ possiut; electis ab vtraque patte fratribus, id est, presbyteris, præpõderante dulcedine, litis iacula finiaut, & vota pacis requirant, &c. Si quis tunc reconciliari neglexetit, cum ad synodum venerit, non solum reatum coram coepiscopis se cognoscat incuttere, verum etiam congruæ pœnitentiæ intelligat vindictam subire, &c. *Taron. ij. c. 2.*

Cap. XV.

c. 3. de præsũpt. 1. coll. Sicut omnis, qui diligit fratrem suum, ex Deo est, ita omnis, qui odit proximum, ex diabolo est, dilectione enim sola discernitut, quis ex quo genitus approbetut; dicente Ioãne: *1. Ioan. 3.* In hoc manifestati sunt filij Dei, & filij Diaboli. Omnis qui non facit iustitiam, non est ex Deo, & qui non diligit ftattem suum; quoniam hoc est annunciatio, quam ab initio audistis, vt diligamus alterutrum; & post paululum: *Ibid.* Omnis qui odit frattem suum homicida est, & scitis, quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. Ecce homicida esse probabilitet declatarur, qui à *Ephes. 4.* fraterna societate diuiditur, &c. Et Paulus: Non occidat sol supet itacũdiam vestram. Et, Nolite locum dare Diabolo. Relatũ est nobis, quorundam sacerdotum personas non solum occasum solis ab ira non reuocare; sed quod nec annosa ttansactio temporum ad bonum caritatis teclinet; quippe in quorum cordibus *vid. dist. 90. c. 2.* sol iustitiæ Christus occubuit, vt ad lumen caritatis redire vix possint. *Oblationes.* Horum ergo discordantium fratrum oblationes, iuxta antiqui canonis definitionem, nullo modo recipiendas esse censuimus, atque præcipimus eis; vt antequam eos recõciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare Domini audeat, vel gratiam communionis sanctæ percipiat, sed geminato tempore pet pœnitentiam cõpensabunt, quod discordiæ seruierunt. Quod si vnus, alio contemnente, ad satis factionem caritatis cucurrerit: ex eo tempore, vt pacificus intra Ecclesiam reputetur, ex quo ad concordiam festinauit; sententia tamen superiori seruata, vt tempus quod in ira expendit, geminatum in pœnitentiæ satisfactione persoluat. *Tolet. xi. c. 4. vide Cart. iv. c. 93. L. vide Trosle. c. 12. Burc. l. 1. c. 131. & li. 5. c. 38. Iuo par. 2. ca 47. & par. 5. c. 231. decr.*

Cap. XVI.

De pacis bono, atque concordia, vt ab omnibus omnino indisrupta teneatur, inter Episcopos, & comites; inter clericos, & monachos, & omnem populum christianum, &c. Quidquid illud est, quod nos ad veræ pacis studium, & caritatis perfectionem prouocat, totis viribus sectandum est. Quidquid nos ab illa disiungit, vt venenum mortiferum cauendum est. *Arelat. sub Carolo ca. 12 Capitul. li. 7. in addit. c. 63.*

Cap. XVII.

Omnes homines, & maxime Christiani, studeant inter se pacem, vnanimitatem, & concordiam habere; odium vero, & discordiam longe à se propellere. *Taronens. sub Carolo c. 32.*

Cap. XVIII.

Si inter omnes fideles pax, & concordia habenda est, dicente Apostolo: Sequimini pacem & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum; *Hebr. 12.* multo magis inter Episcopos, & Comites esse debet, qui post Imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt. Ita enim inter se concordare debent, vt alterutrum sibi ad Dei seruitium peragendum, & ministerium suum explendum, non solum non nõceant, quin potius adminiculo sint. *Cabil. sub Carolo c. 20. Magunt. sub Raba. ca. 4. Magunt. sub Arnul. c. 24.*

Cap. XIX.

Vt pax & concordia sit, atque vnanimitas in *Ioan. 1.* populo Christiano: quia vnum Deum patrem *Ephes. 4.* habemus in cælis, & vnam matrem Ecclesiam, vnam fidem, vnum baptisma: ideo in vna pace & vnanimitate concorditer viuere debemus, si ad vnam & veram hæreditatem regni cælestis cupimus peruenire: quia non est dissensionis Deus, sed pacis, vt ipse ait: *1. Cor. 14.* Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. *Matt. 5.* *Magunt. sub Carolo c. 5. Magunt. sub Raban. c. 4. Capit. l. 7. c. 15. in addit.*

Cap. XX.

Admonendi sunt beneuoli subditi, vt sic alienis bonis congaudeant, quatenus habere & propria cõcupiscant; sic proximorum facta diligendo laudent, vt etiam imitando multiplicent: ne si in hoc præsentis vitæ stadio ad certamen alienum deuoti fautores, sed pigri spectatores assistant, & post certamen sine brauio remaneant, qui nunc in certamine non laborant: & tunc eorum palmas afflicti respiciant, in quorum nunc laboribus ociose perdurant. Valde peccamus, si aliena bene gesta non diligimus: sed nihil mercedis agimus, si ea, quæ diligimus, in quantum possumus non imitamur. *Greg. in pastor. l. 3. c. 11. apud Aqu. c. 103. ad fin.*

Cap. XXI.

Inter cætera mala, quæ fidem commaculant, quatuor nobis vitia spiritualia merito exaggeranda videntur, &c. odium, & discordia, quæ caritatem inter proximos extinguunt, dilectionem vacuant, & omnia bona peruertunt, & non sinunt proximos in mutua dilectione consistere, nec quietam, tranquillamque, vt decuerat Christianos, vitam degere. *Paris. sub Ludo. & Loth. l. 1. c. 1. in fin.*

Cap. XXII.

Hi, qui Palatinis honoribus fulciuntur, siue clerici sint, siue laici, dignum est, vt vinculo caritatis connectantur; ne alterutrius iniuriã, aut dehonorationem contra fas meditẽtur; ne desides, & dolosi ad inuicem existant; ne forte qui dolosi sunt, incidant in illud Psalmistæ dicentis: *Psal. 27.* Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.

Da illis Domine secundum opera eorum, & secundum nequitiam adinuentionum ipsorum. *Paris. sub Ludou. & Lothar. lib.* tt. *cap.* 6. *in med.*

Cap. XXIII.

Hoc summopere elaborandum est, vt semper inter pastores Ecclesiarum, & gregem Christi pax, & concordia, vnanimitasque seruetur: nisi enim caritatem & concordiam in inuicem habuerint, Deum, sicut oportet, propitium habere non merebuntur. *Paris. sub Ludou. & Loth. lib.* 3. *c.* 10. *Aquisgr.* 33. *sub Lud. par.* 4. *cap.* 6.

Cap XXIV.

Si fideliter vultis regnare, & vigorem Regium, & seniorale, & super vestros, & super impugnantes potestatem vestram optatis habere, caritatem illam, quam Apostolus docuit, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta cum fratribus vestris studete habere. *Meld. c.* 7.

1. *Tim.* 1

Cap. XXV.

Vt tanta inter nos, largiente Domino caritas, & vnitas teneatur, vt quoties aliqui in populis, quibus regendis præesse dignoscimur, aduersus Ecclesiam, & sacerdotalem auctoritatem contemptores, & rebelles existunt, tanta instantia inuicem & litteris, & verbis iuuare studeamus, vt pondere Ecclesiastici vigoris retrusi, & pressi ad humilitatem pœnitentiæ compellantur. *Valent. sub Lothar. cap.* 13.

Cap. XXVI.

Per murmurationes, & detractiones caritatis vinculum, quod præcipue inter pastorem, & gregem Deus requirit, & quod nos singulariter Deo iungit, nimis dolenter soluitur. Et recedente Deo, qui in scissura mentium habitare non potest, grauissima quotidie damna, & mortes animarum fiunt: ita, vt si hæc negligantur, non iam pastores, sed interfectores, quod absit, Christi ouium, inueniamur. *Valent. sub Loth. c.* 14.

Cap. XXVII.

Dominicis & festis diebus presbyteri, antequam missas celebrent, interrogent, si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implacabilem habeant: & si inuenti fuerint, statim reconcilientur. *Nannet. ca.* t. *Inop.* 2. *ca.* 122. *decr.*

Cap. XXVIII.

Pro. 16. De discordantibus Salomon ait: Homo peruersus suscitat lites, & verbosus separat *Ibid.* 17. Principes. Item: Semper iurgia quærit malus: Angelus autem crudelis mittetur contra eum. Angelus autem crudelis immundus est spiritus, qui à Deo contra peccantes, iurgia quærentes mittitur, vt eos vel in præsentia affligat, vel etiam post mortem ad interitum *Ibid.* 15. æternum rapiat. Item Salomon: Vir iracundus prouocat rixas, qui autem patiens est, mitigat suscitatas. Item: Qui meditatur discordias, diligit rixas: cum talibus certe Deus *Ibid.* 17. non est, quoniam attestante Paulo Apostolo: Non est Deus dissensionis, sed pacis. In pace autem vocauit nos Deus. Hinc suauis doctor Ecclesiæ Gregorius: Deus in vnitate est; illi eius merentur gratiam habere, qui se ab inuicem per sectarum scandala non diuidunt. Et Dominus in Euangelio: Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, &c. iuxta Pauli vocem: Simus cum patientia supportantes inuicem, & donãtes nobismetipsis, si quis aduersus aliquem habet querelam. Sicut Deus in Christo donauit nobis, ita & nos dimittamus inuicem, si quid detur nobis, vt dimittatur, quod debetur à nobis. Tale quippe pactum cum Deo facimus in oratione dicendo: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Vnde summopere cauendum est nobis, qui enim non dimittit ei, qui sibi facit iniuriam, hoc petendo, non pro se facit orationem, sed super inducit maledictionem: & frustra sibi Dominum propitium fieri quærit, qui placare proximos negligit. *Trosl. c.* 12.

1. *Cor.* 14 *Ibi. c.* 7. *Mat.* 5. *Coloss.* 3. *Matth.* 6. *c.*

Ne litigent temere Christiani.
Tit. III.

CAPVT I.

Ei, qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et quicumque te angariauerit mille passus, vade cum illo alia duo. *Christus apud Matth. cap.* 5. *num.* 40. *Fabian. epist.* 2. *post med.*

Cap. II.

Abeo, qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. Omni autem petenti te tribue: & qui aufert, quæ tua sunt, ne repetas. *Christus apud Luc. c.* 9. *nu.* 29. *Fabian. ep.* 2. *post med.*

Cap. III.

Abstine te à lite, & minues peccata; homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitias, &c. *Ecclesiast. c.* 28. *num.* 10. *Pontian. ep.* 2. *in med. Xyst.* 3 *ep.* 1. *vnt. ad med.*

Cap. IV.

Iam quidem delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos, quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? *Paul.* 1. *Corinth. c.* 6. *nu.* 7. *Fabian. ep.* 2. *post princ. Pius ep.* 2. *in fin.*

Cap. V.

Seruum Domini non oportet litigare. 2. *q.* 7. *c.* 8. *§. eo.*

Paul. 2. ad Tim. c. 2. num. 24. Zepherin. epist. 1. Fabian. epist. 2. ad med. Inopar. 6. c. 320. decr. & lib. 4. tit. 7. c. 9. Panor. Tarrac. lib. 2. c. 6.

CAP. VI.

Boni, & veri Christiani hominis est, rem ipsam omnibus amicitiæ, & pacis legibus prius temprare, quam in iudicio, vbi frequenter amarissimus animæ rancor innascitur, suum ius pertinaciter experiri. *Alex. epist. 1. in med.*

CAP. VII.

Scitote vos à persecutione fratrum, & ab omni litigio abstinere debere, dicente Scri-
2. Timo. 2. ptura: Seruum Dei non oportet litigare, nec cuiquam nocere. Sed omnes persecutores ecclesiæ, seruorumque eius vestris redargutioni-
2. Timo. 4. bus corrigere, testante Apostolo: Argue, obsecra, increpa. Quæcumque ergo contentiones inter Christianos ortæ fuerint, ad Ecclesiam deferantur, & ab Ecclesiasticis viris terminentur. *Marcelli. epist. 2. in prin.*

CAP. VIII.

2. q. 7. c. 30. Si quis ab Episcopo suo, vel de Ecclesia, vel de proprio iure crediderit aliquid repetendum, si nihil conuicij, aut criminationis obiecerit, eum pro sola contentione à communione Ecclesiæ non liceat submoueri. *Aurel. cap. 4. al. 8.*

Ne Episcopi, & alij clerici litigent sine graui caussa.

Tit. IV.

CAPVT I.

c. 1. de accus. Gr. ix. & in 1. coll. SI legitimi non fuerint accusatores, non fatigetur Episcopus, quia sacerdotes ad sacrificandum vacare debent, non ad litigandum. *Felix ij. in syno. Roma. epist. 1. cap. 17. Burch. lib. 1. cap. 169. Inopar. 5. c. 279. decr.*

CAP. II.

11. q. 1. c. 30. te quidem. Ne aduocatus litium fias, &c. neque enim iudicem, aut cognitorē sæcularium negotiorum hodie te ordinare vult Christus, &c. *Petrus Apostolus apud Clemen. epist. 1. post prin.*

CAP. III.

2. Tim. 2. Scitote vos à persecutione fratrum, & ab omni litigio abstinere debere, dicente scriptura: Seruum Dei non oportet litigare, nec *quidquam nocere. *Marcelli. epist. 2. in princ. ad Episcopos Orientis.*

*cuiquam

CAP. IV.

14. q. 1. c. 1. Episcopus nec prouocatus pro rebus transitoriis litiget. *Carth. iv. c. 19. L.*

CAP. V.

Clerici, qui frequenter litigat, & ad caussandum facilis est, testimonium nemo absque grandi examine recipiat. *Carth. iv. c. 58.*

CAP. VI.

Si inter Episcopos de rebus terrenis, aut possessionibus sub repetitione, aut retentionis titulo nascatur contentio: impleto anni spatio pro studio charitatis, quæ cunctis debet rebus temporalibus anteferri, per Epistulas fratrum affectuose admoniri, aut inter se, aut in præsentia electorum iudicum negotium sanare festinent. Quod si distulerint, donec ipsa caussatio abrogetur, à caritate fratrum, qui distulerit, habeatur extraneus; quia iniustum est, vt qui cunctis præsunt, inter se quacumque occasione dissentiant. *Aurel. iv. cap. 12.*

CAP. VII.

Episcopus ad forum, neque vbi publice negotia iudiciaria exercentur, non pergat suæ caussæ suffragaturus: nisi forte vt aut pauperibus oppressis succurrat, aut viduis, & orphanis tuitionem conferat; aut de verbo Dei iudices admoneat, vt iuxta Domini præ- *1. Ioan. 7.*
ceptum iusta iudicent iudicia. Hoc & de presbyteris, & diaconibus obseruandum est. *Cabilo. sub Carolo c. 11.*

CAP. VIII.

Ministri altaris Domini, vel monachi à *c. 1. ne cleric. vel monach. ap. Greg. ix. & in 1. coll.*
negotiis sæcularibus omnino abstineant; sunt autem, hæc, &c. Contentiones, & lites, vel rixas amare: in placitis sæcularibus disputare, excepta defensione orphanorum, aut viduarum: conductores, aut procuratores esse secularium rerum, &c. *Magun. c. 14. Magun. sub Raban. cap. 13. Capitul. lib. 7. cap. 172. in additis, & Burch. lib. 8. cap. 90. Iuo par. 7. cap. 108. decr.*

CAP. IX.

Interdicit Apostolica auctoritas litigium *1. Tim. 3. 1. Cor. 7. Ephes. 4.*
omni Episcopo: quam & nos auctoritatem benigno amplectentes animo, constituimus vt nullus Episcoporum se litigiosis immisceat contentionibus. *Aquisgr. ij. sub Ludou. par. 1. cap. 4.*

Ne Monachi litigent sine graui caussa.

Tit. V.

CAPVT I.

EPiscopus ad forum, nec vbi publice negotia iudiciaria exercentur, non pergat, suæ caussæ suffragaturus, &c. Hoc & de Abbatibus, & de presbyteris, & diaconibus, & maxime monachis obseruandum est. *Cabilo. sub Carolo cap. 11.*

CAP. II.

Monachi ad sæcularia placita nullatenus veniant, neque ipse Abbas sine consensu Episcopi sui: & cum necessitas exigit, tunc per iussionem, & consilium Episcopi illuc vadat. nequaquam tamen contentiones, aut lites aliquas ibi mouere præsumat: sed quidquid quærendum, vel etiam respondendum sit,

pet aduocatos suos hoc faciat, Abbates, & monachi querelas omnino deuitent. *Magun. cap. 12. Burch. lib. 8. cap. 89. Iuo par. 7. c. 107. decre.*

CAP. III.

cap. 1. Ne cler. vel monach. ap. Greg. ix. & in 1. coll. Ministri altaris Domini, vel monachi à negotiis secularibus omnino abstineant, multa sunt ergo negotia secularia, de his tamen pauca perstrinximus, &c. contentiones, & lites; vel rixas amare, in placitis secularibus disputare, excepta defensione orphanorum, aut viduarum, conductores, aut procuratores esse secularium rerum. *Magun. cap. 14. Magunt. sub Raban. cap. 13. Burch. lib. 8. cap. 90. Iuo par. 7. cap. 108. decr. & Capitul. lib. 7. cap. 172. in additis.*

CAP. IV.

Monachi ad placita secularia nullatenus vadant. *Remen. cap. 29.*

De admonitione caritatis ante litem. Tit. VI.

CAPVT I.

2. q. 7. c. 16. SI quis erga Episcopum, vel actores Ecclesiæ se proprium habere crediderit negotium, non prius adeat iudices, quam ad eos recurrat caritatis studio, vt familiari colloquio commoniti ea sanare debeant, quæ in querimoniam deducuntur, quod si aliter egerit, communione priuetur. *Nican. cap. 27. apud Iul. epist. 2. cap. 7. Anaclet. epist. 2. post princip. Xyst. 1. epist. 2. ante med. Aurelian. v. cap. 17. Burch. lib. 1. cap. 132. & 144. Iuo par. 5. cap. 257. decr. Ansel. lib. 3. c. 85.*

CAP. II.

Ibid. Si quis erga Episcopum, vel actores Ecclesiæ quamlibet querelam, aut actionem iuste habere crediderit: ipse Redemptoris sui, cuius actio nostra est institutio, viarum non *1. Pet. 2.* immemor, sed sectator egregius; qui cum malediceretur, non remaledicebat: sed tan- *Esai. 53. Luc. 23.* quam ouis coram tondente se obmutuit, ac pro suis persecutoribus in cruce pendens apud Patrem intercessit; non prius Primates, aut alios iudices adeat, quam ipsos, à quibus se læsum æstimat, conueniat familiariter, & non semel, sed sæpissime, vt ab eis aut suam iustitiam accipiat, aut iustam excusationem, &c. Si secus egerit, ab ipsis, & ab aliis communione priuetur, tamquam Apostolorum, patrumque aliorum contemptor: de quibus *Esai. 41.* ait propheta: Erunt quasi non sint, & peribunt viri, qui contradicunt vobis. *Alexan. epist. 1. in med. Capitul. lib. 7. cap. 21. in addit. Burch. lib. 5. cap. 132. Iuo lib. 4. tit. 5. cap. 6. panor. Anselm. lib. 3. cap. 81. Tarraconen. lib. 2. cap. 27.*

CAP. III.

Si inter Episcopos de rebus terrenis, aut possessionibus sub repetitione, aut retentionis titulo nascatur contentio: impleto anni spatio, pro studio caritatis, quæ cunctis debet rebus temporalibus anteferri, per Epistulas fratrum affectuose admoniti, aut inter se, aut in præsentia electorum iudicum negotium sanare festinent. Quod si distulerint, donec ipsa causatio abrogetur, à caritate fratrum, qui distulerit, habeatur extraneus: quia iniustum est, vt qui cunctis præsunt, inter se quacumque occasione dissentiant. *Aurel. iv. cap. 12.*

CAP. IV.

Si quæcumque persona contra Episcopum, vel actores Ecclesiæ se proprium crediderit habere negotium, prius ad eum recurrat caritatis studio, vt familiari aditione commonitus sanare ea debeat, quæ in querimoniam deducuntur; quam rem si differre voluerit, tunc demum ad Metropolitani audientiam veniatur: de qua re, cum litteras suas Metropolitanus ad comprouincialem Episcopum dederit; & caussa ipsa inter vtroſque quacumque occasione amicis mediis non fuerit definita, vt ipsi Metropolitano necessarium sit in eodem negotio iterare scriptum & secundo admonitus, aut mittere, aut venire distulerit; * tunc à caritate Metropolitani *tamdiu. sui nouerit se esse suspensum, donec ad præsentiam eius veniens caussæ ipsius, de qua petitur, reddiderit rationem. *Aurel. v. cap. 17. Capitul. lib. 6. cap. 287.*

Qualis esse debeat iudex, & de ipsius officio. Tit. VII.

CAPVT I.

QValiter, & quando debeat Prælatus pro- *de accus. c. 24. ap. Greg. ix. c. 4. eo. ti. in 4. coll.* cedere ad inquirendum, & puniendum subditorum excessus, ex auctoritatibus noui & veteris testamenti colligitur euidenter, ex quibus postea processerunt canonicæ sanctiones, &c. Legitur enim, quod villicus ille, qui diffamatus erat apud Dominũ suum, quod dissipasset bona ipsius, audiuit ab illo: Quid hoc au- *Luc. 16. a.* dio de te; redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris amplius villicare. Et in Genesi Dominus ait: Descendam, & videbo, *Gene. 18.* vtrum clamorem, qui venit ad me, opere cõpleuerint. Ex quibus auctoritatibus manifeste comprobatur, quod non solum cum subditus, verum etiam cum Prælatus excedit, si per clamorem, & famam ad aures superioris peruenerit, non quidem à maleuolis, & maledicis, sed à prouidis, & honestis, non semel tantum, sed sæpe, quod clamor innuit, & diffamatio manifestat; debet coram Ecclesiæ senioribus, veritatem diligentius perscrutari; vt si rei poposcerit qualitas, canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tanquã

accusatur. sit* auctor, & iudex, sed quasi deferente fama, vel denuntiante clamore, officij sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit obseruandum in subditis; diligentius tamen est obseruandum in Prælatis, qui quasi signum sunt positi *Thren. 3. b.* ad sagittam. Et quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur, non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur. Et ideo sancti Patres prouide statuerunt, vt accusatio Prælatorum non facile admittatur, ne concussis columnis corruat ædificium, &c. Verum ita voluerunt prouidere Prælatis, ne criminarentur iniuste; vt tamen cauerent, ne delinquerent insolenter, contra morbum vtrumque inuenientes congruam medicinam, videlicet vt criminalis accusatio, quæ ad diminutionem capitis, id est, degradationem intenditur, nisi legitima* procedat inscriptio, nullatenus admittatur. *præcedat.* Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit infamatus; ita vt iam clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirendum, & puniendum eius excessus, non ex odii fomite, sed caritatis procedatur affectu, quatenus si fuerit grauis excessus, & si non degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoueatur omnino. quod est secundum euangelicam sententiam à villicatione villicum amoueri, qui non potest villicationis suæ dignam reddere rationem. Debet igitur esse præsens is, contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam absentauerit, & exponenda sunt illi capitula, de quibus fuerit inquirendum, vt facultatē habeat defendendi se ipsum. Et non solum dicta, sed etiam nomina testium sunt ei, vt quid, & à quo sit dictum, appareat, publicanda, nec non exceptiones, & replicationes legitimæ admittendæ; ne per suppressionem nominum, infamandi; per exceptionum vero exclusionem, deponendi falsum audacia præbeatur. Ad corrigendos itaque subditorum excessus tanto diligentius debet Prælatus assurgere, quanto damnabilius eorum offensas desereret incorrectas. Contra quos, vt de notoriis excessibus taceatur, etsi tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denuntiationem, & inquisitionem ipsorum; vt tamen in omnibus diligēs adhibeatur cautela, ne forte per leue compendium ad graue dispēdium veniatur: sicut accusationem legitima præcedere debet inscriptio, sic & denuntiationem caritatiua admonitio, & inquisitionē clamosa insinuatio præuenire; illo semper adhibito moderamine, vt iuxta formam iudicij, sententiæ quoque forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa regulares personas, non credimus vsquequaque seruandum: quę, cum caussa requirit, facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri. *Innoc. iij. in concil. general. Lateranen. cap. 8.*

Cap. II.

Multum derogatio præualet, quando derogatori creditur: ideo variis detractionibus, atque accusationibus non decet labefactari Primatem, sed magis patrum regulis roborari. Nec facile, aut indifferenter suscipere accusationes præsumat, dicente Domino. Non suscipias vocem mendacij, sed prius probare debet suspicionem, & caussam; aut quo animo hoc faciat, & postmodum suscipere; quia veritatis professionem propinquitatis, inimicitiæ, timoris, amoris, odij, & cupiditatis intentio impedire, & aduersa fratribus irrogare solet. *Exo. 23. a.* *Fœlix. ij. in syn. Rom. cap. 10. Capitul. lib. 6. cap. 287.*

Cap. III.

Iudicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere; interrogandi, ac proponendi, adiiciendique præbita patientia ab eo, vt ibi actio ambarum partium limitata sit pleniter. Nec litigantibus iudex prius sua velit sententia obuiare, nisi quando ipsi iam peractis omnibus nihil habeant in quæstionē, quod proponant. Et tamdiu actio ventiletur, quousque rei veritas inueniatur. Frequenter interrogare oportet, ne aliquid prætermissum forte remaneat; quod annecti conueniat. *30. q. 5. c. vlt.* *Eleuth. epist. vn. cap. 2. Iul. epist. 2. cap. 31. Hadr. ad Episcopum Mediom. ca. 24 Capitul. li. 5. cap 246. Burch. lib. 16. cap. 30. Iuo par. 6. cap. 316. & 317. decret. & lib. 4. tit. 9. cap. 3. & tit. 11. cap. 12. & 13. pan. Anselm. l. 3. cap. 53. & c. 58.*

Cap. IV.

Quærendum est in iudicio, cuius sit conuersationis, & fidei is, qui accusatur; quoniam hi, qui non sunt rectæ conuersationis, ac fidei, & quorum vita est accusabilis, non permittuntur maiores natu accusare; nec quorum fides, vita, & libertas nescitur, neque viles personæ in eorum recipiantur accusationem. Rimandæ vero sunt enucleatim personæ accusatorum, &c. *2. q. 7. ca. 18.* *Callist. epist. 2. cap. 5. Cartha. iv. cap. 90. Burch. lib. 1. cap. 171. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 5. & tit. 8. c. 3. pan. & par. 53. c. 289. decr. Ansel. lib. 3. c. 54.*

Cap. V.

Monet Apostolus non amplius nos inuicem temere iudicare; temere enim iudicat, si quis Episcopum absque sedis Apostolicæ auctoritate condemnat. *ad Ro. 2.* *Damas. ep. 3. ante fin.*

Cap. VI.

Quæsitum est super his, qui post baptismum administrauerunt, & aut tormenta sola exercuerunt, aut etiam capitalem protulere sententiam. Nihil de his legimus à maioribus definitum esse. Meminerant enim à Deo potestates has fuisse concessas, & propter vindictam noxiorum gladium fuisse permissum, & Dei ministrum esse in huiusmodo datum vindicē. Quomodo ergo reprehenderent factū, quod *13. q. 4. c. 45.* *Rom. 13.*

auctore Deo viderent esse concessum. De his ergo ita, vt hactenus seruatum est, sic habemus, ne aut disciplinam auertere, aut contra auctoritatem Domini venire videamur. Ipsis autem in oratione reddenda gesta sua omnia seruabuntur. *Innoc. epist. 3. cap. 3. Raban. cap. 16. de Poenit. Burch. lib. 6. cap. 44. Iuo par. 10. cap. 94. decr. Ansel. lib. 13. cap. 14. Tarrac. lib. 6. cap. 32.*

CAP. VII.

23. q. 4. c. illud. 46. An preces dictantibus liberum concedatur, vtique post baptismi regenerationem, à principibus poscere mortem alicuius, vel sanguinem de reatu, quam rem principes nunquam sine caussæ cognitione concedunt, sed ad iudices commissa ipsa, vel crimina semper remittunt, vt caussa cognita vindicentur. Quæ cum quæstioni fuerint delegata, aut absolutio, aut damnatio pro negotij qualitate profertur: & dum legum auctoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis. *Innoc. ibid. cap. 5. Raban. d. cap. 16. Iuo par. 10. cap. 94. decr.*

CAP. VIII.

d. 86. c. 2. Constanter tenenda est iustitia, & benigne præstanda clementia. [Odio habeantur peccata, non homines. Corripiantur tumidi, tolerentur infirmi, & quod in peccatis seuerius castigari necesse est, non sæuientis plectatur animo, sed medentis. At si vehementior tribulatio incubuerit, non ita expauescamus, quasi illi aduersitati propriis sit vitibus resistendum: cum & consilium nostrum, & fortitudo nostra sit Christus, vt sine quo nihil possumus, per ipsum cuncta possumus. *Leo ep. 90. vel 92. ad Rusticum. Narbon. in prin. Tarraconen. lib. 4. cap. 46.*

Ioan. 15. a

CAP. IX.

d. 14. ca. vlt. Sicut quædam sunt, quæ nulla possunt traditione conuelli, ita multa sunt, quæ aut pro consideratione ætatum, aut pro necessitudine rerum oporteat temperari: illa semper conditione seruata: vt in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura, id nouerimus sequendū, quod nec præceptis Euangelicis contrarium, nec decretis sanctorum Patrum inueniatur aduersum. *Leo epist. 90. vel 92. in prin. Anselm. lib. 2. cap. 76. Iuo in prologo par. 5. cap. 3. Cæsaraug. lib. 2. cap. 56. Tarraconen. lib. 1. cap. 114. & lib. 3. cap. 61.*

CAP. X.

Ne odio, vel gratia moueamur, quæ in caussarum disceptationibus esse non debet: ita vestræ caritati cognitionem adnexæ querimoniæ delegamus, vt nihil aduersum venerandos canones, nihil contra sanctæ memoriæ decessoris mei iudicium valeat, quidquid obreptum nobis esse constiterit. *Hilar. epist. 3. ad Leontium, & alios Episcopos in med.*

CAP. XI.

Iudices, & accusatores tales esse debent, qui omni careant suspicione, & ex radice caritatis suam desiderent promere sententiam. *Felix ij. in epist. cap. 21.*

CAP. XII.

Hortamur, vt portitori, in quibus fuerit iustitiæ ratio manifesta, manum decenter præbere solatij, atque sacerdotali eum compassione debeas adiuuare. Nulla ergo vos res ab æquitatis studio, nulla suspendat potentia personatum: sed innitens præceptis dominicis, omnia, quæ sunt rectitudini aduersa, contemne. In defendendis partibus iustitiæ constanter insiste. Odia pro veritate, si qua sunt, sustinere non renuas: vt tanto maiorem in aduentu Redemptoris nostri fructum mercedis inuenias, quanto eris mandata non negligens in fauorem iustitiæ, & defensionem impenderis. *Gregor. Columbo Episcop. Numid. lib. 7. reg. epist. 16.*

CAP. XIII.

In primis requirendum est de persona presbyteri dilectissimi fratris, & coëpiscopi nostri Ianuarij: & si ita se veritas habet, sicut eiusdem Episcopi petitio continet, in Ecclesia, atque in loco suo modis omnibus idem Presbyter reuocetur. Si autem dictum fuerit, quia contra ipsum caussa aliqua mota, siue probata est, subtiliter ipso præsente, & pro se rationem reddente, quærendum est & genus caussæ, & modus probationis, vt ex hoc colligere valeas, vtrum adhuc in exilio demorari, an certe in Ecclesia sua, & officio suo debeat reuocari, &c. Si autem aliter, quam antefati Episcopi petitio continet, actum esse forsitan perhibetur, subtiliter quærendum est, & veritate cognita, cum Dei timore, quod iustitiæ ordo suaserit, iudicandum. Quia ergo Stephanus Episcopus *odio sui quædam ficta, & de falsis se capitulis accusatum, neque aliquid ordinabiliter factum, sed iniuste se asserit condemnatum, diligenter quærendum est primo, si iudicium ordinabiliter est habitum; id est, si alij accusatores, atque alij testes fuerunt. Deinde caussarum qualitas est examinanda, si digna exilio, vel depositione fuit: si eo præsente, qui accusatus est, sub iureiurando contra eum testimonium dictum est: si scriptis actum est, vel si ipse licentiam respondendi, & defendendi se habuit. Sed & de personis accusantium, ac testificantium subtiliter quærendum est, cuius conditionis, cuiusue opinionis, aut ne inopes sint, aut ne forte aliquas contra prædictū Episcopū inimicitias habuissent: & vtrum testimonium ex auditu dixerunt, aut certe se scire specialiter testati sunt: si scriptis iudicatum est, & partibus præsentibus sententia recitata est. Quod si forte hæc solemniter acta non sunt, nec caussa probata est, quæ exilio, vel depositione digna sit, in Ecclesiam suam modis omnibus reuocetur, &c. Quod si forte aliqua de obiectis contra memoratum Stephanum Episcopum probata sunt, aliqua vero doceri minime potuerunt: cauta omnino consideratione pensandum est, vtrum leuiora capitula, an certa grauiora probata sint, vt ex eis qualiter definitionem tuam probare debeas, possis sci-

a. q. 1. c. 7. * in odio suo.

ʒe. *Greg. lib. xi. epi. 50. Ioanni defensori eunti in Hispaniam. Anselm. lib. 3. cap. 89. Cæsar. lib. 5. cap. 54.*

CAP. XIV.

Maius periculum est iudicantis, quàm eius, qui iudicatur. Vnde vnicuique prouidendum est, ne aliquem iniuste iudicet, aut puniat. *Hadr. ad Episcopum Mediom. c. 66. Capitul. lib. 7. c. 372. Ansel. lib. 3. c. 88.*

CAP. XV.

Iudices locorum, aut actores fiscalium patrimoniorum ex decreto domini nostri Reccaredi regis simul cum sacerdotum concilio Kal. Nouemb. conueniant, vt discant, quam pie, iuste, & humaniter cum populis facere debeant, nec iniustis vectigalibus, & immoderatis exactionibus ipsos premant, sed potius per miserationem comparientes à grauaminibus defendant, vt bonos populi tutores facere decet, nec in angariis, aut in operationibus superfluis, siue priuatum onerent, siue fiscalem grauent. Sunt enim prospectores Episcopi, secundum regis admonitionem, qualiter iudices cum populis agant, vt ipsos præmonitos corrigant, aut insolentiæ eorum Principum auribus innotescant. Quod si correptos emendare nequiuerint, & ab Ecclesia, & à communione suspendant. A sacerdote vero, & senioribus deliberetur, quid per prouincias in suo detrimento præstare debeant iudices, si ad concilium non venerint. *Tolet. iij. cap. 18.*

CAP. XVI.

Vt comites, vel iudices primo viduarum, orphanorum, vel Ecclesiarum caussas audiant, & definiant in eleemosyna Domini Regis, & postea alias caussas cum iustitia rationabiliter iudicent. *Vern. c. 23.*

CAP. XVII.

Vt nullus Episcopus, nec Abbas, nec laicus propter iustitiam faciendam sportulas contradictas accipiat, quia vbi dona intercurrunt, iustitia euacuatur. *Vern. c. 25.*

CAP. XVIII.

Omnes faciant iustitiam, tam laici, quam Ecclesiastici. *Vern. c. 26.*

CAP. XIX.

Vt comites, iudices; seu reliquus populus obedientes sint Episcopo, & inuicem consentiant ad iustitias faciendas, & munera pro iudicio non recipiant, nec falsos testes, ne per hoc peruertant iudicia iustorum, &c. *Arelat. sub Carolo. c. 13.*

CAP. XX.

Nullus Christianus pro quolibet placito, vel indicio à qualibet persona munera exigere, aut accipere debet, quoniam id diuina scriptura multis in locis magnâ interdicit auctoritate. Munera excæcant oculos sapientium, *Exo. 18.* subuertunt verba iustorum. *Turon. sub Carolo cap. 35.* *Deu. 16.*

CAP. XXI.

Comitibus, & iudicibus hoc summopere obseruandum est, vt iuste iudicent, & nequaquam in iudicio munera, seu personas accipiant, dicente Domino: Non accipies personam, nec munera: quia munera excæcant oculos sapientium, & mutant verba iustorum. Sed etiam ministros, quos vicarios, & centenarios vocant iustos habere debent, ne forte eorum auaritia, aut rapacitate populus grauetur, & amissis facultatibus in paupertatem redigatur, &c. *Cabil. sub Carolo c. 21.* *Deu. 16.*

CAP. XXII.

Episcopi consentientes sint comitibus, & iudicibus ad iustitias faciendas: & nullatenus per aliquorum mendacium, vel falsum testimonium, neque periurium, aut præmium lex iusta in aliquo deprauetur. *Magunt. sub Carolo. c. 8. Magunt. sub Raban. cap. 7. Burchar. lib. 15. cap. 4.*

CAP. XXIII.

Omnibus Episcopis Abbatibus, cuncto cleroomnino præcipimus Vicedominos, præpositos, aduocatos, siue defensores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos non periuros, non falsitatem amantes, sed Deum timentes, & in omnibus iustitiam diligentes. De iudicibus autem, vel centenariis, atque tribunis, seu vicariis dignum esse censemus, vt si mali reperti fuerint, de ministerio suo abiciantur. *Magunt. c. 50.*

CAP. XXIV.

Episcopi, & iudices iudicia discernant: quia *1. Cor. 4.* sunt quædam iudicanda modo, quædam Dei iudicio reseruanda. Scriptum est enim. Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & *Mat. 7.* tunc laus erit vnicuique à Deo. Et illius memores sint. In quo enim iudicio iudicaueritis; iudicabitur de vobis. *Remen. c. 19. Burchard. lib. 1. c. 60. Inepar. 5. c. 170. decret.*

CAP. XXV.

Vt præpositi, & vicedomini secundum regulam, vel canones constituantur. *Remen. cap. 24.*

CAP. XXVI.

Nullus homo munera pro placito requirat, aut accipere præsumat. *Rem. c. 39.*

CAP. XXVII.

In negotiis sæcularibus dirimendis oportet Episcoporum caussam merito discernere non gratia, neque enim sic debet Episcopus suscipere potentem, vt contristet, contra iustitiam, pauperem; neque pro paupere auferre iustitiam à potente. Non defendat improbum, nec sancta indigno committenda arbitretur; neque arguat, aut impugnet, cuius crimen non deprehendit. *Isid. lib. 2. c. 5. de Eccles. officiis apud Aquisgr. c. 9. in fine.*

CAP. XXVIII.

Iustus quoque Episcopus debet esse, & sanctus, vt iustitiam in populis, quibus præest, exerceat reddens vnicuique quod meretur; nec accipiat personam in iudicio. Inter laici

autem, & Episcopi iustitiā, hoc interest, quod laicus potest apparere iustus in paucis: Episcopus vero in tot exercere iustitiam potest, quot & subditos habet. *Hier. in epist. ad Titum apud Aquisgr. c. 10. in fin.*

C A P. XXIX.

Ad peccatum Regis pertinet, quando iudicibus, ministrisque iniquis ministerium suum implendum committit: neque enim ministerium suum per alios tantum administrare, & se ab eo debet alienare. Non ergo dicimus, vt solus iurgia, & querimonias populi audiat, & inuestiget, & definiat: quoniam nequaquam ad hæc solus sufficere potest: sed magis, vt tales subse rimentes Deum, & auaritiam odientes constituat, per quos Regem Regum non offendat. *Paris. sub Ludou. & Loth. lib. 2. ca. 3. in prin.*

C A P. XXX.

Quales debeant esse iudices, qui à Rege constituuntur, constat ex Deuter. cap. 1 & 16. & ex Iob cap. 29. & Exod. c. 18. *Paris. sub Ludou. & Loth. lib. 2. c. 3. post prin. & lib. 3. c. 23. Aquisg. ij. par. 4. cap. 10.*

C A P. XXXI.

Bonus iudex, sicut nocere ciuibus nescit, ita prodesse omnibus nouit. Aliis enim præstat censuram iustitiæ, alios bonitate iudicij sine personarum acceptione suscipit. Non infirmat iustitiam auaritiæ flamma, nec studet auferre alteri, quod cupiat sibi. Boni iudices iustitiam, ad solam obtinendam salutem æternam suscipiunt, nec eam muneribus acceptis distribuunt, vt dum de iusto iudicio temporalia lucra non appetunt, præmio æterno ditentur. *Isidor. apud Paris. sub Ludou. & Loth. lib. 2. c. 3. in med.*

C A P. XXXII.

Obsecramus, vt in eligendis adiutoribus vestris, & Reipublicæ ministris, qui vice vestra populum Dei regere, & gubernare, atque iudicare debent, solertissimam prouidentiam habeatis, semper illud attendentes, quod in libro Exodi ad Mosem dicitur: Prouide, inquit, de omni populo viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam: & constitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, qui iudicant populum omni tempore. *Paris. sub Ludou. & Lothar. lib. 3. c. 23. Aquisgranen. ij. sub Ludou. par. 4. cap. 10.*

Exo. 18. d.

C A P. XXXIII.

Vt iustitia miserorum ad aures pietatis vestræ clamantium, & in omni regno ditioni vestræ subiecto, per ministros à clementia vestra ad hoc institutos, qui Deum timeant, & munera odio habeant, strenue exquiratur, & absque personarum acceptione perficiatur, vsquequaque expedit dominis nostris, eorumque fidelibus, & regno; quia per prophetam dicit Spiritus sanctus: Misericordiam, & iudicium custodi, & spera in Deo tuo semper. *Tullen. par. vlt. c. 15.*

Ose. 12. b.

C A P. XXXIV.

Cuncti iudices iusta sicut Deo placet, studeant dare iudicia. Nam nō dubium est, quod acrius illos condemnabit sententia nostri iudicij, à quibus non tenetur æquitas iudicandi: non vicarios, aut quoscumque de latere suo per regionem sibi commissam instituere, vel destinare præsumant, qui, quod absit, malis operibus consentiendo, venalitatem exerceant, aut iniqua quibuscumque spolia inferre præsumant. *Guntrannus Rex Francorum ad Matisc. ij.*

Hæretici, vel infideles non iudicent. Tit. VIII.

Vide lib. xi. tit. vi. & xxii. quibus adde.

CAPVT I.

Audet aliquis vestrum, habens negotium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos? &c. Ad verecundiam vestram dico, sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare fratrem suum? sed frater cū fratre iudicio contendit: & hoc apud infideles? *Paul. ep. 1. ad Cor c 6. nu. 1. Pius ep. 2.*

C A P. II.

Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationi decernimus subiacere; firmiter statuentes, vt postquam quis talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit infra annum, ex tunc ipso iure sit factus infamis; nec ad publica officia, seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittatur, &c. Quod si forte iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec caussæ aliquæ ad eius audientiam perferantur. *Innoc. iij. in concil. gener. Later. cap. 3.*

De here. c. excommunicamus. ij. ap. Greg. ix. & in 4. coll. c. 2. eo. tit.

C A P. III.

Hæretici non possunt esse iudices. *Gelas. in tom. de anathematis, cuius initium est, Ne forte.* *2. q. 6. c. 32.*

C A P. IV.

Catholicus, qui caussam suam siue iustam, siue iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis prouocat, excommunicetur. *Carthag. iv. cap. 87.*

Ne alieni iudicent. Tit. IX.

CAPVT I.

Nullus Episcopus alterius Parochianum præsumat retinere, aut ordinare, absque eius Episcopi voluntate, vel iudicare. Salua tamē in omnibus Apostolica auctoritate; quia sicut irrita erit eius ordinatio, ita & diiudicatio: quoniam censemus nullum alterius iudicis, nisi sui sententia teneri. Nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus

c. 3. de parochiis ap. Greg. ix. & in 1. collect.

poterit. *Nicæn. cap. 26. apud Iulium. Xyst. ij. epist. 2. in med. Magunt. sub Arnul. cap. 14. Hadr. cap. 16. in epist. ad Episcopum. Mediomat. Capitul. lib. 7. cap. 308. Anselm. lib. 6. cap. 118. Burchard. lib. 2. cap. 39. Iuo par. 6. cap. 140. decret.*

Cap. II.

3. q. 6. c. 12. Peregrina iudicia generali sanctione prohibemus: quia indignum est, vt ab exteris iudicentur, qui Prouinciales, & à se electos debent habere iudices. *Nic. 53. apud Iul. cap. 16. Higin. epist. 1. in fin. Fabi. epist. 3. in princ. Xyst. iij. epist. vni. cap. 3. Fælix cum lxx. Episcopis ep. 2. in med. Hadr. ad Episcop. Mediom. cap. 17. Capitul. lib. 7. cap. 309. & in addit. cap. 145. Cæsar. lib. 5. cap. 25. Tarrac. lib. 6. cap. 150. Burch. lib. 1. cap. 147. Iuo par. 5. cap. 260. & par. 6. cap. 331. decret. & epistul. 179. ad Galterium Beluacen. Anselm. lib. 3. c. 73.*

Cap. III.

De rescriptis. c. 28. apo. Gregor. ix. in 4. col. c. 5. Nonnulli gratia sedis Apostolicæ abutentes, litteras eius ad remotos iudices impetrare nituntur, vt reus fatigatus laboribus, & expensis liti cedere, vel importunitatem actoris redimere compellatur. Cum autem per iudicium iniuriis aditus patere non debeat, quas iuris obseruantia interdicit; statuimus, ne quis vltra duas dietas extra suam diœcesim per litteras Apostolicas ad iudicium trahi possit: nisi de assensu partium fuerint impetratæ, vel expressam de hac constitutione fecerint mentionem. *Innoc. iij. in conc. Later. cap. 37.*

Cap. IV.

3. q. 6. c. 16. Neminem exhiberi de Prouincia ad prouinciam, vel ad comitatum oportet, nisi ad relationem iudicis, ad quem fuerit appellatum, id est, vt actor semper rei forum sequatur, &c. *Fælix in synod. lxx. Episcoporum epist. 2. in med. Hadr. cap. 5. them. 8. ad Episcopum Mediom. Iuo par. 5. cap. 248. & par. 6. cap. 331. decret. & epist. 215. ad Hildeber. Cenoman. Episcopum. Capitul. lib. 7. c. 143. in additis.*

Cap. V.

3. q. 6. c. 13. leges. Petegrina iudicia submouemus. Vnde Dominus mentionem faciens Loth per Mosem Gen. 19. b. loquitur: Ingressus es vt aduena, numquid vt iudices? Vnaquæque Prouincia tam iuxta Ecclesiasticos, quam iuxta sæculi leges suos de- 3. q. 6. c. 15. bet iustos, & non iniquos habere iudices, & non externos, nisi Apostolicæ sedis huius decreuerit auctoritas: quatenus quicumque caussam habuerit, apud suos iudices iudicetur, & non ad alienos caussa vagandi, stimulante proteruia, suam despiciens patriam transeat. *Anacl. epist. 1. ante fin. Anselm. lib. 3. c. 80.*

Cap. VI.

Causam vestram alieno nolite committere iudicio. Valde enim iniquum est, vt omissis suis, alij quilibet aliorum se caussis immisceant quoniam nullis in locis spiritualis cura deficit, sed se per omnia, quocumque nomen Dei prædicatur, extendit. *Anacl. ep. 3. post med.*

Cap. VII.

Omnes leges tam diuinæ, quam humanæ alienum seruum iudicare prohibent, &c. *Telesf. epist. 1. in med.*

Cap. VIII.

Nemo alterius terminos vsurpet, nec alterius Parochianum iudicare, aut excommunicare præsumat: quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio, nec rata erit, nec vires vllas habebit, quoniam nullus alterius iudicis, nisi sui sententia tenebitur, &c. Nullus Primas, vel Metropolitanus diœcesani Ecclesiam, vel Parochiam, aut aliquem de eius Parochia præsumat excommunicare, aut iudicare, vel aliquid agere absque eius consilio, vel iudicio. *Callist. epist. 2. cap. 3. Iuo par. 14. cap. 74. decret. Anselm. lib. 6. cap. 120. Capitul. lib. 7. cap. 37. Cæsaraugust. lib. 5. cap. 18.* 9. q. 2. c. 8.

Cap. IX.

Constat Episcopos locorum singulorum, omnium, qui sub eorum degunt moderamine, curam habere sollicitam, & caussas, vtilitatesque eorum cum Dei timore disponere. Valde ergo iniquum est, vt alij quilibet omissis suis, se illorum caussis admisceant. Sed illi eorum vitam, & iudicium competenti, regularique debeant moderamine disponere, qui eos in sacerdotium ordinant, & à quibus iam ordinati sunt. Quoniam vt lex loquitur, Maledictus omnis est, qui transfert terminos proximi sui: & dixit omnis populus. Amen. *Fabia. epist. 2. ante med.* Deu. 27.

Cap. X.

Pulsatus ante suum iudicem caussam dicat: & ante non suum iudicem pulsatus, si voluerit, taceat. *Fabian. epist. 3. cap. 3. Xist. iij. epist. sing. Hadr. ad Episcop. Mediom. c. 56. Burch. lib. 16. cap. 10. Iuo lib. 4. tit. 12. c. 1. in fin. panor. & par. 6. c. 323. decret. & epist. 239. ad Gumbaldum Autisiodor. Episcopum. Ansel. lib. 16. 3. cap. 73. Capitul. lib. 7. cap. 367.* 3. q. 6. c. 3.

Cap. XI.

Nullus sacerdotum caussam suam alieno committat iudicio, nisi ad sedem Apostolicam fuerit appellatum; sed vnusquisque comprouinciales iudices, & notos habeat, nisi aliquam vim temerariæ multitudinis illic timuerit, aut infestos, aut suspectos inibi iudices habuerit, pro quibus caussis ad maioris auctoritatis iudices, & ad alias Prouincias appellare, & venire concessum est. *Cornel. epist. 2. in fine. Iuo lib. 4. tit. 5. c. 2. panor.*

Cap. XII.

Nullus alienigena, aut accusator eorum fiat (*Episcoporum, actorum Ecclesiæ, & defensorum*) aut iudex. Vnde & de Loth scriptum est: Ingressus es vt aduena, numqud vt iudices? *Steph. epist. 2. cap. 3. Iuo par. 6. cap. 327. decret. Ansel. lib. 3. cap. 18.* Gen. 19.

Cap. XIII.

Ne cui liceat sine præiudicio Romanæ Ecclesiæ, relictis iis sacerdotibus, qui in eadem

Prouincia Dei Ecclesias nutu diuino gubernant, ad alias conuolare Prouincias, vel aliarum prouinciarum Episcoporum iudicium experiri, vel pati. *Marcel. epist. 1. ante med.*

Cap. XIV.

Ab Apostolis, eorumque successoribus nouimus constitutum, criminationes aduersus doctores non debere suscipi, nec peregrina iudicia fieri, nec quemquam alterius iudicis, quam sui, sententia debere constringi. *Euseb. epist. 3. in princ. Burch. lib. 1. cap. 165. Iuo par. 5. cap. 275. decret. vide Valentiniani, & aliorum const. 5. siue 10. lib. 9. Cod. Theodos. tit. 1. Capitul. lib. 7. cap. 309. & in additis. c. 145.*

Cap. XV.

11. q. 1. c. 46. Si quæ caussæ, vel contentiones inter clericos, vel inter laicos superioris, vel inferioris gradus fuerint exortæ: secundum synodum Nicænam, congregatis omnibus eiusdem prouinciæ Episcopis iudicium terminetur: Nec

3. q. 6. c. 14. Non liceat. alicui liceat, sine præiudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus caussis debet reuerentia custodiri, relictis his sacerdotibus, qui in eadem prouincia Dei Ecclesias nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias. Quod si quis forte præsumpserit, & ab officio cleri submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. *Innoc. ad Victor. epist. 2. cap. 3. Anselm. lib. 2. cap. 53. & lib. 3. cap. 75. Capitul. lib. 6. cap. 287. & lib. 7. cap. 109. Cæsaraugust. lib. 5. cap. 10. Tarrac. lib. 1. c. 148. & lib. 2. cap. 30.*

Cap. XVI.

d. 71. c. 2. De aliena Ecclesia clericum ordinare, aut iudicare nullus vsurpet, nisi eius Episcopus precibus exoratus concedere voluerit. *Inn. ep. 2. cap. 7. Iuo lib. 3. tit. 5. c. 23. panor.*

Cap. XVII.

6. q. 3. c. 2. scitote. Non oportet, vt degradetur, vel dehonoretur vnaquæque prouincia, sed apud semetipsam habeat iudices, sacerdotes, & Episcopos, singulos videlicet iuxta ordines suos. Et quicumque caussam habuerit, à suis iudicibus iudicetur, & non ab alienis: id est, à suæ iustis iudicibus prouinciæ, & non ab externis, nisi à iudicatis fuerit appellatum. *Pelag. ij. epist. 1. ante fin. Iuo lib. 4. tit. 3. c. 2. panor. Ansel. lib. c. 107. Tarrac. lib. 2. c. 216.*

Cap. XVIII.

11. q. 1. c. 39. Peruenit ad nos, quod si quis contra clericos quoslibet caussam habeat, despectis eorum Episcopis eosdem clericos in tuo facias iudicio exhiberi. Quod si ita est, quia valde constat esse incongruum; hac tibi auctoritate præcipimus, vt denuo hoc facere non præsumas: sed si quis contra quemlibet clericum caussam habuerit, Episcopum ipsius adeat; vt aut ipse cognoscat, aut certe ab eo iudices deputentur: aut si forte ad arbitros eundum est, partes ad eligendum iudicem ab ipso executio deputata compellat. Si quis vero clericus, vel laicus contra Episcopum caussam habuerit; tunc te interponere debes, vt inter eos, aut ipse cognoscas, aut certe te admonente sibi iudices eligant. Nam si sua vnicuique Episcopo iurisdictio non seruatur, quid aliud agitur, nisi vt per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri debet ordo, confundatur? *Gre lib. 9. epist. 32. Romano defensori Siciliæ.*

Cap. XIX.

In lege scriptum est: Per alienam messem transiens falcem mittere non debet, sed manu spicas conterere, & manducare. Falcem ergo iudicij mittere non potes in eam segetem, quæ alteri videtur esse commissa: sed per affectum boni operis, frumenta Dominica vitiorum suorum paleis expolia, & in Ecclesiæ corpus monendo, & persuadendo, quasi mandendo conuerte. *Greg. ad August. Anglorum Episcopum, resp. 9.* 6. q. 3. c. 1. Deut. 23.

Cap. XX.

Si quis Episcopus iudicauerit, vel ordinauerit alterius parochianum sine consensu, & voluntate sui Episcopi, oportet non sine increpatione in communi concilio admitti, ita vt Ecclesiasticum vltra non soluat canonem. *Hadrian. ad Episcopum Mediom. c. 28. Magunt. sub Arnul. c. 15.*

Cap. XXI.

Clericus, siue laicus, si crimine, aut lite pulsatus fuerit, non alibi, quam in foro suo audiatur. *Hadr. ad Episcopum Mediom. c. 33. Capitul. lib. 7. c. 332. Ansel. lib. 3. c. 88.* 11. q. 1. c. 49.

Cap. XXII.

Si in aliqua prouincia aliquis Episcopus contendat cum fratre Episcopo, neminem alium vocent Episcopum ex alia Prouincia. *Sard. c. 3. G. 4. L.*

Cap. XXIII.

Episcopum non debere in alienam irruere ciuitatem, quæ illi probatur non esse subiecta, neque in regionem, quæ ad eius curam minime dignoscitur pertinere, ad aliquid ordinandum: neque Presbyteros, neque diaconos ad alios Episcopos pertinentes, nisi forte cum consilio, & voluntate propria regionis Episcopi. Quod si quispiam horum aliquid audere voluerit, irrita quidem erit huiusmodi ordinatio: & is, qui male vsurpauerit, à synodo arguatur. * Nam si ordinare non potuerit, nullatenus alterius parochianum iudicare præsumat. * *Antioc. c. 22.* 9. q. 2. c. 7.

Cap. XXIV.

Si quis ab Imperatore iudiciorum publicorum cognitionem petierit, proprio honore priuetur, si iudicium Episcopale ab Imperatore petat, non impediatur. *Carth. c. 107. G. Mil. 19. L. Afr. c. 71. L.*

Ne

Ne laici de clericis iudicent. Tit. X.

CAPVT I.

† caussam 11. q. 1. c. 47. de for. cõp. in 1. coll. & apo. Gregor. ix. c. 1. SI clericus aduersus clericum * negotium habeat, relicto Episcopo, non eat ad sæcularia iudicia, sed prius rem declaret apud suum Episcopum, vel ex eius Episcopi voluntate apud eos, quos vtraque pars elegerit, vt iudicent. Si quis contrarium fecerit, subiaceat pœnis canonicis. *Chalced. cap. 9. Aquisgran. cap. 86. vide Carthag. cap. 15. G. Burch. lib. 2. cap. 183. Iuo par. 6. cap. 228. & 360. decr. Anselm. lib. 5. cap. 83. Capitul. lib. 1. cap. 28. Tarracon. lib. 1. cap. 148.*

CAP. II.

De for. comp. c. 6. in 1. collect. Quia laici quidam Ecclesiasticas personas, & ipsos etiam Episcopos suo iudicio stare compellunt; eos, qui de cætero id præsumpserint, à communione fidelium decernimus segregandos. *Alexand. iij. in conc. gener. Later. cap. 14. ad fin.*

CAP. III.

de imm. Eccl. c. 4. non minus Greg. ix. & 1. coll. Laici iurisdictionem, & auctoritatem Episcoporum, & aliorum prælatorum ita euacuant, vt nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse, &c. Quocirca sub anathematis districtione seuerius prohibemus, ne de cætero talia præsumant attemptare, &c. *Alex. iij. in conc. Later. c. 19.*

CAP. IV.

De arbi. c. 8. Gre. ix. c. 1. eo. tit. in 4. collect. Prohibemus, ne super rebus spiritualibus compromittatur in laicum; quia non decet, vt laicus in talibus arbitretur. *Innoc. iij. in conc. Later. c. 40.*

CAP. V.

Siluester Episcopus dixit, nulli omnino clerico licere caussam quamlibet in publico examinare, nec vllum clericum ante iudicem laicum stare. *Siluester in conc. Rom. cclxxv. Episcoporum. c. 4.*

CAP. VI.

11. q. 1. c. 33. Nemo clericus, vel * subdiaconus, aut diaconus, aut Presbyter, aut * Episcopus propter caussam suam quamlibet intret in curiam: quoniam omnis curia à cruore dicitur, &
11. q. 1. c. 10. immolatio simulacrorum est. Quod [si quis clericus in curiam introierit, anathema suscipiat, numquam rediens ad matrem Ecclesiam. *Siluester in synod. Roman. cclxxxij. Episcoporum c. 16. & in epilogo Longobar. lib. 2. tit. 51. c. 12. Iuo lib. 4. tit. 5. c. 1. panor.*

CAP. VII.

De Presbyteris, diaconibus, seu clericis, qui inter se caussam habuerint, nullo modo præsumant publicis actionibus interpellationem facere, nisi suo Episcopo: & si forsitan Episcopus contra eum habuerit, ad vicinum Episcopum confugium faciat iuxta canonum statuta, &c. *Syn. Rom. sub Zachar. cap. 12.*

CAP. VIII.

Cuiuslibet ordinis clericos laici non iudicent, nec de Ecclesiis eiiciant. *Nicol. ij. in syn. Rom. cxiij. Episcoporum c. 10.*

CAP. IX.

Nullus laicus præsumat inuadere clericum, vel iudicare res eius, & Ecclesiæ, nisi Episcopus, & qui sub eo est. *Greg. vij. in syn. Rom. ann. incer. c. 5.*

CAP. X.

Decernimus, vt laici Ecclesiastica terminare negotia non præsumant, & Episcopi etiam Abbates, Archidiaconi, & alij Ecclesiarum prælati de negotiis Ecclesiasticis, vel de aliis, quæ spiritualia esse noscuntur, aliquorum laicorum iudicio non disponant, nec propter eorum prohibitionem Ecclesiasticam dimittant iustitiam exercere. *Eugen. ij. in conc. Remen. cap. 4.* c. 2. de iudic. apud Greg. ix. & in 1. collect.

CAP. XI.

Si qui ex fratribus negotia habent inter se, apud cognitores sæculi non iudicentur, sed apud Presbyteros Ecclesiæ, quidquid illud est, dirimatur, & omnimodo obediant statutis eorum. *Clemen. epist. 1. post. princip. Iuo par. 6. c. 345. decr. Ansel. lib. 6. ca. 158. Cæsar. lib. 4. c. 78. & 92. & lib. 5. c. 14.* 11. q. 1. c. 33.

CAP. XII.

Relatum est, quod quidam æmuli Christi, eiusque sanctæ Ecclesiæ insidiatores, sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant: cum magis Apostolus Christianorum caussas ad Ecclesias deferri, & ibidem terminari præcipiat, &c. *Alex. epist. 1. in prin. Capitul. lib. 7. c. 155. Ansel. lib. 2. c. 35.* 11. q. 1. c. 15. 1. Cor. 6.

CAP. XIII.

Sacerdotes, si peccauerint, à reliquis arguantur sacerdotibus: sed & à summis Pontificibus constringantur; non à sæcularibus, aut malæ vitæ hominibus arguantur, vel arceantur. *Pontian. epist. 1. in med.*

CAP. XIV.

Clericum cuiuslibet ordinis absque Pontificis sui permissu nullus præsumat ad sæculare iudicium attrahere. *Marcellin. epist. 2. in princip. Iuo lib. 4. tit. 5. cap. 2. panor. Anselm. lib. 3. cap. 24. Capitul. lib. 7. cap. 145. Cæsar. lib. 5. cap. 34.* 11. q. 1. c. 3.

CAP. XV.

Maximum Episcopum furore suo, & insana temeritate ad sæcularium quoque iudicum tribunalia subditum quæstioni, quod in vili quoque persona turpissimum est, obiiciunt peruenisse. *Bonifac. epist. 2. in med.*

CAP. XVI.

Censemus, vt quicumque prætermisso sacerdote Ecclesiæ suæ ad disceptationem venerit sæcularium, sacris liminibus expulsus à cœlesti arceatur altario, &c. Qui sub obser-

natione clericali cælesti probatur seruire officio, ex clero abijciendum se norit, si prætermisso sacerdotum iudicio sæcularem adierit potestatem, &c. Sane si clericus laicum pulset, prius se audiri ab Episcopis poscat, tum si petitioni suæ laicum viderit obuiare, ex permissu Episcopi sui in sæculi moderatores disceptatione confligat. *Leo epist. 94. ad Episcopos Thraciæ, in fin.*

CAP. XVII.

11. q. 1. c. 40. Fratris, & coëpiscopi nostri Felicis, & Cyriaci Abbatis relatione cognouimus, quod in insula Sardinia sacerdotes à laicis iudicibus opprimantur; & fraternitatem tuam ministri sui despiciant: dumque solum simplicitati à vobis studetur, quantum videmus, disciplina negligitur. Vnde hortor, vt omni excusatione postposita, Ecclesiam, quam suscepisti, auctore Deo regas, disciplinam clericos tenere cogas, &c. *Gregor. Ianuar. Episcop. Caralit. lib. 3. regist. epist. 26.*

CAP. XVIII.

d. 96. c. 5. Denique hi, quibus tantum humanis rebus, & non diuinis præesse permissum est, quomodo de his, per quos diuina ministrantur, iudicare præsumant, penitus ignoramus. *Nicol. ad Michaël. Imp. ante fin. Anselm. lib. 1. cap. 75.*

CAP. XIX.

De Presbyteris, qualescumque sint, vobis, qui laici estis, nec iudicandum est, nec de vita ipsorum quippiam inuestigandum: sed Episcoporum iudicio, quidquid est, per omnia reseruandum. *Nicol. ad consult. Bulgar. cap. 70.*

CAP. XX.

Vobis non licet clericos iudicare; cum vos magis ab ipsis conueniat iudicari. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 83. in fine.*

CAP. XXI.

11. q. 1. c. placuit. c. 44. & 45. de diuersis. Vide c. si diligent. 12. de for. comp. Greg. ix. & c. 4. eo. tit. in 3. collect. 1. Cor. 6. Si quis Episcopus, Presbyter, diaconus, clericus de re criminali, vel ciuili in Ecclesia contendat, omisso iudicio Ecclesiastico publicis iudiciis velit se purgare; licet pro eo sententia feratur, suum locum, amittat, si caussa criminalis est: si ciuilis, amittat quod euicit, si proprium locum habere voluerit. Cui enim ad eligendos iudices vndique patet auctoritas, ipso se indignum fraterno consortio iudicat, qui de vniuersa Ecclesia male sentiendo, de iudicio sæculari poscit auxilium; cum priuatorum (*Christianorum*) caussam Apostolus etiam ad Ecclesiam deferri, & ibi determinati præcipiat. *Carthag. c. 15. G. Cartha. iij. c. 9. L. Vernen. cap. 18. vide Chalced. cap. 9. Capitul. lib. 7. c. 145. & 155. vide Carthag. lib. 1. cap. 38. Corpus canonum cap. 15. Inopar. 6. cap. 362. decr. Cæsar. lib. 5. cap. 56.*

CAP. XXII.

11. q. 1. c. placuit. 10. Si quis ab Imperatore iudiciorum publicorum cognitionem petierit, proprio honore priuetur. *Carthag. c. 107. G. Mileuit. 19. Afr. 71. L.*

CAP. XXIII.

Si clericus relicto officio suo propter districtionem ad sæcularem iudicem fortasse confugerit, is, ad quem recurrerit, solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de Ecclesiæ communione pellatur. *Agathen. c. 8. Capitul. lib. 6. cap. 143. & lib. 7. cap. 190. ex addit.*

CAP. XXIV.

Clericus non audeat criminale negotium in iudicio sæculari proponere. *Agath. cap. 32. Vor. cap. 61. Capitul. lib. 6. cap. 155. Inopar. 6 cap. 367. decr.* *11. q. 1. c. 48. & 18. clericum.*

CAP. XXV.

Clericis non liceat, inconsultis sacerdotibus suis, sæcularia iudicia expetere. *Andegau. cap. 2.*

CAP. XXVI.

Clerico, nisi ex permissu Episcopi sui, † seruorum suorum sæcularia iudicia adire non liceat. *Venet. c. 9.* *† vicariorum f.*

CAP. XXVII.

Clerici sine ordinatione Episcopi sui adire, vel interpellare publicum iudicium non præsumant. *Epau. c. 11.*

CAP. XXVIII.

Clericus cuiuslibet gradus, sine Pontificis sui permissu, nullum ad sæculare iudicium præsumat attrahere. Neque laico, inconsulto sacerdote, clericum in sæculare iudicium liceat exhibere. *Aurel. iij. cap. 31. vide Marcellin. epist. 2.* *Vide. 11. q. 1. c. 4.*

CAP. XXIX.

Si quis Iudicum clericos de quolibet corpore venientes, atque de altario manciparos, vel quorum nomina in matricula Ecclesiæ renentur inscripta, publicis actionibus applicare præsumpserit; si à sacerdote admonitus emendare noluerit, agnoscat se pacem Ecclesiæ non habere. *Aurel. iv. c. 13.*

CAP. XXX.

Nullus sæcularium personarum, prætermisso Pontifice, seu præposito Ecclesiæ, quemquam clericorum pro sua potestate constringere, & discutere audeat, vel damnare; sed & clericus, si pro caussæ appetitione cuiuscumque fuerit ab Ecclesiastico ordinatore commonitus, se ad audientiam spondeat affuturum, & respondere nulla calliditate dissimulet, sed quæcumque caussatio quotiens inter clericum, & sæcularem vertitur, absque Presbytero, aut Archidiacono, vel si quis esse præpositus Ecclesiæ dignoscitur, iudex publicus audire negotium non præsumat. Sane si caussam habentibus placuerit ire ad iudicium, forte ex voluntate communi, permittente præposito Ecclesiæ, clerico licentia tribuatur. *Aurel. iv. c. 20.*

CAP. XXXI.

Clerici conclericos suos, relicto Pontifice *11. q. 1. c. 43. Indica.*

suo, ad iudicia publica non pertrahant. Si quis hoc præsumpserit facere, caussam perdat, & à communione efficiatur extraneus. *Tolet. iij. cap. 13. Innocen. iij. in epist. ad Pisan. Archiep.*

CAP. XXXII.

Nullus clericus de qualibet caussa extra discussionem Episcopi sui à sæculari iudice iniuriam patiatur. Quod si quicumque iudex cuiuscumque clericum absque caussa criminali, id est, homicidio, furto, aut maleficio, hoc facere fortasse præsumpserit: quamdiu Episcopo loci illius visum fuerit, ab Ecclesiæ liminibus arceatur. *Matiscon. c. 7.*

CAP. XXXIII.

11. q. 1. c. 6. de foro. comp. c. 2. in in 1. coll. Nullus clericus ad iudicem sæcularem quemcumque alium fratrem de clericis accusare, aut ad caussam dicendam trahere quocumque loco præsumat. Sed omne negotium clericorum, aut in Episcopi sui, aut in Presbyteri, aut archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quicumque clericus hoc implere distulerit, si iunior fuerit, vno minus de quadraginta ictus accipiat, si certe honoratior, triginta dierum inclusione mulctetur. *Matisc. cap. 8. Burch. lib. 16. cap. 21. Capitul. lib. 6. cap. 154. & lib. 7. cap. 139.*

CAP. XXXIV.

Non licet Presbytero, aut diacono, vel cuiquam clericorum de qualibet caussa conclericum suum ad iudicem sæcularem trahere. *Antisiod. c. 35.*

CAP. XXXV.

Iudices publici contra veteranam consuetudinem per omnes parochias, vel monasteria, quas † Moses Episcopus circuire consueuit,] ipsi illicita præsumptione videntur discurrere, & clericos, vel Abbates, vt coram eis compareant, inuitos atque districtos ante se faciunt exhiberi. Quod omnimodis religioni non conuenit, nec canonum permittit auctoritas. Vnde omnes vnanimiter censuimus sententiantes, vt deinceps ista debeant emendare: & si præsumptione, vel potestate, qua pollent, excepta inuitatione Abbatis, aut Archipresbyteri, in ipsa monasteria, vel parochias aliquid fortasse præsumpserint: à communione omnium sacerdotum eos conuenit sequestrari. *Cabilon. c. 11.*

† moses Episcopus circuire.

CAP. XXXVI.

Vt nullus clericus ad iudicia laicorum publica conueniat sine iussione Episcopi sui, vel Abbatis, iuxta canonis Carthaginen. cap. 8. (*vide supra*) cui enim ad eligendos iudices vndique Ecclesiæ patet auctoritas, se indignum fraterno consortio iudicat, quod de vniuersa Ecclesia male sentiendo, de iudicio sæculari poscit auxilium; cum priuatorum Christianorum caussas Apostolus ad Ecclesiam deferri, atque ibidem determinari præcipiat, & maxime in talibus caussis inquietudinem Domino Regi faciat. *Conc. apud Palat. Vernis. cap. 18. Vide Carth. cap. 15. G. Carth. iij. cap. 9. L.*

CAP. XXXVII.

De Constantino Imperatore, qui noluit controuersias Episcoporum diiudicare. *Parif. sub Ludo. & Loth. lib. 1. c. 19.*

CAP. XXXVIII.

Clerici & monachi, qui inter se negotium aliquod habuerint, à suo Episcopo iudicentur, & non à sæcularibus: fas enim non est, vt diuini muneris ministri, temporalium potestatum subdantur arbitrio. *Trosleia. c. 3. ex Capitul. lib. 1. c. 28.*

CAP. XXXIX.

Auditu lugubre, dictu nefas, actu dignoscitur horribile, quando contra omnem pactum, & totius Christianæ religionis & auctoritatem, & consuetudinem, in monasteriis regularibus laici in medio sacerdotum, & cæterorum religiosorum vt domini, ac magistri residentes, velut Abbates de illorum vita, & conuersatione, ac regula sibi penitus ignota peruerso ordine iudicant. *Trosl. c. 3.*

CAP. XL.

Quicumque iudex sæcularis Presbytero, aut diacono, aut cuilibet de clero, atque de iunioribus absque audientia Episcopi, vel Archidiaconi, vel Archipresbyteri, iniuriam inferre præsumpserit: anathema ab omnium christianorum consortio habeatur. *Troslcian. c. 5. ex Capitular. Caroli Imperat.*

CAP. XLI.

Nullus iudex neque Presbyterum, neque diaconum, aut clericum, aut iuniorem Ecclesiæ sine conscientia Pontificis per se distringat, aut condemnare præsumat. Quod si fecerit, ab Ecclesia, cui iniuriam fecit, tamdiu sit sequestratus, donec reatum suum cognoscat, & emendet. *Troslcian. c. 6. ex Capitular. lib. 6. cap. 154. & lib. 7. c. 139. & in addit. cap. 210. Burcha. lib. 16. cap. 22.* 11. q. 1. c. 2. de foro comp. c. 2. Greg. ex. in 1. collect. c. 3. eo. tit.

CAP. XLII.

Siluester constituit, vt nullus clericus propter quamlibet caussam in curiam introiret, nec ante iudicem cinctum caussam diceret, nisi in Ecclesia. *Damas. in Siluestri.*

CAP. XLIII.

Iulius constitutum fecit, vt nullus clericus caussam quamlibet in publico ageret, nisi in Ecclesia. *Damas. in Iulij.*

De iudicio Episcopi.
Tit. XI.

Vide lib. iv. tit. lx.

Episcopus iudicet cum clericis.
Tit. XII.

Vide lib. iv. tit. lx. quibus adde.

CAPVT I.

11. q. 1. c. 33. SI qui ex fratribus negotia habent inter se, apud cognitores sæculi non iudicentur, sed apud Presbyteros Ecclesiæ, quicquid illud est, dirimatur, & *omnimodo obediant statutis eorum. *Clem. epist. 1. post princ. Iuo par. 6. cap. 345. decr. Ansel. lib. 6. c. 158. & 198. Cæsar. lib. 4. c. 78. & 92. & lib. 5. c. 14.*

† omnino.

Cap. II.

Dist. 86. c. 23. & 15. q. 7. c. 2. Si quid de quocumque clero ad aures tuas peruenerit, quod te iuste possit offendere; facile non credas: nec ad vindictam te res accendat incognita: sed præsentibus senioribus Ecclesiæ tuæ diligenter est veritas persuadenda, & tunc si qualitas rei popoſcerit, canonica districtio culpam feriat delinquentis. *Greg. lib. 11. epist. 49. Ioanni Episcopo Panormitano.*

Cap. III.

d. 21. c. 8. Acephalum liquet esse concilium, vbi de tanta persona (*loquitur de Ignatio Patriarcha*) agitur, & maiorum non expectatur sententia; cum nec in caussa clericorum inferioris gradus, solius Episcopi sui iudicium tantummodo *præstolandum sit. *Nicol. in epi. ad Mich. Imp. post med.*

submittatur.

† postulandum.

De iudicio Archiepiscopi.
Tit. XIII.

Vide lib. iij. tit. xi. & xij.

De iudicio Patriarchæ, vel Primatis.
Tit. XIV.

Vide lib. ij. tit. xv. xvj. xvij. & xviij.

De iudicio synodi.
Tit. XV.

Vide lib. v. ti. xxxvj. xxxvij. xxxviij. xxxix.

De iudicio Pontificis Maximi.
Tit. XVI.

Vide lib. j. tit. xiij. xiv. xv.

De iudicibus inferioribus.
Tit. XVII.

CAPVT I.

SI criminosus fuerit aliquis Presbyter, in præsentia Episcopi, vel Archidiaconi diiudicetur. Et si probata fuerit eius culpa; per Episcopum, vel suos expellatur, & alius per Episcopum intromittatur. *Gregor. vij. in conc. Rom. ann. incer. c. 4.*

Cap. II.

Omne negotium clericorum aut in Episcopi sui, aut in Presbyteri, aut in Archidiaconi præsentia finiatur. *Matiscon. j. c. 8. Burch. lib. 16. cap. 21.* 11. q. 1. c. 6. nullus c. 2. de foro cōp. in colle.

Cap. III.

Quicumque iudex, aut sæcularis Presbyterum, aut diaconum, aut quemlibet de clero, aut de iunioribus absque audientia Episcopi, aut Archidiaconi, vel Archipresbyteri iniuriam inferre præsumpserit: anno ab omni Christianorum consortio habeatur extraneus. *Antisiod. cap. 43.*

Cap. IV.

Dictum est, quod in plerisque locis Archidiaconi super Presbyteros Parochianos quandam exerceant dominationem, & ab eis censu exigant, &c. contenti sint regularibus disciplinis, & teneant propriā mensuram: & quod eis ab Episcopis iniungitur, hoc per parochias suas exercere studeant, nihil per cupiditatem, & auaritiam præsumentes. *Cabilon. sub Carolo c. 15. Iuo par. 3. c. 134. decr.* Dist. 94. c. vlt.

Ne minor iudicet de maiore.
Tit. XVIII.

CAPVT I.

SI hæc Photius non legit, saltem Ioannem Antiochenum Episcopum in Ephesina synodo recolere valuisset, idcirco damnatum, quia Cyrillum anterioris, id est, Alexandrinæ sedis Antistitem damnare non metuit. Vnde præfata vniuersalis synodus ad Celestinum summæ sedis nostræ Pontificem scribens, inter cætera dicit: Indignetur ergo tua religiositas competenter pro his, quæ facta sunt; si enim data fuerit volentibus licentia, maiores iniuriis, sedes *afferre, & contra eos, in quibus non habent potestatem contra leges, & contra canones proferre sententias; ibunt ad vltimam confusionem Ecclesiæ res. *Sym. Rom. sub Hadr. ij. allocut. 3 apud synod. viij. gener. act. 7.* † afficere.

Cap. II.

Sancta tertia synodus generalis Antiochenū

damnauit Ioannem, quoniam aduersus sedis potioris, id est, Alexandrinæ, prima non consentiente, ausus est proferre sententiam. Quarta deinde magna & vniuersalis synodus, adeo hanc temeritatem execrata est, vt Dioscorum Alexandrinum sine restitutione damnauerit: præsumpserat enim & ipse contra primæ sedis priuilegium, contra regulas agens, cum esset posterior, se anteriori præferre. *Syn. Rom. sub Hadr. ij. apud syn. viij. gener. act. 7.*

Cap. III.

Maiores à minoribus nec accusari, nec iudicari vllatenus posse, dicebat Petrus Apostolus, quoniam non solum hoc diuinas, sed & leges sæculi inhibere dicebat. *Clem. epist. 1. post med.*

Cap. IV.

Maior à minori, nec argui, nec iudicari potest. *Clem. epist. 1. in fin.*

Cap. V.

Maior non potest à minore iudicari; nec, Episcopi Pontifici, à quo consecrari probantur, præiudicium inferre vllum possunt. Quod si præsumptum fuisse cognoscitur, viribus carere non dubium est: nec posse inter Ecclesiastica vllo modo statuta censeri. *Marcelli. ep. 2. post prin.*

Cap. VI.

2.q.7.c. Sicut maior non potest à minore iudicari,
4.in fin. ita nec colligari. *Iul. epist. 2. c. 36.*
da.

Cap. VII.

Quo more, quo ritu Alexandrinus Petrus prætenditur absolutus, cum nec à Pontificibus legitime, & Ecclesiasticis legibus fuerit expeditus? &c. Præcipue cum de secundæ sedis ageretur Antistite, nec ab inferiore qualibet,
9.11.c.4. sed à prima sede iure possit absolui. [Inferior quippe potiorem absoluere non potest: sola ergo potior inferiorem cõuenienter absoluit. *Gelas. in tomo de anathemate, in fin. Nicol. ad Mich. Imper. ante med.*

Cap. VIII.

Miramur, quia quantum nobis præsentium portitorum suggestio patefecit, passi estis subripi vobis & Subaudum fratrem, & coëpiscopum nostrum Arelatensis ciuitatis Antistitẽ, cuius Ecclesia in regionibus Gallicanis Primatis priuilegio, & sedis Apostolicæ vicibus decoratur, ad petitionem Episcopi ab ipso ordinati, in iudicium sequentis ciuitatis Episcopi, quod nulla Ecclesiastica lege, vel ratione conceditur, iudicandũ iuberetis occurrere; vt ipso, de conculcato loci sui præiudicio conquerente, illum, qui vsurpauit, necesse sit de illicita præsumptione culpari. Pro quibus Christianitatis vestræ confidentia freti, paterno studio postulamus, vt si quid tale factum est, congrua satisfactione celeriter amputetur, nec vllũ sui exemplum in perturbatione Ecclesiarũ, quas vobis Deus credidit, relinquere cõcedatur, & huiusmodi caussis sollicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra Ecclesiasticas regulas petentibus concedatis. *Pelag.* *ad Regem quendam Francorum apud Nicol. in epist. ad Mich. Imper. ante med.*

Cap. IX.

Suauissimus pater, & Papa noster Gregorius cleto Mediolanensis Ecclesiæ pro eligendo sibi Episcopo litteris suis præcipiens ait. Pensantes ergo, quæ cunctis expediunt, & quam vobis gratia diuina prætulerit, integerrimam semper in omnibus obedientiam præbere. Iudicari namque à vobis vltra non debet, semel prælatus: sed tanto nunc subtiliter iudicandus est, quanto postmodũ iudicandus non est. Cõsecrato autem vobis, Deo auctore, pastori tota vos mente committite. *Nicol. epist. ad Mich. Imper. ante med.*

Cap. X.

Satis euidenter ostensum est, non posse legitime subiectos de Prælati sui vita iudicare: nec præter hæc tellim, cuiuscumque sit meriti, temere reprehendere. Sed si adhuc placet aliquid de hoc nosse, quod delectet; antiqui patris, & venerabilis Doctoris Areopagitæ Dionysij ad Demophilum verba vobis recitare præcipite; qui etiam in caussa pietatis delinquentem sacerdotem nefas sancit à minoribus vel ab inferioribus iudicari, ne fiat in Ecclesia Dei aliquid inordinatum, & status eius in aliquo confundantur. *Nicol. ad Mich. Imper. ante med.*

Cap. XI.

Cum quidam tempore quodam contra Xystum Papam tentassent, quædam non boni rumoris obiicere, & in concilio, cui Valentinianus Augustus intererat, dictum fuisset; non licere aduersus Põtificem dare sententiam; surrexit idem protinus Imperator, & in arbitrio præfati Pontificis tribuit iudicare iudicium suum. Etenim nullus Pontificum minorũ, vel inferiorum vtbiũ subactus iudiciis inuenitur. Vnde Ioannes Antiochenus, tertiæ videlicet sedis Episcopus, inter cætera legitur in Ephesina synodo vsque ad correctionem damnatus qui Cyrillum Alexandrinum, secundæ scilicet sedis Episcopũ irregulariter damnationi præsumpsit addicere; eadem venerabili synodo ad Celestinum summæ sedis Præsulem, taliter in scriptis postulante, ac dicente. Indignetur ergo tua religiositas competenter pro his, quæ facta sunt: si enim data fuerit volentibus licentia, & maiores iniuriis sedes afficere, & cõtra eas, in quibus non habent potestatem, contra leges, sic & canones proferre sententias, ibunt ad vltimam confusionem Ecclesiæ res, &c. Denique si in Epistula legimus ad Hebræos, quod minor à maiore benedicatur; restat profecto, vt exigente ratione, etiam maledicatur. Siquidem hæc vtique prænoscentes periculosa tempora illi, qui ante nos fuerunt, prouidam in ecclesiis consuetudinem tradiderunt: hodieq; in Ecclesia Romana, quæ magistra est omnium ecclesiarũ, impræter missæ seruatur, ita vt nullus sacerdos, maiore suo non innuente cõsacerdote, cuilibet rei benedicere

Dist. 25. c. 7. in fi.

21.d.c.6. Hebr. c. 7.

nitatur. Sed & anterior stans ad pronunriandã aliquam lectionem, benedictionem quidem postulat, sed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere, &c. Per hoc innuitur, quantæ censuræ fræno inferiores quique à suis iudicandis præpositis coërcendi sunt, si his nec etiam benedicendi ius vllum penitus obtineant. *Nicol. ad Mich. Imper. prope med. Ansel. lib. 7. c. 142. al. 144. Iuo par. 5. decr. c. 17. & par. 6. c. 355.*

Cap. XII.

Dist. 21. c. 4 inferior. Esai. 10.

Hinc liquido peruiderur, quia quem non potest absoluere, non potest iudicio inferior potiotem ligare, &c. Numquid gloriabitur securis conrra eum, qui secat in ea, aut exaltabirur serra contra eum, qui trahit eam? His ita ex diuina Scriprura, & probabilium Patrum doctrina commemotaris, sole clarius exhibuimus, non posse quemquam, qui minoris auctoritatis est, eum, qui maioris potestatis est iudiciis suis addicere, aut proptiis definitionibus subiugare. *Nicol. ad Mich. Imp. in med.*

Cap. XIII.

Dist. 21. c. 8.

Submittitur (*Ignatius Patriarcha*) minorum, inferiorum, & subiectorum deliberationibus, cum sacris canonibus præcipientibus, & exẽplis sanctorum, Patrum, semper vbi est maior auctoriras, sit eundum; & in omnibus controuersiis ad potiores sedes iudieia dirigantur. Quod non solum à catholicis, verum etiam ab ipsis constat obseruarum hæreticis. Alioquin acephalum liquet esse concilium, vbi de tanta persona agitur, & maiorũ non expectatur sententia: cum nec in caussa clericorum inferioris gradus, solius Episcopi sui iudicium rantũmodo præstolandum sit, &c. Et quanto magis ad potioris auctoritatis iudicium tenditur querimonia, tanto adhuc amplius maius culmen petendum est; quousque gradatim perueniatur ad eam sedem, cuius caussa aut à se negotiorum meritis existentibus in melius commuratur, aut solius Dei sine quæstione reseruatur arbitrio. *Nicol. ad Mich. Imp. in med.*

De Iudicibus electis. Tit. XIX.

CAPVT I.

3. q. 6. c. 12.

PEregtina iudicia salua in omnibus Apostolica auctoritate. (*Fab. ex Xyst. iij.*) generali sanctione prohibemus; quia indignum est, vt ab exteris iudicentur, qui prouinciales, & à se electos debenr habeie iudices. *Nicæn. cap. 53. apud Iul. c. 16. Felix. cum septuaginta Episcopis epist. 2. in med. Hygin. epist. 1. in fine. Fabi. epist. 3. in princ. Xyst. iij. epist. vni. cap. 3. vide Nicæn. cap. 23. & cap. 54. apud Iul. epist. 2. Hadr. ad Episcopum Medıom. cap. 17. Burch. lib. 1. cap. 147. Iuo par. 5. cap. 260. & par. 6. cap. 331. decr. & epist. 179. Ansel. lib. 3. cap. 73. Capitul. lib. 7. c. 309. & in additis c. 145. Cæsar. lib. 5. c. 25. Tarracon. lib. 6. c. 150.*

Cap. II.

Si clericus aduersus clericum caussam habeat, relicto Episcopo, non eat ad sæcularia iudicia. Sed prius rem declaret apud suum Episcopum, vel ex eius Episcopi voluntate apud eos, quos vtraque pars elegerit, vt iudicent. Si quis contrarium fecerit subiaceat pœnis canonicis. *Chalced. c. 9. Aquisgran. cap. 86 vide Carthag. c. 15. G. Burch. lib. 2. cap. 183. Iuo par. 6. c. 228. & 360. decr. Ansel. lib. 5. c. 83. Capitul. lib. 1. cap. 28. Tarracon. lib. 1. c. 148.* *11. q. 1. c. 47. & c. 1. de for. compet. in 1. coll. & ap. Greg. ix.*

Cap. III.

Statuimus, quod si quis allegauerit, se iudicem habere suspectum, coram eodẽ caussam iustæ suspicionis assignet: & ipse cum aduersario, vel si forte aduersarium non habeat, cum iudice arbitros communiter eligat, aut si forte communiter connenire non possunt, eligant absque malitia ipse vnum, & ille alium, qui de suspicionis caussa cognoscant: & si nequiuerint in vnam concordare sententiam, aduocent tertium; vt quod duo ex ipsis decreuerint, robur habeat firmitatis. Sciant quoque se ad id fideliter exequendum ex iniuncto à nobis in virtute obedientiæ sub attestatione diuini iudicij districto præcepto teneri. Caussa vero suspicionis legitima coram ipsis infra competentem terminum non probata, sua iurisdictione iudex vtatur. Ac ipsa probata legitime, de recusatoris assensu personæ idoneæ committat negotium recusatus, vel ad superiorem transmittat, vt in eo ipso procedat, secundum quod fuerit procedendum, &c. *Innocen. iij. in canc. gener. Lateran. cap. 48.* *de appel. c. 61. cum specıali. Greg. ix. & c. 5. eo. tit. in 4. coll.*

Cap. IV.

Ille, qui vi, aut timore à sede pulsus, aut suis rebus spoliatus fuerit, non prius vocetur ad synodum, quam ei omnia legibus redintegrentur: & [tamdiu in sede propria pa- *3. q. 2. c. 7.* cifice cuncta disponens resideat, quamdiu expulsus, vel spoliatus carere visus est rebus. Cum autem ad iudicium venerit, si volue- *3. q. 3. cũ accusatus c. 1.* rit, & necesse fuerit, induciæ ei petenti à Patribus constitutę absque impedimento concedantur, & iudices à se electi rribuantur, vt in loco, vnde est ille, qui accusarur, aut si alibi alicuius temerariæ multitudinis vim metuerit, locum sibi congruum eligar, quo absque timore suos, si necessitas exposcerit, testes habere, & absque impedimento suam canonice sentenriam finire valeat: quia multa per surreptionem euenire solent. *Felix. ij. in synod. Rom. epist. 1. cap. 8. Iuo lib. 4.*

tit. 6. cap. 8. & tit. 8. cap. 14. panor. Anselm. lib. 3. cap. 52.

CAP. V.

Si qua caussa inter terram venientem ad partem suarum Ecclesiarum, & monasteriorum euenerit, & pacifice non potuerit ordinari, apud electos Abbates, & alios patres timentes Deum, sine voluntaria dilatione, medijs sacrosanctis Euangeliis finiatur. *Greg. in synod. Later.*

CAP. VI.

3. q. 6. c. 15. Vnaquęque prouincia tam iuxta Ecclesiasticas, quam iuxta sæculi leges, suos debet iustos, & non iniquos habere iudices, & non externos, &c. Sed ad duodecim eiusdem prouinciæ iudices, ad quorum iudicium omnes caussæ ciuitatum referuntur, deferatur negotium. *Anaclet. epist. 1. ante finem. Anselm. lib. 3. cap. 80. al. 84.*

CAP. VII.

5. q. 4. c. 2. 3. q. 8. c. 1. §. Iudices. Duodecim iudices quilibet Episcopus accusatus, si necesse fuerit, eligat, à quibus eius caussa iuste iudicetur, nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur, quam ipsi per se eligantur, & regulariter vocato ad suorum primo conuentu Episcoporum, per eos eius caussa iuste audiatur, & rationabiliter discernatur. Finis vero eius caussæ ad sedem Apostolicam deferatur, vt ibidem terminetur: nec antea finiatur, sicut ab Apostolis, vel successoribus eorum olim statutum est, quam eius auctoritate fulciatur. *Zephyr. epist. 1. ante med. Iuo par. 5. cap. 245. decret. Anselm. lib. 3. cap. 41. Cæsaraugust. lib. 5. cap. 41. Tarrac. lib. 2. cap. 52.*

CAP. VIII.

4. q. 4. c. 2. In omni iudicio quatuor personas necesse est semper adesse, id est, iudices electos, & accusatores, ac defensores, atque testes. *Fab. epist. 2. ante fin. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 27. panor. & par. 2. cap. 321. decr. Anselm. lib. 3. cap. 72. Cæsar. lib. 5. cap. 51. Tarrac. lib. 2. cap. 7.*

CAP. IX.

11. q. 1. c. 4. Iudices alij esse non debent, quam quos ipse qui impetitur, elegerit, aut quos suo eum consensu hæc sancta sedes, aut eius Primates auctoritate huius sanctæ sedis delegauerint. *Iul. epist. 2. cap. 34. ex concilio Niceno Iuo lib. 4. tit. 11. cap. 2. panor. Anselm. lib. 3. cap. 21.*

CAP. X.

Homines fundi Saloniaci iuris sanctæ Ecclesiæ Romanæ fines fundi Gerdimiæ collimitantis eidem præfato fundo Ecclesiæ sanctæ Romanæ volunt peruadere, &c. Volumus accedente te ad Panormitanam ciuitatem, quæstionem ipsam discutere, &c. Electis arbitris tranquille, & legaliter sopiatur, nos enim non solũ nunquam mota suscitari volumus, verum etiam quæ praua foris admouentur, sopire modis omnibus festinamus, &c. *Gregor. lib. 1. epist. 9. Pet. subdiac. Eadem scribit lib. 7. epist. 83. ind. 2. Fantino Ioan. Episcop. Syracus. ep. 101 & l. 8. ep. 28. Zittano Zikasime, & ep. 58. Bonif. Episc. Regio.*

CAP. XI.

Gloria vestra præcipiat Donatum officialem cum Iuliana ancilla Dei arbitrale subire iudicium: quatenus quidquid eorum de tali controuersia arbitrorum iudicio fuerit definitum, effectui mancipetur, vt id, quod se admittere, siue retinere perspexerit, non hoc virtutis opere fieri, sed legis iustitiæ debeat reputari. *Grego. Theodoro Sardiniæ duci l. 1. regist. epist. 46.* De arbit. c. 1. in 1. coll.

CAP. XII.

Pompeiana religiosa femina per hominem suum suggessit à nobis multa se quorundam hominum sustinere assidue irrationabiliter grauamina, &c. Prædictam vobis fœminam necessario duximus commendandam, vt comitante iustitia, nulla caussa fraternitas tua prædictam fœminam in nullo contra æquitatem grauari permittat, nec aliqua inconsulte pati dispendia: sed si eam habere caussas contigerit, in electorum iudicio altercando ventiletur contentio; & quæcumque fuerint definita, tranquille ad effectum perducantur, &c. *Gregor. Ianuar. Episcop. Caralit. lib. 1. regist. epistol. 61.* De arbit. c. 2. in 1. coll.

CAP. XIII.

Sex consensu partium iudices electi fuerint, etiam à pauciore numero, quam constitutum est, non liceat prouocari. *Carth. cap. 15. G. Carth. iij. cap. 10. L. Iuo par. 6. cap. 363. Cæsar. lib. 5. cap. 64.* 2. q. 6. c. 33. Placuit.

CAP. XIV.

Si appelletur, & eligat appellans iudices, & cum eo is, contra quem appellatur, ab his non liceat appellare. *Carthag. cap. 98. G. al. 96. Afr. cap. 63. L.* 2. q. 6. c. Placuit. 39.

CAP. XV.

In caussa inter Maurentium Episcopum, & ciuitatem Germaniciam, iubet concilium Africanum deligere iudices. Maurentiusque septem delegit, & ipsa ciuitas Germanicia reliquos iubetur deligere. *Carthag. 105. G. Afr. 67. L.*

CAP. XVI.

Si ex diuersis Prouinciis Episcopi inter se litigantes sint; ille Primas det iudices, in cuius regione est locus, de quo contendunt. Si communi consensu vicinos eligunt, † vel vnus vel tres eligãtur. Si tres elegerint, trium, vel saltem duorum sententiam sequantur. *Carth. cap. 122. G. Mile. cap. 24. L. African. cap. 88. Burchard. lib. 1. c. 68. Iuo par. 5. c. 176. decret.* c. de arbitris. & c. 3. de foro comp. Greg. ix. & c. 4. hoc. tit. in 1. collect. † duo L.

CAP. XVII.

Ab electis iudicibus non licet appellare. Si nolit quis iudicibus obedire, Episcopus primæ sedis det litteras, vt nullus Episcopus ei communicet, quoad obediat. *Carth. c. 123. G. Milen. c. 24. L. Afric. c. 89. L. Capitul. lib. 1. c. 44. Iuo lib. 4. tit. 12. c. 8. panor. & par. 6. c. 365. decr. Cæsar. lib. 5. c. 24.* 2. q. 6. c. 32. à iudicibus. v. c. 19. Quisquis.

CAP. XVIII.

Prouinciæ Africæ, ex quibus tetni iudices electi sunt: Carthaginensis, Numidia, Byzacena, cuius Primas Donatianus, Mauritania Sitiphensis, & Tripolitana, qui omnes vniuersa cognoscunt. *Carth. cap. 128. G. Mileu. cap. 27. L.*

CAP. XIX.

Si inter Episcopos de rebus terrenis, aut possessionibus sub repetitione, aut retentionis titulo nascatur contentio, impleto anni spatio, pro studio caritatis, quæ cunctis debet rebus temporalibus anteferri, per Epistulas fratrum studiose admoniti, aut inter se aut in præsentia electorum iudicum negotium sanare festinent. *Aurel. iv. cap. 12.*

CAP. XX.

Si inter consacerdotes ex caussa liuor emerserit, vt pendente certamine sibi inuicem reconciliari non possint: electis ab vtraque parte fratribus, id est, presbyteris, litis iacula finiant, & vota pacis acquirant, &c. *Turonen. ij. cap. 2.*

CAP. XXI.

Leges sanciunt, tam Ecclesiasticę, quam ciuiles, omnem, qui elegerit aliquem iudicem modis omnibus sequi, ac obedire præceptis eius, & nequaquam refutare penitus, ac repellere prolatas ab eo, & depromptas definitiones, & leges. Cum itaque pars vestra petierit & proposuerit iudicem beatissimum Papam Nicolaum, quomodo vos extra Ecclesiæ, ac Reipublicæ leges, ac regulas eum cedarguce, ac iudicare præsumpsistis, asserentes non secundum canonum egisse, neque secundum iustitiæ, ac veritatis rationem decteuisse, quæ sibi visa sunt definiendo. Inuenimini ergo in parte hac, & Ecclesiasticas, & ciuiles reprobare leges pro eo, quod quem elegistis, & prætulistis iudicem nunc abiiciatis: nemo enim electum à se iudicem, & propria actione vice versa iudicare, vel condemnare penitus debet. Nam nunquam aliquando quis iudicatus, dum condemnatus fuerit, firmauit prolatam damnationem: & ideo per nullum tempus, vel modum, firmum erit iudicium. *Metrophanes Metropolitanus Smyrnæ apud synod. viij. gen. act. 6. post med.*

CAP. XXII.

Sacri canones non quorumcumque, sed electorum iudicum sententiam minime spernendam edocent. *Anastas. in proœm. vij. syn. gen.*

De sanguine non iudicent clerici. Tit. XX.

CAPVT I.

Ne cler. vel mon. c. 9. Gr. ex. c. 2. & lib. in 4. coll. Sententiam sanguinis nullus clericus dictet, aut proferat, nec sanguinis vindictā exerceat, aut vbi exercetur, intersit, si quis autem huiusmodi occasione statuti Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis aliquod præiumpserit inferre dispendium, per censuram canonicam compescatur. Nec quisquam clericus litteras scribat, aut dictet pro vindicta sanguinis destinandas. Vnde in Curiis Principum hæc sollicitudo non clericis, sed laicis committatur. Nullus quoque clericus rotariis, aut ballistariis, aut huiusmodi viris sanguinum præponatur, ne illam chirurgiæ partem subdiaconus, diaconus, vel sacerdos exerceant quæ ad vstionem, vel incisionem inducit. Nec præcipue quisquam purgationi aquæ feruentis, vel frigidæ, seu ferri cadentis ritum cuiuslibet benedictionis, aut consecrationis impendat, saluis nihilominus prohibitionibus de monomachiis siue duellis antea promulgatis. *Conc. gener. Later. sub Innoc. iij. cap. 18.*

CAP. II.

Criminalia negotia non iudicat Episcopus, Presbyter, clericus. *Tarrac. c. 4.* *15. q. 4. c. 1.*

CAP. III.

Cognouimus quosdam clericorum infrunitos ad forales ceorum sententias frequentec accedere. Propterea prohibitionis eorum accessus hunc canonem protulimus; definientes, vt ad locum examinationis reorum nullus clericorum accedat, neque intersit atrio sauciolo, vbi pro reatus sui qualitate quispiam interficiendus est. Si tamen ex nunc aliquis eorum definita contemnens illuc accesserit, aut interfuerit, defraudatus honesti honoris stola illis gregibus examinatorum societur, quos diuinis prætulit mysteriis. *Matisco. ij. c. 19.*

CAP. IV.

Non licet presbytero, nec diacono ad trepalium, vbi rei torquentur, stare. *Antisiod cap. 33.*

CAP. V.

Non licet presbytero, in iudicio illo sedere, vnde homo ad mortem tradatur. *Antisiodor. c. 34.*

CAP. VI.

Sæpe Principes contra quoslibet maiestatis obnoxios sacerdotibus negotia sua committunt; & quia sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi consentiant Regibus fieri iudices, vbi iureiurando supplicij indulgentia promittitur, non vbi discriminis sententia præparatur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune consultum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud Ecclesiam perdat proprium gradum. *Tolet. iv. cap. 30. Burch. lib. 2. cap. 149. Iuo par. 6. cap. 222. decret.* *23. q. 8. c. 29.*

CAP. VII.

His, à quibus Domini sacramenta tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare non licet. Et ideo quod morte plectendum est, sententia propria iudicare non præsumant, aut truncationes quibuslibet personis per se inferant, aut inferendas præcipiant. Quod si quisquam in Ecclesiæ suæ familius, aut in quibuslibet per- *23. q. 8. c. 30.*

ſonis tale aliquid ſecerit, & conceſſi ordinis honore priuetur, & loco, ſub perpetuo quoque damnationis teneatur religatus ergaſtulo. Cui tamen communio exeunti ex hac vita non neganda eſt, propter Domini miſericordiam: *Ezec. 18. & 33.* qui non vult peccatoris mortem, ſed vt conuertatur, & viuat. *Tolet. xi. c. 6. Burc. l. 1. ca. 201. Inopar. 5. c. 315. decret. Anſe. l. 11. c. 60. in Rom. Raban. c. 30. de pœnit. Cæſar. li. 5. c. 62. Tarrac. lib. 4. cap. 69.*

Ne in Eccleſiis, vel in atriis, vel in domibus Eccleſiarum ius dicatur. Tit. XXI.

Vide lib. xiij. tit. xvi.

Die Dominico, & aliis quibuſdam iudicia ne fiant. Tit. XXII.

Vide lib. xx. tit. xix. lib. xxi. tit. xiv.

De Iudicibus delegatis. Tit. XXIII.

CAPVT I.

VT prouincialis ſynodus retractetur per vicarios vrbis Romæ, ſi ipſe (*Romanus Pontifex*) decreuit. *Nica. c. 59. apud. Iul. epiſt. 2. c. 21. Hadr. ad Epiſc. Mediom. c. 39. Capit. li. 7. c. 344. in addit. c. 138.*

Cap. II.

3. q. 6. c. 9. Placuit, vt accuſatus, vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua cauſſa Epiſcopus, licenter appellet, & adeat Apoſtolicæ ſedis Pontificem: qui aut per ſe, aut per vicarios ſuos, eius retractari negotium procuret, &c. *Nican. c. 19. apud Iul. ep. 2. c. 3. Victor. ep. 1. in med. Xyſt. ij. ep. 1. ante fin. Capit. l. 7. c. 155. in addit. Burc. li. 1. c. 144. & 176. Iuol. 4. tit. 12. c. 2. pan. & par. 5. c. 257. decr.*

Cap. III.

2. q. 6. ſi quis Epiſcop. c. 33. Placuit, vt ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & iudicauerint congregati Epiſcopi prouinciæ illius, & de gradu ſuo deiecerint eum, & appellare Epiſcopo placuerit, & confugere ad beatiſſimum Epiſcopum Romanum, & voluerit audiri, & iuſtum putauerit, vt renouetur examen; ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima prouincia ſunt, vt ipſi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod ſi is, qui rogat cauſſam ſuam iterum audiri deprecatione ſua mouerit Epiſcopum Romanum, vt è latere ſuo presbyterum mittat; erit in poteſtate Epiſcopi Romani, quid velit, & quid exiſtimet ſuſcipiendum: & ſi decreuerit mittendos eſſe, qui præſentes cum Epiſcopis iudicent, habentes auctoritatem eius, à quo deſtinati ſunt; erit in ſuo arbitrio; ſi vero crediderit ſufficere Epiſcopos, vt negotio terminum imponant: faciat, quod ſapientiſſimo conſilio ſuo iudicauerit. *Nicæna ſynod. apud Zoſimum in commonitorio refertur in concilio Carthag. vi. cap. 3. L. & ante canones Carthag. Græco., & in epiſt. Carthag. ca. 135. C. concilij. Cartha. vi. ad Bonifacium L. vide Sardic. c. 5. G. 7 L. Ennod. pro Symmach. Nicol. epiſt. 2. ad Epiſcop. apud Comitem. Inopar. 5. ca. 27. decr. Anſelm. lib. 2. cap. 57.*

Cap. IV.

De cognitione criminum Maximi Epiſcopi per delegatos agit. *Boniſac. ep. 2. ad Epiſc. Galliæ. Burc. l. 1. c. 161. Inopar. 5. c. 27. decr. Anſel. li. 3. c. 34. & 84.* *3. q. 9. decreuimus. c. 10.*

Cap. V.

Si quis Epiſcopus in aliquo negotio condemnatus ſit, & putat ſe bonam cauſſam habere; ſi rurſus iudicium innouetur, Petri Apoſtoli memoria honoretur, & ſcribatur à iudicantibus Iulio Epiſcopo Romæ, vt per vicinos Epiſcopos: (*ſcribatur Epiſcopo Romæ vel à iudicantibus vel à vicinis Epiſcopis. L.*) vt ſi videatur oportere, iudicium renouetur, cognitores ipſe præbeat: ſi non videatur renouari, oporter, vt firma maneant, quæ iudicata ſunt. *Sardic. c. 3. G. 4. L.*

De poſtulando. Tit. XXIV.

CAPVT I.

CLerici in ſubdiaconatu, & ſupra, & in minoribus quoque ordinibus, ſi ſtipendiis *De poſtul. c. 1. Gregor. ix. & in 1. coll.* Eccleſiaſticis ſuſtentantur coram iudice ſæculari aduocati in negotiis fieri non præſumant, niſi propriam, vel Eccleſiæ ſuæ cauſſam fuerint proſecuti, aut pro miſerabilibus forte perſonis, quæ proprias cauſſas adminiſtrare non poſſunt. [Sed nec procurationes villarum, *Ne cler. vel mon. cap. 4. Greg. ix. & in 1. collect. c. 3.* aut iuriſdictiones etiam ſæculares ſub aliquibus principibus, vel ſæcularibus viris, vt Iuſtitiarij eorum fiant, clericorum quiſpiam * exiſtere præſumat, &c. Diſtrictius autem decreuimus puniendum, ſi religioſorum quiſpiam aliquid prædictorum audeat attemptare. *Alex. iij. in conc. Later. c. 12.* *† aſſumere.*

Cap. II.

5. q. 3. c. vlt. Quia Epiſcopi, vniuerſique ſacerdotes ad ſolam laudem Dei, bonorumque operum actionem conſtituuntur; debet vnuſquiſque eorum, tam pro Eccleſiaſticis, quam etiam propriis ſuis actionibus, excepto publico videlicet crimine, habere aduocatum non malæ famæ ſuſpectum, bonæ opinionis, & laudabilis artis inuentum ne dum humana lucra attendunt, æterna præmia perdant. *Syn. Rom. ſub Eugen. ij. & Leone iv. ca. 19. Longobard. de aduocat. l. 2. tit. 47.*

CAP. III.

Si fuerit quispiam sacerdotum inuentus, qui aduocatum in iudicium proferre non valeat, coram plebe propria suum Episcopum eundem oportet discutere sacerdotem, si bonæ, an malæ conuersationis existat; cuius rei caussa debite aduocatum habere non possit; malæ vero inuentus pro qualitate culpæ secundum canonum normam emendari curetur. *Syn. Rom. sub Eugen. y. & Leon. iv. c. 20.*

CAP. IV.

Ad clericatum peruenire non possunt, id est, si quis fidelis militauerit, si quis fidelis caussas egerit, hoc est postulauerit, si quis fidelis administrauerit. *Innoc. ep. 4. c. 3.*

CAP. V.

15. q. 1. c. vn. ob-seruandum. Ne quis sacerdotum, vel clericorum more sæcularium iudicum audeat accipere pro impensis patrocinijs munera: nisi forte in Ecclesiis oblata gratuita, quæ non fauore muneris videantur accepta, sed collatione deuotionis illata. Quæ si ita probatur accipere, veluti exactor fœnoris, aut vsurarum possessor, secundum statuta patrum se nouerit degradandum. *Tarra. c. 10. Cæsar. l. 5. c. 76.*

CAP. VI.

Si quis iudicum clericos de quolibet corpore venientes, atque altario mancipatos, vel quorum nomina in matricula Ecclesiæ tenentur inscripta, publicis actionibus applicare præsumpserit, si à sacerdote admonitus emendare noluerit, agnoscat se pacem Ecclesię non habere. Similiter, & ad vllam administrationem Pontifices presbyteros, atque diaconos ideo excussatos esse decreuimus; quia quod lex sæculi, & in paganis sacerdotibus, & in ministris ante præstiterat, iustum est, vt erga Christianos specialiter conseruetur. *Aurel. iv. cap. 13.*

CAP. VII.

Monachi ad sæcularia placita nullatenus veniant, neque ipse Abbas sine consensu Episcopi sui, &c. Sed quidquid quærendum, vel etiam respondendum sit, per aduocatos suos hoc faciant. *Magunt. c. 12. Burch. li. 8. cap. 89. Ino par. 7. c. 107. decret.*

CAP. VIII.

Ne cler. vel mon. cap. 1. Gregor. ix. & in 1. coll. Ministri altaris Domini, vel monachi, &c. à negotiis sæcularibus omnino abstineant. Multa sunt ergo negotia sæcularia, &c. in placitis sæcularibus disputare, excepta defensione orphanorum, aut viduarum, &c. Quæ omnia ministris altaris Domini interdicimus, &c. *Magunt. sub Carolo c. 14. Magunt. sub Raban. c. 13. Capit. l. 7. c. 172. in addit. Burcha. l. 8. c. 90. Ino par. 7. c. 108. decr.*

De procuratoribus. Tit. XXV.

CAPVT I.

de rescrip. c. 28. Greg. SVnt alij, qui se ad nouum genus mercimonij conuertentes, vt vel sopitas possint suscitare querelas, aut nouas immittere quæstiones, fingunt caussas, supra quibus à sede Apostolica litteras impetrant, absque dominorum mandato, quas vel reo, ne per eas laborum, vel expensarum dispendio molestetur: aut auctori, vt per ipsas aduersarium indebita vexatione fatiget, venales exponunt. Cum autem lites restringendæ sint, potius quam relaxandæ: hac generali constitutione sancimus, vt si quis supra aliqua quæstione de cætero sine mandato speciali Domini litteras Apostolicas impetrare præsumpserit, & litteræ illæ non valeant, & ipse tanquam falsarius puniatur; nisi forte de illis personis extiterit, de quibus non debet exigere de iure mandatum. *Innoc. iij. in concil. general. Lateran. c. 37.* ix. in 4. coll. c. 5. eod. tit.

CAP. II.

Infamis persona, nec procurator potest esse, nec cognitor. *Felix in syno. lxx. Episcoporum ep. 2. in med. Hadrian. Papa ad Episc. Mediom. c. 5. them. 6. Iuol. 4. tit. 7. c. 24. pan. & par. 5. c. 248. & par. 6. c. 331. decret. Anselm. l. 3. cap. 27. Cæsaraugdi. 5. cap. 30. Tarrac. lib. 2. cap. 12. Paulus, & Paul. interpres Anian. l. 1. tit. 2. sent. Capit. l. 7. ca. 143. in addit.* 3. q. 7. c. 1.

CAP. III.

De procurat. c. 1 Greg. ix. & in 1. collect. Si caussam vultis dicere, instructam de cætero personam cum mandato legaliter facto, tuis, ac presbyterorum, seu diaconorum in testimonium subscriptionibus roborato, gestisque ex more indito transmittite, vt quidquid cum ea actum fuerit, possit iure subsistere, &c. *Gregor. Maximo Episcop. Salonit. lib. 11. epist. 13. reg.*

CAP. IV.

Episcopi, presbyteri, diaconi, conductores, vel procuratores non fiant; neque ex aliquo turpi, vel inhonesto quæstu cibum parent, &c. *Carth. z. 16. G. Carth. iy. c. 15. L. Vormat. c. 67. Burc. lib. 2. c. 151. Ino par. 6. cap. 242. decret. Ansel. li. 7. c. 151.* 21. q. 3. placuit. c. 2.

CAP. V.

Qui seruiunt Deo, & annexi sunt clero non accedant ad actus, seu administrationem, vel procurationem domorum, &c. Proinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorum. *Carth. i. c. 6 Burch. l. 2. c. 150. Ino par. 6. c. 223. decret.* Ibid.

CAP. VI.

Si contigerit aliquem de fratribus retineri ab infirmitate, qualiter non possit venire (*ad concilium*) &c. Quemcumque ex presbyteris dirigere elegerit, instructum per informationem dirigat, vt ratio poscit, atque cum eo mandatarium suum iuxta legis ordinem munitum; vt si à quolibet contra eundem Episcopum in concilio fuerit suggestum, ab eo quem dixerit, qui petit, accipiat responsura, & iustitia, quæ fuerit ordinata, nulla in postmodum dilationem habeat. *Emerit. c. 5.*

CAP. VII.

Ministri altaris Domini, vel monachi à ne-

gotiis sæcularibus omnino abstineant. Multa sunt ergo negotia sæcularia, &c. Conductores, aut procuratores esse sæcularium rerum, &c. Quæ omnia ministris altaris Domini interdicimus, &c. *Magunt. sub Carolo c. 14. Magunt. sub Raban. cap. 13. Capitul. lib. 7. cap. 172. in addit. Burch. l. 8. c. 90. I nopar. 7. c. 108. decret.*

De notariis. Tit. XXVI.

CAPVT I.

De prob. cap. 11. Quoniã Greg. ix. & in 4. coll. c. 3.

STatuimus, vt tam in ordinario iudicio, quã extraordinario, iudex semper adhibeat, aut publicam, si potest habere, personam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribant, videlicet citationes, dilationes, &c. & cætera, quæ occurrunt, competenti ordine conscribenda: designando loca, tempora, & personas; & omnia sic conscripta partibus tribuantur, ita quod originalia penes scriptores remaneant: vbi si super processu iudicis fuerit suborta contentio, per hæc possit veritas declarari. *Innoc. iij. in con. i gen. Later. c. 38.*

Cap. II.

Iulius constitutum fecit, vt nullus clericus caussam quamlibet in publico ageret, nisi in Ecclesia, & vt notitia, quæ omnibus fidem faeit, per notarios colligeretur: & vt omnium monimentorum in Ecclesia confectio per primicerium notariorum celebraretur, siue quod cautiones, vel instrumenta, vel donationes, vel commutationes, vel traditiones, aut testamenta, vel colligationes, aut manumissiones clericorum in Ecclesia per scrinium sanctum celebrentur. *Damas. in Iulij.*

Cap. III.

De notariis ad scribendum, & legendum in conciliis. *Vide Tolet. iij. in print. Tolet. iv. cap. 4. & aliis conciliis.*

De sæcularibus negotiis. Tit. XXVII.

CAPVT I.

SAecularia iudicia, si habueritis; contemptibiles, qui sunt in Ecclesia illos constituite ad iudicandum. *Paul. epist. ad Corinth. ca. 6. num. 4. Pius ep. 2. in fin.*

Cap. II.

Quicumque caussam habuerit, apud suos iudices iudicetur, & non ad alienos caussa vagandi, stimulante proteruia, suam despiciens patriam, transeat; sed ad duodecim prouinciæ iudices, ad quorum iudicium omnes caussæ ciuitatum referuntur, deferat negotium; si autem fuerit Ecclesiasticum, apud Episcopos interueniente Primate, &c. Si vero fuerit sæculare, apud eiusdem ordinis viros, iudicio tamen Episcoporum: cum Apostolus priuatorum Christianorum caussas magis Ecclesiis deferri, & ibidem sacerdotali iudicio terminari voluit, &c. iuste, & Deo placite coram Patriarcha, aut Primate Ecclesiastica, & coram Patricio sæcularia iudicentur negotia in commune. *Anacl. ep. 1. in fine.*

1. Cor. 6. 2. q. 6. omnis c. 3.

Cap. III.

Sciendum, quoniam in his festiuitatibus, in quibus superius ab omni opere mundano cessandum esse monstrauimus, multo magis à sæcularibus negotiis abstinendum fore decernimus, &c. Præcipue cum eo die ad militiam diuinam accedens homo implicari non debeat negotiis sæcularibus. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 12.*

Cap. IV.

Nulli presbytero, vel diacono sine voluntate Episcopi sui licentia sit, sæculares peragere caussas, aut iniunctiones expedire publicas. Si quis huius ordinem capituli transcendere voluerit excommunicationis sententia feriendum se nouerit. *Emerit. c. 11.*

Cap. V.

Placuit huic sancto concilio, vt omnis potestas Episcopalis modum suæ ponat iræ, nec pro quolibet excessu cuiibet ex familia Ecclesiæ aliquid corporis membrorum sua ordinatione præsumat extirpare, aut auferre. Quod si talis emerserit culpa aduocato iudice ciuitatis ad examen eius deducatur, quod factum fuisse asseritur; & quia omnino iustum est, vt Pontifex sæuissimam non impendat vindictam, quidquid coram iudice verius patuerit; per disciplinæ seueritatem, atque turpi decaluatione maneat emendatum, &c. Similiter & presbyteros, quia competimus aliquos ægritudine accedente familiæ suæ crimen imponere, &c. decernimus, vt si presbyter talia pati se dixerit, ad aures hoc sui perducat Episcopi. Ipse autem datis bonis hominibus ex latere suo iudicem hoc iubeat quærere, & si sceleris huius caussa fuerit inuenta, ad cognitionem Episcopi hoc reducat, &c. *Emerit. cap. 15.*

Communia de iudiciis. Tit. XXVIII.

CAPVT I.

NEque in re dubia certa iudicetur sententia, nec vllum iudicium, nisi ordinabiliter habitum teneatur. *Nicæn. capite 76. apud Iulium epistul. 2. cap. 28. Zepher. epistul. 1. post princip. Felix. epistul. 1. post*

princ. Ansel. lib.3.cap.35.& 58.Inopar.6.cap.329. decret.

Cap. II.

Nullæ caussæ à iudicibus Ecclesiasticis audiantur, quæ legibus non continentur, vel quæ prohibitæ esse noscuntur. *Felix. in synod. Rom.ep.1.c.7.*

Cap. III.

Ad iudicium vocari mortuus non potest, cum persona, quæ ad iudicium vocatur, ideo vocetur, vt aut fateatur obiecta, aut conuincatur obiectis: & omnibus patet, quia mortui cadauer per se nec respondere, nec satisfacere potest. *Rauennat. sub Ioan.ix.c.1.*

Cap. IV.

Iniustum iudicium, & definitio iniusta Re-
11.q.3.c. 89. gio metu, aut iussu, aut cuiuscumque Episco-
15.q.1.c. pi, aut potentis à iudicibus ordinata, vel acta
8.omne. non valeat, &c. *Callist.ep.1.in fine Marcellin.ep. 2.in fine. Hadrian. Papa.c.70.ad Episc. Mediom. Burch.l.15.c.8. Inopar.16.ca19.decret. Anselm.lib. 3.c.86.Capit.l. 5.c.251.Tarracon.l.2.c.60.*

Cap. V.

8.q.4.c. In omni iudicio quatuor personas necesse
5. est semper adesse, id est, iudices electos, & accusatores, ac defensores, atque testes. *Fab. ep. 2. ante fin. Iuol.4.tit.7.ca.27.pan. & par.6.c.321. decret. Ansel.li.3.c.72.Cæsar.l.5.c.51.Tarrac.lib.2. cap.7.*

Cap. VI.

35.q.9.c. Graue non oportuit videri cuiuscumque
7. retractari iudicium: quia veritas exagitata sæpius, magis splendescit in luce; & pernicies reuocata in iudicium grauius, & sine pœnitentia condemnatur; nam fructus diuinus est, iustitiam sæpius recensere. *Inno.ep.7. in princ. Ans.l.2.c.28.*

Cap. VII.

Omnes iustitiam faciant, tam laici, quam Ecclesiastici. *Syn. sub Pipino apud Palatium Vernis.c.6.*

Cap. VIII.

Qui ad subuertendam iustitiam à duobus munera accipiunt, hoc est, ab eo, qui quod sibi iniuste ablatum est, iuste requirit, & ab eo, qui eadem iniuste inuasit, admonendi sunt, & fortiter increpandi, ne regnum Christi, quod omnibus iuste facientibus patet, sibi sine vlla retractatione secludant. *Mag. sub Rab. c.19.*

Cap. IX.

Cuncti in postmodum sollicite præcauebunt, ne aliquis pro quacumque priuata commoditate, aut reiicienda cupiditate, siue alicuius consanguinitatis, vel familiaritatis, seu amicitiæ coniunctione nobis immoderatius suggerat, vel postulationibus, aut quolibet modo illiciat, vt contra iustitiæ rationem, & nostri nominis dignitatem, aut regiminis æquitatem agamus. *Carol. Imperat. Ludo. Pij. F. in conc. Holon. apud Melden.c.4.*

Cap. X.

Si forte subreptum nobis quippiam, vt homini fuerit; competenter, & fideliter, prout sublimitati regiæ conuenit, & necessitatibus subiectorum expedit, vt hoc rationabiliter corrigatur, vestra fidelis deuotio admonere curabit. *Carol. Ludou. Pij. Fil. in conc. Holon. apud Meld.c.5.*

LIBER

LIBER XXX.

De Accusationibus.

Ne quisquam sine graui caussa accuset, præsertim Episcopum. Tit. I.

CAPVT I.

OMNES, qui aduersus pattes armantur, infames esse censemus. *Nicæn. c. 41. apud Iul. ep. 2. c. 10.*

CAP. II.

De accus. c. qualiter, & quando. 14. Gre. in co. tit. in 4. coll. c. 4. Quia prælati non possunt omnibus complacere, cum ex officio teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur: ideo sancti partes prouide statuerunt, vt accusatio prælatorum non facile admittatur, ne concussis columnis corruat ædificium, nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsæ, sed etiam malignæ criminationi ianua præcludatur. *Innocent. iij. in concil. gener. Lateranens. cap. 8.*

CAP. III.

6. q. 1. c. 11. Quiescite, inquit sancta magna Nicæna synodus, & nolite persequi eos, qui Deo perfecte ministrant, & sincera voluntate Dei superni mandata custodiunt, & nostris legibus subiugantur: quia nec decet, nec ordo patitur, vt iniqui, & carnales spirituales persequantur, &c. quorum orationibus & terrena bella sedantur, & recedentium à Deo angelorum pelluntur incursus. *Fælix ij. in syno. Rom. ep. 1. in princ. & c. 20. Burchar. l. 1. ca. 180. Ino par. 5. c. 296. decr.*

CAP. IV.

Nostris antecessoribus, atque reliquis sanctis patribus multotiens inhibitum est, ne quis Domini sacerdotibus detractiones irroget, quanto magis accusationes non ex radice caritatis prolatas? *Fælix ij. in syno. Roman. c. 20.*

CAP. V.

2. q. 7. c. 13. Est à multis antecessoribus nostris synodaliter decretum, atque firmatum: vt oues, quæ pastori suo commissæ fuerunt, eum nec reprehendere, nisi à recta fide exorbitauerit, præsumant; nec vllatenus pro quacumque re alia, nisi pro sua iniustitia, accusare audeant; quoniam pastoris actus gladio * oris non sunt feriendi, quamquam rite reprehendendi æstimentur. *Symmach. in syn. Rom. v. ante med. Euseb. epist. 2. ante fin. Ioann. epist. 1. in princ.* * *oris.*

CAP. VI.

Variis detractionibus, & accusationibus non oportet labefactari iudices, & Primates Ecclesiæ, sed magis Apostolorum, & doctorum regulis informari, ac roborari, &c. Si omnia in hoc sæculo vindicata essent locum diuina iudicia non haberent; superuacuis enim ad beneficia laborat impendiis, qui solem certat facibus adiuuare. Ideo si aliquis putat, se Deo in hoc placere, quod seruos suos accusat, & vt meliores fiant, dicit se hoc agere; in vanum laborat, & plus inuidiæ stimulis agitatur, quam caritatis. *Anacl. ep. 1. ante med.* *6. q. 1. c. 7.*

CAP. VII.

Apostoli statuerunt, ne facile commouerentur, aut lacerarentur columnæ sanctę Dei Ecclesiæ, qui Apostoli, & successores eorum non immerito dicuntur. Sed si quis aduersus eos, vel Ecclesias eorum commotus fuerit, aut caussas habuerit, prius ad eos recurrat caritatis studio, vt familiari colloquio ea sanent, quæ sananda sunt, & caritatiue emendent, quæ iuste emendanda agnouerint. Si autem aliqui eos, priusquam hæc egerint lacerare, accusare, aut infestare præsumpserint, excommunicentur, & minime absoluantur antequam per satisfactionem condignam egerint pœnitentiam: quoniam iniuria eorum ad Christum pertinet, cuius legatione funguntur. *Anaclet. epist. 2. ante med. Trosletan. cap. 5. Vide Nicæn. 27. ca. apud Iul. Iuo lib. 4. tit. 5. c. 5. panor. & par. 5. cap. 238. decr. Anselm. lib. 3. cap. 36. Viden. Hadrian. Papa ad Medeomat. Episcopum ca. 2. & Capitul. lib. 6. cap. 287. & lib. 7. cap. 135. in addit.* *2. q. 7. c. 15. accusatio. in fin.*

CAP. VIII.

Doctor, vel pastor Ecclesiæ, si à fide exorbitauerit, erit à fidelibus corrigendus: sed pro reprobis moribus magis est tolerandus, quam distringendus; quia rectores Ecclesię à Deo iudicandi sunt, sicut ait Propheta: Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat, &c. *Anaclet. ep. 3. ante fin. Burc. l. 1. c. 136. Ino par. 5. c. 250. decr. & li. 4. tit. 5. cap. 11. panor.* *Psal. 81.*

C

Cap. IX.

3.q.7.c.8. Non est à plebe, aut vulgaribus hominibus arguendus, vel accusandus Episcopus, licet sit inordinatus: quia pro meritis subditorum disponitur à Deo vita rectorum exemplo Dauid, &c. *Euarist. ep. 2. ante med. Iuo l. 4. tit. 5. c. 8. p̄n. & par. 5. c. 240. decr. Ansel. l. 3. c. 12. Isidor. l. 3. c. 38. de sum. bono.*

Cap. X.

3.q.4. Hi quis. c. 9. Proculdubio hi, qui eos (*Episcopos, & reliquos sacerdotes*) persequuntur, & amouere nituntur iniuste, contra Apostolicam auctoritatem, & si à morte prohibentur, dicente Domino: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat: perpetua tamen notantur infamia, & exilio digni iudicantur finitimo. De quibus à temporibus Apostolorum, & infra ista tenemus, atque decreta habemus, quibus eorum accusandi Episcopos, vel testificandi in eos vocem obstruimus, quos non humanis, sed diuinis actibus mortuos esse scimus. *Alex. ep. 1. post princ.*

Ezec. 18.

Cap. XI.

A prædecessoribus nostris inhibitum legimus, vt nemo contristet doctores, neque accusationem aduersus eos suscipiat. Ipse namque Apostolorum princeps in ordinatione Beati Clementis populum instruens ait: Quicumque contristauerit doctorem veritatis, peccat in Christum, & patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit. Et doctor gentium inquit: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, sustentate illum in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tenteris. Alter alterius, &c. Has considerantes pietates, & pericula vitantes animarum, vna cum omnibus Domini sacerdotibus, qui nobiscum in hanc sacram conuenerunt vrbem, & cum omnibus huius capitis membris, sicut à beatis Apostolis, & à reliquis sanctis Patribus & à successoribus eorum accepimus, statuentes decernimus, omnes, qui sanctos Patres persequuntur, aut amouere, vel dilacerare manifeste nituntur, infames esse, & alienos à liminibus Ecclesiæ vsque ad satisfactionem fieri: quia sic odit Deus eos, qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores, vel destructores: qui ideo infames efficiuntur; quia patres persequuntur. Quod si nec loqui eis licet, quibus doctores summi, quos Episcopos vocamus, propter eorum scelera aduersantur; quanto magis eis, qui eos infestant, nec consentiendum est, nec loquendum, ne participes eorum inueniantur sceleribus: quia non solum qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus, rei sunt, &c. *Alexand. epist. 1. ante medium. Trosleian. cap. 5. Vide Nicæn. cap. 41. apud Iul.*

Clem. ep. 1. 11.q.3.c. 12. Gal. 6. Rom. 1.

Cap. XII.

Crucifigunt Dominum, qui eum in sacerdotibus suis persequuntur. *Alexand. epist. 3. in fin.* 3.q.1.c. 5. Nulli dubium. in fin.

Cap. XIII.

Qui vos persequitur, ipsum, cuius legatione fungimini, persequitur, &c. Si quis autem legationem vestram impedit, non vnius, sed multorum profectum euertit, &c. Et quia Dei caussam impedit, & statum conturbat Ecclesiæ, ab eius liminibus arceatur. *Alexand. ep. 2. in princ. refertur etiam in conc. Triburien. c. 9 & in conc. Trosleian. c. 5. Burc. l. 15. c. 37. Iuo par. 16. c. 38. decret.* Dist. 94. c. 2.

Cap. XIV.

Summa iniquitas est fratres detrahere, & accusare, &c. *Alex. epist. 3. in princ. Anselm. lib. 11. c. 44.* 6.q.1.c. 16.

Cap. XV.

Qui proprio ore corpus Domini conficiunt, ab omnibus sunt audiendi, obediendi, atque timendi, & non dilacerandi, aut detrahendi: quia à quibus se Domini populus benedici, saluari, & instrui cupit, nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi; populus enim ab eis docendus est, & corripiendus, non ipsi ab eo: quia non est discipulus super magistrum, &c. Dei ergo accusat ordinationem, qui eos, qui ab eo constituuntur sacerdotes, accusar, vel damnari cupit, à quibus se omnes fideles cauere debent; quia non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus rei sunt, &c. *Telesph. epist. 1. post princ. Iuo par. 6. ca. 314. decr. Anselm. lib. 3 ca. 13. Hadrian. Papa ad Episcopum Mediom. ca. 1. Capitul. lib 6. ca. 280. & lib. 7. c. 167.*

6.q.1.c. 8. sacerdotes. Mat. 10. Luc. 6. Rom. 1.

Cap. XVI.

Oues pastorem suum non reprehendant; plebs vero Episcopum non accuset, nec vulgus eum arguat: quoniam non est discipulus super magistrum, neque seruus supra Dominum. Episcopi autem à Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit. Nam à subditis, aut prauæ vitæ hominibus non sunt arguendi, vel accusandi, aut lacerandi, ipso Domino exemplum dante, quando per se ipsum, & non per alios vendentes eiecit, &c. *Ixus epist. 1. in med. Iuo lib. 4. tit. 5. cap. 7. panorm. & par. 5. cap. 243. decr. Anselm. lib. 3. cap. 33.*

6.q.1.c. 9. Mat. 10. Mat. 21.

Cap. XVII.

Nec criminatio minorum, quanto magis Episcoporum, facile est recipienda, &c. Qui fratres accusant, vel infestant; non eos diligunt, sed magis negligunt, & pec-

Rom. 13. cant, dicente Apostolo: Dilectio proximi malum non operatur. *Eleuther. epist. vnic. post med.*

CAP. XVIII.

Criminationes contra doctorem nemo suscipiat, quia non oportet filios reprehendere patres, nec seruos Dominos lacerare. Filij ergo sunt doctorum omnes, quos instruunt, & sicut filij patres carnales, sic & hi patres debent diligere spirituales; non enim bene viuit, qui non recte credit, aut patres reprehendit, vel detrahit suos. Doctores ergo, qui & patres vocantur, magis portandi, quam reprehendendi sunt, nisi in recta fide errauerint. Nullus ergo doctorem per scripta accuset, nec nisi fideli, & legitimo, qui etiam irreprehensibilem vitam, ac conuersationem ducat, accusatori respondeat; quia indignum est, vt doctor stulto, & indocto, atque reprehensibiliter viuenti respondeat iuxta stultitiam suam, &c. Quidquid irreprehensibile est, catholica defendit Ecclesia. Nulli Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti licet aliquid contra mandata diuina præsumere. *Callist. ep. 1. ante medium. Vide Marcelli. ep. 2. in fine. Hadrian. Papa c. 70. ad Episcopum Medio. Capitular. lib. 5. ca. 248. & 251. Burchar. lib. 1. cap. 135. Tarracon. lib. 2. ca. 60. Iuo par. 5. ca. 234. & par. 16. c. 9. decr.*

Prouerb. 26. Dist. 10. c. 2.

CAP. XIX.

De sacerdotibus Domini, quos vos audiuimus contra prauorum hominum insidias adiuuare, &c. Hi non sunt infestandi, sed honorandi. In eis quoque Dominus honoratur, cuius legatione funguntur. Hi ergo, si forte ceciderint, à fidelibus sunt subleuandi, & portandi. Accusandi autem non sunt ab infamibus, &c. *Pontian. epistul. 1. in princ. Troslei an. cap. 5.*

CAP. XX.

Sancti Apostoli statuerunt, ne accusarentur sacerdores, aut si aliter fieri non possit, perdifficilis eorum fieret accusatio, &c. Similiter statuentes Apostolica auctoritate iubemus, ne pastorem suum oues, quæ ei commissæ fuerant, nisi in fide errauerit, reprehendere audeant: quia facta præpositorum * oris gladio ferienda non sunt, neque potest discipulus esse super magistrum, dicente Veritatis voce: Non est discipulus super magistrum, nec seruus super Dominum suum. *Fabian. epistola 2. in fine. Gregor. Papa lib. 12. indict. 7. ep. 31. Iuo lib. 4 tit. 5. ca. 12. panorm. & par. 5. ca. 253. decr. Ansel. lib. 3. ca. 44. & 34. in addit. Casar. lib. 5. ca. 43.*

2. q. 7. c. 13. oues. * oris. Matth. 10. Luc. 6.

CAP. XXI.

Si à fide deuiauerit Episcopus, erit corrigendus prius secreto à subditis suis, quod si incorrigibilis, quod absit, apparuerit, tunc erit accusandus ad Primares suos, aut ad sedem Apostolicam, pro aliis vero actibus suis magis est tolerandus ab ouibus, & subditis suis, quam accusandus, aut publice derogandus, &c. *Ibidem.*

CAP. XXII.

Summopere præuidendum est, ne pastorem suum oues, quæ ei commissæ fuerant, reprehendere, nisi à fide exorbitauerit, neque accusare præsumant, quoniam tales accusationes vim non habent, neque eis nocere possunt. *Cornel. ep. 2. in med.*

CAP. XXIII.

Infames esse eas personas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia, id est, omnes, qui Christianæ legis normam abiiciunt, &c. & omnes, qui aduersus patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur. *Steph. ep. 1. in med. Burc. li. 1. c. 173. Iuol. 4. tit. 7. c. 14. panor. & par. 5. c. 291. decr. Ansl. l. 3. c. 5. Casar. l. 5. c. 28. Tarr. l. 2. c. 8.* 6. q. 1. c. 17.

CAP. XXIV.

Licet Apostolo prohibente inter Christianos non debeant accusationes exerceri, sed si prohiberi non poterit, accusationes Episcoporum ad memoratos Primates debent ab accusatoribus deferri. *Stephan. epist. 2. post princ.* 1. Cor. 6.

CAP. XXV.

Scimus dilectissimi, quia semper carnales spirituales solent persequi, & maleuoli beneuolos infamare, & lacerare. Ideoque Apostoli, & successores eorum, ac reliqui sancti patres noluerunt fieri facilem Episcoporum accusationem; quoniam si facilis esset, aut nullus, aut vix aliquis modo inueniretur, &c. *Steph. ep. 2. in med.*

CAP. XXVI.

Sic odit Deus eos, qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores, qui in omni mundo infamia sunt notati. *Steph. ep. 2. ante fin. Hadr. ad Episc. Mediom. c. 71. Dewsd. c. 3. Capit. l. 7. c. 374.*

CAP. XXVII.

Detractiones, & accusationes, atque persecutiones inter Christianos oppido vitandæ sunt: quia licet pauci simus in comparatione aliorum, si tamen vnanimes fuerimus, facilius aduersariis resistemus. *Marcellin. ep. 2. post princ.*

CAP. XXVIII.

Sic odit Deus eos, qui patres persequuntur, vt patrum inuasores, qui in omni mundo infamia notantur: & ideo iuste, & regulariter respuuntur. *Euseb. ep. 1. ante med.*

CAP. XXIX.

Seruos Dei nolite persequi, Episcopos nolite infamare; neque accusare: quia Deus eos suo iudicio voluit reseruari; quod enim non ab humanis, aut prauæ vitæ hominibus eos deprauari, aut accusati voluit, ipse dedit exemplum, quando per seipsum, & non per alium negotiantes eiecit sacerdotes de templo, &c. Dei ergo ordinarionem accusat, qui Episcopos accusat, vel condemnat, dum minus spiritualia, quam terrena sectatur. *Euseb. ep. 2 post princ. Telesphor. ep. 1. Hadr. c. 1. ad Episc. Mediom. Iuo par. 6. c. 314. decr. Anselm. l. 3. c. 13. Capit. l. 6. c. 98. & 280. & l. 7. c. 167. & 462. vide l. 5. c. 170.*

Mat. 21. Luc. 19. 6. q. 1. c. 8.

CAP. XXX.

Ab Apostolis, eorumque successoribus nouimus constitutum, criminationes aduersus doctores non debere suscipi, nec peregrina iudicia fieri, nec quemquam alterius iudicis, quam sui sententia debere constringi; caput enim Ecclesiæ Christus est; Christi autem vicarij sacerdotes sunt, qui vice Christi legatione funguntur in Ecclesia, &c. *Eusch. epist. 3. in princ. Burch. lib. 1. c. 165. Iuo par. 5. ca. 275. decr. vide Valentiniani, & aliorum constit. 5. siue 10. lib. 9. Cod. Theod. tit. 1. Capitul. lib. 7. ca. 309. & in adaitis. c. 145.*

CAP. XXXI.

Vna cum omnibus Apostolitæ subiectis regulæ sancimus, ne quisquam deinceps Christianorum Episcopis nocere præsumat; cum & Doctor gentium idipsum prohibeat, dicens: Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem, &c. *Iul. epistola 1. ante medium.*

1. Tim. 5.

CAP. XXXII.

Criminatores aduersus doctorem nemo recipiat. *Xyst. iij. ep. vnic. post princ.*

CAP. XXXIII.

Omnes qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores, & mactatores infames esse censemus. *Pelag. ij. ep. 1. in fin.*

CAP. XXXIV.

Non sunt consentiendi, sed reprobandi qui prælatos suos reprehendunt, vel accusant. *Pelag. ij. ep. 3. in princ.*

CAP. XXXV.

2. q. 7. c. 28. Prædicator omnipotentis Domini Apostolus dicit: Seniorem ne increpaueris. Sed hæc eius regula in eo seruanda est, cum culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda iuniorum. Vbi autem senior iunioribus exemplum ad interitum præbet, ibi adstricta increpatione feriendus est. Nam scriptum est: Laqueus iuuenum omnes vos: & rursus propheta dicit: Et peccator centum annorum maledictus est. *Greg. l. 7. ind. 2. ep. 1. Ianuario Episc. Caralita.*

Pan-lus. 1. Timo. 5. Esai. 42. Esai. 65.

CAP. XXXVI.

Accusationes aduersus doctorem nemo suscipiat: quia non potest humano condemnari examine, quem Deus iudicio suo reseruauit. *Hadrian. ad Episc. Mediom. ca. 67. Capit. l. 7. c. 67. Ansel. l. 3. c. 88.*

CAP. XXXVII.

Episcopus accusatores fratrum excommunicet, & si emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum. *Carth. iv. c. 55. Cæsar. l. 4. c. 112.* *Dist. 46. c. 4. accusatores.*

De admonitione caritatis ante accusationem. Tit. II.

Vide lib. xxix. tit. vi. quibus adde.

CAPVT I.

Si quis Episcopus ab illis accusatoribus, qui recipiendi sunt, fuerit accusatus, postquam ipse ab eis caritatiue conuentus fuerit, vt ipsam caussam emendare debeat, & eam corrigere noluerit; non olim, sed tunc ad summos Primates caussa eius canonice defeatur, &c. *Fælix, & septuaginta Episc. epist. 2. in princ. Hadrian. ca. 5. ad Episc. Mediom. Burch. l. 1. c. 174. Iuo par. 5. c. 292. decr. Ansel. l. 3. c. 88. Capit. l. 7. c. 143. in add.*

cap. 1. de accus. ap. Gregor. ix. & c. 8. eo. tit. in coll.

CAP. II.

Si quis aduersus Episcopum caussam habuerit, non prius alios Episcopos adeat, vt eum accuset, quam familiariter ei suam indicet quetelam; & ab eo, aut iustam emendationem, aut rationabilem percipiat excusationem, ipsa nos instruente veritate: Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum; si te audierit, lucratus eris fratrem tuum, si autem te non audierit; adhibe tecum adhuc vnum, vel duos, vt in ore duorum, vel trium stet omne verbum; Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ, id est, accusa eum publice, & non prius; & reliqua. Si quis Episcopum post hæc elegerit accusare, summis Primatibus Episcoporum suam indicet caussam, & non sæcularibus qui magis ad pacem, quam ad iudicium eos reuocent; vt caritas in omnibus & ab omnibus custodiatur, &c. *Fælix ij. in syn. Rom. ep. 1. c. 2. & 3.*

Mat. 18 Luc. 17.

CAP. III.

Apostoli statuerunt, ne facile commouerentur, aut lacerarentur, vel accusarentur columnæ sanctæ Dei Ecclesiæ, qui Apostoli, & successores eorum non immerito dicuntur. Sed si quis aduersus eos, vel Ecclesiæ eorum commotus fuerit, aut caussas habuerit, prius

2. q. 7. c. accusatio rs. in fi.

ad eos recurrat caritatis studio, vt familiari colloquio commoniti ea sanent, quæ sananda sunt; & caritatiue emendent, quæ iuste emendanda agnouerint. Si autem aliqui eos, priusquam hoc egerint, lacerare, accusare, aut infestare præsumpserint, excommunicentur; & minime absoluantur, antequam per satisfactionem condignam egerint pœnitentiam. *Anaclet. epist. 2. post princip. Iuo lib. 4. tit. 5. cap. 5. panor. & par. 5. cap. 238. decreti, vide Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 2. Capitul. lib. 6. cap. 287. & lib. 7. cap. 135. in additis. Anselm. lib. 3. cap. 36.*

CAP. IV.

De his clericis, & laicis, qui Episcopos, vel reliquos sacerdotes, prius tam ad Primates eorum, quam ad reliquos accusant iudices, quam auribus eorum, à quibus se læsos existimant, inculcant, vt ab eis, aut ius suum, aut iustam recipiant apologiam: *Ose. c. 5.* per eundem ait Dominus Prophetam: Audi domus Israël, & domus Regis ausculta, quia vobis iudicium est: quoniam laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor, &c. *Alex. epist. 1. post princ.*

CAP. V.

Neque aliquis eorum (*Episcoporum*) aut Ecclesiarum actorum, vel defensorum ad aliquos prius accusari debet, quam ipsi caritatiue bis, aut ter, ab eis, qui se læsos existimant, vel eos, pro aliquibus erratibus corripere cupiunt, conueniantur: vt ab eis, aut familiarem emendationem, aut iustam percipiant excusationem. Quod qui præsumpserit, liminibus arceatur ecclesiæ vsque ad condignam satisfactionem. *Steph. epist 2. post princip. Burch. lib. 5. cap. 142. Iuo par. 5. cap. 255. decr.*

CAP. VI.

Si erga Episcopum, vel actores ecclesiæ quisquam caussam habuerit, eos cum caritate mansuete conueniat, vt ab eis vulnus, vndre agitur, recte sanetur, aut ipse, si secus egerit, accusator; excommunicetur. *Ex concil. Nicæn. Athanas. & alij ad Felicem ij. post princip.*

De Iudice, coram quo fieri debet accusatio. Tit. III.

Vide lib. xxix. à tit. vij. ad xix.

Vbi agitur de Iudice, eiusq. officio, & de particularibus Iudicibus: Episcopo, Archiepiscopo, Patriarcha; seu Primate, Synodo, Romanoq. Pontifice, Iudicibus electis; & similibus.

Ne minor de maiori iudicet. Tit. IV.

Vide lib. xxix. tit. xviij.

Ne clerici coram Regibus, aut aliis laicis accusentur. Tit. V.

Vide lib. xxix. tit. x.

CAPVT I.

NEmo clericum quemlibet in publico examiner, nisi in Ecclesia. *Siluest. in syno. Roman. cclxvij. Episcoporum. Iuo lib. 4. tit. 8. cap. 6. panor. Anselm. lib. 3. cap. 23. Hadr. cap. 68. ad Episcopos Mediom. Cæsar. lib. 5. cap. 33.* 11. q. 1. c. 9.

CAP. II.

Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque à Regibus, neque à populo iudex iudicabitur. *Siluest. in syno. Rom. cclxxxiv. Episcoporum cap. vlt. Nicol. epist. ad Michaël. Imper. ante med. qui addit.* Haud dubium quin Ecclesiasticus.

CAP. III.

Relatum est, quod quidam æmuli Christi, eiusque sanctæ Ecclesiæ insidiatores, sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant; cum magis Apostolus Christianorum caussas ad Ecclesias deferri, & ibidem terminari præcipiat, &c. *Alex. epist. 1. in princip. Anselm lib. 2. cap. 35. Capitul. lib. 7. cap. 155.* 11. q. 1. c. 15.

CAP. IV.

Nemo vnquam Episcopum apud iudices sæculares, aut alios clericos accusare præsumat. *Caius epist. 1. cap. 1. & 2. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 11. panor. Ansel. lib. 3. c. 45.* 11. q. 1. c. 1.

CAP. V.

Manifestius approbatur; Alexandrinum Petrum per Imperialem tantummodo sententiam nullo modo potuisse prorsus absolui; &c. Quo more, quo ritu Alexandrinus Petrus prætenditur absolutus, cum nec à Pontificibus legitime, & Ecclesiasticis legibus fuerit expeditus, nec à sæculari potestate potuerit præter Ecclesiæ tramitem prorsus absolui? *Gelas. in tomo de anathematis vinculo, ante finem.*

CAP. VI.

Qua ipsi synodo (*loquitur de Zenone Imperatore, & de eius ministris*) vel secundum euius synodi formam, Alexandrinum Ioannem de Eclesia, cui ordinatus fuerat, expulerunt? qui nullis caussis euidentibus, nec ante conuictus, nec postea prouocans, etiam in iudicio competenti potuit accusari. Quod si dicunt; Imperator hoc fecit, hoc ipsum quibus canonibus, quibus regulis est

Cap. XVIII.

Prouinciæ Africæ, ex quibus terni iudices electi sunt: Carthaginensis, Numidia, Byzacena, cuius Primas Donatianus, Mauritania Sitiphensis, & Tripolitana, qui omnes vniuersa cognoscunt. *Carth. cap. 128. G. Mileu. cap. 27. L.*

Cap. XIX.

Si inter Episcopos de rebus terrenis, aut possessionibus sub repetitione, aut retentionis titulo nascatur contentio, impleto anni spatio, pro studio caritatis, quæ cunctis debet rebus temporalibus anteferri, per Epistulas fratrum studiose admoniti, aut inter se aut in præsentia electorum iudicum negotium sanare festinent. *Aurel. iv. cap. 12.*

Cap. XX.

Si inter consacerdotes ex caussa liuor emerserit, vt pendente certamine sibi inuicem reconciliari non possint: electis ab vtraque parte fratribus, id est, presbyteris, litis iacula finiant, & vota pacis acquirant, &c. *Turonen. ij. cap. 2.*

Cap. XXI.

Leges sanciunt, tam Ecclesiasticę, quam ciuiles, omnem, qui elegerit aliquem iudicem modis omnibus sequi, ac obedire præceptis eius, & nequaquam refutare penitus, ac repellere prolatas ab eo, & depromptas definitiones, & leges. Cum itaque pars vestra petierit & proposuerit iudicem beatissimum Papam Nicolaum, quomodo vos extra Ecclesiæ, ac Reipublicæ leges, ac regulas eum redarguere, ac iudicare præsumpsistis, asserentes non secundum canonum egisse, neque secundum iustitiæ, ac veritatis rationem decreuisse, quæ sibi visa sunt definiendo. Inuenimini ergo in parte hac, & Ecclesiasticas, & ciuiles reprobare leges pro eo, quod quem elegistis, & prætulistis iudicem nunc abiiciatis: nemo enim electum à se iudicem, & propria actione vice versa iudicare, vel condemnare penitus debet. Nam nunquam aliquando quis iudicatus, dum condemnatus fuerit, firmauit prolatam damnationem: & ideo per nullum tempus, vel modum, firmum erit iudicium. *Metrophanes Metropolitanus Smyrnæ apud synod. viij. gen. act. 6. post med.*

Cap. XXII.

Sacri canones non quorumcumque, sed electorum iudicum sententiam minime spernendam edocent. *Anastas. in proœm. vij. syn. gen.*

De sanguine non iudicent clerici. Tit. XX.

CAPVT I.

Ne cler. vel mon. c. 9. Gr. ix. c. 2. & 1. tit. in 4. coll. Sententiam sanguinis nullus clericus dictet, aut proferat, nec sanguinis vindictā exerceat, aut vbi exercetur, intersit, si quis autem huiusmodi occasione statuti Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis aliquod præsumpserit inferre dispendium, per censuram canonicam compescatur. Nec quisquam clericus litteras scribat, aut dictet pro vindicta sanguinis destinandas. Vnde in Curiis Principum hæc sollicitudo non clericis, sed laicis committatur. Nullus quoque clericus rotariis, aut ballistariis, aut huiusmodi viris sanguinum præponatur, ne illam chiturgiæ partem subdiaconus, diaconus, vel sacerdos exerceant quæ ad vstionem, vel incisionem inducit. Nec præcipue quisquam purgationi aquæ feruentis, vel frigidæ, seu ferri cādentis ritum cuiuslibet benedictionis, aut consecrationis impendat, saluis nihilominus prohibitionibus de monomachiis siue duellis antea promulgatis. *Conc. gener. Later. sub Innoc. iij. cap. 18.*

Cap. II.

Criminalia negotia non iudicat Episcopus, Presbyter, clericus. *Tarrac. c. 4.* *15. q. 4. c. 1.*

Cap. III.

Cognouimus quosdam clericorum infrunitos ad forales reorum sententias frequenter accedere. Propterea prohibitionis eorum accessus hunc canonem protulimus; definientes, vt ad locum examinationis reorum nullus clericorum accedat, neque intersit atrio sauciolo, vbi pro reatus sui qualitate quispiam interficiendus est. Si tamen ex nunc aliquis eorum definita contemnens illuc accesserit, aut interfuerit, defraudatus honesti honoris stola illis gregibus examinatorum societur, quos diuinis prætulit mysteriis. *Matisc. ij. c. 19.*

Cap. IV.

Non licet presbytero, nec diacono ad trepalium, vbi rei torquentur, stare. *Antissiod cap. 33.*

Cap. V.

Non licet presbytero, in iudicio illo sedere, vnde homo ad mortem tradatur. *Antissiodor. c. 34.*

Cap. VI.

Sæpe Principes contra quoslibet maiestatis obnoxios sacerdotibus negotia sua committunt; & quia sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi consentiant Regibus fieri iudices, vbi iureiurando supplicij indulgentia promittitur, non vbi discriminis sententia præparatur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune consultum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud Ecclesiam perdat proprium gradum. *Tolet. iv. cap. 30. Burch. lib. 2. cap. 149. Iuo par. 6. cap. 112. decret.* *23. q. 8. c. 29.*

Cap. VII.

His, à quibus Domini sacramenta tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare non licet: Et ideo quod morte plectendum est, sententia propria iudicare non præsumant, aut truncationes quibuslibet personis per se inferant, aut inferendas præcipiant. Quod si quisquam in Ecclesiæ suæ familiis, aut in quibuslibet per- *23. q. 8. c. 30.*

sonis tale aliquid fecerit, & concessi ordinis honore priuetur, & loco, sub perpetuo quoque damnationis teneatur religatus ergastulo. Cui tamen communio exeunti ex hac vita non neganda est, propter Domini misericordiam: qui non vult peccatoris mortem, sed vt conuertatur, & viuat. *Tolet. xi. c. 6. Burc. l. 1. ca. 201. Iuo par. 5. c. 315. decret. Ansel. l. 11. c. 60. in Rom. Raban. c. 30. de pœnit. Cæsar. li. 5. c. 62. 7 arrac. lib. 4. cap. 69.* Ezec. 18. & 33.

Ne in Ecclesiis, vel in atriis, vel in domibus Ecclesiarum ius dicatur. Tit. XXI.

Vide lib. xiij. tit. xvi.

Die Dominico, & aliis quibusdam iudicia ne fiant. Tit. XXII.

Vide lib. xx. tit. xix. lib. xxi. tit. xiv.

De Iudicibus delegatis. Tit.* XXIII.

CAPVT I.

VT prouincialis synodus retractetur per vicarios vrbis Romæ, si ipse (*Romanus Pontifex*) decreuit. *Nica. c. 59. apud. Iul. epist. 2. c. 21. Hadr. ad Episc. Mediom. c. 39. Capit. li. 7. c. 344. in addit. c. 138.*

CAP. II.

3. q. 6. c. 9. Placuit, vt accusatus, vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua caussa Episcopus, licenter appellet, & adeat Apostolicæ sedis Pontificem: qui aut per se, aut per vicarios suos, eius retractari negotium procuret, &c. *Nican. c. 19. apud Iul. ep. 2. c. 3. Victor. ep. 1. in med. Xyst. ij. ep. 1. ante fin. Capit. l. 7. c. 155. in addit. Burc. li. 1. c. 144. & 176. Iuo l. 4. tit. 12. c. 2. pan. & par. 5. c. 257. decr.*

CAP. III.

2. q. 6. si quis Episcop. c. 35. Placuit, vt si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi prouinciæ illius, & de gradu suo deiecerint eum, & appellare Episcopo placuerit, & confugere ad beatissimum Episcopum Romanum, & voluerit audiri, & iustum putauerit, vt renouetur examen; scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod si is, qui rogat caussam suam iterum audiri deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, vt è latere suo presbyterum mittat; erit in potestate Episcopi Romani, quid velit, & quid existimet suscipiendum: & si decreuerit mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis iudicent, habentes auctoritatem eius, à quo destinati sunt; erit in suo arbitrio; si vero crediderit sufficere Episcopos, vt negotio terminum imponant: faciat, quod sapientissimo consilio suo iudicauerit. *Nicæna synod. apud Zosimum in commonitorio, & fertur in concilio Carthag. vi. cap. 3. L. & ante canones Carthag. Græcos, & in epist. Carthag. ca. 135. C. concilij. Carth. vi. ad Bonifacium L. vide Sarasc. c. 5. G. 7 L. Ennod. pro Symmach. Nicol. epist. 2. ad Episcop. apud Compiegn. Iuo par. 5. ca. 27. decr. Anselm. lib. 2. cap. 57.*

CAP. IV.

De cognitione criminum Maximi Episcopi per delegatos agit. *Bonifac. ep. 2. ad Episc. Galliæ. Burc. l. 1. c. 161. Iuo par. 5. c. 271. decr. Ansel. li. 3. c. 34. & 84.* 3. q. 9. decreuimus. c. 10.

CAP. V.

Si quis Episcopus in aliquo negotio condemnatus sit, & putat se bonam caussam habere; si rursus iudicium innouetur, Petri Apostoli memoria honoretur, & scribatur à iudicantibus Iulio Episcopo Romæ, vt per vicinos Episcopos: *scribatur Episcopo Romæ vel a iudicantibus vel a vicinis Episcopis. L.*) vt si videatur oportere, iudicium renouetur, cognitores ipse præbeat: si non videatur renouari, oportet, vt firma maneant, quæ iudicata sunt. *Sardic. c. 3. G. 4. L.*

De postulando. Tit. XXIV.

CAPVT I.

CLerici in subdiaconatu, & supra, & in minoribus quoque ordinibus, si stipendiis Ecclesiasticis sustentantur coram iudice sæculari aduocati in negotiis fieri non præsumant, nisi propriam, vel Ecclesiæ suæ caussam fuerint prosecuti, aut pro miserabilibus forte personis, quæ proprias caussas administrare non possunt. [Sed nec procurationes villarum, aut iurisdictiones etiam sæculares sub aliquibus principibus, vel sæcularibus viris, vt Iustitiarij eorum fiant, clericorum quispiam † existere præsumat, &c. Districtius autem decreuimus puniendum, si religiosorum quispiam aliquid prædictorum audeat attemptare. *Alex. iij. in conc. Later. c. 12.* De postul. c. 1. Gregor. ix. & in 1. coll. Ne cler. vel mon. cap. 4. Greg. ix. & in 1. collect. c. 3. † assumere.

CAP. II.

Quia Episcopi, vniuersique sacerdotes ad solam laudem Dei, bonorumque operum actionem constituuntur; debet vnusquisque eorum, tam pro Ecclesiasticis, quam etiam propriis suis actionibus, excepto publico videlicet crimine, habere aduocatum non malæ famæ suspectum, bonæ opinionis, & laudabilis artis inuentum ne dum humana lucra attendunt, æterna præmia perdant. *Syn. Rom. sub Eugen. ij. & Leone iv. ca. 19. Longobard. de aduocat. l. 2. tit. 47.* 5. q. 3. c. vlt.

Cap. III.

Si fuerit quispiam sacerdotum inuentus, qui aduocatum in iudicium proferre non valeat, coram plebe propria suum Episcopum eundem oportet discutere sacerdotem, si bonæ, an malæ conuersationis existat; cuius rei caussa debite aduocatum habere non possit; malæ vero inuentus pro qualitate culpæ secundum canonum normam emendari curetur. *Syn. Rom. sub Eugen. ij. & Leon. iv. c. 20.*

Cap. IV.

Ad clericatum peruenire non possunt, id est, si quis fidelis militauerit, si quis fidelis caussas egerit, hoc est postulauerit, si quis fidelis administrauerit. *Innoc. ep. 4. c. 3.*

Cap. V.

15.q.1.c. vn. obseruandum. Ne quis sacerdotum, vel clericorum more sæcularium iudicum audeat accipere pro impensis patrociniis munera: nisi forte in Ecclesiis oblata gratuita, quæ non fauore muneris videantur accepta, sed collatione deuotionis illata. Quæ si ita probatur accipere, veluti exactor fœnoris, aut vsurarum possessor, secundum statuta patrum se nouerit degradandum. *Tarra. c. 10. Cæsar. l. 5. c. 76.*

Cap. VI.

Si quis iudicum clericos de quolibet corpore venientes, atque altario mancipatos, vel quorum nomina in matricula Ecclesiæ tenentur inscripta, publicis actionibus applicare præsumpserit, si à sacerdote admonitus emendare noluerit, agnoscat se pacem Ecclesiæ non habere. Similiter, & ad vllam administrationem Pontifices presbyteros, atque diaconos ideo excussatos esse decreuimus; quia quod lex sæculi, & in paganis sacerdotibus, & in ministris ante præstiterat, iustum est, vt erga Christianos specialiter conseruetur. *Aurel. iv. cap. 13.*

Cap. VII.

Monachi ad sæcularia placita nullatenus veniant, neque ipse Abbas sine consensu Episcopi sui, &c. Sed quidquid quærendum, vel etiam respondendum sit, per aduocatos suos hoc faciant. *Magunt. c. 12. Burch. li. 8. cap. 89. Iuo par. 7. c. 107. decret.*

Cap. VIII.

Ne cler. vel mon. cap. 1. Gregor. ix. & in 2. coll. Ministri altaris Domini, vel monachi, &c. à negotiis sæcularibus omnino abstineant. Multa sunt ergo negotia sæcularia, &c. in placitis sæcularibus disputare, excepta defensione orphanorum, aut viduarum, &c. Quæ omnia ministris altaris Domini interdicimus, &c. *Magunt. sub Carolo c. 14. Magunt. sub Raban. c. 13. Capit. l. 7. c. 172. in addit. Burcha. l. 8. c. 90. Iuo par. 7. c. 108. decr.*

De procuratoribus. Tit. XXV.

CAPVT I.

de rescrip. c. 23. Greg. Svnt alij, qui se ad nouum genus mercimonij conuertentes, vt vel sopitas possint suscitare querelas, aut nouas immittere quæstiones, fingunt caussas, supra quibus à sede Apostolica litteras impetrant, absque dominorum mandato, quas vel reo, ne per eas laborum, vel expensarum dispendio molestetur: aut auctori, vt per ipsas aduersarium indebita vexatione fatiget, venales exponunt. Cum autem lites restringendæ sint, potius quam relaxandæ: hac generali constitutione sancimus, vt si quis supra aliqua quæstione de cætero sine mandato speciali Domini litteras Apostolicas impetrare præsumpserit, & litteræ illæ non valeant, & ipse tanquam falsarius puniatur; nisi forte de illis personis extiterit, de quibus non debet exigere de iure mandatum. *Innoc. iij. in concil. general. Lateran. c. 37.* ix. in 4. coll. c. 5. eod. tit.

Cap. II.

Infamis persona, nec procurator potest esse, nec cognitor. *Felix in syno. lxx. Episcoporum ep. 2. in med. Hadrian. Papa ad Episc. Mediom. c. 5. ibem. 6. Iuo l. 4. tit. 7. c. 24. pan. & par. 5. c. 248. & par. 6. c. 331. decret. Anselm. l. 3. cap. 27. Cæsaraugdi. 5. cap. 30. Tarrac. lib. 2. cap. 12. Paulus, & Paul. interpres Autan. L. 1. tit. 2. sent. Capit. l. 7. ca. 143. in addit.* 3.q.7.c. 1.

Cap. III.

Si caussam vultis dicere, instructam de cætero personam cum mandato legaliter facto, tuis, ac presbyterorum, seu diaconorum in testimonium subscriptionibus roborato, gestisque ex more indito transmittite, vt quidquid cum ea actum fuerit, possit iure subsistere, &c. *Gregor. Maximo Episcop. Salonit. lib. 11. epist. 13. reg.* De procurat. c. 1. Greg. ix. & in 1. collect.

Cap. IV.

Episcopi, presbyteri, diaconi, conductores, vel procuratores non fiant; neque ex aliquo turpi, vel inhonesto quæstu cibum parent, &c. *Carth. c. 16. G. Carth. iy. c. 15. L. Vormat. c. 67. Burc. lib. 2. c. 151. Iuo par. 6. cap. 242. decret. Ansel. li. 7. c. 151.* 21.q.3. placuit. c. 2.

Cap. V.

Qui seruiunt Deo, & annexi sunt clero non accedant ad actus, seu administrationem, vel procurationem domorum, &c. Proinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorum. *Carth. i. c. 6. Burch. l. 2. c. 150. Iuo par. 6. c. 223. decret.* Ibid.

Cap. VI.

Si contigerit aliquem de fratribus retineri ab infirmitate, qualiter non possit venire (*ad concilium*) &c. Quemcumque ex presbyteris dirigere elegerit, instructum per informationem dirigat, vt ratio poscit, atque cum eo mandatarium suum iuxta legis ordinem munitum; vt si à quolibet contra eundem Episcopum in concilio fuerit suggestum, ab eo quem dixerit, qui petit, accipiat responsum, & iustitia, quæ fuerit ordinata, nulla in postmodum dilationem habeat. *Emerit. c. 5.*

Cap. VII.

Ministri altaris Domini, vel monachi à ne-

gotiis sæcularibus omnino abstineant. Multa sunt ergo negotia sæcularia, &c. Conductores, aut procuratores esse sæcularium rerum, &c. Quæ omnia ministris altaris Domini interdicimus, &c. *Magunt. sub Carolo c. 14. Magunt. sub Raban. cap. 13. Capitul. lib. 7. cap. 172. in addit. Burch. l. 8. c. 90. Ivo par. 7. c. 108. decret.*

De notariis. Tit. XXVI.

CAPVT I.

De prob. cap. 11. Quoniam Greg. ix. & in 4. vol. c. 3.

STatuimus, vt tam in ordinario iudicio, quã extraordinario, iudex semper adhibeat, aut publicam, si potest habere, personam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribant, videlicet citationes, dilationes, &c. & cætera, quæ occurrunt, competenti ordine conscribenda: designando loca, tempora, & personas; & omnia sic conscripta partibus tribuantur, ita quod originalia penes scriptores remaneant: vbi si super processu iudicis fuerit suborta contentio, per hæc possit veritas declarari. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 38.*

CAP. II.

Iulius constitutum fecit, vt nullus clericus caussam quamlibet in publico ageret, nisi in Ecclesia, & vt notitia, quæ omnibus fidem facit, per notarios colligeretur: & vt omnium monimentorum in Ecclesia confectio per primicerium notariorum celebraretur, siue quod cautiones, vel instrumenta, vel donationes, vel commutationes, vel traditiones, aut testamenta, vel colligationes, aut manumissiones clericorum in Ecclesia per scrinium sanctum celebrentur. *Damas. in Iulij.*

CAP. III.

De notariis ad scribendum, & legendum in concilijs. *Vide Tolet. iij. in princ. Tolet. xv. cap. 4. & aliis concilijs.*

De sæcularibus negotiis. Tit. XXVII.

CAPVT I.

SAecularia iudicia, si habueritis; contemptibiles, qui sunt in Ecclesia illos constituite ad iudicandum. *Paul. ep. 1. ad Corinth. ca. 6. num. 4. Pius ep. 2. in fin.*

CAP. II.

Quicumque caussam habuerit, apud suos iudices iudicetur, & non ad alienos caussa vagandi, stimulante proteruia, suam despiciens patriam, transeat; sed ad duodecim prouinciæ iudices, ad quorum iudicium omnes caussæ ciuitatum referuntur, deferat negotium; si autem fuerit Ecclesiasticum, apud Episcopos interueniente Primate, &c. Si vero fuerit sæculare, apud eiusdem ordinis viros, iudicio tamen Episcoporum: cum Apostolus priuatorum Christianorum caussas magis Ecclesijs deferri, & ibidem sacerdotali iudicio terminari voluit, &c. iuste, & Deo placere coram Patriarcha, aut Primate Ecclesiastica, & coram Patricio sæcularia iudicentur negotia in commune. *Anacl. ep. 1. in fine.* 1. Cor. 6. 2. q. 6. omnis 3.

CAP. III.

Sciendum, quoniam in his festiuitatibus, in quibus superius ab omni opere mundano cessandum esse monstrauimus, multo magis à sæcularibus negotiis abstinendum fore decernimus, &c. Præcipue cum eo die ad militiam diuinam accedens homo implicari non debeat negotiis sæcularibus. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 12.*

CAP. IV.

Nulli presbytero, vel diacono sine voluntate Episcopi sui licentia sit, sæculares peragere caussas, aut iniunctiones expedire publicas. Si quis huius ordinem capituli transcendere voluerit excommunicationis sententia feriendum se nouerit. *Emerit. c. 11.*

CAP. V.

Placuit huic sancto concilio, vt omnis potestas Episcopalis modum suæ ponat iræ, nec pro quolibet excessu cuihbet ex familia Ecclesiæ aliquid corporis membrorum suã ordinatione præsumat extirpare, aut auferre. Quod si talis emerserit culpa aduocato iudice ciuitatis ad examen eius deducatur, quod factum fuisse asseritur; & quia omnino iustum est, vt Pontifex sæuissimam non impendat vindictam, quidquid coram iudice verius patuerit; per disciplinæ seueritatem, atque turpi decaluatione maneat emendatum, &c. Similiter & presbyteros, quia comperimus aliquos ægritudine accedente familiæ suæ crimen imponere, &c. decernimus, vt si presbyter talia pati se dixerit, ad aures hoc sui perducat Episcopi. Ipse autem datis bonis hominibus ex latere suo iudicem hoc iubeat quærere, & si sceleris huius caussa fuerit inuenta, ad cognitionem Episcopi hoc reducat, &c. *Emerit. cap. 15.*

Communia de iudiciis. Tit. XXVIII.

CAPVT I.

NEque in re dubia certa iudicetur sententia, nec vllum iudicium, nisi ordinabiliter habitum teneatur. *Nican. capite 76. apud Iulium epistul. 2. cap. 28. Zepher. epistul. 1. post princip. Felix epistul. 1. post*

princ. Ansel. lib. 3. cap. 35. & 58. Iuo par. 6. cap. 329. decret.

Cap. II.

Nullæ caussæ à iudicibus Ecclesiasticis audiantur, quæ legibus non continentur, vel quæ prohibitæ esse noscuntur. *Felix. in synod. Rom. ep. 1. c. 7.*

Cap. III.

Ad iudicium vocari mortuus non potest, cum persona, quæ ad iudicium vocatur, ideo vocetur, vt aut fateatur obiecta, aut conuincatur obiectis: & omnibus patet, quia mortui cadauer per se nec respondere, nec satisfacere potest. *Rauennat. sub Ioan. ix. c. 1.*

Cap. IV.

Iniustum iudicium, & definitio iniusta Re-
11.q.3.c.89. gio metu, aut iussu, aut cuiuscumque Episco-
15.q.1.c. pi, aut potentis à iudicibus ordinata, vel acta
8. omne. non valeat, &c. *Callist. ep. 1. in fine Marcellin. ep. 2. in fine. Hadrian. Papa. c. 70. ad Episc. Mediom. Burch. l. 15. c. 8. Iuo par. 16. ca. 19. decret. Anselm. lib. 3. c. 86. Capit. l. 5. c. 251. Tarracon. l. 2. c. 60.*

Cap. V.

8.q.4.c. In omni iudicio quatuor personas necesse
1. est semper adesse, id est, iudices electos, & accusatores, ac defensores, atque testes. *Fab. ep. 2. ante fin. Iuo l. 4. tit. 7. ca. 27. pan. & par. 6. c. 321. decret. Ansel. li. 3. c. 72. Cæsar. l. 5. c. 51. Tarrac. lib. 2. cap. 7.*

Cap. VI.

35.q.9.c. Graue non oportuit videri cuiuscumque
7. retractari iudicium: quia veritas exagitata sæpius, magis splendescit in luce; & pernicies reuocata in iudicium grauius, & sine pœnitentia condemnatur; nam fructus diuinus est, iustitiam sæpius recensere. *Inno. ep. 7. in princ. Ans. l. 2. c. 28.*

Cap. VII.

Omnes iustitiam faciant, tam laici, quam Ecclesiastici. *Syn. sub Pipino apud Palatium Vernis. c. 6.*

Cap. VIII.

Qui ad subuertendam iustitiam à duobus munera accipiunt, hoc est, ab eo, qui quod sibi iniuste ablatum est, iuste requirit, & ab eo, qui eadem iniuste inuasit, admonendi sunt, & fortiter increpandi, ne regnum Christi, quod omnibus iuste facientibus patet, sibi sine vlla retractatione secludant. *Mag. sub Rab. c. 19.*

Cap. IX.

Cuncti in postmodum sollicite præcauebunt, ne aliquis pro quacumque priuata commoditate, aut reiicienda cupiditate, siue alicuius consanguinitatis, vel familiaritatis, seu amicitiæ coniunctione nobis immoderatius suggerat, vel postulationibus, aut quolibet modo illiciat, vt contra iustitiæ rationem, & nostri nominis dignitatem, aut regiminis æquitatem agamus. *Carol. Imperat. Ludo. Pij. F. in conc. Holon. apud Melden. c. 4.*

Cap. X.

Si forte subreptum nobis quippiam, vt homini fuerit; competenter, & fideliter, prout sublimitati regiæ conuenit, & necessitatibus subiectorum expedit, vt hoc rationabiliter corrigatur, vestra fidelis deuotio admonere curabit. *Carol. Ludou. Pij. Fil. in conc. Holon. apud Meld. c. 5.*

LIBER XXX.

De Accuſationibus.

Ne quiſquam ſine graui cauſſa accuſet, præſertim Epiſcopum.
Tit. I.

CAPVT I.

OMNES, qui aduerſus patres armantur, infames eſſe cenſemus. *Nicæn. c. 41. apud Iul. ep. 2. c. 10.*

Cap. II.

Di accuſ. c. qualiter, & quando. 24. Gre. ix. eo. tit. in 4. coll. c. 4. Quia prælati non poſſunt omnibus complacere, cum ex officio teneantur non ſolum arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur: ideo ſancti patres prouide ſtatuerunt, vt accuſatio prælatorum non facile admittatur, ne concuſſis columnis corruat ædificium, niſi diligens adhibeatur cautela, per quam non ſolum falſæ, ſed etiam malignæ criminationi ianua præcludatur. *Innocent. iij. in concil. gener. Lateranenſ. cap. 8.*

Cap. III.

6. q. 1. c. 12. Quieſcite, inquit ſancta magna Nicæna ſynodus, & nolite perſequi eos, qui Deo perfecte miniſtrant, & ſincera voluntate Dei superni mandata cuſtodiunt, & noſtris legibus ſubiugantur: quia nec decet, nec ordo patitur, vt iniqui, & carnales ſpirituales perſequantur, &c. quorum orationibus & terrena bella ſedantur, & recedentium à Deo angelorum pelluntur incurſus. *Fælix ij. in ſyno. Rom. ep. 1. in princ. & c. 20. Burchar. l. 1. ca. 180. Ino par. 5. c. 296. decr.*

Cap. IV.

Noſtris anteceſſoribus, atque reliquis ſanctis patribus multotiens inhibitum eſt, ne quis Domini ſacerdoribus detractiones irroget, quanto magis accuſationes non ex radice caritatis prolatas? *Fælix ij. in ſyno. Roman. c. 20.*

Cap. V.

Eſt à multis anteceſſoribus noſtris ſynodaliter decretum, atque firmatum: vt oues,
2. q. 7. c. 13. quæ paſtori ſuo commiſſæ fuerunt, eum nec reprehendere, niſi à recta fide exorbitauerit, præſumant; nec vllatenus pro quacumque re alia, niſi pro ſua iniuſtitia, accuſare audeant; quoniam paſtoris actus gladio * oris non ſunt feriendi, quamquam rite reprehendendi æſtimentur. *Symmach. in ſyn. Rom. v. ante med. Euſeb. epiſt. 2. ante fin. Ioann. epiſt. 1. in princ.* ** ouis.*

Cap. VI.

Variis detractionibus, & accuſationibus non oportet labefactari iudices, & Primates Eccleſiæ, ſed magis Apoſtolorum, & doctorum regulis informari, ac roborari, &c. Si omnia in hoc ſæculo vindicata eſſent locum diuina iudicia non haberent; *6. q. 1. c. 7.* ſuperuacuis enim ad beneficia laborat impendiis, qui ſolem certat facibus adiuuare. Ideo ſi aliquis putat, ſe Deo in hoc placere, quod ſeruos ſuos accuſat, & vt meliores fiant, dicit ſe hoc agere; in vanum laborat, & plus inuidiæ ſtimulis agitatur, quam caritatis. *Anacl. ep. 1. ante med.*

Cap. VII.

Apoſtoli ſtatuerunt, ne facile commouerentur, aut lacerarentur columnæ ſanctæ Dei Eccleſiæ, qui Apoſtoli, & ſucceſſores eorum non immerito dicuntur. *2. q. 7. c. 15. accuſatio. in fin.* Sed ſi quis aduerſus eos, vel Eccleſias eorum commotus fuerit, aut cauſſas habuerit, prius ad eos recurrat caritatis ſtudio, vt familiari colloquio ea ſanent, quæ ſananda ſunt, & caritatiue emendent, quæ iuſte emendanda agnouerint. Si autem aliqui eos, priuſquam hæc egerint lacerare, accuſare, aut infeſtare præſumpſerint, excommunicentur, & minime abſoluantur antequam per ſatisfactionem condignam egerint pœnitentiam: quoniam iniuria eorum ad Chriſtum pertinet, cuius legatione funguntur. *Anaclet. epiſt. 2. ante med. Troſleian. cap. 5. Vide Nicæn. 27. ca. apud Iul. Iuo lib. 4. tit. 5. c. 5. panor. & par. 5. cap. 238. decr. Anſelm. lib. 3. cap. 36. Viden. Hadrian. Papa ad Mediomat. Epiſcopum ca. 2. & Capitul. lib. 6. cap. 287. & lib. 7. cap. 135. in addit.*

Cap. VIII.

Doctor, vel paſtor Eccleſiæ, ſi à fide exorbitauerit, erit à fidelibus corrigendus: ſed pro reprobis moribus magis eſt tolerandus, quam diſtringendus; quia rectores Eccleſiæ à Deo iudicandi ſunt, ſicut ait Propheta: Deus ſtetit in ſynagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat, &c. *Pſal. 81.* *Anaclet. ep. 3. ante fin. Burc. l. 1. c. 136. Ino par. 5. c. 250. decr. & li. 4. tit. 5. cap. 11. panor.*

Cap. IX.

3.q.7.c.1. Non est à plebe, aut vulgaribus hominibus arguendus, vel accusandus Episcopus, licet sit inordinatus: quia pro meritis subditorum disponitur à Deo vita rectorum exemplo Dauid, &c. *Euarist. p. 2. ante med. Iuo l. 4. tit. 5. c. 8 p. in. & par. 5. c. 240. decr. Ansel. l. 3. c. 12. Isido l. 3. c. 38. de sum. bono.*

Cap. X.

3.q.4. Hi qui. c.9. Proculdubio hi, qui eos (*Episcopos, & reliquos sacerdotes*) persequuntur, & amouere nituntur iniuste, contra Apostolicam auctoritatem, & si à morte prohibentur, dicente Domino: Ezec. 18. Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat: perpetua tamen notantur infamia, & exilio digni iudicantur finitimo. De quibus à temporibus Apostolorum, & infra ista tenemus, atque decreta habemus, quibus eorum accusandi Episcopos, vel testificandi in eos vocem obstruimus, quos non humanis, sed diuinis actibus mortuos esse scimus. *Alex. ep. 1. post princ.*

Cap. XI.

A prædecessoribus nostris inhibitum legimus, vt nemo contristet doctores, neque accusationem aduersus eos suscipiat. Ipse namque Apostolorum princeps in ordinatione Beati Clementis populum instruens ait: Quicumque contristauerit doctorem veritatis, peccat in Christum, & patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit. Et doctor gentium inquit: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, sustentate illum in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tenteris. Alter alterius, &c. Has considerantes pietates, & pericula vitantes animarum, vna cum omnibus Domini sacerdotibus, qui nobiscum in hanc sacram conuenerunt vrbem, & cum omnibus huius capitis membris, sicut à beatis Apostolis, & à reliquis sanctis Patribus & à successoribus eorum accepimus, statuentes decernimus, omnes, qui sanctos Patres persequuntur, aut amouere, vel dilacerare manifeste nituntur, infames esse, & alienos à liminibus Ecclesiæ vsque ad satisfactionem fieri: quia sic odit Deus eos, qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores, vel destructores: qui ideo infames efficiuntur; quia patres persequuntur. Quod si nec loqui eis licet, quibus doctores summi, quos Episcopos vocamus, propter eorum scelera aduersantur; quanto magis eis, qui eos infestant; nec consentiendum est, nec loquendum, ne participes eorum inueniantur sceleribus: quia non solum qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus, rei sunt, &c. *Alexand. epist. 1. ante medium. Trosleian. cap. 5. Vide Nicæn. cap. 41. apud Iul.*

Clem. ep. 1. 11.q.3.c.12. Gal. 6. Rom. 1.

Cap. XII.

Crucifigunt Dominum, qui eum in sacerdotibus suis persequuntur. *Alexand. epist. 3. in fin.* 3.q.1.c.5. Nulli dubium. in fin.

Cap. XIII.

Qui vos persequitur, ipsum, cuius legatione fungimini, persequitur, &c. Si quis autem legationem vestram impedit, non vnius, sed multorum profectum euertit, &c. Et quia Dei caussam impedit, & statum conturbat Ecclesiæ, ab eius liminibus arceatur. *Alexand. ep. 2. in princ. refertur etiam in conc. Triburien. c. 9 & in conc. Trosleian. c. 5. Burch. l. 15. c. 37. Iuo par. 16. c. 38. decret.* Dist. 94. c. 2.

Cap. XIV.

Summa iniquitas est fratres detrahere, & accusare, &c. *Alex. epist. 3. in princ. Anselm. lib. 11. c. 44.* 6.q.1.c.16.

Cap. XV.

Qui proprio ore corpus Domini conficiunt, ab omnibus sunt audiendi, obediendi, atque timendi, & non dilacerandi, aut detrahendi: quia à quibus se Domini populus benedici, saluari, & instrui cupit, nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi; populus enim ab eis docendus est, & corripiendus, non ipsi ab eo: quia non est discipulus super magistrum, &c. Dei ergo accusat ordinationem, qui eos, qui ab eo constituuntur sacerdotes, accusat, vel damnari cupit, à quibus se omnes fideles cauere debent; quia non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus rei sunt, &c. *Telesph. epist. 1. post princ. Iuo par. 6. ca. 314. decr. Anselm. lib. 3 ca. 13. Hadrian. Papa ad Episcopum Mediom. ca. 1. Capitul. lib 6 ca. 280. & lib. 7. c. 167.* 6.q.1.c.8. sacerdotes. Mat. 10 Luc. 6. Rom. 1.

Cap. XVI.

Oues pastorem suum non reprehendant; plebs vero Episcopum non accuset, nec vulgus eum arguat: quoniam non est discipulus super magistrum, neque seruus supra Dominum. Episcopi autem à Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit. Nam à subditis, aut prauæ vitæ hominibus non sunt arguendi, vel accusandi, aut lacerandi, ipso Domino exemplum dante, quando per se ipsum, & non per alios vendentes eiecit, &c. *Pius epist. 1. in med. Iuo lib. 4. tit. 5. cap. 7. panorm. & par. 5. cap. 243. decr. Anselm. lib. 3. cap. 33.* 6.q.1.c.9. Mat. 10. Mat. 21.

Cap. XVII.

Nec criminatio minorum, quanto magis Episcoporum, facile est recipienda, &c. Qui fratres accusant, vel infestant; non eos diligunt, sed magis negligunt, & pec-

Rom. 13. cant, dicente Apostolo: Dilectio proximi malum non operatur. *Eleuther. epist. vnic. post med.*

CAP. XVIII.

Criminationes contra doctorem nemo suscipiat, quia non oportet filios reprehendere patres, nec seruos Dominos lacerare. Filij ergo sunt doctorum omnes, quos instruunt, & sicut filij patres carnales, sic & hi patres debent diligere spirituales; non enim bene viuit, qui non recte credit, aut patres reprehendit, vel detrahit suos. Doctores ergo, qui & patres vocantur, magis portandi, quam reprehendendi sunt, nisi in recta fide errauerint. Nullus ergo doctorem per scripta accuset, nec nisi fideli, & legitimo, qui etiam irreprehensibilem vitam, ac conuersationem ducat, accusatori respondeat; quia indignum est, vt doctor stulto, & indocto, atque reprehensibiliter viuenti respondeat iuxta stultitiam suam, &c. Quidquid irreprehensibile est, catholica defendit Ecclesia. Nulli Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti licet aliquid contra mandata diuina praesumere. *Callist. ep. 1. ante medium. Vide Marcelli. ep. 2. in fin. Hadrian. Papa c. 70. ad Episcopum Media. Capitular. lib. 5. ca. 248. & 251. Burchar. lib. 1. cap. 135. Tarracon. lib. 2. ca. 60. Iua par. 5. ca. 234. & par. 16. c. 9. decr.*

Prouerb. 26. Dist. 10. c. 2.

CAP. XIX.

De sacerdotibus Domini, quos vos audiuimus contra prauorum hominum insidias adiuuare, &c. Hi non sunt infestandi, sed honorandi. In eis quoque Dominus honoratur, cuius legatione funguntur. Hi ergo, si forte ceciderint, à fidelibus sunt subleuandi, & portandi. Accusandi autem non sunt ab infamibus, &c. *Pontian. epistul. 1. in princ. Translan. cap. 5.*

CAP. XX.

Sancti Apostoli statuerunt, ne accusarentur sacerdotes, aut si aliter fieri non possit, perdifficilis eorum fieret accusatio, &c. Similiter statuentes Apostolica auctoritate iubemus, ne pastorem suum oues, quae ei commissae fuerant, nisi in fide errauerit, reprehendere audeant: quia facta praepositorum *oris gladio ferienda non sunt, neque potest discipulus esse super magistrum, dicente Veritatis voce: Non est discipulus super magistrum, nec seruus super Dominum suum. *Fabian. epistula 2. in fine. Gregor. Papa lib. 12. indict. 7. ep. 31. Iuo lib. 4 tit. 5. ca. 12. panorm. & par. 5. ca. 253. decr. Ansel. lib. 3. ca. 44. & 34. in addit. Caesar. lib. 5. ca. 43.*

2. q. 7. c. 13. oues. *oris. Matth. 10. Luc. 6.

CAP. XXI.

Si à fide deuiauerit Episcopus, erit corrigendus prius secreto à subditis suis, quod si incorrigibilis, quod absit, apparuerit, tunc erit accusandus ad Primates suos, aut ad sedem Apostolicam, pro aliis vero actibus suis magis est tolerandus ab ouibus, & subditis suis, quam accusandus, aut publice derogandus, &c. *Ibidem.*

CAP. XXII.

Summopere praeuidendum est, ne pastorem suum oues, quae ei commissae fuerant, reprehendere, nisi à fide exorbitauerit, neque accusare praesumant, quoniam tales accusationes vim non habent, neque eis nocere possunt. *Cornel. ep. 2. in med.*

CAP. XXIII.

Infames esse eas personas dicimus, quae pro aliqua culpa notantur infamia, id est, omnes, qui Christianae legis normam abiiciunt, &c. & omnes, qui aduersus patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur. *Steph. ep. 1. in med. Burc. li. 1. c. 173. Iuo l. 4. tit. 7. c. 14. panor. & par. 5. c. 291. decr. Ansl. l. 3. c. 5. Caesar. l. 5. c. 28. Tarr. l. 2. c. 8.* 6. q. 1. c. 17.

CAP. XXIV.

Licet Apostolo prohibente inter Christianos non debeant accusationes exerceri; sed si prohiberi non poterit, accusationes Episcoporum ad memoratos Primates debent ab accusatoribus deferri. *Stephan. epist. 2. post princ.* 1. Cor. 6.

CAP. XXV.

Scimus dilectissimi, quia semper carnales spirituales solent persequi, & maleuoli beneuolos infamare, & lacerare. Ideoque Apostoli, & successores eorum, ac reliqui sancti patres noluerunt fieri facilem Episcoporum accusationem, quoniam si facilis esset, aut nullus, aut vix aliquis modo inueniretur, &c. *Steph. ep. 2. in med.*

CAP. XXVI.

Sic odit Deus eos, qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores, qui in omni mundo infamia sunt notati. *Steph. ep. 2. ante fin. Hadr. ad Episc. Mediom. c. 71. Deusd. l. 3. Capit. l. 7. c. 374.*

CAP. XXVII.

Detractiones, & accusationes, atque persecutiones inter Christianos oppido vitandae sunt: quia licet pauci simus in comparatione aliorum, si tamen vnanimes fuerimus, facilius aduersariis resistemus. *Marcellin. ep. 2. post princ.*

CAP. XXVIII.

Sic odit Deus eos, qui patres persequuntur, vt patrum inuasores, qui in omni mundo infamia notantur: & ideo iuste, & regulariter respuuntur. *Euseb. ep. 1. ante med.*

Cap. XXIX.

Seruos Dei nolite persequi, Episcopos nolite infamare, neque accusare: quia Deus eos suo iudicio voluit reseruari; quod enim non ab humanis, aut prauæ vitæ hominibus eos deprauari, aut accusari voluit, ipse dedit exēplum, quando per seipsum, & non per alium negotiantes eiecit sacerdotes de templo, &c. Dei ergo ordinationem accusat, qui Episcopos accusat, vel condemnat, dum minus spiritualia, quam terrena sectatur. *Euseb. ep. 2. post princ. Telesph. ep. 1. Hadr. c. 1. ad Episc. Mediom. Iuo par. 6. c. 314. decr. Ansel. l. 3. c. 13. Capit. l. 6. c. 98. & 280. & l. 7. c. 167. & 462. vide l. 5. c. 170.*

Mat. 21. Luc. 19. 6. q. 1. c. 8.

Cap. XXX.

Ab Apostolis, eorumque successoribus nouimus constitutum, criminationes aduersus doctores non debere suscipi, nec peregrina iudicia fieri, nec quemquam alterius iudicis, quam sui sententia debere constringi; caput enim Ecclesiæ Christus est; Christi autem vicarij sacerdotes sunt, qui vice Christi legatione funguntur in Ecclesia, &c. *Euseb. epist. 3. in princ. Burch. lib. 1. c. 165. Iuo par. 5. ca. 275. decr. vide Valentiniani, & aliorum constit. 5. siue 10. lib. 9. Cod. Theod. tit. 1. Capitul. lib. 7. ca. 309. & in additis. c. 145.*

Cap. XXXI.

Vna cum omnibus Apostolicæ subiectis regulæ sancimus, ne quisquam deinceps Christianorum Episcopis nocere præsumat; cum & Doctor gentium idipsum prohibeat, dicens: Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem, &c. *Iul. epistula 1. ante medium.*

1. Tim. 5.

Cap. XXXII.

Criminatores aduersus doctorem nemo recipiat. *Xyst. iij. ep. vnic. post princ.*

Cap. XXXIII.

Omnes qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores, & mactatores infames esse censemus. *Pelag. ij. ep. 1. in fin.*

Cap XXXIV.

Non sunt consentiendi, sed reprobandi qui prælatos suos reprehendunt, vel accusant. *Pelag. ij. ep. 3. in princ.*

Cap. XXXV.

2. q. 7. c. 28. Paulus. 2. Timo. 5.

Prædicator omnipotentis Domini Apostolus dicit: Seniorem ne increpaueris. Sed hæc eius regula in eo seruanda est, cum culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda iuniorum. Vbi autem senior iunioribus exemplum ad interitum præbet, ibi adstricta increpatione feriendus est. Nam scriptum est: Laqueus iuuenum omnes vos: & rursus propheta dicit: Et peccator centum annorum maledictus est. *Greg. l. 7. ind. 2. ep. 1. Ianuario Episc. Caralita.*

Esai. 42. Esai. 65.

Cap. XXXVI.

Accusationes aduersus doctorem nemo suscipiat: quia non potest humano condemnari examine, quem Deus iudicio suo reseruauit. *Hadrian. ad Episc. Mediom. ca. 67. Capit. l. 7. c. 67. Ansel. l. 3. c. 88.*

Cap. XXXVII.

Episcopus accusatores fratrum excommunicet, & si emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum. *Carth. iv. c. 55. Cæsar. l. 4. c. 112.*

Dist. 46. c. 4. accusatores.

De admonitione caritatis ante accusationem. Tit. II.

Vide lib. xxix. tit. vi. quibus adde.

CAPVT I.

Si quis Episcopus ab illis accusatoribus, qui recipiendi sunt, fuerit accusatus; postquam ipse ab eis caritatiue conuentus fuerit, vt ipsam caussam emendare debeat, & eam corrigere noluerit; non olim, sed tunc ad summos Primates caussa eius canonice deferatur, &c. *Fælix, & septuaginta Episc. epist. 2. in princ. Hadrian. ca. 5. ad Episc. Mediom. Burch. l. 1. c. 174. Iuo par. 5. c. 292. decr. Ansel. l. 3. c. 88. Capit. l. 7. c. 143. in add.*

cap. 2. de accus. ap. Gregor. ix. & c. 8. eo. ti. in 5. coll.

Cap. II.

Si quis aduersus Episcopum caussam habuerit, non prius alios Episcopos adeat, vt eum accuset, quam familiariter ei suam indicet querelam; & ab eo, aut iustam emendationem, aut rationabilem percipiat excusationem, ipsa nos instruente veritate: Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum; si te audierit, lucratus eris fratrem tuum, si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum, vel duos, vt in ore duorum, vel trium stet omne verbum: Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ, id est, accusa eum publice, & non prius; & reliqua. Si quis Episcopum post hæc elegerit accusare, summis Primatibus Episcoporum suam indicet caussam, & non sæcularibus qui magis ad pacem, quam ad iudicium eos reuocent; vt caritas in omnibus & ab omnibus custodiatur, &c. *Fælix ij. in syn. Rom. ep. 1. c. 2. & 3.*

Mat. 18. Luc. 17.

Cap. III.

Apostoli statuerunt, ne facile commouerentur, aut lacerarentur, vel accusarentur columnæ sanctæ Dei Ecclesiæ, qui Apostoli, & successores eorum non immerito dicuntur. Sed si quis aduersus eos, vel Ecclesiæ eorum commotus fuerit, aut caussas habuerit, prius

2. q. 7. c. accusatores. in fi.

ad eos recurrat caritatis studio, vt familiari colloquio commoniti ea sanent, quæ sananda sunt; & caritatiue emendent, quæ iuste emendanda agnouerint. Si autem aliqui eos, priusquam hoc egerint, lacerare, accusare, aut infestare præsumpserint, excommunicentur; & minime absoluantur, antequam per satisfactionem condignam egerint pœnitentiam. *Anaclet. epist. 2. post princip. Iuo lib. 4. tit. 5. cap. 5. panor. & par. 5. cap. 238. decreti, vide Hadrian. ad Episcop. MedIom. cap. 2. Capitul. lib. 6. cap. 287. & lib. 7. cap. 135. in additis. Ansilm. lib. 3. cap. 36.*

CAP. IV.

De his clericis, & laicis, qui Episcopos, vel reliquos sacerdotes, prius tam ad Primates eorum, quam ad reliquos accusant iudices, quam auribus eorum, à quibus se læsos existimant, inculcant, vt ab eis, aut ius suum, aut iustam recipiant apologiam: Ose.c.5. per eundem ait Dominus Prophetam: Audi domus Israël, & domus Regis auscultà, quia vobis iudicium est: quoniam laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor, &c. *Alex. epist. 1. post princ.*

CAP. V.

Neque aliquis eorum (*Episcoporum*) aut Ecclesiarum actorum, vel defensorum ad aliquos prius accusari debet, quam ipsi caritatiue bis, aut ter, ab eis, qui se læsos existimant, vel eos, pro aliquibus erratibus corripere cupiunt, conueniantur: vt ab eis, aut familiarem emendationem, aut iustam percipiant excusationem. Quod qui præsumpserit, liminibus arceatur ecclesiæ vsque ad condignam satisfactionem. *Steph. epist. 2. post princip. Burch. lib. 1. cap. 142. Iuo par. 5. cap. 255. decr.*

CAP. VI.

Si erga Episcopum, vel actores ecclesiæ quisquam caussam habuerit, eos cum caritate mansuete conueniat, vt ab eis vulnus, vndre agitur, recte sanetur, aut ipse, si secus egerit, accusator, excommunicetur. *Ex concil. Nicæn. Athanas. & alij ad Felicem ij. post princip.*

De Iudice, coram quo fieri debet accusatio. Tit. III.

Vide lib. xxix. à tit. vij. ad xix.

Vbi agitur de Iudice, eiusq. officio, & de particularibus Iudicibus: Episcopo, Archiepiscopo, Patriarcha; seu Primate, Synodo, Romanoq. Pontifice; Iudicibus electis; & similibus.

Ne minor de maiori iudicet. Tit. IV.

Vide lib. xxix. tit. xviij.

Ne clerici coram Regibus, aut aliis laicis accusentur. Tit. V.

Vide lib. xxix. tit. x.

CAPVT I.

NEmo clericum quemlibet in publico examinet, nisi in Ecclesia. *Silues. in syno. Roman. cclxvij. Episcoporum. Iuo lib. 4. tit. 8. cap. 6. panor. Anselm. lib. 3. cap. 23. Hadr. cap. 68. ad Episcopos Mediom. Cæsar. lib. 5. cap. 33.* 11. q. 1. c. 9.

CAP. II.

Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque à Regibus, neque à populo iudex iudicabitur. *Siluest. in syno. Rom. cclxxxiv. Episcoporum cap. vlt. Nicol. epist. ad Michaël. Imper. ante med. qui addit.* Haud dubium quin Ecclesiasticus.

CAP. III.

Relatum est, quod quidam æmuli Christi, eiusque sanctæ Ecclesiæ insidiatores, sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant; cum magis Apostolus Christianorum caussas ad Ecclesias deferri, & ibidem terminari præcipiat, &c. *Alex. epist. 1. in princip. Anselm. lib. 2. cap. 35. Capitul. lib. 7. cap. 155.* 11. q. 1. c. 15.

CAP. IV.

Nemo vnquam Episcopum apud iudices sæculares, aut alios clericos accusare præsumat. *Caius epist. 1. cap. 1. & 2. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 11. panor. Ansel. lib. 3. c. 45.* 11. q. 1. c. 1.

CAP. V.

Manifestius approbatur; Alexandrinum Petrum per Imperialem tantummodo sententiam nullo modo potuisse prorsus absolui, &c. Quo more, quo ritu Alexandrinus Petrus prætenditur absolutus, cum nec à Pontificibus legitime, & Ecclesiasticis legibus fuerit expeditus, nec à sæculari potestate potuerit præter Ecclesiæ tramitem prorsus absolui? *Gelas. in tomo de anathematis vinculo, ante finem.*

CAP. VI.

Qua ipsi synodo (*loquitur de Zenone Imperatore, & de eius ministris*) vel secundum cuius synodi formam, Alexandrinum Ioannem de Eclesia, cui ordinatus fuerat, expulerunt? qui nullis caussis euidentibus, nec ante conuicti, nec postea prouocans, etiam in iudicio competenti potuit accusari. Quod si dicunt; Imperator hoc fecit, hoc ipsum quibus canonibus, quibus regulis est

præceptum? Cur huic tam prauo facto consensit Acacius; cum auctoritas diuina dicat: Non solum, qui faciunt praua, reos esse; sed etiam qui consentiunt facientibus? Quibus canonibus, quibusve regulis Calendiô exclusus est, vel primi vrbium diuersarum Catholici sacerdotes? *Gelas. in commonitorio ad Faustum in med.* *Rom. 1.*

Cap. VII.

Dist. 96. c. 15. ficus Principi christiano decuerat suggerere sacerdotem, maxime euius familiaritate, & fauore fruebatur: saluam fore de eius iniuria, contumeliaque vindictam, tantum vt Ecclesiæ fineret Christianus Princeps regulas custodiri: & quia noua in vtroque Pontifice caussa esset exorta, & nouam discussionem consequenter inquireret. & sicut semper esset factum, sacerdotali consilio de sacerdotibus iudicia prouenirent, non à sæculari viderentur qualescumque Pontifices, & si errore, humanitus accidente, non tamen contra religionem vllatenus excedentes potestate percelli. An hæc iusta ratione Principi suggerenda non erant? *Gelas. epist. 6. ad Episcop. Dardaniæ. in med.*

Cap. VIII.

Cum pellerentur Pontifices Catholici, &c. cur non adistis Imperatorem? cur non Ecclesiæ caussam, & sacerdotij miserabilem decolorationem continuatis vocibus defleuistis? allegantes nunquam de Pontificibus nisi Ecclesiam iudicasse? non esse humanarum legum de talibus ferre sententiam absque Ecclesiæ principaliter constitutis Pontificibus. Obsequi solere Principes Christianos decretis Ecclesiæ, non suam præponere potestatem? Episcopis capnt subdere Principem solitum non de eorum capitibus iudicare? *Gelas. epist. 7. ad Episcopos Orientis in med.*

Cap. IX.

11. q. 3. c. 6. Si Episcoporum caussæ mihi commissorum apud piissimos Dominos aliorum patrociniis disponuntur; infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Sed vt Episcopi mei me despiciant, & contra me refugium ad sæculares iudices habeant; omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breuiter suggero, quia aliquantulum specto; & si ad me venire distulerit, exercere in eo districtionem canonicam nullo modo cessabo. *Gregor. lib. 4. regist. epist. 34. Constantina Augusta.*

Cap. X.

De accusationibus Episcoporum Constantinus Imperator sic ait inter cætera. Vestræ, inquit, accusationes tempus habebunt proprium, id est, diem magni iudicij, iudicem vero illum, qui tunc futurus est omnibus iudicare. Mihi ergo homini constituto de huiusmodi rebus non licet habere auditorium, sacerdotum scilicet accusantium, & simul accusatorum, quos minime conuenit tales debere monstrari, qui iudicentur ab aliis, cum ab ipso Domino magis ipsi sint iudicandi; de quibus ait propheta: Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos discernit. *Psal. 81.* Neque possunt humano condemnari examine, quos Deus suo reseruauit iudicio, & reliqui talia, & his similia. *Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 51. Capitul. lib. 5. cap. 163. & lib. 7. cap. 441. Deusded. cap. 3.*

Cap. XI.

Ecclesiastica quoque testatur historia, quia cum piæ memoriæ Constantino Principi scripto oblatæ accusationes contra Episcopos fuissent, libellos quidem accepit, & eosdem, qui accusati fuerant, Episcopos conuocans, in eorum conspectu libellos, quos acceperat, incendit, dicens: Vos Dij estis à vero Deo constituti. Ite, & inter vos caussas vestras disponite; quia dignum non est, vt nos iudicemus Deos. *Nicol. in epist. ad Michaël. Imper. in princ. ex historia Eccles. Euseb. lib. 10. cap. 1.*

Cap. XII.

Hi, quibus tantum humanis rebus, & non diuinis præesse permissum est, quomodo de iis, per quos diuina ministrantur, iudicare præsumant, penitus ignoramus, &c. [Satis euidenter ostenditur, à sæculari potestate, nec ligari prorsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino Deum appellatum; nec posse Deum ab hominibus iudicari manifestum est. Sed & Theodosius minor sanctæ synodo scribens Ephesinæ primæ; dicit: Deputatus est igitur Candidianus magnificentissimus comes strenuorum Domesticorum transire, vsque ad sanctissimam synodum vestram, & in nullo quidem quæ faciendæ sunt de piis dogmatibus quæstiones, seu potius expositiones communicare: illicitum namque est eum, qui non sit ex ordine sanctissimorum Episcoporum Ecclesiasticis intermisceri tractatibus, &c. His manifeste repertis apparet, commissum nostrum Ignatium per imperialem tantummodo sententiam nullo modo potuisse prorsus expelli. *Nicol. in epist. ad Mich. Imperat. in fin.* *d. 96. c. 7*

Cap. XIII.

De presbyteris, qualescumque sint, vobis, *Dist. 28. c. vlt.* qui laici estis, nec iudicandum est, nec de vita ipsorum quippiam inuestigandum. *Nicol. ad consul. Bulgar. cap. 70.*

Cap. XIV.

Si liceat vobis de criminalibus peccatis aliquem iudicare consulitis. Sed si nemo voluisset peccare, nemo debuisset aliquem iudicare: at postquam peccatur, profecto & iudicatur, &c. Non autem vobis licet clericos iudicare, cum vos magis ab ipsis conueniat iudicari. *Nicol. ad consult. Bulgar. cap. 83.*

CAP. XV.

Hęc Constantinus Magnus Imp. omniũm Regum, & Principum ferè totius orbis Dominus euidenter intelligens in sancta Nicæna synodo post omnes Episcopos vltimus residens nullam iudicij sententiam super eos dare præsumpsit; sed illos etiam Deos vocans, non suo debere subesse iudicio, verum se ad illorũ pendere arbitrium iudicauit. *Greg. vij. lib. 8. regist. epist. 21.*

CAP. XVI.

Constantinus Imperator in Nicęna synodo nullam in Episcopos, ab ipsis etiam Episcopis accusationem voluit suscipere, nullumque cõtra eos iudicium præsumpsit inferre, dicens: Vos Dij estis à vero Deo constituti, ideo non oportet, vt nos homines Deos præsumamus iudicare. *Gregor. vij. lib. 10. regist. epist. 2.*

CAP. XVII.

11. q. 5. c. 2. & 5. Si quis à suo Episcopo depositus presbyter, vel diaconus; aut Episcopus à synodo, molestet aures Imperatoris, ad maiorem Episcoporum synodum conuertatur, & quæ iusta esse putat, proferat pluribus Episcopis; & ab ipsis examen, & iudicium expectet. Si vero hoc contemnens molestet Imperatorem, nulla venia dignus est, neque defensioni locus est, neque restitutioni. *Antioch. cap. 12. Aquisgranen. cap. 74. Mart. Brac. cap. 35. Burchard. lib. 2. cap. 180. Iuo par. 6. cap. 225. decret.*

CAP. XVIII.

Clericus, qui de crimine postulatus apud iudicem sæcularem se purgat, amittat locum suum. *Carth. cap. 15. G. Carth. iij. cap. 9. L.*

CAP. XIX.

11. q. 1. Placuit. c. 12. Si quis ab Imperatore iudiciorum publicorum cognitionem petierit, proprio honore priuetur. *Carth. cap. 107. G. Milen. cap. 19. L. Afric. cap. 71. L.*

CAP. XX.

11. q. 5. c. 1. Si clericus relicto officio suo propter districtionem ad sæcularem iudicem fortasse cõfugerit; & is, ad quem recurrit, solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de Ecclesiæ communione pellatur. *Agath. cap. 8. Capitul. lib. 6. cap. 143. & lib. 7. cap. 190. in addit.*

CAP. XXI.

11. q. 1. c. 18. & 48. Clericus non quemquam præsumat apud sæcularem iudicem, Episcopo non permittente, pulsare; si pulsatus fuerit, non respondeat, nec proponat, nec audeat criminale negotium in iudicio sæculari proponere. *Agathen. cap. 32. Vormacien. cap. 61. Capitul. lib. 6. cap. 155. Iuo par. 6. cap. 307. decret.*

CAP. XXII.

Nullus clericus de qualibet caussa extra discussionem Episcopi sui à sæculari iudice iniuriam patiatur, aut custodiæ deputetur. Quod si quicumque iudex cuiuscumque clericum, absque caussa criminali id est homicidio, furto, aut maleficio, hoc facere præsumpserit, quamdiu Episcopo loci illius visum fuerit, Ecclesiæ liminibus arceatur. *Matiscon. cap. 7.*

CAP. XXIII.

Licet reuerendissimi canones, atque sacratissimæ leges de Episcopali audientia in ipso pene Christianitatis principio sententiã protulerint: tamen quoniam eadem postposita, humana in sacerdotes Dei grassatur temeritas, ita vt de atriis venerabilium Ecclesiarum violenter abstractos, ergastulis publicis addicant: censemus, vt Episcopum nullus sæcularium fascibus præditus iure suo contumaciter, ac perperam agens de sancta Ecclesia, cui præest, trahere audeat: sed si aliquid contentionis aduersus Episcopum potentior persona habuerit, pergat ad Metropolitanum Episcopum, & ei caussas alleget, & ipsius sit potestatis honorabilem Episcopum, de quo agitur, euocare, vt in eius præsentia accusatori respondeat, & appositas sibi actiones extricet. Quod si talis fuerit immanitas caussæ, vt eam solus Metropolitanus definire non valeat, aduocet secum vnum, vel duos Coëpiscopos. Quod si & ipsis dubietas fuerit, conciliabulum definito die, vel tempore instituant, in quo vniuersi rite collecti fratris sui, & Coëpiscopi caussas discutiant, & pro merito, aut iustificent, aut culpent, &c. Hoc decretum à nobis præfixum, qui fuerit audacter transgressus, tam ipse, quam omnes, qui ei consenserint, vsque ad generale concilium, anathemate de Ecclesia separentur. *Matiscon. ij. c. 9.*

CAP. XXIV.

Quod de Episcopis censuimus, vim obtineat, & in clero, vt neque presbyter, neque diaconus, neque subdiaconus de Ecclesiis trahantur, aut iniuriam aliquam inscio Episcopo eorum patiantur. Sed quidquid quis aduersus eos habuerit, in notitiam Episcopi proprij perducat, & ipse caussam iustitia præeunte discutiens, animo clericos accusantis satisfaciat. *Matiscon. ij. c. 10.*

CAP. XXV.

Si Abbates, vel Monachi, aut Agẽtes monasteriorum patrocinio sæculari vtantur, vel ad Principis præsentiam sine Episcopi sui permissu, ambulare audeant, à suis Episcopis excommunicentur. *Cabilon. c. 15.*

CAP. XXVI.

De clericis adeuntibus Imperatorem, hoc placet modis omnibus obseruare, quod de eis in sacris canonibus constitutum est. *Magunt. c. 24.*

CAP. XXVII.

Cõstantinus Imperator Episcopis ait: Deus inquit, cõstituit vos sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi; & ideo nos à vobis recte iudicamur, vos autem non potestis ab hominibus iudicari: propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia, quæcumque sunt, ad illud diuinum reseruentur examen. Vos etenim

nobis à Deo dati estis Dij, & conueniens non est, vt homo iudicet Deos; sed ille solus, de quo *Psal. 82.* scriptum est; Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos discernit. *Parif. sub Ludou. & Loth. lib. 3. cap. 8. Aquisgraucn. ij. sub. Ludou. part. vlt. cap. 5. Euseb. lib. 10. cap. 2.*

Sine accusatione nemo damnetur.
Tit. VI.

CAPVT I.

3. q. 6. ca. quãuis 7. 30. q. 5. c. vlt. REliquorum clericorum caussas (*præter Episcopos*) apud Prouinciales, & Metropolitanos, atque Primares ventilare, & iuste definite licet. Iudicantem tamen oportet cuncta rimari, &c. Nihil tamen absque legitimo, & idoneo accusatore fiat. Nam & Dominus
2. quibus 4. noster Iesus Christus Iudam furem esse sciebat, sed quia non est accusatus, ideo non est eiectus, & quidquid inter Apostolos egit, pro dignitate ministerij ratum mansit. Nam si leges sæculi accusatores requirunt, quanto magis Ecclesiasticæ regulæ; docent enim terrestica, & humana, quæ sint Ecclesiastica, atque cælestia. *Eleuth. epist. vn. in med. vid. Iul. epist. ad Episc. Orient. cap. 31. Hadrian. Papa cap. 24. ad Episcop. Mediom. Capitul. lib. 5. cap. 246. Burchard. lib. 16. cap. 30. Iuo lib. 4. tit. 12. cap. 12 & tit. 11. cap. 8. 12. 13. panor. & par. 6. cap. 316. & 317. decret. Anselm. lib. 3. cap. 64. & cap. 88.*

CAP. II.

3. q. 9. c. 8. qui accusare. Neque vllus vnquam iudicetur, antequã legitimos accusatores præsentes, habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. *Marcell. epist. 2. ante med. Damas. epist. 6. in fin. vid. Iul. epist. 2. cap. 31. Iuo par. 6. cap. 348. decreti. Ansel. lib. 3. c. 47.*

CAP. III.

Relatum est ad sedem Apostolicam, vos accusationem fratrum per scripta suscipere
3. q. 9. Qui accusare. c. 8. absque legitimo accusatore, quod deinceps in omni orbe terrarum fieri, Apostolica auctoritate, prohibemus, &c. Neque vllus vnquam iudicetur, antequam legitimos accusatores præsentes habeat. *Damas. epist. 6. Anselm. lib. 3. cap. 47. Iuo par. 6. cap. 348.*

CAP. IV.

Sunt nonnulli, qui indiscussos potestate tyrannica, non canonica auctoritate damnant, & sicut nonnullos gratia fauoris sublimant, ita quosdam odio, inuidiaque permoti humiliant, & leui opinionis aura condemnant, quorum crimina non approbant. Ideoque communi decreto censemus, vt quandocumque aliquis Episcoporum criminatur, congregatis omnibus eiusdem prouinciæ Episcopis, caussa eius audiatur, vt non occulte iudicetur, vel condemnetur, qui ab alijs prius iudicari non potest, nisi ab iis, à quibus ordinari potuit. Quod si aliter factum fuerit; nullas vires habebit. *Hadrian. ad Episc. Mediom. c. 25. Capit. li. 7. c. 330.*

In prouincia fiat accusatio.
Tit. VII.

CAPVT I.

SAlua Apostolicæ Ecclesiæ auctoritate, nullus Episcopus extra suam prouinciam ad iudicium deuocetur, sed † euocatus ipse *† euocato eo* canonice in loco omnibus congruo, tempore synodali, ab omnibus comprouincialibus Episcopis audiatur; qui concordem super eum, canonicamque proferre debent sententiam. Quoniam si hoc minoribus tam clericis, quam laicis concessum est, quanto magis de Episcopis seruari conuenit? *Nicæn. cap. 54. apud Iul. epist. 2. cap. 17. Hadrian. ad Episcopum Mediom. cap. 18. Burchar. lib. 1. cap. 170. Iuo par. 5. cap. 280. decret. Anselm. lib. 3. cap. 88. Capitul. lib. 7. cap. 314.*

CAP. II.

Si quis super quibuslibet criminibus quemlibet clericum pulsandum crediderit, in pro- *3. q. 6. c. 17.*
uincia, in qua consistit ille, qui pulsatur, suas exerceat actiones; nec æstimet eum alibi, aut longius ad iudicium protrahendum, illi vero, qui pulsatus fuerit, si iudicem suspectum ha- *c. 2. de reg. iur. in 1. col.*
buerit, liceat appellare. *Nicæn. cap. 60. apud Iulium epist. 2. cap. 25. Eleuth. epist. vn. in med. c. 3. Felix epist. 1. post prin. Hadrian. Papa cap. 8. ad Episcop. Mediom. Capitul. lib. 7. cap. 144. in additis. Iuo par. 6. cap. 318. & 329. decr. Ansel. lib. 3. cap. 28.*

CAP. III.

Si quis non hæreticus, &c. dicat se habere ecclesiasticam accusationem contra Episcopum, ante omnes prouinciæ Episcopos instituat accusationes, & illic probet crimina, &c. CP. *cap. 6.*

CAP. IV.

De accusatione Episcoporum synodus lxx. *c. 2. de accus. apud Greg. 9. & in 1. coll.*
Episcoporum dixit; Si quis Episcopus ab illis accusatoribus, qui recipiendi sunt, fuerit accusatus, &c. tunc ad summos Primates caussa eius canonice deferatur; qui in congruo loco, intra ipsam prouinciam, tempore congruo, id est, autumnali, vel æstiuo, consilium regulariter conuocare debebunt, ita vt ab omnibus eiusdem prouinciæ Episcopis, inibi audiatur, &c. quia vltra prouinciæ terminos accusandi ante licentia non est, quam audientia rogetur. *Felix in synodo lxx. Episcop. epist. 2. in princ. Hadrianus Papa cap. 5. ad Episcop. Mediom. Burch. lib. 1. cap. 174. Iuo par. 5. cap. 292. decret. Capit. lib. 7. cap. 143. in additis.*

CAP. V.

Neminem exhiberi de prouincia ad pro- *3. q. 6. c. 16.*
uinciam, vel ad comitatum oportet, nisi ad relationem Iudicis, ad quem fuerit appellatum,

id est, vt actor semper rei forum sequatur. *Felix in synodo lxx. Episcoporum. epist. 2. in med. Hadrian. cap. 5. ad Episcop. Mediom. Iuo par. 5. ca. 248. & par. 6. cap. 331. decret. & in epist. 215 ad Hil ieb. Cenomanen. Episcopum. c. 179. Capitul. lib. 7. c. 143. in additis.*

CAP. VI.

3. q. 6. c. 12: Peregrina iudicia, salua in omnibus Apostolica auctoritate, generali sanctione prohibemus; quia indignum est, ab externis, vt iudicetur, qui Prouinciales, & à se electos debet habere iudices, nisi fuerit appellatum: vnde oportet, si aliquis Episcoporum super certis accusetur criminibus, vt ab omnibus audiatur, qui sunt in Prouincia, Episcopis:
† alibi. quia non oportet accusatum † alicubi, quam in foro suo audiri. *Fabianus epist. 3. c. 2. Xystus iij. in epist. 1. ca. 3. Nican. ca. 53. apud Iulium epist. 2. ca. 16. Fælix in synodo lxx. Episcoporum. epist. 2. Hadrian. Pap. c. 17. ad Episcopum Mediom. Burch. lib. 1. c. 147. Iuo par. 5. cap. 248. & c. 260. & par. 6. cap. 331. decret. & epist. 179. Anselm. lib. 3. c. 73. Capitul. lib. 7. c. 309 & in additis. c. 145. Cæsar. lib. 5. c. 25. Tarrac. lib. 6. ca. 150.*

CAP. VII.

3. q. 6. c. 1. & c. vlt. Reuera semper ibi caussa agatur, vbi crimen admittitur. *Fabius epist. 3. c. 4. Xystus iij. ep. vnica. c. 4. Hadrian. ad Episcopum Mediom. c. 48. Burch. lib. 16. c. 3. Iuo lib. 4. tit. 7. c. 21. Capit. lib. 7. cap. 365.*

CAP. VIII.

Ne cui liceat, sine præiudicio Romanæ Ecclesiæ, relictis his sacerdotibus, qui in eadem Prouincia Dei Ecclesias nutu diuino gubernant, ad alias conuolare Prouincias, vel aliarum Prouinciarum Episcoporum iudicium experiri, vel pati. *Marcellus epist. 1. ante medium.*

CAP. IX.

3. q. 6. c. c. 4. & c. 16. in fin. Similiter in iam fata synodo (*Nicana*) statutum est, vt [vltra Prouinciæ terminos, accusandi licentia non progrediatur, nisi ad hanc Apostolicam fuerit sedem prouocatum, ad quam omnes, qui voluerint libere, & absque vllo impedimento, à quibusdam agendo, confluere debent. *Iulius epist. 2. c. 32. Stephanus epist. 2. c. 7. Hadrianus ad Episcopum Mediom. c. 2. & c. 10. Iuo lib. 4. tit. 9. c. 4. panor. & epist. 29. Anselm. lib. 3. c. 74. Capitul. lib. 6. c. 287. & in additis c. 143. Tarraconen. lib. 2. c. 19.*

CAP. X.

4. q. 9. c. 7. Nec extra propriam fiat Prouinciam primo discutionis accusatio sine Apostolica præceptione, cui in omnibus caussis debet reuerentia custodiri; quoniam & antiqua docet hoc patrum regula, in qua, & imperialia pariter statuta concinunt. Criminum, inquiunt discussio ibi agenda est, vbi crimen admissum est. Nam alibi criminum reus prohibetur audiri. Et alibi in canonibus præcipitur; Quæcumque negotia in suis locis, vbi orta sunt, finienda sunt, & reliqua talia his similia: salua tamen in omnibus Apostolica auctoritate. *Damas. ep. 3. c. 8. Iuo par. 6. c. 347. decret.*

CAP. XI.

Si quæ caussæ, vel contentiones inter clericos, vel inter laicos superioris, vel inferioris gradus fuerint exortæ, secundum synodum 11. q. 1. c. 27.
Nicænam, congregatis omnibus eiusdem Prouinciæ Episcopis, iudicium terminetur; nec alicui liceat, sine præiudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus rebus debet 3. q. 6. c. 14. non liceat.
reuerentia custodiri, relictis his sacerdotibus, qui in eadem Prouincia Dei Ecclesias nutu diuino gubernant, ad alias conuolare Prouincias: Quod si quis forte præsumpserit, & ab officio cleri submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. *Innocentius ad Victr. epist. 2. c. 3. ... in prol ... conciliorum. Anselm. lib. 2. c. 53. & lib. 3. c. 75. Capitul. lib. 6. c. 287. & lib. 7. cap. 109. Cæsar. lib. 5. c. 10. Tarrac. lib. 1. c. 148.*

CAP. XII.

Non oportet, vt degradetur, vel dehonoretur vnaquæque Prouincia, sed apud semetipsam habeat iudices, sacerdotes, & Episcopos 6. q. 3. c. 2.
singulos videlicet iuxta ordines suos; & quicumque caussam habuerit à suis iudicibus iudicetur, & non ab alienis: id est à suæ iustis iudicibus Prouinciæ, & non ab externis, nisi à iudicatis fuerit appellatum. *Pelag. 9. epist. 1. ante fin. Iuo lib. 4. tit. 3. c. 2. panorm. Anselm. lib. 6. c. 107. Tarrac. lib. 2. c. 21.*

CAP. XIII.

Omnis accusatio intra Prouinciam audiatur, & à comprouincialibus terminetur. *Hadr. ad Episcop. Mediom. cap. 10. Capitul. lib. 6. cap. 287.* 2. q. 6. c. 16. Neminem.

CAP. XIV.

Prudentissime, iustissimeque Nicæna, siue Africana decreta definierunt, quæcumque negotia in suis locis, vbi orta fuerint, finienda. maxime quia vnicuique concessum est; si iudicio offensus fuerit cognitorum, ad concilium suæ Prouinciæ, vel etiam vniuersale prouocare. *Hadrian. ad Episcopum Mediom. c. 12. Afric. concil. in epist. ad Cælestin. Carthagi. cap. 138. G. 105. L. Capitul. lib 6. c. 287.*

CAP. XV.

Clericus, siue laicus, si crimine, aut lite pulsatus fuerit, non alicubi, quam in foro suo, audiatur. *Hadr. ad Episcopum Mediom. c. 33. Capitul. lib. 7. c. 332.* 11. q. 1. c. 49.

CAP. XVI.

Cum statutum sit omnibus nobis, & æquum sit pariter, & iustum, vt vniuscuiusque caussa illic audiatur, vbi est crimen admissum, &c. Agere illic causam oportet, vbi & accusatores habere, & testes sui criminis possint. *Cyprian. epistul. ad Cornelium cuius initium est: Legi litteras tuas.*

De loco accusationis.
Tit. VIII.

CAPVT I.

NEmo clericum quemlibet in publico examinare præsumat, nisi in ecclesia, &c. Et si quis clericus accusans clericum in curiam introierit, anathema suscipiatur. *Syno. Rom. cclxvij. Episcoporum sub Siluestro.*

Cap. II.

Cum ad iudicium venerit Episcopus, &c. in loco, vnde est ille, qui accusatur, aut si alibi alicuius temerariæ multitudinis vim metuerit, locum sibi congruum eligat, quo absque timore suos, si necessitas exposcerit, testes habere, & absque impedimento suam canonice sententiam finire valeat. *Felix ij. in syn. Rom. epist. 1. cap. 8.*

Cap. III.

De deligendo loco idoneo ad iudicia exercenda. *Nicæn. cap. 54. apud Iulium epist. 2. cap. 17. Felix epist. 2. in prin.*

Cap. IV.

Accusatus, siue accusator in loco, vnde est accusatus, si timeat inhonestam caussæ expeditionem, locum sibi eligat vicinum, in quem possit facile testes adducere, & illic negotium terminetur. *Carth. cap. 30. G.*

Cap. V.

v. 11. q. 1. Siluester constituit, vt nullus clericus pro-
c. 33. pter quamlibet caussam in curiam introiret,
Nullus. nec ante iudicem cinctum caussam diceret nisi in ecclesia. *Damas. in Siluestro.*

De tempore accusationis.
Tit. IX.

Vide lib. xxix. tit. xxij. quibus adde.

CAPVT I.

SI quis Episcopus ab illis accusatoribus, qui recipiendi sunt, fuerit accusatus, &c. tunc ad summos Primates caussa eius canonice deferatur; qui in congruo loco, infra ipsam prouinciam, tempore congruo, id est, autumnali, vel æstiuo concilium regulariter congregare debebunt, *Felix epist. 2. in prin. Had. ad Epis. Mediom. c. 5. in princ. Burch. lib. 1. c. 174. Iuo par. 5. c. 292. decret. Capitul. lib. 7. c. 143. in addit.*

Quales esse debeant accusatores.
Tit. X.

CAPVT I.

3. q. 5. c. 7. 8. ACcusatores, & accusationes, quas leges sæculi non adsciscunt, & nos vnanimiter submouemus; ne fiat in districta probatione impietas, cum recta sit iudicij in electione sententia. *Nicæn. cap. 23. apud Iul. epist. 2. cap. 5. Telesph. epist. 1. cap. 4. Steph. epist. 2. cap. 3. Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 11. Isid. in prolog. concil. Ennod. pro Symma. Burch. lib. 1. cap. 144. Iuo par. 5. cap. 257. & par. 6. cap. 315. & 127. decret. Anselm. lib. 3. cap. 13. & cap. 18. & 20. Capitul. lib. 7. cap. 108. & 307. & in addit. cap. 148.*

Cap. II.

Decernimus, nec accusatores, vel testes suscipi, qui non sunt idonei. *Nicæn. cap. 33. apud Iul. epist. 2. cap. 9. Telesph. epistol. 1. cap. 4. Burchard. lib. 1. cap. 144. Iuo pa. 5. cap. 257. decreti.*

Cap. III.

Omnes, qui aduersus Patres armantur, infames esse censemus; neque eos, qui cum inimicis morantur, ad accusationem, vel ad testimonium recipiendos. *Nicæn. cap. 41. apud Iul. epist. 2. c. 10. Alex. epist. 1. ca. 1. Telesph. epist. 1. ca. 4. Burch. lib. 1. cap. 144. Iuo pa. 5. c. 257. decret.*

Cap. IV.

Semper in accusatione clericorum primo persona, fides, vita, & conuersatio blasphemātium perscrutetur. Nam fides omnes actus hominis præcedere debet: quia dubius in fide infidelis est. Nec eis omnino est credendum, qui veritatis fidem ignorant, nec rectæ conuersationis vitam ducunt: quoniam tales facile, & indifferenter lacerant, & criminantur recte, & pie viuentes. Ideo suspicio eorum discutienda est primo, & corrigenda. Neque accusatoribus suspectis, & de inimicorum domo prodeuntibus est credendum. *Nicæn. cap. 45. apud Iul. epist. 2. cap. 11. Xyst. epist. 1. in fin. Burch. lib. 1. cap. 44. Iuo par. 5. cap. 257. decr. Hadrian ad Episcop. Mediom. cap. 4. Capitul. lib. 5. cap. 183. & 239. & lib. 7. cap. 147. in addit.* *cap. 1. de hæret. ap. Greg. ix. & in 1. coll.*

Cap. V.

Infames esse censemus omnes, qui suam Christianam præuaricantur legem, aut canonicam postponunt auctoritarem. *Nicæn. cap. 49. apud Iul. epist. 2. cap. 15. Dionys. epistol. 2. in fine.*

Cap. VI.

Alienis erroribus sociatum, vel à sui *2. q. 7. c. 23.* propositi tramite recedentem, aut sacris ca- *3. q. 4. c. 1.* nonibus inobedientem suscipere non possumus nec impetere recte credentes, vel sanctorum Patrum sanctionibus obtemperantes permittimus. *Nicæn. cap. 52. apud Iul. epist. 2. cap. 15. Hygin. epist. 2. in med. qui addit*: Quia inter fideles, & infideles magna debet esse discretio. *Dionys. epist. 2. post. med. Cæsar. lib. 5. cap. 31.*

Cap. VII.

Criminationes maiorum natu per alios ne *2. q. 7. c. 51.* fiant, nec per ipsos, qui crimina intendunt: si tamen ipsi digni, & irreprehensibiles appa-

ruerint, & actis publicis docuerint, omni se carere suspicione, atque inimicitia, & irreprehensibilem fidem, atque conuersationem ducere. *Nicæn. cap. 58. apud Iulium. epistul. 2. cap. 20. Hygin. epist. 1. in fin. Luci. epist. 1. in prin. Dionys. epistul. 2. in med. Iuo par. 6. cap. 326. decret.*

Cap. VIII.

3.q.4.c.10. Detractores, qui diuina auctoritate eradicandi sunt, & fautores inimicorum ab Episcopali submouemus accusatione. Similiter 2.q.7. Minorū. c.12. ne summorum quispiam, minorum accusationibus impetatur, aut dispereat. *Nicæn. cap. 66. apud Iulium epist. 2. cap. 28. Zepher. epist. 1. in princip. Felix epist. 1. in prin. Anselm. lib. 3. cap. 35. & 58. Capitul. lib. 7. cap. 307.*

Cap. IX.

Placuit sanctæ synodo Episcoporum, qui CP. conuenerunt, nec omnibus eorum, qui ecclesias administrant, accusationes permittere, nec omnes excludere: sed si quis propriam quidem querelam, id est, priuatam intendat Episcopo, vt detrimento aliquo, vel iniuria aliqua ab ipso affectus, in huiusmodi accusationibus, nec accusatoris personam, nec religionem examinari, oportet enim Episcopi conscientiam esse omnibus modis liberam, & eum, qui sibi iniuriam factam esse dicit, cuius- 4.q.1.c.1. cumque sit religionis, ius suum consequi. si autem sit crimen ecclesiasticum, quod Episcopo intenditur, tunc examinare personas accusatorum: vt primum quidem hæreticis nō liceat orthodoxos Episcopos pro rebus ecclesiasticis accusare. Hæreticos autem dicimus, & qui olim ab ecclesia abdicati sunt, & qui sunt postea à nobis anathematizati. Ad hæc autem & eos, qui se sanam quidem fidem confiteri præ se ferunt, occulti autem sunt, & abscissi, & aduersus canonicos nostros Episcopos congregationem faciunt. Præterea autem, & si aliqui eorum ab ecclesia ob aliquas caussas prius condemnati, & eiecti, vel excommunicati fuerint, siue ex clero, siue ex laicorū ordine, nec eis licere Episcopum accusare, priusquam proprium crimen absterserint. Similiter autem & eos, qui prius rei facti, accusarique sunt, non prius ad Episcopi, vel aliorum clericorum accusationem admitti, quam se obiectorum sibi criminum insontes ostenderint. Sed si nonnulli, nec hæretici, nec excommunicati fuerint, nec prius damnati, nec aliquorum criminum accusati, dicant autem se habere aliquas aduersus Episcopum criminationes; eos iubet sancta synodus, primum quidem apud prouinciæ Episcopos accusationem persequi, & apud eos probare crimina Episcopi, qui aliquarum rerum accusatur, &c. Si quis autem iis, quæ, vt prius declaratum est, decreta fuerunt, contemptis, ausus fuerit, vel Imperatoris aures molestia afficere, vel sæcularium Principum iudicia, vel vniuersalem synodum perturbare, neglectis diœcesis Episcopis; eum nullo modo esse ad accusationem admittendum, vt qui canonibus iniuriam fecerit, & ecclesiasticum ordinem euerterit. *CP. cap. 6. vide Nicol. Papam in epist. ad Michael. Imper. post prin. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 20. panor & par. 14. cap. 70. decret.*

Cap. X.

Clerici, vel laici, qui accusant Episcopos, 2.q.7. vel clericos, non suscipiantur sine examine clericos c. eorum. *Chalcedon. cap. 21. Capitul. lib. 1. cap.* 49. *30. lib. 7. cap. 84. Anselm. lib. 3. cap. 115. in Rom.*

Cap. XI.

Si ex vtraque parte ad caussam dicendam venerint, quia vnus absque altero audiri non debet, quærendum est in iudicio, cuius sint conuersationis, & fidei, atque suspicionis accusatores; aut qua intentione hoc faciant: quia ad hoc admitti non debent, nisi bonæ conuersationis, & rectæ fidei viri, hi videlicet, qui omni suspicione careant, & bona vita clareāt, neque infames existant. Quod [si accusato- 3.q.10.c. rum personæ in iudicio Episcoporum culpabi- 3.& 4. 9. les apparuerint, ad arguendum non admittan- 6.c. 3. & tur, nisi proprias caussas asserere, non tamen 4. criminales, vel ecclesiasticas voluerint. *Felix in synod. lxx. Episcoporum epist. 2. ante med. Had. Papa ad Episcop. Mediom. c. 5. them. 5. & 6. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 5. & 24. panor. & par. 5. cap. 248 & par. 6. cap. 331. & 418. decret Capitul. lib. 5. cap. 241.*

Cap. XII.

Nullus laicus crimen clerico audeat infer- 2.q.7.c. re. *Silnest. in synod. Rom. cclxx. Episcopor.* 2.

Cap. XIII.

Testes, & accusatores sine aliqua sint infa- 2.q.4.c. mia, vxores, & filios habentes, & omnino 2. Christum prædicantes. *Siluest. in synod. Rom. cclxvij. Episcopor.* 6.q.1.c. 6.

Cap. XIV.

Presbyter non aduersus Episcopum, non 2.q.7. clericus. diaconus aduersus presbyterum, non subdia- c. 10. conus aduersus diaconum, non acolythus aduersus subdiaconum, non exorcista aduersus acolythum, non lector aduersus exorcistam, non ostiarius aduersus lectorem det accusationem aliquam *syno. Rom. cclxvij al. cclxxxiv. Episcopor sub Siluest. c. 3. Hadria. ad Episcop. Mediom. cap. 68. Nicol. epist. ad Michael. Imp. in med. Magunt. sub Arnul. cap. 12. Burch. lib. 1. cap. 151. Iuo lib. 4. tit. 8. cap. 7. panor. & par. 5. cap. 264. decreti. Capitul. lib. 1. cap. 139. Cæsar. lib. 5. ca. 33.*

Cap. XV.

Nemo diaconus aduersus presbyterum afferat crimen turpitudinis. *Synod. Rom. cclxvij. al. cclxxxiv. Episcopor. sub Siluest. ca. 18.*

Cap. XVI.

Nulli infami, neque sacrilego de quocumq; liceat negotio aduersus religiosum Christianum, quamuis humilis seruilisque persona sit, testimonium dicere; nec de qua libet re, actione, aut inscriptione Christianum impetere. *Felix ij. in synod. Rom. epist. 1. cap. 5.*

Cap. XVII.

Testificandi, vel accusandi licentia denegetur iis, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. *Felix in syn. Rom. epist. 1. cap. 9.*

Cap. XVIII.

Multum derogatio prævalet, quando derogatori creditur: ideo variis detractionibus, atque accusationibus non decet labefactari Primatem, sed magis patrum regulis roborari. Nec facile, aut indifferenter suscipere accusationes præsumat, dicente Domino:
Exod. 23. Non suscipias vocem mendacij; sed prius probare debet suspicionem, & caussam, aut quo animo hoc faciat, & postmodum suscipere; quia veritatis professionem, propinquitatis, inimicitiæ, timoris, amoris, odij, & cupiditatis intentio impedire, & adversa fratribus irrogare solet. *Fælix ij. in syn. Rom. epist. 1. c. 10. Capitul. lib. 6. c. 287.*

Cap. XIX.

Personæ accusantium tales esse debent, quarum fides, & conuersatio, & vita probabilis, & absque reprehensione sit, & quæ omni careant suspicione; quia & hoc, te præsente, vt bene nosti, in Nicæna synodo propter malorum hominum infestationem ab omnibus definitum est: licet prauorum hominum insidiis sint hæc, & alia quam plura deleta; &c. Primo semper in omni Episcoporum accusatione, vita, persona, & conuersatio accusantium enucleatim inquiratur: & postmodum ea, quæ obiiciuntur fideliter pertractentur: quoniam nihil aliter fieri debet, nisi impetitorum prius requiratur fides personæ, vita, & actus discutiantur. Quia non debet prauorum, aut insidiantium hominum pernicie vita lacerari innocentium, &c. [nullus seruus,
3. q. 5. c. 11. libertus, infidus, criminibus irretitus, calumniator, qui inimicitiis studet, qui frequenter litigat, & ad accusandum, vel detrahendum est facilis: nulla infamis persona, vel omnes, quos ad accusanda crimina publica, leges publicæ non admittunt, permittantur Episcopos accusare. Quoniam accusatores, & accusationes, quas leges sæculi non recipiunt, qua ratione sacerdotalis eas recipere debeat ordo, inuenire nequeo? cum hæc & in Nicæna synodo prohibita sint; & illi magis ab istis, non isti ab illis iudicari debeant: & Apostolus dicat: Spiri-
1. Cor. 2. tualis iudicat omnia, ipse vero à nemine iudicatur. *Fælix ij. in syn. Rom. epist. 1. cap. 11. 13. 14. Hadr. Pap. ad Episcopum Mediom. c. 19. Ansel. lib. 3. cap. 62.*

Cap. XX.

Hæretici, à quibus nimium opprimimur, excommunicatique, homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, seu qui ad sortilegos, magosque concurrerint, nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium erunt admittendi, &c. Quod si *c. 1. de accus. Gre.*
legitimi non fuerint accusatores, nō fatigetur *ix. & in 1. collect.*
Episcopus: quia sacerdotes ad sacrificandum vacare debent, non ad litigandum. *Fælix ij. in synod. Rom. epist. 1. c. 5. & 17. Burch. lib. 1. c. 129. Iuo par. 5. c. 279. decret.*

Cap. XXI.

Iudices, & accusatores tales esse debent, qui omni careant suspicione, & ex radice caritatis suam desiderent promere sententiam, &c. *Fælix ij. in synod. Rom. epist. 1. c. 21.*

Cap. XXII.

Non licet quemquam accusare Pontificem suum: quoniam iudex non iudicabitur. *Acta contra Polychronium cap. 8. in synod. Rom. sub Xysto iij. Nicol. epist. ad Michael. Imperat. ante med.*

Cap. XXIII.

Per seruos de iis, quæ obiiciebant, se eum loquebantur, posse conuincere, &c. Quæ res canonibus, & ipsis legibus erat inimica: cum patrum statuta sanxissent, quos ad accusationem leges sæculi non admittunt, his dicendi in cognitione; vel accusandi † aliquid dene- *† aliquē.*
gandam esse licentiam. *Syn. Rom. iv. sub Symmach. ante med.*

Cap. XXIV.

Est à multis antecessoribus nostris synoda- *2. q. 7. c. 13.*
liter definitum, atque firmatum, vt oues, quæ pastori suo commissæ fuerint, eum nec reprehendere, nisi à recta fide exorbitauerit, præsumant; nec vllatenus pro quacumque re alia,
† nisi pro sua iniustitia, accusare audeant: quo- *† nec.*
niam pastorum actus gladio † oris non sunt fe- *† ouis.*
riendi, quamquam rite reprehendendi æstimentur. *Symmach. in syn. Rom. v. in princip. Greg. lib. 12. epist. 31. Ioann. epist. 1. in prin. vid. Euseb. ep. 2. ante fin.*

Cap. XXV.

Accusatoribus inimicis, vel de inimici do-
mo prodeuntibus, vel qui cum inimicis im- *3. q. 5. c. 5.*
morantur, aut suspecti sunt, non credatur: ne irati nocere cupiant, ne læsi vlcisci se velint. *Symmach. in synod. Roma. v. ante fin. Ioan. epist. 1. in med. Capitul. lib. 7. c. 14. in additis.*

Cap. XXVI.

Homicidas, & adulteros, ac cunctos crimi- *6. q. 1. B. Petrus. c. 5.*
nalibus nexibus alligatos, & qui eis coæquales non erant, ab eorum (*Episcoporum, vel presbyterorum*) vexatione, & accusatione dicente Do-
Mat. 10. mino prohibebat (*Petrus Apostolus:*) quia discipulum supra magistrum esse, aut vllam ei iniuriam inferre nullatenus debere oportet. Infames etiam omnes, & quos Primates, & leges sæculi non suscipiunt, sed & laicos ab eorum accusatione, & vexatione, semper repelli debere rogabat, &c. Maiores vero à minoribus nec accusari, nec iudicari vllatenus posse dicebat: quoniam non solum hoc diuinas, sed & leges sæculi inhibere docebat. &c. *Clemen. epistul. 1. post med. Anselm. lib. 3. cap. 1.*

Cap. XXVII.

3. q. 4. c. 2. Beatus prædecessor noster Clemens vir Apostolicus, & spiritu Dei plenus, vna cum sanctis collegis suis statuit, dicens: Accusandi, vel testificandi licentia denegetur iis, qui Christianæ religionis,& nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Transgressores enim sponte legis suæ, eiusque violatores & recedentes apostatæ nominantur. Omnis enim apostata refutandus est ante reuersionem suam; non in accusatione recte agentium, aut testimonio suscipiendus; quia
Iacob. 1. vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis. Quicumque autem, vt ait Apostolus Iacobus totam legem seruauerit, offen-
Iacob. 2. derit autem in vno, factus est reus omnium, &c. *Anacl. epist. 1. cap. 1. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 8. panor. & par. 5. cap. 237. decr. Anselm. lib. 3. cap. 10.*

Cap. XXVIII.

Accusatio quoque eorum, &c. non nisi ab
2. q. 7. c. 15. Idoneis, & probatissimis viris, qui & suspicionibus, & sceleribus careant, fieri debet; quia Dominus sacri sui corporis tractatores, à vilibus, & reprobis, & non idoneis personis infamari noluit, nec calumniari permisit: sed ipse proprio flagello peccantes sacerdotes à templo eiecit, vnde liquet, quod summi sacerdotes, id est, Episcopi à Deo sunt iudicandi, non ab humanis, aut prauæ vitæ hominibus lacerandi, sed potius ab hominibus fidelibus portandi; ipso Domino exemplum dante, quando per se ipsum, & non per alium
Mat. 21. vendentes, & ementes eiecit de templo, &c.
Luc. 19. *Anaclet. epist. 2. c. 2. Troslei an: c. 5. Iuo lib. 4. tit. 7. c. 6. panor. & par. 5. c. 238. decr. Anselm. lib. 3. c. 32. Deusded. c. 4.*

Cap. XXIX.

Si sine crimine sacerdos eligi præcipitur, nullatenus ab hominibus criminibus irretitis
6. q. 1. si sacerdos. c. 1. accusari, aut calumniari permittitur: nec ab aliis, quam ab iis, qui sine crimine sunt, & iuxta electionem, si necessitas fuerit, aut ipsi volendo Domino seruire elegerint, sacerdotesque sine crimine fieri, & ordinari possint, & tales per omnia fuerint, quales eligi sacerdotes iubentur. *Anaclet. epist. 2. in medio.*

Cap. XXX.

Accusatores, & testes esse non possunt, qui ante hesternum diem, aut nudius-tertius ini-
3. q. 5. c. 2. mici fuerunt: ne irati nocere cupiant, vel læsi se vlcisci velint: inoffensus igitur accusatorum, & testium affectus quærendus est, & non suspectus. *Anaclet. epist. 3. in med. Burchar. lib. 1. c. 152. Iuo lib. 4. tit. 8 c. 2. panorm. in Rom. & par. 5. c. 239. decret. an, elm. lib. 3. c. 14. Tarraconen. lib. 2. t. 2.*

Cap. XXXI.

Deteriores sunt, qui doctorum vitam, moresque corrumpunt his, qui substantias aliorum, prædiaque diripiunt. Ipsi enim ea, quæ extra nos, licet nostra sunt, auferunt: nostri autem detractores, & morum corruptores proprie nos ipsos decerpunt, & ideo iuste infames sunt, & merito ab Ecclesia extortes fiunt, &c. [Sententia quoque Cham filij Noe damnantur, qui doctorum suorum, vel præpositorum culpam produnt: ceu Cham, qui patris pudenda non operuit, sed magis deridenda monstrauit. Doctor autem, vel pastor Ecclesiæ, si à fide exorbitauerit, erit à fidelibus corrigendus, sed pro reprobis moribus magis est tolerandus, quam distringendus, quia rectores Ecclesiæ à Deo iudicandi sunt, sicut ait propheta: Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat. *Anaclet. epist. 3. post med. Anselm. lib. 3. c. 11. & c. 37. Deusded. cap. 3. Isidor. lib. 3 c. 38. de summo bono. Tarrac. lib. 2. c. 30.*

6. q. 1. c. 13. & c. 13. ex merito. p. 1.
2. q. 7. c. 12.
Psal. 81.

Cap. XXXII.

Non est itaque à plebe, aut vulgaribus hominibus arguendus, vel accusandus Episco- 2. q. 7. c. 1.
pus, licet sit inordinatus; quia pro meritis subditorum disponitur à Deo vita rectorum, exemplo Dauid, &c. Ideo ista dico, quia insidiator bona sæpissime solet conuertere in malum, & in electis ponit maculam. Vnde [si 2. q. 7. c. 17.
qui sunt vituperatores, aut accusatores Episcoporum, vel reliquorum sacerdotum, non oportet eos à iudicibus Ecclesiæ audiri, antequam eorum discutiatur æstimationis suspicio, vel opinio: qua intentione, qua fide, qua temeritate, qua vita, qua conscientia, quoue merito: si pro Deo, aut pro vana gloria, aut inimicitia, vel odio, aut cupiditate ista præsumpserint, nec ne. Hæc omnia fideliter sunt perscrutanda, & diligenter pertractanda. Nam sunt nonnulli, qui præpositos 2. q. 7. c. 21.
suos peruerse reprehendunt, si vel parum ipsis molesti extiterint, &c. *Euarist. epistula 2. ante med. vide Isidor. lib. 3. cap. 38. de summo bono. Iuo lib. 4. tit. 5. cap. 8. & tit. 7. cap. 7. panorm. & par. 5. cap. 240. & par. 6. cap. 312. decr. Anselm. lib. 3. cap. 12.*

Cap. XXXIII.

Proculdubio hi, qui eos (*Episcopos, & reliquos sacerdotes*) persequuntur, & amo- 3. q. 4. c. 9. biqui
uere nituntur iniuste contra Apostolicam au- Episcop.
ctoritatem, & si à morte prohibentur, dicen- Ezec. 18.
te Domino: Nolo mortem peccatoris, sed vt

conuertatur, & viuat: perpetua tamen norantur infamia, & exilio digni iudicanrur finitimo; de quibus à temporibus Apostolorum, & infra ista tenemus, atque decreta habemus: quibus eorum accusandi Episcopos, vel testificandi in eos vocem obstruimus, quos non humanis, sed diuinis actibus mortuos scimus, &c. *Alex. epist. 1. in princip.*

Cap. XXXIV.

In accusatione Domini ministrorum primo persona, fides, vita, & conuersatio blasphemantium enucleatim perscrutetur, (*vide supra cap. 45. Nicani concil. apud Iul.*) *Xyst. epist. 1. in fin.*

Cap. XXXV.

Sicut laici, & sæculares homines nolunt clericos recipere in accusationibus, & infamationibus suis; ita nec clerici debent eos recipere in impulsationibus suis; quoniam in omnibus discreta debet semper esse, & segregata vita, & conuersatio clericorum, & sæcularium laicorum, &c. *Telesph. epist. vnica. in princip.*

Cap. XXXVI.

6.q.1. sacerdotes. c.8. Qui proprio ore corpus Domini conficiunt, ab omnibus sunt audiendi, obediendi, atque timendi; & non dilacerandi, aut detrahendi, quia à quibus se Domini populus benedici, saluari, & instrui cupit; nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi: *Luc. 6.* populus enim ab eis docendus est, & corripiendus; non ipsi ab eo: quia non est discipulus super magistrum, &c. Dei ergo accusat ordinationem, qui eos, qui ab eo constituuntur sacerdotes, accusat, vel damnari cupit, à *Rom. c. 1.* quibus se omnes fideles cauere debent; quia non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, rei sunt, &c. *Telesph. epist. vnic. c. 3. Hadrian. Pap. ad Episcop. Mediom. c. 1. Trosteian. c. 5. Ino par. 6. c. 314. decr. Anselm. lib. 9. c. 19. Capital. lib. 6. c. 280. & lib. 7. c. 167.*

Cap. XXXVII.

3.q.5.c.7. 8. Accusatores, & accusationes, quas sæculi leges non admittunt, & nos submouemus, &c. *6.q.1.c. 8.* Nec hi, qui non sunt idonei, suscipiantur ad accusationem, & omnes, qui aduersus patres armantur, infames esse censemus; patres enim omnes venerandi sunt, non respuendi, aut insidiandi. Hi vero, qui cum inimicis morantur, aut qui suspecti habentur, minime recipiantur, quia eorum æmulatio lacerat etiam innocentes. Hunc murum firmissimum statuerunt patres nostri, &c. Decet in talibus caussis hoc maxime prouideri, vt sine strepitu concertationum, & caritas custodiatur, & veritas defendatur; atque innocentes, & Domini ministri illæsi liberentur, &c. *Telesphor. epist. vnic. c. 4. Ansel. lib. 3. c. 13.*

Cap. XXXVIII.

Oues pastorem suum non reprehendant; *6.q.1.c. 9.* plebs vero Episcopum non accuset, nec vulgus eum arguat: quoniam non est discipulus super magistrum, neque seruus supra dominum. *Luc. 6.* Episcopi autem à Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit; nam à subditis, aut prauæ vitæ hominibus non sunt arguendi, vel accusandi, aut lacerandi, ipso Domino exemplum dante, quando per se ipsum, & non per alium vendentes eiecit, &c. *Mat. 21. Luc. 19.* [Si quis à suo proposito retrorsum exoritauerit, & iussum Apostolicæ sedis libenter transgressus fuerit, *3.q.4.c. 3.* infamis efficitur. Reprobari oportet eorum redargutiones, qui in recta fide suspecti sunt; fides autem, & conuersatio primum scrutanda est, & denuo qui reprehensibiles apparuerint, sunt recipiendi, & non prius. Ideo persona, & opinio, ac vita vniuscuiusque in initio rimanda est; quia boni semper infestantur à malis, &c. *Pius epist. 1. cap. 2. Ino lib. 4. tit. 5. cap. 7. panor. & par. 5. cap. 243. decr. Ansel. lib. 3. cap. 33.*

Cap. XXXIX.

Detractores, qui diuina auctoritate eradicandi sunt, & *fautores inimicorum ab Episcopali submouemus accusatione, vel testimonio. *3.q.4.c. 10.* *† actores. al. auctores.* Nec summorum quispiam minorum accusationibus imperarur, aut dispereat, &c. *2.q.7.c. 11. Maiorum.* Accusatores autem eorum omni careant suspicione, quia columnas suas Dominus firmiter stare voluit, non à quibuslibet agitari. *Zephyr. epist. 1. in princip. Felix epist. 1. post princ. Ansel. 3. cap. 35.*

Cap. XL.

Nullus doctorem per scripta accuset; nec nisi fideli, & legitimo, qui etiam irreprehensibilem vitam, ac conuersationem ducat, accusatori respondeat, quia indignum est, vt doctor stulto, & indocto, atque reprehensibiliter viuenti respondeat iuxta stultitiam suam, &c. *Prou. 26.* Quidquid irreprehensibile est, Catholica defendit Ecclesia. *Callist. ep. 1. in med. Burch. lib. 1. c. 135. Ino par. 5. c. 234. decr.*

Cap. XLI.

Conspiratores in nullius accusationem sunt *3.q.4.c. 5.* recipiendi, nec eorum, vel anathematizatorum vox vllum nocere, vel accusare potest. *Callist. epist. 2. in princip. Ino par. 6. c. 346. in fine.*

Cap. XLII.

Nec eos viros, vel accusatores, quos leges

sæculi reiiciunt, suscipere debemus. Quis enim dubitat leges humanas rationi, & honestati non repugnantes esse amplectendas præsertim vbi vel publicæ consulunt vtilitati, vel Ecclesiasticæ dignitatis auctoritatem defendunt, ac pro adminiculo tuentur? &c. Quis-
3. q. 4. consanguineorum. c. 4. vide. 32. q. 2. c. 2. quis ergo non est legitime coniunctus, vel absque dotali titulo, ac benedictione sacerdotis constat copulatus, sacerdotes, vel legitime coniunctos criminari, vel in eos testificari minime potest, quoniam omnis incesti macula pollutus infamis est, & accusare supradictos non permittitur. Non solum ergo hi reiiciendi sunt, & infames efficiuntur; sed etiam omnes eis consentientes. Similiter de raptoribus, vel eis, qui seniores impetunt fieri, censemus, &c. Omnes, qui in recta fide suspecti sunt, in accusatione sacerdotum, & eorum, super quorum fide nou hæsitatur, minime recipiantur, & in testimonio humano dubij habeantur, &c. [Quærendum est ergo
2. q. 7. c. 18. in iudicio, cuius sit conuersationis, & fidei is, qui accusat, & is, qui accusatur, quoniam ij, qui non sunt rectæ conuersationis, ac fidei; & quorum vita est accusabilis, non permittuntur maiores natu accusare: nec quorum fides, vita & libertas nescitur; neque viles personæ in eorum recipiantur accusationem. Rimandæ vero sunt enucleatim personæ accusatorum, &c. Nec accusatores, vel testes suspecti recipiantur; quia propinquitatis, & familiaritatis, ac dominationis affectio veritatem impedire solet: amor carnalis, & timor; atque auaritia plerumque sensus hebetant humanos, & peruertunt opiniones, vt quæstum pietatem putent, & pecuniam, quasi mercedem prudentiæ. *Callist. epist. 2. cap. 4. & 5. Carthag. iv. cap. 96. Burchar. lib. 1. cap. 171. & lib. 7. cap. 1. Ivo par. 9. cap. 22 & 23. & par. 5. cap. 289. decr. & lib. 4. tit. 7. cap. 5. panorm. Capitul. lib. 7. cap. 110. & 111. & in additis poster. cap. 10. & 11. Ansel. lib. 3. cap. 54. Tarracon. lib. 5. cap. 71.*

CAP. XLIII.

Accusandi non sunt (*sacerdotes Domini*) ab infamibus, aut sceleratis, vel inimicis, aut alterius sectæ, vel religionis hominibus. Si peccauerint à reliquis arguantur sacerdotibus, sed & à summis Pontificibus constringantur, & non à sæcularibus, aut malæ vitæ hominibus arguantur, vel arceantur. *Pontian. epist. 1. in princ. Trosleia. c. 5.*

CAP. XLIV.

3. q. 5. c. 4. Suspectos, aut inimicos, aut facile litigantes; & eos, qui non sunt bonæ conuersationis, aut quorum vita est accusabilis, & qui rectam non tenent, & docent fidem, accusatores esse, & testes & antecessores nostri Apostolica repulerunt auctoritate & nos submouemus, &c. ne libenter labi possint, quos nos tenere, & saluare debemus; ne quod absit, prædictum Dei iudicium super vtrosque veniat, & nos eorum vitio, quod Deus auertat, pereamus, &c. *Pontian. epist. 2. in princip. Ansel. lib. 3. cap. 16.*

CAP. XLV.

Omnes, qui rectam non docent doctrinam, vel rectam non tenent fidem, accusatores neminem recte credentium accusare possunt: quia infamia sunt notati, & à sinu sanctæ matris Ecclesiæ Apostolico mucrone, vsque ad rectam conuersationem, & reuersionem eorum abscissi. Vnde Apostolica auctoritate, cũ omnibus eiusdem Apostolicæ, atque vniuersalis Ecclesiæ filiis statuentes sancimus, vt omnes, qui in Catholica fide suspecti sunt, in accusatione recte credentium non suscipiantur: quia suspiciones semper sunt amouendæ. Merito ergo eorum reprobatur accusatio, qui in recta fide suspecti sunt, nec eis omnino est credendum, qui Trinitatis fidem ignorant. Similiter [omnes, quos sanctorum patrum statuta, 3. q. 4. c. 7.
tam præteritis, quam futuris temporibus anathematizant, submouemus, & ab omni accusatione fidelium alienamus, &c. A memoratis, si incorrigibiles apparuerint, vos in omnibus separate. Similiter & ab omnibus, quos Apo- 6. q. 1. omnes. c.
stolus commemorat, dicens: Cum eis nec cibum sumere; quia & illi, sicut & isti, sunt repellendi, & ante satisfactionem Ecclesiæ non sunt 1. Cor. 5
suscipiendi; quoniam illi, cum quibus cibum sumere non licet, manifeste apparent sequestrari vsque ad satisfactionem cum reliquis fratribus. Quamobrem non debent; nec possunt in accusationem fidelium suscipi, sed etiam ab eorum consortio vsque ad iam dictam satisfactionem, repelli; ne similes eis efficiantur, aut eorum excommunicationi subiaceant. *Fabia. epist. 1. in med. Ansel. lib. 3. c. 17.*

CAP. XLVI.

Ipsi Apostoli, & successores eorum olim statuerunt eos ad accusationem non recipi, qui sunt suspecti, vel qui heri, aut nudius-tertius vel dudum fuerunt inimici: quoniam suspecti facti sunt; & qui non sunt bonæ conuersationis; vel quorum vita est accusabilis, aut dubij in recta fide. Similiter quorum fides, vita, & libertas nescitur, vel qui infamiæ maculis sunt aspersi, aut sceleribus irretiti. Neq; eos sacerdotes debere, vel posse clericos 2. q. 7. c. 38. ipsi.
accusare, qui rite sacerdotes fieri non possunt, nec sui sunt ordinis: quoniam [sicut sacerdotes, vel reliqui clerici à sæcularium laicorum 2. q. 7. c. 6.
excluduntur accusatione, ita illi ab istorum sunt excludendi, & alienandi criminatione; & sicut isti ab illis, ita & illi ab istis non recipiantur; quoniam sicut Domini sacerdotum segregata debet esse conuersatio ab eorum conuersatione, ita & litigatio: quia seruum

Dei non oportet litigare, &c. *Fabia. epist. 2. ante med. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 9. panor. & par. 6. c. 320. decret. Tarrac. lib. 2. c. 6.*

Cap. XLVII.

6. q. 1. c. 3. Illi, qui illa peccata perpetrant, de quibus Apostolus ait: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur, valde cauendi sunt, & ad emendationem, si voluntarie noluerint, compellendi; quia infamiæ maculis sunt aspersi, & in barathrum delabuntur, nisi eis sacerdotali auctoritate subuentum fuerit. Similiter & illi, de quibus ipse ait: Cum huiuscemodi hominibus nec cibum sumere: quia infamia sunt notati, antequam sacerdotali auctoritate sanentur, & in gremio sanctæ matris Ecclesiæ redintegrentur; quia qui extra nos sunt, nobiscum communicare non possunt; manifestum est enim, quod hi extra nos sunt, & à nobis discreti esse debent, cum quibus nos nec edere, nec cibum sumere licet. Similiter & omnes personæ quibuslibet turpitudinibus, ac scurrilitatibus subiectæ, infames sunt effectæ, & omnes, qui aduersus patres armantur, infames efficiuntur, &c. Talia cogitantes sancti Apostoli, eorumque successores spiritu Dei repleti, malos homines præuidentes, & simplices considerantes, difficilem, aut numquam voluerunt esse accusationem sacerdotum; ne à malis potuissent euerti, aut submoueri: quia si hoc facile concederetur sæcularibus, & malis hominibus, aut nullus, aut vix perpauci remanerent, &c. Ideo statuerunt, ne accusarentur; aut si aliter fieri non possit, perdifficilis eorum fieret accusatio; & à quibus supra dictum est, non presumeretur; neque à propriis sedibus, aut Ecclesiis Episcopi eiicerentur, &c. Similiter statutum est, &c. vt si aliquis clericorum suis Episcopis infestus, aut insidiator fuerit, eosque criminari voluerit, aut conspirator fuerit; vt mox ante examinatum iudicium submotus à clero, curiæ tradatur, cui diebus vitæ suæ deseruiat; & infamis absque vlla restitutionis spe permaneat. Nec vllus vmquam præsumat accusator simul esse, & iudex vel testis. *Fabian. epist. post. med. Gregor. vij. lib. 7. regist. epist. 2. Anselm. lib. 3. cap. 72. & lib. 7. cap. 159. Deusd. cap. 4. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 27. panor. & par. 6. cap. 321. decr. Tarrac. lib. 2. cap. 23. & c. 5. Cæsar. lib. 5. cap. 51.*

Margin notes: Galat. 5. — 1. Cor. 5. — Vid. 3. q. 1. Epis. c. 2. — 31. q. 1. statuimus. c. 32. — 1. q. 4. c. 1.

Cap. XLVIII.

Similiter statuentes Apostolica auctoritate iubemus, ne pastorem suum oues, quæ ei commissæ fuerant, nisi in fide errauerit, reprehendere audeant: quia facta præpositorum † oris gladio ferienda non sunt, neque potest discipulus esse super magistrum, dicente Veritatis voce; Non est discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum, &c. *Fabian. epistula 2. in fine. Gregor. lib. 12. regist. indictio. 7. epist. 51.*

Margin notes: † oris. — Matth. 10. — Luc. 6.

Cap. XLIX.

Si à fide deuiauerit Episcopus, erit corrigendus prius secreto à subditis suis; quod si incorrigibilis, quod absit, apparuerit, tunc erit accusandus ad Primates suos, aut ad sedem Apostolicam: pro aliis vero actibus suis magis est tolerandus ab onibus, & subditis suis, quam accusandus, aut publice derogandus, &c. *Ibidem.*

Cap. L.

Decernimus, vt ij, qui non sunt bonæ conuersationis, aut quorum vita est accusabilis, aut quorum fides, vita, & libertas nescitur, non possint Domini sacerdotes accusare; nec viles personæ ad accusationem eorum admittantur. Similiter ij, qui in aliquibus criminibus irretiti sunt, vel qui sunt suspiciosi, vocem aduersus maiores natu non habeant accusandi: quia suspiciosa vox, & inimica veritatem solet opprimere. *Fabian. epist. 3. c. 1. Xyst. iij. epist. vni. Capitul. lib. 7. c. 111. & 112. Ansel. lib. 3. cap. 73.*

Cap. LI.

Summopere prouidendum est, ne pastorem suum oues, quæ ei commissæ fuerant, reprehendere, nisi à fide exorbitauerit, neque accusare præsumant; quoniam tales accusationes vim non habent, neque eis nocere possunt. *Cornel. epist. 2. in med.*

Cap. LII.

Episcopi non sunt leuiter accusandi, vel detrahendi; quia iniuria eorum ad Christum pertinet, cuius vice, & legatione funguntur in Ecclesia, &c. Sicut & olim factum inuenimus, constitui placuit, vt criminationes maiorum natu, &c. (*vt in Nicæn. c. 58. apud Iul. epi. 2. cap. 20. Higin. epist. 1. in fine.*) *Lucius epist. 1. in princ. Iuo par. 6. cap. 326. dec. vide supra. c. criminationes.*

Margin note: 2. q. 7. c. 52.

Cap. LIII.

Infames esse eas personas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia: id est omnes, qui Christianæ legis normam abiiciunt, & statuta Ecclesiæ contemnunt; similiter fures, sacrilegos, & omnes capitalibus criminibus irretitos, sepulchrorum quoque violatores, & Apostolorum, atque successorum eorum, reliquorumque patrum statuta libenter violantes, & omnes, qui aduersus patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur; similiter & incestuosos, homicidas, periuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros. de bellis fugientes, & qui indigna sibi petunt loca tenere, aut facultates Ecclesiæ abstrahunt iniuste, & qui

Margin note: 6. q. 1. c. 17.

fratres calumniantur, aut accusant, & non probant; vel qui contra innocentes principum animos ad iracundiam prouocant; & omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia pulsos; & omnes, quos Ecclesiasticæ, vel sæculi leges infames pronuntiant, &c. Nec seruos ante legitimam libertatem, nec pœnitentes, nec bigamos, nec eos, qui curiæ deseruiunt, vel qui non sunt integri corpore, aut sanam non habent mentem, vel intellectum, aut inobedientes Sanctorum decretis existunt, aut furiosi manifestantur. Hi omnes nec ad sacros gradus debent prouehi, nec isti, nec liberti, neque suspecti, nec rectam fidem, vel dignam conuersationem non habentes, summos sacerdotes possunt accusare. *Stephan. epist. 1. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 173. Ivo lib. 4. tit. 7. cap. 14. panor. & par. 5. cap. 291. decr. Ansel. lib. 3. cap. 5. Deusdedit cap. 3. Cæsar. lib. 5. cap. 28. Tarrac. lib. 2. cap. 8.*

Cap. LIV.

3.q.5.c.8 Accusatores, & accusationes, quas sæculi leges non recipiunt, & antecessores nostri prohibuerunt, & nos submouemus, nullus enim alienigena, aut accusator eorum fiat, aut iudex, &c. Accusator autem vestrorum nullus sit seruus; aut libertus, nullaque suspecta persona, aut infamis. Repellantur etiam cohabitantes inimicis, & omnes laici, quia infestationem blasphemiæ affectio amicitiæ incitare solet; nec illi in vestra 3.q.4.c.6 sunt suscipiendi accusatione; qui vos in sua nolunt recipere infamatione. [Nullus anathema suscipiatur, nec à quoquam credantur, quæ ab eis vel dicuntur, vel conscribuntur. Eos quoque dico anathematizatos esse, quos Episcopi suis scriptis anathematizauerunt, aut eorum statuta anathematizant. *Steph. epist. 2. cap. 3. Ivo lib. 4. tit. 7. cap. 18. panor. & par. 6. cap. 327. decr. Anselm. lib. 3. cap. 18.*

Cap. LV.

3.q.11.c. c.2.3. Neganda est accusatis licentia criminandi, prius quam se crimine, quo premuntur, exuerint; quia non est credendum contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicati sunt, nisi se prius probauerint innocentes; quoniam periculosa est, & admitti non debet rei aduersus quemcumque professio. Familiares vero, & sponte confessi, atque sceleribus irretiti non debent admitti; nec ij, qui hesterna die, aut pridie, aut ante fuerunt inimici. *Stephan. epist. 2. cap. 7. Hadrianus Papa cap. 31. ad Episcopum Mediom. constit. 7. fine 12. titul. 1. lib. 9. Codice Theodosij, & Anianus ibidem, & constit. 19. titul. 1. lib. 9. Codice Iustin. Burchard. lib. 1. cap. 164. Ivo lib. 4. titulo 7. cap. 15. panorm. & par. 5. cap. 274. decr. Anselm. lib. 3. cap. 71. Capitul. lib. 7. cap. 324. & 453. Cæsar. lib. 5. cap. 50. Tarrac. lib. 2. cap. 11.*

Cap. LVI.

Clericus, qui Episcopum suum accusauerit, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus, quia infamis effectus est, & à gradu debet recedere, aut curiæ tradi seruiturus, &c. Scimus dilectissimi quia semper carnales spirituales solent persequi, & maleuoli beneuolos infamare, & lacerare. Ideoque Apostoli, & successores eorum, ac reliqui sancti patres noluerunt fieri facilem Episcoporum accusationem: quoniam si facilis esset, aut nullus, aut vix aliquis modo inueniretur, &c. Hi vero, qui non sunt bonæ conuersationis, & quorum vitæ est accusabilis, aut quorum fides, vita, & libertas nescitur, non possunt eos accusare. Primo semper accusatorum personæ, fides, vita, & conuersatio est enucleatim inquirenda, & postea quæ obiiciunt, fideliter sunt pertractanda, quia nihil prius fieri debet, quam impetitorum personæ, fidesque, vita, & conuersatio diligenter discutiantur, ne alicuius inuidia, aut inimicitia, vel intentione mala quisquam vexetur. Criminationes aduersus doctorem nemo suscipiat; quia magis sunt doctores portandi, quam lædendi, aut infamandi, &c. Eorum autem accusandi sacerdotes, vel testificandi in eos, vocem obstruimus, quos humanis, & diuinis vocibus damnatos, vel mortuos esse agnoscimus, &c. Vnde precamur, ne tales multum timeatis, quia infames sunt, & non multum vobis nocere possunt, quia eorum vox extincta est, quoniam sic odit Deus eos, qui aduersus Patres armantur, vt patrum inuasores, qui in omni mundo infamia sunt notati. *Steph. epist. 2. cap. 8. 9. 10. 11. Gregor. vij. lib. 8. regist. epist. 2. Deusded. cap. 4. Burch. lib. 15. cap. 35. Ivo par. 16. cap. 36. decr. Anselm. lib. 5. cap. 10. Capitul. lib. 5. cap. 249. & lib. 6. cap. 294. Tarracon. lib. 2. cap. 59. Cæsar. lib. 7. cap. 112.*

3.q.4.c. 8.
16.q.7.c. 24. & d. 96. c. 1. §. Enlalius

Cap. LVII.

Accusatio Episcoporum non est facile recipienda, dicente Domino: non suscipias vocem mendacij, & Apostolus inquit, Aduersus presbyterum inscriptionem non recipiendam absque duobus, vel tribus idoneis testibus. Si hæc de presbyteris, vel cæteris fidelibus sunt præcauenda, quanto magis de Episcopis? &c. Insuper à sanctis prædecessoribus nostris plerumque iam est statutum, vt nemo anathema in nostra suscipiatur accusatione; nec illi, qui nos in sua nolunt recipere querela, vel accusatione: cum nos super illos sciamus à Domino constitutos, non illos super nos. Et sicut ma-

3.q.7.c. 19.
Exo. 23.
1. Tim. 5.

ſor non poteſt à minori iudicari, ita nec colligari: quia ratum eſt omne, quod magnum eſt, &c. *Xyſt. 1j. epiſt. 2. cap. 4. & 5.*

Cap. LVIII.

1. q. 7. c. Crimina, quæ Epiſcopis impingere dicis,
52. per alios non ſinas vllo modo fieri, niſi per
ipſos, qui crimina intendunt, ſi tamen ipſi
digni, & irreprehenſibiles apparuerint, & a-
ctis docuerint publicis, omni ſe carere ſuſ-
picione, inimicitia, & irreprehenſibilem fi-
15. q. 3. c. dem, conuerſationemq; ducere, nemini enim
vlt. de ſe confeſſo credi poteſt ſuper crimen alie-
† profeſ num; quoniam omnis eiuſque rei † confeſſio
ſio. periculoſa eſt, & admitti non debet. Simili-
2. q. 7. c. ter alieni erroris ſocium, vel à ſui volunta-
23. rie propoſiti tramite recedentem, aut ſacris
3. q. 4. c. patrum regulis, & conſtitutionibus inobediē-
1. rem ſuſcipere non poſſumus, nec debemus: Nec impetere recte credentes, vel ſanctorum patrum ſanctionibus obtemperantes permittimus: quia infames omnes eſſe cenſemus, qui ſuam, aut Chriſtianam præuaricantur legem, aut Apoſtolicam, vel regularem libenter poſtponunt auctoritatem. *Dionyſ. epiſtola 2. in medio. Nicæn. cap. 49. 52 & 58. apud Iulium epiſtola 2 cap. 13 15. 18. & 20. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 17. & tit. 8. cap. 5 panor. & par. 288. decr. Anſel. lib. 2. cap. 15. & lib. 3. cap. 9. Cæſar. lib. 5. cap. 31.*

Cap. LIX.

Proditoris nec calumnia, nec vox audiatur. *Fœlix epiſt. 1. ante medium. Nicæ. cap. 63. apud Iul. epiſt. 2. cap. 24.*

Cap. LX.

4. q. 6. c. Si accuſatorum perſonæ in iudicio Epiſco-
3. & 4. porum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, niſi proprias cauſſas aſſerere, non tamen criminales, vel Eccleſiaſticas voluerint. *Fœlix epiſt. 2. in medio. Hadrian. ad Epiſcopum Mediomatr. cap. 5. Iuo part. 6. cap. 418. & par. 5. cap. 248. decr.*

Cap. LXI.

6. q. 1. c. 3 Hæretici omnes, & ſuſpecti, & excommu-
nicati, homicidæ quoque, atque malefici, fures, ſacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falſum teſtimonium dixerint, ſeu qui ad ſortilegos, magoſque concurrerint, nullatenus ad accuſationem ſunt
3. q. 4. c. admittendi. [Nulli infami vnquam, atque
11. ſacrilego de quocumque negotio liceat aduerſus religioſum Chriſtianum, quamuis humilis, ſeruilisque perſona ſit, teſtimonium dicere; nec de qualibet re, actione, vel inſcriptione Chriſtianum impetere. Omnibus quoque ſimiliter accuſandi, vel teſtificandi licentia denegetur, qui Chriſtianæ religionis, & nominis dignitatem, & ſuæ legis, vel ſui propoſiti normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Similiter prohibemus, vt nullæ cauſſæ à iudicibus Eccleſiaſticis audiantur, quæ legibus non continentur, vel quæ prohibitæ eſſe noſcuntur. Hæc non ſolum Eccleſiaſticæ, ſed & ſæculi leges obſeruare præcipiunt, non enim paſſim, vageq; ſacerdorum accuſatio debet fieri, &c. *Eutychian. epiſt. 2. cap. 2. 3. 4. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 22. & tit. 8. c. 8. panor. & par. 6. cap. 333. decret. Anſel. lib. 3. cap. 25. Burch. lib. 16. cap. 11. Cæſar. lib. 5. cap. 35. Tarrac. lib. 2. cap. 14.*

Cap. LXII.

Paganos, & hæreticos ſcias non poſſe Chri- 2. q. 7. c.
ſtianos accuſare, aut vocem eis infamationis 25.
inferre. *Caius epiſt. 1. cap. 1. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 11. panor. & Anſel. lib. 3. cap. 45. Tarrac. lib. 2. cap. 15.*

Cap. LXIII.

Qualiter ad concilium veniatur, aut qualiter de ſuis rebus ſpoliati, vel eiecti à ſedibus propriis, aut qui accuſatores ſint recipiendi, quivè non ſint, &c. ſufficienter ab Apoſtolis, eorumque deceſſoribus, ac noſtris prædeceſſoribus, ſtatutum eſſe putamus. *Caius epiſt. 1. cap. 3.*

Cap. LXIV.

Non licet laico quemlibet clericum accu- 2. q. 7. c. 3.
ſare. *Marcellus epiſt. 2. poſt princ.* 11. q. 1. c.

Cap. LXV. 3. in fin.

Quod laici, aut ſuſpecti Epiſcopos non debeant accuſare, neque accuſatoribus de inimici domo prodeuntibus credendum ſit, & à beato Clemente, ipſis eum inſtruentibus Apoſtolis legimus definitum, & nos eadem firmamus: quoniam iidem odio multoties incenſi recte viuentes, atque credentes perturbare nituntur. Propterea perſona, fides, vita, & conuerſatio, atque ſuſpicio accuſantium enucleatim primo inquirenda eſt, deinde quæ obiiciuntur fideliter pertractanda. Quia nihil ante fieri debet, quam imperitorum vita, & ſuſpicio, atque odium inquiratur. Et ſi bonæ conuerſationis non fuerint, aut laici, vel manifeſti inimici, aut odio reſperſi fuerint, nequaquam in Epiſcoporum recipiantur accuſatione. *Marcellus epiſt. 2. in med. Clemens epiſt. 1 poſt medium.*

Cap. LXVI.

De accuſationibus clericorum, &c. ſcitote 3 q. 5. c. 5.
à tempore Apoſtolorum in hac ſancta Vrbe
ſeruatum eſſe, accuſatores, & accuſationes,
quas exteratum conſuetudinum leges non
aſciſcunt, à clericorum accuſatione ſubmo-
tas. Similiter laicos non accuſaſſe Epiſcopos 2 q. 7. c.
hactenus obſeruatum, & conſtitutum eſt: 5.
quia eiuſdem non ſunt conuerſationis, & oppido eis quidam infeſti exiſtunt, &c. Maxime cum nec hi eos in ſuis velint recipere accuſationibus, &c. Talia, & his ſimilia ſancti patres prouidentes pericula laicos ſæculo militantes ab accuſatione ſacerdotum

prohibuere, similiter, seruos; & libertos, atq; censibus publicis, vel priuatis subiugatos, omnesque infames ab eadem accusatione, vel tergiuersatione submouerunt, non enim oportet, vt permittantur carnales spirituales persequi; nec sceleribus irretiti, vel sæculo militantes Episcopos, infamare, vel lacerare, aut crimen opponere. Nam si hoc Apostoli, aut successores eorum permitterent; perpauci remansissent, qui Domini in sacerdotali ordine
6.q.1.c.19. militarent. Idcirco, & [nos sequentes patrum vestigia pro saluatione seruorum Dei, quascumque ad accusationem personas leges publicę non admittunt, his impugnandi alterum
3.q.5. illi qui c.4. & nos licentiam submouemus: & nullæ accusationes à iudicibus audiantur Ecclesiasticis, quæ legibus sæculi prohibentur, &c. Nec illi, qui aut in fide Catholica, aut inimicitia suspecti sunt, ad pulsationem prædictorum admittantur: quia veritatem professionis infidelitas, & inimicitia impedire solet. Nec illi credendi sunt, aut admittendi, qui aliorum sponte crimina confitentur; & ideo replicanda est sollicite eorum veritas, quam sponte prolata in illis vox habere non potest, &c. *Eusebius epist. 1. in principio. Anselm. lib. 3. cap. 26. Cæsar. lib. 5. cap 59.*

Cap. LXVII.

Infames sunt proculdubio impugnatores Episcoporum, omnesque, qui aduersus patres armantur, & conculcatores Ecclesiarū, sacerdotumque eius, & qui de publicis fugiunt prælijs, & mandata Dei contemnunt; & qui aliqua culpa infamiæ asperguntur maculis; his omnibus impugnandi Episcopos, patrum sequentes instituta, & nos licentiam submouemus; quia sic odit Deus eos, qui patres persequuntur, vt patrum inuasores, qui in omni mundo infamia notantur, & ideo iuste, & regulariter respuuntur. *Euseb. epistul. 1. ante med.*

Cap. LXVIII.

Oues, quæ pastori suo commissæ sunt, eum nec reprehendere, nisi à recta fide exorbitauerit, debēt: nec vllatenus accusare possunt; quia facta pastoris, † otis gladio ferienda non sunt; quamquam recte reprehendenda videantur. Ideo ista dicimus quia [in scripturis vestris reperimus quosdam Episcopos vestris in partibus à propriis ouibus accusatos, aliquos videlicet ex suspicione, & aliquos ex certa ratione: & idcirco quosdam esse rebus suis spoliatos, quosdam vero à propria sede pulsos, &c. *Eusebius epist. 2. ante fin. Grego. lib. 12. indict. 7. epist. 31. Burch. lib. 1. cap. 139. Iuo lib. 4. tit. 5. c. 10. tit. 6. c. 4. panor. & par. 5. c. 249. & cap. 254. decret. Ansel. lib. 3. cap. 44. fine 34. Cæsar. lib. 5. cap. 43.*

Cap. LXIX.

Statuimus iterum cum omnibus, qui nobiscum sunt, Episcopis, sicut dudum decretum reperimus; vt homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, suspecti, criminosi, domestici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel falsum testimonium dixerunt; seu qui ad * sacrilegos, diuinosque concurrerunt; similesque eorum nullatenus ad † sortilegos. accusationem, vel ad testimonium sint admittendi; quia infames sunt, & iuste repellendi; quia funesta est vox eorum, vocem enim funestam in omnibus interdici potius, quam audiri oportet, &c. *Euseb. epist. 3. in prin. Hadrianus Papa cap. 63. ad Episcopum Mediom. Burc. lib. 16. cap. 4. Iuo par. 6. c. 333. & par. 10. cap. 37. decret. Anselm. lib. 3. c. 19. Capit. lib. 7. c. 369.*

Cap. LXX.

Eorum os accusandi sacerdotes, vel testificandi in eos obstruimus, quos non humanis, 3.q.5.v.10. sed diuinis vocibus mortuos esse scimus: quoniam infidelis homo mortuus est in corpore viuente, &c. *Miltiad. epist. 1. post prin.*

Cap. LXXI.

Est in iam fata Nicæna concorditer statutum synodo accusatores, & accusationes, quas sæculi leges non admittunt, à sacerdotali funditus auerti nocumento. *Iul. epistul. 1. c. 3.*

Cap. LXXII.

Similiter in iam præfixa synodo (*Nicæna*) 3.q.5.c.10. est decretum, ne suspecti, aut infames, aut criminosi, aut gratiosi, vel calumniatores, vel affines; aut scelerati, aut facile litigantes suscipiantur accusatores; sed tales, qui omni careant suspicione: quia columnas suas Dominus firmiter stare voluit, nec à quibuslibet agitari, &c. *Iul. epist. 2. ca. 33. Anselm. lib. 3. ca. 21.*

Cap. LXXIII.

Et insuper in prædicta sancta Nicæna synodo statutum, vt nemo anathema in nostra sus- 2.q.7.c.4. cipiatur accusatione; nec illi, qui nos in sua nolunt recipere querela, vel accusatione, &c. *Iulius ep. 2. c. 36.*

Cap. LXXIV.

Accusatores Episcoporum, & testes, super 3.q.7.c. quibus rogastis, absque vlla infamia, aut sus- 39. ingleri. picione, vel manifesta macula, & veræ fidei plenitet instructi esse debent, & tales, quales ad sacerdotium eligere iubet diuina auctoritas; quoniam [sacerdotes, vt antiqua tradit 2.q.7.c.51. auctoritas, criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eundem non debent, nec possunt prouehi honorem. *Damas. ep. 3. c. 3. Burc. lib. 1. ca. 172. Iuo lib. 4. tit. 8. ca. 4 panorm. & par. 5. c. 296. decr.*

Cap. LXXV.

Accusatores, & accusationes, quas sæculi 3.q.5.c.7 & 8. leges non asciscunt, nullatenus sunt in horum admittendæ caussis; quia omne quod irreprehensibile est, catholica defendit Ecclesia, &c. Ea vero, quæ Apostolorum prædicatione, & patrum instructione præcipimus, semper tenere debemus, ne aliqua noua credere, aut ad noxam fratrū intendere videamur, &c. Accusatores vero; & iudices non iidem sint, sed

per se accusatores, per se iudices, per se testes, per se accusati vnusquisque in suo ordinabiliter ordine. *Damas. epist. 3. cap. 6. & 7. Burch. lib. 16. cap. 31. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 26. panor. & par. 6. cap. 337. decr.*

CAP. LXXVI.

3.q.9.c.8 *Qui accusato.* Neque vllus vnquam iudicetur antequam legitimos accusatores præsentes habeat. *Damas. epist. 6. Anselm. lib. 3. cap. 47. Iuo par. 6. c. 348. decret.*

CAP. LXXVII.

De occultis cordis alieni temere iudicare iniquum est, & eum, cuius non videntur opera nisi bona, peccatum est ex suspicione reprehendere. 2.q.7.c. 13. [Oues ergo, quæ pastori suo commissæ fuerint, eum nec reprehendere, nisi à recta fide exorbitauerit, debent; & nullatenus accusare possunt, quia facta pastoris † oris (†oris.) gladio ferienda non sunt, quamquam recte reprehendenda videantur, &c. *Ioan. epist. 1. in princip. Gregor. lib. 17. reg. indict. 7. epist. 31.*

CAP. LXXVIII.

Inimicis accusatoribus, vel de inimici domo prodeuntibus, seu qui cum inimicis morantur, non credatur, ne irati nocere cupiãt, ne læsi se velint vlcisci. Hi quoque reiiciendi sunt, non approbandi. *Ioan. epist. 1. in med.*

CAP. LXXIX.

Sanctorum patrum roborantes decreta statuimus, licet sæpissime iam statutum fuerit, nec falsos, nec inimicos, suspectos accusatores vel testes vnquam super Episcopos suscipi, eisque nocere nullatenus posse; quia falsam, aut suspectam, aut odiosam vocem, aut funestam potius interdici, quam audiri, sanctis patribus placuit. Tales summopere cauendi sunt, & auertendi, ac reiiciendi, si nocentes apparuerint; quia non solum Ecclesiasticæ, sed etiam sæculi leges, tales non suscipiunt, sed repellunt, &c. *Siluer. epist. 1. in med.*

CAP. LXXX.

3.q.5.c. 13. Sanctorum patrum statuta sequẽtes, synodali auctoritate [omnes, qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores, & mactatores infames esse censemus, quoniam ea vulnera, quæ fomentis non sanantur, ferro abscindi, vel curari necesse est. Vnde fratres cessent iniustæ æmulationes, cessent insidiæ, cessent falsæ criminationes, &c. Desinat igitur falsitas incessere veritatem, desinat suspicio, quæ iuste repellitur insidiari; desinat odium, & inimicitia persequi patres, vel fratres; desinat conspiratio, quæ ab omnibus est repudianda, infestare magistros. Horum igitur vitiorum auctores, vel patratores non sunt in accusatione Pontificum recipiẽdi, sed penitus repellendi: quoniam iubent canonica decreta patrum, vt accusatio, vel testimoniũ eorum, qui odio quoslibet insequuntur, vel qui inimici, aut suspecti habentur, nullo modo recipiantur quorum statuta, & nos firmantes, eadem omnibus inuiolabiliter futuris temporibus tenere censemus. *Pelag. ij. epist. 1. cap. 4. Anselm. lib. 3. cap. 6.*

CAP. LXXXI.

Non sunt consentiendi, sed reprobandi, qui prælatos suos reprehendunt, vel accusant, Vnde [canonica sanctorum patrum statuta, 3.q.5.c.6 ne columnæ sanctæ ecclesiæ vacillent, sequentes, ac roborantes: omnes infames, eunctosq; suspectos, vel inimicos, & eos, qui non sunt eorum gentis, vel quorum fides, vita, & libertas nescitur, & qui non sunt bonæ conuersationis, vel quorum vita est accusabilis, ab omni accusatione Episcoporum funditus submouemus. Similiter, & omnes, quos diuinæ leges mortuos appellant, submouendos esse ab eadem accusatione, & publicæ pœnitentiæ submittendos, iudicamus, &c. Refutandi sunt etiã raptores, fures, sacrilegi, adulteri & hotũ similes: manifestũ est enim, quod semper tales, ma- 2.q.7.c. 54. gis discordiam, quam pacem sectantur. [Nullus quoque monachus talia vnquam arripiat, nec sæcularia, aut ecclesiastica negoria perturbare præsumat; quia mortua in talibus vox est eorum, &c. *Pelag. ij. epist. 3. in prin. Anselm. lib. 3. cap. 59. Cæsar. lib. 9. cap. 6.*

CAP. LXXXI.

Lator præsentium Nemesion ad nos veniens indicauit, sicut & gestorum exemplaria, 2.q.7.c. 54. quæ huc detulit, continebant, Paulum† Dyaclinæ ciuitatis Episcopum, inter alia mala († Docleanæ.) in corporale crimen lapsum, à suis fuisse clericis accusatum; atque habita cognitione, ita, quod sine dolore dicere non possumus, claruisse; atque insuper postquam cõuictus est, etiam libellum eum, in quo ea, de quibus accusatus fuerat, vera confessus est, obtulisse. Qua de re sententia illum Episcopali depositum, & se eius loco cum fraternitatis vestræ consensu esse Episcopum ordinatum, &c. *Greg. li. 10. ep. 35. Ioanni Epis. prima Iustiniana. Burc. l. 1. ca. 182. Iuo par. 5. c. 298. decret.*

CAP. LXXXIII.

De personis accusantium, ac testificantium 2.q.1.c. 7. subtiliter quærendum est, cuius conditionis, cuiusue opinionis, aut ne inopes sint, aut ne forte aliquas contra prædictum Episcopum inimicitias habuissent; & vtrum testimonium ex auditu dixerunt, aut certe si scire specialiter testati sunt. *Gregorius lib. 11. epist. 50. Ioanni. Defens. Ansel. l. 3. c. 90. al. 93. Cæsar. l. 5. c. 54.*

CAP. LXXXIV.

A prædecessoribus nostris, & à multis reliquis sanctis Episcopis statutum fore cognouimus, vt oues pastores suos non facile reprehendant, nec eos criminari, vel accusare præsumant: quia cum in præpositos delinquimus, eius ordinationi, qui nobis eos prætulit, obuiamus. *Gregor. ad Felic. Episcop. lib. 12. epist. 32. reg.*

CAP. LXXXV.

Accusationes, & accusatores, atque ea negotia, quæ sæculares non adsciscunt leges, 3.q.5.c. 7. diuina, ac synodica funditus à clericis repelli

auctoritate censemus, quia indignum est superiores pati ab inferioribus, quæ inferiores ab eis pati despiciunt. *Hadrian. ad Episc. Mediom. c. 11.*

CAP. LXXXVI.

Placuit, vt nullus seruus, nullus libertus, nulla infamis persona sacerdotem accuset. [Omnes vero infames esse dicimus, quos leges sæculi infames appellant: & omnes qui culpis exigentibus ad sacerdotium non possunt prouehi, indignum est enim, vt illi eos accusent, qui esse non possunt, quod ipsi sunt: quoniam sicut maiores à minoribus non diiudicantur, ita nec criminati possunt. *Hadr. ad Episc. Mediom. c. 19. Vid. Capit. l. 7. c. 437.*

6. q. 1. c. 2.

CAP. LXXXVII.

Placuit eorum accusandi sacerdotes, & testificandi in eos vocem obstruere, quos non humanis, sed diuinis vocibus mortuos esse scimus: quia vocem funestam † interdici potius, quam audiri oportet. *Hadrian. ad Episc. Mediom. c. 29. vide const. 20. Arcadij, & Honorij l. 6. tit. 1. ad Iustin. & const. 3. li. 9. tit. 6. C. Theod. in Aniani. l. est const. 2. tit. 3. vide D. Gregor. l. 11. epist. 52. regist. Iuo par. 16. ca. 332. decret. Capit. l. 7. c. 332. & 440.*

2. q. 7. c. 53. † interdici.

CAP. LXXXVIII.

De his, qui in accusationem maioris natu veniunt, vt Episcopum nulli criminoso liceat accusare. *Hadrian. ad Episc. Mediom. c. 40. Capit. l. 7. c. 139.*

CAP. LXXXIX.

Eius, qui frequenter litigat, & ad accusandum est facilis, accusationem nemo absque grandi examine recipiat. *Hadr. ad Episc. Medio. ca. 50.*

CAP. XC.

6. q. 1. c. 6. Qui crimen intendit, agnoscendum est, si ipse ante non fuit criminosus: quia periculosa est, & admitti non debet rei aduersus quemcumque professio. *Hadrian. ad Episc. Mediom. c. 64.*

CAP. XCI.

Illi, qui conuenerunt contra venerabilem virum Ignatium, aut suspecti, aut ab heri, & nudius-tertius inimici eius erant, aut excommunicati, aut depositi, aut subiecti ipsius, aut certe inferioris dignitatis extiterunt. Quorum omnium nullus personam legitimorum iudicum habere sine dubio poterat, vel accusatorum in omnibus dumtaxat negotiis, quæ singulatim, Deo docente, ac summatim ea omnia se habere, monstrare conabitur. *Nicolaus epist. ad Michaelem Imperat. ante med. Vbi testimonio concilij. CP. c. 6. & synodi Chalcedonen. & Gelasii Papa confirmat, inimicos neque accusatores esse posse, neque iudices.*

CAP. XCII.

d. 4. q. 1. c. 3. Ne qui cum inimicis viuunt, ad accusandum admittantur. *Nicolaus ad Michaëlem Imper. in medio.*

CAP. XCIII.

Nouimus in Nicæna synodo generaliter esse decretum, vt nullus passim, vageque Episcopos, aut præsumptiue lacerare, aut accusare, & qui non sunt rectæ fidei, vel bonæ vitæ, vel claræ conuersationis, aut infamare præsumat. *Athanas. & alij ad Felicem sj. post princ.*

CAP. XCIV.

Multi sunt, qui contra Ecclesiasticam regulam pugnare videntur, & per testes redemptos, putant se ad accusationem admitti debere, qui omnino non admittantur, nisi actis publicis docuerint, omni se suspicione carere. *Arel. i. c. 13.*

CAP. XCV.

Illud certum est, si persona accusatoris culpabilis est, non suscipiendam accusationem, nisi super priuata re, & non super Ecclesiastica, velit obiicere. *Carthag. c. 19. G. Carth. sy. c. 7. L. Tullen. post epist. syn. Bur. l. 1. ca. 160. Iuo par. 5. c. 270. decr.* 4. q. 6. c.

CAP. XCVI.

Ad accusationem clericorum non recipiatur excommunicatus; siue clericus, siue laicus sit. *Carth. c. 129. G. Carth. vij. ca. 1. L. Afric. c. 95. L. conc. apud d. Medar. in caussa Hincmari. Iuo l. 4. tit. 7. c. 19. pan. & par. 14. c. 69. decr. Ansl. 3. c. vlt. Cæsar. l. 5. c. 81.* 4. q. 1. c. 1.

CAP. XCVII.

Serui, & liberti proptij ad accusandum clericos non recipiuntur; & omnes, quos leges publicæ non recipiunt ad criminum accusationem: item omnes infames, hoc est mimi, & turpitudinem passi, hæretici, gentiles, vel iudæi, nisi si priuatas caussas suas prosequantur. *Carth. c. 130. G. Cartha. vij. c. 1. & 2. L. Afr. c. 95. & 96. L. Raban. c. 1. de pœnit. Ennod. pro Symmach. Iuo par. 16. c. 64. decr.* 4. q. 1. c. 1. 4. q. 6. c. 2. omnibus.

CAP. XCVIII.

Qui aliquibus sceleribus irretitus est, vocem aduersus maiores natu non habeat accusandi. Si criminosus est, non admittatur. *Cart. sj. c. 6.*

CAP. XCIX.

Quærendum est in iudicio, cuius sit conuersationis, & fidei is, qui accusat, & is, qui accusatur. *Carth. iv. c. 96. Callist. ep. 2. ca. 5. Capit. l. 7. c. 110. & in additis c. 10.* 2. q. 7. c. 18.

CAP. C.

Laicis contra cuiuslibet gradus clericum, si quid criminale parant obiicere, dummodo vera suggerant, proponendi permittimus potestatem. *Epan. c. 24.*

CAP. CI.

Liberto aduersus Ecclesiam, cuius iuris extitit, accusandi, vel testificandi denegetur licentia. Si præsumpserit, placet, vt stante commutatione, in seruitutem propriæ Ecclesiæ reuocetur, cui nocere conatur. *Tolet. iv. ca. 67. Bur. lib. 3. ca. 176. Iuo par. 3. ca. 237. decr. & par. 16. cap. 65.* 11. q. 1. c. 58. Episcopus.

Cap. CII.

De seru. nō ordin. c.3. apud Greg.ix. & eo.tit. in 1. coll. De familiis Ecclesiæ constituere presbyteros, & diacones per parochias liceat, &c. His quoque, sicut, & cæteris Ecclesiæ libertis accusandi, vel testificandi aduersus Ecclesiam aditus intercluditur; ad quod si aspirauerint, non solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ, sed tempore necessitatis promeruerunt. *Tolet. iv.c.73.*

Cap. CIII.

3.q.9.c. 8. Dignum est, vt vita innocentis nulla maculetur pernicie accusatorum. Ideo quisquis à quolibet criminatur, non ante accusatus supplicio detur, quam accusator præsentetur, atque legum, & canonum sententia exquiratur. Quod si indigna ad accusandum persona inuenitur ad eius accusationem, non iudicetur, nisi vbi pro capite Regiæ maiestatis caussa versatur. *Tolet.vi.c.11. Vorm.c. 42. Tullen. post ip. synodi. Burc.l.16.c.5.*

Cap. CIV.

Scriptum est in Carthaginensi concilio, quod Apostolicæ sedis per Faustinum Episcopum, qui tunc ab ea missus interfuit, probauit auctoritas: Accusatoribus de inimici domo prodeuntibus non credendum. *Ennod. pro Symmac. post princ.*

Cap. CV.

Clamat in alio loco Carthaginense concilium, quascumque ad accusationem personas leges publicæ non admittunt, his impugnandi alterum & nos licentiam submouemus: & nullæ accusationes à iudicibus audiantur Ecclesiasticis, quæ legibus sæculi prohibentur. *Ennod. pro Symmacho ante medium. vide. Carth. vij. ca.2. Afric.ca.96. L. Carth.c.530. G. Cæsar.lib.5. ca. 81.*

Cap. CVI.

2.q.7.c. 8. Siluester constituit, vt nullus laicus crimen clerico audeat inferre, &c. *Damas. in Syluest. Lud. Imper. l.1.tit.51. de testibus in Longob. Burc.l.1. c.151. Iuo l.4 tit.8. .7.panor.& par.5.c.264.decret. Ansel.l.3.c.23. Cæsaraugust.li.5.c.33. Tarrac.lib.2. ca.56.*

De calumniatoribus.
Tit. XI.

Caput I.

Euphemius Episcopus, dum non probasset omnia, quæ testificabatur prima pollicitatione, damnatus est, & accepit anathema, dum non docuisset omnia: & subscripserunt omnes Episcopi in eius damnationem. Leo diaconus vrbis Romæ dixit: Ex te enim damnaberis, quoniam Pontificem, qui te consecrauit Coëpiscopum, condemnabas, & accusabas. *Acta contra Polychr. tempore Xysti iij. in medio.*

Cap. II.

Proditoris nec calumnia; nec vox audiatur. *3.q.9.c. 2.* *Eleuth. epist. 1. ante finem. Nica. ca. 59. apud Iulium epist. 2. ca. 24. Fælix epist. 1. ante medium.*

Cap. III.

Deus, fratres, ad hoc præordinauit vos, & *2.q.1.c. 7.* omnes, qui summo sacerdotio funguntur, vt iniustitias remoueatis, & præsumptiones abscindatis, & in sacerdotio laborantibus succurratis, & opprobriis, & calamitatibus eorum locum non præbeatis; sed ei, qui calumniam, & opprobrium patitur, adiutorium feratis: illum vero, qui calumniam, vel opprobrium facit, abscindatis, &c. Similiter statutum est, & nos eadem statuta firmantes statuimus, *11.q.1.c. 32. statuimus.* vt si aliquis clericorum, suis Episcopis infestus, aut insidiator fuerit, eosque criminari voluerit, aut conspirator fuerit, vt mox ante examinatum iudicium submotus à clero, curiæ tradatur, cui diebus vitæ suæ deseruiat, & infamis absque vlla restitutionis spe permaneat. *Fabian. epist.2. in med.& in fin. Greg. vij.l.7. reg.ep. 2. Ansel.l.7.c.159. Deusd.ca.4. Tarrac.lib.2. ca. 23.*

Cap. IV.

Reuera ibi semper caussa agatur, vbi cri- *2.q.8 c. 4. qui crimen. 3.q.6.c. 1. & vlt.* men admittitur, & qui non probauerit, quod obiecit, pœnam, quam intulerit, ipse patiatur, &c. *Fabian. epist.3.c. 4. Xystus iij. epist. vnic. c. 4. Hadrianus Papa c. 48. ad Episcopum Mediom. Burc.l.16.c.3. Iuo lib.4.tit.7.c.21.panor. Capit.l.7. c. 365.*

Cap. V.

Omnes, qui aduersus patres armantur, &c. *6.q.1.c. 17. infames.* & qui fratres calumniantur, aut accusant, & non probant, vel qui contra innocentes Principum animos ad iracundiam prouocant, &c. infames sunt. *Steph. epist. 1. in med. Burc.lib.1.ca. 173. Iuo l.4.tit.7.ca. 14.panorm.& par.5.c. 291.decret. Ansel.li.3.c.5. Deusd.c.3. Cæsar.l.3.c.28. Tarrac. l.c.8.*

Cap. VI.

Accusationis ordinem talem, & didicimus, & seruare iubemus, id est: si quis clericorum in crimine impetitur, non statim reus existimetur, qui accusari potuit, ne suspectam innocentiam faciamus. Sed [quisquis ille est, qui *2.q.8.c. 3.* crimen intendit, in iudicium veniat, &c. nec fore sibi nouerit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij. *Eutychian. ep. 2. ante med. Hadrian. ad Episc. Mediom. c.7. Iuo li. 4.tit.7.c.22.pan.& par. 6.c.332.decret. Capitul.lib. 7.ca. 436.& in additis c.552.*

Cap. VII.

Si quis Episcopus, presbyter, aut diaconus, *2.q.7.c. 50.* vel quilibet clerici apud Episcopos, &c. fuerint accusati, quicumque fuerit, siue ille sit sublimis vir honoris, siue vllius alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit, nouerit probationis documen-

2.q.3.c.2. ta se debere inferre. [Si quis ergo circa huiusmodi personas, non probāda detulerit, auctoritate huius sanctionis, intelligat se iacturam infamiæ sustinere, vt damno pudoris, æstimationis dispendio, discat sibi alienæ verecundiæ impune insidiari, saltem de cætero Non licere. *Caius epist. 1. ca. 3. Anselm. lib. 3. c. 45.*

Cap. VIII.

2.q.3.c.2. 4.q.4.c.2. Calumniator talionem recipiat. *Damas. ep. 3. c. 7. Burc. l. 16. c. 31. Iuo li. 4. tit. 7. c. 23. pano. & par. 6. c. 337. decret.*

Cap. IX.

Scitote me criminari à quodam Basso, & iniuste persequi. Quod audiens Valentinianus Augustus, nostra auctoritate synodum congregari iussit, & facto concilio cum magna examinatione satisfaciens omnibus, licet euadere satis aliter potuissem, suspicionem tamē fugiens coram omnibus me purgaui, me scilicet à suspicione, & æmulatione liberans: sed non aliis, qui noluerint, aut sponte hoc non elegerint, faciendo formam, exemplumque dans, &c. Condemnatus est autem memoratus Bassus à iam dicta synodo, ita tamen vt in vltima die viaticum ei non denegetur propter humanitatem pietatis Ecclesiæ. *Xyst. iij. ep. vnic. post princ.*

Cap. X.

Si quis circa huiusmodi personas (*loquitur de clericis*) non probanda detulerit, intelligat se iacturam infamiæ sustinere, & sub magna excommunicatione, exilio deportari. *Xystus iij. epist. vnic. ante med. Hadrian. ad Episcopum Mediom. ca. 22. Cod. Theodo. lib. 16. tit. 2. const. 41. Anselmus lib. 3. cap. 45. Capitul. lib. 7. c. 438.*

Cap. XI.

5.q.6.c.4. Epiphanium presbyterum quorundam sacerdotum litteris criminaliter accusarum, cuius nos, vt voluimus, discutientes caussam nihilque in eo obiectorum reperientes, vt ad locum suum reuerteretur, absoluimus. Criminis ergo eius auctores te volumus perscrutari, & nisi qui easdem transmisit epistulas, paratus fuerit hoc, quod obiecit, canonicis, atque districtissimis probationibus edocere, nullatenus ad sanctæ ministerium communionis accedat. *Gregor. lib. 3. epist. 24. Ianuario Episc.*

Cap. XII.

Omnis, qui falsa aliis intulerit, puniatur, &
5.q.6.c.1. pro falsitate, ferat infamiam. *Hadrian. ad Episc. Mediom. ca. 38. vide ca. 22. them. 1. Ansel. lib. 3. c. 88. Capitul. lib. 6. ca. 277. & lib. 7. ca. 348. & 197.*

Cap. XIII.

Qui in alterius famā in publico scriptutam,
5.q.1.c.1 aut verba contumeliosa confixerit, & repertus scripta non probauerit, flagelletur, & qui prius ea inuenerit, rumpat, si non vult auctoris facti caussam incurrere. *Hadrian. ad Episc. Mediom. c. 46. Iuo par. 4. ca. 156. decr. & par. 16. c. 235. decret. Capitul. l. 7. c. 360.*

Cap. XIV.

Si quis Episcopum, aut presbyterum, aut diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nisi in fine, dandam ei non esse communionem. *Hadrian. ad Episc. Mediom. ca. 58.*

Cap. XV.

Requirendum à nobis ducitis, quid de eo iudicandum sit, qui quemlibet falso criminatus fuerit, & postmodum accusator fallax apparuerit. De hoc quamuis venerandæ leges abunde, quod iustum est, innuant, nos tamen potius cum Apostolo vos ad misericordiæ viscera, quam se Deus, super sacrificium velle *ad Colos. c. 3. b.*
testatur, semper conuenit exhortari. *Nicolaus ad consulta Bulgar. c. 48.* *Matth. 9. b.*

Cap. XVI.

Delator, si quis extiterit fidelis, & per de- *5. q. 6.*
lationem eius aliquis fuerit proscriptus, vel *c. 6.*
interfectus, non nisi in finem accipiat communionem; si leuior caussa fuerit, intra quinquennium accipiat communionem: si catechumenus fuerit, post quinquennium admittatur ad baptismum. *Elib. ca. 73. Burc. l. 6. c. 27. Iuo par. 10. c. 156. decret. Capit. l. 6. c. 244. & l. 7. c. 205. & in additis, c. 160.*

Cap. XVII.

Si quis Episcopum, presbyterum, vel diaco- 2.q.3.c.4.
num falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei esse communionem. *Elib. c. 75. Burch. l. 2. c. 195. Iuo par. 6. c. 240. decret.* Hæc pœna olim vitiata moderata est ab ecclesia vt scribit Innocent. ep. 3 ad Exuper. c. 11.

Cap. XVIII.

Qui falso accusant fratres suos vsque ad exitum non communicent, sed falsus testis iuxta scripturam impunitus non sit. *Arelat. i. ca. 14.* *Prouerb. 19.*

Cap. XIX.

Eos, qui falsa fratribus † capitula obiecisse 3.q.10.c.2.
conuicti fuerint, placuit vsque ad exitum non communicare, sicut magna synodus ante constituit, nisi digna satisfactione pœnituerint. *Arelaten. ij. cap. 24. Capitular. libro 6. c. 241.* † capitula.

Cap. XX.

Si quis sæcularium per calumniam Eccle- 1.q.6.c. vlt.
siam, aut † clerum fatigare temptauerit, & † clericos.
conuictus fuerit, ab Ecclesiæ liminibus, & à catholicorum communione, nisi digne pœnituerit, coërceatur. *Agathen. ca. 32. Vormac. c. 24. & c. 61. Burch. l. 15. c. 5. Iuo par. 16. c. 6. decret. Ansel. l. 3. c. 116.*

Cap. XXI.

Placuit accusandi licentiam in vestris ordinibus, si qua existat, lenitate comprimere, &c. Sin autem de crimine aliquem putet (*Episcopus*) esse damnandum, accusatoris † voce dis- † *sine.*
cutiendum se sciat, fas est enim vt quæ vni probantur, probentur ab omnibus. *Vasion. c. 7.*

CAP. XXII.

2.q.4.c. 1. 1.Tim. 5. Si quis clericum in accusatione fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli Apostoli duo, vel tria testimonia requirantur ab illo: quod si non potuerit datis testimoniis approbare, quod dixit, excommunicationem accusator accipiat. *Brac.ij.ca.8. Burc.l.2.c. 202.Iuo l.4.tit.8.ca.13.pan.& par.6.c.276.decret. Capit.l.5.c.240.*

De citatione. Tit. XII.

CAPVT I.

c.2.de accus. Greg.ix. c.8.eo.ti. in 1. coll. SI quis Episcopus ab illis accusatoribus, qui recipiendi sunt, fuerit accusatus, &c. ad summos Primates caussa eius canonice deferatur; qui in congruo loco intra ipsam prouinciam, tempore congruo, id est, autumnali, vel æstiuo, concilium regulariter conuocare debebunt; ita, vt ab omnibus eiusdem prouinciæ Episcopis inibi audiatur; quo & ipse regulariter conuocatus, si eum aut infirmitas, aut alia grauis necessitas non detinuerit, adesse debebit, &c. Nec à communione suspendatur, 5.q.3.c.1 cui crimen intenditur, nisi ad caussam suam dicendam; electorum iudicum, die statuta, litteris euocatus, minime occurrerit: hoc est, nisi eum aliqua præoccupauerat necessitas, infra spatium prædictorum mensium, & eo amplius prout caussa dictauerit. *Fœlix in syn.lxx. Episc. ep.2.in princ. Hadrian. Papa ca.5.in princ.ad Episc. Mediom.Burc.l.1.c.174.Iuo par.5.c.292.decr.Capit. l.7.c.143.in additis.*

CAP. II.

Si quis Episcopus legitime accusatus, & ad concilium canonice conuocatus fuerit, absque vlla trepidatione ire debebit; & si ire non potuerit, pro se legatum ad synodum mittat. *Fœlix ij.in syn. Rom.ep.1.c. 6.*

CAP. III.

Si Episcopus accusetur de aliqua re à fide dignis, vocetur ab Episcopis: si venerit, & confessus, aut conuictus fuerit, pœna definiatur delicto competens: si vocatus non paruerit, iterum vocetur duobus Episcopis ad eum missis: si ne tum quidem pareat, tertio vocetur duobus iterum Episcopis ad eum missis. Si vero etiam tum eos contemnat, neque compareat, synodus definiat in eum, quod arbitrabitur oportere; vt non luctari videatur fugiendo. *Apost.c.74.*

CAP. IV.

5.q.4.c. 2. Duodecim iudices quilibet Episcopus accusatus, si necesse fuerit, eligat, à quibus eius caussa iuste iudicetur; nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur, quam ipsi per † vocato. se eligantur; & regulariter † vocatus ad suorum primo conuentum Episcoporum, per eos eius caussa iuste audiatur, & rationabiliter discernatur. *Zephyr.ep.1.ante med. Ansel.l.3.c.41. Cæsar.l.5.c.41.Tarrac.l.2 c.52.*

CAP. V.

Nullus præfati ordinis (*loquitur de Episcopis*) vir accusari potest, aut respondere suis accusatoribus debet, prius quam regulariter à suo Primate vocatus sit, locumque defendendi, & inquirendi accipiat ad abluenda crimina. *Steph.ep.2.c.4.Bur.li.1.c.177.Iuo par.5.c.293.decret.*

CAP. VI.

Ecclesiasticam sequentes regulam, vos, & illos Romæ regulariter ad iudicium die statuta, non sub angusto temporis spatio, vt excusatio locum non inueniat, litteris, & apocrisariis euocauimus. Illique vocatione suscepta ad diem institutum venere: sed vos ne vestris mendaciis caperemini, vestraque calumnia enudaretur, venire distulistis. *Iul.epist.2.in princ.*

CAP. VII.

Vocatio ad synodum, iuxta decreta patrum canonica, eius, qui impetitur, tam sua præsentia, quam & scriptis, atque apocrisariis, per spatium fieri debet congruum, atque canonicum: quia nisi canonice vocatus fuerit suo tempore, & canonica ordinatione, licet euenerit ad conuentum, quacumque necessitate, nisi sponte voluerit, nullatenus suis respondebit insidiatoribus; quoniam nec sæculi leges hoc permittunt fieri, quanto magis diuinæ? *Damas. epist. 3.c. 4. Burch.lib. 2.ca. 156. Iuo par. 5. ca. 266. decret. Anselm.lib.3.ca.46.Tarrac.lib.2. ca. 65.* 5.q.2.c. 1.

CAP. VIII.

Clericus, siue laicus si crimine, aut lite pulsatus fuerit, non alibi, quam in foro suo pro uocatus audiatur. *Hadrian. ad Episc. Mediom.c. 33.vel 35.Ansel.l.3 c.88.* 11.q.1.c. 48.

CAP. IX.

Si quis Episcopus accusetur, apud Primates prouinciæ accusator introducat caussam: sed non prohibeatur à communione accusatus, nisi ad defensionem in iudicium electorum ad iudicandum non compareat vocatus per litteras ad certum tempus, puta intra mensem à die, qua recepisse litteras constat, &c. *Carth.ca. 10.G.Carth.ay.c.7. L. Tullen post ep. syn. Burc.li.1. c.160.Iuo l.4.tit.10.c.2.pan. & par.5.c.270.decr, Ansel.l.3.c.33.* 4.q.5.c. vnic.

In accusatione præsentes debent esse accusator, & reus. Tit. XIII.

CAPVT I.

NOn est consuetudo damnare aliquem hominem, prius quam is, qui accusatur, præsentes habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. *Act.c. 25.d.ait Festus Romanus Præses.* De accus. c. 14. qualiter, & quando 2. ap. Gregor. ix. & in 4. coll. eod. tit. c. 4.

CAP. II.

Debet esse præsens is, contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam absentauerit, &c. *Inno.iij.in conc.gen.Later.c.8.*

CAP.

CAP. III.

3.q.9.c. 1. Accusatori omnino non credi decernimus, qui absente aduersario caussam suggerit, ante vtriusque partis discussionem. *Nica.c.33. apud Iul.ep.2.c.9.Telesph.ep.vnic.c.4.Ansel.l.3.c.13.al.12.*

CAP. IV.

3.q.7.c.52. Criminationes maiorum natu per alios non fiant, nisi per ipsos, qui crimina intendunt: si tamen ipsi digni, & irreprehensibiles apparuerint, &c. *Nica.c.58.apud Iul.ep.2.c.20.Hygin.ep.1.c.3.Lucius ep.vni c.2.Dionys.ep.2.in med. Iuo par.6.c.326.decr.*

CAP. V.

Absente aduersario non audiatur accusator:
3.q.9.c.11.& 8. nec sententia, absente parte alia, à iudice dicta vllam obtinebit firmitatem; neque absens per alium accusari, aut accusare potest. *Fælix in syn.lxx.Episc.ep.2.in med.Hadr.ad Episc.Medio. c.5.ibem.7.8.9.Iuo li.4.tit.7.c.2.pan.& par.5.ca.248.& par.6.c.331.& par.16.c.316. decr. Ansel.l.3. c.7.Capit.l.7.c.354.& in addit.c.103 & 143.Cas. l.5.c.30.Tarrac.l.2.c.12.*

CAP. VI.

3.q.9.c.2. Caueant iudices Ecclesiæ, ne absente eo, cuius caussa ventilatur, sententiam proferant, quia irrita erit; immo & caussam in synodo †profecto dabunt. *Eleuth.ep.vni.c.3.Carth.iv.c.30.Hadr.c.49. ad Episc.Mediom.Iuo par.6.c.319. decr.Ansel.l.3.c.28.Capit.l.6.c.279.& l.7.c.219. Burch.lib.16.ca.14. Cæsar.l.3.c.65. Tarrac. lib.2. ca.58.*

† facto.

CAP. VII.

3.q.8.c.2.in fin. Absens vero nemo iudicetur: quia & diuinæ, & humanæ hoc prohibent leges. *Zephyr.ep.1.*
3.q.9.c.13. *post princ.Burc.l.16.c.13.Ansel.l.3.c.58.Iuo par.5. c.245.decr.*

CAP. VIII.

Nullus doctorem per scripta accuset, nec nisi fideli & legitimo, qui etiam irreprehensibilem vitam, ac conuersationem ducat, accusatori respondeat, &c. *Callist.ep.1.c.2.Burc.lib.1.c.135.Iuo par.5.c.234.decr.*

CAP. IX.

2.q.8.c.1. 3.q.9.c.3. Rimandæ sunt enucleatim personæ accusatorum, quæ sine scripto difficile, per scriptum autem nunquam recipiantur; quia per scripturam nullus accusare, vel accusari potest, sed propria voce, & præsente eo, quem accusare voluerit, suam quisque agat accusationem. Nec absente eo, quem accusare voluerit, cuicumque accusatori credatur. *Calli.ep.2.c.5.Burchar.lib.1.c.171.Iuo par.5.ca.289.decr.Ansel.li.3. ca.54.*

CAP. X.

3.q.9.c.4. Omnia, quæ aduersus absentes in omni negotio, aut loco aguntur, aut iudicantur, omnino euacuentur; quoniam absentem nullus addicit, nec vlla lex damnat. *Cornel.ep.1.c.2. Anselm.l.3.c.57.Capit.l.7.c.143.in addit.Tarrac.li.2 ca.61.*

CAP. XI.

2.q.8.c.vlt. Per scripta nullius accusatio suscipiatur, sed propria voce, si legitima & condigna accusatoris persona fuerit; præsente videlicet eo, quem accusare desiderat, quia nullus absens, aut accusare potest, aut accusari. *Steph. epist.2. c.4. Burchar. lib.1.ca.177. Iuo lib.4.tit.7.ca.1. pan.par.5.c.293.& par.6.ca.328.decret.Tarrac.l.2. ca.9.*

CAP. XII.

Caueant iudices Ecclesiæ, ne absente eo, cuius caussa ventilatur, sententiam proferant; quia irrita erit, qui etiam rationem pro actione fratrum in præsentia dabunt. *Fælix ep.1.ante med.Nicæ.c.61.apud Iul.ep.2.c.24.* 3.q.9.c.2.

CAP. XIII.

Crimina, quæ Episcopis impingere dicis, per alios non finas vllo modo fieri, nisi per ipsos, qui crimina intendunt, &c. *Dionys.ep.2.in med.*

CAP. XIV.

Nec oportet quemquam iudicari, aut damnari, antequam suos accusatores præsentes habeat, locumque defendendi accipiat spatiosum ad abluenda crimina. *Iul.ep.2 c.31.Marcell. ep.2.ante med.Damas.ep.6.in fin.* 3.q.9.c.5.

CAP. XV.

Nullus introducatur personaliter, sed accusatores, & accusati æqua audiantur ratione, iuxta quod gestorum ordo exigit. *Damas.ep.3. c.7.Iuo par.6.c.337.decr.* 4.q.4.c.2.

CAP. XVI.

Habetur quoque in decretis sanctorum Patrum sancitum, non fore canonicum, quemquam sacerdotem iudicare, vel damnare, antequam accusatores canonice examinatos præsentes habeat. *Dam.ep.3 c.8.Iuo par.6.c.347. decr.* 3.q.9.c.6.

CAP. XVII.

Relatum est ad sedem Apostolicam, vos accusationes fratrum per scripta suscipere absque legitimo accusatore, quod deinceps in omni orbe terrarum fieri, Apostolica auctoritate prohibemus, &c. nec vnquam prius per scripta eorum, qui accusantur, caussam discutere, quam per querulantium institutiones vocati, canonice ad synodum veniant, & præsens per præsentem agnoscat veraciter & intelligat, quæ obiiciuntur ei, &c. Nam & Dominus noster Iesus Christus Iudam furem esse sciebat, sed quoniam non est præsentialiter accusatus, ideo non est eiectus. Nec nos vllo modo agere oportet, quod ille noluit facere; leges enim sæculi accusatores præsentes exigunt, & non per scripta absentes. Vnde canonica Patrum constituta non semel, sed sæpissime clamant: nec accusationes, nec testimonia vlla per scripta posse proferri, nec de aliis negotiis quicumque testimonium dicant, nisi de his, quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur. Similiter & [qui accusare alium elegerit, præsens per se, & non per alium accuset, inscriptione videlicet præmissa. Neque vllus vnquam iudicetur, antequam legitimos accusatores præsentes habeat 3.q.9.c.3. 11.q.1.c.76. Eorum. 11.q.1.c.17. De manifestum. 3.q.9.c.1.

locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Cauendum quoque est, ne ira quemquam subripiat, faciatque citius, quod non licet. *Damas.ep.6.in prin.& in fin. Ansel.l.3.c.47. Capit.l.5.c.244. Ino par.6.c.148.decr.*

CAP. XVIII.

Placuit, vt nullus Episcopus quemquam clericorum iudicare, aut damnare præsumat, nisi accusatus legitimos accusatores præsentes habeat, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina. *Hadr.ad Episc. Mediom.c.20.*

CAP. XIX.

5.q.3.c.3 In criminalibus caussis nec accusator, nisi per se aliquem accusare potest; nec accusatus per aliam personam se defensare permittitur. *Hadr.ad Episc. Mediom.c.35. Iuol.4.tit.7.c.4.pan. Ansel.l.3.c.88. Tarrac.l.4.c.54.*

CAP. XX.

2.q.6.c. 39. Si quando in caussa capitali, vel in caussa status interpellatum fuerit, non per procuratores, sed per ipsos est agendum. *Hadr.ad Episc. Mediom.c.41. Ansel.l.3.c.88. Capit.l.7..357.& in addit.c.140.*

CAP. XXI.

Accusationem per litteras, & absente, qui accusat, sacri canones non recipiunt. *Greg.vij. l.1.regist.ep.66.*

CAP. XXII.

Nouit fraternitas tua, quod personis absentibus accusationem per scripta canonica non probet auctoritas, nec absque partium disceptatione per cognita in examinatione recipiat caussas. *Greg.vij.l.2. regist.ep.4.*

CAP. XXIII.

3.q.9.c. 9. Dignũ. Quisquis à quolibet criminatur, non ante accusatus supplicio detur, quam accusator præsentetur, atque legum, & canonum sententia exquiratur. *Tolet.vi.c.11.Worm.c.42.Tulten.post ep.syn. Burch.l.16.c.5.*

CAP. XXIV.

Quomodo est possibile, altero accusato, pro eo alterum dicere? *Flauian. in syn. CP. aduersus Eutych.act.4.cuius mentio fit in conc. Chalc.actio.1. ante med.*

De libello accusatoris. Tit. XIV.

CAPVT I.

2.q.8. accusator.c.1. 3.q.9.c.3. Rimandæ sunt enucleatim personæ accusatorum, quæ sine scripto difficile, per scriptum autem nunquam recipiantur: quia per scripturam nullus accusare, vel accusari potest, &c. *Callist.ep.2.c.5. Burc.l.1.c.171. Ino par. 5.c.289.decr. Ansel.l.3.c.54.*

CAP. II.

2.q.3.c. 5.de pænit.d.1. c.22. Si quis iratus crimen aliquod cuilibet temere obiecerit, conuicium non est pro accusatione habendum, sed permisso tractãdi spatio id, quod iratus dixit, per scripturam se probaturum esse fateatur; vt si fortasse resipiscens: 2.q.3.c. 4. quæ per iracundiam dixit, iterare, aut scribere noluerit, non vt reus criminis teneatur. Omnis ergo, qui crimen obiicit, scribat se probaturum. *Fabia.ep.3.c.4. Xyst.iij.ep.vni.c.3.& 4. Hadr. c.47.& 48.ad Episc. Mediom. Iuol.4.tit.7.ca.21. pan.& par.6.c.324.decr. Ansel.l.3.c.79. Burc.li.16. c.3.Capit.l.7.c.364.& 365.*

CAP. III.

Si Primates accusatores Episcoporum cum eis pacificare familiariter minime potuerint, tunc tempore legitimo eos ad synodum canonice conuocatam, non intra angusta tempora canonice conuocent; & non prius quam eis per scripta significent, quid eis opponitur, vt ad responsionem præparati adueniant, &c. *Fœlix ij.& syn. Rom.ep.1.c 3. Burch.l.1.ca.221. ino par.5.c.355.decr.*

CAP. IV.

Hincmarus Archiepiscopus dixit: Habetis libellum reclamationis, aut postulationis, sicut Ecclesiastica se habet traditio. Illi autem responderunt, se præ manibus nullum libellũ habere. Hincmarus Archiepiscopus dixit: Legum Ecclesiasticarum consuetudo, & auctoritas talis est, vt in caussis gestorum semper scripturam requirant, adeo vt qui ad sacrum fontem accedit, suum dare nomen præcipiatur: qui ad summum sacerdotium prouehitur, decreto manibus omnium roborato eligitur: ordinatus autem à suis ordinatoribus litteras accipere iubetur: qui etiam ab Ecclesiastica societate quolibet excessu discinditur, libellari scriptione, aut recipitur, aut deiicitur. Sed qui accusatur, aut qui excommunicatur, reconciliatus, per scripturam accusari, vel reconciliatus commendari iubetur. *Synod. apud S. Medard.in caussa Hincmari in prin. Burch.li.2.ca.197. Ino l.6.c.269.decr.* De libel. libellat. c.1. ap. Greg.ix. coll.1.eo. titu.c. unico. 2.q.1.c. 9.

De inscriptione. Tit. XV.

CAPVT I.

Si quis non hæreticus, non excõmunicatus, non iudicatus, non accusatus dicat se habere Ecclesiasticam accusationem cõtra Episcopũ, ante omnes Episcopos prouinciæ instituat accusationes, & illic probet crimina Episcopi. Si vero nequeant prouinciales corrigere illata crimina; tunc ad maiorem synodũ Episcoporum veniant, quam illa erat; neque ante accusatio instituatur, quam se simili pœnæ (accusatores) inscribant, subituri eam, si quid per calumniam intendant. *CP.c.6.G.*

CAP. II.

Sancti patres prouide statuerũt, vt accusatio Prælatorũ non facile admittatur; ne concussis columnis corruat ædificium, nisi diligens adhibeatur cautela, per quã non solum falsæ, sed etiam malignæ criminationi ianua præcludatur. Verum ita voluerunt prouidere Prælatis, ne criminarentur iniuste, vt tamen cauerẽt, ne delinquerent insolenter; contra morbũ vtrũq; inueniẽtes congruã medicinã, videlicet, vt criminalis accusatio, quę ad diminutionẽ capitis, id est, degradationem intendit, nisi legitima † procedat inscriptio, nullatenus admittatur, de accus. c. 24. qualiter, & quando. ap. Greg.ix. c.4. eod. tit. 1. in 4.coll. † præcedat.

&c. Sicut accusationem legitimá præcedere debet inscriptio, sic & denuntiationem caritatiua admonitio. *Innoc. iij. in conc. gener. Lateran. cap. 8.*

Cap. III.

2.q.8.c.4. 3.q.6.c.2. & vlt. Omnis, qui crimen obiicit, scribat se probaturum, &c. Reuera semper ibi caussa agatur, vbi crimen admittitur: & qui non probauerit, quod obiecit, pœnam, quam intulerit, ipse patiatur. *Fabian. ep. 3. c. 4. Xyst. iij. ep. vnica. c. 4. Hadrian. Papa c. 48. ad Episc. Mediom. Burc. l. 16. c. 3. Iuo l. 4. tit. 7. c. 21. pan. & par. 6. c. 324. decr. Ansel. l. 3. c. 79. Capit. l. 7. c 365. Cæsar. li. 5. c. 52. Tarrac. li. 4. c. 40.*

Cap. IV.

Accusationis ordinem talem & didicimus, & seruari iubemus: id est, si quis clericorum in crimine impetitur, non statim reus existimetur, qui accusari potuit, ne suspectam innocentiam faciamus. *2.q.8.c.5.* Sed [quisquis ille est, qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis arripiat, custodiat similitudinem, habita tamen dignitatis æstimatione potiatur. Nec fore sibi nouerit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij. *Eutych. ep. 2. c. 2. Hadria. ad Episc. Mediom. c. 7. Iuo l. 4. tit. 7. c. 22. pan. & par. 6. c. 332. Capit. l. 7. c. 436. & in additis c. 152.*

Cap. V.

4.q.4.c.2. Accusatores, & iudices non iidem sint, sed per se accusatores per se iudices, per se testes, per se accusati, vnusquisque in suo ordinabiliter ordine. *2.q.8.c.1.* Nam inscriptio primo semper fiat, vt talionem calumniator recipiat: quia ante inscriptionem nemo debet iudicari, vel damnari: cum & sæculi leges hęc eadem retineant, de quibus omnibus vera semper fiat † ęquitas: *† æqualitas.* quatenus accusationis, & iudicij, ac testimonij mercedem, per veritatem gestorum, consequi valeant, &c. *Damas. ep. 3. c. 7. Burch. l. 16. c. 31. Iuo l. 4. tit. 7. c. 23. panor. & par. 6. c. 337. decr.*

Cap. VI.

3.q.9.c.8. Qui alium accusare elegerit, præsens per se, & non per alium accuset, inscriptione videlicet præmissa. *Damas. ep. 6. in fin. Iuo par. 6. c. 348. decr. Ansel. l. 3. c. 47.*

Cap. VII.

2.q.5. mandastis. c. 10. Scitote me criminari à quodam Basso, & iniuste persequi. Quod audiens Valentinianus Augustus nostra auctoritate synodum congregari iussit; & facto cōcilio cum magna examinatione satisfaciens omnibus; licet euadere satis aliter potuissem, suspicionem tamen fugiens, coram omnibus me purgaui, me scilicet à suspicione, & æmulatione liberans; sed non aliis, qui noluerint, aut sponte hoc non elegerint, faciendo formam, exemplumque dans, *2.q.8.c.4. & 3.q.6.c.1. & vlt.* cum scriptum sit: Si quis crimen obiicere voluerit, scribat se prius probaturum, & alibi: Criminationes aduersus doctorem, nemo recipiat, & iterum: *2.q.7.c.30.* [Si quis Episcopus, presbyter, aut diaconus, vel quilibet clerici apud Episcopū, à qualiber persona fuerint accusati, quicumque fuerit, siue ille sublimis vir honoris, siue vllius alterius generis persona, qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit; nouerit docenda probationibus, monstranda documentis se debere inferre. *Xyst. iij. ep. vnic. c. 1. Caius ep. 1. c. 3. Constit. 41. tit. 2. l. 16. Cod. Theod. Hadr. ad Episc. Mediom. c. 22. & 48. Ansel. l. 3. c. 45. Capit. l. 7. c. 438.*

Cap. VIII.

Non licet presbytero, nec diacono, quemquam inscribere, sed in vice sua, si caussam habuerit, aut fratrem, aut quemcunque sæcularem roget. *Anisied. c. 41.*

De defensione non neganda, Tit. XVI.

CAPVT I.

NVllus præfati ordinis vir (*loquitur de Episcopis*) accusari potest, aut respondere suis accusatoribus debet, prius quam regulariter à suo Primate vocatus sit, locumque defendendi, & inquirendi accipiat ad abluenda crimina. *Steph. epist. 2. ca. 4. Burchar. lib. 1. ca. 177. Iuo par. 5. c. 293. decr. vide Hadrian. ad Episc. Mediom. ca. 20.*

Cap. II.

Non oportet quemquam iudicari, vel damnari priusquam legitimos habeat præsentes accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. *3.q.9.c.5. Act. 25.* *Marcell. epist. 2. ante med. Damas. epist. 6. in fi. Iul. epist. 2. c. 31. ad Orientis Episcopos.*

Cap. III.

Tempus congruum præuideri oportet, quādo vniuscuiusque accusatę personæ caussa rectissime in medio producatur, &c. Nullus autem introducatur personaliter, sed accusatores, & accusati æqua audiantur ratione, iuxta quod gestorum ordo exigit. *4.q.4. nullus. c. 2.* *Dam. ep. 3. c. 7. Iuo par. 6. c. 337. decr.*

De dilationibus. Tit. XVII.

CAPVT I.

PRæsul (*spoliatus*) cum omni honore statui pristino reddatur: & ipse dispositis, ordinatisq; libere, atque secure diu suis, tunc regulariter intra quatuor, vel quinque, aut, sex aut septem menses, iuxta quod possibilitas ei fuerit & non ante, conuocatus ad tempus concilio in legitimo, & canonico, veniat ad caussam; & si ita iuste videtur, accusantium propositionibus respondeat. *3.q.2.c.8. si Episcopus.* *Fœlix in syn. lxx. Episc. ep. 2. post princ. Iuo l. 4. tit. 6. c. 5. pan. & par. 5. c. 248. decr. Hadr. Pap. c. 5. ad Episc. Mediom. Capit. l 7. ca. 143. in additis.*

Cap. II.

Si sæculares humana multipliciter explorātur homines lege; & requisitiones, atq; inducię

eis multorum mensium conceduntur, ne iniuste damnentur; quanto magis Episcopis, qui proximiores sunt Deo, & super eos constituti, positique in cælesti militia, quæ impensius ponderanda est, tempora sunt concedenda multo ampliora, ne à quibusdam grauentur, aut opprimantur, vel subito damnentur. *Fælix ij. in syn. Rom. ep. 1. in princ.*

Cap. III.

3.q.1.c. 4. Si Primates accusatores Episcoporum cum eis pacificare familiariter minime potuerint, tunc tempore legitimo eos ad synodum canonice conuocarant, non infra angusta tempora, canonice conuocent; & non prius, quam eis per scripta significent, quid eis opponitur, vt ad responsionem præparati adueniant, &c. *Fælix ij. in synod. Rom. ep. 1. ca. 3. Burc. l. 1. c. 221. Iuo par. 5. c. 315. decr.*

Cap. IV.

Si quis Episcoporum fuerit suis rebus spoliatus, aut à sua Ecclesia vi, aut timore expulsus, quod omni christiano nomini est inimicū, oportet, & decet Episcoporum propositū semper prima frōte cedere; vt omnia, quę ei ablata sunt, potestati eius legaliter reddantur, & Præsul prius restituatur, & postea non statim, sed diu, & per spatiosa tempora, suis potestatiue dispositis, & ad suam necessitatem preparatis, ad tempus veniat ad caussam; & si iuste visum fuerit, accusatoribus respondeat suis. *Fælix ij. in syn. Rom. ep. 1. c. 4. Iul. ep. 2. c. 35.*

Cap. V.

Si quis aliter non acquieuerit, nisi vt Episcopum accuset, supra taxato hoc tenore agere debebit: quia aliter rata non potest accusatio existere. Tunc primo accusati caussam accusator apud Primates canonice deferat; nec à cōmunione prohibeatur accusatus, nisi ad electorum iudicium canonice conuocatus infra tres, aut sex, vel plures menses pro suis rationem redditurus venire distulerit, &c. Ille vero, qui vi, aut timore à sede pulsus, aut suis rebus spoliatus fuerit, non prius vocetur ad synodum, quam ei omnia legibus redintegrē-
3.q.3.c. tamdiu. 7. tur. Et tamdiu in sede propria pacifice, & potestatiue cuncta disponens resideat, quamdiu expulsus, vel spoliatus carere visus est rebus.
3.q.3.c. 1. Cum autem ad iudicium venerit, si voluerit, & necesse fuerit, induciæ ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi tribuantur, &c. *Fælix ij. in syn. Rom. ep. 1. ca. 8. Iuo l. 4. tit. 6. c. 8. & tit. 8. c. 16. pan. Ansel. l. 3. c. 52.*

Cap. VI.

3.q.3.c. 2. De induciis vero Episcoporum, &c. diuersas à patribus regulas inuenimus cōstitutas. Quidam enim ad repellenda imperitorum machinamenta, & suas preparandas responsiones, &
† cōsilia. testes confirmandos, & † concilia Episcoporū,
* & atque amicorum quærenda, annum, * aut sex mandauerunt menses concedi; quidam autem annum in quo plurimi concordant: minus vero quam sex menses non reperiri: quia & laicis hęc indulta sunt, quanto magis Domini sacerdotibus? &c. Induciæ namque non sub angusto tempore, sed sub longo spatio, concedendę sunt, vt accusati se preparare, & vniuersos communicatores in prouinciis positos conuenire, & testes præparare, atque contra insidiatores se pleniter armare valeant. *Fælix ij. in syn. Rom. ep. 1. c. 20. Burc. l. 1. c. 180. Iuo par. 5. c. 296. decr. & l. 4. tit. 9. c. 2. pan.*

Cap. VII.

Induciæ non modicæ ad inquirendum dandæ sunt, ne aliquid præpropere agi à quacum- 3.q.3.c. 3.
que parte videatur: quia per surreptionem multa proueniunt. *Eleuth. ep. vni. ca. 2. Iuo lib. 4. tit. 9. ca. 3. panorm. & par 6. ca. 317. decr. Anselm. l. 3. c. 53.*

Cap. VIII.

Pulsatus ante suum iudicem caussam dicat, 3.q.6.c. 3.
& ante non suum iudicem pulsatus, si voluerit, taceat; & vt pulsatis, quotiens appellauerint, induciæ dentur. [Si quis ergo iratus, 2.q.3.c.
crimē aliquod cuilibet temere obiecerit, con- 5. & de
uitium non est pro accusatione habendum, pœnit.
sed permisso tractandi spatio, id, quod iratus dist. 1. c. 21.
dixit, per scripturam se probaturum esse fateatur: vt si fortasse resipiscens, quæ † præ † periracundiam.
iracundia dixit, iterare, aut scribere noluerit, non vt reus criminis teneatur. *Fabian. epist. 3. ca. 3. & 4. Xyst. iij. in epist. ad Orientis Episc. c. 3. Hadrian. Pap. c. 56. ad Episc. Mediom. Burch. lib. 16. ca. 10. Iuo lib. 4. tit. 7. ca. 21. & tit. 12. c. 1. in fin. pan. & par. 6. c. 323. & 324. decr. & epist. 239. ad Gumbal. Antisiodor. Episc. Ansel. l. 3. c. 73. & 79. Capit. lib. 7. c. 364. & 367. Cæsar. l. 5. c. 52. Tarr. li. 4. c. 40.*

Cap. IX.

Nullus præfati ordinis vir (*loquitur de Episcopis*) accusari potest, aut respondere suis accusatoribus debet, priusquam regulariter à suo Primate vocatus sit, locumque defendendi, & inquirendi accipiat ad † abluenda crimina. † abluendi.
Steph. epist. 2. c. 4. Burch. lib. 1. c. 177. Iuo par. 5. c. 293. decr.

Cap. X.

Qualiter ad concilium veniatur, &c. aut qualiter eiectis, & spoliatis sint omnia legibus redintegranda, quæ eis ablata sunt, &c. & qualiter illis induciæ post integram restitutionem anniuersariæ, vel sex mensium indulgendæ sint, &c. sufficienter ab Apostolis, eorumque successoribus, ac nostris prædecessoribus statutum esse putamus. *Caius ep. 1. c. 3.*

Cap. XI.

His rite peractis suisque omnibus libere dispositis, si tum iuste videtur, suis respōdeat (*spoliatus*) accusatoribus; & inducias, si ei necesse fuerit, accipiat non modicas, vt explorare valeat ea, quæ obiiciuntur ei; ne aliqua delusus fraude, innocenter ruat, quoniam non opor- 3.q.9.c.
tet quemquam iudicari, vel damnari, prius 5. Non oportet.
quam præsentes legitimos habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. *Marcellus ep. 2. ante med.*

Cap. XII.

3. q. 2. c. 6. Prius ergo. Prius oportet omnia (*spoliatis Episcopis*) legibus redintegrari, & Ecclesias, quæ eis sublatę sunt, cũ omni priuilegio sibi restitui, & postmodum non sub angusti temporis spatio, sed tantum temporis spatium eis indulgeatur, quantum spoliati, vel expulsi esse videntur, antequam ad synodum conuocentur, &c. *Euseb. epist. 2. in fin. Symma. in syn. v. Rom. in med. Ioan. epist. 1. in princ. Iuo lib. 4. tit. 6. cap. 7. panor. & par. 5. cap. 249. decr. Ansel. lib. 3. cap. 51. al. 44.*

Cap. XIII.

Nec oportet quemquam iudicari, aut damnari, antequam suos accusatores præsentes habeat, locumque defendẽdi accipiat spatiosum ab abluenda crimina. *Iul. epist. 2. cap. 31. Damas. epist. 6. in fin. Capitul. lib. 7. c. 184.*

Cap. XIV.

3. q. 3. c. 4 Induciæ accusatis in criminalibus Episcopis sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedendæ sunt: quoniam & laicis hoc permissum, nullus sæcularibus imbutus disciplinis ignorat; quanto magis sacerdotibus, *3. q. 9. c. 6.* qui superiores esse eis, non dubitantur? [Habetur quoque in decretis sanctorum patrum sancitum; non fore canonicum, quemquã sacerdotum iudicare, vel damnare, antequam accusatores canonice examinatos præsentes habeat, locumq; defendendi accipiat, idest, inducias Ecclesiasticas ad abluenda crimina. *Damas. epist. 3. cap. 8. Iuo lib. 4. tit. 9. cap. 1. panor. par. 5. cap. 287. & par. 6. cap. 347. decret. Tarrac. lib. 6. cap. 146.*

Cap. XV.

De præsump. nullus c. 4. apud Greg. ix. & eo. tit. in 1. coll. c. 5. Cõfitetur de omnibus, quisquis se subterfugere iudicium dilationibus putat, &c. Dilationem tamen dedimus, & decreuimus, vestrũ debere intra prouinciam esse iudicium, & congregari synodũ ante diem Kal. Nouembr. &c. *Bonifac. epist. 2. in princ. & in fin. Burch. lib. 1. cap. 161. Iuo lib. 4. tit. 10. cap. 1. panor. & par. 5. cap. 271. decr. Anselm. lib. 3. cap. 34*

Cap. XVI.

3. q. 9. Decernimus c. 10. Illud studere te conuenit, vt hi, qui contra quoslibet iurisdictioni tuæ suppositos caussam habuerint, nullis apud fraternitatem tuam frustratoriis debeãt dilationibus lacessiri, ne ad fatigationem, & damnum alterius hæc tibi seruasse priuilegia videamur. *Gregor. Fortunato Episc. Neapolit. lib. 5. regist. epist. 11.*

Cap. XVII.

4. q. 5. 1. Quisquis. Si veras & necessarias caussas ostendat (*Episcopus*) cur prohibitus sit comparere ad defensionem eorum, quæ contra ipsum proposita sunt, intra alterum mensem audietur. Post eum mensem non cõmunicabit, donec absoluatur. Si vero ad synodum anniuersariam omnium comparere noluerit, vt etiam illic terminetur, ipse se condemnasse videtur. *Carth. cap. 19. G. Carthag. iij. cap. 7. L. Trullen. post epist. synod. Burch. lib. 1. cap. 160. Iuo lib. 4. tit 10. cap. 2. panor. & par. 5. cap. 270. decr. Ansel. lib. 3. cap. 33.*

Cap. XVIII.

Dicit Petrus (*Episcopatu pulsus*) se suam quidẽ posse caussam probare; sed defensionis tempus sibi non esse datum, nec auditionem canonicam sibi fuisse propositam. Sin autem tale quid factum esset, ipsa actorum productio eum conuinceret, & vel ostẽderetur eum propter sua crimina condemnatũ: nec esse quod se iniuria affectum esse diceret, vel eum absolutũ pronuncians, rursus cõcederet, vt præesset Ecclesię, eaq; illius manui, potestatiq; subesset. Cum autem nihil factum sit eiusmodi, de re quidem alta voce quæritur, & intolerabilem iniuriam se dicit accepisse, & inique eiectum esse; adiiciẽs omnes quoque quas habebat, pecunias esse sibi sublatas. Tua itaque pietas sciens, & quod diuinis canonibus videtur, & quod Ecclesiæ conuenit, iisq; qui sunt in sacro ministerio initiati, & nostrarum præterea litterarum aliquam rationem ducens, sistat seni lacrymas, & si velit quidem cum iis iudicio contendere, qui crimina in eum intendũt, pro tuæ pietatis consuetudine litiget, vna adsistẽtibus scilicet, qui tuæ manui subsunt, Episcopis, præter quam si non aliquos recusat vt suspectos: nullum enim religiosissimorum Episcoporum in fratrem inimico esse animo credimus. Ne autem hic prætextus, futurum de eo iudicium dissoluat, vt non iure factum esse videatur, non graue est, à consessu abesse eos, qui suspecti sunt. *Cyrillus Episcop. Alexand. ad Domnum.*

De reo contumace. Tit. XVIII.

CAPVT I.

ADuersus citatum reu, & cõtumacem sententia lata. *In synod. Ephes. & Chalced. multis in locis, maxime in hac act. 3. vide Euagr. lib. 1. hist. c. 2.*

Cap. II.

Debet esse præsens is, contra quem facienda est inquisitio, nisi per contumaciam absentauerit. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 8.* *De accus. c. 24. ap. Greg. ix. & c. 4. eo tit. in 1. coll.*

Cap. III.

(*Anastasium Cardinalem*) auctoritate fulti canonica, Apostolicis litteris per tertiam, & quartam vicem vocauimus; & vbi redire distulit, congregatis Episcoporum conciliis, cum eum non potuissemus videre, vel habere specialem præsentiam, communi eum decreto sancta communione priuauimus: volentes siquidem suam, per huius excommunicationis censuram, ad gremium sanctę, quo discesserat, matris Ecclesiæ personam reducere, &c. Postmodum vero, &c. expectantibus nobis vsq; ad diem statutũ, & vltra, præfatus presbyter non aduenit; post transactum autem placitum, dũ eum mandatis nostris temere renitentem cõspexissemus, &c. ne vlterius suo exemplo Ecclesiasticus ordo confunderetur, & Christianitatis religio profanaretur, anathematis eum

vinculo cum sacerdotum nostrorum consensu innodauimus. *Leo iv. in actis synod. Rom. contra Anastas.*

CAP. IV.

Si quis aliter non acquieuerit, nisi vt Episcopum accuset, supra taxato hoc tenore agere debebit; quia aliter rata non potest accusatio existere. Tunc primo accusati caussam accusator apud Primates canonice deferat, nec à communione prohibeatur accusatus, nisi ad electorum iudicium canonice conuocatus infra tres, aut sex, vel plures menses, pro suis rationem redditurus venire distulerit. *Felix iij. in syno. Roma. epist. 1. cap. 8.*

CAP. V.

Si Episcopus accusetur de aliqua re à fide dignis, vocetur ab Episcopis. Si venerit, & cõfessus, aut conuictus fuerit, pœna definiatur conuicto competens. Si vocatus non paruerit iterum vocetur duobus Episcopis ad eum missis. Si etiam sic non obedierit, vocetur & tertio, duobus ad eum rursus missis Episcopis. Si vero etiam tum eos contẽnat, neque compareat, synodus definiat in eum, quod arbitrabitur oportere, vt non lucrari videatur fugiendo. *Apost. cap. 74.*

CAP. VI.

De præsump. c. 4. apud Gregor. ix. c. 5. eo. tit. in p. coll. Nullus dubitat, quod ita iudicium nocens subterfugit, quemadmodũ innocẽs, vt absoluatur, requirit, &c. Nec suspicione caret, qui alium calumniis detogat, falsa dixisse, cum ipse ad iudicium, vt probet, quæ intulit, euocatus venire distulerit, &c. *Iul. epist. 2. in princ. Burchar. lib. 1. cap. 161. Iuo lib. 4. tit. 10. cap. 1. & vlt. panor. & par. 5. c. 271. decr. Anselm. lib. 3. cap. 34. & 84. decr.*

CAP. VII.

3. q. 9. c. 10. Decernimus. in fin. Manifestum est, suum eos confiteri crimẽ, qui toties † accusati absque ineuitabili caussa venire distulerint, & purgandi se voluntate non vtuntur. *Iulius epist. 2. cap. 1.*

† vocati.

CAP. VIII.

De præsump. c. 4. apud Greg. ix. c. 5. eo. tit. in 1. coll. Conuentus etiam dicitur euitasse, & adesse minime voluisse (*Maximus.*) Et nullus dubitat, quod ita iudiciũ nocens subterfugit, quẽadmodũ, vt absoluatur, qui est innocens, quærit. Sed astuta cauillatio eorum, qui versutis agendum credunt esse consiliis, numquam innocentiæ nomen accipiet. Confitetur enim de omnibus, quisquis se subterfugere iudiciũ dilationibus putat, &c. *3. q. 9. Decernimus. c. 10.* Dilationem tamen dedimus, & decreuimus vestrum debere intra prouinciam esse iudicium, & congregari synodum ante diem Kal. Nouembr. vt si adesse voluerit, præsens, si confidit, ad obiecta respondeat; si vero adesse neglexerit, dilationẽ sententiæ de absentia non lucretur. Nam manifestum est confiteri eum de crimine, qui indulto, & totiens delegato iudicio purgandi se occasione non vtitur, nihil enim interest, vtrum in præsenti examine omnia, quæ dicta sunt, comprobentur; cum ipsa quoque pro cõ-

fessione procurata toties constet absentia, &c. *Bonif. epist. 2. in princip. & in fin. vide Iul. epist. 2. in princ. Burch. lib. 1. cap. 161. Iuo lib. 4. tit. 10. cap. 1. & vlt. panor. & par. 5. cap. 271. decr. Ansel. lib. 3. cap. 34. & 84.*

CAP. IX.

Ob negligentiam suam excommunicatus Episcopus, vel clericus, si antequam audiatur, communicauerit, ipse contra se sententiam tulit. *Carthag. cap. 29. G. Corpus canon. Carthag. cap. 29. L. Burch. lib. 1. cap. 200. Iuo lib. 5. tit. 3. cap. 22. panor. & par. 5. cap. 314. & par. 14. cap. 39. decr. Ansel. lib. 12. cap. 27. Capitul. lib. 5. cap. 28. Cæsar. lib. 14. cap. 28.* *11. q. 3. c. 9. Placuit.*

CAP. X.

Si quis Episcopus accusetur apud Primates prouinciæ, accusator introducat caussam, sed non prohibeatur à communione accusatus, nisi ad defensionem in iudicium electorum ad iudicandum non compareat vocatus per litteras ad certum tempus, puta intra mensem à die, qua recepisse litteras constet. Sed si veras, & necessarias caussas ostendat, cur prohibitus sit comparere, ad defensionem eorum, quæ contra ipsum proposita sunt, intra alterum mensem audietur. Post eum mensem nõ communicabit, donec absoluatur. Si vero ad synodum anniuersariam omnium comparere noluerit, vt etiam illic caussa terminetur, ipse se condemnasse videtur. *Carth. cap. 19. G. Carthag. iv. cap. 7. L. Tullen. post epist. synod. Burch. lib. 1. cap. 160. Iuo lib. 4. tit. 10. cap. 2. panor. & par. 5. c. 270. decr. Ansel. lib. 3. cap. 33.* *4. q. 5. c. vnic.*

CAP. XI.

Cum clericis condemnatis, & conuictis de aliquo crimine, vel propter Ecclesiæ notam, vel pudorem eorum, vel ob hæreticorum, & gentilium exprobrationem; si adesse velint in caussa, & de sua innocentia docere, intra annum excommunicationis id fiat, post annum non audiantur. *Carthag. cap. 80. G. Carthag. v. c. 12. L. Afric. cap. 46. Vormac. cap. 71. L. Ansel. lib. 12. cap. 28.* *11. q. 3. c. 36. Rursus.*

CAP. XII.

* Si quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religiosum spoliauerit, & mandauerit eum ad se venire Episcopus, vt audiatur, & contempserit: inuicem mox scripta percurrant per omnes prouinciæ Episcopos, & quoscumque adire potuerint, vt excõmunicatus habeatur ipse, donec obediat, & reddat aliena. *Tolet. 1. cap. 11. Anselm. lib. 7. cap. 164.* *24. q. 3. c. 21.*

CAP. XIII.

Illi ex Pontificibus sententiam (*excommunicationis*) merebuntur excipere, qui exortos contra se clamores negotiorum admoniti à Metropolitano distulerint emendare, atque compescere; aut si admoniti, vt in iudicium primæ sedis accedant, aut per se noluerint properare, aut vades suos neglexerint legaliter informatos dirigere. *Tolet. xiij. cap. 8.*

De excusatione non comparentis.
Tit. XIX.

CAPVT I.

4. q. 3. c. 1. SI ægrotans fuerit Episcopus; aut aliqua eum grauis necessitas detinuerit, pro se legatum ad synodum mittat. Nec à communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad caussam suam dicendam electorum iudicum die statuta litteris euocatus minime occurrerit: hoc, est nisi eum aliqua præoccupauerit necessitas infra spatium prædictorum mensium (*quatuor, vel quinque, vel sex*) & eo amplius, prout caussa dictauerit. *Fælix. in synod. lxx. Episcoporum, epist. 2. ante med. Hadr. ad Episcop. Mediomat. cap. 5. them. 4. vide Carthag. cap. 19. G. Carthag. iij. cap. 7. L. Burchard lib. 1. cap. 51. Iuo lib. 4. tit. 2. cap. 7. panor. & par. 5. cap. 161. decret. Capit. lib. 7. cap. 143 in addit. Cæsar. lib. 4. cap. 118.*

Cap. II.

Si quis Episcopus accusatus, & ad concilium canonice conuocatus fuerit, ab sque vlla trepidatione ire debebit & si ire non potuerit, pro se legatum ad synodum mittat, &c. Quod si probare potuerit, quod non noluerit, sed nō potuerit venire, nihil ei nocebit. *Fœl. xi. in synod. Rom. epist. 1. cap. 6. & 8.*

Cap. III.

Multum stupeo, sed & plurimū doleo, quod in eum, de quo nihil amplius iudicaueras, quam quod vocatus adesse differret, & excusationem infirmitatis obtenderet, tam atrociter, & tam vehementer potueris commoueri, præsertim cum & si tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta scriberem. *Leo epist. 82. in prin.*

De desertore accusatore.
Tit. XX.

CAPVT I.

3. q. 6. c. 18. non ita. STatuimus, non ita in Ecclesiasticis agendū esse negotiis, sicut in secularibus: nam in sæcularibus legibus, postquam vocatus quis venerit, & in foro decertare cœperit, non licet ei ante peractam caussam recedere: in Ecclesiasticis vero dicta caussa recedere licet, si necesse fuerit, aut si se prægrauari viderit. *Eutych. epist. 2. ante med. Fœlix. ij. in synod. Rom. epist. 1. cap. 16. Ansel. lib. 3. cap. 70. vel 73. Iuo par. 6. cap. 336. & lib. 4. tit. 8 cap. 16. pan.*

Cap. II.

De præsump. c. 4. Greg. ix. c. 5. eo. tit. in 1. coll. † iudiciū alli. Nullus dubitat, quod ita negotium nocens subterfugit, quemadmodum innocens, vt absoluatur, requirit; nec suspicione caret, qui alium calumniis derogat, falsa dixisse, cum ipse ad iudicium, vt probet, quæ intulit, euocatus venire distulerit, &c. *Iul. epist. 2. in prin. Bonifac. Papa epist. 2. Burch. lib. 1. cap. 161. Iuo lib. 4. tit. 10. cap. 1. & vlt. panorm. & par. 5. cap. 271. decret. Anselm. lib. 3. ca. 34. & 84.*

Cap. III.

Accusator; si numquam diebus) *iuridicis*) caussam dereliquit, non prohibeatur à communione. Si vero derelinquat, & se occultet, restituto ad communionem Episcopo, qui contumaciæ caussa fuerit excommunicatus, accusator à communione abiiciatur, ita tamen vt non ei tempus accusandi auferamus, si poterit in tempus probare se voluisse, sed non potuisse comparere. *Carth. 19. G. Carth. iij. ca. 7. L. Tullen. post ep. synodi Burc. lib. 1. ca. 160. Iuo lib. 4. tit. 10. ca. 2. panorm & par. 5. ca. 270. decr. Ansel. lib. 3. ca. 33.* *4. q. 5. c. v. Quisquis p. accusator.*

Cap. IV.

Paulum Diaconum latorem præsentium quamuis culpa sua vehementer confundat, atque redarguat, quod deceptus promissione, ab accusatione nuper depositi Episcopi sui destiterit, & cupiditatis studio silere contra animam suam, potius quam prodere vero cōsentit. Tamen quia plus esse conuenit nos misericordes, quam districtos, hanc ei culpam ignoscimus, atque eum in ordine, locoque suo recipiendum esse censemus. Nam ei à tempore prolatæ sententiæ affectionem, quam pertulit, credimus ad vindictam huius posse culpæ sufficere. Euphemium vero, atque Thomā, qui pro deserenda accusatione sacros ordines acceperunt, eisdem priuatos ordinibus esse, atque ita sicut sunt depositi, volumus permanere, nec vmquam eos sub qualibet excusationis specie in sacros ordines reuocare, decernimus. Nam nimis indignum, & contra Ecclesiasticam regulam disciplinæ est, vt honore, quem non ex meritis, sed pro sceleris præmio perceperе, fungantur. *Greg. epi. 4. cap. 50. sent. 94. ad Ioannem. Corinth. Episcopum. Anselm. lib. 8. cap. 36.* *2. q. 3. c. 6. ibid. c. 7.*

Ne in locum accusati Episcopi alius substituatur ante damnationem.
Tit. XXI.

CAPVT I.

PLacuit, vt accusatus, vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua caussa Episcopus, licenter appellet, & adeat Apostolicæ sedis Pontificem, &c. Et dum iterato iudicio Pontifex caussam suam agit, nullus alius in eius loco ponatur, aut ordinetur Episcopus. *Nicæn. c. 19. apud Iul. epist. 2. c. 3. Victo. epist. 1. in med. Xyst. ij. epist. 1. ante fin. Burch. lib. 1. c. 144. & 176. Iuo par. 5. c. 257. decret. lib. 4. tit. 12. c. 2. pan. Capitul. lib. 7. c. 155. in additis. Ansel. lib. 2. c. 11. Cæsar. lib. 5. c. 60.* *3. q. 6. c. 5.*

Cap. II.

De accusationibus clericorum, &c. quia omnes eorum accusationes difficile est ad sedem Apostolicam deferre, finitiua Episcoporum tantum iudicia, huc deferantur, &c. nec in

eorum Ecclesiis alij, aut præponantur, aut ordinentur, antequam hic eorum iusta terminentur negotia. *Eleuth. ep. vn. cap. 2. post prin. Iuo par. 6. cap. 316. decret.*

CAP. III.

Cur nobis inconsultis Episcopos conuocastis? &c. canonibus in Nicæna synodo iubentibus, non debere præter sententiam Romani Pontificis vllo modo concilia celebrari; nec Episcopos damnari? Aut cur in prædictorum loco fratrum alios adulteros posuistis; antequam penes nos, aut apocrisarios nostros eorum caussa canonice esset examinata, finemq; perciperet tectum? *Iulius epist. 1. post prin. ad Episcopos Orientis.*

De correctione. Tit. XXII.

Vide lib. iv. tit. lxij. & seq. lib. vi. tit. x.

CAPVT I.

SI dicente me ad impium, morte morieris, non annuntiaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinē autē eius de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaueris impio, & ille non fuerit conuersus ab impietate sua, & à via sua impia: ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti. Sed & si conuersus iustus à iustitia sua fuerit, & fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo, ipse morietur: qui non annuntiasti ei, in peccato suo morietur, & non erūt in memoria iustitię eius, quas fecit: sanguinem vero eius, de manu tua requiram. *Ezechielis cap. 3. num. 28.*

CAP. II.

De offic. iudic. ordin. c. 13. ap. Greg. ix. & in 4. col. eo. tit. c. 1. Irrefragabili constitutione sancimus; vt Ecclesiarum prælati ad corrigendum subditorum excessum, maxime clericorum, & reformandum mores, prudenter, & diligenter intendant, ne sanguis eorum de suis manibus requiratur: vt autem correctionis, & reformationis officium libere valeant exercere; decernimus, vt executionem ipsius nulla consuetudo, vel appellatio valeat impedire, nisi formā excesserint, in talibus obseruandam. Excessus tamen canonicorum Ecclesiæ cathedralis, qui consueuerūt corrigi per capitulum per ipsum in ipsis Ecclesiis, quæ talem hactenus consuetudinem habuerunt, ad commonitionem, & iussionem Episcopi corrigantur infra terminū competentem ab Episcopo præfigendum. Alioquin ex tunc Episcopus Dominum habens præ oculis, omni contradictione cessante, ipsos, prout animarum cura exegerit, per censurā Ecclesiasticam corrigere non postponat. Sed & alios eorum excessus corrigere non omittat, prout animarum caussa requirit, debito tamen ordine in omnibus obseruato. Cæterum si canonici absque manifesta, & rationabili caussa, maxime in contemptum Episcopi, cessauerint à diuinis, Episcopus nihilominus, si voluerit, celebret in Ecclesia cathedrali; & Metropolitanus ad querelam ipsius, tanquam super hoc delegatus à nobis taliter eos, per censuram Ecclesiasticam cognita veritate castiget, quod pœnæ metu talia de cætero non præsumant. Prouideant itaque diligenter Ecclesiarum Prælati, vt hoc salutare statutum ad quæstum pecuniæ, vel grauamen aliquod non conuertant: sed illud studiose, & fideliter exequantur, si canonicam voluerint effugere vltionem; quoniam super his Apostolica sedes auctore Domino attentissime vigilabit. *Innoc. iij in conc. gen. Later. c. 7.*

CAP. III.

Visitationis officium exercentes non quærant, quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi. Prædicationi, & exhortationi, & correctioni, & reformationi vacando, vt fructum referant, qui non perit. *Innoc. iij. in conc. gen. Lateran. c. 33.* De censib. c. Procurationibus 23. apud Gregor. ix. c. 2. eo. tit. in 4. coll.

CAP. IV.

Tam sacerdotes, quam reliqui fideles omnes summam curam habere debent de his, qui pereunt qnatenus eorum redargutione, aut corrigantur à peccatis; aut si incorrigibiles apparuerint, ab Ecclesia separentur. *Anacl. epist. 3. ante finem. Burchar. lib. 1. ca. 136. Iuo par. 5. c. 250. decret.* 24. q. 3. c. 14.

CAP. V.

Sunt nonnulli, qui præpositos suos peruerse reprehendunt, si vel parum ipsis molesti extiterint, &c. *Euarist. epist. 2. ante med. Ansel. lib. 3. ca. 12.* 2. q. 7. c. 21.

CAP. VI.

Licet nonnumquam accidant, quæ in sacerdotalibus sint reprehendenda personis; plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, quam seueritas; plus cohortatio, quam † comminatio; plus caritas, quam potestas. Sed hi, qui quæ sua sunt, quærunt, non quæ Iesu Christi, facile ab hac lege discernuntur: & dum dominari magis, quam consulere subditis quærunt, placet honor; inflat superbia; & quod prouisum est ad concordiam, tendit ad noxam. *Leo epist. 82. c. 1.* d. 45. c. 6. † commotio. Philip. 2. 4.

CAP. VII.

Si quos violentos, si quos adulteros, si quos fures, vel aliis prauis actibus studere cognoscitis: Deum de eorum correctione placare festinate: vt per vos flagellum perfidarum gentium, quod, quantum videmus, ad multarum nationum vindictam excitatum est, non inducat; ne si, quod non credimus, diuinæ vltionis iracundia scelleratorum fuerit actione commota; belli pestis interimat, quos delinquentes ad rectitudinis viam Dei præcepta non reuocant. *Greg. lib. 7. indict. 1. epist. 5. Ansel. lib. 13. c. 24.* 23. q. 4. c. 47.

CAP. VIII.

Peruenit ad nos fratrem, & Coëpiscopum nostrum Serenum Massiliensem prauos homines omnino in societate sua recipere; ita denique vt Presbyterum quemdam, qui post lapsum in suis adhuc dicitur iniquitatibus vo- 2. q. 7. c. 59.

lutati, familiarem habeat. Quod à vobis ſubtiliter requirendum eſt; & ſi ita conſtiterit, curæ vobis ſit, noſtra hoc ſic vice corrigere, vt qui talem recepit, non familiaritate fouere, ſed diſcat potius vltione comprimere: & qui receptus eſt, idem diſcat cum lacrymis peccata diluere, non iniquitatem immunditiis maculare. *Greg. lib. 3. ep. 39. Virgilio Epiſcopo Arelat.*

CAP. IX.

2. q. 7. c. 46. Sicut laudabile, diſcretumque eſt, reuerentiam, & honorem debitum exhiberi prioribus ita rectitudinis, & Dei timoris eſt, ſi qua inter eos correctione indigeant, nulla diſſimulatione poſtponere; ne totum, quod abſit, corpus incipiat morbus inuadere, ſi languor non fuerit curatus in capite. Ante multum ſiquidem temporis quędam ad nos de fratre noſtro Clementino Primate veſtro perlata ſunt, quæ cor noſtrum non modico mœrore transfigerent, &c. Et quoniam ita ſunt grauia, vt tranſire indiſcuſſa vllo modo non debeant; fraternitatem veſtram his hortamur affatibus, vt cum omni ſollicitudine, ac viuacitate veritatis indagare ſubſtantiam multis modis debeatis; vt, aut ſi ita ſunt, vltione canonica reſecentur, aut ſi falſa, fratris noſtri innocentia diu ſub nefandæ opinionis dilaceratione non iaceat. Vnde ne quis deſidiæ torpor in requiſitione ſit, admonemus, vt non cuiuſquam perſonæ gratia, non fauor, non blandimenta; vel quodlibet aliud quemquam veſtrum, vel ad diſcutiendum ea, quæ nobis nuntlata ſunt, molliat; vel à tramite veritatis excutiat: ſed ſacerdotaliter ad inueſtigandam vos propter Deum veritatem accingite. Nam ſi quis in hoc piger, aut negligens eſſe præſumpſerit, dictis criminibus apud Deum ſe nouerit eſſe participem: cuius zelo ad perſcrutandas ſubtiliter nefandi cauſſas facinoris non mouetur. *Greg. lib. 10. epi. 37. vniuerſis Epiſcopis concilij Bizacij.*

De damnato. Tit. XXIII.

CAP. I.

11. q. 3. c. 35. 34. 6. c. 11. † cenſemus. IRritam eſſe iniuſtam Epiſcoporum damnationem* decernimus, & idcirco à ſynodo rettactandam; ita vt oppreſſis ab omnibus in cunctis ſubueniatur cauſſis. *Nicæn. cap. 63. apud Iul. epiſt. 2. c. 27. Fœlix epi. 1. ante med. Hadr. c. 54. ad Epiſcop. Mediom. Carth. iv. c. 28. Anſelm. lib. 3. cap. 35.*

CAP. II.

Seruum Dei non oportet litigare, nec quemquam damnare. *Zephy. epiſt. 2. in fi. Fabia. epiſt. 2. ante med. Inopar. 6. c. 320. decr. & lib. 4. tit. 7. c. 9. panor. Tarrac. lib. 2. c. 6.*

CAP. III.

Iniuſtum iudicium, & definitio iniuſta regio metu, aut iuſſu, aut cuiuſcumque Epiſcopi, aut potentis à iudicibus ordinata, vel acta non valeat. *Calliſt. ep. 1. in fin. Marcelli. epiſt. 2. in fin. Hadrian. c. 70. ad Epiſcop. Mediom. Burch. lib. 15. c. 8. Inopar. 16. c. 9. decr. Anſel. lib. 3. c. 86. Capit. lib. 3. c. 251. Tarrac. lib. 2. c. 60.* 11. q. 3. c. 80. 25. q. 1. omne. c. 8. p. iniuſtis.

CAP. IV

Cum clericis condemnatis, & conuictis de aliquo crimine, vel propter Eccleſiæ notam, vel pudorem eorum, vel ob hæreticorum, & gentilium exprobrationem, ſi adeſſe velint in cauſſa, & de ſua innocentia docere, intra annum excommunicationis id fiat: poſt annum non audiantur. *Carth. cap. 80. G. Carthag. v. c. 12. Afric. cap. 46. L. Vormat. c. 71. Anſel. lib. 12. c. 28. Burch. lib. 2. c. 187. Inopar. 6. c. 232.* 11. q. 3. c. 36.

Communia de accuſationibus. Tit. XXIV.

CAPVT I.

PRohibemus, vt nullæ cauſſæ à iudicibus Eccleſiaſticis audiantur, quæ legibus non continentur, vel quæ prohibitæ eſſe noſcuntur. *Eutych. epiſt. 2. c. 4. Anſel. lib. 3. c. 25.*

CAP. II.

Nullæ accuſationes à iudicibus audiantur Eccleſiaſticis, quæ legibus ſæculi prohibentur, &c. *Euſeb. epiſt. 1. in princ. Anſel. lib. 3. c. 26. Cæſar. lib. 5. c. 59.* 3. q. 5. c. 5. de accuſationibus.

CAP. III.

Quoties à populis, aut à turba peccatur, quia in omnes propter multitudinem non poteſt vindicari, inultum ſolet tranſire, &c. *Inn. epiſt. 22. c. 6. Raban. c. 17. de pænit. Corpus canon. cap. 56.* 6. q. 1. c. 19. nos ſequentes. 1. q. 7. c. 14.

CAP. IV.

De ordinationibus, quas prauæ conſuetudinis vitio Hiſpanienſes Epiſcopos celebrare cognoſcimus, fuerat aliquid ſecundum maiorum traditionem ſtatuendum; niſi perpenderemus, ne perturbationes quam plurimas Eccleſiis moueremus. Quorum factum ita reprehendimus, vt propter numerum corrigendorum ea, quæ quoquo modo facta ſunt, non in dubium vocemus, ſed Dei potius dimittamus iudicio. *Innoc. epiſt. 23. c. 1.*

CAP. V.

Poterat accuſatus iudicio præſenti damnari, ſi adhuc in corpore poſitus, non fuiſſet mortis vocatione præuentus: ſed quia iam illi examini diuino relictus, humano iudicio accuſari non poteſt, &c. *Hiſpalen. ij. c. 5. Inop. 6. c. 102. par. 5. cap. 212. & 213. decret. Burch. 6. lib. 1. cap. 111.* Diſt. 23. quorumdam. c. 23.

LIBER XXXI.

De Restitutione Spoliatorum.

De caussa possessionis, & proprietatis. Tit. I.

CAPVT I.

c. 2. de dolo & contum. ap. Greg. ix. & in 4. collect.

Contingit interdum, quod cum actori ob contumaciam partis aduersæ adiudicatur caussa rei seruandæ possessio, propter rei potentiam, siue dolum, actor infra annum rem custodiendam nancisci non potest, vel nactam amittit; & sic cum secundum assertionem multorum verus non efficeretur post lapsum anni possessor, reportat commodum de malitia sua reus. Ne igitur contumax melioris, qnam obediens conditionis existat; de canonica æquitate sancimus, vt in casu præmisso actor verus constituatur elapso anno possessor. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c.* 40.

Cap. II.

Necessitatibus, quas faciente te (*Gregorius Episcopus*) compellitur sustinere, hac definitione consulemus; vt refuso prædio, quod ante annum sibi datum esse commemotas, atque ad Ecclesiam Rauennatem reuerso, possessio in Bononiensi triginta solidorum redditus liberorum sine dubitatione tradatur in diem, scilicet, vitæ eius, saluo proprietatis iure Rauennatis Ecclesiæ, ad quam post prædicti obitum reuertetur. *Simpli. epist.* 2.

Cap. III.

de caussa possessio. & propriet. c. 1. apud Greg. ix. & 1. coll. c. 1. & 2. eo. tit.

Susceptis magnitudinis vestræ epistulis contristati sumus, quod ab actoribus Ecclesiæ Syracusanæ quasdam possessiones, quas vos tenuisse dicitis, occupatas irrationabiliter indicastis, &c. Quia legali prouisione decretum est, tam momenti, quam proprietatis caussam in vno, eodemque iudicio debere cognosci: nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire; fratri nostro (*Ioanni Episcopo*) scripsimus, vt actores Ecclesiæ deputare debeat, qui vobiscum sine mora electorum possint subire iudicium: ne aut vos res vestras sine cognitione, sicut querelam facitis, amittere, aut pars altera videatur præiudicium sustinere. *Greg. Duci Siciliæ lib. 7. reg. epist. 100. vide epist. 101. Ioan. Episcop. Syracusano, in qua eadem fere.*

Cap. IV.

De resti. spoliator. c. 7. in 1. col. & ap. Greg. ix c. 1. eo. ti. & de cens. c. 4.

Questus Philagrius campum cum vinea sua ab Ecclesiæ vestræ hominibus irrationabiliter occupatum. Quod si ita est, quamquam ante iudicium possessio ei debuerat ablata restitui; tamen quia peruenit communis filius Euentius diaconus vester consentiente præfato (*Philagrio*) constituit per quinque testes, partem Ecclesiæ vestræ satisfacere posse, eiusdem Ecclesiæ iuris illum esse. Ideoque fraternitas vestra prædictum Philagrium contra iustitiam laborare non faciat, sed modis, quibus poterit, veritatem diligenter inquirat: & si manifeste, sicut hic constituit, probari potuerit, vestri iuris esse, huic propter Deum citius satisfaciendum est, vt in sua intentione sine labore discedat: alioqui ante omnem contentionem res eius † tulta vestra prouisione reddatur; vt sua cuique parti integra post hoc maneat de proprietate cognitio, &c. *Greg. Constantio Episcop. Mediolanen. lib. 7. reg. ep.* 130.

† id est ablata culta, ruta al.

De Restitutione spoliatorum. Tit. II.

Vide lib. xxxi. tit. xxi.

CAPVT I.

De restit. spoliator. c. 8. Gregor. c. 3. eo. ti. in 4. coll.

Sæpe contingit, quod spoliatus iniuste per spoliatorem, in alium re trãslata, dum aduersus possessorem non subuenitur per restitutionis beneficium, spoliato, commodo possessionis amisso † propter difficultatem probationis ius proprietatis amittit effectum. Vnde non obstante ciuilis iuris rigore, sancimus, vt si quis de cætero scienter rem talem acceperit, cum spoliatore quasi succedat in vitium: eo quod non multum intersit, præsertim quo ad periculum animæ, detinere iniuste, ac inuadere alienum: contra possessorem huiusmodi spoliato per restitutionis beneficium succurratur. *Innocen. iij. in conc. gen. Later. c.* 39.

† propter difficultatem probationum iuris.

Cap. II.

Pietatis affectu hic sanctissimus Papa sub gesta synodica reuocauit Apostolica auctoritate multos ab aliis Episcopis excommunicatos, & à tyrannis eiectos, ad communionem; & restituit eos in Ecclesiis, quibus fuerant olim instituti, sub satisfactione libelli, atque purgatos eos recepit: dans exempla futuris eruendi sacerdotes de persequentium manibus. *Siluest. in synod. cclxvij. Episcopor. in epilogo in fin.*

Cap. III.

3. q. 2. c. 8.

Si Episcopus suis fuerit, aut Ecclesiæ sibi commissæ rebus spoliatus, aut, quod absit, quod alienũ esse debet ab omnibus fidelibus, à sede propria eiectus, aut in detentione ali-

qua à suis ouibus fuerit sequestratus, tune canonice antequam in pristino statu restituatur, cum omni priuilegio suo, & honore suo, omnia, quæ insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerunt, legibus redintegrentur, nec conuocari, nec iudicari poterit, nisi ipse pro sua necessitare, minime tamen iudicandus aduenire sponte elegerit. Nullatenus ergo à quoquam respondere cogatur, antequam integerrime omnia, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili concilio legali ordine redintegrentur. Præsul vero cum omni honore statui pristino reddatur: & ipse dispositis, ordinatisque libere, atque secure diu suis, tunc regulariter intra quatuor, vel quinque, aut sex, aut septem menses, iuxta quod possibilitas ei fuerit, & non ante conuocatus, ad tempus concilio in legitimo, & canonico veniat ad caussam, & si ita iuste videtur, accusantium propositionibus respondeat. Nam hoc summopere prouidendum est, ne antequam hæc omnia fiant, *De iudi. c.1. Greg. ix. & in 1. collect.* coactus respondeat: quia contentio semper vitanda est. Adimi namque Episcopo Episcoparum, antequam caussæ eius exitus appareat, nulli Christiano videri iure potest: quia talis præsumptio sacrilegium est, & auctor talium sacrilegus. *Fælix in synodo cum lxx. Episcopis epist. 2. in prin. Hadrianus c.5. them.3. ad Episcopum Mediom. Carth. ca. 88. G. Mileuit. c.3. apud Afric. c.54. I. Iuo lib. 4. tit. 6. c.3. & 5 panor. & par. 5. c. 248 & 297. decret. Burch. lib. 1. c. 181. Capitul. lib. 7. c. 143. in additis.*

Cap. IV.

3. q. 2. Si Primates c. vlt. Si aut vi, aut timore eiecti Episcopi, aut suis rebus spoliati fuerint, nec canonice euocari ad synodum possunt, nec respondere æmulis debent, antequam canonice restituantur, & sua eis omnia legaliter reddantur. Si quis Episcoporum fuerit suis rebus spoliatus, aut à sua Ecclesia vi, aut timore expulsus, quod omni Christiano homini est inimicum: oportet, & decet Episcoporum propositum semper prima fronte cedere; vt omnia, quæ ei ablata sunt, potestati eius legaliter reddantur; & Præsul prius restituatur, & postea non statim, sed diu, & per spatiosa tempora suis potestatiue dispositis, & ad suam necessitatem præparatis, ad tempus veniat ad caussam; & si iuste visum fuerit, accusatoribus respondeat suis. *Fælix ij. in synod. Rom. epist. 1. c. 3. & 4. Iul. epist. 2. cap. 35. Burch. lib. 1. c. 221. Iuo par. 5. cap. 335. decret.*

Cap. V.

Ille, qui vi, aut timore à sede pulsus, aut suis rebus spoliatus fuerit, non prius vocetur ad synodum, quam ei omnia legibus redintegrentur; & tamdiu in sede propria pacifice, & *3. q. 1. c. 7.* potestatiue cuncta disponens resideat, quamdiu expulsus, vel spoliatus carere visus est rebus, &c. *Fælix ij. in synod. Rom. epist. 1. cap. 8. Iuo lib. 4 tit. 6. cap. 8. & tit. 8. c. 14. panor. Ansel. lib. 3. cap. 52.*

Cap. VI.

Nec vllos Episcopos rebus suis spoliatos, vel à sedibus vi, aut dolo, aut quocumque ingenio pulsos; sicut & vos de me iudicastis, aut ad synodum tam Prouincialem, quam generalem posse conuocare, aut in aliquo iudicare; antequam cuncta, quæ eis ablata sunt, legibus potestati eorum pacifice per omnia redintegrentur, decernimus. [Prius ergo oportet omnia eis legibus redintegrari: & Ecclesias, quæ *3. q. 2. c. 6.* eis sublatæ sunt, cum omni priuilegio sibi restitui, & post modum non sub angusti temporis spatio, sed tantum temporis spatium eis indulgeatur, quantum spoliati, vel expulsi esse videntur, antequam ad synodum conuocentur, & ab omnibus quibusque suæ Prouinciæ Episcopis audiantur. Nam nec conuocari ad caussam, nec diiudicari potest spoliatus, vel expul- *2. q. 2. Nullus. c. 5.* sus: quia non est priuilegium, quo spoliari possit; iam nudatus. Vnde & antiquitus decretum est, vt omnes possessiones, & omnia sibi *2. q. 2. c. 1.* sublata, atque fructus cunctos ante litem contestatam * præceptor, vel Primas possessori *† Prælat.* restituat. Et alibi scriptum habetur: Ille, qui violentiam pertulit, vniuersa statu, quo fuerant, recipiat, & quæ possedit, securus teneat. Et alibi in synodalibus Patrum decretis, & Regum edictis legitur statutum. [Redinte- *3. q. 1. c. 3. & 4.* granda sunt omnia spoliatis, vel eiectis Episcopis, præsentialiter ordinatione Pontificum, & in eorum, vnde abscesserunt * potesta- *† loca al.* tem funditus reuocanda, quacumque conditione temporis, aut dolo, aut captiuitate, aut virtute maiorum, aut per quascumque iniustas caussas, res Ecclesiæ, vel proprias, aut substantias suas perdidisse noscuntur, ante accusationem; aut regularem ad synodum vocationem eorum, & reliqua. *Symmac. in syn. Rom. v. in med. Ioan. ep. 1. in princ. Iul. epist. 2. c. 1. & Nican. c. 28. apud eundem. Iul. epist. 2 c. 8. & Xyst. epist. 2. in med. Euseb. epist. 2. ante fin. Capitul. lib. 7. c. 7. in addit. Iuo lib. 4. tit. 6. c. 4 & c. 7. panor. & par. 5. cap. 249. & 257. par. 3. c. 149. par. 13. c. 1. & 37. decret. Tarraconen. lib. 2. cap. 49. decret. Anselmus lib. 3. cap. 44. & 51. Burchard. lib. 1. c. 143. & 144.*

Cap. VII.

Audiuimus quosdam à vobis infamatos, & dilaceratos Episcopos, ac è ciuitatibus pro- *3. q. 2. c. 4.* priis pulsos, & alios in eis, ipsis viuentibus, constitutos, &c. Sciatis hoc fieri non licere, sed proprios reuocari, & integerrime restitui debere. Illos vero, qui adulterina fœditate sponsas suas, quas & vxores eorum, præfixo tenore, esse intelligimus, tenent, esse, vt adulteros, atque infames fieri, eosque ab Ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduersus eos aliquam querelam habueritis, his peractis inquirendum erit, & auctoritate huius sanctæ sedis terminandum. *Euari. epist.*

2. post princ. Burch. lib. 1. cap. 140. Ivo par. 5. c. 254. decret. Ansel. lib. 3. cap. 82. Caesar. lib. 5. c. 53. Tarrac. lib. 2. c. 38.

Cap. VIII.

His consideratis, atque cum reliquis Episcopis decretis tanquam omnium curam gerentes, propter sedis propriæ apicem, decernimus, vt nemo Pontificum aliquem suis rebus spoliatum Episcopum, aut à sede pulsum† excommunicare, aut iudicare præsumat: quia non est priuilegium, quo spoliari possit iam nudatus. Si quis autem aliter agere præsumpserit, sciat censuram huius sedis cum omnibus membris suis sibi venturam, & sicut egerit, ita recipiet, &c. *Xyst. epist. 2. in med. Xyst. 13. epist. 2. in med. Nicen. cap. 28. apud Iul. epist. 2. c. 8. & 35. Burch. lib. 1. c. 143. & 144. Ivo par. 5. c. 257. decret. Capitul. lib. 7. c. 7. in additis poster.*

2. q. 2. c. 5 Nullus.
† vocare.

Cap. IX.

Nuntiatum est sedi Apostolicæ per apocrisarios vestros, quosdam fratrum nostrorum Episcoporum, videlicet ab Ecclesiis, & sedibus propriis pelli, suaque ab eis auferri supellectilia: & sic nudos, & spoliatos ad iudicia vocari. Quod omni ratione caret: cum constituta Apostolorum, eorumque successorum, & præcepta Imperatorum, ac constitutiones legum id ipsum prohibeant, & Apostolicæ sedis auctoritas id ipsum fieri vetet. Præceptum est ergo in antiquis statutis, Episcopos eiectos, atque suis rebus spoliatos in Ecclesiis propriis recipi, & primo sua omnia eis reddi; & demum si quis eos iuste accusare voluerit, æquo periculo facere: iudices esse decernentes Episcopos recta sapientes, & in Ecclesia conuenientes, vbi testes essent singulorum, qui oppressi videbantur. Nec prius eos respondere debere, quam omnia sua eis, & Ecclesiis eorum legibus integerrime restituantur. *Zeph. epist. 2. in princ. Hadria. c. 13. & 3 & 5. ibem. 3. ad Episcop. Mediom. Ivo lib. 4. tit. 6. c. 1. & 2. panor. & par. 5. c. 265. decret. Burch. lib. 1. c. 153. Capitul. lib. 6. c. 287. & lib. 7. c. 129. in additis.*

2. q. 2. c. vlt.

Cap. X.

Sancti Apostoli statuerunt, ne accusarentur sacerdotes: aut si aliter fieri non possit, perdifficilis eorum fieret accusatio, neque à propriis sedibus, aut Ecclesiis Episcopi eiicerentur. Quod si quoquomodo præsumptum fuerit, antequam & proprius locus, & sua omnia eis legibus redintegrarentur, nullatenus à quoquam accusarentur, aut criminarentur, & nisi sponte elegerint, eniquam pro talibus non responderent. Sed postquam restituti fuerint, & sua omnia eis legibus redintegrata, dispositis, ordinatisque suis, magnum spatium tractandi caussa eis concederetur: & postea, si necesse fuerit, regulariter vocati venirent ad caussam, & si iustum visum fuerit, accusantiū propositionibus sustentatione fratrum responderent; nulla enim permittit ratio, dum ad tempus eorum bona, vel Ecclesiæ, atque res ab æmulis, aut à quibuscumque detinentur, vt aliquid illis obiici debeat. Nec quidquam potest eis quoquo modo quilibet maiorum, vel minorum obiicere, dum Ecclesiis, rebus, aut potestatibus carent suis. *Fabian. epist. 2. ante fin. Burch. lib. 1. ca. 174. Ivo par. 5. c. 292. decreti. Ansel. lib. 3. cap. 49.*

3. q. 1. Episcop. si à propriis. c. 2.

Cap. XI.

Nullus Episcoporum, dum suis fuerit rebus spoliatus, aut à sede propria qualibet occasione pulsus; debet accusari, aut à quoquam ei potest crimen obiici, prius quam integerrime restauretur, & omnia, quæ illi ablata quocumque ingenio fuerant, legibus redintegrentur, & ipsæ propriæ sedi, & pristino statui regulariter reddatur; ita vt omnes possessiones, & cuncta sibi iniuste ablata, atque fructus omnes ante cœptam accusationem Primates, & synodus Episcopo, de quo agitur, funditus restituant; quia hoc non solum Ecclesiasticæ, sed etiam sæculi leges fieri prohibent. *Steph. epist. 2. post princip. Burch. lib. 1. c. 142. Ivo par. 5. c. 255. decret. Capitul. lib. 7. c. 131. in additis.*

2. q. 2. c. 3.

Cap. XII.

Fratres, quos timore terreno iniuste damnastis, scitote à nobis iuste esse restitutos: quibus ex S. Petri, & Apostolica auctoritate, omnia, quæ eis ablata sunt, integerrime reddi præcipimus: si non vultis vos & Principes vestri à collegio nostro, & membris Ecclesiæ separari. *Xyst. 13. epist. 2. in med. Burch. lib. 1. c. 192. Ivo par. 5. c. 247. decr. Ansel. lib. 2. c. 25. Caesaraug. lib. 5. c. 7.*

9. q. 3. c. 19.

Cap. XIII.

Qualiter ad concilium veniatur, aut qualiter de suis rebus spoliari, vel eiecti à sedibus propriis sint recipiendi, &c. aut qualiter eiectis, & spoliatis sint omnia legibus redintegranda, quę eis ablata sunt, & quia prius quam hoc factum fuerit, nullum crimen eis obiici poterit, & qualiter [illis induciæ post integram restaurationem anniuersariæ, vel sex mensium indulgendæ sint, & qualiter sua omnia licenter, & pacificę absque vllius graui impedimento disponere, & suorum amicorum, & Ecclesiasticorum Patrum consiliis vti debeant, sufficienter ab Apostolis, eorumque successoribus, ac nostris prædecessoribus statutum esse putamus. *Caius epist. 1. in princip. Ansel. lib. 3. c. 45.*

2. q. 1. Episcop. 11.
3. q. 2. c. induciæ.

Cap. XIV.

Sanctos Apostolos, eorumq; successores, sub diuina contestatione constituisse legimus, nō debere fieri persecutiones; nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico, neque expellere æterni Regis dispensatores. Sed si qui expulsi fuerint, aut suis rebus spoliati: primo omnia legaliter reddi, quæ eis ab inimicis, aut à persecutoribus ablata sunt, & sedes proprias cum omnibus ad se pertinentibus regulariter restitui, & postea tempore

d. 56. Boni. c. vlt.

pore

pore congruo vocari ad synodum regulariter congregatam. Nec liceat ei, prius quam fiant hæc de se iuxta statura prædictorum respondere, aut de suis impetitionibus, si se viderit prægrauari, reddere rationem; sed his rite peractis, suisque omnibus libere dispositis, si ei iuste videtur; suis respondeat accusatoribus. *Marcellus epist. 2. post princ.*

Cap. XV.

3.q.1.c. Prius expulsos, (*Athanasium, & socios*) & suis expoliatos rebus quasi vocastis, atque damnastis. Cum nullus regulariter aut vocari, aut iudicari possit, antequam sit regulariter restitutus, & sua omnia ei legibus sint integerrime reformata. Est namque in sæpe iam dicta sancta synodo (*Nicana*) ab omnibus vnanimiter decretum, & Apostolica auctoritate roboratum, vt si quis Episcoporum suis fuerit rebus spoliatus, & in accusatione pulsus, ordinatione Pontificum oportet, & decet sanctum propositum prima fronte cedere: vt omnia, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, legaliter primo potestati eius ab honorabili cōcilio redintegrentur, & Præsul regulariter prius statui pristino reddatur, & ipse dispositis, ordinatisque suis, tunc ad tempus veniat ad caussam, & si ei iuste videtur, accusantium propositionibus respondeat. *Iul. epistula 2. c. 35. Capitul. lib. 7. cap. 116.*

Cap. XVI.

De eiectis, atque suis rebus spoliatis, nihil vobis verius significare queo, quam sancti patres definierunt, & nostri prædecessores Apostolica auctoritate roborauerunt; ita enim hæc se habent; Episcopos eiectos, atque suis rebus spoliatos Ecclesias proprias primo recipere, & sua eis omnia legaliter reddi, sancti canones decreuerunt; & postea, si quis eos accusare voluerit, æquo periculo facere sancinerunt: iudices esse decernentes Episcoporum
vide.2. q.2.c. 4r. Episcopos recte sapientes, & iuste volentes, ad tempus, diuque illis resumptis viribus, & suis potestatiue fruentibus rebus, amicisque & Dei seruis sapientibus consulentibus viris in ecclesia conuenientes, vbi testes essent singulorum, qui oppressi esse videntur, &c. Scimus enim homines inermes non posse cum armatis rite pugnare: sic nec illi, qui eiecti, vel suis bonis sunt expoliati, cum illis, qui in suo
Nauic al. stant † gradu, & suis fruuntur amicis, atque bonis, litigare rite possunt. Nec sæculi quoque leges hæc sæcularibus fieri permittunt, sed prius eiectos, vel oppressos, aut spoliatos cum suis omnibus restitui iubent, & postea suo tempore, sicut lex eorum continet, ad placita venire præcipiunt; nec vlla carceris custodia appellantem arceri permittunt. *Damas. epist. 3. post princ. Burch. lib. 1. c. 153. Ivo par. 5. c. 265. decr. Capitul. lib. 6. c. 287. item. 7. & lib. 7. c. 129. in additis. vide Hadrian. c. 13 ad Episcorum Medium.*

Cap. XVII.

Neque dum ecclesiæ alicuius Episcopi, aut possessiones, vel res ab æmulis eius, vel à quibuscumque aliis non sua sponte detinentur, aliquid illi debet, aut potest à quoquam ante redintegrationem omnium rerum suarum obiici. Sed prius illi legibus redintegranda sunt omnia, & postea tempore à patribus præfinito, sunt negotia ventilanda. *Pelag. ij. epi. 3. in princip. Ansel. Lucen. lib. 3. c. 59.* 3 q 2. cũ Ecclesia. c. 2.

Cap. XVIII.

Cum sanctæ memoriæ decessoris mei fueris scriptis prohibitus, ne contra Honoratum Archidiaconum tuum dolorem tam longæ ingratitudinis in corde retineres, &c. præfatum Archidiaconum tuum, quasi ad fortiorem honorem prouehens, conatus es callida arte degradare: vnde actum est, vt eo de Archidiaconatus loco submoto, alium accerseres, &c. Proinde fraternitas tua à culpæ suæ errore resipiscat, & præfatum Honoratum in suum mox, vt mea scripta susceperit, locum suscipiat, &c. Eum vero, qui contra iustitiæ regulam in Archidiaconatum alterius se prouehi consensit, ab eiusdem Archidiaconatus honore deponimus, &c. Restituto igitur in loco suo Honorato Archidiacono instructam personam sub festinatione transmitte, qui mihi hoc debere ex ratione fieri, suis possit allegationibus demonstrare. Eundem namque Archidiaconum ad nos venire decreuimus, vt quidquid iustum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus, &c. *Greg. Natali Episc. Salanitano lib. 2. regist. indict. 10. epist. 14. eadem scribit, epi. 15. & 16. Anton. Subdiac. & Episcopis Dalmatiæ.*

Cap. XIX.

Nullus passim, vageque Episcopos aut præsumptiue lacerare, aut accusare præsumat, &c. Qui si aut suis rebus spoliati, aut à propriis sedibus eiecti, aut exulantes, vel oppressi, aut inique tractati fuerint, primo reuocentur, & canonice restituantur, atque omnia sibi sublata integerrime eis legibus reddantur; quoniam priusquam hæc fiant, vt in prædicto constitutum est concilio (*Nicano*) nec canonice conuocari, nec distringi à quoquam possunt, quoniam nec sæculi leges hæc fieri permittunt, quanto magis ecclesiasticæ? *Athanas. & alij ad Fœlicem ij. post princip.*

Cap. XX.

A suis sedibus eiectos, aut suis spoliatos rebus, vocare ad synodum, vel damnare (*non licet*) quia legimus eos non posse canonice ad synodum ante suam diu tenendam, & gubernandam, viribus scilicet pleniter resumptis restitutionem, suisque omnibus sibi legaliter restitutis integerrime, vocari, aut vt veniant ad synodum, nisi sponte voluerint, imperari. *Stephan. & alij ad Damas. c. 5. in fin.*

CAP. XXI.

Nullus, qui suis est rebus spoliatus, aut à sede propria vi, aut terrore pulsus, antequam omnia sibi ablata ei legibus restituantur, & ipse pacifice diu suis fruatur honoribus, sedique propriæ regulariter restitutus, eius multo tempore libere potiatur honore, iuxta canonicam accusari, vocari, iudicari, aut damnari institutionem potest. Eusebius Cæsariensis Episcopus in Ecclesiastica historia de quadam muliere, quæ pro castitate à marito accusabatur, ait: Præceptum, vel † interdictum est ab Imperatore lege lata, vt primo permitteretur ei rem familiarem libere diutius ordinare, tum deinde respoderet obiectis. Hæc omnes leges tam Ecclesiasticæ, quam & vulgares, publicæque præcipiunt, &c. Leo Episcopus synodo Chalcedonensi: Optaueram equidem, &c. Quia vero non ignoramus per prauas æmulationes multarum Ecclesiarum statum fuisse turbatum, plurimosque fratres iniuste sedibus suis pulsos, & in exilia deportatos, atque in locum superstitum alios substitutos. His primitus vulneribus adhibeatur medicina iustitiæ; nec quisquam ita careat propriis, vt alter vratur alienis, quem ita errorem omnes relinquant, vt nemini quidem perire honor debeat: sed prioribus Episcopis cum omni priuilegio suo ius proprium reformetur. Eadem & antiqui Apostolici, qui fuerunt ante synodum Nicænam sanxerunt. Eadem synodus, quæ habita est in † Larissa sub † Valeriano loquitur. Eadem plurimæ Romanæ synodi testantur. Eadem Papa Symmachus, & cæteri sancti patres sanxerunt. *Isidorus in prologo concil. Capitul. lib. 7. c. 129. in additis.*

† indictũ.

† Lampsaco al.

† Valentiniano.

De pœna illius, qui spoliat.
Tit. III.

CAPVT I.

Est in antiquis Ecclesiæ statutis decretum; vt qui aliena inuadit, non exeat impunitus, sed tum multiplicatione omnia restituat. Vnde & in Euangelio scriptum est: Quod si aliquem defraudaui, reddo quadruplum. Et in legibus sæculi cautum habetur: Qui rem surripit alienam; illi, cuius res direpta est, in † vndecuplum, quæ sublata sunt, restituat. Et in lege diuina legitur: Maledictus omnis, qui transfert terminos proximi sui, & dicet omnis populus; Amen. *Symma. in syn. Rom. v. in med. Euseb. epist 2. in fin. Iul. epist. 2. c. 1. Ioan. epist. 1. in princ. Iuo par. 5. c. 249. & par. 3. c. 149. & par. 3. c. 1. & 37. decr. Burch. lib. 12. c. 25. & 27. Cæsar. lib. 7. cap. 42.*

11. q. 2. c. 7. Inanctquis.

Luc. 19.

12. q. 2. In legibus. c. 10.

† decuplum.

Deut. 28.

CAP. II.

Si quis Episcopum præter huius sanctæ sedis sententiam damnare, aut propria pellet sede præsumpserit, sciat se irrecuperabiliter esse damnatum, & proprio carere perpetim honore; eosque qui absque huius sedis sunt electi sententia, vel damnari, huius sanctæ sedis auctoritate scitote pristinam recipere communionem, & in propriis restitui sedibus: quoniam & prius, à tempore scilicet Apostolorũ, hæc huic sedi sanctæ concessa sunt, & postea in Nicæna synodo corroborata. *Iul. epist. 1. ante fin. Ansel. lib. 2. c. 43.*

CAP. III.

Vt si quis potentum quemlibet expoliauerit, & admonente Episcopo non reddiderit, excommunicetur. *Hadrian. ad Episcop. Mediom. c. 61. Ansel. lib. 7. c. 164.*

CAP. IV.

Si quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religiosum exspoliauerit, & mandauerit eum ad se venire Episcopus, vt audiatur, & is contempserit; inuicem mox scripta percurrant per omnes Prouinciæ Episcopos, & quoscumque adire potuerint, vt excommunicatus habeatur ipse, donec obediat, & reddat aliena. *Tolet. 1. c. 11. Ansel. lib. 7. cap. 164.*

24. q. 3. c. 24.

CAP. V.

Qui lateri Regis adhærent, vel potentia sæculari inflantur, res alienas competere cognouimus: & nullis exertis actionibus, aut † conuictionibus prærogatis, non solum miseros de agris, sed etiam de domibus propriis exulare. Idcirco in remedium consulentes decernimus, vt deinceps huius mali licentiam quispiam non habeat, sed secundum canonum, atque legum tenorem caussarum suarum actionem proponant: vt nullus miserorum rebus suis per vim, aut assentationem quamlibet defraudetur. Qui contra dispositum nostrum, & antiquorum patrum, & Regum venire temptauerint, anathematis vltione plectantur, *Matisc. ij. c. 4.*

† conditionibus

Vide Xyst. ij. epist. 2. in med. supra tit. prox. cap. Fratres quos.

LIBER XXXII.

De Probationibus.

De Probationum necessitate. Tit. I.

CAPVT I.

3.q.5.c. 7.& 8. ACcusatores, & accusationes, quas leges sæculi non adsciscunt, & nos vnanimiter submouemus. Nec fiat in districta probatione impietas, cum recta sit iudicij in electione sententia. *Nica.c.23.apud. Iul. epist.2.c.5.Telesph. epist.1.c.4.Callist.ep.2.c.4. Steph.epist.2.c.3.Hadr. Pap.c.11.ad Episc. Mediom. Burch.lib.1.c.144. Ino par.5.c.257.decr. Ansel.lib.3.c.23. Isidor.in prologo Concil.Capitul.lib.7.cap.108.& 307.& in additis cap.148.*

Cap. II.

3.q.9.c. 1. Decernimus non credi accusatori, qui absente aduersario causam suggerit, ante vtriusque partis discussionem. *Nica c.33. apud Iul.epistula,2.c.9.Telesph.ep.1.c.4.Burch.lib.1.c.144.Ino par.5.c.257.decr.*

Cap. III.

Incerta nemo vmquam Pontificum iudicare præsumat;quia quamuis vera sint, non tamen credenda, nisi quæ manifestis iudiciis cōprobantur,nisi quæ manifesto iudicio conuincuntur, nisi quæ iudiciario ordine publicantur: *Nica.c.57.apud Iul.epist.2.c.19. Vict.epist.1. in prin. Xyst.ij. epist.2. ante fin. Isid.in prolog.conc. Capitul.lib.7.c.259.Ino lib.4.tit.11.c.7.*

Cap. IV.

De prob. c.11. ap. Gregor. ix. & in 4.collect. c.3. Quoniam contra falsam assertionem iniqui iudicis innocens litigator quandoque non potest veram negationem probare; cum negantis factum per rerum naturam nulla sit directa probatio; ne falsitas veritati præiudicet, aut iniquitas præualeat æquitati: statuimus,vt tam in ordinario iudicio, quam extraordinario, iudex semper adhibeat, aut publicam, si potest habere, personam; aut duos viros idoneos,qui fideliter vniuersa iudicij acta cōscribāt:videlicet citationes, dilationes,recusationes, & exceptiones, petitiones, & responsiones,interrogationes, confessiones,testium depositiones,instrumentorum productiones,interlocutiones,appellationes, renuntiationes, conclusiones, & cætera, quæ occurrunt competenti ordine conscribenda, designando loca,tempora,& personas:& omnia sic conscripta partibus tribuantur; ita quod originalia penes scriptores remaneant: vbi si super processu Iudicis fuerit suborta contentio,per hæc possit veritas declarari. Hoc adhibito moderamine, quatenus sic honestis, & discretis deferatur iudicibus, quod per improuidos & iniquos innocentum iustitia non lædatur. Iudex autem, qui constitutionem istam neglexerit obseruare, si propter eius negligentiam aliquid difficultatis emerserit, per superiorem iudicem animaduersione debita castigetur; nec pro ipsius præsumatur processu, nisi quatenus in caussa legitimis constiterit documentis. *Innoc. iij.in conc.gener.Later.c.38.*

Cap. V.

Euphemius Episcopus, dum non probasset omnia, quæ testificabatur, prima pollicitatione damnatus est; & accepit anathema, dum nō docuisset omnia. Et subscripserunt omnes Episcopi in eius damnationem. Leo diaconus vrbis Romæ dixit: Ex te enim damnaberis, quoniam Pontificem, qui te consecrauit coëpiscopum, condemnabas,& accusabas,&c. *Synod.Rom.sub Xyst.iij.in actis contra Polychronium.*

Cap. VI.

Deus omnipotens, vt nos à præcipitatæ sententiæ prolatione compesceret, cum omnia nuda, & aperta sint oculis eius; mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, priusquam manifeste agnosceret, quæ dicebantur. Vnde ipse ait: Descendam, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint;an non est ita, vt sciam,&c. Mala audita nullum moueant,nec passim dicta absque certa probatione quisquam vmquam credat, sed ante audita diligenter inquirat, ne præcipitando quidquam aliquis agat, &c. Nullum ante veram, iustamque probationem iudicare, aut damnare debemus, manifeste Apostolo dicente Paulo, qui ait: Tu quis es,qui iudicas seruum alienum? suo enim Domino stat, aut cadit. *Euar.ep.2.ante med.Gregor. l.19. Moral.ca.23. apud Aquisgranen.c.37.Triburien. c. 22. Burchar. lib.11.c.9.Ino lib.4.tit.11.c.9.pano..& Ansel.lib.3. cap. 63.* 4.q.1.c. 20. Gen. 18. 30. q. 5. Nullū. c.10. Rom. 14.

Cap. VII.

De occultis cordis alieni, temere iudicare, peccatum est;& eum, cuius non videntur opera, nisi bona, iniquum est ex suspicione reprehendere: cum eorum, quæ sunt incognita, solus Deus Iudex sit iustus, qui inspector est cordis. Vnde scriptum est: incerta non iudicemus quoad vsque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, &c. Et quamuis vera sint, non tamen credenda sunt; nisi certis iudiciis comprobentur: nisi quæ mani- 1. Cor. 4.

festo iudicio conuincuntur: nisi quæ iudiciario ordine publicantur. Nullus ergo potest humano condemnari examine, quem Deus suo iudicio reseruauit. *Xyst. ij. epist. 2. ante fin. Zephyr. epist. 1. ante fin. Euseb. epist. 2. post med. Ioan. epist. 1. in prin. Capitul. lib. 7. c. 259.*

Cap. VIII.

2.q.7.c. Si quis Episcopus, Presbyter, aut diaconus,
50. vel quilibet clerici apud Episcopos, quia alibi non oportet, à qualibet persona, quæ rite recipienda est, fuerint accusati, quicumque fuerit, siue ille sit sublimis vir honoris, siue vllius alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit, nouerit probationis
2.q.3.c. documenta se debere inferre. Si quis ergo cir-
1. ca huiusmodi personas non probanda detulerit, auctoritate huius sanctionis intelligat se iacturam infamiæ sustinere, vt damno pudoris, æstimationis dispendio discat, sibi alienæ verecundiæ impune insidiari non licere. *Caius epist. 1. cap. 3. Xyst. iij. epist. vnic. cap. 4. Hadria. ad Episc. Mediom. c. 22. vel 24. Ansel. lib. 3. c. 45. Cod. Theodos. lib. 16. tit. 2. const. 41. Capitul. lib. 7. c. 438. vel 365.*

Cap. IX.

Audiuimus apud vos, vestrosque diuersa iu-
1.Cor.4. dicia fieri, & incerta iudicari. Incerta carissimi nullatenus iudicemus, quoadusque veniat Dominus, qui latentia producet in lucem, & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium quia quamuis vera sint, non tamen credenda sunt, nisi quæ manifestis indiciis comprobantur, nisi quæ manifesto iudicio conuincuntur, nisi quæ iudiciario ordine publicantur. *Victor epi. 1. post prin. Nicæn. c. 57. apud Iul. ep. 2. c. 19. Xyst. ij. ep. 2. ante fin. Capit. lib 7. c. 259. Iuo lib. 4. tit. 11. c. 6. panor.*

Cap. X.

3.q.6.c. Qui non probauerit, quod obiecit; pœnam,
2. quam intulerit, ipse patiatur. *Fabian. epi. 3. post prin. Xyst. iij. epist. vnic. Capitul. lib. 7. c. 253.*

Cap. XI.

32.q.5.c. Non facile quisquam ex suspicionibus ab-
vlt. stinetur; qui vtique submouebitur, si eius flagitium detegatur. Cum ergo par caussa sit, interdum probatione cessante, vindictæ ratio conquiescit. *Innocen. epist. 3. c. 4. Raban. c. 3. de pœnit. Iuo par. 8. c. 214. decr.*

Cap. XII.

6.q.5.c. Quod ait, vt illuc personam dirigere debea-
1. mus, qua præsente de iis, quæ dicuntur, possit esse probatio; esset vtcumque excusabile, si vmquam ratio ei, qui accusatur, necessitatem probationis imponeret. At postquam non tibi, sed accusantibus hoc onus incumbit, ad nos, sicut præfati sumus, dilatione cessante venire non desinas. *Greg. lib. 5. regi. ep. 25. Maximo.*

Cap. XIII.

2.q.3.c. Si quis Episcopum, presbyterum, vel diaco-
4. nem falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei esse communionem. *Elib. c. 75. Burch. lib. 2. c. 195. Iuo par. 6. c. 240. decr.*

Cap. XIV.

De iis, qui scripturas sacras tradidisse dicuntur, vel vasa Dominica, vel nomina fratrum suorum, placuit, vt quicumque eorum in actis publicis fuerit detectus, * non verbis nudis, ab ordine cleri amoueatur. *Arelat. 1. c. 13.* * vel al.

Cap. XV.

Quoties clericis ab accusatoribus multa cri- 3.q.7.10.
mina subiiciuntur; si vnũ ex eis, de quo primo c.1.
actum est, probare non possunt, ad reliqua non admittantur. *Carth. c. 131. G. Carth. vij. c. 3. L. Afric. c. 97. L. Burch. lib. 2. c. 198. Iuo lib. 4. tit. 7. c. 12. panor. & par. 6. c. 271. decr. Capitular. lib. 1. c. 45. & lib. 7. c. 100. Raban. c. 1. de pœniten. Cæsar. lib. 5. c. 61.*

Cap. XVI.

Episcopus si clerico, vel laico crimen impo- 6.q.1.c.
suerit, deducatur ad probationem in syno- 1.
dum. *Carthag. iv. c. 29. Cæsar. lib. 4. c. 90.*

Cap. XVII.

Si quis clericus documenta, quibus Ecclesiæ 11.c.?.c.
possessio firmatur, aut supprimere, aut negare, 33.&40.
aut aduersariis tradere præsumpserit, quidquid per absentiam documentorum damni Ecclesiæ illatum est, de propriis facultatibus reddat, & communione priuetur. Hi etiam, qui in damno Ecclesiæ impie sollicitati, à traditoribus aliquid acceperint, superiori sententia teneantur. *Agath. cap. 26. Raban. c. 18. de pœnit. Burch. lib. 3. c. 183. Iuo par 3. c. 156. decr. Ansel. lib. 5. c. 76. Cæsar. lib. 7. c. 99.*

Cap. XVIII.

Dignum est, vt vita innocentis nulla macu- 3.q.9.c.
letur pernicie accusatoris. Ideo quisquis à 9.
quolibet criminatur, non ante accusatus supplicio detur, quam accusator præsentetur, atque legum, & canonum sententia exquiratur. Quod si indigna ad accusandum persona inuenitur, ad eius accusationem non iudicetur. *Tolet. vi. c. 11. Vormatien. c. 42. Tullen. post epist. syn. Burch. lib. 16. c. 5.*

Cap. XIX.

Decreuimus, vt nullus deinceps ex palatini ordinis gradu, vel religionis sanctæ conuentu regiæ subtilitatis astu, vel profanæ potestatis instructu, siue quorumlibet hominum malitiosæ voluntatis obnisu, citra manifestum &
*eiusdem culpæ suæ iudicium ab honore sui * eiusdem.
ordinis, vel seruitio domus regiæ arceatur. f.
Non antea vinculorum nexibus illigetur, non quæstioni subdatur, non quibuslibet tormentorum, vel flagellorum generibus maceretur, non rebus priuetur, non etiam carceralibus custodiis mancipetur, neque adhibitis hinc inde iniustis occasionibus abdicetur, per quod illi violenta, occulta, vel fraudulenta professio extrahatur. Sed is, qui accusatur gradum sui ordinis teneat, & nihil ante de supradictorum capitulorum nocibilitate præsentiens in publica sacerdotum, seniorum, atque etiam gardingorum discussione deductus, & iustissime perquisitus, aut obnoxius rearui detectæ culpę legum pœnas excipiat; aut innoxius iudicio omnium comprobatus appareat. *Tolet. xiij. c. 2.*

CAP. XX.

Ne ad proferendam ſententiam vnquam præcipites ſimus, aut temere, indiligenterq; indiſcuſſa quæq; quoquo modo iudicemus, ſed exemplo Domini deſcendamus, videamus, & iuſto examine criminoſos diligenter
Gen.18. perſcrutemur, ſicut ipſe Sodomam: vt videamus, vtrum clamorem populi compleuerint, necne, nam mala audita nullum moueant, ſed ante audita diligenter inquirat. *Tribur. c. 22. vide Euariſt. epiſt. 2. in med.*

CAP. XXI.

Iulius conſtituit, vt notitia, quæ omnibus fidē facit, per notarios colligeretur; & vt omnium monimentorum in Eccleſia cōfectio per primicerium notariorum celebraretur; ſiue quod cautiones, vel inſtrumenta, vel donationes, vel commutationes, vel traditiones, aut teſtamēta, vel colligationes, aut manumiſſiones clericorum in Eccleſia per ſcrinium ſanctum celebrentur. *Damaſ. in Iul.*

Quales teſtes eſſe debeant. Tit. II.

CAPVT I.

DEcernimus nec accuſatores, vel teſtes ſuſcipi, qui non ſunt idonei. *Nican. c. 33. apud Iul. epiſt. 2. cap. 9. Burch. lib. 1. cap. 144. Ino par. 5. cap. 257. decr.*

CAP. II.

Cenſemus, neque eos, qui cum inimicis morantur, ad accuſationem, vel ad teſtimonium recipiendos. *Nican. cap. 41. apud Iul. epiſt. 2. c. 10. Teleſph. epiſt. 1. c. 4. Burch. l. 1. c. 144. Ino par. 5. c. 257. decr.*

CAP. III.

15. q. 3. c. Nemini de ſe confeſſo credi poteſt ſuper crimen alienum, quoniam eius, atque omnis rei
*cōfeſſio. * profeſſio periculoſa eſt, & admitti aduerſus quemlibet non debet. *Nican. c. 55. apud Iul. epiſt. 2. c. 18. Dionyſ. epiſt. 2. poſt med. Ino lib. 4. tit. 7. c. 17. panor. & par. 5. c. 228. decr.*

CAP. IV.

Primates accuſatum diſcutientes Epiſcopum, non ante ſententiam proferant damnationis, quam Apoſtolica freti auctoritate, aut reum ſe ipſe confiteatur, aut per innocentes, & canonice examinatos regulariter teſtes conuincatur, &c. *Nican. c. 61. apud Iul. epiſt. 2. c. 26. Zephyr. epiſt. 1. in princ. Fælix. epiſt. 1. in princip. Burch. lib. 1. c. 154. & 157. Ino lib. 4. tit. 12. c. 11. panor. & par. 5. c. 267. decr. Anſel. lib. 3. c. 65. & 66. Tarraco. lib. 2. c. 40.*

CAP. V.

De teſti. c. 21. Gr. ix. & c. 3. de Iudæis. in 3. coll. Teſtimonium Chriſtianorum aduerſus iudæos in omnibus cauſſis, cum illi aduerſus Chriſtianos teſtibus ſuis vtantur, recipiendum eſſe cenſemus; & anathemate decernimus feriendos, quicumque iudæos voluerint in hac parte præferre, cum eos ſubiacere Chriſtianis oporteat, & ab eis pro ſola humanitate foueri. *Alex. iij. in conc. Later. c. 26.*

CAP. VI.

Credentes, receptores, defenſores, & fautores hæreticorum excomunicationi decernimus ſubiacere, firmiter ſtatuentes, vt poſtquam quis talium fuerit excommunicatione notatus, ſi ſatisfacere contempſerit infra annum, ex tunc ipſo iure ſit factus infamis, nec ad publica officia, ſeu concilia, nec ad eligendos aliquos ad huiuſmodi, nec ad teſtimoniū admittatur. *Innocen. iij. in conc. gener. Lateranen. c. 3.* Debet. c. 13. excommunicamus §. credentes Gr. ix. & in 4. coll. c. 12.

CAP. VII.

Quales debeant eſſe teſtes in cauſſa matrimonij. *Innocen. in conc. gener. Latera. cap. 52. Vide lib. de matrim. tit. xxxvi. de teſti. in cauſſa matrim.* De teſti. & atteſt. c. licet. 47. Gr. ix. & c. vlt. eod. tit. in 4. coll.

CAP. VIII.

Neque affinis teſtis admittatur. *Fælix in ſynod. lxx. Epiſcop. epiſt. 2. in med. Hadria. c. 5. them. 7. ad Epiſcop. Mediom. Ino par. 6. cap. 331. decr. Anſel. lib. 3. cap. 7. Capitul. lib. 7. c. 143. in addit. Caſar. lib. 5. c. 30.* 3. q. 9. c. 18. abſent.

CAP. IX.

Teſtes, & accuſatores ſine aliqua ſint infamia, vxores, & filios habētes, & omnino Chriſtum prædicantes. *Silueſt. in ſyn. Rom. cclxviij. Epiſcop. Hadria. ad Epiſc. Mediom. cap. 68. vel 72. Magunt. ſub Arnul. cap. 12. Ino par. 5. cap. 334. Capitul. lib. 2. c. 139.* 2. q. 4. c. 2. 6. q. 1. c. 6.

CAP. X.

Teſtimonium laici aduerſus clericum nemo recipiat. *Silueſt. in ſynod. Rom. cclxviij. Epiſc. & In ſynod. Roman. cclxxxiv. Epiſ. cap. 14. Longob. lib. 2. tit. 51. cap. 12. Hadrian. Papa cap. 68. ad Epiſcopum Mediom. Anſel. lib. 3. cap. 23. Ino lib. 4. tit. 8. cap. 6. & 7. panor. & par. 6. cap. 334. decr. Caſar. lib. 5. c. 33.* 11. q. 1. c. 9. c. 1. de teſtib. in 1. col.

CAP. XI.

Nulli infami, atque ſacrilego de quocumq; liceat negotio aduerſus religioſum Chriſtianum, quamuis humilis, ſeruiliſq; perſonā ſit, teſtimonium dicere, nec de qualibet re, actione, aut inſcriptione Chriſtianum impetere. *Fælix ij. in ſynod. Rom. epiſt. 1. cap. 5.*

CAP. XII.

Vt teſtificandi, vel accuſandi licentia denegetur his, qui Chriſtianæ religionis, & nominis dignitatem; & ſuæ legis; vel ſui propoſiti normam, aut regulariter prohibita neglexerint. *Fælix ij. in ſyno. Rom. epiſt. 1. c. 9.*

CAP. XIII.

Hæretici, à quibus nimium opprimimur, excommunicatiq; homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falſum teſtimonium dixerint, ſeu qui ad ſortilegos, magoſque concurrerint, nullatenus ad accuſationem, vel ad teſtimonium erunt admittendi. *Fælix. ij. in ſyno. Rom. epiſt. 1. cap. 15.*

Cap. XIV.

Per seruos, de his, quæ (*aduersarij Symmacho*) obiiciebant, secum loquebantur posse conuincere; addentes, vt ipse mancipia traderet, quibus, quantum illi asserebant, posset in iudicatione superari. Quæ res canonibus, & ipsis publicis erat legibus inimica: cum patrum statuta sanxissent, vt quos ad accusationem leges sæculi non admittunt, iis dicendi in co-
† accusādi aliquē. gnitione, vel † assequendi aliquid, neganda esset licentia. *Synod. iv. Rom. sub Symmacho. vide Ennod. pro Symmacho. post princ.*

Cap. XV.

Contra Episcopum hæreticus testis non admittatur. *Apost. c. 75.*

Cap. XVI.

3.q.4.c.2. Clemens cum collegis suis statuit, dicens: Accusandi, vel testificandi licentia denegetur his, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint, transgressores enim sponte legis suæ, eiusque violatores, & recedentes apostatæ nominantur, omnis enim apostata refutandus est ante reuisionem suam, non in accusatione recte agentium, aut testimonio suscipiendus; quia vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis. *Anacl. epist. 5. post princ. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 8. panor. & par. 5. cap. 237. decr.*

Cap. XVII.

3.q.5.c.2. Accusatores, & testes esse non possunt, qui heri, aut nudius tertius inimici fuerint, ne irati nocere cupiant, vel læsi se vlcisci velint, inoffensus igitur accusatorum, & testium affectus quærendus est, & non suspectus. *Anaclet. epist. 3. in med. Burch. lib. 1. cap. 152. Iuo lib. 4. tit. 8. cap. 2. panor. & par. 5. cap. 239. decr. Anselm. lib. 3. cap. 14. Tarrac. lib. 2. cap. 2.*

Cap. XVIII.

3.q.4.c.10. Detractores, & auctores inimicorum ab Episcopali submouemus accusatione, vel testimonio. *Zepher. epist. 1. in princ. Anselm. lib. 3. cap. 35. in Rom.*

Cap. XIX.

3.q.4.c.4. consanguineorum. Quisquis non est legitime coniunctus, vel absque dotali titulo, ac benedictione sacerdotis constat copulatus, sacerdotes, vel legitime coniunctos criminari, vel in eos testificari minime potest, quoniam omnis incesti macula pollutus infamis est, &c. Omnes, qui in recta fide suspecti sunt, in accusatione sacerdotum, & eorum, super quorum fide non hesitatur, minime recipiatur, & in testimonio humano dubij habeantur. Infirmari ergo oportet eorum vocem, de quorum fide dubitatur, nec eis omnino est credendum, qui rectam fidem ignorant, &c. *Callist. epist. 2. in med. cap. 5. Burchar. lib. 1. cap. 171. & lib. 7. cap. 1. Iuo par. 9. c. 23. decr. Tarrac. lib. 5. cap. 71.*

Cap. XX.

3.q.9.c.15. Similiter testes per quamcumque scripturam testimonium non proferant, sed præsentes de his, quæ viderunt, & nouerunt veraciter testimonium dicant; nec de aliis caussis, vel negotiis dicant testimonium, nisi de his, quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur. Accusatoris vero [consanguinei, aduer- 3.q.5.c.1. consanguinei.
sus extraneos testimonium non dicant, nec familiares, vel de domo prodeuntes, sed si voluerint, & inuicem cōsenserint inter se, parentes tantummodo testificentur, & non in alios. Nec [accusatores, vel testes suspecti recipian- 3.q.5.c.12.
tur: quia propinquitatis, & familiaritatis, ac dominationis affectio veritatem impedire solet. Amor carnalis, & timor, atque auaritia, plerumq; sensus hebetant humanos, & peruertunt opiniones, vt quæstum pietatem putent, & pecuniam quasi mercedem prudentiæ. *Callist. epist. 2. post med. Burch. lib. 1. cap. 171. Iuo lib. 4. tit. 8. c. 3. & c. 9. panor. & par. 5. cap. 289. decr. Ansel. lib. 3. cap. 54.*

Cap. XXI.

Suspectos, aut inimicos, aut facile litigantes, & eos, qui non sunt bonæ conuersationis, 3.q.5.c.4.
aut quorum vita est accusabilis, & qui rectam non tenent, & docent fidem, accusatores esse, & testes, & antecessores nostri Apostolica repulerunt auctoritate, & nos submouemus. *Pontia. epist. 2. in princ. Ansel. lib. 3. c. 16.*

Cap. XXII.

Nec vllus vnquam præsumat accusator simul esse, & iudex, vel testis; quoniam in omni 4.q.4.c.5.
iudicio quatuor personas necesse est semper adesse, id est, iudices electos, & accusatores, ac defensores, atque testes. *Fabia. epist. 2. ante fin. Burch. lib. 16. cap. 15. Iuo lib. 4. tit. 7. c. 27. panor. & par. 6. c. 321. decr. Ansel. lib. 3. c. 72. Cæsar. lib. 5. c. 51. Tarracon. lib. 2. c. 7. Capitular. lib. 7. cap. 339. & Isidor. in etymolog.*

Cap. XXIII.

Eorum accusandi sacerdotes, vel testificandi in eos vocem obstruimus, quos humanis, & diuinis vocibus damnatos, vel mortuos esse agnoscimus. *Steph. epist. 2. in med.*

Cap. XXIV.

Qui falsum testimonium dixerint nullate- 3.q.4.c.11.
nus ad accusationem sunt admittendi. [Nulli infami vnquam, atque sacrilego, de quocumq; negotio liceat aduersus religiosum Christianum, quamuis humilis, seruilisq; persona sit, testimonium dicere, nec de qualibet re, actione, vel inscriptione Christianū impetere. Omnibus quoque similiter accusandi, vel testificādi licentia denegetur, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatē, & suæ legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. *Eutychia. epist. 2. in med. Iuo par. 6. cap. 333. decr. & lib. 4. tit. 8. cap. 8. panor. Ansel. lib. 3. cap. 25. Cæsar. lib. 5. cap. 35. Tarrac. lib. 2. cap. 14.*

Cap. XXV.

Homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, rapto- 3.q.5.c.9. consanguinei.
res, adulteri, incesti, venefici, suspecti, criminosi, domestici, periuri, & qui raptū fecerunt, vel

*6. q. 1. c. 5. falsum testimonium dixerunt, seu qui ad *sacrilegos, diuinosque concurrerunt, similesque eorum nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium erunt admittendi; quia infames sunt, & iuste repellendi; quia funesta est vox eorum: vocem enim funestam in omnibus interdici potius, quam audiri oportet. *Euseb. epist. 3. in princip. Hadrian. Papa. cap. 63. ad Episcop. Mediom. Burch. lib. 16. cap. 4. Iuopar. 10. cap. 37. decreti. Anselmus lib. 3. cap. 19. Capitul. lib. 7. cap. 369.*

Cap. XXVI.

Eorum os accusandi sacerdotes, vel testificandi in eos obstruimus, quos non humanis, sed diuinis vocibus mortuos esse scimus, quoniam infidelis homo mortuus est in corpore viuente. *Miltia. epist. 1 post prin.*

Cap. XXVII.

2. q. 7. c. 39. testes. Accusatores Episcoporum, & testes absque vlla infamia, aut suspicione, vel manifesta macula, & veræ fidei planiter instructi esse debent &; tales, quales ad sacerdotium eligere 2. q. 7. c. 31. sacerdotes. iubet diuina auctoritas: quoniam sacerdotes, vt antiqua tradit auctoritas, criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eundem non debent; nec possunt prouehi honorẽ. *Damas. epist. 3. post princip. Burch. lib. 1. cap. 172. Ivo lib. 4. tit. 8. cap. 4. panor. & par. 5. cap. 290. decret.*

Cap. XXVIII.

4. q. 4. c. 2. Accusatores, & iudices non iidem sint, sed per se accusatores, per se iudices, per se testes per se accusati, vnusquisque in suo ordinabiliter ordine. *Damas. epist. 3. ante med. Burch. lib. 16. cap. 31. Ivo lib. 4. tit. 7. cap. 20. panor. & par. 6. cap. 336. decreti.*

Cap. XXIX.

Quæro ab his iudicium, quod prætendunt, vbi nam possit agitari, an apud ipsos, vt iidem sint inimici, & testes, & iudices? Sed tali iudicio, nec humana debent committi negotia, ne dum diuinæ legis integritas. *Gelas. epist. ad Faust. in fin. epist. Nicol. ad Michael. Imperat. ante med.*

Cap. XXX.

2. q. 1. c. 6. De personis accusantium, ac testificantiũ subtiliter quærendum est, cuius conditionis, cuiusue opinionis, aut ne inopes sint, aut ne forte aliquas contra prædictum Episcopum inimicitias habuissent, & vtrum testimonium ex auditu dixerunt, aut certe si scire specialiter testati sunt, &c. *Greg. lib. 11. epist. 50. Ioanni Defensori Anselm. lib. 3. cap. 90. al. 93. Cæsar. lib. 5. cap. 54.*

Cap. XXXI.

Quod dicit Episcopus (*Stephanus*) quia se absente, aliqui vilissimi sint testes exhibiti: Hoc si verum est, nullius esse momẽti lege noscendum est; constitutione nouella, quæ de te- *Nouel. xi cap. vi. &c. stibus loquitur cap. XVI. &c. Quales autem testes, vel cuius opinionis ad testimonium admittendi sunt, plurimæ leges ostendunt, quæ pene nulli habentur incognitæ, quæ etiam & illud sanciunt, vt vilissimis testibus sine corporali discussione credi non debeat, &c. *Greg. l. 11. reg. ep. 54. ad finem. Ioann. Defensori. Authent. de testib. §. & hic vero. & §. testes.*

Cap. XXXII.

Placuit eorum accusandi sacerdotes, & testificandi in eos vocem obstruere, quos non humanis, sed diuinis vocibus mortuos esse scimus: quia vocem funestam † interdici potius, quam audiri oportet. *Hadr. ad Episc. Mediom. c. 29. Capit. l. 7. c. 322. & 440. v. Steph. ep. 2. Miltia. ep. 1.* 2. q. 7. c. 33. † Interdici.

Cap. XXXIII.

Non est credendum contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicantur, nisi se prius probauerint innocentes: quia periculosa est, & admitti non debet, rei aduersus quemcumque confessio. *Hadr. ad Episc. Medio. c. 31. Capit. l. 6. c. 324.* 5. q. 11. c. 3.

Cap. XXXIV.

Iudex criminosum discutiens, non ante sententiam proferat capitalem, quam aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes conuincatur. *Hadrian. ad Episc. Mediom. ca. 53. Ania. lib. 9. tit. 30. constit. 1. Cod. Theodos. siue 40. in integro libro, quæ est constit. 16. li. 9. tit. 47. Cod. Iust. Burch. lib. 16. c. 6. Ivo lib. 4. tit. 11. c. 4. panorm. Anselm. lib. 3. ca 77. Capitul. lib. 7. ca. 170. & lib. 5. c. 156.*

Cap. XXXV.

Nullam damnationem Episcoporum esse vmquam censemus, nisi aut ante legitimum numerum Episcoporum, qui sit per duodecim Episcopos, aut certe probata sententia per idoneos, qui tales sint, qui & accusare possint, vt prius ad sacra Christi quatuor euangelia sacramenta præstant, quod nil falsum depromant. *Leo iv. epist. ad Episcop. Britan. Ivo pat. 5. c. 116. decret.* 2. q. 4. c. vlt.

Cap. XXXVI.

Ne inimicorum domestici testes adhibeantur. *Nicolaus ad Michaëlem Imperat. in med.* v. 4. q. 4. c. 3.

Cap. XXXVII.

Multi sunt, qui contra Ecclesiasticam regulam pugnare videntur, & per testes redemptos putant se ad accusationem admitti debere, qui omnino non admittantur, nisi actis publicis docuerint omni se suspicione carere. *Arelat. 1. cap. 13.*

Cap. XXXVIII.

Testes non recipiantur, qui ad accusandum non admittuntur, neque hi, quos accusator de domo sua attulerit. Minor quatuordecim annis testis non recipiatur. *Carth. cap. 132. aliis 131. G. Afric. c. 98. L. Carth. vij. c. 4. L. Magunt. sub Arnulph. cap. 23. Burch. lib. 16. cap. 20. Ivo lib. 4. tit. 8. c. 1. panorm. & par. 6. c. 364. decret. Capitul. lib. 7. c. 104. Raban. c. 1. de pœnit.* 4. q. 2. c. 1.

CAP. XXXIX.

Eius, qui frequenter litigat, & ad causandū facilis est, testimonium, nemo absque grandi examine recipiat. *Carth.iv.cap.58.*

CAP. XL.

2.q.7.c. 24. †infidus. Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo exstiterit †infidelis. Iudæi ergo, qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc Christi fidem præuaricati sunt, ad testimonium dicendum admitti nō debent, quamuis esse se Christianos annuntient, quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita in testimonio humano dubij habentur. Infirmari ergo oportet eorum testimonium, qui in fide falsi docentur, nec eis est credendum, qui veritatis à se fidem abiecerunt. *Toletan.iv.cap.63. Inopar.13.cap.96. decreti.*

CAP. XLI.

2.q.1.c. 8. Episc. Liberto aduersus Ecclesiam, cuius iuris extitit, accusandi, vel testificandi denegetur licentia. Si præsumpserit, placet, vt stante cōmutatione, in seruitutem propriam reuocetur, cui nocere conatur. *Tolet.iv.c.67. Burch. lib.5.cap.176. Inopar.3.cap.237.& par.16.cap. 65.decret.*

CAP. XLII.

De seru. nō ordin. c.3.& r. ix.& in 1. coll. cap.4. His, (*loquitur de presbyteris, & diaconis, qui de familia Ecclesiæ fuerunt manumissi*, sicut & cæteris Ecclesiæ libertis accusandi, vel testificandi aduersus Ecclesiam aditus intercluditur: ad quod si aspirauerint, non solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ, sed temporis necessitate promeruerunt. *Toletan.iv.cap.73.*

CAP. XLIII.

De testibus proditionis caussa notatis, & postea restitutis. *Toletan.xij.cap.7.& xiij.cap.1.*

CAP. XLIV.

Summopere admonendi sunt comites, & iudices, ne viles, & indignas personas coram se permittant ad testimonium accedere; quoniam multi sunt, qui peierare pro nihilo ducunt, in tantum, vt pro vnius diei satietate, aut pro quolibet paruo pretio, ad iuramentum conduci possint, animasque suas periurio perdere minime formident. Quamobrem tales nequaquam ad quodlibet testimonium admittendi sunt. Et hoc notādum, quod non solum, qui peierant, sed qui periuris consentiunt† similiter plectendi sunt damnatione. *Turonen.sub Carolo.cap.34. Inopar.16.cap.337. decret.*

†Gouli.

CAP. XLV.

Testes probatissimi, & pauci de pluribus esse debent: tales: de quorum fide non dubitetur. Multum autem prauorum testium cupiditate, & falsitate lræditur respublica. *Cabilon.sub Carolo.cap.21.*

CAP. XLVI.

Non minus, quam quatuordecim annos ætatis habeat, qui ad testimonium admittendus est secundum censuram canonicæ institutionis, sicut in Africano concilio, cap.98. &c. *Magunt.sub Arnul.c.23.vid.supra c. testes non recipiantur.*

CAP. XLVII.

Nos diximus, quia non possunt cohabitantes inimicis, susceptabiles ad testimonium comprobari. *Photius Episc. Tyri in caussa Iba in concil. Chalcedonen. act. 10. in princ. vide Nicæn. c. 41. c. Censemus. Thelesphor. ep.1.c.4. Nicolaum ad Michael. Imperat. c. Ne inimicorum.*

CAP. XLVIII.

Siluester constituit, vt nullus laicus crimen clerico audeat inferre. *Damas. in Sylvest. Ludou. Imper.li.2.tit.51.de testib.c.12. in Longobar. Burc.l. 1.c.151. Iuo l.4.tit.8.c.7.pan.& par.5.c.264.decret. Ansel.lib.3.c.23. Cassiaug.lib.5.ca.33. Tarrac.lib.2. c.16.*

CAP. XLIX.

Ego Iudex datus sum, & non possum testari. 2.q.7. *Maras presbyter in Chalced.conc. act.10.post princ.* 2. *vid. Damas.ep.3.c. Accusatores, & ind. Fabia.ep.2.c. Nec vllus.*

CAP. L.

Absque veris, & innocentibus testibus, vel nisi manifeste canonice conuictos, aut sponte confessos, &c. non licet damnare. *Stephan. & aly. ad Damas.*

De numero testium.
Tit. III.

CAPVT I.

Si te non audierit; adhibe tecum vnum, vel duos; vt in ore duorū, vel trium testiū stet omne verbum. *Christ. apud Matth. cap. 18. num.16. v. Ioan. c.8. Deuter. c.17.& 19. Paul. 2. ad Corinth.13. ad Hebr. cap.10.*

CAP. II.

Aduersus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus. *Paul. 1. ad Thimot.5.num.19.*

CAP. III.

Si aliquod mortale peccatum neophytus fecisse deprehendatur, & à duobus, vel tribus testibus, conuincatur, cesset à clero. Qui aduersus hæc venerit, & impugnans magnam synodum, de suo clero periculum subeat. *Nican.cap.2. Mart. Braccaren.cap.22. synod. sub Ioan. ix. act. 2.* d.48.c.1

CAP. IV.

Duodecim vnciis in libera probabitur censura, & in septuaginta duobus comparentibus damnabitur Præsul, &c. *Synod. contra Marcellin.*

CAP. V.

Non damnabitur Præsul nisi in septuaginta duobus testibus, &c. Presbyter autem Cardinalis, nisi quadraginta quatuor testibus non damnabitur. Diaconus Cardinarius consti- 2.q.4.c. 2.

tutus vrbis Romæ, nisi in viginti sex non damnabitur: subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, ostiarius nisi in septem testibus non damnabitur. *Siluest. in epilogo syn. Rom. & in ipsa synod. Rom. cclxxxiv. Episc. c.3. Hadrian. Papa. ca. 68. ad Episc. Mediom. Magunt: sub Arnul. c.12. Burc. l.1. c.158. Iuo l.4. tit.8. c.7. pan. & par.5. c.264. & par.6. ca.334 decret. Deusded. ca.3. Capitul. lib.1. c.139.*

CAP. VI.

35. q. 6. Si duo, vel tres viri consanguinitatem iure-
c. 4. iurando firmauerint, vel ipsimet forte confessi fuerint, coniugia dissoluantur. *Vrb. ij. in syn. Trotana.*

CAP. VII.

Contra Episcopum in testem hæreticus non admittatur, ne fidelis quidem, si vnus tantum
Mat. 18. sit. In ore enim duorum, vel trium stat omne verbum. *Apo. c.75.*

CAP. VIII.

2. q. 1. c. Patriarcha, vel Primates accusatum discu-
5. pri- tientes Episcopum, non ante sententiam pro-
mates. ferant finitinam, quam Apostolica fulti auctoritate, aut reum seipsum confiteatur, aut per innocentes, & regulariter examinatos conuincatur testes; qui minori non sint numero, quam illi discipuli fuerunt, quos Dominus ad adiumentum Apostolorum eligere præcepit, id est, septuaginta duo. *Zephyr. ep.1. in princ. Fælix ep.1. Nicæn. c.61. apud Iul. p.2. c.26. Burc. l.1. c.154. & 157. Iuo l.4. tit.12. c.11. pan. & par.5. c.267. decr. Ansel. li.3. c.35. & c.65. & 66. Tarracon. lib.2. c.40.*

CAP. IX.

1. Tim. Apostolus inquit, aduersus presbyterum in-
c. 5. scriptionem non recipiendam absque duo-
2. q. 7. c. bus, vel tribus idoneis testibus. *Xyst. ij. ep.2. an-*
29. ac- *te fin.*
cusatio.

CAP. X.

Cum liber homo crimine fuerit appetitus, nisi iam pridem repertus est alicuius sceleris reus, aut tribus testibus conuictus, pœnæ succumbit, aut si conuinci non potuerit, ad euangelium sacrum, quod sibi obiicitur, minime commisisse iurans, absoluitur. *Nicol. ad Consul. Bulgar. c.86.*

CAP. XI.

6. q. 2. Si Episcopus dicat aliquem sibi soli crimen
placuit. confessum, ille negat, non putet Episcopus, si-
c. vlt. bi iniuriam fieri, si soli non credatur. Et si dicat scrupulo conscientiæ se non posse ei communicare, ab aliis Episcopis ei non communicabitur. Nihil igitur dicat, quod probare nequit. *Carth. c.133. & 134. G. Carth. vij. c.5. L. Afric. c.99. L. Iuo par.5. c.363. decr. & ep.151. ad Olricum fratrem.*

CAP. XII.

6. q. 2. c. Si tantum Episcopus alieni sceleris se con-
2. scium nouit, quamdiu probare non potest, nihil proferat, sed cum ipso ad compunctionem eius secretis correptionibus elaboret. Quod si correptus pertinacior fuerit, & se communioni publicæ ingesserit, etiam si Episcopus in redarguendo illo, quem reum iudicat, probatione deficiat, indemnatus licet, ab his, qui nihil sciunt, secedere ad tempus pro persona maioris auctoritatis iubeatur, illo, quamdiu probari nihil potest, in communione omnium, præterquam eius, qui eum reum iudicat permanente. *Vasion. c.8. Iuo par.5. c.364. decr. & ep.151. ad Olricum fratrem.*

CAP. XIII.

Si quis aliquem clericorum in accusatione 2. q. 4.
fornicationis impetit, secundum præceptum placuit.
Pauli Apostoli, duo, vel tria testimonia requi- c. 1.
rantur ab illo. Quod si non potuerit datis testi- 1. Tim.
moniis approbare, quod dixit, excommunica- 5.
tionem accusati accusator accipiat. *Brac. ij. c.8. Burc. l.2. c.202. alias 204. Iuo l.4. tit.8. c.13. panor. & par.6. c.276. decr. Capit. l.5. c.340.*

CAP. XIV.

In ore duorum, vel trium testium stat omne Mat. 18
verbum, vt scriptis accepimus: à dominis manumissos coram tribus testibus eo honore fungi volumus. *Trul. c.85.*

CAP. XV.

Apostolus Timotheo præcepit, in cuius per- 1. ad Ti-
sona, vt Leo dicit, omnium Christi sacerdo- mot. 5.
tum numerum erudiuit, vt accusatio aduersus presbyterum non recipiatur, nisi sub duobus, aut tribus testibus. Et sacrum Nicænum concilium Neophytum Episcopum duobus, vel tribus testibus redargutum à clero abstinere
præcipit. Sed quia in historia Susannæ duo Daniel
testes, qui idonei videbantur: & in historia c. 13.
Naboth, & in historia Passionis Domini duo 3. Reg. c.
testes dixisse falsum testimonium legimus, 21.
&c. de numero testium idoneorum auctorita- Matth.
tem legum sequendam vidimus; vt septem 26.
testes idonei requirantur: & si ratio, vel caussa coëgerit, quatuordecim, vel viginti, & vnus testis quærantur, vt veritas patefacta monstretur. *Trosle. c.9.*

De falsis testibus.
Tit. IV.

CAPVT I.

MOx examinantur falsi testes, qui contra Ignatium iurauerunt, & cum præscripta à synodo satisfactione pœnitentiæ, recepti sunt ad communionem Ecclesiæ. *Syn. viij. sub Hadr. ij. act.9. ante fin.*

CAP. II.

De falsis testibus non admittendis ad accusandum, aut ad testimonium dicendum. *Fælix ij. in syn. Rom. ep.1. ca.5. Eutych. ep.2. in med. Euscb. ep.3. in prim.*

CAP. III.

Eccles. 11.d. 4. q. 4. Nullus. c. 2. Scriptum est: Abominatur Dominus labia mendacia, & testem fallacem proferentem mendacia, & seminantem inter fratres scandala, atque litigia, &c. *Damas. epist. 3. ante med. Burc. l. 16. c. 31. Iuo l. 4. tit. 7. ca. 26. pan. & par. 6. c. 337. decr.*

CAP. IV.

De crim. falsi. c. 1. vni. coll. non Falsus testis, prout crimen est: abstinebit; si tamen non fuerit mortis, quod obiecit, & si probauerit, quod* diu tacuerit, biennij tempore adstinebit; si autem non probauerit, in conuentu clericorum placuit per quinquennium abstineri. *Eliber. ca. 74. Burchar. lib. 16. c. 18.*

CAP. V.

Prouerb. 19. Falsus testis iuxta scripturam, impunitus non sit. *Arel. c. 14.*

CAP. VI.

24. q. 4. c. 20. itaque. Homicidas, & falsos testes à communione Ecclesiastica submouendos, nisi pœnitentiæ satisfactione crimen diluerint. *Agath. ca. 37. Venctum ca. 1. Raban. ca. 13. de pœnit. Burch. l. 6. c. 29. Iuo par. 10. c. 38. & 158. decr.*

CAP. VII.

d. 50. c. 7 Si Episcopus, presbyter, aut diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsauerit, aut testimonium falsum dixerit, ab officij honore depositus in monasterium retrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat. *Agath. ca. 50.*

CAP. VIII.

Si quis clericus in falso testimonio conuictus fuerit, reus capitalis criminis censeatur. *Epau. ca. 13.*

CAP. IX.

Si quis clericus furtum, aut falsitatem admiserit, quia capitalia etiam ipsa sunt crimina, communione concessa, ab ordine degradetur. *Aurel. iij. c. 8.*

CAP. X.

Si quis conuictus fuerit, alios ad falsum testimonium, vel periurium attraxisse, aut quacumque corruptione sollicitasse: ipse quidem vsque ad exitum non communicet; hi vero, qui ei in periurio consensisse probantur, post ab omni sunt testimonio prohibendi, & secundum legem infamia notabuntur. *Matiscon. c. 17.*

CAP. XI.

Decreuimus, vt laici homines legitime viuant, &c. & falsa testimonia non dicant. *Synod. Suession. sub Pipino.*

CAP. XII.

Vt comites, iudices, seu reliqui populus obedientes sint Episcopo, & inuicem consentiant ad iustitias faciendas, & munera pro iudicio non recipiant, nec falsos testes; ne per hoc peruertant iudicia iustorum, &c. *Arelat. sub Carolo c. 13.*

CAP. XIII.

De vilibus, & indignis personis non admittendis ad testimonium, quia periculum est, ne falsum testimonium dicant. *Turon. sub Carolo c. 34. vid. tit. Quales testes c. Summopere.*

CAP. XIV.

Episcopi consentientes sint comitibus, & iudicibus ad iustitias faciendas; & vt nullatenus per aliquotum mendacium, vel falsum testimonium, neque per periurium, aut per pretium lex iusta in aliquo deprauetur. *Magunt. sub Carolo c. 8. Magunt. sub Raban. c. 7. Burc. l. 15. c. 4.*

CAP. XV.

Ex corde cunctos attentius inuicem diligere (*Petrus Apostolus*) insinuabat, non falsum testimonium dicere, &c. non iurare, ne forte periures, veritatem ex corde, & ore proferre, &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. c. 21. ex Clement. ep. 1.*

CAP. XVI.

Dicendum est eis (*fidelibus*) vt à falso testimonio abstineant, scientes, & hoc grauissimum scelus esse, & ab ipso Domino in monte Sinai prohibitum, dicente eodem Domino; Non falsum testimonium dixeritis, siue; Testis falsus non erit impunitus. *Theod. ad presb. Aure. c. 27.* Exod. c. 20. Deut. c. 5.

Communia de testibus.

Tit. V.

CAPVT I.

Debet esse presens is, contra quem faciendà est inquisitio; nisi se per contumaciam absentauerit, &c. & non solum dicta, sed etiam nomina testium sunt ei, vt quid, à quo sit dictum, appareat, publicanda; nec non exceptiones, & replicationes legitimæ admittendæ, ne per surreptionem nominum infamandi; per exceptionum vero exclusionem deponendi falsum audacia tribuatur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 8.* De accus. qualiter, & quando. c. 24. ap. Greg. ix. & in 4. coll. eo. titu. c. 4.

CAP. II.

Sacro approbante concilio prohibemus, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti commonitione præmissa, & præsentibus idoneis personis, per quas, si necesse fuerit, possit probari monitio, promulgare præsumat, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 47.* De sent. excom. c. 48. apud Greg. ix. c. 5. in 4. coll.

CAP. III.

14. q. 2. c. 1. Quamquam sacerdotum testimonium credibilius habeatur, tamen ipsi in sæcularibus negotiis pro testimonio, aut cõficiendis instrumentis non cogentur; quia eos in talibus tebus esse non cõuenit. Si autem † cruentę causæ aliquid viderint, aut audierint, vbi nullæ idoneæ sæcularium inueniantur personæ, ne veritas occultetur, & malus vt bonus existimetur, in prouidentia proptij sit Episcopi, vt, † cruentæ aliquo causæ interfuerunt.

aut coram se, & competentibus iudicibus, aut aliter veritatem honorifice attollant. *Eugen. y. & Leo iv. in syn. hom. c. 13.*

CAP. III.

Cum Episcopus accusatus ad iudicium venerit, congruum sibi locum eligat, quo absque timore suos, si necessitas exposcerit, testes habere valeat, &c. *Fælix ij. in synod. Rom. epist. 1. ca. 8. Capitul. lib. 6. ca. 287. Ino lib. 4. tit. 8. c. 5. panorm.*

CAP. IV.

2. q. 2. c. vlt. Præceptum est in antiquis canonibus Episcopos eiectos, atque suis rebus expoliatos Ecclesias proprias recipere, &c. Iudices esse decernentes Episcopos recta sapientes, & in Ecclesiam conuenientes, vbi testes essent singulorum, qui oppressi videbantur. *Zephyr. epist. 2. in princ. Hadrian. ad Episc. Mediom. cap. 13. Ino lib. 4. tit. 6. ca. 1. & 2 panorm. & par. 5. c. 265. decr. Burc. l. 1. c. 153. Capit. l. 6. c. 287. & l. 7. c. 129. in addit.*

CAP. V.

5. q. 2. c. 3 Canonica patrum instituta non semel, sed sæpissime clamant, nec accusationes, nec testimonia vllum per scripta posse proferre: nec de aliis negotiis quicumque testimonium dicant, nisi de his, quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur. *Damas. ep. 6. in fi. Ansel. li. 3. c. 47.*

CAP. VI.

1. q. 2. c. 7. in fin. De testib. c. 2. apud Gregor. lib. & in 3. col. c. 3. †Nouella xc. cap. vi. Iustiniani. f. Quod dicit Episcopus (*Stephanus*) quia se absente aliqui vilissimi sint testes exhibiti: Hoc si verum est nullius esse momenti lege noscendum est. Constitutione nouella, quæ de testibus loquitur. † cap. 16. Hoc quoque sępius agnouimus: quoniam quidam aut apud locorũ defẽsores, aut apud carissimos prouinciarum iudices, aut etiam, vt assolet, hic apud virum clarissimum magistrum census ingrediuntur, & queruntur tanquam ab alio passi aliquid contra leges, aut aliter læsi, aut damnificati testes volentes producere. At ne postea obiiciatur eis, quia per vnam partem gesta confecta sunt; oportet, & illum, qui impetitur; in ipsa ciuitate constitutum, vbi testimonia dantur, admonitum à iudice, siue à defensore aduenire, & audire attestationes: si vero noluerit aduenire, sed contempserit, vt ex hoc ab vna parte testimonia aduersus eum inutilia sint: Sancimus huiusmodi testimonia ita valere, ac si non ex vna parte consisterent, sed etiam ipso præsente fuissent facta: Si enim recusauerit, & venire noluerit, & audire, quæ deponuntur; cum vtique in publico sit, & non ex ineuitabili quadam necessitate venire non possit; similis aduenienti erit, & nulla vtilitas ex contemptu suo ei adhibebitur: sed videbuntur quidem in vtriusque præsentia probationes factæ. Ecce admonendus est semper aduersarius, vt ad audiendos testes adueniat. Quod quia hic omissum est, necesse est, vt quod contra leges actum est, firmitatem non habeat, &c. *Gregor. Ioan. Defensori li. xi. regist. ep. 54 ad fin. Authent. de test. p. Et hic vero. Ansel. l. 3. c. 90. Cæsar. l. 5. c. 54.*

CAP. VII.

Nouit prudentia tua, quod personis absentibus accusationem per scripta, canonica non probet auctoritas: nec absque partium disceptatione per cognita in examinatione recipiat caussas. *Greg. vij. Gozelino Burdegalen. Archiep. l. 2. reg. ep. 2.*

CAP. VIII.

Locus suspectus mutandus est in alium vicinum, vbi possit accusatus, aut accusator testes adducere, & caussam agere. *Carthag. ca. 30. G.*

CAP. IX.

Qui forte in Ecclesia quamlibet caussam, iure Apostolico Ecclesiis imposito, agere voluerit, & fortasse decisio clericorum vni parti displicuerit, non liceat clericum in iudicium ad testimonium deuocari eum, qui cognitor, vel præsens fuit: & nulla ad testimonium dicendum Ecclesiastici cuiuslibet persona pulsetur. *Carth. c. 60. G. Carth. v. c. 1. Afric. c. 26. Capit. l. 7. c. 91. Ansel. l. 5. c. 82. Ino par. 6. c. 230.* 2. q. 6. statutum c. 37.

CAP. X.

Transmarina iudicia non possunt habere necessarios testes, cum ætate, vel morbo, vel aliis rebus impediantur. *Carth. c. 138. G. Carth. vi. in fin. ep. ad Celest. Afric. conc. in fine.*

CAP. XI.

Omne, quod testibus adstipulatur, tunc verius constat, cum id adiectio iurationis affirmat. Quod si & testis deficiat, innocentis fidem sola iurisiurandi taxatio manifestat, &c. *Tolet. viij. c. 2. Ino l. 8. tit. 8. c. 1. panor. & par. 12. c. 2. decr.* 22. q. 1. c. 1.

CAP. XII.

Si pro culpis minimis, vt assolet (*qui dignitatem palatinis sunt consecuti*) flagellorum ictibus à Principe verberentur; non ex hoc, aut testimonium amissuri sunt, aut rebus sibi debitis priuabuntur. *Tolet. xiij. c. 2.*

CAP. XIII.

Sic Gregorius decreuit: Per idoneos, vt præmisimus, testes, sacramento (*Episcopus*) inquiret de malæ famæ presbytero; & qui proinde iurabunt, hoc modo singuli iurent: De hoc, quod me interrogabis de isto presbytero, quid inde sciam, me sciente, nec mendacium tibi dicam, nec veritatem reticebo; sic me Deus adiuuet, & isti sancti Dei. Post illud sacramentum interrogari debet hoc modo; Sancti canones præcipiunt, vt presbyteri talem accessum, & frequentationem, ac cohabitationem cum fœminis non habeant, vnde mala suspicio, & inconueniens sacerdoti fama possit exire: propterea dic mihi, si vidisti, aut pro certo scis, talem accessum, vel frequentiam, aut cohabitationem habere feminas cum isto presbytero, vnde mala suspicio esse possit, & mala fama poterit exire: in illo sacramento, quod modo iurasti, vt veritatem inde non reticeas, & mendacium inde non dicas. *Triburi. c. 9.*

De tormentis. Tit. VI.

CAPVT I.

3.q.5.c.4.illi. Nec illi credendi sunt, aut admittendi, qui aliorum sponte crimina confitentur. Et ideo replicanda est sollicite eorum veritas, quam sponte prolata in illis vox haberenon potest, hanc diuersis cruciatibus è latebris suis rigorosus tortor exigere debet; vt dum pœnis corpora soluuntur, quæ gesta sunt, fideliter, & veraciter exquirantur. *Euseb. epist. 1. in princ. Ennod. pro Symmach. ante med. Anselm. lib. 3. c. 26.*

CAP. II.

2.q.1.in primis. 5.q.5.testes. Leges etiam & illud sanciunt, vt vilissimis testibus sine corporali discussione credi non debeat. *Greg. Ioan. Defensori l. 11. reg. ep. 54. ad fin. Authent. de testib. §. testes. Ansel. l. 3. c. 90. Cæsar. li. 5. c. 54.*

CAP. III.

Si fur, vel latro deprehensus fuerit, & negauerit, quod ei impingitur, asseritis, apud vos quod iudex caput eius verberibus tundat, & alus stimulis ferreis, donec veritatem depromat, latera pungat; quam rem nec diuina lex, nec humana prorsus admittit, cum non inuita, sed spontanea debeat esse confessio; nec sit violenter elicienda, sed voluntarie proferenda, &c. Relinquite itaque talia, & quæ hactenus insipienter exercuistis, medullitus execramini. *Nicol. ad consul. Bulgar. c. 86.*

Videtur hoc loco Nicolaus nimiam Bulgarorum seueritatem damnare, non tamē inde sequitur, vt tormentorum vsum omnino damnet, dummodo moderata esset.

De confessione. Tit. VII.

CAPVT I.

15.q.3.c. vlt. † professio. Nemini de se confesso credi potest super crimen alienum: quoniam eius, atque omnis rei † confessio periculosa est, & admitti aduersus quemlibet non debet. *Nican. ca. 55. apud Iulium epist. 2. c. 18. Dionys. epist. 2. in med. Iuo lib. 4. tit. 7. c. 17. panor. & par. 5. c. 288. decret.*

CAP. II.

De reo non damnando antequam confiteatur crimen, aut conuincatur. *Nican. ca. 61. apud Iul. ep. 2. c.*

CAP. III.

Si Episcopus accusatur de aliqua re à fide dignis, vocetur ab Episcopis: si venerit, & confessus fuerit, aut conuincatur, pœna definiatur competens. *Apost. c. 74.*

CAP. IV.

15.q.6. c. 1. §. quandoque. Est etiam & hoc ad hanc sanctam sedem perlatum, quod pudet dicere, & non solum sacerdotali, sed etiam omni Christiano nomini est inimicum: id est, quod nonnulli Episcopos, vel sacerdotes, aut metu compellunt, aut vi extorquent, aut fraude decipiunt aliquas confessionis suæ in alteram partem, quam debeant, aut pro suarum non requisitione † rerum, aut quod deterius est, pro alieni erroris secta scripturas facere, & propriis manibus roborare, & coram populis recitare, atque confiteri. Aliquos dicunt carceribus, & ergastulis recludi, vt saltem his territi insidias deuient Domini sacerdotes, & suis faueant voluntatibus, &c. Si huiusmodi personis quędam scripturæ quoquo modo per metum, aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt se liberari possint, quocumque ab eis conscriptæ, vel roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præiudicium, aut nocumentum † peruenire censemus, neque vllam eis infamiam, vel calumniam, aut à suis sequestrationem bonis, vnquam auctore Deo, & sanctis Apostolis, eorumque successoribus, sustinere permittimus. Confessio vero in talibus non compulsa, sed spontanea fieri debet, &c. Omnis enim confessio, quæ fit ex necessitate, fides non est, &c. Confessio ergo in talibus non extorqueri debet, sed potius sponte profiteri; pessimum est enim de suspicione, aut extorta cōfessione quemquam iudicare: cum magis inspector cordis sit Dominus, quam operis, &c. Non potest autem humano condemnari examine, quem Deus suo reseruauit iudicio. Si omnia namque in hoc sęculo vindicata essent; locum diuina non haberent iudicia. *Alexand. ep. 1. post princ. & in med. Iuo l. 4. tit. 11. c. 11. pan. & par. 5. c. 241. decr.*

† causarum. † prouenire.

CAP. V.

Neganda est accusantibus licentia criminandi priusquam se crimine, quo premuntur, exuerint; quia non est credendum contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicati sunt, nisi se prius probauerint innocentes; quoniam periculosa est, & admitti non debet rei aduersus quemcumque † professio. Familiares vero, & sponte confessi, atque sceleribus irretiti non debent admitti, nec hi, qui hesterna die, aut pridie, aut ante fuerunt inimici. *Stephan. ep. 2. c. 7. ante medium Constit. 7. fine 12. tit. 1. lib. 9. Cod. Theodos. & Anianus ibid. & Const. 19. eius lib. 9. Cod. Iustin. Hadrian. Papa c. 31. ad Episc. Mediom. Burchar. lib. 1. ca. 164. Iuo lib. 4. tit. 7. c. 15. panor. & par. 5. c. 274. decret. Ansel. lib. 4. c. 71. Capitul. lib. 7. c. 324. & 453. Cæsar. lib. 5. c. 50. Tarrac. lib. 2. c. 11.*

3.4.11.ei 1.2.&.p. † confessio.

CAP. VI.

Manifestum est, suum eos confiteri crimen, qui toties euocati, absque ineuitabili caussa venire distulerunt, & purgandi se voluntate non vtuntur. *Iulius epist. 2. cap. 4.*

3.q.9.c. 10. decernimus in fin.

CAP.

Cap. VII.

3.q.9.c. 10. de ceremonis. Confitetur de omnibus, quisquis se subterfugere iudicium dilationibus putat, &c. nam manifestum est confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio purgandi se occasione non vtitur, &c. Nihil enim interest, vtrum præsenti examine omnia, quæ dicta sunt, comprobentur, cum ipsa quoque pro confessione, procurata toties constet absentia, &c. *Bonif. p.2. Burc.l.1.c.161. Ino par.5.ca.271. decr. Ansel.l.3.c.34.*

Cap. VIII.

Ideo vocatur ad iudicium certe quæcumque persona, vt aut fateatur obiecta, aut conuincatur obiectis. Post confessionem porro litterarum tenore deprompt am, cur ad iudicium vocaretur Acacius, qui se confessus est Petro, quem petiit à sedis Apostolicæ præceptione damnari, communione sociasse. *Gelas. ep.7. ad Episc. Orientis post princ.*

Cap. IX.

Quamquam ea, quæ vi impulsionis fiunt, canonum minime censura recipiat, & iure habeantur infirma: quia ipse ea dissoluit, qui iniustum fateri, fierique compellit: sed magis illa suscipienda est, & amplectenda confessio, quæ ex spontanea voluntate monstratur procedere, sicut apud nos fecisse dignosceris, &c. *Greg. Anastas. presbyt.l.5.ep.64.regist.*

Cap. X.

Si confessionem subtilitas examinis ex occultis eliceret, & non afflictio vehemens extorqueret, quæ frequenter agit, vt & noxios sese fateri etiam cogantur innoxij. Nam postquam Episcopus (*Pompeius*,) vt dicitur, cum cruciari custodia, cremarique fame se asserit, scire debetis, si ita est, vtrum noceat, si sic fuerit extorta confessio? *Greg. Constantio Episc. Mediolanen. l.8.regist.ep 30.*

Cap. XI.

Iudex criminosum discutiens, non ante sententiam proferat capitalem, quam aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes conuincatur. *Hadrian. ad Episc. Mediom.ca.53. Anian.l.9.tit.30.constit.1. Cod. Theodos. siue 40. in integro libro, qua est constit.16.l.9.tit.47. Cod. Iustin. Burchar. lib.16.ca.6. Iualib.4.tit.11.ca.4. panorm. Ansel.lib.3 c.77. Capit.lib.7.c.170.& li.5. c.156.*

Cap. XII.

Sicut audita mala tarde credidimus, ita tot probationibus cognita citius punire necessario procurauimus, & hoc rite: nam ad cognoscendam, & condemnandam impietatem Nestorij sancta Ephesina synodus solam epistulam eius, quam ad Beatum Cyrillum scripserat, recitatam sufficere credidit. Quinta præterea synodus etiam iam mortuos Origenem, atque Theodorum, per eorum damnanda scripta non recte sapuisse repertos, anathemate perculit. Sanctus quoque Papa Gelasius de damnatione Acacij vestræ quondam vrbis Episcopi ad Dardanos scribit, dicens: Hic si examinatio quæritur, iam iudicio non erat opus, postquam litteris suis ipse confessus est. Christi præterea confessor Papa Martinus Cyrthum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum CP. solis eorum in sua sacra synodo scriptis recensitis, damnationi contradidit. Hæc ergo, & tot prædecessorum meorum exempla sequentes solemniter nos Photium, & complices eius damnasse manifestum est: præsertim cum ex vobis audierimus in scriptis, Ignatium, qui merito Christus Domini dicendus est, à subiectis, & inferioribus suis sententiæ gladio transuerberatum fuisse, ac detrimentum dignitatis propriæ pertulisse, quod apte secundum Dauid in Saule, quem dicit Christum Dei nuncupatur; abiectus tamen à Domino iam dignoscebatur, exhorruisse, Regum prodit historia. Qui dum ex ore pueri Amalachitæ, etiam mendaciter dicentis audisset, quod occiderit Saulem, non alia certitudine requisiuit, sed protinus hunc percussit; dicens: Sanguis tuus super caput tuum: os enim tuum locutum est aduersus te, dicens: Ego interfeci Christum Domini. *Nicol. ad Michael. imp. in ep. quæ incip.: Quanto maiora, post med. vide Ephesinam syn. C P.c.6. C P. 3. actio.vl.c.11. Gelas. ep.11. Mart. in Lateran. syno. secret.4.* 2.Reg.1.

Cap. XIII.

Confessionem, quam non voluntas, sed vis extorsit, nequequam pro confessione recipimus. *Nicol. ad Lothar. Regem ep.51. post princ.*

Cap. XIV.

Non licet Episcopos, vel aliquos etiam minorum graduum clericos absque veris, & innocentibus testibus, vel nisi manifeste conuictos, aut sponte confessos damnare. *Steph. & alij ad Damas.*

Cap. XV.

Decreuimus, vt nullus deinceps ex palatini ordinis gradu, vel religionis sanctæ conuentu, regiæ subtilitatis astu, &c. citra manifestum, & † eiusdem suæ culpæ Indicium ab honore sui ordinis, vel seruitio domus regiæ arceatur, &c. Repulso omni terrore sub circumspecta, & diligenti custodia habeantur, vt tempus, quo iudicari eos oporteat, nullo modo sub fraudulentia dilatetur, quo ab vxoribus, vel propinquis, atque etiam rebus suis diutissime separati profectionem suam videatur dedisse inuiti. Quæ tamen, & si data fuerit, modis omnibus non valebit, sed iuxta superiorem ordinem, illud tantum pro vero accipiatur, quod ex ore eius agnitum generali fuerit iudicio comprobatum. *Tolet.xiij.c.2.* † euidens.

Cap. XVI.

Homicidas, &c non prius condemnant iudices, quam ipsi accusationem confessione sua confirmauerint, vel ab aliis apte conuicti fuerint. *Theodoret. ad Leonem post epistulam 60. B. Leonis.*

De expurgatione. Tit. VIII.

CAPVT I.

De haere. c. 13. Gr. ix. c. 2. eod. tit. in 4. coll. Qui inuenti fuerint sola suspicione (*haeresis*) notabiles, nisi iuxta considerationes suspicionis, qualitatemque personae, propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur, &c. Ipse autem Episcopus ad praesentiam suam conuocet accusatos de haeresi, qui nisi se ab obiecto reatu purgauerint, vel si post purgationem exhibitam, in pristinam fuerint relapsi perfidiam, canonice puniantur. *Innoc. iij. in conc gen. Later. c. 3.*

CAP. II.

Ne cler. vel mon. c. 9. Gre. ix. c. 2. eod tit. in 4. coll. Ne quisquam purgationi aquae feruentis, vel frigidae, seu ferri candentis, ritum cuiuslibet benedictionis, aut consecrationis impendat, saluis nihilominus prohibitionibus de monomachiis, siue duellis antea promulgaris. *Innocent. iij. in concil. general. Lateranen. ca. 18.*

CAP. III.

2. q. 5. c. 6. Habet hoc proprium antiqui hostis inuidia, vt quos in prauorum actuum perpetrationem, Deo sibi resistente, deiicere non valet, opinionem eorum, falsa ad praesens simulando, dilacerat. Quoniam igitur quaedam contra sacerdotale propositum de Leone fratre, & coepiscopo nostro finister rumor aspersit, verum vera essent districta diutius fecimus inquisitione perquiri: & nullam in eo de his, quae dicta fuerant, culpam inuenimus. Sed ne quid videretur omissum, quod nostro potuisset dubium cordi remanere, ad beati Petri sacratissimum corpus districta eum ex abundanti fecimus sacramenta praebere. Quibus praestitis magna sumus exultatione gauisi, quod huiuscemodi experimento innocentia eius euidenter enituit. Pro qua re gloria vestra praedictum virum cum omni caritate suscipiat, & reuerentiam ei, qualem sacerdoti decear, exhibeat, ne qua in cordibus remaneat de his, quae sunt iam purgata, dubietas: sed ita supradicto vos Episcopo deuotissime oportet in omnibus adhaerere, vt congrue, decenterque Deum in eius persona, cuius minister est, videamini honorare. *Gregor. li. 2. regist. indict. 10. epist. 23 ad Iustinum Praetorem. Burchar. lib. 1. c. 194. Iuol. 5. tit. 1. c. 5. pan. & par. 5. c. 309. decr. Ansel. l. 6. c. 154. al. 162.*

CAP. IV.

Quia aliqua nobis de te fuerant nuntiata, quae officij tui propositum non leuiter macularent, curae nobis fuit, ea diu, ac subtili inuestigatione perquirere, & quoniam nihil, quod tibi noceret, inuenimus, ne qua de his, quae dicta fuerant, suspicio remaneret, ad plenissimam te satisfactionem, si ab eis insons extiterit, ad sacratissimum corpus beati Petri Apostolorum Principis districta fecimus sacramenta praebere. Et ideo postquam nobis, vt oportuit, satisfactum est, dilectionem tuam praeuidimus modis omnibus absoluendam, &c. *Gregor. Martino diacono & Abbati. l. 6. regist. ep. 18.*

CAP. V.

Quae de caussa Maximi sint agenda, ex epistulis, quas ad vos ante transmisimus, agnouistis. Sed quia qualis de hac re fraternitatis vestrae voluntas sit, ac magis petitio à praesentium latore Castorio chartulario nostro renuntiante cognouimus; ideo si idem Maximus coram vobis, & praedicto chartulario nostro, de simoniaca haeresi praestito se sacramento purgauerit, atque de aliis ante corpus sancti Apollinaris, vt scripsimus, tantummodo requisitus liberum se esse responderit, caussam ipsius fraternitati vestrae, de eo, quod excommunicatus missarum solemnia agere praesumpserit, iudicio committimus, qua debeat poenitentia talis culpa purgari. *Gregor. lib. 7. regist. epist. 79. Mariniano Episc. Rauennati.* 2. q. 5. c. 9.

CAP. VI.

Quanto à nobis credi tibi, & necessarias vides caussas iniungi; tanto te strenuum debes, & sollicitum exhibere. Proinde si maximus Salonitanus praestito sacramento firmauerit, se simoniaca haeresi non teneri, atque de aliis ante corpus sancti Apollinaris tantummodo requisitus innoxium se esse responderit, & de inobedientia sua poenitentiam, sicut deputauimus, egerit, volumus, vt ad consolandum illum, epistulam, quam ad eum scripsimus, vbi ei & gratiam nostram, & communionem nos reddidisse significamus, experientia tua dare debeat: quia sicut in contumacia persistentibus seueros nos esse conuenit, sic iterum humiliatis, & poenitentibus negare locum veniae non debemus. *Greg. li. 7. regist. indictio. 2. ep. 80. Castorio notario.* 2. q. 5. c. 8.

CAP. VII.

Mennam reuerendissimum fratrem, & coepiscopum nostrum, postquam ea, quae de eo dicta fuerant, requirentes, in nullo inueniemus culpabilem esse, qui insuper ad sacratissimum corpus beati Petri Apostoli sub iureiurando satisfaciens, ab his, quae obiecta eius opinioni fuerant, se demonstrauit alienum, reuerti illuc purgatum, absolutumque permisimus: quia sicut dignum erat, vt si maliquo reus existeret, culpam in eo canonice puniremus; ita dignum non fuit, vt eum adiuuante innocentia diutius retinere, vel afflig- 2. q. 5. c. 7.

gere in aliquo deberemus. *Greg. li. 11. epist. 8. ad Brunichildem Reginam Francorum. Burch. lib. 1. c. 196. Iuo li. 5. tit. 1. ca. 6. panorm. & par. 5. ca. 311. decreti.*

Cap. VIII.

2. q. 5. c. 5. Presbyter, vel quilibet sacerdos, si à populo fuerit accusatus, & certi non fuerint testes, qui criminis illati approbent veritatem, iusiurandum erit in medio; & illum testem proferat de innocentiæ suæ puritate, cui nuda & aperta sunt omnia; sicque maneat in proprio gradu. *Gregor. iiij. ep. 4. Bonifacio post princ. Trosle. c. 9. Burch. li. 2. c. 186. Iuo l. 1. tit. 1. c. 8. pan. & par. 6. c. 231. decr.*

Cap. IX.

Cum liber homo crimine fuerit appetitus, nisi iam pridem repertus est alicuius sceleris reus, aut tribus testibus conuictus pœnæ succumbit; aut si conuinci non potuerit, ad euangelium sacrum, quod sibi obiicitur, minime commisisse iurans absoluitur; & deinceps huic negotio finis imponitur, quemadmodum crebro dictus Apostolus doctor gentium attestatur: Omnis (*inquiens*) controuersiæ eorum finis ad confirmationem est iuramentum. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 86.* Hebr. 6.

Cap. X.

d. 23. c. 5. Illud est statuendum, vt quando ad eligendum Episcopum conuenerimus, si qua contradictio fuerit oborta, non præsumant ad purgandum eum, qui ordinandus est, tres Episcopi iam; sed postulentur ad numerum supradictorum, si haberi possunt, vnus, vel duo: & in eadem plebe, cui ordinandus est, discutiantur primo personæ contradicentium: postremo etiam illa, quæ obiiciuntur, pertractentur: & cum purgatus fuerit in conspectu publico, ita demum ordinetur. Si hoc cum vestræ sanctitatis animo concordat, roboretur vestræ dignationis responsione. Ab vniuersis Episcopis dictum est: satis placet. *Carth. c. 51. G. Carth. iij. c. 49. L. Afric. c. 17. L. Burch. l. 1. c. 6. Iuo par. 5. c. 60. decr. Ansel. l. 6. c. 55.*

Cap. XI.

11. q. 3. c. 36. Rursus. Constitutum est, vt quoties clericis conuictis, & confessis, in aliquo crimine, vel propter eorum, quorum verecundiæ parcitur, vel propter Ecclesiæ opprobrium, aut insolentem insultationem hæreticorum, atque gentilium, si forte Ecclesiæ suæ adesse voluerint, & innocentiam suam asserere, intra annum excommunicationis hoc faciant; si vero intra annum caussam suam purgare contempserint, nulla eorum vox postea penitus audiatur. *Carth. c. 80. alias 79. G. Carth. v. c. 12. Afric. c. 46. Vormatien. c. 71. Ansel. l. 12. c. 28.*

Cap. XII.

17. q. 4. c. 24. de purgat. vulg. c. 2. in 1. col. depu-. Qui presbyterum occidit, &c. si negauerit, si liber est cum † lxxij. iuret; si autem seruus se (*aliter*) purget. *Magunt. sub Raban. c. 24. Burch. li. 6. c. 7. Iuo par. 10. c. 136. decr. Pœnitent. Rom. tit. 1. c. 1.*

Cap. XIII.

Si quis, quod non optamus, de gradu Ecclesiastico talibus nuptiis se consensorem, vel interuentorem (*loquitur de eo, qui raptori sponsæ alienæ fauet*) manifeste prodiderit, à gradu proprio repellatur. Et si verisimilibus exinde suspicionibus fuerit propulsatus, & canonice nequiuerit approbari, secundum sanctorum patrum statuta se purgare cogatur. *Meldén. c. 68. Burc. l. 9. c. 32. Iuo pa. 8. c. 170. decr.* nit. & remiss. c. 2. Greg. ix. † al. xii. Depurg. canon. c. 4. ap. Greg. ix. & in 1. coll. eod. tit. c. 3.

Cap. XIV.

Vt illæ, quæ quasi sanctimoniales, sub velamine religionis degere cognoscuntur, sed potius iuxta Apostolum in deliciis viuentes, mortuæ in diuinis oculis computantur; libidinibusque & cæteris carnis voluptatibus inseruire accusantur, &c. Si manifeste detegi non valuerint, erga Ecclesiam suæ opinionis malam famam legaliter purgare cogantur. *Meld. c. 70. Burc. l. 8. c. 50. Iuo par. 7. c. 68. decr.* De purg. canon. c. 3. ap. Gr. ix. c. 1. in 1. coll. 1. Tim. 5.

Cap. XV.

Si quis in exercitu, vel infra regnum sine iussione Dominica per vim hostilem aliquid prædari voluerit, aut fœnum tollere, aut granum, siue pecora maiora, vel minora, domosque infringere, vel incendere, hæc ne fiant omnimodo prohibemus. Quod si ab aliquo præsumptuose factum fuerit, sexaginta solidos, si liber est, sit culpabilis, & omnia similia restituat, aut cum duodecim testibus se purget. *Pist. c. 4.*

Cap. XVI.

Si Episcopo, aut presbytero caussa criminalis, hoc est homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit, in singulis missam celebrare, & secretam publice dicere, & communicare debet, & de singulis sibi imputatis innocentem reddere: quod si non fecerit, quinquennio à liminibus Ecclesiæ extraneus habeatur, sicut antiqui canones instituerunt. *Vormat. c. 10. Burc. li. 2. c. 199. Iuo par. 6. c. 272. decr.* 2. q. 5. c. vlt.

Cap. XVII.

Sacerdotes, qui in crimine fornicationis fuerint accusati, & crimen illis non fuerit comprobatum, aut non manifestauerint: quid aliud agendum est, nisi quod in nono Cæsariensis sancti concilij capitulo legitur, ac demonstratur? Tamen si ipsi iuramento se voluerint purificare, licentiam habeant. Similiter, & diaconi, si fuerint accusati, peragant. *Vorm. c. 12. Iuo lib. 3. tit. 11. c. 4. panor. vide Neocæs. ca. 9.* Dist. 50. c. 33.

Cap. XVIII.

Sæpe contingit, vt in monasteriis furta perpetrentur, & qui hæc committunt, ignorantur. Idcirco statuimus, vt quando ipsi fratres de talibus se purgare debeant, missa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipse Abbas præceperit, præsentibus fratribus, & sic in victima missæ celebratione, pro expurgatione sua corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi percipiant, quatenus ita inde inno- 2. q. 5. c. 23. Huiusmodi purgationes, & similes iam abolutæ sunt, vt patet ex innocentio iii. in hoc tit. ca. Nequisquam.

centes se esse ostendant. *Vorm. c. 15. Burc. lib. 11. c. 66.*

Cap. XIX.

Decernimus, vt iuxta diuinæ legis sanctionem, & secundum ipsius sedem ciuitatis, in qua ratio ventilatur, vnaquæque gens, & cuncta adiacens parochia subiaceat; ita vt auctoritate Episcopi, aut iudicij examine, aut sacramenti protestatione se expurget. *Magunt. sub Arnulpho c. 23.*

Cap. XX.

2. q. 5. c. 4. Si quis presbyter contra laicum, vel laicus contra presbyterum aliquam habet querimoniæ controuersiam, Episcopo præcipiente, sine personarum acceptione finiatur. Et laicus per iuramentum, si necesse sit, se purget. Presbyter vero vice iuramenti, per sanctam consecrationem interrogetur, quia sacerdotes ex leui caussa iurare non debent; manus enim, per quam corpus & sanguis Christi conficitur, iuramento polluetur? absit; cum Dominus in Euangelio discipulis suis, quorum vicem nos indigni in sancta gerimus Ecclesia, dicat: Nolite omnino iurare, sit autem sermo vester, est, est; non, non; quod autem his abundantius est, à malo est. *Mat. 5.* *Tribur. c. 21. Burch. l. 2. c. 182. Iuo l. 5. tit. 1. c. 9. pan. & par. 6. c. 227. decr. Casar. l. 6. ca. 6.*

Cap XXI.

2. q. 5. c. 15. nobilis. Si quis fidelis libertate nobabilis aliquo crimine, aut infamia deputatur, vtatur iure, iuramento se excusare; si vero tanto, talique crimine publicatur, vt criminosus à populo suspicetur, & propterea superiuretur, aut confiteatur, & pœniteat; aut Episcopo, vel suo misso discutiente, per ignem candenti ferro caute examinetur. *De purg. vulg. c. 1. in 1. coll. & de ca. non. apud Greg. ix.* *Tribur. c. 22. Burchar. li. 16. ca. 19. Vide Gotbor. leges l. 6. tit. 1. c. 3. has purgationes admittentes, hodie alio iure vtimur. A.*

Cap. XXII.

2. q. 5. c. 16. Si mala fama ex verisimilitudine per parochiam de presbytero exierit, & accusatores, atque testes legales defuerint, ne infirmorum corda de mala fama presbyteri percutiantur, & ne vituperetur ministerium nostrum, neque securiores presbyteri existentes in peccatum labantur; secundum decretum Gregorij iunioris, sit iusiurandum in medio, & habeat malæ famæ presbyter in sacramento purgationis suæ eum testem, quem habebit & iudicem. Et quoniam legimus in epistulis Gregorij, sæpe infamatum sacerdotem in purgatione suæ malæ famæ tantum iusiurandum præbuisse, & legalis ac Apostolica, & canonica auctoritas viciniæ testium testimonium recipit ad condemnationem, non ab re videtur, si recipiatur ad purgationem, &c. & Carthaginenses canones decernunt, vt in purgatione presbyteri, & diaconi testes adhibeantur; conueniens esse dicimus, vt si presbyter infamatus fuerit, & accusatores, vel testes defuerint, secundum quantitatem & qualitatem caussæ, atque personæ vtilitatem, ac sanationem cordium infirmorum, aut singulus, aut cum aliis duobus testibus, aut cum aliis sex testibus seipsum per sacramentum à mala opinione purget, &c. Experti sumus quosdam ad inuicem conspirasse, vt se mutuo in sua purgatione adiuuarent: (*Ideo*) non incongrue videtur, cum credibili misso Episcopi, presbyteri, qui in purgatione infamati sacerdotis, & vna cum eo ad iusiurandum se obtulerunt, talem examinationem per aduocatum recipiant, vt in sacramento se Deo non perdant, sicut quosdam hic clam reuictos comperimus. *Trosle. ca. 9. ante fin. Iuo par. 6. c. 420. decr.*

Cap. XXIII.

Interrogatum est, si duo in adulterio inculpati fuerint, & vnus profiteretur, & alter negaret, quid inde agendum esset: Decretum est à sancto concilio, vt ille, qui negauerit, probabili iudicio se expurget. Et qui professus fuerit, digne pœnitentiam agat. *Salegunstad. ca. 7. post Burchar. decret. Iuo par. 5. ca. 173. decret.* 2. q. 5. c. 24.

Cap. XXIV.

Statuit sancta synodus, si duo de adulterio accusati fuerint, & ambo negauerint, & orant sibi concedi, vt alter illorum vtrosque diuino purget iudicio: si vnus in hoc decidetit, vt ambo rei habeantur. *Salegunst. c. 14. Iuo par. 15. ca. 180. decr.* 2. q. 5. c. 25.

LIBER XXXIII.

De Sententia, & Appellationibus.

Pars Prior de Sententia.

Non valet ſententia prolata à non iudice. Tit. I.

CAPVT I.

NVLLVS Epiſcopus alterius parochianum prçſumat retinere, aut ordinare abſque eius Epiſcopi voluntate, vel iudicare, ſalua tamen in omnibus Apoſtolica auctoritate. Quia ſicut irrita erit eius ordinatio, ita & iudicatio, quoniam cenſemus, nullum alterius iudicis, niſi ſui, ſententia teneri. *Nican. c. 26. apud Iul. ep. 2. cap. 6. vide Apo. 35. G. 36. L. Xyſt. ij. epiſt. 2. cap. 2. Calliſt. epiſt. 2. Hadrian. ad Epiſc. Mediom. cap. 16. Magunt. ſub Arnul. cap. 14. Capitul. lib. 7. cap. 308. & in addit. cap. 149.*

CAP. II.

3. q. 8. c. 1. Nullum ſententia à non iudice dicta conſtringat, quia leges ſæculi id ipſum fieri præcipiunt, &c. *Zephyr. epiſt. 1. in princ. Anſel. lib. 2. cap. 37.*

CAP. III.

9. q. 2. c. 1. Nemo alterius terminos vſurpet, nec alterius parochianum iudicare, aut excommunicare præſumat, quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio, nec rata erit, nec vires vllas habebit, quoniam nullus alterius iudicis, niſi ſui, ſententia tenebitur, aut damnabitur. Vnde & Dominus loquitur dicens: Ne tranſgrediatis terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui, &c. *Calliſt. epiſt. 2. poſt princip. Iuo par. 14. cap. 72. decreti. Anſel. lib. 6. cap. 120. Capitul. lib. 7. cap. 37. Cæſar. lib. 5. cap. 18.*

Prou. 22.

CAP. IV.

Hæc omnino in ſacerdotum cauſſa forma ſeruetur, ne quemquam ſententia non à ſuo iudice dicta conſtringat. *Fabian. epiſt. 3. cap. 5. Xyſt. iij. epiſt. vnic. cap. 5. Gregor. lib. 11. regiſt. epiſt. 52. Burch. lib. 1. cap. 165. Iuo par. 5. cap. 275. decr. Vide conſtit. Gratiani, & aliorum Imperator. lib. 7. tit. 48. cap. vlt. Cod. Iuſtin. & Anian. lib. 4. tit. 14. Cod. Theodoſij.*

CAP. V.

Ab Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus nouimus conſtitutum, &c. Nec peregrina iudicia debere fieri; nec quemquam alterius iudicis, quam ſui, ſententia debere conſtringi. *Euſeb. epiſt. 3. in princip. Burch. lib. 1. cap. 163. Iuo par. 5. cap. 275. decr.*

CAP. VI.

Similiter ſtatuit præfata ſynodus Nicæna, vt nullum ſententia niſi à ſuo iudice dicta conſtringat. *Iul. epiſt. 2. cap. 34. Anſelm. lib. 3. cap. 21.*

CAP. VII.

De aliena Eccleſia clericum ordinare, aut iudicare nullus vſurpet, niſi eius Epiſcopus precibus exoratus concedere voluerit: quod etiam Nicçna videtur ſynodus continere. *Innocen. epiſt. 2. cap. 7. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 23. panor. vide Nican. 16. & 17.* d. 71. c. 2.

CAP. VIII.

In clericorum cauſſa huiuſmodi forma ſeruetur, ne quemquam eorum ſententia, à non ſuo iudice dicta, conſtringat. *Hadrian. ad Epiſcop. Mediom. cap. 37. Anſel. lib. 3. cap. 88. Deuſded. cap. 3.* 11. q. 1. c. 50.

Ante ſententiam nemo deſeratur à ſuis. Tit. II.

CAPVT I.

HÆc ſancta ſynodus definit, & ſtatuit, quod nullus laicorum, vel monachorum, aut aliquis ex catalogo clericorum ante diligentem examinationem, & ſynodicam ſententiam, à communione ſe ſeparet proprij Patriarchæ, licet criminalem quamlibet cauſſam eius ſe noſſe prætendat; ſed neque recuſet nomen ipſius referre inter diuina myſteria, vel officia. Similiter autem Epiſcopos, & presbyteros, qui in terris, ciuitatibus, & regionibus ſunt, erga proprios Metropolitas affectare mandamus; quod etiam circa Patriarcham ſuum facere Metropolitas oportet. Sin vero quis aduerſus hanc ſanctam ſynodum deprehenſus fuerit agere, ſi quidem Epiſcopus, aut clericus eſt, ab omni ſacerdotali operatione decidat, & honore: monachus autem, aut laicus ſegregetur ab omni Eccleſiaſtica communione, atque collegio, quouſque conuerſus per pœnitentiam recipiatur. *Synodo viij. gener. CP. ſub Hadr. 9. c. 10.*

CAP. II.

Nonne directa ſunt verba canonum quicumque clericorum ab Epiſcopo ſuo ante ſententiæ tempus pro dubia ſuſpicione diſceſſerit, manifeſtam eum manere cenſuram? &c. Lex Eccleſiaſtica Pontificem ab aliis accuſatum, priuſquam ſub luce obiecta conſtiterint, exigit non relinqui. *Ennod. pro Symmac. ante med. Iuo par. 6. cap. 340. & 341. decr.* 8. q. 4. c. vnic.

De discordia iudicum.
Tit. III.
CAPVT I.

6.q.4.c. 1. SI Episcopus de aliquibus criminibus accusetur, & de eo Episcopi eius prouinciæ discordent, aliquibus innocentem, aliis nocētem iudicantibus; de tota controuersia Metropolitanus ex proxima prouincia, alios euocet, qui iudicent simul cum eiusdem prouinciæ Episcopis. *Antioch. cap. 14. Mart. Brac. cap. 13. Burch. lib. 1. cap. 150. Iuo par. 5. cap. 263. decr. Ansel. lib. 5. cap. 77. in addit.*

CAP. II.

ibid. Si quis Episcopus de aliquibus criminibus accusatus ab omnibus eius prouinciæ Episcopis iudicetur, omnesque eiusdem sententiæ sint, ab aliis non iudicetur, sed firma maneat sententia Episcoporum. *Antioch. cap. 15. Ansel. lib. 5. cap. 65.*

CAP. III.

6.q.4.c. 2. SI quis Episcopus in aliquibus caussationibus iudicatur, & viderit ipsos Episcopos, qui in prouincia sua sunt, inter se iudicio discrepare, & alij videantur, eum, qui iudicatur, iustificare, alij condemnare; pro definitione huius dissensionis hoc placuit sancto concilio, vt de prouincia vicina alter Metropolitanus conuocetur Episcopus, vt per eum confirmetur, quod secundum rectum placuerit canonem. *Mart. Brac. c. 13. Antioch. c. 14.*

Ne Episcopatus adimatur Episcopo ante sententiam. Tit. IV.

CAPVT I.

de iudic. c. 1. apud Greg. ix. & in 1. coll. ADimi Episcopo Episcopatum antequam caussæ eius exitus appareat, nulli Christiano videri iure potest. *Fælix cum lxx. Episcop. epist. 2. ante med. Hadria. ad Episcop. Mediom. c. 5 Carth. cap. 88. G. Afric. cap. 54. L. Burch. lib. 1. cap. 181. Iuo par. 5. cap. 297. Capitul. lib. 7. c. 143. in additis.*

De executione sententiæ.
Tit. V.

CAPVT I.

d. 48. c. 1. SI neophytus Episcopus, aut presbyter, aliquod mortale peccatum fecisse deprehēdatur, & à duobus, vel tribus testibus conuincatur, cesset à clero. Qui contra hæc repugnet, vti magni concilij impugnator de clero periclitetur. *Nican. c. 2. Mart. Brac. c. 22.*

CAP. II.

11. q. 3. c. 3. Si clericus cuiuscumque honoris sit, in aliquo crimine Episcoporum iudicio sit damnatus, non liceat eum, siue apud Ecclesiam, cui præerat, siue ab aliquo homine defendi, pœna adiecta damni, pecuniæ, & honoris, vt neque ætas, neque sexus excuset. *Carthag. cap. 63. G. Carthag. v. cap. 2. L. Afric. cap. 29. L. apud Aquisgr. sub Ludou. cap. 48. Deusded. par. 4.*

CAP. III.

Sicut sine iudicio quemquam nolumus cōdemnari; ita quæ definita fuerint, nulla patimur excusatione differri. *Greg. Dominico Domitiano lib. 8. regist. epist. 50. Ansel. lib. 3. cap. 85. Tarrac. lib. 2. cap. 57.* 2. q. 1. c. 3.

CAP. IV.

Nullus contentionibus finis imponitur, si impleri ea, quæ iudicata fuerunt, differantur. Filius noster Placidus questus est nobis, ea, quæ inter eum & actores Ecclesiæ Dei iudicio definita sunt, fraternitatem vestram nolle complere, &c. Scriptis vos præsentibus adhortamur, vt subtiliter requirere debeatis: & si quid minus impletum est; si tamen nihil est, quod iuste possit obsistere, sine discordia compleatur, &c. *Grego. Dono Episcopo Messanen. lib. 9. regist. epist. 46.*

Communia de sententiis.
Tit. VI.

CAPVT I.

CAueant iudices Ecclesiæ, ne absente eo, cuius caussa ventilatur, sententiam proferant; quia irrita erit, quippe & rationem pro actione reddent in synodo. *Nican. cap. 59. apud Iul. epist. 2. cap. 24. Eleuth. epist. vnic. ante fin. Fælix. epist. 1. ante med. Hadrian. cap. 49. ad Episcop. Mediomat. Carthag. iv. cap. 30. Burch. lib. 16. cap. 14. Iuo par. 6. cap. 319. decret. Anselm. lib. 3. cap. 28. Capitul. lib. 6. cap. 279. & lib. 7. cap. 219. Cæsar. lib. 5. cap. 65. Tarrac. lib. 2. cap. 58.* 3. q. 9. c. 2.

CAP. II.

Irritam esse iniustam Episcoporum damnationem decernimus, & idcirco à synodo retractandam. *Nican. cap. 63. apud Iul. epist. 2. cap. 27. Fælix epistola 1. ante medium. Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 54. Carthag. iv. c. 28. L.* 3. q. 6. c. 11. & 12. 2. q. 3. c. 35.

CAP. III.

Neque in re* dubia detur sententia, nec vllum iudicium, nisi ordinabiliter habitum teneatur. *Nican. cap. 66. apud Iul. epist. 2. cap. 28. Zephyr. epist. 1. in princ. Fælix epist. 1. post princip.* *certa iudicetur c. Qualiter, & quando. 24. deacc. cus. ap. Gr. ix. & c. 4. in 4. coll.

CAP. IV.

Iuxta formam iudicij sententiæ quoque forma dictetur. *Innocen. iij. in conc. gener. Lateran. cap. 8. in fin.* Ne cler. vel mon. c. 9. apud Greg. ix. c. 2. in 4. coll.

CAP. V.

Sententiam sanguinis nullus clericus dictet, aut proferat, &c. *Innocen. iij. in conc. gener. Later. cap. 18.*

CAP. VI.

c. Cum cessante. 60. de app. Greg. ix. cap. 4. in 4. coll. Siue iudex ordinarius, siue delegatus, aliquid comminando, vel interloquendo protulerit, quo executioni mandato alter litigantium grauaretur, & sano vsus consilio ab huiusmodi comminationis, vel interlocutionis effectu destiterit, libere in caussæ cognitione procedat; non obstante, si à tali comminatione, vel interlocutione fuerit appellatum; dummodo non sit ex alia legitima parte suspectus: ne processus negotij friuolis occasionibus retardetur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 36.*

CAP. VII.

c. Aduersus 7. de immunit. Eccl. & ap. Greg. ix. c. 3. de censib. in 4. coll. Constitutiones, & sententiæ, quæ ab excommunicatis huiusmodi, vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes, & irritæ habeantur, nullo vnquam tempore valituræ. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 46.*

CAP. VIII.

3. q. 9. c. 11. Absente aduersario non audiatur accusator: nec sententia, absente parte alia, à iudice dicta, vllam obtinebit firmitatem. *Fælix. in synod. lxx. Episcopor. epist. 2. in med. Hadr. c. 5. ad Episcop. Mediom. them. 6. Ino lib. 4. tit. 7. c. 2. panor. & par. 6. cap. 331. decret. & par. 5 cap. 248. Anselm. lib. 3. cap. 7. Cæsar. lib. 5. cap. 30. Tarracon. lib. 2. cap. 12.*

CAP. IX.

25. q. 1. c. 8. d. 10. c. 2 Omne, quod irreprehensibile est, Catholica defendit Ecclesia. [Non licet ergo Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti, aliquid contra mandata diuina præsumere, nec quidquam, quod Euangelicis, propheticisque, &

11. q. 3. c. 89. 25. q. 1. c. 8. Apostolicis regulis obuiat, agere. Iniustum enim iudicium, & definitio iniusta Regis metu, vel iussu à iudicibus ordinata non valet, nec quidquam quod contra Euangelicam, vel propheticam, aut Apostolicam doctrinam, constitutionemque eorum, siue sanctorum patrum actum fuerit, stabit: & quod ab infidelibus, aut hæreticis factum fuerit; omnino cassabitur. *Symmach. in synod. Rom. vi. ante fin. Callist. epist. 1. in fine. Marcellin. epist. 2. in fine, Hadria. ad Episcop. Mediom. cap. 70. Burchard. lib. 15. cap. 8. Ino lib. 2. tit. 12. cap. 4. panor. & par. 4. cap. 231. decret. & par. 16. cap. 9. Deusded. par. 1. & 3. Capitu. lib. 5. cap. 248. & 251. Anselm. lib. 3. cap. 86. & 88. Tarraconen. lib. 5. cap. 39.*

CAP. X.

2. q. 1. c. 20. Gen. 18. Deus omnipotens, vt nos à præcipitatæ sententiæ prolatione compesceret, cum omnia nuda, & aperta sint oculis suis; mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, priusquam manifeste agnosceret, quæ dicebantur, &c. Non ob aliud hæc, & alia multa per se inquirere dignatus est, nisi vt nobis exemplum daret ne præcipites in discutiendis, & iudicandis negotiis essemus: & ne mala quorumdã prius quã præsumat credere quisquam probaret. Cuius exemplo monemur, ne ad proferendam sententiam vnquam præcipites simus, aut temere indiligenterq; indiscussa quæque quoquo modo iudicemus, &c. *Euar. epist. 2. in med. Gregor. lib. 9. Moral. ca. 23. apud Aquisgranen. cap. 37. Tribur. cap. 22. Burchar. lib. 11. ca. 9. Ino lib. 4. tit. 11. ca. 9. panorm. Anselm. l. 3. ca. 63.*

CAP. XI.

Nec litigantibus iudex prius sua velit sententia obuiare, nisi quando ipsi iam peractis omnibus nihil habeant in quæstione, quod proponant: & tamdiu actio ventiletur, quousque rei veritas inueniatur. *Eleuth. epist. vnic. in med. Nican. ca. 59. apud Iul. ep. 2. ca. 31. Hadr. c. 24. ad Episc. Mediom. Burch. l. 16. c. 30. Ino par. 6. ca. 317. decr. Capit. l. 5. c. 246.* 30. q. 5. c. vlt.

CAP. XII.

Patriarchæ, vel Primates accusatum discutientes Episcopum, non ante sententiam proferant finirinam, quam Apostolica fulti auctoritate; aut reum se ipsum confiteatur, aut per innocentes, & regulariter examinatos conuincatur lxxij. testes. *Zephyr. ep. 1. in princ. Fælix ep. 1. post princ. Nican. ca. 61. apud Iulium ep. 2. c. 26. Burc. l. 1. c. 154. & 157. Ino lib. 4. tit. 12. ca. 21. pan. & par. 5. c. 267. decr. Ansel. l. 3. c. 65. & 66. Tarrac. l. 2. c. 40.* 2. q. 1. c. 5. Primates.

CAP. XIII.

Valde timenda est sententia Episcopi, licet iniuste liget aliquem; quod tamen summopere præuidere debet. *Vrbanus epistol. vnic. ante finem. Anselm. lib. 6. c. 145. & lib. 12. c. 25. Burchard. lib. 11. c. 1. Ino par. 14. c. 74. decret.* 11. q. 3. c. 27. Vrbani.

CAP. XIV.

Episcopi per singulas Prouincias obseruent, ne posteriores se prioribus suis præferant, nec eis inconsultis, nisi quantum ad propriam pertinet parochiam, aliquid agant: sed omnes de communibus eorum caussis consonam sententiam proferant, & determinent; quoniam aliter acta nullas vires habebunt, nec Ecclesiastica reputabuntur. *Lucius epist. 1. post princip. Burch. lib. 1. c. 54. Ino par. 5. c. 164. decret.*

CAP. XV.

Primo semper ante omnia diligenter inquitite, vt eum iustitia, & * veritate definiatis. Neminem condemnetis ante verum, & iustum iudicium. Nullum suspicionis arbitrio indicetis: sed primum probate, & postea caritatiuam proferte sententiam. Et quod vobis non vultis fieri, alteri nolite facere. *Miltiad. epi. 1. in prin. Ino lib. 4. tit. 12. c. 5. panor.* 2. q. 1. c. 13. † caritatiuam.

CAP. XVI.

Fuerat de Photino quoquo pacto aliquid vtique grauius constitutum. Verum quoniam id per rumorem falsum, vt asseritis, subreptum huic sedi, & elicitum per insidias demonstratis; quia res ad salutem rediit, veniam nos hanc in tantum, vobis annitentibus, post con- 35. q. 9. c. 5. Veranus.

Cap. XXXIX.

Eius, qui frequenter litigat, & ad causandū facilis est, testimonium, nemo absque grandi examine recipiat. *Carth.iv.cap.58.*

Cap. XL.

2.q.7.c.24. † infidus. Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit † infidelis. Iudæi ergo, qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc Christi fidem præuaricati sunt, ad testimonium dicendum admitti nō debent, quamuis esse se Christianos annuntient, quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita in testimonio humano dubij habentur. Infirmari ergo oportet eorum testimonium, qui in fide falsi docentur; nec eis est credendum, qui veritatis à se fidem abiecerunt. *Toletan.iv.cap.63. Ivo par.13.cap.56. decreti.*

Cap. XLI.

2.q.1.c.8. Episc. Liberto aduersus Ecclesiam, cuius iuris extitit, accusandi, vel testificandi denegetur licentia. Si præsumpserit, placet, vt stante cōmutatione, in seruitutem propriam reuocetur, cui nocere conatur. *Tolet.iv.c.67. Burch. lib.5.cap.176. Ivo par.3.cap.237.& par.16.cap.65.decret.*

Cap. XLII.

De seru. nō ordin. c.3. Gr. ix. & in 1. coll. cap.4. His, (*loquitur de presbyteris, & diaconis, qui de familia Ecclesiæ fuerunt manumissi*, sicut & cæteris Ecclesiæ libertis accusandi, vel testificandi aduersus Ecclesiam aditus intercluditur: ad quod si aspirauerint, non solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ, sed temporis necessitate promeruerunt. *Toletan.iv.cap.73.*

Cap. XLIII.

De testibus proditionis caussa notatis, & postea restitutis. *Toletan.xij.cap.7.& xiij.cap.1.*

Cap. XLIV.

Summopere admonendi sunt comites, & iudices, ne viles, & indignas personas coram se permittant ad testimonium accedere; quoniam multi sunt, qui peierare pro nihilo ducunt, in tantum, vt pro vnius diei satietate, aut pro quolibet paruo pretio, ad iuramentum conduci possint, animasque suas periurio perdere minime formident. Quamobrem tales nequaquam ad quodlibet testimonium admittendi sunt. Et hoc notādum, quod non solum, qui peierant, sed qui periuris consentiunt † similiter plectendi sunt damnatione. *Turonen. sub Carolo. cap.34. Ivo par.16. cap.337. decret.* († Gratis.)

Cap. XLV.

Testes probatissimi, & pauci de pluribus esse debent: tales: de quorum fide non dubitetur. Multum autem prauorum testium cupiditate, & falsitate læditur respublica. *Cabilon. sub Carolo. cap.21.*

Cap. XLVI.

Non minus, quam quatuordecim annos ætatis habeat, qui ad testimonium admittendus est secundum censuram canonicæ institutionis, sicut in Africano concilio, cap.98. &c. *Magunt. sub Arnul.c.23. vid. supra c. testes non recipiantur.*

Cap. XLVII.

Nos diximus, quia non possunt cohabitantes inimicis, suscepta biles ad testimonium comprobari. *Photius Episc. Tyri in caussa Iba in concil. Chalcedonen. act.10. in princ. vide Nicæn. c.41. c. Censemus Thelesphor. ep.1.c.4. Nicolaum ad Michael. Imperat. c. Ne inimicorum.*

Cap. XLVIII.

Siluester constituit, vt nullus laicus crimen clerico audeat inferre. *Damas. in Syluest. Ludou. Imper.li.2.tit.51. de testib.c.12. in Longobar. Burc.l.1.c.151. Ivo l.4.tit.8.c.7. pan.& par.5.c.264.decret. Ansel.lib.3.c.23. Cæsaraug.lib.5.ca.33. Tarrac.lib.2.c.16.*

Cap. XLIX.

Ego Iudex datus sum, & non possum testari. 2.q.7.c.2. *Maras presbyter in Chalced. conc. act.10. post princ. vid. Damas. ep.3.c. Accusatores, & ind. Fabia. ep.2.c. Nec vllus.*

Cap. L.

Absque veris, & innocentibus testibus, vel nisi manifeste canonice conuictos, aut sponte confessos, &c. non licet damnare. *Stephan. & aly ad Damas.*

De numero testium.
Tit. III.

CAPVT I.

Si te non audierit, adhibe tecum vnum, vel duos; vt in ore duorū, vel trium testiū stet omne verbum. *Christ. apud Matth. cap.18. num.16. v. Ioan. c.8. Deuter. c.17.& 19. Paul. 2. ad Corinth.13. ad Hebr. cap.10.*

Cap. II.

Aduersus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus. *Paul. 1. ad Thimot.5.num.19.*

Cap. III.

Si aliquod mortale peccatum neophytus fecisse deprehendatur, & à duobus, vel tribus testibus, conuincatur, cesset à clero. Qui aduersus hæc venerit, & impugnans magnam synodum, de suo clero periculum subeat. *Nicæn. cap.2. Mart. Braccaren. cap.22. synod. sub Ioan. ix. act.2.* d.48.c.1.

Cap. IV.

Duodecim vnciis in libera probabitur censura, & in septuaginta duobus comparentibus damnabitur Præsul, &c. *Synod. contra Marcellin.*

Cap. V.

Non damnabitur Præsul nisi in septuaginta duobus testibus, &c. Presbyter autem Cardinalis, nisi quadraginta quatuor testibus non damnabitur. Diaconus Cardinarius consti- 2.q.4.c.2.

cutus vrbis Romæ, nisi in viginti sex non damnabitur: subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, ostiarius nisi in septem testibus non damnabitur. *Siluest. in epilogo syn. Rom. & in ipsa synod. Rom. cclxxxiv. Episc. c. 3. Hadrian. Papa. ca. 68. ad Epis. Mediom. Magunt. sub Arnul. c. 12. Burc. l. 1. c. 158. Ivo l. 4. tit. 8. c. 7. pan. & par. 5. c. 264. & par. 6. ca. 334 decret. Deusded. ca. 3. Capitul. lib. 1. c. 139.*

CAP. VI.

35. q. 6. c. 4. Si duo, vel tres viri consanguinitatem iureiurando firmauerint, vel ipsimet forte confessi fuerint, coniugia dissoluantur. *Vrb. ij. in syn. Troiana.*

CAP. VII.

Contra Episcopum in testem hæreticus non admittatur, ne fidelis quidem, si vnus tantum Mat. 18. sit. In ore enim duorum, vel trium stat omne verbum. *Apo. c. 75.*

CAP. VIII.

2. q. 1. c. 5. Primates. Patriarcha, vel Primates accusatum discutientes Episcopum, non ante sententiam proferant finitiuam, quam Apostolica fulti auctoritate, aut reum se ipsum confiteatur, aut per innocentes, & regulariter examinatos conuincatur testes; qui minori non sint numero, quam illi discipuli fuerunt, quos Dominus ad adiumentum Apostolorum eligere præcepit, id est, septuaginta duo. *Zephyr. ep. 1. in princ. Fælix ep. 1. Nicæn. c. 61. apud Iul. p. 2. c. 26. Burc. l. 1. c. 154 & 157. Ivo l. 4. tit. 12. c. 11. pan. & par. 5. c. 267. decr. Ansel. li. 3. c. 35. & c. 65. & 66. Tarracon. lib. 2. c. 40.*

CAP. IX.

1. Tim. c. 5. 2. q. 7. c. 29. accusatio. Apostolus inquit, aduersus presbyterum inscriptionem non recipiendam absque duobus, vel tribus idoneis testibus. *Xyst. ij. ep. 2. ante fin.*

CAP. X.

Cum liber homo crimine fuerit appetitus, nisi iam pridem repertus est alicuius sceleris reus, aut tribus testibus conuictus, pœnæ succumbit, aut si conuinci non potuerit, ad euangelium sacrum, quod sibi obiicitur, minime commisisse iurans, absoluitur. *Nicol. ad Consul. Bulgar. c. 86.*

CAP. XI.

6. q. 2. placuit. c. vlt. Si Episcopus dicat aliquem sibi soli crimen confessum, ille negat, non putet Episcopus, sibi iniuriam fieri, si soli non credatur. Et si dicat scrupulo conscientiæ se non posse ei communicare, ab aliis Episcopis ei non communicabitur. Nihil igitur dicat, quod probare nequit. *Carth. c. 133. & 134. G. Carth. vij. c. 5. L. Afric. c. 99. L. Ivo par. 5. c. 363. decr. & ep. 151. ad Olricum fratrem.*

CAP. XII.

6. q. 2. c. 2. Si tantum Episcopus alieni sceleris se conscium nouit, quamdiu probare non potest, nihil proferat, sed cum ipso ad compunctionem eius secretis correptionibus elaboret. Quod si correptus pertinacior fuerit, & se communioni publicæ ingesserit, etiam si Episcopus in redarguendo illo, quem reum iudicat, probatione deficiat, indemnatus licet, ab his, qui nihil sciunt, secedere ad tempus pro persona maioris auctoritatis iubeatur, illo, quamdiu probari nihil potest, in communione omnium, præterquam eius, qui eum reum iudicat permanente. *Vasion. c. 8. Ivo par. 5. c. 364. decr. & ep. 151. ad Olricum fratrem.*

CAP. XIII.

Si quis aliquem clericorum in accusatione fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli Apostoli, duo, vel tria testimonia requiratur ab illo. Quod si non potuerit datis testimoniis approbare, quod dixit, excommunicationem accusati accusator accipiat. *Brac. ij. c. 8. Burc. l. 2. c. 202. aliis 204. Ivo l. 4. tit. 8. c. 13. panor. & par. 6. c. 276. decr. Capit. l. 5. c. 340.* 2. q. 4. placuit. c. 1. 1. Tim. 5.

CAP. XIV.

In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum, vt scriptis accepimus: à dominis manumissos coram tribus testibus eo honore fungi volumus. *Trul. c. 85.* Mat. 18

CAP. XV.

Apostolus Timotheo præcepit, in cuius persona, vt Leo dicit, omnium Christi sacerdotum numerum erudiuit, vt accusatio aduersus presbyterum non recipiatur, nisi sub duobus, aut tribus testibus. Et sacrum Nicænum concilium Neophytum Episcopum duobus, vel tribus testibus redargutum à clero abstinere præcipit. Sed quia in historia Susannæ duo testes, qui idonei videbantur: & in historia Naboth, & in historia Passionis Domini duo testes dixisse falsum testimonium legimus, &c. de numero testium idoneorum auctoritatem legum sequendam vidimus; vt septem testes idonei requirantur: & si ratio, vel caussa coëgerit, quatuordecim, vel viginti, & vnus testis quærantur, vt veritas patefacta monstretur. *Trosle. c. 9.* 1. ad Timot. 5. Daniel c. 13. 3. Reg. c. 21. Matth. 26.

De falsis testibus.
Tit. IV.

CAPVT I.

MOx examinantur falsi testes, qui contra Ignatium iurauerunt, & cum præscripta à synodo satisfactione pœnitentiæ, recepti sunt ad communionem Ecclesiæ. *Syn. viij. sub Hadr. ij. act. 9. ante fin.*

CAP. II.

De falsis testibus non admittendis ad accusandum, aut ad testimonium dicendum. *Fælix ij. in syn. Rom. ep. 1. ca. 5. Eutych. ep. 2. in med. Eusch. ep. 3. in prin.*

CAP. III.

Eccles. 11. d. 4. q. 4. Nullus. c. 2. Scriptum est: Abominatur Dominus labia mendacia, & testem fallacem proferentem mendacia, & seminantem inter fratres scandala, atque litigia, &c. *Damas. epist. 3. ante med. Burc. l. 16. c. 31. ivol. 4. tit. 7. ca. 26. pan. & par. 6. c. 337. decr.*

CAP. IV.

De crim. falsi. c. 1. in 1. coll. non Falsus testis, prout crimen est: abstinebit; si tamen non fuerit mortis, quod obiecit, & si probauerit, quod* diu tacuerit, biennij tempore abstinebit; si autem non probauerit, in conuentu clericorum placuit per quinquennium abstineri. *Eliber. ca. 74. Burchar. lib. 16. c. 18.*

CAP. V.

Prouerb. 19. Falsus testis iuxta scripturam, impunitus non sit. *Arel. i. c. 14.*

CAP. VI.

24 q. 4. c. 10. itaque. Homicidas, & falsos testes à communione Ecclesiastica submouendos, nisi pœnitentiæ satisfactione crimen diluerint. *Agath. ca. 37. Venetum ca. 1. Raban. ca. 13. de pœnit. Burch. l. 6. c. 29. Iuo par. 10. c. 38. & 158. decr.*

CAP. VII.

d. 50. c. 7 Si Episcopus, presbyter, aut diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsauerit, aut testimonium falsum dixerit, ab officij honore depositus in monasterium retrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat. *Agath. ca. 50.*

CAP. VIII.

Si quis clericus in falso testimonio conuictus fuerit, reus capitalis criminis censeatur. *Epan. ca. 13.*

CAP. IX.

Si quis clericus furtum, aut falsitatem admiserit, quia capitalia etiam ipsa sunt crimina, communione concessa, ab ordine degradetur. *Aurel. iij. c. 8.*

CAP. X.

Si quis conuictus fuerit, alios ad falsum testimonium, vel periurium attraxisse, aut quacumque corruptione sollicitasse: ipse quidem vsque ad exitum non communicet; hi vero, qui ei in periurio consensisse probantur, post ab omni sunt testimonio prohibendi, & secundum legem infamia notabuntur. *Matiscon. c. 17.*

CAP. XI.

Decreuimus, vt laici homines legitime viuant, &c. & falsa testimonia non dicant. *Synod. Sueßion. sub Pipino.*

CAP. XII.

Vt comites, iudices, seu reliquus populus obedientes sint Episcopo, & inuicem consentiant ad iustitias faciendas, & munera pro iudicio non recipiant, nec falsos testes; ne per hoc peruertant iudicia iustorum, &c. *Arelat. sub Carolo c. 13.*

CAP. XIII.

De vilibus, & indignis personis non admittendis ad testimonium, quia periculum est, ne falsum testimonium dicant. *Turon. sub Carolo c. 34. vid. tit. Quales testes c. Summopere.*

CAP. XIV.

Episcopi consentientes sint comitibus, & iudicibus ad iustitias faciendas; & vt nullatenus per aliquorum mendacium, vel falsum testimonium, neque per periurium, aut per praemium lex iusta in aliquo deprauetur. *Magunt. sub Carolo c. 8. Magunt. sub Raban. c. 7. Burc. l. 15. c. 4.*

CAP. XV.

Ex corde cunctos attentius inuicem diligere (*Petrus Apostolus*) insinuabat, non falsum testimonium dicere, &c. non iurare, ne forte periures, veritatem ex corde, & ore proferre; &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. c. 21. ex Clement. ep. 1.*

CAP. XVI.

Dicendum est eis (*fidelibus*) vt à falso testimonio abstineãt, scientes, & hoc grauissimum scelus esse, & ab ipso Domino in monte Sinai prohibitum, dicente eodem Domino; Non falsum testimonium dixeris, siue; Testis falsus non erit impunitus. *Theod. ad presb. Aure. c. 27.* Exod. c. 20. Deut. c. 5.

Communia de testibus.
Tit. V.

CAPVT I.

Debet esse presens is, contra quem faciẽda est inquisitio; nisi se per contumaciam absentauerit, &c. & non solum dicta, sed etiam nomina testium sunt ei, vt quid, à quo sit dictum, appareat, publicanda; nec non exceptiones, & replicationes legitimæ admittendæ, ne per suppressionem nominum infamandi; per exceptionum vero exclusionem deponendi falsum audacia tribuatur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 8.* De accus. qualiter, & quando. c. 24. ap. Greg. ix. & in 4. coll. eo. titu. c. 4.

CAP. II.

Sacro approbante concilio prohibemus, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti commonitione præmissa, & præsentibus idoneis personis, per quas, si necesse fuerit, possit probari monitio, promulgare præsumat, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 47.* De sent. excom. c. 48. apud Greg. ix. c. 5. in 4. coll.

CAP. III.

Quamquam sacerdotum testimonium credibilius habeatur, tamen ipsi in sæcularibus negotijs pro testimonio, aut cõficiendis instrumentis non rogentur; quia eos in talibus rebus esse non cõuenit. Si autem † cruentę causæ aliquid viderint, aut audierint, vbi nullæ idoneæ sæcularium inueniantur personæ, ne veritas occultetur, & malus vt bonus existimetur, in prouidentia proprij sit Episcopi, vt, 14. q. 2. c. 2. † euentu alicuius causæ interfuerunt.

aut coram se,& competentibus iudicibus, aut aliter veritatem honorifice attollant. *Eugen.y. & Leo iv.in syn.hom.c.13.*

C a p. III.

Cum Episcopus accusatus ad iudicium venerit,congruum sibi locum eligat, quo absque timore suos, si necessitas exposcerit,testes habere valeat, &c. *Fælix ij. in synod.Rom. epist. 1.ca.8.Capitul.lib. 6.ca.287.Ino lib.4.tit.8.c.5.panorm.*

C a p. IV.

2. q. 1. c.vlt. Præceptum est in antiquis canonibus Episcopos eiectos, atque suis rebus expoliatos Ecclesias proprias recipere, &c. Iudices esse decernentes Episcopos recta sapientes, & in Ecclesiam conuenientes, vbi testes essent singulorum, qui oppressi videbantur. *Zephyr. epist. 2.in princ. Hadrian. ad Episc. Mediom.cap. 13. Ino lib.4 tit.6.ca.1.& 2 panorm.& par.5.c.265. decr. Burc.l.1.c. 153.Capit.l.6.c.287.& l.7.c.129. in addit.*

C a p. V.

5.q.2.c.3 Canonica parrum instituta non semel, sed sæpissime clamant, nec accusationes, nec testimonia vllum per scripta posse proferre: nec de aliis negotiis quicumque testimonium dicant, nisi de his, quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur. *Damas.ep.6.in fi. Ansel.li.3. c. 47.*

C a p. VI.

3.q.2.c. 7.in fin. De test.c.2. apud Gregor. lx.& in 3.col.c.3. †Nouella xc. cap. vi. Iusti-niani.f. Quod dicit Episcopus (*Stephanus*) quia se absente aliqui vilissimi sint testes exhibiti: Hoc si verum est nullius esse momenti lege noscendum est. Constitutione nouella, quæ de testibus loquitur. † cap. 16. Hoc quoque sæpius agnouimus: quoniam quidam aut apud locorū defensores, aut apud carissimos prouinciarum iudices, aut etiam, vt assolet, hic apud virum clarissimum magistrum census ingrediuntur, & queruntur tanquam ab alio passi aliquid contra leges, aut aliter læsi, aut damnificati testes volentes producere. At ne postea obiiciatur eis, quia per vnam partem gesta confecta sunt; oportet,& illum, qui impetitur, in ipsa ciuitate constitutum, vbi testimonia dantur, admonitum à iudice,siue à defensore aduenire, & audire attestationes: si vero noluerit aduenire, sed contempserit, vt ex hoc ab vna parte testimonia aduersus eum inutilia sint: Sancimus huiusmodi testimonia ita valere, ac si non ex vna parte consisterent, sed etiam ipso præsente fuissent facta: Si enim recusauerit,& venire noluerit, & audire, quæ deponuntur;cum vtique in publico sit, & non ex ineuitabili quadam necessitate venire non possit; similis aduenienti erit, & nulla vtilitas ex contemptu suo ei adhibebitur: sed videbuntur quidem in vtriusque præsentia probationes factæ. Ecce admonendus est semper aduersarius, vt ad audiendos testes adueniat. Quod quia hic omissum est, necesse est, vt quod contra leges actum est, firmitatem non habeat,&c. *Gregor. Ioan. Defensori li. xi. regist.ep. 54 ad fin. Authent. de test.p. Et hic vero. Ansel.l.3. c.90.Cæsar.l.5.c.54.*

C a p. VII.

Nouit prudentia tua, quod personis absentibus accusationem per scripta, canonica non probet auctoritas: nec absque partium disceptatione per cognita in examinatione recipiat caussas. *Greg.vij. Gozelino Burdegalen. Archiep.l.2.reg.ep.2.*

C a p. VIII.

Locus suspectus murandus est in alium vicinum, vbi possit accusatus, aut accusator testes adducere, & caussam agere. *Carthag. ca. 30.G.*

C a p. IX.

Qui forte in Ecclesia quamlibet caussam, iure Apostolico Ecclesiis imposito, agere voluerit, & fortasse decisio clericorum vni parti displicuerit, non liceat clericum in iudicium ad testimonium deuocari eum, qui cognitor, vel præsens fuit: & nulla ad testimonium dicendum Ecclesiastici cuiuslibet persona pulsetur. *Carth.c.60.G.Carth.v.c.1.Afric.c.26.Capit.l.7. c.91.Ansel.l.5.c.82.Ino par.6.c.230.* 2. q. 6. statuimus c.37.

C a p. X.

Transmarina iudicia non possunt habere necessarios testes, cum ætate, vel morbo, vel aliis rebus impediantur. *Carth. c.138. G. Carth. vi.in fin.ep.ad Celest. Afric.conc.in fine.*

C a p. XI.

Omne, quod testibus adstipulatur, tunc verius constat, cum id adiectio iurationis affirmat. Quod si & testis deficiat, innocentis fidem sola iurisiurandi taxatio manifestat, &c. *Tolet.viij.c.2. Ino l.8.tit.8.c.1.panor.& par.12.c.2. decr.* 22.q.1.c. 1.

C a p. XII.

Si pro culpis minimis, vt assolet (*qui dignitatem palatinis sunt consecuti*) flagellorum ictibus à Principe verberentur; non ex hoc, aut testimonium amissuri sunt, aut rebus sibi debitis priuabuntur. *Tolet.xiij.c.2.*

C a p. XIII.

Sic Gregorius decreuit: Per idoneos, vt præmisimus, testes, sacramento (*Episcopus*) inquiret de malæ famæ presbytero; & qui promde iurabunt, hoc modo singuli iurent: De hoc, quod me interrogabis de isto presbytero, quid inde sciam, me sciente, nec mendacium tibi dicam, nec veritatem reticebo; sic me Deus adiuuet, & isti sancti Dei Post illud sacramentum interrogari debet hoc modo; Sancti canones præcipiunt, vt presbyteri talem accessum, & frequentationem, ac cohabitationem cum fœminis non habeant, vnde mala suspicio, & inconueniens sacerdoti fama possit exire: propterea dic mihi, si vidisti, aut pro certo scis, talem accessum, vel frequentiam, aut cohabitationem habere feminas cum isto presbytero, vnde mala suspicio esse possit, & mala fama poterit exire: in illo sacramento, quod modo iurasti, vt veritatem inde non reticeas, & mendacium inde non dicas. *Trosle.c.9.*

Cap. VII.

3.q.9.c. 10. decernimus. Confitetur de omnibus, quisquis se subterfugere iudicium dilationibus putat, &c. nam manifestum est confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio purgandi se occasione non vtitur, &c. Nihil enim interest, vtrum praesenti examine omnia, quae dicta sunt, comprobentur, cum ipsa quoque pro confessione, procurata toties constet absentia, &c. *Bonif. .2. Burc.l.1.c.161.Iuo par.5.ca. 271.decr. Ansel.l.3.c.34.*

Cap. VIII.

Ideo vocatur ad iudicium certe quaecumque persona, vt aut fateatur obiecta, aut conuincatur obiectis. Post confessionem porro litterarum tenore depromptam, cur ad iudicium vocaretur Acacius, qui se confessus est Petro, quem petiit à sedis Apostolicae praeceptione damnari, communione sociasse. *Gelas.ep.7.ad Episc.Orientis.post princ.*

Cap. IX.

Quamquam ea, quae vi impulsionis fiunt, canonum minime censura recipiat, & iure habeantur infirma: quia ipse ea dissoluit, qui iniustum fateri, sicque compellit: sed magis illa suscipienda est, & amplectenda confessio, quae ex spontanea voluntate monstratur procedere, sicut apud nos fecisse dignosceris, &c. *Greg. Anastas.presbyt.l.5.ep.64.regist.*

Cap. X.

Si confessionem subtilitas examinis ex occulcis eliceret, & non afflictio vehemens extorqueret, quae frequenter agit, vt & noxios sese fateri etiam cogantur innoxij. Nam postquam Episcopus (*Pompeius*,) vt dicitur, cum cruciari custodia, cremarique fame se asserit, scire debetis, si ita est, vtrum noceat, si sic fuerit extorta confessio? *Greg. Constantio Episc. Medulanen. l.8.regist.ep30.*

Cap. XI.

Iudex criminosum discutiens, non ante sententiam proferat capitalem, quam aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes conuincatur. *Hadrian. ad Episc. Medrom.ca.53. Anian.l.9.tit.30.constit.1.Cod. Theodos.fiue 40.in integro libro, qua est constit.16.l. 9.tit. 47. Cod.Iustin. Burchar. lib.16.ca.6. Iuo lib.4.tit.11.ca.4.ponorm. Ansel.lib.3c.77. Capit.lib.7.c.170.& li.5. c.156.*

Cap. XII.

Sicut audita mala tarde credidimus, ita tot probationibus cognita citius punire necessario procurauimus, & hoc iure: nam ad cognoscendam, & condemnandam impietatem Nestorij sancta Ephesina synodus solam epistulam eius, quam ad Beatum Cyrillum scripserat, recitatam sufficere credidit. Quinta praeterea synodus etiam iam mortuos Origenem, atque Theodorum, per eorum damnanda scripta non recte sapuisse repertos, anathemate perculit. Sanctus quoque Papa Gelasius de damnatione Acacij vestrae quondam vrbis Episcopi ad Dardanos scribit, dicens: Hic si examinatio quaeritur, iam iudicio non erat opus, postquam litteris suis ipse confessus est. Christi praeterea confessor Papa Martinus Cyrrhum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum CP. solis eorum in sua sacra synodo scriptis recensitis, damnationi contradidit. Haec ergo, & tot praedecessorum meorum exempla sequentes solemniter nos Photium, & complices eius damnasse manifestum est: praesertim cum ex vobis audierimus in scriptis, Ignatium, qui merito Christus Domini dicendus est, à subiectis, & inferioribus suis sententiae gladio transuerberatum fuisse, ac detrimentum dignitatis propriae pertulisse, quod apte secundum Dauid in Saule, quem dicit Christum Dei nuncupatum; abiectus tamen à Domino iam dignoscebatur, exhortuisse, Regum prodit historia. Qui dum ex ore pueri Amalachitae, etiam mendaciter dicentis audisset, quod occiderit Saulem, non alia certitudine requisiuit, sed protinus hunc percussit; dicens: Sanguis tuus super caput tuum: os enim tuum locutum est aduersus te, dicens: Ego interfeci Christum Domini. 3.Reg.x *Nicol.ad Michael. imp.in ep. quae incip.: Quanto maiora, post med. vide Ephesinam syn. C P. c. 6. C P. y. actio.vi. c.11.Gelas.ep.11.Mart.in Lateran.synod.secret.4.*

Cap. XIII.

Confessionem, quam non voluntas, sed vis extorsit, nequequam pro confessione recipimus. *Nicol.ad Lothar.Regem ep.51.post princ.*

Cap. XIV.

Non licet Episcopos, vel aliquos etiam minorum graduum clericos absque veris, & innocentibus testibus, vel nisi manifeste conuictos, aut sponte confessos damnare. *Steph. & alij ad Damas.*

Cap. XV.

Decreuimus, vt nullus deinceps ex palatini ordinis gradu, vel religionis sanctae conuentu, regiae subtilitatis astu, &c. citra manifestum, & † eiusdem suae culpae Indicium ab honore sui ordinis, vel seruitio domus regiae arceatur, &c. Repulso omni terrore sub circumspecta, & diligenti custodia habeantur, vt tempus, quo iudicati eos oporteat, nullo modo sub fraudulentia dilatetur, quo ab vxoribus, vel propinquis, atque etiam rebus suis diutissime separati professionem suam videatur dedisse inuiti. Quae tamen, & si dara fuerit, modis omnibus non valebit, sed iuxta superiorem ordinem, illud tantum pro vero accipiatur, quod ex ore eius agnitum generali fuerit iudicio comprobatum. *Tolet.xiij.c.2.* † euidens.

Cap. XVI.

Homicidas, &c non prius condemnant iudices, quam ipsi accusationem confessione sua confirmauerint, vel ab alijs apte conuicti fuerint. *Theodoret.ad Leonem post epistulam 60.B. Leonis.*

De expurgatione. Tit. VIII.

CAPVT I.

De hære. c.4. Gr. ix. c.2. eod.tit.in 4. coll.

QVi inuenti fuerint sola suspicione (*hæresis*) notabiles, nisi iuxta considerationes suspicionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur, &c. Ipse autem Episcopus ad præsentiam suam conuocet accusatos de hæresi, qui nisi se ab obiecto reatu purgauerint, vel si post purgationem exhibitam, in pristinam fuerint relapsi perfidiam, canonice puniantur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c.3.*

Cap. II.

Ne cler. vel mon. c.9. Gre. ix. c. 2. eod tit. in 4. coll.

Ne quisquam purgationi aquæ feruentis, vel frigidæ, seu ferri candentis, ritum cuiuslibet benedictionis, aut consecrationis impendat, saluis nihilominus prohibitionibus de monomachiis, siue duellis antea promulgatis. *Innocent. iij. in concil. general. Lateranen. ca. 18.*

Cap. III.

2. q. 5. c. 6.

Habet hoc proprium antiqui hostis inuidia, vt quos in prauorum actuum perpetrationem, Deo sibi resistente, deiicere non valet, opinionem eorum, falsa ad præsens simulando, dilaceret. Quoniam igitur quædam contra sacerdotale propositum de Leone fratre, & coëpiscopo nostro sinister rumor aspersit, verum vera essent districta diutius fecimus inquisitione perquiri: & nullam in eo de his, quæ dicta fuerant, culpam inuenimus. Sed ne quid videretur omissum, quod nostro potuisset dubium cordi remanere, ad beati Petri sacratissimum corpus districta eum ex abundanti fecimus sacramenta præbere. Quibus præstitis magna sumus exultatione gauisi, quod huiuscemodi experimento innocentia eius euidenter enituit. Pro qua re gloria vestra prædictum virum cum omni caritate suscipiat, & reuerentiam ei, qualem sacerdoti deceat, exhibeat; ne qua in cordibus remaneat de his, quæ sunt iam purgata, dubietas: sed ita supradicto vos Episcopo deuotissime oportet in omnibus adhærere, vt congrue, decenterque Deum in eius persona, cuius minister est, videamini honorare. *Gregor. li. 2. regist. indict. 10. epist. 23. ad Iustinum Prætorem. Burchar. lib. 1. c. 194. Iuol. 5. tit. 1. c. 5. pan. & par. 5. c. 309. decr. Ansel. l. 6. c. 154. al. 162.*

Cap. IV.

Quia aliqua nobis de te fuerant nuntiata, quæ officij tui propositum non leuiter macularent, curæ nobis fuit, ea diu, ac subtili inuestigatione perquirere, & quoniam nihil, quod tibi noceret, inuenimus, ne qua de his, quæ dicta fuerant, suspicio remaneret, ad plenissimam te satisfactionem, si ab eis insons extiterit, ad sacratissimum corpus beati Petri Apostolorum Principis districta fecimus sacramenta præbere. Et ideo postquam nobis, vt oportuit, satisfactum est, dilectionem tuam præuidimus modis omnibus absoluendam, &c. *Gregor. Martino diacono & Abbati. l. 6. regist. ep. 18.*

Cap. V.

Quæ de caussa Maximi sint agenda, ex epistulis, quas ad vos ante transmisimus, agnouistis. Sed quia qualis de hac re fraternitatis vestræ voluntas sit, ac magis petitio à præsentium latore Castorio chartulario nostro renuntiante cognouimus; ideo si idem Maximus coram vobis, & prædicto chartulario nostro, de simoniaca hæresi præstito se sacramento purgauerit, atque de aliis ante corpus sancti Apollinaris, vt scripsimus, tantummodo requisitus liberum se esse responderit, caussam ipsius fraternitati vestræ, de eo, quod excommunicatus missarum solemnia agere præsumpserit, iudicio committimus, qua debeat pœnitentia talis culpa purgari. *Gregor. lib. 7. regist. epist. 79. Mariniano Episc. Rauennati.* 2. q. 5. c. 9.

Cap. VI.

Quanto à nobis credi tibi, & necessarias vides caussas iniungi; tanto te strenuum debes, & sollicitum exhibere. Proinde si maximus Salonitanus præstito sacramento firmauerit, se simoniaca hæresi non teneri, atque de aliis ante corpus sancti Apollinaris tantummodo requisitus innoxium se esse responderit, & de inobedientia sua pœnitentiam, sicut deputauimus, egerit, volumus, vt ad consolandum illum, epistulam, quam ad eum scripsimus, vbi ei & gratiam nostram, & communionem nos reddidisse signauimus, experientia tua dare debeat: quia sicut in contumacia persistentibus seueros nos esse conuenit, sic iterum humiliatis, & pœnitentibus negare locum veniæ non debemus. *Greg. li. 7. regist. indictio. 2. ep. 80. Castorio notario.* 2. q. 5. c. 8.

Cap. VII.

Mennam reuerendissimum fratrem, & coëpiscopum nostrum, postquam ea, quæ de eo dicta fuerant, requirentes, in nullo inuenimus culpabilem esse, qui insuper ad sacratissimum corpus beati Petri Apostoli sub iureiurando satisfaciens, ab his, quæ obiecta eius opinioni fuerant, se demonstrauit alienum, reuerti illuc purgatum, absolutumque permisimus: quia sicut dignum erat, vt si in aliquo reus existeret, culpam in eo canonice puniremus; ita dignum non fuit, vt eum adiuuante innocentia diutius retinere, vel affli- 2. q. 5. c. 7.

gere in aliquo deberemus. *Greg. li. 11. epist. 8. ad Brunichildem Reginam Francorum. Burch. lib. 1. c. 196. Iuo li. 5. tit. 1. ca. 6. panorm. & par. 5. ca. 311. decreti.*

Cap. VIII.

2. q. 5. c. 5.

Presbyter, vel quilibet sacerdos, si à populo fuerit accusatus, & certi non fuerint testes, qui criminis illati approbent veritatem, iusiurandum erit in medio; & illum testem proferat de innocentiæ suæ puritate, cui nuda & aperta sunt omnia; sicque maneat in proprio gradu. *Gregor. iij. ep. 4. Bonifacio post princ. Trosle. c. 9. Burch. li. 2. c. 186. Iuo l. 1. tit. 1. c. 8. pan. & par. 6. c. 231. decr.*

Cap. IX.

Cum liber homo crimine fuerit appetitus, nisi iam pridem repertus est alicuius sceleris reus, aut tribus testibus conuictus pœnæ succumbit; aut si conuinci non potuerit, ad euangelium sacrum, quod sibi obiicitur, minime commisisse iurans absoluitur; & deinceps huic negotio finis imponitur, quemadmodum crebro dictus Apostolus doctor gentium attestatur: Omnis (*inquiens*) controuersiæ eorum finis ad confirmationem est iuramentum. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 86.*

Hebr. 6.

Cap. X.

d. 23. c. 5.

Illud est statuendum, vt quando ad eligendum Episcopum conuenerimus, si qua contradictio fuerit oborta, non præsumant ad purgandum eum, qui ordinandus est, tres Episcopi iam, sed postulentur ad numerum supradictorum, si haberi possunt, vnus, vel duo: & in eadem plebe, cui ordinandus est, discutiantur primo personæ contradicentium: postremo etiam illa, quæ obiiciuntur, pertractentur: & cum purgatus fuerit in conspectu publico, ita demum ordinetur. Si hoc cum vestræ sanctitatis animo concordat, roboretur vestræ dignationis responsione. Ab vniuersis Episcopis dictum est: satis placet. *Carth. c. 51. G. Carth. iij. c. 40. L. Afric. c. 17. L. Burch. l. 1. c. 6. Iuopar. 5. c. 60. decr. Ansel. l. 6. 55.*

Cap. XI.

11. q. 3. c. 36. Rursus.

Constitutum est, vt quoties clericis conuictis, & confessis, in aliquo crimine, vel propter eorum, quorum verecundiæ parcitur, vel propter Ecclesiæ opprobrium, aut insolentem insultationem hæreticorum, atque gentilium, si forte Ecclesiæ suæ adesse voluerint, & innocentiam suam asserere, intra annum excommunicationis hoc faciant; si vero intra annum caussam suam purgate contempserint, nulla eorum vox postea penitus audiatur. *Carth. c. 80. alias 79. G. Carth. v. c. 12. Afric. c. 46. Vormatien. c. 71. Ansel. l. 12. c. 28.*

Cap. XII.

17. q. 4. c. 24. de purgat. vulg. c. 2. in 1. col. depurg.

Qui presbyterum occidit, &c. si negauerit, si liber est cum † lxxij. iuret; si autem seruus se (*aliter*) purget. *Magunt. sub Raban. c. 24 Burch. li. 6. c. 7. Iuopar. 10. c. 136. decr. Pœnitent. Rom. tit. 1. c. 1.*

Cap. XIII.

nit. & remiss. c. 2. ap. Greg. ix. † al. xii. De purg. canon. c. 4. ap. Greg. ix. & in 1. coll. eod. tit. c. 3.

Si quis, quod non optamus, de gradu Ecclesiastico talibus nuptiis se consensorem, vel interuentorem (*loquitur de eo, qui raptori sponsa alienæ fauet*) manifeste prodiderit, à gradu proprio repellatur. Et si verisimilibus exinde suspicionibus fuerit propulsatus, & canonice nequiuerit approbari, secundum sanctorum patrum statuta se purgare cogatur. *Melden. c. 68. Burc. l. 9. c. 32. Iuopar. 8. c. 170. decr.*

Cap. XIV.

De purg. canon. c. 3. ap. Gr. ix. c. 1. in 1. coll. 1. Tim. 5.

Vt illæ, quæ quasi sanctimoniales, sub velamine religionis degere cognoscuntur, sed potius iuxta Apostolum in deliciis viuentes, mortuæ in diuinis oculis computantur; libidinibusque & cæteris carnis voluptatibus inseruire accusantur, &c. Si manifeste deregi non valuerint, erga Ecclesiam suæ opinionis malam famam legaliter purgare cogantur. *Meld. c. 70. Burc. l. 8. c. 50. Iuopar. 7. c. 68. decr.*

Cap. XV.

Si quis in exercitu, vel infra regnum sine iussione Dominica per vim hostilem aliquid prædari voluerit, aut fœnum tollere, aut granum, siue pecora maiora, vel minora, domosque infringere, vel incendere, hæc ne fiant omnimodo prohibemus. Quod si ab aliquo præsumptuose factum fuerit, sexaginta solidos, si liber est, sit culpabilis, & omnia similia restituat, aut cum duodecim testibus se purget. *Pist. c. 4.*

Cap. XVI.

2. q. 5. c. vlt.

Si Episcopo, aut presbytero caussa criminalis, hoc est homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit, in singulis missam celebrare, & secretam publice dicere, & communicare debet, & de singulis sibi imputatis innocentem reddere: quod si non fecerit, quinquennio à liminibus Ecclesiæ extraneus habeatur, sicut antiqui canones instituerunt. *Vormat. c. 10. Burc. li. 2. c. 199. Iuopar. 6. c. 272. decr.*

Cap. XVII.

Dist. 50. c. 33.

Sacerdotes, qui in crimine fornicationis fuerint accusati, & crimen illis non fuerit comprobatum, aut non manifestauerint: quid aliud agendum est, nisi quod in nono Cæsariensis sancti concilij capitulo legitur, ac demonstratur? Tamen si ipsi iuramento se voluerint purificare, licentiam habeant. Similiter, & diaconi, si fuerint accusati, peragant. *Vorm. c. 12. Iuo lib. 3. tit. 11. c. 4. panor. vide Neocæs. ca. 9.*

Cap. XVIII.

2. q. 5. c. 13. Huiusmodi purgationes, & similes iam absoluerunt, vt patet ex Innocētio iii. in hoc tit ca. Na quisquam

Sæpe contingit, vt in monasteriis furta perpetrentur, & qui hæc committunt, ignorantur. Idcirco statuimus, vt quando ipsi fratres de talibus se purgare debeant, missa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipse Abbas præceperit, præsentibus fratribus, & sic in vltima missæ celebratione, pro expurgatione sua corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi percipiant, quatenus ita inde inno-

centes se esse ostendant. *Worm. c. 15. Burc. lib. 11. c. 66.*

Cap. XIX.

Decernimus, vt iuxta diuinæ legis sanctionem, & secundum ipsius sedem ciuitaris, in qua ratio ventilatur, vnaquæque gens, & cuncta adiacens parochia subiaceat; ita vt auctoritate Episcopi, aut iudicij examine, aut sacramenti protestatione se expurget. *Magunt. sub Arnulpho c. 23.*

Cap. XX.

2. q. 5. c. 4. Si quis presbyter contra laicum, vel laicus contra presbyterum aliquam habet querimoniæ controuersiam, Episcopo præcipiente, fine personarum acceptione finiatur. Et laicus per iuramentum, si necesse sit, se purget. Presbyter vero vice iuramenti, per sanctam consecrationem interrogetur, quia sacerdotes ex leui caussa iurare non debent; manus enim, per quam corpus & sanguis Christi conficitur, iuramento polluetur? absit; cum Dominus in Euangelio discipulis suis, quorum vicem nos indigni in sancta gerimus Ecclesia, dicat: Nolite omnino iurare, sit autem sermo vester, est, est; non, non; quod autem his abundantius est, à malo est. *Tribur. c. 21. Burch. l. 2. c. 182. Iuo l. 5. tit. 1. c. 9. pan. & par. 6. c. 227. decr. Cæsar. l. 6. ca. 6.* (Mat. 5.)

Cap. XXI.

2. q. 5. c. 15. nobilis. Si quis fidelis libertate notabilis aliquo crimine, aut infamia deputatur, vtatur iure, iuramento se excusare; si vero tanto, talique crimine publicatur, vt criminosus à populo suspiretur, & propterea superiuretur, aut confiteatur, & pœniteat; aut Episcopo, vel suo misso discutiente, per ignem candenti ferro caute examinetur. *Tribur. c. 22. Burchar. li. 16. ca. 19. Vide Gotbor. leges l. 6. tit. 1. c. 3. has purgationes admittentes, hodie alio iure vtimur. A.* (De purg. vulg. c. 1. in 1. coll. & decanon. apud Greg. ix.)

Cap. XXII.

2. q. 5. c. 16. Si mala fama ex verisimilitudine per parochiam de presbytero exierit, & accusatores, atque testes legales defuerint, ne infirmorum corda de mala fama presbyteri percutiantur, & ne vituperetur ministerium nostrum, neque securiores presbyteri existentes in peccatum labantur; secundum decretum Gregorij iunioris, sit iusiurandum in medio, & habeat malæ famæ presbyter in sacramento purgationis suæ eum testem, quem habebit & iudicem. Et quoniam legimus in epistulis Gregorij, sæpe in famatum sacerdotem in purgatione suæ malæ famæ tantum iusiurandum præbuisse, & legalis ac Apostolica, & canonica auctoritas viciniæ testium testimonium recipit ad condemnationem, non ab re videtur, si recipiatur ad purgationem, &c. & Carthaginenses canones decernunt, vt in purgatione presbyteri, & diaconi testes adhibeantur; conueniens esse dicimus, vt si presbyter infamatus fuerit, & accusatores, vel testes defuerint, secundum quantitatem & qualitatem caussæ, atque personæ vtilitatem, ac sanationem cordium infirmorum, aut singulus, aut cum aliis duobus testibus, aut cum aliis sex testibus seipsum per sacramentum à mala opinione purget, &c. Experti sumus quosdam ad inuicem conspirasse, vt se mutuo in sua purgatione adiuuarent: (*Ideo*) non incongrue videtur, cum credibili misso Episcopi, presbyteri, qui in purgatione infamati sacerdotis, & vna cum eo ad iusiurandum se obtulerunt, talem examinationem per aduocatum recipiant, vt in sacramento se Deo non perdant, sicut quosdam hic clam reuictos comperimus. *Trosle. ca. 9. ante fin. Iuo par. 6. c. 420. decr.*

Cap. XXIII.

Interrogatum est, si duo in adulterio inculpati fuerint, & vnus profiteretur, & alter negaret, quid inde agendum esset: Decretum est à sancto concilio, vt ille, qui negauerit, probabili iudicio se expurget. Et qui professus fuerit, digne pœnitentiam agat. *Salegunstad. ca. 7. post Burchar. decret. Iuo par. 5. ca. 173. decret.* 2. q. 5. c. 24.

Cap. XXIV.

Statuit sancta synodus, si duo de adulterio accusati fuerint, & ambo negauerint, & orant sibi concedi, vt alter illorum vtrosque diuino purget iudicio: si vnus in hoc deciderit, vt ambo rei habeantur. *Salegunst. c. 14. Iuo par. 15. ca. 180. decr.* 2. q. 5. c. 25.

LIBER XXXIII.

De Sententia, & Appellationibus.

Pars Prior de Sententia.

Non valet ſententia prolata à non iudice. Tit. I.

CAPVT I.

NVLLVS Epiſcopus alterius parochianum præſumat retinere, aut ordinare abſque eius Epiſcopi voluntate, vel iudicare, ſalua tamen in omnibus Apoſtolica auctoritate. Quia ſicut irrita erit eius ordinatio, ita & iudicatio, quoniam cenſemus, nullum alterius iudicis, niſi ſui, ſententia teneri. *Nican.c.26. apud Iul.ep. 2.cap.6. vide Apo.35.G.36.L.Xyſt. ij.epiſt.2.cap.2. Calliſt.epiſt.2.Hadrian.ad Epiſc. Mediom.cap. 16. Magunt. ſub Arnul.cap.14.Capitul.lib.7.cap. 308. & in addit.cap. 149.*

CAP. II.

3.q.8.c. 2. Nullum ſententia à non iudice dicta constringat, quia leges ſæculi id ipſum fieri præcipiunt, &c. *Zephyr.epiſt.1.in princ. Anſel. lib. 2.cap.37.*

CAP. III.

9.q.2.c. 1. Nemo alterius terminos vſurpet, nec alterius parochianum iudicare, aut excommunicare præſumat, quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio, nec rata erit, nec vires vllas habebit, quoniam nullus alterius iudicis, niſi ſui, ſententia tenebitur, aut damnabitur. Vnde & Dominus loquitur dicens:
Prou.22. Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui, &c. *Calliſt. epiſt.2.poſt princip. Iuo par. 14. cap. 72. decreti. Anſel.lib.6.cap.120. Capitul.lib. 7.cap.37. Caſar. lib.5.cap.18.*

CAP. IV.

Hæc omnino in ſacerdotum cauſſa forma ſeruetur, ne quemquam ſententia non à ſuo iudice dicta constringat. *Fabian. epiſt.3.cap. 5. Xyſt. iij.epiſt.vnic.cap.5. Gregor. lib. 11. regiſt. epiſt. 52. Burch. lib.1.cap. 165. Iuo par.5.cap. 275. decr. Vide conſtit. Gratiani, & alterum Imperator. lib.7.tit.48.cap.vlt. Cod.Iuſtin. & Anian. lib. 4. tit.14.Cod.Theodoſij.*

CAP. V.

Ab Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus nouimus conſtitutum, &c. Nec peregrina iudicia debere fieri; nec quemquam alterius iudicis, quam ſui, ſententia debere constringi. *Euſeb. epiſt.3.in princip. Burch.lib.1.cap.163. Iuo par.5.cap. 275.decr.*

CAP. VI.

Similiter ſtatuit præfata ſynodus Nicæna, vt nullum ſententia niſi à ſuo iudice dicta constringat. *Iul. epiſt. 2.cap.34. Anſelm. lib. 3. cap.21.*

CAP. VII.

De aliena Eccleſia clericum ordinare, aut iudicare nullus vſurpet, niſi eius Epiſcopus precibus exoratus concedere voluerit: quod etiam Nicæna videtur ſynodus continere. *Innocen.epiſt.2.cap.7. Iuo lib.3.tit.5.cap.23. panor. vide Nican.16. & 17.* d.71.c.2.

CAP. VIII.

In clericorum cauſſa huiuſmodi forma ſeruetur, ne quemquam eorum ſententia, à non ſuo iudice dicta, constringat. *Hadrian. ad Epiſcop. Mediom.cap.37. Anſel.lib.3.cap.88. Deuſded. cap.3.* 11.q.1.c. 50.

Ante ſententiam nemo deſeratur à ſuis. Tit. II.

CAPVT I.

HÆc ſancta ſynodus definit, & ſtatuit, quod nullus laicorum, vel monachorum, aut aliquis ex catalogo clericorum ante diligentem examinationem, & ſynodicam ſententiam, à communione ſe ſeparet proprij Patriarchæ, licet criminalem quamlibet cauſſam eius ſe noſſe prætendat; ſed neque recuſet nomen ipſius referre inter diuina myſteria, vel officia. Similiter autem Epiſcopos, & presbyteros, qui in terris, ciuitatibus, & regionibus ſunt; erga proprios Metropolitas affectare mandamus; quod etiam circa Patriarcham ſuum facere Metropolitas oportet. Sin vero quis aduerſus hanc ſanctam ſynodum deprehenſus fuerit agere, ſi quidem Epiſcopus, aut clericus eſt, ab omni ſacerdotali operatione decidat, & honore: monachus autem, aut laicus ſegregetur ab omni Eccleſiaſtica communione, atque collegio, quouſque conuerſus per pœnitentiam recipiatur. *Synodo viij. gener. CP. ſub Hadr. 9.c.10.*

CAP. II.

Nonne directa ſunt verba canonum quicumque clericorum ab Epiſcopo ſuo ante ſententiæ tempus pro dubia ſuſpicione diſceſſerit; manifeſtam eum manere cenſuram? &c. Lex Eccleſiaſtica Pontificem ab aliis accuſatum; priuſquam ſub luce obiecta conſtiterint, exigit non relinqui. *Ennod. pro Symmac. ante med. Iuo par.6.cap.340. & 341.decr.* 8.q.4.c. vnico.

De discordia iudicum.
Tit. III.

CAPVT I.

6.q.4.c. 1. SI Episcopus de aliquibus criminibus accusetur, & de eo Episcopi eius prouinciæ discordent, aliquibus innocentem, aliis nocẽtem iudicantibus; de tota controuersia Metropolitanus ex proxima prouincia, alios euocet, qui iudicent simul cum eiusdem prouinciæ Episcopis. *Antioch. cap. 14. Mart. Brac. cap. 13. Burch. lib. 1. cap. 150. Iuo par. 5. cap. 263. decr. Ansel. lib. 5. cap. 77. in addit.*

CAP. II.

ibid. Si quis Episcopus de aliquibus criminibus accusatus ab omnibus eius prouinciæ Episcopis iudicetur, omnesque eiusdem sententiæ sint, ab aliis non iudicetur, sed firma maneat sententia Episcoporum. *Antioch. cap. 15. Ansel. lib. 5. cap. 65.*

CAP. III.

6.q.4.c. 2. SI quis Episcopus in aliquibus caussationibus iudicatur, & viderit ipsos Episcopos, qui in prouincia sua sunt, inter se iudicio discrepare, & alij videantur, eum, qui iudicatur, iustificare, alij condemnare; pro definitione huius dissensionis hoc placuit sancto concilio, vt de prouincia vicina alter Metropolitanus conuocetur Episcopus, vt per eum confirmetur, quod secundum rectum placuerit canonem. *Mart. Brac. c. 13. Antioch. c. 14.*

Ne Episcopatus adimatur Episcopo ante sententiam. Tit. IV.

CAPVT I.

deinde c. 1. apud Greg. ix. & in 1. coll. ADimi Episcopo Episcopatum antequam caussæ eius exitus appareat, nulli Christiano videri iure potest. *Fælix cum lxx. Episcop. epist. 2. ante med. Hadria. ad Episcop. Mediom. c. 5 Carth. cap. 88. G. Afric. cap. 54. L. Burch. lib. 1. cap. 181. Iuo par. 5. cap. 297. Capitul. lib. 7. c. 143. in additis.*

De executione sententiæ.
Tit. V.

CAPVT I.

d. 48. c. 1. SI neophytus Episcopus, aut presbyter, aliquod mortale peccatum fecisse deprehẽdatur, & à duobus, vel tribus testibus conuincatur, cesset à clero. Qui contra hæc repugnet, vti magni concilij impugnator de clero periclitetur. *Nican. c. 2. Mart Brac. c. 22.*

CAP. II.

11 q. 3. c. 3. Si clericus cuiuscumque honoris sit, in aliquo crimine Episcoporum iudicio sit damnatus, non liceat eum, siue apud Ecclesiam, cui præerat, siue ab aliquo homine defendi, pœna adiecta damni, pecuniæ, & honoris, vt neque ætas, neque sexus excuset. *Carthag. cap. 63. G. Carthag. v. cap. 2. L. Afric. cap. 29. L. apud Aquisgr. sub Ludou. cap. 48. Deusded. par. 4.*

CAP. III.

Sicut sine iudicio quemquam nolumus condemnari; ita quæ definita fuerint, nulla patimur excusatione differri. *Greg. Dominico Domitiano lib. 8. regist. epist. 50. Ansel. lib. 3. cap. 85. Tarrac. lib. 2. cap. 57.* 2. q. 1. c. 3.

CAP. IV.

Nullus contentionibus finis imponitur, si impleri ea, quæ iudicata fuerunt, differantur. Filius noster Placidus questus est nobis, ea, quæ inter eum & actores Ecclesię Dei iudicio definita sunt, fraternitatem vestram nolle complere, &c. Scriptis vos præsentibus adhortamur, vt subtiliter requirere debeatis: & si quid minus impletum est; si tamen nihil est, quod iuste possit obsistere, sine discordia compleatur, &c. *Grego. Dono Episcopo Messanen. lib. 9. regist. epist. 46.*

Communia de sententiis.
Tit. VI.

CAPVT I.

CAueant iudices Ecclesiæ, ne absente eo, cuius caussa ventilatur, sententiam proferant; quia irrita erit, quippe & rationem pro actione reddent in synodo. *Nican. cap. 59. apud Iul. epist. 2. cap. 24. Eleuth. epist. vnic. ante fin. Fælix. epist. 1. ante med. Hadrian. cap. 49. ad Episcop. Mediomat. Carthag. iv. cap. 30. Burch. lib. 16. cap. 14. Iuo par. 6. cap. 319. decret. Anselm. lib. 3. cap. 28. Capitul. lib. 6. cap. 279. & lib. 7. cap. 219. Cæsar. lib. 5. cap. 65. Tarrac. lib. 2. cap. 58.* 3. q. 9. c. 2.

CAP. II.

Irritam esse iniustam Episcoporum damnationem decernimus, & idcirco à synodo retractandam. *Nican. cap. 63. apud Iul. epist. 2. cap. 27. Fælix epistula 1. ante medium. Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 54. Carthag. iv. c. 28. L.* 3. q. 6. c. 11. & 2. q. 3. c. 35.

CAP. III.

Neque in re* dubia detur sententia, nec vllum iudicium, nisi ordinabiliter habitum teneatur. *Nican. cap. 66. apud Iul. epist. 2. cap. 28. Zephyr. epist. 1. in princ. Fælix epist. 1. post princip.* * certa in dicetur. c. Qualiter, & quando. 24. de accus. ap. Greg. ix. & c. 4. in 4. coll.

CAP. IV.

Iuxta formam iudicij sententiæ quoque forma dictetur. *Innocen. iij. in conc. gener. Lateran. cap. 8. in fin.*

CAP. V.

Sententiam sanguinis nullus clericus dictet, aut proferat, &c. *Innocen. iij. in conc. gener. Later. cap. 18.* Ne cler. vel mon. c. 9. apud Greg. ix. c. 2. in 4. coll.

Cap. VI.

[c. Cum cessante. 60. de app. pel. ap. Greg. ix. cap. 4. in 4. coll.]

Siue iudex ordinatius, siue delegatus, aliquid comminando, vel interloquendo protulerit, quo executioni mandato alter litigantium grauaretur, & sano vsus consilio ab huiusmodi comminationis, vel interlocutionis effectu destiterit; libere in caussæ cognitione procedat; non obstante, si à tali comminatione, vel interlocutione fuerit appellatum; dummodo non sit ex alia legitima parte suspectus: ne processus negotij friuolis occasionibus retardetur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 36.*

Cap. VII.

[c. Aduersus 7. de immunit. Eccl. s. ap. Greg. ix. c. 3. de consib. in 4. coll.]

Constitutiones, & sententiæ, quæ ab excommunicatis huiusmodi, vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes, & irritæ habeantur, nullo vnquam tempore valituræ. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 46.*

Cap. VIII.

[3. q. 9. c. 11.]

Absente aduersario non audiatur accusator: nec sententia, absente parte alia, à iudice dicta, vllam obtinebit firmitatem. *Fælix. in synod. lxx. Episcopor. epist. 2. in med. Hadr. c. 5. ad Episcop. Mediom. them. 6. Iuo lib. 4. tit. 7. c. 2. panor. & par. 6. cap. 331. decret. & par. 5. cap. 248. Anselm. lib. 3. cap. 7. Cæsar. lib. 5. cap. 30. Tarracon. lib. 2. cap. 12.*

Cap. IX.

[15. q. 1. c. 8. d. 10. c. 2.]

Omne, quod irreprehensibile est, Catholica defendit Ecclesia. [Non licet ergo Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti, aliquid contra mandata diuina præsumere, nec quidquam, quod Euangelicis, propheticisque, &

[11. q. 3. c. 89. 25. q. 1. c. 8.]

Apostolicis regulis obuiat, agere. Iniustum enim iudicium, & definitio iniusta Regis metu, vel iussu à iudicibus ordinata non valet, nec quidquam quod contra Euangelicam, vel propheticam, aut Apostolicam doctrinam, constitutionemque eorum, siue sanctorum patrum actum fuerit, stabit: & quod ab infidelibus, aut hæreticis factum fuerit; omnino cassabitur. *Symmach. in synod. Rom. vi. ante fin. Callist. epist. 1. in fine. Marcellin. epist. 2. in fine. Hadria. ad Episcop. Mediom. cap. 70. Burchard. lib. 15. cap. 8. Iuo lib. 2. tit. 12. cap. 4. panor. & par. 4. cap. 231. decret. & par. 16. cap. 9. Deusded. par. 1. & 3. Capitu. lib. 5. cap. 248. & 251. Ansel. lib. 3. cap. 86. & 88. Tarraconen. lib. 5. cap. 39.*

Cap. X.

[2. q. 1. c. 10. Gen. 18.]

Deus omnipotens, vt nos à præcipitatæ sententiæ prolatione compesceret, cum omnia nuda, & aperta sint oculis suis; mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, priusquam manifeste agnosceret, quæ dicebantur, &c. Non ob aliud hæc, & alia multa per se inquirere dignatus est, nisi vt nobis exemplum daret ne præcipites in discutiendis, & iudicandis negotiis essemus: & ne mala quorumdā prius quā præsumat credere quisquam probaret. Cuius exemplo monemur, ne ad proferendam sententiam vnquam præcipites simus, aut temere indiligenterq; indiscussa quæque quoquo modo iudicemus, &c. *Euar. epist. 2. in med. Gregor. lib. 9. Moral. ca. 23. apud Aquisgranen. ca. 37. Tribur. cap. 22. Burchar. lib. 11. ca. 9. Iuo lib. 4. tit. 11. ca. 9. panorm. Anselm. l. 3. ca. 63.*

Cap. XI.

[30. q. 5. c. vlt.]

Nec litigantibus iudex prius sua velit sententia obuiare, nisi quando ipsi iam peractis omnibus nihil habeant in quæstione, quod proponant: & tamdiu actio ventiletur, quousque rei veritas inueniatur. *Eleuth. epist. vnic. in med. Nican. ca. 59. apud Iul. ep. 2. ca. 31. Hadr. c. 24. ad Episc. Mediom. Burch. l. 16. c. 30. Iuo par. 6. ca. 317. decr. Capit. l. 5. c. 246.*

Cap. XII.

[2. q. 1. c. 5. Primates.]

Patriarchæ, vel Primates accusatum discutientes Episcopum, non ante sententiam proferant finitiuam, quam Apostolica fulti auctoritate; aut reum se ipsum confiteatur, aut per innocentes, & regulariter examinatos conuincatur lxxij. testes. *Zephyr. ep. 1. in princ. Fælix ep. 1. post princ. Nican. ca. 61. apud Iulium ep. 2. c. 26. Burc. l. 1. c. 154. & 157. Iuo lib. 4. tit. 12. ca. 11. pan. & par. 5. c. 267. decr. Ansel. l. 3. c. 65. & 66. Tarrac. li. 2. c. 40.*

Cap. XIII.

[11. q. 3. c. 27. Quibus.]

Valde timenda est sententia Episcopi, licet iniuste liget aliquem; quod tamen summopere præuidere debet. *Vrbanus epistul. vnic. ante finem. Anselm. lib. 6. c. 145. & lib. 12. c. 25. Burchard. lib. 11. c. 1. Iuo par. 14. c. 74. decret.*

Cap. XIV.

Episcopi per singulas Prouincias obseruent, ne posteriores se prioribus suis præferant: nec eis inconsultis, nisi quantum ad propriam pertinet parochiam, aliquid agant: sed omnes de communibus eorum caussis consonam sententiam proferant, & determinent; quoniam aliter acta nullas vires habebunt, nec Ecclesiastica reputabuntur. *Lucius epist. 1. post princip. Burch. lib. 1. c. 54. Iuo par. 5. c. 164. decret.*

Cap. XV.

[2. q. 1. c. 13. † caritate al.]

Primo semper ante omnia diligenter inquirite, vt cum iustitia, & * veritate definiatis. Neminem condemnetis ante verum, & iustum iudicium. Nullum suspicionis arbitrio iudicetis: sed primum probate, & postea caritatiuam proferte sententiam. Et quod vobis non vultis fieri, alteri nolite facere. *Miltiad. epi. 1. in prin. Iuo lib. 4. tit. 12. c. 5. panor.*

Cap. XVI.

[35. q. 9. c. 5. Veniamus.]

Fuerat de Photino quoquo pacto aliquid vtique grauius constitutum. Verum quoniam id per tumorem falsum, vt asseritis, subreptum huic sedi, & elicitum per insidias demonstratis; quia res ad salutem rediit, veniam nos hanc in tantum, vobis annitentibus, post con-

demnationem more Apostolico subrogamus, tantisque vestris assertionibus, vobisque tam bonis, tam catis non dare consensum, omnibus rebus duris durius arbitramur. Pro vestra ergo approbatione, fratres carissimi, & sententia, ac postulatione Episcopum Photinum habetote, licitum ita constituere, vt deprecamini, & nostram in melius conuersam sententiam, labore, vel testimonio vestro compotes voti suscipite. *Innocen. epist.* 23. *cap.* 7.

CAP. XVII.

1.q.7.c. 13. Quoniam quidquid ab alterutra parte est iudicatum, omni videmus peruersitate confusum temporum necessitate perspecta, hac ratione decernimus ad veniam pertinere, quod gestum est, vt nihil deinceps contra præcepta beati Apostoli, nihil contra Nicænorum canonum constituta temptetur, &c. *Hilarius epist.* 1. *in princip.*

CAP. XVIII.

11.q.3.c. 64. Non debetis pœnam sustinere canonicam, in cuius damnatione non est canonica probata sententia. *Gregor. lib.* 2. *epist.* 9. *Antonio subdiacono.*

CAP. XIX.

De sent. & re iud. c. 2. *apud Greg. ix. & in* 1. *coll. c.* 3. Iurgantium controuersias celeri sententia terminate, & æquitati proculdubio conuenit, & rigori. *Greg. lib.* 2. *epist.* 28. *reg. Ioanni. Episcop. Rauennati.*

CAP. XX.

De sent. & re iud. c. 1. *apud Greg. ix. in* 1. *coll. c.* 2. Fraternitas tua, nescio quo mentis motu, diuino, humanoque iure contempto, abruptam protulit in eius (*Hadriani Thebanorum Episcopi*) damnatione sententiam, quæ licet non esset appellatione suspensa, contra leges tamen, canonesque prolata ipso non poterat iure subsistere. *Gregor. Ioann. Episcop. Primæ Iustinianæ. lib.* 2. *reg. indict.* 11. *epist.* 6. *vel cap.* 45.

CAP. XXI.

11.q.3.c. 74. Graue satis est, & indecens, vt in re dubia certa dicatur sententia. *Gregorius lib.* 4. *epist.* 30. *Constantio Episcopo Mediolanensi.*

CAP. XXII.

2.q.1.c. 7. in principio. Quærendum est, &c. si scriptis iudicatum est, & partibus præsentibus sententia recitata est. *Gregor. lib.* 11. *epist.* 50. *Ioanni Defensori.*

CAP. XXIII.

Quod dicitur, quia nihil scriptis iudicatum est, legendus est titulus xliv. libri vii. Codicis, quia scriptis debuit iudicari; nam ibi inter alia dicitur, atque præcipitur, vt sententia, quæ sine scripto dicta fuerit, ne nomen quidem sententiæ habere mereatur. *Gregor. Ioanni Defensori lib. xi. reg. ep.* 54. *in fine. vide l. Statutis, tit. xliv. Cod. de Sententiis ex periculo recitandis.*

CAP. XXIV.

Prælati iudicium semper inferioribus formidandum est, ne si ei non obedierint, licet ab eo forrassis iniuste ligentur, ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa, id est inobedientia, mereantur, &c. *Nicol. in ep. ad Michael. Imper. Incipit, Quanto maiora in med. & in epist. ad Archiep. CP. & suffrag. post med.*

CAP. XXV.

Iudicium, & sententia ab inimico lata nullius est momenti, &c. *Nicol. in epist. ad Michaël. Imperat. quæ incipit. Proposueramus. post princ.*

CAP. XXVI.

Iudicium, & sententia ab hæreticis, vel excommunicatis data, vel à schismaticis nulla est. *Nicol. supra. Carth. iv. c.* 21.

CAP. XXVII.

Irrita erit sententia Episcopi, nisi clericorum præsentia confirmetur. *Carthaginen. iv. c.* 23. *Burchard. lib.* 1. *c.* 114. *Ivo par.* 5. *c.* 214. *decret.* 15.q.7.c. 6.

CAP. XXVIII.

Qui accusatur, vel qui excommunicatur reconciliatus per scripturam accusari, vel 2.q.1.c.8. reconciliatus commendari iubetur. Et sic in Legum. cæteris huiusmodi in tantum scriptura deposcitur, vt sicut beatus Gregorius in commonitorio ad Ioannem Defensorem ex Romanis legibus sumens, scribit: Sententia, quæ sine scriptura profertur, nec nomen sententiæ habere meretur. *Hincmarus in syn. apud S. Medardum. Greg. lib* 11. *epist.* 50. & 54. *Burchard. lib.* 2. *c.* 197. *Ivo par.* 6. *c.* 269. *decreti.*

LIBER XXXIII.

De Appellationibus. Pars posterior.

A quibus appellare non liceat. Tit. I.

CAPVT I.

c. Cum in cunctis, 7. de elect. Greg. ix. c. 6. in 1. collect.

SI Archidiaconus in diaconum & Decani, & reliqui admoniti, non fuerint præfixo à canonibus tempore in Presbyteros ordinati, & ab illo remoueantur officio, & alij conferatur, qui & velit, & possit conuenienter illud implere; nec prosit illis appellationis diffugium, si forte in transgressionem constitutionis istius per appellationem voluerint se tueri. *Alexandr. iij. in conc. Later. c. 3.*

Cap. II.

De appel. c. 16 Gr. ix. c. 24. in 1. coll.

Reprehensibilis valde consuetudo inoleuit, &c. alij dum superioris sententiam, & disciplinam canonicam reformidant, sine vllo grauamine appellationem obiiciunt, & ad defensionem iniquitatis vsurpant, quod ad subsidium innocentium dignoscitur institutum, &c. Statuimus, vt nec subiecti contra disciplinam Ecclesiasticam ante ingressum caussæ in vocem appellationis prorumpant. Si vero quisquam pro sua necessitate crediderit appellandum; competens ei ad prosequendam appellationem terminus præfigatur: infra quem si forte *persequi neglexerit, libere tunc Episcopus sua auctoritate vtatur. Si autem in quocumque negotio aliquis appellauerit, & eo, qui appellatus fuerit, veniente, qui appellauerit, venire neglexerit, si proprium quid habuit, competentem ei recompensationem faciat expensarum: vt hoc saltem timore perterritus in grauamen alterius non facile quis appellet. Præcipue vero in locis religiosis hoc volumus obseruari; ne monachi, siue quicumque religiosi, cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra regularem Prælati sui, & capituli disciplinam appellare præsumant, &c. *Alex. iij. in conc. gener. Late. c. 6.*

** prosequi.*

Cap. III.

c. 1. de his, quæ fiunt à maiori par. c. Greg. ix. & in 1. collect.

Statuimus, vt nisi à paucioribus, & inferioribus aliquid rationabile fuerit ostensum; appellatione remota, semper præualeat, &c. quod à maioris, vel sanioris parte * concilij fuerit constitutum. *Alex. iij. in concil. Lateranen. c. 16.*

** capituli.*

Cap. IV.

c. Irrefragabil. 13. de off. iudic. ordin.

Sancimus, vt Ecclesiarum Prælati ad corrigendum subditorum excessum prudenter, & diligenter intendant: &c. Vt autem correctionis, & reformationis officium libere valeant exercere; decernimus, vt executionem ipsius nulla consuetudo, vel appellatio valeat impedire, nisi formam excesserint in talibus obseruandis. *Innoc. iij. in concil. gener. Lateranen. cap. 7.*

Greg. ix. & c. 1. in 4. coll.

Cap. V.

c. In singulis. 7. de stat. monach. Greg. ix. c. 2. in 4. collect.

Præsint quatuor Abbates capitulis monachorum, &c. & quod statutum fuerit, illis quatuor approbantibus, ab omnibus inuiolabiliter obseruetur, omni excusatione, & contradictione, ac appellatione remotis, &c. Præcipimus tam diœcesanis Episcopis, quam personis, quę præerunt capitulis celebrandis, vt per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, compescant aduocatos, patronos, &c. seu alios, ne monasteria præsumant offendere in personis, ac rebus, &c. *Innoc. iij. in concil. gen. Later. c. 12.*

Cap. VI.

c. Quia propter. 42. de electio. Gregor. ix. c. 9. in 4. coll.

Statuimus, vt cum electio fuerit celebranda, præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt commode interesse, assumantur tres de collegio fide digni, qui secreto singulatim voces cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis redacta, mox publicent in communi, nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto, vt is collatione adhibita eligatur, in quem omnes, vel maior, vel sanior pars capituli consenrit. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 24. vide c. 35. tit. v. c. 1.*

Cap. VII.

2. q. 6. c. 33. sane.

Si ex consensu partium iudices electi fuerint, etiam à pauciore numero, quam constitutum est, non liceat prouocari. *Carth. c. 15. G. Carthag. iij. c. 10. L. Inopar. 6. c. 363. decret. Cæsar. lib. 5. cap. 64.*

Cap. VIII.

2. q. 6. si autem. c. 38.

Ab electis iudicibus appellare non licet. Si appelletur, & eligat appellans iudices, & cum eois, contra quem appellatur; ab his non liceat appellare. *Carth. cap. 98. al. 96. G. Afric. cap. 63. L.*

Cap. IX.

2. q. 6. c. 92. A iudicibus.

Ab electis iudicibus non appelletur. *Carth. c. 123. G. Mileu. c. 24. L. African. c. 89. L. Iuo lib. 4. tit. 12. c. 8. panor. & par. 6. c. 365. decret. Cæsar. lib. 5. cap. 24.*

Appellatur ab omnibus ad Pontificem Maximum. Tit. II.

Vide lib. 1. de Pont. Max. tit. xv.

De appellatione ad synodum. Tit. III.

Vide lib. v. tit. xxxix.

De appellatione ad Patriarchas, & Primates. Tit. IV.

Vide lib. ij. tit. xviij.

De appellatione ad Archiepiscopos. Tit. V.

Vide lib. iij. tit. xii.

De appellatione ad Episcopos, & alios iudices. Tit. VI.

CAPVT I.

2.q.6.c. 4. Placuit, vt à quibuscumque iudicibus Ecclesiasticis ad alios iudices Ecclesiasticos, vbi est auctoritas maior, fuerit prouocatum, audientia non negetur. *Nican. cap. 57. apud Iul. epist. 2. c. 22. Lucius epist. 1. post princip. Hadrian c. 42. ad Episcop. Mediom. Carthag. c. 15. G. Carth. iij. c. 10. Iuo lib. 4. tit. 12. c. 9. panor. & par. 6. c. 363. decret. Capitul. lib. 5. c. 250. & lib. 7. c. 321. & in additis c. 141. Tarrac. lib. 6. c. 151.*

CAP. II.

Nullus sacerdotum caussam suam alieno committat iudicio, nisi ad sedem Apostolicam fuerit appellatum: sed vnusquisque comprouinciales iudices, & notos habeat; nisi aliquam vim temerariæ multitudinis illic timuerit; aut infestos, aut suspectos iudices habuerit: pro quibus caussis ad maioris auctoritatis iudices, & ad alias Prouincias appellare, & venire concessum est. *Cornel. epist. 2. in fine. Iuo lib. 4. tit. 5. c. 3. panor.*

CAP. III.

2.q.6.c. 9. Placuit. & c. 36. Hoc etiam. Si à iudicibus Ecclesiasticis ad alios iudices Ecclesiasticos, qui habent maiorem auctoritatem, appellatio fiat, non lædantur hi quorum sententia reuocatur; nisi conuinci possint per inimicitiam, vel affectionem iudicasse, aut gratia fuisse corruptos. Si pauciores iudices sint definitis, qui ex consensu partium electi sunt iudices, non licet appellare. *Carth. cap. 15.* 2.q.6.c. 39. Sane. *G. Carthag. iij. cap. 10. L. Iuo lib. 4. tit. 12. cap. 9. panorm. & par. 6. cap. 363. decreti. Cæsaraug. lib. 5. cap. 64.*

CAP. IV.

Constantinus vbique administrantium sententias imperfectas esse voluit, & ad Episcopos per appellationem refugiendum esse sanciuit, si qui vellent ciuiles iudices refutare. Firmam vero illorum sententiam iudicans, potioremque iudicum aliorum: & tamquam ab Imperatore prolatam, ab omnibus obseruandam, & inconuertibiles esse terminos synodales. *Tripar. lib. 1. c. 9.*

Communia de appellationibus. Tit. VII.

CAPVT I.

Vt debitus honor deferatur iudicibus, & litigatoribus consulatur super laboribus, & expensis; statuimus, vt vbi quis eoram idoneo iudice conuenerit aduersariū: ille ante sententiam ad superiorem iudicem absque rationabili caussa non prouocet; sed coram illo suam iustitiam prosequatur, non obstante, si dicat, quod ad superiorem iudicem nuntium destinauerit, aut etiam litteras impetrauerit ab eodem, priusquam de legato fuerint designatæ. Cum autem ex rationabili caussa putauerit appellandum, coram eodem iudice caussa probabili appellationis exposita, tali videlicet, quæ si foret probata, deberet legitima reputari; superior de appellatione cognoscat; & si minus eum rationabiliter appellasse cognouerit, illum ad inferiorem remittat, & in expensis alteri parti condemnet. Alioquin ipse procedat, saluis constitutionibus de maioribus caussis ad sedem Apostolicam perferendis. *Innocen. iij. in concil. gener. Lateranen. cap. 35.* De appell. cap. 59. Gregor. ix. c. 3. in 4. coll.

CAP. II.

Cum cessante caussa cesset effectus; statuimus, vt siue iudex ordinarius, siue delegatus aliquid, comminando, vel interloquendo protulerit, quo executioni mandato alter litigantium grauaretur; & sano vsus consilio ab huius comminationis, vel interlocutionis effectu destiterit, libere in caussæ cognitione procedat, non obstante, si à tali comminatione, vel interlocutione fuerit appellatum: dummodo non sit ex alia legitima caussa suspectus, ne processus negotij friuolis occasionibus retardetur. *Innocen. iij. in concil. gen. Lateranen. c. 36.* De appel. cap. 60. Gregor. ix. c. 4. in 4. coll.

CAP. III.

Iudex semper adhibeat, aut publicam (*si potest habere*) personam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribant, videlicet citationes, &c. interrogationes, & appellationes, &c. *Innoc. iij. in concil. generali Late. c. 38.* De probatio. c. Quoniā contra xi. Greg. ix. c. 3. in 4. coll.

CAP. IV.

Si requisitus humiliter (*iudex, qui aliquem sine iusta caussa excommunicauit*) processum huiusmodi non curauerit absque grauamine reuocare, grauatus apud superiorem deponat de iniusta excommunicatione querelam, &c. Si vero iudex suum recognoscens errorem, paratus sit talem reuocare sententiam; & is, pro quo lata fuerit, ne absque satisfactione reuo- De sent. excom. c. Sacro. 48. Greg. ix. c. 5. in 4. coll.

cet illam, appellet, appellationi non deferat in hac parte: nisi talis sit error, de quo meritoˣ possit dubitari; & tunc sufficienti cautione recepta, quod coram eo, ad quem exitit appellatum, vel de legato ab ipso iuri pareat, excommunicatum absoluat, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 47.*

ˣ debeat.

CAP. V.

De appel. c. 62. Gr. ix. c. 5. in 4. coll. Cum speciali sit prohibitione prouisum, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti commonitione præmissa, promulgare præsumat; volentes etiam prouidere, ne forte commonitis frustratoriæ recusationis, vel appellationis obiectu monentis declinare possit examen, statuimus, quod si alligauerit se iudicem habere suspectum, coram eodem caussam iustæ suspicionis assignet, &c. Porro commonito ad appellationem conuolante, si eius excessus euidentia rei, vel ipsius confessione, aut alio modo legitime fuerit manifestatus: cum appellationis remedium non sit ad defensionem iniquitatis, sed in præsidium innocentiæ institutum; non est prouocationi huiusmodi deferendum. Excessu quoque dubio existente, ne friuolæ appellationis diffugio appellans iudicis processum impediat, coram eodem probabilem caussam appellationis exponat, talem videlicet, quæ si foret probata, deberet legitima reputari. Et tunc si habuerit aduersarium, infra terminum secundum locorum distantiam, & temporis qualitatem, & naturam negotij, ab eodem iudice moderandum, appellationem interpositam prosequatur: quam si prosequi non curauerit, ex tunc ipse iudex, non obstante appellatione, procedat. Nullo autem aduersario comparente, tunc ex suo iudex procedat officio. Appellationis caussa coram superiore probata, superior suæ iurisdictionis officium exequatur. Sed si appellans in eius probatione defecerit, ad eum, à quo ipsum malitiose appellasse constiterit, remittiratur, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 48.*

CAP. VI.

De usur. c. Quanto 18. Gregor. ix. c. 3. in 4. coll. Si de cætero quocumque prætextu Iudæi à Christianis graues, & immoderatas vsuras extorserint, Christianorum eis participium subtrahatur, &c. Christiani quoque, si opus fuerit, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compellantur ab eorum cōmerciis abstinere. *Innoc. iij. in concil. gen. Lateran. cap. 67.*

CAP. VII.

De regul. iur. & in 1. coll. Illi, qui pulsatus fuerit, si iudicem suspectum habuerit, licet appellare. *Eleuther. ep. cap. 3. vid. Nicæn. cap. 60. apud Iul. ep. 2. c. 25. Fel. ep. 1. ad Patern. Episcop. Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 8. Anian. Cod. Theodos. nouel. Valentin. & Marcian. tit. Neminem exhiberi. Iuo par. 6. cap. 328. 329. & 330. Ansel. lib. 3. cap. 18. & 88.*

CAP. VIII.

2. q. 6. c. 3. Neminem exhiberi de prouincia ad prouinciam, vel ad comitatum oportet, nisi ad relationem iudicis, ad quem fuerit appellatum; id est, vt actor semper rei forum sequatur. Si quis autem iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat, quā nulli oportet negari. *Felix in syn. lxx. Episcop. epist. 2. in med. Fabian. epist. 3. cap. 2. Xyst. iij. epist. vnic. cap. 3. Hadrian. cap. 5. them. 8. & cap. 32. ad Episcop. Mediom. Iuo par. 5. cap. 248. & par 6. cap. 331. decreti. Capitul. lib. 7. cap. 143. in additis.*

CAP. IX.

Peregrina iudicia, salua in omnibus Apostolicæ auctoritate, generali sanctione prohibemus, quia indignum est ab externis, vt iudicetur, qui prouinciales, & à se electos debet habere iudices, nisi fuerit appellatum, &c. [Si quis vero iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat] Appellantem autem non debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare custodia. Sed liceat appellatori, vitiatam caussam appellationis remedio subleuare. Liceat etiam in caussis criminalibus appellare. Nec vox appellandi denegetur ei, quem supplicio sententia destinauit. [Pulsatus ante suum iudicem caussam dicat, & ante non suum iudicem pulsatus, si voluerit, taceat. Et vt pulsatis, quotiens appellauerint, induciæ dentur, &c. Placuit etiam, vt si Episcopus accusatus appellauerit ad Apostolicam sedem; id statuendum, quod eiusdem sedis Pontifex censuerit, &c. *Fabian epist. 3. in prin. Xyst. iij. epist. vnic. in med. Nicæn. c. 41. apud Iul. ep. 2. c. 16. Felix in syn. lxx. Episc. epist. 2. in med. Hadrian. c. 8. 32. 34. 35. 56. ad Episc. Mediom. Burch. lib. 1. c. 148. & lib. 16. c. 10. Iuo lib. 4. tit. 12. c. 1. panor. & par. 5. c. 261. decreti & ep. 239. ad Gunibuld. Autisiod. Episc. Ansel. lib. 2. c. 10. & lib. 3. c. 73. & 88. Cæsar. lib. 5. c. 30. Tarrac. lib. 1. c. 279. Capitul. lib. 7. c. 251. 333. 367. & cap. 106. in addit.*

2. q. 6. c. 11. 2. q. 6. c. 2. 2. q. 6. c. 1. & c. Liceat. 20. 3. q. 6. c. 3.

CAP. X.

Nec vlla carceris custodia appellantem arceri permittunt leges. *Damas. epist. 3. ante medium.*

CAP. XI.

Scitote, certam prouinciam esse, quæ habet decem, vel vndecim ciuitates, & vnum Regem, & totidem potestates sub se, & vnum Episcopū, aliosque suffragatores x. vel xx. Episcopos iudices, ad quorū iudiciū omnes caussæ Episcoporum, & reliquorum sacerdotum, ac ciuitatum caussæ referantur, vt ab his omnibus iuste consona voce discernantur, nisi ad maiorem auctoritatem fuerit ab iis, qui iudicandi sunt, appellatum, &c. Et quicumque caussam habuerit, à suis iudicibus iudicetur, & non ab alienis; id est, à suæ iustis iudicibus prouinciæ, & non ab externis, nisi à iudicatis 6. q. 3. c. 2.

fuerit appellatum. *Pelagius ij. epist. 1. ante fin. Ivo lib. 4. tit. 1. c. 2. panor. Ansel. lib. 6. c. 107. Tarrac. lib. 2. cap. 21.*

CAP. XII.

Placuit, vt accusato, si iudicem suspectum habuerit, liceat appellare; quia non oportet negare audientiam roganti. *Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 30. Capitul. lib. 7. cap. 323. & cap. 137. in addit. Ansel. lib. 3 cap. 88.*

CAP. XIII.

2. q. 6. c. 21. Si quis iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat; vt cum ei concessum fuerit integro negotio, apud alium iudicem, amotis dilationibus, possit audiri. *Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 32. Ansel. lib. 3. cap. 88.*

CAP. XIV.

Si quando in caussa capitali, vel in caussa status interpellatum fuerit, non per procuratores, sed per ipsos est agendum. *Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 41. Anian. in addit. ad Paul. lib. 5. senten. tit. 37. siue 39. de reddendis caussis appell. Ansel. lib. 3. cap. 88.* 2. q. 6. c. 39.

CAP. XV.

Qui ad Vltramarina appellauerint, à nemine in communione recipiantur. *Carth. cap. 28. G. Milenit. cap. 22. L. Afric. cap. 92. L.* 2. q. 6. Placuit c. 34. 11. q. 3. Presby. c. 34.

LIBER XXXIV.

De criminibus contra Deum.

De peccatis, eorumque grauitate. Tit. I.

CAPVT I.

IN multis offendimus omnes. *Iacob. Apost. epist. canon. c. 3. nu. 2. Vrban. epist. 1. in princip.*

CAP. II.

Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, vt roget quis. Omnis iniquitas peccatum est, & est peccatum ad mortem, &c. *Ioan. ep. 1. c. 5. num. 16. Euarist. epist. 1. in fin.*

CAP. III.

Peccatum ad mortem est, tum peccator incorrigibilis est: hoc peius est cum contentiose insurgunt aduersus pietatem, & veritatem, & venerantes mammona, obedientiæ Dei, & canonicarum constitutionum contradictores sunt: in his non est Deus, nisi humiliati ab errore resurgant, &c. *Nicæn. ij. c. 5.*

CAP. IV.

1. Tim. 5. a. Paulus ait: Peccata manifesta sunt, aliquos vero sequuntur; peccatis enim præuenientibus alia peccata sequuntur, &c. *Nicæn. ij. c. 7.*

CAP. V.

De sim. c. 9. Gre. ix. c. 7. eo. tit. in 1. collect. Ne sub obtentu alicuius consuetudinis reatum suum aliquis tueatur: quia diuturnitas temporis non minuit peccata, sed auget. *Alex. iij. in conc. Turon. c. 6.*

CAP. VI.

Tanto grauiora sunt crimina, quanto diutius animam infelicem tenuerint alligatam. *Alex. iij. in conc. Later. c. 7.* De sim. c. 9. Gre. ix. c. 3. eo. tit. in 1. collect.

CAP. VII.

Dixit Dominus, quod in Spiritum sanctum peccantibus, nec hic esset, nec in futuro sæculo remittendum. Quantos autem cognoscimus in Spiritum sanctum delinquentes, sicut hæreticos diuersos, Arianos, Eunomianos, Macedonianos, ad fidem Catholicam reuertentes, & hic remissionem suæ percepisse blasphemiæ, & in futurum spem indulgentiæ consequendæ? Nec ideo non vera est Domini sententia, aut putabitur esse vllatenus resoluta, cum circa tales, si hoc esse permaneant, numquam omnino soluenda persistat: effectis autem non talibus, non irrogata. Sicut etiam est consequenter, & illud beati Ioannis Apostoli: Est peccatum ad mortem: non dico, vt oretur pro eo. Et est peccatum non ad mortem: dico, vt oretur pro eo. Est peccatum ad mortem, in eodem peccato manentibus: est peccatum non ad mortem: ab eodem peccato recedentibus. Nullum est quippe peccatum, pro quo aut non oret Ecclesia remittendo: aut quod, data sibi diuinitus potestate, desistentibus ab eodem non possit absoluere, vel pœnitentibus relaxare, cui dicitur: Quæcunque dimiseritis super terram, dimissa erunt & in cælis: & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cælis. In quibuscumque omnia sunt, quantacumque sint, & qualiacumque sint: veraci nihilominus eorum manente sententia, quæ numquam soluen-

Mat. 12. 1. Ioan. 5. Matth. 16. Mat. 16.

soluenda esse denunciatur, in eorum tenore consistens, non etiam ab hoc eodem post tecedens. *Gelas. de anathemat. post princ.*

CAP. VIII.

De consangu. & affin. c. 8 Greg. ix. cap. 3. ex. tit. in 4. coll. Cum iam vsque ad quartum gradum prohibitio coniugalis copulæ sit restricta, eam volumus esse perpetuam, &c. Si qui contra prohibitionem huiusmodi præsumpserint copulari, nulla longinquitate defendantur annorum, cum diuturnitas temporum non minuat peccatum, sed augeat, tantoque grauiora sint crimina, quanto diutius infelicem detinent animam alligatam. *Innocen. iij. in conc. gener. Lateran. c. 50. in fin.*

CAP. IX.

Dist. 40. c. 10. Quælibet occulta loca sine Dei gratia animam saluare non possunt, quod aliquando in ipsis quoque conspicimus erratibus electorum. Nam Loth in peruersa ciuitate iustus fuit, in monte peccauit, sed ista cur dicimus, cum maiora nouimus? Quid enim paradiso iucundius? quid cœlo securius? tamen homo ex paradiso peccando, & angelus cecidit è cœlo. *Greg. lib. 6. epist. 5. Cyriaco Episcopo C P.*

CAP. X.

Eccl. 17. Deprecatiò pro peccatis, recedere ab iniustitia. *Pelag. ij. epist. 2. in fine.*

CAP. XI.

Dist. 6. c. 1. Tribus modis impletur omne peccatum suggestione, delectatione, consensu, suggestio per diabolum fit, delectatio per carnem, consensus per spiritum, &c. In suggestione peccati semen est, in delectatione nutrimentum, in consensu perfectio, &c. *Greg. ad Aug. interrog. 11. Burchar. lib. 5. cap. 43. Ino par. 2. cap. 52. decreti.*

CAP. XII.

Antiquus hostis mox vt otiosam mentem inuenerit, ad eam sub quibusdam occasionibus locuturus accedit: & quædam ei de gestis præteritis ad memoriam reducit, audita quondam verba indecenter, cogitationi resonat, & si qua dudum turpiter acta sunt, eorum species oculis cordis apponit, vt quem de præsentibus non valet inquinare, de malis transactis violet, & decepta mens sæpe inde delectationem reparat, vnde diu iam se per pœnitentiam afflixit, ita vt vere cum Psalmista dicat: *Psal. 37.* Computruerunt, & deteriorataæ sunt cicatrices meę à facie insipientiæ meæ. Cicatrix quippe figura est vulneris, sed sanati. Cicatrix ergo ad putredinem redit, quando peccati vulnus, quod iam per pœnitentiam sanatum est, in delectatione sui animum concutit. *Greg. epist. 4. ad Secundinum. in princ lib. 7. c. 53. regist.*

CAP. XIII.

Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda; sed palam sunt arguendi, qui palam nocent, vt dum aperta obiurgatione sanantur hi, qui eos imitando deliquerant, corrigantur: dum enim vnus corripitur, plurimi emendantur, & melius est, vt pro multorum salute, vnus condemnetur, quam per vnius licentiam multi periclitentur. *Gregor. ad Felic. Siciliæ Episc. lib. 12. regist. epist. 31. alias 37.*

CAP. XIV.

Dominus, ac Deus noster Iesus Christus cum velit nos non iam de cætero peccare, ne per peccatum, deterius quid nobis contingat, & tradamur æterno supplicio, cui traditur, qui hic disciplina emendatus non fuerit, &c. ex humanitate immensa non ea solum, quæ à nobis per scientiam, sed etiam quæ ex ignorantia peccantur, condemnat, quæque ex obliuione, aut nuda cogitatione, aut cupiditate inutili; ne per ea, quæ leuiora esse videntur, malitiæ viam, ac semitam facientes ex contemptu ad maiora, peioraque peccata adducamur &c. *Martin. Paulo Thessalonic. Episc. ep. 2.*

CAP. XV.

Omnes homines etiam iusti aliquando peccant. *Carth. cap. 115. 116. 117. C. Mileu. 6. 7. 8. L. Afric. 81. 82. 83.*

CAP. XVI.

Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet. Quando autem ita faciunt quod volunt, vt diuinæ seruiant voluntati, quamuis volentes agāt, quod agunt; illorum ius tamen voluntas est, à quo præparatur, & obitur, quod volunt. *Arausi. ij. c. 23.*

CAP. XVII.

Episcopi doceant plebem, vt errores fugiant idolorum, vel diuersa crimina, id est, homicidium, adulterium, periurium, falsum testimonium, & reliqua peccata mortifera, & quod nolunt sibi, alteri non faciant, &c. *Brac. ij. c. 1.* *10. q. 1. placuit.*

CAP. XVIII.

Augustinus dicit, de quotidianis autem, breuibusque peccatis, sine quibus vita hæc non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit. Eorum est enim dicere, Pater noster, qui es in cœlis, qui iam Patri tales regenerati sunt ex aqua, & Spiritu sancto. Delet ergo hæc quotidiana oratio minima, & quotidiana peccata, delet & illa, à quibus vita fidelium, etiam scelerate gesta pœnitendo, in melius discedit mutata. Ergo sicut Christus præcepit, sicut Apostolus monuit, & quemadmodum Doctores Ecclesiastici instituerunt, quia quotidie vel cogitatione, vel verbo delinquimus, quotidie & hanc orationem effundere in conspectu Dei debemus. *Tolet. v. c. 9.* *In lib. Enchir. ad Laurent. vltra medium.*

CAP. XIX.

Qui gradus iam Ecclesiasticos meruerunt; id est, Presbyteri, Abbates, & Leuitæ, qui exceptis grauioribus, & mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiacere, non est dignum vt passim vnusquisque prælatus honorabilia membra sua, &c. verberibus subiciat, & dolori. *Brac. 3. c. 6.* *Dist. 45. cum beatus.*

CAP. XX.

Ventilata est ratio octo principalium vitiorum, vt vnusquisque diuersitatem illorum sciret, & ab* illis Domino auxiliante se intellige- ** alijs*

rent custodire, & aliis prædicare. *Remen.c.* 13. *Pænit.Rom.tit.9.c.18. Burch. lib.19.c.97. Inopar.* 15.*c.109 decr.*

Cap XXI.

Quanam ætate à Deo iudicantur peccata? Respondeo, ex vniuscuiusque cognitione, & prudentia, illi quidem à decennio, hi vero à maiori ætate. *Timoth. Episcop. Alexand.c.*18.

Cap. XXII.

Octo sunt principalia vitia, sine quibus vix vllus inueniri potest; est enim gastrimargia, hoc est ventris ingluuies; secundo, fornicatio; tertio, acedia, siue tristitia; quarto, auaritia; quinto vana gloria; sexto, inuidia; septimo, ira; octauo, superbia, &c. *Theodulph. ad Presbyt. Aurelianen.c.31. Beda c.5. de remed. peccat. Cassian. lib.5.cap.1. de instit. cœnobior. & collat.5.c.2.& 16. Pænitent. Rom. tit.9.c.16. Burchar. lib.19.c.6.*

Cap. XXIII.

Septem modis peccata dimitti scripturæ
sanctæ demonstrant. Primo in baptismo, qui
propter remissionem peccatorum datus est.
Secundo per martyrium, iuxta illud quod ait
Psal. 31. *a.* Psalmista: Beatus, cui non imputabit Domi-
nus peccatum, &c. quia iuxta eiusdem Dauid
sententiam: Beati quorum remissæ sunt ini-
quitates, & quorum tecta sunt peccata: remit-
tuntur peccata per baptismum, teguntur per
Dan. 4. *f.* pœnitentiam, nō imputantur per martyrium.
Tertio per eleemosynam, iuxta Danielem,
qui prophano Nabuchodonosor Regi ait:
Eccles. 3. *d.* Peccata tua eleemosynis redime, & iniquita-
tes tuas misericordiis pauperum; & illud: Ig-
*Luc.*11. *f.* nem ardentem extinguit aqua, & eleemosy-
na extinguit peccata; & Dominus in Euange-
lio: Verumtamen date eleemosynam, & ecce
*Luc.*6.*f.* omnia munda sunt vobis. Quarto si remittat
quis peccanti in se peccata sua, iuxta illud: Di-
mittite, & dimittetur vobis, date, & dabitur
Mat. 6. *b.* vobis; & illud: Sic & pater vester dimittet vobis
peccata vestra, si remiseritis vnicuique de cor-
dibus vestris. Quinto si per prædicationem
suam quis, & per bonorum exercitium alios
ab errore conuertat, iuxta illud, quod ait Apo-
Iacob. 5. *d.* stolus: Quoniam si conuerti fecerit quis pec-
catorem ab errore viæ suæ, saluabit animam
eius à morte, & cooperiet multitudinem pec-
catorum. Sexto per caritatem, iuxta illud: Ca-
1. *Pet.* 4. *b.* ritas Dei cooperit multitudinem peccato-
rum, per Iesum Christum Dominum no-
strum. Septimo per pœnitentiam, iuxta illud
Psal. 31. *a.* quod ait Dauid: Conuersus sum in ærumna
mea dum configitur spina. *Theodulph. ad pres-
byt. Aurelianen. c.*36.

De idololatria, & apostasia. Tit. II.

Vide lib. XI. tit. IV. & lib. XII. tit. III. quibus adde.

CAPVT I.

NE commisceamini fornicariis, non vtique fornicariis huius mundi, aut auaris, aut rapacibus, aut idolis seruientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis, non commisceri; si is, qui frater nominatur, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax; cum huiusmodi nec cibum sumere. *Paul.1.epist.ad Cor.c.5.num.9.*

Cap. II.

Nolite errare; neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, &c. regnum Dei possidebunt. *Paul.1.epist.ad Cor.c.6.num.9.*

Cap. III.

De iis, qui Christianitatis bonum suscipere renuunt, & idolis immolant, vel genua curuant, nihil aliud scribere possumus vobis, nisi vt eos ad fidem rectam monitis, exhortationibus, & ratione illos potius, quam vi, quod vane sapiant, conuincatis; opera manuum suarum, & insensibilia elementa, cum sint homines intellectuabiles, adorantes, immo dæmoniis suam ceruicem flectentes, & immolantes. Nam vt Apostolus docet: Scimus, quoniam *1.Cor.8.* nihil est idolum, sed quæ immolant gentes, dæmoniis immolant. Iam vero, si vos non audierint, cum eis nec cibos sumere, nec vllam penitus communionem habere, sed eos tanquam alienos, atque pollutos à vestris obsequiis, & familiaritate remouere debetis; vt tali forte confusione compuncti conuertantur, inspirante Deo, ad ipsum, qui est verus, & non falsus Deus, &c. Nulla igitur cum iis, qui non credunt, idolaque adorant, miscenda communio est. Porro illis violentia, vt credant, nullatenus inferenda est. Nam omne, quod ex voto non est, bonum esse non potest; scriptum est enim: Voluntarie sacrificabo tibi, &c. Pro- *Psal.53.* pter conscientiam magnopere idola colentium cauenda est omnino communio: nam qui idololatris communicant, ipsis idolis imo dæmoniis communicare videntur. Omnes enim Dij gentium dæmonia. *Nicol. ad consulta* *Psal.95.* *Bulgar.c.41. Inopar.1.c.181.182. & par.11.c.85.86. decret.*

Cap. IV.

Si quis maleficio interficiat alterum, eo quod sine idololatria perficere scelus non potuit, nec in fine impertiendam esse illi communionem. *Eliber.c.6.*

Cap. V.

Admonere placuit fideles, vt quantum possunt, prohibeant, ne idola in domibus suis habeant; si vero vim metuunt seruorum, vel seipsos puros conseruent; si non fecerint, alieni ab Ecclesia habeantur. *Eliber.cap.41.*

Cap. VI.

Si quis idola fregerit, & ibidem fuerit occisus; quia in Euangelio non est scriptum, neque inuenitur ab Apostolis vmquam factum, placuit in numerum eum non recipi marty-

CAP. VII.

Si in alicuius Presbyterio, prædio, vel Episcopi territorio infideles aut faculas accenderint, aut arbores, fontes, vel saxa venerentur; si hæc eruere neglexerit, sacrilegij se esse reum cognoscat. Dominus autem, vel ordinator rei ipsius, si admonitus emendare noluerit, communione priuetur. *Arelat. 2. c. 23.*

CAP. VIII.

Idolorum reliquiæ per totam Africam deleantur, nam in multis locis maritimis, & possessionibus diuersis hic error manet. Et templa eorum, quæ in agris, & occultis locis cum dedecore sunt, destruantur de voluntate Imperatoris. *Carthag. c. 59. G. Carth. v. c. 15. L. Afric. cap. 25. L.*

CAP. IX.

Petatur ab Imperatoribus, vt reliquiæ idololatriæ non solum in simulachris, sed in quibuscumque locis, vel lucis, vel arboribus omnino deleantur. *Carthag. ca. 85. G. Carthag. v. c. 15. L. Afric. c. 15. L.*

CAP. X.

Placuit & illud aduersus hæreticos, vel paganos, vel eorum superstitiones, vt legati missi de hoc gloriosso concilio quidquid vtile prouiderint, à gloriosissimis Principibus impetrent. *Milev. c. 11.*

CAP. XI.

Si neglexerint sacerdotes, & iudices in loco sui territorij idololatras perquirere, & exterminare; excommunicentur. Si domini extirpare hoc malum de possessione sua neglexerint, & à familia prohibere, ab Episcopo communione pellantur. *Tolet. iij. c. 16.*

CAP. XII.

Si forsan Episcopus, aut Presbyter, seu etiam iudex, ad quem locus ille pertinuerit, manifestissimum, ac probatissimum cuiuspiam sacrilegij facinus prænoscens (*loquitur de iis, qui idola colunt, fontesque, & arbores venerantur*) hoc ardenti voto emendare neglexerit; loci sui dignitate priuatus, anni vnius spatio erit sub pœnitentia constitutus, loco suo in postmodum redditurus, &c. Si qui vero pro talium defensione obstiterint sacerdotibus, aut iudicibus, vt ea nec emendent, vt debent; nec extirpent, vt condecet; & non potius eum eis exquisitores, vltores, seu extirpatores tanti criminis extiterint; sint anathema in conspectu indiuiduæ Trinitatis: & insuper si nobilis persona fuerit, auri libras tres fisco exsoluat; si inferior, centenis verberibus flagellabitur, ac turpiter decaluetur, & medietas rerum suarum fisci iuribus applicabitur. *Tolet. xvj. c. 2.*

CAP. XIII.

Vnusquisque Episcopus in sua parochia sollicitudinem habeat, &c. vt populus Dei paganias non faciat, sed vt omnis spurcitias gentilitatis abiiciat, & respuat, siue profana sacrificia mortuorum, &c. siue, hostias immolatitias, quas stulti homines iuxta Ecclesias ritu pagano faciunt, &c. siue omnes, quæcumque sunt paganorum obseruationes, diligenter prohibeant. *Franc. sy.*

CAP. XIV.

Vnusquisque Episcopus in sua parochia sollicitudinem habeat, vt populus Christianus paganismum non faciat. *Suession. sub Pipino.*

CAP. XV.

Summo decertare debent studio Episcopi, & eorum ministri, vt arbores dæmonibus consecratæ, quas vulgus colit, & in tanta veneratione habet, vt nec ramum, vel surculum inde audeat amputare, radicitus excindantur, atque comburantur. Lapides quoque, quos in rumosis locis, & siluestribus dæmoniorum ludificationibus decepti venerantur; vbi vota vouent, & deferunt, funditus effodiantur, atque in tali loco proiiciantur, vbi nunquam à cultoribus suis venerari possint. Omnibusque annuntietur, quantum scelus sit idololatria, & qui hæc (*lapides, & arbores*) veneratur, & colit, quasi Deum suum negat, & Christianitati abrenuntiat, & talem pœnitentiam inde debet suscipere, quasi idola adorasset; omnibusque interdicatur, vt nullus votum faciat, aut candelam, vel aliquod munus pro salute sua rogaturus alibi deferat, nisi ad Ecclesiam domino Deo suo, scriptum est enim: Vouete, & reddite Domino Deo vestro. Nouimus siquidem, quanta Dominus antiquo populo per prophetas suos interminatus est, qui in lucis sacrificabant, & in excelsis immolabant. Si quis hoc transgressus fuerit, fidem perdidit, & est infideli deterior; & idcirco omnimodo à sanctæ Ecclesiæ consortio abscindatur, & non, nisi digne pœnituerit, recipiatur. *Nannet. c. 20. Burc. lib. 10. c. 10.*

Psal. 75.
1. Tim. 5

CAP. XVI.

Qui grauem necessitatem ex tormentis sustinuerunt, & non ferentes labores ad negationem tracti sunt, tribus annis sint non recipiendi, & in duobus audiant, & cum tribus annis substracti fuerint sic ad communionem admittantur. Qui autem sine magna necessitate fidem in Christo prodiderunt, & dæmoniorum mensam attigerunt, & græca sacramenta iurarunt, tribus quidem annis eiiciantur, duobus audiant, postquam autem in substratione tribus annis orauerint, & in aliis tribus fidelibus ad orationem se substrauerint, sic admittantur ad boni communionem. *Basil. ad Amphiloch. c. 80.*

CAP. XVII.

Quicumque Antistes huiusmodi nefas agi (*hoc est idoli cultum exhiberi*) permiserit, vel per actum in sua diœcesi protinus abolere distulerit, à loci sui officio pulsus vnius anni excursu sub pœnitentiæ maneat religatus lamento. *Tolet. xvi. in Tomo Regis.*

De excommunicatione, & aliis censuris in hac vitia, vide lib. xxxvij. & seq.

De pœnis, quæ sunt hæreticis constitutę. Tit. III.

Vide lib. xi. tit. v. & liij. potissimum.

CAPVT I.

INfames esse censemus omnes, qui suam, aut Christianam præuaricantur legem, aut canonicam postponunt auctoritatem. *Nicæn. c.49. apud Iul. epist. 2. c. 13.*

CAP. II.

Qui per vniuersam Prouinciam hæretici Messaliani, & Enthusiastæ sunt, vel de eius hæreseos morbo suspecti, siue clerici, siue laici sint, conueniantur, & si quidem anathematizauerint iuxta ea, quę in prædicta synodo scripto pronuntiata sunt in scriptis; si clerici fuerint, maneant clerici; sin laici ad communionem admittantur. Quod si renuerint anathematizare, si Presbyteri, vel diaconi fuerint, vel in alio quopiam gradu Ecclesiæ, excidant & à clero, & à gradu, & à communione: laici vero anathematizentur: conuicti quoque non permittantur habere monasteria, vt ne zizania diffundantur, & crescant. *Synod. Ephes. in definitione contra Euchetas, siue Enthusiastas. Refert vij. synod. actio. 1. post prin.*

CAP. III.

Hæreticos & docere, & discere interdicimus. *Synod. viij. sub Hadria. c. 9.*

CAP. IV.

De hare. c. 19. in 1. colle. In partibus Tolosanis damnanda hæresis dudum emersit, quæ more cancri paulatim ad vicina loca diffundens per Vasconiam, & alias Prouincias quamplutimos iam infecit; quæ dum in modum serpentis infra suas reuolutiones absconditur, quanto serpit occultius, tanto grauius *dominicam in simplicibus demolitur. Vnde contra eam Episcopos, & omnes Domini sacerdotes in illis partibus commorantes vigilare præcipimus, & sub interminatione anathematis prohibere, ne vbi cogniti fuerint illius hæresis sectatores, receptaculum quisquam eis in terra sua præbere, aut præsidium impartiri præsumat. Sed nec in venditione, aut emptione aliqua cum eis communio habeatur; vt solatio saltem humanitatis amisso, ab errore vitæ suæ resipiscere compellantur. Quisquis autem contra hoc venire pertemptauerit; tamquam particeps iniquitatis eorum, anathemate feriatur. Illi vero, si deprehensi fuerint, per Catholicos Principes custodiæ mancipati omnium bonorum amissione mulctentur. Et quoniam de diuersis partibus in vnum latibulum crebro conueniunt, & præter consensum erroris nullam cohabitandi caussam habentes, in vno domicilio cōmorantur; tales conuenticula & inuestigentur attentius, & si inuenta fuerint, canonica seueritate vetentur. *Alex. iij. in conc. Turon. c. 4.*

* Ecclesiã.

CAP. V.

Quia in Gasconia, Allegesio, & partibus Tolosanis, & aliis locis ita hæreticorum, quos alij Catharos, alij Patarenos, alij Publicanos, alij aliis nominibus vocant, inualuit damnata peruersitas, &c. eos, & defensores eorum, & receptores anathemati decernimus subiacere. Et sub anathemate prohibemus, ne quis eos in domibus, vel in terra sua tenere, vel fouere, vel negotiationē cum eis exercere præsumat. Si autem in hoc peccato decesserint, neq; sub nostrorum priuilegiorum cuiilbet indultorũ obtentu, neque sub alia quacumque occasione aut oblatio fiat pro eis, aut inter Christianos recipiant sepulturam. De Brebantionibus, & Arrogonensibus, Nauarriis, Basculis, Coterellis, & Triauerdinis, &c. Similiter constituimus, vt qui eos conduxerint, vel tenuerint, vel fouerint per regiones, in quibus taliter debacchantur, in Dominicis, & aliis solemnibus diebus per Ecclesias publice denuntientur, & eadem omnino sententia, & pœna cum prædictis hæreticis habeantur adstricti; nec ad communionem recipiantur Ecclesiæ, nisi societate illa pestifera, & hæresi abiurata. Relaxatos autem se nouerint à debito fidelitatis, & hominij, ac totius obsequij, donec in tanta iniquitate permanserint, quicumque illis aliquo pacto tenentur annexi. Ipsis autem, cunctisque fidelibus in remissionem peccatorum iniungimus, vt tantis cladibus se viriliter opponant, & contra eos armis populum Christianum tueantur: confiscenturque eorum bona, & liberum sit Principibus, huiusmodi homines subiicere seruituti, &c. *Alex. iij. in conc. Later. c. 27.*

De hære. c. 8. Gre. ix. & in 1. col. c. 6.

cap. 7. de hæret. in 1. colle.

CAP. VI.

Excommunicamus, & anathematizamus omnem hæresim extollentem se aduersus hanc sanctam, orthodoxam, Catholicam fidem, quam superius exposuimus; condemnantes vniuersos hæreticos, quibuscumque nominibus censeantur, facies quidem habentes diuersas, sed caudas adinuicem colligatas; quia de vanitate cōueniunt in idipsum. Damnati vero præsentibus sæcularibus potestatibus, aut eorum balliuis relinquantur animaduersione debita puniendi, clericis prius à suis ordinibus degradatis, ita quod bona huiusmodi damnatorum, si laici fuerint, confiscentur; si vero clerici, applicentur Ecclesiis, à quibus stipendia perceperunt. Qui autem inuenti fuerint sola suspicione notabiles, nisi iuxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur, & vsque ad satisfactionem condignam, ab omnibus euitentur; ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint, ex tunc velut hæretici condemnentur. Moneantur autem, & inducantur, & si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam compellantur sæculares potestates, quibuscumque fungantur officiis, vt sicut reputari cupiunt, & haberi fi-

De hære. c. 13. Gre. ix. & c. 3. eo. tit. in 4. col.

deles, ita pro defensione fidei præstent publice iuramentum, quod de terris suæ iurisdictionis subiectis, vniuersos hæreticos ab Ecclesia denotatos, bona fide pro viribus exterminare studebunt; ita quodammodo quandocumque quis fuerit in potestatem siue * spiritualem, siue temporalem assumptus hoc teneatur capitulum iuramento firmare. Si vero Dominus temporalis requisitus, & monitus ab Ecclesia terram suam purgare neglexerit ab hæretica fœditate, per Metropolitanum, & cæteros, comprouinciales Episcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annum, significetur hoc summo Pontifici; vt ex tunc ipse vassallos ab eius fidelitate denunciet absolutos; & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis sine vlla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruent: saluo iure Domini principalis, dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat: eadem nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent Dominos principales. Catholici vero, qui crucis assumpto charactere ad hæreticorum exterminium se accinxerint, illa gaudeant indulgentia, illoque sancto priuilegio sint muniti, quod accedentibus in terræ sanctæ subsidium conceditur. Credentes vero, præterea receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, excommunicationi decernimus subiacere, firmiter statuentes; vt postquam quis talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit infra annum, ex tunc ipso iure sit factus infamis, nec ad publica officia, seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, vt nec testandi liberam habeat facultatem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi super quocumque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quod si forte iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem; nec caussæ aliquæ ad eius audientiam proferantur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius penitus sint momenti, sed cum auctore damnato damnentur: & in similibus idem præcipimus obseruari. Si vero clericus fuerit, ab omni officio, & beneficio deponatur, vt in quo maior est culpa, grauior exerceatur vindicta. Si qui autem tales, postquam ab Ecclesia denotati fuerint, euitare contempserint, excommunicationis sententia vsque ad satisfactionem idoneam percellantur. Sane clerici non exhibeant huiusmodi pestilentibus Ecclesiastica sacramenta, nec eos Christianæ præsumant tradere sepulturæ, nec eleemosynas, aut oblationes eorum accipiant; alioqui suo priuentur officio, ad quod nunquam restituantur absque indulto sedis Apostolicæ speciali. Similiter quilibet regulares, quibus hoc etiam infligatur, vt eorum priuilegia in illa diœcesi non seruentur, in qua tales excessus præsumpserint perpetrare, &c. Adiicimus insuper, vt quilibet Archiepiscopus, vel Episcopus, per se, aut per Archidiaconum suum, aut alias honestas, idoneasque personas, bis, aut saltem semel in anno propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat; & ibi tres, vel plures boni testimonij viros, vel etiam, si expedire videbitur, totam viciniam iurare compellat. Quod si quos ibidem hæreticos sciuerit, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes, seu à communi conuersatione fidelium vita, & moribus dissidentes, eos Episcopo studeat indicare. Ipse autem Episcopus ad præsentiam suam conuocet accusatos, qui nisi se ab obiecto reatu purgauerint, vel si post purgationem exhibitam, in pristinam fuerint relapsi perfidiam, canonice puniantur. Si qui vero ex eis iuramenti religionem obstinatione damnabili respuentes, iurare forte noluerint, ex hoc ipso tamquam hæretici reputentur. Volumus igitur, & mandamus, & in virtute obedientiæ districte præcipimus, vt ad hæc efficaciter exequenda Episcopi per diœceses suas diligenter inuigilent, si canonicam effugere voluerint vltionem. Si quis enim Episcopus super expurgando de sua diœcesi hæreticæ prauitatis fermento negligens fuerit, vel remissus, cum id certis indiciis apparuerit, & ab Episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alter substituatur idoneus, qui velit, & possit hæreticam confundere prauitatem. *Innocen. iij. in conc. gener. Later. cap. 3.*

* perpetuam.

Cap. VII.

Hæretici omnes, & suspecti, &c. nullatenus ad accusationem sunt admittendi, &c. Omnibus quoque similiter accusandi, vel testificandi licentia denegetur, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem neglexerint. *Eutych. epist. 2. in med.*

Cap. VIII.

Quod ab infidelibus, aut hæreticis factum fuerit, omnino cassabitur. *Marcellin. epist. 2. in fin.*

Cap. IX.

Aliquanti Manichæi, qui ita se demerserunt, vt nullum his auxiliantis remedium posset subuenire, subditi legibus secundum Christianorum Principum constituta, ne sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo sunt exilio relegati, & omnia, quæ tam in † scripturis: quam † scriptis. in occultis traditionibus suis habent profana, vel turpia, vt nosset populus quid fugeret, aut vitaret, oculis Christianæ plebis certa manifestatione † propalauimus. *Anast.* † probauimus.

epist. 1. cap. 3. Leo epist. 2. ad Episcopos Italiæ, in princip.

Cap. X.

24. q. 1. c. 35. Aut Celestinus. Si quis ab Episcopo Nestorio, aut ab aliis, qui eum sequuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, vel excommunicatus, vel exutus est seu Antistitis, seu clerici dignitate, hunc in nostra communione, & durasse, & durare manifestum est; nec iudicamus eum remotum, quia non poterat quemquam eius remouere sententia, qui se iam præbuerat ipse remouendum. Celestin. epist. ad Ioan. Antioch. refert Nicol. epist. ad Michaëlem Imper. ante med. Iuo par. 14. cap. 58. decreti. & lib. 5. tit. 5. cap. 11. panor.

Cap. XI.

24. q. 1. c. 36. Aperte sedis nostræ sanxit auctoritas, nullum, siue Episcopum, siue clericum, seu professione aliqua Christianum, qui à Nestorio, vel eius similibus, ex quo talia prædicare cœperunt, vel loco suo, vel communione deiecti sunt, vel deiectum, vel excõmunicatum videri; sed hi omnes in nostra communione, & fuerunt, & huc vsque perdurant: quia neminem vel deiicere, vel remouere poterat, qui prædicans talia titubabat. Celestin. epist. ad clerum Constantinopolitan. in fine. refert Nicol. epist. ad Mich. Imper. ante med. Iuo lib. 5. tit. 5. cap. 12. panor. & par. 14 cap. 59. decreti.

Cap. XII.

Clerici hęretici non solum ab ordine clericatus, sed etiam ab vrbis habitatione pellãtur. Leo epistola 73. in fine. ad Leonem Imperat.

Cap. XIII.

Merito patres nostri, sub quorum temporibus hæresis Priscilliani nefanda prorupit, per totum mundum instanter egere, vt impius furor ab vniuersa Ecclesia pelleretur; quando etiam Principes mundi ita hanc sacrilegam amentiam detestati sunt, vt auctorem eius, ac plerosque discipulos legum publicarum ense prosternerent, &c. Et profuit diu ista districtio Ecclesiasticæ lenitati, quę etsi sacerdotali contenta iudicio cruentas refugit vltiones, seueris tamen Christianorum Principum constitutionibus adiuuatur, dum ad spiritale nonnumquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium. Leo epist. 91. ad Turibium Episcopum. in princip.

Cap. XIV.

Hæretici non possunt esse iudices. Gelas. in tomo de anathemate, cuius initium est: Ne forte in fine.

Cap. XV.

Præcipimus, vt præfatum hæreticum (loquitur de quodam Armenio hæretico) qui manus nostras, iudicium suæ perfidiæ formidans suffugit, diligenter exquiras, & solerter examines. Si igitur illum resipuisse, & ad Catholicam fidem rediisse intelligentiæ tuæ constiterit; sane edoctum, & confirmatum, ac in nullo læsum dimittas incolumem. Si vero nondum ad matris Ecclesiæ gremium, & rectam fidem, de sui erroris grauitate conuersus fuerit, ad sanæ doctrinæ consilium per pœnitentiæ tramitem eum redire commonendo procures. Quod si veris rationibus, & salubribus monitis tuis Diabolico spiritu induratus acquiescere, & sinceris intellectibus fidei consentire noluerit, ne rabies illius ignaros lateret, & sic incautos valeat lædere; iubemus, vt eum facias perfidiæ nota in aperto signari; & deinde ex toto Archiepiscopatu tuo ipsum expulsum, hæresim eius cunctis detegendo, vbique quantum potes, vt apostatam, & Christianæ vnitatis inimicum non desinas persequi. Greg. vij. lib. 7. regist. epist. 27.

Cap. XVI.

Non concedendum hæreticis ingressum domus Dei in hęresi permanentibus. Laod. cap. 6.

Cap. XVII.

Petendum, vt illam legem, quæ à religiosæ memoriæ eorum patre Theodosio de auri libris decem in ordinatores, vel ordinatos hæreticos, seu etiam in possessores, vbi eorum congregatio deprehenditur, promulgata est, ita deinceps confirmari præcipiant, vt in eos valeat, contra quos propter eorum insidias Catholici prouocati, contestationem deposuerunt, vt hoc saltem terrore à schismatica, vel hæretica prauitate desistant, qui consideratione æterni supplicij emendari, corrigiq; dissimulant. Petendum etiam, vt lex, quæ hæreticis, vel ex donationibus, vel ex testamentis aliquid capiendi, vel relinquendi denegat facultatem, ab eorum quoque pietate hactenus reperatur, vt eis relinquendi, vel sumendi ius adimat, qui pertinaci furore cæcati in Donatistarum errore perseuerare voluerint. Afric. cap. 60. vide Theodos. cod. lib. xvi. tit. v. l. si qui. 7. & seq. Cod. Iustin. lib. 1. tit. v. l. Manichæi. 4.

Cap. XVIII.

Syricius constitutum fecit de omni Ecclesia, & contra omnes hæreses, & dispersit per vniuersum mundum, ac per omnes prouincias, vt in omni archiuio Ecclesiæ conseruaretur, ob oppugnationem contra omnes hæreses, &c. Hic inuenit Manichæos, quos in exilio deportauit, & hoc constituit, vt non participarent cum fidelibus communionem; quia ore polluto non licet sanctum corpus Domini † conuexari. Hic quoque constituit, † vexare. vt si quis conuersus de Manichæis, rediret ad Ecclesiam, nullatenus communicaret, nisi tantum relegationi monasterij diebus vitæ teneretur obnoxius, et ieiuniis, & orationibus maceratus, probatus sub omni examinatione,

vsque ad vltimum diem transitus sui humanitate Ecclesiæ viaticum ei largiretur. *Ex Pontif. in Syric.*

C a p. XIX.

Innocentius multos Cataphrygas inuenit, quos in exilio* monasterij relegauit. *Ex Pontif. in Innocen.*

* monasteriis.

C a p. XX.

Gelasij temporibus inuenti sunt Manichæi in vrbe Roma, quos in exilio deportari præcepit; quorumcumque codices ante fores basilicæ sanctæ Mariæ incendio concremauit. *Ex Pontif.*

C a p. XXI.

Hormisda inuenit Manichæos, quos etiam discussos cum examinatione plagarum exilio deportauit; quorum codices ante fores Basilicæ Constantinianæ incendio concremauit. *Ex Pontif.*

De excommunicatione, aliisque censuris in hæreticos, eorumque fautores, vide lib. xxxviii. & sequentib.

De seruantibus traditiones gentilium, & de superstitiosis. Tit. IV.

CAPVT I.

26. q. 7. c. 14. † brumā forte.

SI quis Kal. Ianuarias, & † broma colere præsumpserit, aut mensas cum dapibus in domibus præparare, & per vicos, & plateas cantiones, & choros ducere, quod maxima iniquitas est coram Deo; anathema sit. *Zachar. in syno. Rom. cap. 9. Burch. lib. 10. cap. 16. Ivo par. 11. cap. 43. decret.*

C a p. II.

Gentilitatis ritum abiicite, & populum vobis à Deo commissum piis admonitionibus edocere, & à sacrificiis mortuorum omnino deuitate. *Greg. iii. epist. 3. in med.*

C a p. III.

De auguriis, & phylacteriis in vrbe Roma prohibitis. *Zachar. ep. 6. post med.*

C a p. IV.

Porro dicitis, quod affirment Græci dicentes, quod nullo modo in quarta, & sexta balneari debeatis: de quo id nos è contra, vobis consulentibus respondemus, quod beatus Papa Gregorius, & Anglorum gentis Apostolus Romanis de Dominico die sermone quodam habito prædicasse legitur; ait enim: Ad me perlatum est, vobis à peruersis hominibus esse prædicatum, vt Dominico die nullus debeat lauari: Et quidem si pro luxu animi; atque voluptate quis lauari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus; si autem pro necessitate corporis, hoc nec Dominico die prohibemus. Scriptum quippe est; Nemo carnem suam odio habuit, sed nutrit, & fouet eam, & rursum scriptum. Carnis curam ne feceritis in concupiscentiis. Qui igitur carnis curam in cōcupiscentiis fieri prohibet, profectò in necessitatibus concedit. Nam si Dominico die corpus lauare peccarum est; lauari ergo die eodem nec facies debet; si autem hoc in corporis parte conceditur, cur hoc exigente necessitate toto corpori negetur? Itaque quod hic præsul eximius, & suauissimus Doctor in Dominico die, qui cæteris diebus venerabilior est, concessit, nos quoque in quarta, & sexta feria non negamus: hanc videlicet discretionem seruantes; vt siquidem pro luxu animi, atque voluptate quis lauari appetat, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedamus; si autem pro necessitate corporis, hoc nec quarta, nec sexta feria prohibemus. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 6. Greg. lib. 11. epist. 3. ciuibus Romæ.*

De cons. d. 3. c. 12. Peruenit.

ad Ephes. 5.

ad Rom. c. 13.

C a p. V.

Nosse cupitis, si licet alicui sabbato, vel dominico laborationem aliquam exercere. De hoc sanctus Papa Gregorius Romanos alloquens ait: [Peruenit ad me quosdam peruersi spiritus homines parua inter vos aliqua, & sanctæ fidei aduersa seminasse, ita vt die sabbato aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud nisi Antichristi prædicatores dixerim, qui veniens diem sabbatum, atque dominicū, ab omni faciet opere custodiri: quia enim mori se, & resurgere simulat, haberi in veneratione vult dominicum diem; & quia Iudaizare populum compellit, vt exteriorem ritum legis reuocet, & sibi Iudæorum perfidiam subdat, coli vult sabbatum. Hoc enim quod per Prophetam dicitur; Ne inferatis onera per portas vestras die sabbati, tamdiu teneri potuit, quamdiu legem licuit iuxta litteram custodiri. At postquam gratia omnipotentis Dei Domini nostri Iesu Christi apparuit, præcepta legis, quæ per figuram dicta sunt, iuxta litteram seruari non possunt. *Nicol. ad consul. Bulg. c. 10. Greg. l. 11. reg. epist. 3.*

de cons. d. 3. c. 12.

Ier. 17. c.

C a p. VI.

Consulitis, si debearis, quando nuntius venerit, vt ad præliandum pergatur, mox proficisci, an sit aliqua dies, in qua non oporteat ad præliandum exire. In quo respondemus; Non est vlla dies in quibuscumque negotiis incipiendis, vel exercendis penitus obseruanda, præter, si nimia non vrgeat necessitas, supra memoratos dies celeberrimos, & omnibus venerabiles christianis; non quo vel in his tale quid fieri prohibeatur, cum non sit in diebus spes nostra ponenda, nec à diebus, sed à Deo solo viuo, & vero salus omnis penitus expectanda; sed quod si ineuitabilis necessitas non est, vacandum est in his solito studiosius orationi, & tantæ festiuitatis mysteria frequentanda. *Nicol. ad consul. Bulg. c. 34.*

C a p. VII.

Si die dominico, vel cæteris festis diebus quando necessitas vrget, liceat, ambulare, vel ad bellandum procedere, ex tricesimo quarto capitulo harum responsionum nostratū pote-

stis aduertere. *Nicolaus ad consulta Bulgar. cap. 36.*

Cap. VIII.

Græcos vetare perhibetis, eunuchos animalia vestra mactare, ita vt eum, qui ex animalibus ab illis occisis comederit, graue commisisse peccatum affirment. Sed nobis valde absonum est, & adhuc friuolum sonat, quod dicitur. Porro quia ratiocinationem ista dicentium non audimus, nihil interim de assertione nondum plene cognita decernere definitiue valemus. Vnum tamen scimus, quoniam si eunuchi pręcepta Dei custodierint, ad regnū cęleste percipiendum, nihil eis obesse poterit membrorum detruncatio. *Nicol. ad consul. Bulgar. cap. 57.*

Cap. IX.

Refertis, quod lapis inuentus sit apud vos, antequam Christianitatem suscepissetis, de quo si quis ob aliquam infirmitatem quid accipiat, soleat aliquotiens remedium corpori suo præbere, aliquotiens vero sine profectu remanere. Quod vtique etiam de illo lapide, quid nunquam sumentibus, quotidie certum est euenire: videlicet, vt alij quidem ab ægritudine sua remedium sanitatis accipiant, alij vero infirmitate tabescant. Quamobrem nos vobis consulentibus, vtrum de cætero sit agēdum, an respuendum; respondemus, & decernimus, quatenus omnis eiusdem lapidis sumptus penitus prohibeatur, & omnimodis refu-
Ps. 117. tetur, & in solo illo lapide Domino nostro Iesu Christo, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli, spes totius salutis humanæ ponatur. *Nicol. ad consulta Bulgar. cap. 62.*

Cap. X.

Refertis, quod Græcorum quibusdam codicem accipientibus in manibus clausum, vnus ex eis accipiens paruissimam particulam ligni, hanc intra ipsum codicem condat: & si vndecumque aliqua vertitur ambiguitas, per hoc affirment scire se posse, quod cupiunt. Vos vero consulitis, si sit hoc tenendum, an respuendum. Vtique respuendum; scriptum est
Ps. 39. enim; Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates, & insanias falsas. *Nicol. ad consulta Bulgarorum. cap. 77.*

Cap. XI.

Perhibetis, quod moris sit apud vos, infirmis ligaturam quandam ob sanitatem recipiendam ferre pendentem sub gutture: requiritis, si hoc agi nos de cætero iubeamus. Quod non solum agi non iubemus, verum etiam, ne fiat, modis omnibus inhibemus, huiusmodi quippe ligaturæ phylacteria dæmoniacis sunt inuenta versutiis, & animarum hominum esse vincula comprobantur; ac ideo his vtentes anathemate Apostolica decreta perculsos ab Ecclesia pelli præcipiunt. *Nicol. ad consul. Bulgar. cap. 79.*

Cap. XII.

Qui cereos per diem in cœmeterio incendent, arceatur ab Ecclesiæ communione. *Elib. cap. 34.* * paganorum fortasse superstitionem coërcet.

Cap. XIII.

Non oportet cum paganis festa celebrare, & communicare impietati eorum. *Laodicen. cap. 39.*

Cap. XIV.

Ne quis ieiunet die dominica caussa tempo- *De cons.*
ris, aut persuasionis, aut superstitionis. *Cæsar. cap. 2.* *d. 3. c. 15.*

Cap. XV.

Si quis Christianus, vt est gentilium consuetudo, apud cuiuscumque feræ, vel pecudis exta, inuocatis insuper nominibus paganorum, fortasse iurauerit; si se ab hac superstitione commonitus noluerit cohibere, donec reatum emendet, à consortio fidelium, vel Ecclesię communione pellatur. *Aurel. 4. c. 16.*

Cap. XVI.

Sunt qui Kalen. Ianuarij colunt, cum Ianus homo gentilis, & Rex fuerit, Deus esse nō potuit, &c. Sunt etiam, qui in festiuitate cathedræ Domini Petri Apostoli cibos mortuis offerunt, & post missas, redeūtes ad domos proprias, ad gentilium reuertuntur errores, & post corpus Domini, sacratas dæmoni escas accipiunt, &c. Quemcumque in hac fatuitate pastores, atque presbyteri persistere viderint, vel nescio quas ad petras, aut arbores aut ad fontes designata loca gentilium perpetrare, quæ ad Ecclesiæ rationem non pertinent, eos ab Ecclesia sancta (*hac*) auctoritate appellant, nec participare sancto altario permittant, qui gentilium obseruationes custodiunt. Quid enim Dæmonibus cum Christo commune? 1. Cor. 10.
cum magis sumendo † iudicium, delicta vi- † ciborum
deatur addere, quam purgare? *Turon. 2. c. 23.* al.

Cap. XVII.

Ad nos peruenit, quosdam de populis catholicæ fidei, execrabili ritu, die quinta feria, quæ dicitur Iouis, excolere, & operationem non facere; quam rem pro Dei timore execrantes, & blasphemantes, quicumque ab hac die præter festiuitates in eo die venientes, ausus, vel ausa fuerit vacare, & operam non facere; si ingenuus est, aut ingenua de Ecclesia repellendus, & sub pœnitentia mittendus anno vno, & eleemosyna, & fletu satisfaciat, vt ei Dominus ignoscat. Si seruus, aut ancilla fuerit † contenta flagella correcti Domino con- † cruenta
signentur, & vltra talia eos obseruare non prę- f.
sumant. *Narbon. c. 15.*

Cap. XVIII.

Non liceat Kal. Ianuarij † vecolo, aut cer- † vitulo f.
uolo facere, vel sternas diabolicas obseruare. Sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuentur sicut, & reliquis diebus. *Antissiod. c. 1.*

Cap. XIX.

Non liceat † compensas in domibus pro- † conuenpriis, nec vigilias in festiuitates sanctorum fa- tus.
cere, nec inter sentes, aut arbores sacri vos

vel ad fontes vota exoluere: sed quicumque votum habuerit, in Ecclesia vigilet, & matriculæ ipsum votum, aut pauperibus teddat, nec subtilia, aut pede, aut hominem lineo fieri penitus præsumat. *Antisiod. c. 3.*

CAP. XX.

Kalend. vota, & brumalia, & Kalendarum †Martij conuentum ex christianorum republ. tollimus: item mulierum publicas saltationes, & quæ nomine falsorum Deorum gentilium ex viris, vel mulieribus fiunt choreæ, & festa. Quæ omnia aliena sunt christianis. Nemo etiã vir mulieris stolam induat, nec mulier viri, neque personas canonicas, vel satyricas, vel tragicas induat: neque Dionysii nomine exclamato vuas exprimant: neque dum vinum in cuppis diffundunt, risum moueant ignorantiæ, vel stultitiæ prætextu dæmoniaco modo operantes. Qui fecerint clerici deponantur, laici excommunicentur. *Trul. c. 62.*

†Maij.

CAP. XXI.

Incendia, quæ ante domos, vel officinas in Neomeniis quidam ponunt, & super ea veteri more transiliunt, cessare iubemus. Quisquis tale fecerit, clericus deponatur, laicus excommunicetur. Scribitur enim quarto Regum Manassem altare ædificasse militiæ cæli, &c. *Trul. c. 65.* *4. Reg. 21.*

CAP. XXII.

Qui iurant, vt gentiles, pœnitentia canon coërcet, nos excommunicatione. *Trul. c. 95.*

CAP. XXIII.

Vnusquisque Episcopus in sua parochia sollicitudinem habeat, adiuuante Graphione, qui defensor Ecclesiæ est, vt populus Dei paganias non faciat. Sed vt omnes spurcitias gentilitatis abiiciat, & respuat, siue profana sacrificia mortuorum, siue sortilegos, vel diuinos, siue phylacteria, & auguria, siue incantationes, siue hostias immolatitias, quas stulti homines iuxta Ecclesias ritu pagano faciunt, sub nomine sanctorum martyrum, vel confessorum, Deum, & suos sanctos ad iracundiam prouocantes: siue illos sacrilegos ignes, quos nedfri vocant, siue omnes, quæcumque sunt paganorum obseruationes, diligenter prohibeant. *Franci. syn.*

CAP. XXIV.

26. q. 7. c. 15. Admoneant sacerdotes fideles populos, vt nouerint magicas artes incantationesque quibuslibet infirmitatibus hominum nihil posse remedij conferre, non animalibus languentibus, claudicantibusue, vel etiam moribundis quidquam mederi, non ligaturas ossium, vel herbarum cuiquam mortalium adhibitas prodesse: sed hæc esse laqueos, & insidias antiqui hostis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur. *Turon. sub Carolo. ca. 42. Burch. l. 10. c. 40. Iuo par. 11. c. 65.*

De celeb. miss. c. 2. Gregor. c. 2. de suffrag. in 2. coll.

CAP. XXV.

Quidam laicorum, & maxime matronæ habent in consuetudine, vt per singulos dies audiant Euangelium: In principio erat Verbum & missas peculiares, hoc est, de sancta Trinitate, aut de sancto Michaële. Et ideo sancitum est in eodem concilio, vt hoc vlterius non fiat, nisi suo tempore, & nisi aliquis fidelium audire velit pro reuerentia sanctæ Trinitatis, non pro aliqua diuinatione, &c. *Salegunst. ca. 10. post Burch. decretum. Iuo par. 15. ca. 176. decret.*

CAP. XXVI.

Non liceat christianis, prandia ad defunctorum sepulchra deferre, & sacrificare mortuis. *Mart. Brac. c. 69. Burch. l. 10. c. 38. Iuo par. 11. c. 63 decr.* *De consec. d. 1. c. 29. in fin.*

CAP. XXVII.

Non liceat christianis tenere traditiones gentilium, & obseruare, & colere elementa. *Mart. Bracar. cap. 73. Raban. cap. 24. de pœnitent. Burchard. lib. 10. ca. 13. Iuo par. 11. ca. 40. decret.* *26. q. 5. c. 3.*

CAP. XXVIII.

Non liceat iniquas obseruationes agere diebus Kalendarum, & otiis vacare gentilibus, neque lauro, aut viriditate arborum cingere domos. Omnis hæc obseruatio paganismi est. *Mart. Brach. c. 74. Raban. ca. 24. de pœnitent. Burchard. lib. 10. c. 15. Iuo par. 11. c. 42. decreti.* *26. q. 7. c. 13.*

CAP. XXIX.

Non liceat mulieres christianas aliquam vanitatem in suis lanificiis obseruare, sed Deum inuocent adiutorem, qui eis sapientiam texendi donabit. *Mart. Brac. c. 76. Burch. lib. 10. ca. 19. Iuo par. 8. ca. 330. & par. 11. ca. 46. decret.* *26. q. 5. c. 3. in fin.*

De ieiunio diei Dominici prohibito, vide lib. xx. de paschate, & diebus festis. tit. xij.

De auguriis, & aliis diuinationum generibus. Tit. V.

CAPVT I.

SI quis ariolos, aruspices, incantatores obseruauerit, aut phylacteriis vsus fuerit, anathema sit. *Greg. 15. in synod. Rom. c. 12. Burch. lib. 10. ca. 23. Iuo lib. 8. tit. 5. c. 1. panor. & par. 11. c. 1. decret.* *26. q. 5. c. 1.*

CAP. II.

Hæretici omnes, & suspecti, & excommunicati, homicidæ quoque, atque malefici, &c. seu qui ad sortilegos, magosque concurrerint, nullatenus ad accusationem sunt admittendi. *Eutych. epist. 2. ante med. Iuo par. 6. c. 333. decret.* *2. q. 8. c. 3. in fin.*

CAP. III.

Contra idolorum cultores, vel aruspices, atque sortilegos fraternitatem vestram vehementius pastorali hortamur inuigilare custodia, atque publice in populo contra huius rei viros sermonem facere, eosque à tanti labe sacrilegij, & diuini intentione iudicij, & præsentis vitæ periculo adhortatione suasoria *26. q. 5. c. 10.*

reuocare. Quos tamen si emendare se à talibus, atque corrigere nolle reperetis, feruenti comprehendere zelo te volumus; & siquidem serui sunt, verberibus, cruciatibusque, quibus ad emendationem peruenire valeant, castigare: si vero sunt liberi, inclusione digna, districtaque sunt in pœnitentiam redigendi; vt qui salubria, & à mortis periculo reuocantia audire verba contemnunt, cruciatus saltem eos corporis ad desideratam mentis valeat reducere sanitatem. *Gregor. lib. 7. epist. 66. ad Ianuarium Episcopum Caralitanum. Burchard. lib. 10. ca. 3. Iuo par. 11. ca. 32. & 95. decreti. Caesar. lib. 8. ca. 91.*

CAP. IV.

26. q. 5. c. 8. Peruenit ad nos, quod quosdam incantatores, atque sortilegos fueris insecutus; & omnino nobis sollicitudinem, zelumque tuum gratum fuisse cognoscas, &c. Et ideo studij tui sit, sollicite quærere, & quoscumque huiusmodi Christi inimicos inueneris, districta vltione corrigere. *Gregor. li. 9. epist. 47. Hadriano notario. Burch. li. 10. c. 4. Iuo par. 11. c. 33. decreti.*

CAP. V.

Diuinos, vel sortilegos, sacrificia mortuorum, vel lucorum, vel fontium auguria, vel phylacteria, vel incantatores, & veneficos, id est maleficos, & obseruationes sacrilegas, quæ in vestris finibus fieri solebant, omnino respuentes tota mentis intentione ad Dominum conuertimini, &c. *Gregor. iij. epistola 1. in medio.*

CAP. VI.

De Kalendis Ianuariis, vel cæteris auguriis, phylacteriis, & incantationibus, vel aliis diuersis obseruationibus, quæ gentili more obseruari dixisti, apud beatum Petrum Apostolum, vel in vrbe Roma; hoc à nobis, & omnibus christianis detestabile, & perniciosum

Leu. 19. esse iudicamus, dicente Deo: Non augurabimini, nec obseruabis somnia; & iterum;

Num. 23. Non est augurium in Israel: nec obseruatio in domo Iacob. Ita & à nobis cauendum esse censemus, vt nullis auguriis, vel obseruationibus attendamus, quia omnia hæc abscissa esse à patribus sumus edocti, &c. & nos ea amputauimus, &c. & sanctæ recordationis prædecessoris, atque nutritoris nostri Domini Gregorij Papæ constitutione omnia hæc pie, ac fideliter amputata sunt, &c. *Zachar. ep. 6. post med.*

CAP. VII.

Qui diuinationes expetunt, sub regula quinquennij iaceant. Vnde ad illorum similitudinem.

26. q. 5. c. 7. [Sortes, quibus vos cuncti in vestris discriminatis iudiciis, nihil aliud, quam quod illi patres damnarunt, diuinationes, & maleficium esse decernimus. Quamobrem volumus illas omnino damnari, & vltra inter christianos nolumus nominari, & vt abscindantur sub anathematis interdicto præcipimus. *Leo iv. in epist. ad Episcopos Britanniæ c. 4. Rab. c. 23. de pœnit. Burc. li. 10. c. 27. Iuo l. 8. tit. 6. c. 1. pan. & par. 11. c. 48. decreti.*

CAP. VIII.

Defertis, quod soliti fueritis, quando in prælium progrediebamini, dies, & horas obseruare, & incantationes, & ioca, & carmina, & nonnulla auguria exercere; & instrui desideraris, quid nunc vobis agendum sit. De quo nos necessario vos instrueremus, nisi super hoc vos diuinitus instructos contueremur; super diuinum enim fundamentum nos ædificare quidquam non possumus. Igitur cum in prælium proficisci disponitis, quod ipsi commemorastis agere, in Dei nomine non omittite: id est, ad Ecclesias ire, orationes peragere, &c. Nam illa, quæ commemorastis, id est diei, & horæ obseruationes, incantationes, ioca, & iniqua carmina, atque auguria; pompæ, ac operationes diaboli sunt, quibus, Deo gratias, iam in baptismate abrenuntiastis, & hæc cum veteri homine, & actibus eius, quando nouum induistis, omnino deposuistis. *Nicol. ad consul. Bulgar. c. 35.*

CAP. IX.

Qui auguria, auspicia, somnia, diuinationes secundum morem gentilium obseruant, aut in domos suas huiusmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte malefica, aut vt domos suas lustrent, confessi quinquennio pœnitentiam agant secundum regulas antiquitus constitutas. *Ancyr. ca. 24. G. 23. L. Leo iv. ad Episc. Britan. c. 4. conc. Trosl. c. 15. Mart. Brac. c. 71. Raban. c. 23. de pœnit. Capit. lib. 7. c. 21. in addit. prioribus Burch. l. 10. c. 5. Iuo l. 8. tit. 5. c. 2. panorm. & par. 11. c. 2. decret. & pœnit. Rom. tit. 6. ca. 1. & 20.* 26. q. 5. c. 1. qui diuinationes, & c. 3. non licet.

CAP. X.

Augur, aut pantomimus, si ad artes suas reuertantur, proiiciantur ab Ecclesia. *Eliber. c. 62.*

CAP. XI.

Non oportet clericos, magos, vel augures, aut incantatores esse, aut mathematicos, aut astrologos, aut phylacteria facere, quæ animarum vincula sunt. Si fecerint, ab Ecclesia eiiciantur. *Laod. c. 36. Agath. c. 68. vbi dest math. aut astrolog. Mart. Brac. c. 61. Capit. li. 1. c. 21. Raban. c. 23. de pœnit. Iuo l. 8. tit. 5. c. 3. pan. & par. 11. c. 3. decreti.* 26. q. 5. c. 4.

CAP. XII.

Auguriis, vel incantatoribus seruientem à conuentu Ecclesiæ separandum, similiter & superstitionibus iudaicis, vel feriis inhærentem. *Carthag. iv. c. 89. Burc. lib. 16. ca. 7. Iuo lib. 8. tit. 6. c. 4. panorm. & par. 11. c. 35. decret. Tarrac. lib. 4. ca. 73.* 26. q. 5. c. 11.

CAP. XIII.

Si quis astrologiæ, vel matheſi existimat esse credendum, anathema sit. *Toletan. 1. in fine.*

CAP. XIV.

p. 5. c. 6. Aliquanti clerici, siue laici student auguriis, & sub nomine fictæ religionis, quas sanctorum sortes vocant, diuinationis scientiam profitentur, aut quarumcunque scripturarum inspectione futura promittunt: in hoc quicumque clericus, vel laicus detectus fuerit, vel consulere, vel docere, ab Ecclesia habeatur extraneus. *Agath. c. 42 Venet. c. 16. Raban. c. 23. de pœnit. Iuo l. 8. tit. 6. c. 1. pan. & par. 11. c. 4. decret. Burc. l. 10. c. 27.*

CAP. XV.

26. q. 5. c. 9. Si quis clericus, vel monachus, vel secularis diuinationem, vel auguria crediderit obseruanda, vel sortes, quas mentiuntur esse sanctorum, cum iis, qui eis crediderint, ab Ecclesiæ communione pellantur. *Aurel. c. 32.*

CAP. XVI.

Si qui viri, ac mulieres diuinatores, quos dicunt esse caragios, atque sorticularios, in cuiuscumque domo Gothi, Romani, Syri, Græci, vel Iudæi fuerint inuenti, aut quis ausus fuerit amodo in eorum vana crimina interrogare, & non hoc voluerit annunciare; pro hoc quod præsumpsit, non solum ab Ecclesia suspendatur, sed etiam sex auri vncias Comiti ciuitatis inferat. Illi vero, qui tali iniquitate repleti sunt, & sortes, & diuinationes faciunt, & populum præuaricando seducunt, vbi inuenti, vel inuentæ fuerint, seu liberi, seu serui, vel ancillæ sint, grauissime publice fustigentur, & venundentur, & pretia ipsorum pauperibus erogentur. *Narbon. c. 14.*

CAP. XVII.

Non liceat ad sortilegos, vel auguria respicere, nec ad characteres, nec ad sortes, quas sanctorum vocant, vel quas de ligno, aut de pane faciunt, aspicere: sed quæcumque homo facere vult, omnia in nomine Domini faciat. *Antissiod. c. 4.*

CAP. XVIII.

26. q. 5. c. 5. Si quis Episcopus, presbyter, diaconus, clericus magos, aut aruspices, aut ariolos, augures, vel sortilegos, vel eos qui profitentur artem magicam, aut aliquem eorum similia exercentem consuluisse fuerit deprehensus: ab honore dignitatis suæ depositus, monasterij censuram excipiat, ibique perpetuæ pœnitentiæ deditus scelus admissum sacrilegij soluat. *Toletiv. c. 28. Raban. c. 23. de pœnit. Burch. l. 10. c. 48. Iuol. 3. tit. 15. c. 3. & li. 8. tit. 5. c. 4. pan. & par. 11. c. 5. & c. 73. decreti.*

CAP. XIX.

1. Cor. 6. Dicente Apostolo, adhærens Domino vnus spiritus est cum eo; qui cum eius aduersario habitat vnus fit cum illo aduersario. Qui igitur dæmonia se habere fingunt, & suis moribus illos simulant, iubemus eos illis pœnis, & rationibus puniri, vti vere dæmonia habentes. *Trul. c. 60.*

CAP. XX.

Qui se vatibus dedunt, vel centurionibus quibusdam, vel his similibus, vt ab eis discant, quæ ignorant, iuxta antiquas patrum definitiones, pœniteant sex annis. Item qui vrsas seruant, vel alia animalia ad lusum, & læsionem simplicium, & fortunam, & fatum, & genealogiam, & qui horum verborum multitudinem iuxta erroris vanitatem fundunt. Item nebularum persecutores, & impositores, & phylacterios, & vates. Qui perseuerant, neque pœnitent, & auersantur has pernicies, & paganorum curas, omnino ab Ecclesia eiici volumus, vt sacri canones dicunt. Quæ societas luci ad tenebras? vt ait Apostolus, quæ conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli, cum infideli? Qui autem consensus templi Dei cum idolis? *Trul. c. 61.* 2. Cor. 6. c.

CAP. XXI.

Episcopus det operam, vt populus ab auguriis, & incantationibus abhorreat, *Franc. syn.*

CAP. XXII.

Extant, & alia perniciosissima mala, quæ ex ritu gentilium remansisse dubium non est: vt sunt magi, arioli, sortilegi, venefici, diuini, incantatores, somniorum coniectores, quos diuina lex irretractabiliter puniri iubet, de quibus in lege dicitur: Anima, quæ declinauerit ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cum eis ponam faciem meam contra eam, &c. Ferunt enim suis maleficiis aëra posse conturbare, & grandines immittere, futura prædicere, fructus, & lac auferre, aliisque dare, & innumera à talibus fieri dicuntur. Qui vt fuerint huiusmodi comperti viri, seu fœminæ, in tantum disciplina, & vigore Principis acrius corrigendi sunt, in quantum manifestius ausu nefando, & temerario seruire diabolo non metuunt. *Paris. sub Lud. & Loth. ir. l. 3. c. 2.* Leu. 20.

CAP. XXIII.

Extant & altera diuersorum criminum mala, quæ improbat, & condemnat lex diuina, &c. vt sunt illa, quæ ex paganorum ritu adhuc superesse videntur: scilicet magica, sortes, phylacteria, veneficia, diuinationes, incantationes, somniorum coniectationes: quæ omnia punire iubet lex diuina, quia manifestissime in talibus seruitus est diabolica. *Trosl. c. 15.*

CAP. XXIV.

Si quis paganorum consuetudinem sequens diuinos, & sortilegos in domum suam introduxerit, quasi vt malum foras mittant, aut maleficia inueniant, vel lustrationes paganorum faciant, quinque annis pœnitentiam agant. *Mart. Brac. c. 71. Ancyr. c. 24. G. 23. l. vide supra c. 10. Trosl. c. 15. Raban. c. 24. de pœnit. Burc. l. 10. c. 6. Iuo par. 11. c. 34. decret.* 26. q. 5. c. 3. Non licet,

CAP. XXV.

Non liceat christianis tenere traditiones, Gentilium, & obseruare, & colere elementa, aut lunæ, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam, pro domo facienda, aut propter segetes, vel arbores plantandas, vel coniugia socianda. Scriptum est enim, omnia, quæ facitis, aut in verbo, aut in opere, 26. q. 5. c. 3. Colos. 3.

omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo. *Mart. Braccar. c. 73. Raban. c. 24. de pœnit. Burch. li. 10. c. 13. Iuo par. 11. c. 40. decreti.*

Cap. XXVI.

26. q. 5. c. 3. Non liceat in herbarum collectionibus, quæ medicinales sunt, aliquas obseruationes, aut incantationes attendere, nisi tantum cum symbolo diuino, & oratione dominica, vt tantum Deus creator omnium, & Dominus honoretur. *Mart. Brac. c. 75. Raban. c. 24. de pœnit. Burc. l. 10. c. 20. Iuo par. 11. c. 47. decr.*

Cap. XXVII.

Qui præstigias, vel veneficium fatetur; is, homicidæ tempore confitebitur, ita dispensatus, vt qui in vnoquoque peccato se ipsum conuicit. *Basil. ad Amphiloch. c. 64.*

Cap. XXVIII.

Qui se vatibus, vel eiusmodi aliis tradit, ipse quoque homicidarum tempore punietur. *Basil. ad Amphiloch. c. 71.*

Cap. XXIX.

Qui vaticinantur, & gentilium consuetudinem sequuntur, & aliquos in ædes suas introducunt ad veneficiorum inuentionem, & eorum expurgationem, cadant in canonem sexennij, & postquam anno defleuerint, & anno audierint, in tribus annis substracti, & anno cum fidelibus consistentes, sic admittantur. *Basil. ad Amphiloc. c. 82. vide c. 52. 65. Greg. Nyss. c. 2. ad Letoium. Ancyr. c. 24.*

Cap. XXX.

Qui ad præstigiatores, vel vates abierunt, vel eos, qui per dæmones se piacula quędam, & auersiones operaturos pollicentur, ij exacte interrogantur, & examinantur, verum in fide in Christum permanentes à necessitate aliqua ad illud peccatum impulsi sunt, &c. an omnino neglecto, quod à nobis creditum est, testimonio, ad dæmonum societatem se contulerunt. Si enim ad fidem infirmandam, & quod Deum esse non crederent, quia christianis creditur, & adoratur, illud fecerunt, erunt scilicet transgressorum iudicio obnoxij. Sin autem non ferenda necessitas aliqua, pusillo, & abiecto eorum animo superato, eo deduxit falsa aliqua spe deductos, similiter erit & in ipsos clementia instar eorum, qui tormentis in tempore confessionis resistere non potuerunt. *Greg. Nyssen. ep. canonica. c. 3.*

Cap. XXXI.

Serm. de temp. 241. Sanctus Augustinus dixit: qui prædictis malis, id est caragis, & diuinis, & aruspicibus, vel phylacteriis, & aliis quibuslibet augutiis crediderit, etsi ieiunet, etsi oret, etsi iugiter ad ecclesias currat, etsi largas eleemosynas faciat, etsi corpusculum suum in omni afflictione cruciauerit, nihil ei proderit, quamdiu sacrilegia illa non reliquerit. *Bonif. in ep. ad Zachar. in fine.*

De periurio. Tit. VI.

Pars Prima.

Quo tempore non seruandum iusiurandum.

CAPVT I.

PRęsenti decreto statuimus, vt semper pręualeat, & suum consequatur effectũ, quod à maioris, vel sanioris parte † concilij fuerit constitutum. Nec constitutionem nostram impediat, si forte aliquis ad conseruandam Ecclesiæ suæ consuetudinem se iuramento dicat astrictum. Non enim dicenda sunt iuramenta, sed potius periuria, quæ contra vtilitatem Ecclesiasticam, & sanctorum patrum veniunt instituta. *Alexand. iij. in conc. gen. Later. ca. 16.* — *Dois, quæ fiunt à maiori parte c. 1. ap. Greg. ix. & in 1. coll. † capituli.*

Cap. II.

Qui sacramento se obligauerit, vt litigans cum quolibet ad pacem nullo modo redeat, pro periurio vno anno à communione sanguinis, & corporis Domini segregatus reatum suum eleemosynis, fletibus, & quantis potuerit ieiuniis absoluat, ad caritatem vero, quæ operit multitudinem peccatorum, venire festinet. *Iler. c. 7. Trosl. c. 11. Pœnit. Rom. tit. 2. c. 11. Raban. ca. 20. de Pœnit. Burc. l. 12. c. 17. Iuo par. 11. c. 74. decreti.* — 22. q. 4. c. 11. — 1. Pet. 4.

Cap. III.

Si publicis sacramentorum gestis à quibuslibet illicita, vel non bona extitisset conditio alligata, quæ aut iugulare animam patris, aut agere compelleret stuprum sacratissimæ virginis: nunquid non tolerabilius esset, stultæ promissionis reiicere vota, quam per inutilium promissorum custodiam exhorrendam criminum implere mensuram, &c. Promissionis incautæ crudam, cruentamque temperato sententiam, illa quam maxime compellimur caussa, quod hæc [duo mala, licet sint omnino cautissime præcauenda, tamen si periculi necessitas ex his vnum temperare cõpulerit, id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligari. Quid autem ex his leuius, quidue sit grauius, pietatis acumine vestigemus; etenim dum periurare compellimur, creatorem quidem offendimus, sed nos tantummodo maculamus; cum vero noxia promissa complemus, & Dei iussa superbe cõtemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & nos ipsos crudeliori gladio trucidamus. Illic enim duplici culparum telo percutimur, hic tripliciter iugulamur, &c. [Incommutabilis eademque semper existens Dei natura, parcens, sua sæpe in sacris litteris legitur mutasse præmissa, & pro misericordia tem- — 22. q. 4. c. 1. — d. 13. c. 1. — 22. q. c. 9.

temperare sententiam. Vnde quamlibet sit impassibilis, atque immutabilis, eiusdemque deitatis, licet sint dicta firmissima, crebro tamen eius, & iuramenta leguntur, & pœnitentia, quæ sacris extant mysteriis adoperta. Iurare namque Dei, est à seipso nullatenus ordinata conuellere: pœnitere vero, eadem ordinata, cum voluerit, immutare: sic enim per *Hier. 18.* Hieremiam dicit: Repente loquar aduersus gentem, & aduersum regnum, vt eradicem, & destruam, & disperdam illud, si pœnitentiam egerit gens illa super malo suo, quod locutus sum aduersus eam; agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitaui, vt facerem eis, &c. *Lib. 1. de offic. c. 50.* Præclarus auctor Ambrosius sic loquitur: Est etiam contra officium nonnunquam soluere promissum, & sacramentum custodire: vt Herodes qui iurauit, quoniam *Matth. 14.* quidquid petitura esset, daret filiæ Herodia- *Mar. 6.* dis; & necem Ioannis præstitit, ne promissum *Iud. 11.* denegaret. Nam de Iephte quid dicam, qui immolauit filiam, quæ sibi victori primum occurrerat, quo votum impleret, quod spoponderat, vt quidquid sibi primum occurrisset, offerret Deo? Melius fuerat nihil tale promittere, quam promissum soluere parricidio. *Lib. 3. de offic. c. 12. 22. q. 4. 8. vnusquisque.* Item in libro tertio: [Sæpe plerique constringunt se iurisiurandi sacramento, & cum ipsi cognouerint promittendum non fuisse, sacramenti tamen contemplatione faciunt, quod spoponderint, sicut de Herode supra scripsimus, qui saltatrici premium turpiter promisit, crudeliter soluit. Turpe est, quod regnum pro saltatione promittitur: crudele quod mors prophetæ pro iurisiurandi religione datur. Quanto tolerabilius tale fuisset periurium sacramento? &c. *c. 31. Sentent. 10. 22. q. 4. c. 13.* Nostri quoque sæculi doctor egregius Isidorus in lib. sentent. secundo hæc pro tali narrat negotio: [Non est conseruandum sacramentum, quod male, & incaute promittitur; velut si quispiam adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur; tolerabilius est enim non implere sacramentum, quam permanere in stupri flagitio. Simi- *Iob. 2.* liter in Synonymis: In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum. Quod incaute vouisti non facias. Impia est promissio, quæ scelere adimpletur. *Tolet. viij. c. 2. Raban. ca. 21. de pœnitent. Burchard. lib. 12. cap. 10. & c. 29. Ivo lib. 8. tit. 8. c. 8. 16. 25. 30. panorm. & par. 12. c. 9. 16. 17. 67. decr. Ansel. l. 11. c. 165. Cæsar. l. 6. c. 8. & 13.*

CAP. IV.

Non possunt vtraque seiuncta æqua obseruantiæ lance seruari: quia si promissa cognatis fides seruetur; populis, quæ promissa sunt, deperibunt: & iterum si data in populis intemerata Deo sacramenta seruentur, cognatis proculdubio promissa beneficia negabuntur; neque vnius partis præstatio, sine alterius potest esse dispendio. Quid ergo? nunquid ob hoc vtraque iuramentorum promissa soluenda sunt, quia singula inuicem sine culpa agi non possunt? absit. Transfundendum ergo est vnum in alterum, & ad vnam regulam redigendum, ita vt minoris partis vota potioribus sint coniuncta, &c. Sic ergo ab illis vinculis iuramenti, quibus socero ante iurauit; principem nostrum Egicanem Regem sancta synodus absoluendum elegit; vt aut cognatos ad populorum regulam dirigat, aut populos in cognatorum iustam defensionem assumat; &c. *Tolet. xv. in fine.*

CAP. V.

In quadam homilia beati Bedæ presbyteri legimus: Si forte nos incautius iurasse contigerit, quod scilicet obseruatum peiorem vergat in exitum, libere illud mutandum nouerimus salubriori consilio. *Tribur. ca. 21. ex Beda homil. decollat. S. Ioan. Bapt.*

CAP. VI.

Illud volumus esse notum, quoddam iuramentum, nullo modo à christianis obseruandum; videlicet cum malum aliquod incaute, vel etiam scienter iurando promittatur; velut si quispiam adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur; aut si quis ne ad pacem redeat, vel vt aliquod flagitium committat, se sacramento constrinxerit. Tolerabilius est denique non implere sacramentum, quam in illo, quod male spopondit, permanere; vel quod decreuit, perficere flagitium. *Trosle. c. 11.*

CAP. VII.

Quod iuraui, iuratus sum; quodque pelerauі, noui: verum Dominum meum, & creatorem non abiuraui; te vero non audio. *Sophronius Hierosolym. Episc. in limonario apud vij. syno. gener. actio. 4. post medium.*

CAP. VIII.

Ioannes religiosissimus monachus dixit. Indicant verba Sophronij; quod scilicet præstat iurantem peierare, quam plane iuramentum in destructionem venerandarum imaginum seruare. *Ioannes Vicarius sacerdotum Orientis. Ibid. post med. Cæsar. l. 6. c. 4.* *22. q. 4. cap. 18. Actione,*

CAP. IX.

Herodes bene iurauit, sed periit. Petrus autem negans Dominum cum iureiurando, deinde egressus, postquam fleuisset, seruatus est. *Taras. ibid. post medium.*

CAP. X.

Leo Episcopus Phoceæ dixit, Scriptum est, *Zach. 8.* quod falsum iusiurandum non amabitis: huius gratia falsum nostrum iuramentum, veluti nullum habens robur, remittetur. *Ibid. post med. Ivo par. 12. ca. 15. decr. & l. 8. tit. 8. c. 13. 14. 15. panor.*

CAP. XI.

Id quod est iurare Principes, quod subiectis male facturi sunt, magna medicina opus habet. Medela autem eorum est duplex: vna quidem, vt ipsi doceantur non facile iurare: altera autem, ne in malis iudiciis persistant.

Quare, qui se alteri malefacturum iurare anticipauit, quod ad iurandum nimium facilis fuerit, se pœnitere ostendat: non autem pietatis prętextu suam improbitatem confirmet, neque enim Herodi iurasse profuit, qui ne peieraret, prophetam occidit, &c. Quare eum, qui iurauit, pœnitere, non impietatem studere, confirmare oportet, eius enim absurditatem fusius exquire. Si quis se fratris oculos effossurum iurauerit, cine honestum est, hoc ad effectum deducere? Si quis se interfecturum, si quis omnino iurauerit mandatum aliquod transgressurum? *Basil. ad Amphiloch. cap.* 29.

Pars Secunda.

De pœna illius qui peierauit.

CAPVT I.

Stephanus Deo amabilis diaconus, & notarius legit Epitimium, quod definierunt sanctissimi Vicarij, & tota sancta synodus iis, qui contra Ignatium sanctissimum Patriarcham mendaciter iurauerunt, &c. Definimus, & promulgamus, eos, qui non pœnituerunt, neque annuntiauerunt, neque epitimium acceperunt, sed permanserunt in duritia cordis sui, &c. per septem annos epitimium habere propter manifestatum peccatum: in duobus annis extra ecclesiam, & in aliis duobus intra Ecclesiam audire diuinas scripturas vsque ad catechumenos, non tamen vllo modo communicare; sed abstinere à carnibus & vino quatuor annis, præter Dominicos dies, & pręter dominicas festiuitates, & in aliis tribus annis stare cum fidelibus, & mereri diuinam communionem in solis dominicis solemnitatibus cum eleemosynis, & orationibus, atque ieiuniis, ita vt tribus diebus hebdomadæ, secunda videlicet, quarta, & sexta feria, abstineant à carnibus, & vino. *Syno. viij. gener. Constantinop. sub Hadr. ij. actio. 9. ante fin.*

Cap. II.

Periuri excommunicentur. *Greg. vij. in conc. Rom. anno incer. c.* 16.

Cap. III.

cap. 1. de treuga. & pace. ap. Gre. ix. & in 3. coll.

Si quis treugam frangere temptauerit, post tertiam commonitionem, si non satisfecerit, Episcopus suus in eum excommunicationis sententiam dictet, & scriptam Episcopis vicinis annuntiet. Episcoporum autem nullus excommunicatum in communionem suscipiat, immo scripto susceptam sententiam confirmet. Si quis autem hoc violare præsumpserit ordinis sui periculo subiacebit. *Synod. Rom. sub Innoc. ij. c. 9. apud Iuo post panor. Alex. iij. in conc. Later. c.* 21.

Cap IV.

Episcopus, presbyter, diaconus in adulterio, periurio, furto deprehensus deponatur, non etiam excommunicetur. *Apost. ca. 25. Tribur. ca. 11. Raban. t. 1. de pænitent. Burchard. lib. 2. ca. 189. Iuo par. 6. c. 234. decr. Ansel. lib. 11. c. 30. al. 29. in Rom.* *Dist. 81. c. 12.*

Cap. V.

Infames esse dicimus periuros, raptores, maleficos, &c. *Steph. ep. 1. in med.* *6. q. 1. c. 17.*

Cap. VI.

Statuimus cum omnibus, qui nobiscum sunt, Episcopis, vt homicidæ, periuri, &c. nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium, sint admittendi, quia infames sunt, & iuste repellendi, quia funesta est vox eorum. *Euseb. ep. 3 in princ.*

Cap. VII.

Si quis contra suam professionem, vel conscriptionem venerit, si clericus fuerit, deponatur, si laicus, anathematizetur. *Hadr. ad Episc. Mediom. c. 57. Carth. ca. 13 G. & Carth. y. ca. vlt. L. Ansel. l. 3. c. 88. Capit. l. 7. c. 158.*

Cap. VIII.

Si qui parentes fidem fregerint sponsaliorum, triennij tempore abstineant se à communione. *Eliber. c. 54.*

Cap. IX.

Qui contra suam professionem, vel subscriptionem venerit ipse se ab hoc cœtu separabit. *Carth. ij. c. vlt.*

Cap. X.

Si ab Ecclesiæ atriis, vel domo Episcopi reus consignatus sit, ad Euangelia datis sacramentis de morte, & debilitate, & omnium pœnarum genere: si quis sua sacramenta violauerit, reus periurij, non solum à communione Ecclesiæ, vel omnium clericorum, verum etiam à catholicorum conuiuio separetur. *Aur. c. 1. al. 3. Raban. c. 22. de pænit. Burc. lib. 3. 190. Iuo par. 3. c. 107. decr.* *17. q. 4. c. 36. id constituimus.*

Cap. XI.

Si seruus confugiens ad Ecclesiam, Domino sub sacramento immunitatis restitutus sit; & Dominus sacramentum violauerit, à communione, & conuiuio catholicorum extraneus habeatur. *Aurel. c. 3. al. 5. Raban. d. c. 22. Burch. lib. 3. c. 192. Iuo lib. 2. tit. 7. c. 2. panorm. & par. 3. c. 109. decret.* *d. c. 36.*

Cap. XII.

Si quis clericus in caussis, quæ sub iureiurando finiendæ sunt, præbuerit iuramenta, & post rebus euidentibus detegitur peierasse, biennij tempore à communione pellatur. *Aurelian. iy cap.* 8.

Cap. XIII.

De seruis pro qualiber caussa, si ad Ecclesiæ septa confugerint, id statuimus obseruandum, vt si quid in antiquis constitutionibus tenetur scriptum pro concessa culpa, datis à

domino sacramentis, quisquis ille fuerit, egrediatur de venia iam securus. Enim vero si immemor fidei Dominus transcendisse conuincitur, quod iurauit, vt is, qui veniam acceperat, probetur postmodum pro ea culpa, qualicumque supplicio cruciatus; dominus ille, qui immemor fuit datæ fidei suspensus sit ab omnium communione, &c. Quod si gentilis dominus fuerit, aut alterius sectæ, qui à conuentu Ecclesiæ probatur extraneus: is, qui seruum repetit, pro se requirat bonæ fidei christianum, vt ipse in persona Domini pro seruo prestet sacramentum; quia ipsi possunt seruare, quod sacrum est, qui post transgressionem, ecclesiæ metuunt disciplinam, *Aurel.v.c.23.*

CAP. XIV.

22. q. 5. c. 7. Si quis conuictus fuerit alios ad falsum testimonium, vel periurium attraxisse, aut quacumque corruptione sollicitasse; ipse quidem vsque ad exitum non communicet: hi vero, qui ei in periurio consensisse probantur, post ab omni sunt testimonio prohibendi, & secundum legem infamia notabuntur. *Matiscon.c.17.Burch.lib.16.ca.8. Inopar.12.c.26.Cæsar.lib.6.c.17.*

CAP. XV.

Quicumque ex nobis, vel totius Hispaniæ populis qualiber coniuratione, vel studio sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ, gentisque Gothorum statu, vel conseruatione regiæ salutis pollicitus est, temerauerit, &c. anathema sit in conspectu Dei Patris, &c. *Tolet.iv.c.74.Tolet.xvi.c.10.*

CAP. XVI.

Inflexibilis Iudæorum perfidia, deflexa tandem videtur pietate, & potentia superna; nam excellentissimus, & christianissimus Princeps, &c. non sinit in regno suo degere eum, qui non est catholicus, &c. Quisquis succedentium temporum regni sortitus fuerit apicem, non ante conscendat regiam sedem, quam inter reliqua conditionum sacramenta pollicitus fuerit, hanc se catholicam non permissurum eos violare fidem, &c. Si temerator huius promissi extiterit; sit anathema maranatha in conspectu Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni, similique cum eo damnatione perculsi quicumque sacerdotum, vel quilibet christianorum eius implicati fuerint errore. *Tolet.vi.c.3.*

CAP. XVII.

Si quis religiosorum ab Episcopo vsque ad † extremũ ordinis clericorum, siue monachorum generalia iuramenta in salutem regiam, gentisque, aut patriæ data reperiatur violasse voluntate profana; mox propria dignitate priuatus, & loco, & honore habeatur exclusus; eo miserationis obtentu tantummodo reseruato, vt an locum, an honorem, an vtraque possideat, concedendi ius, licentiamque

† extremi ordinis clericum, siue monachum vel.

principalis potestas obtineat. *Tolet.x.c.2.*

CAP. XVIII.

Est quorumdam sæcularium, & quod peius est sacerdotum improbanda satis obstinatio animarum, vt fidem suis principibus sub iuramento promissam obseruare contemnant, & verborum fuco iuramenti obnubilant promissionem, &c. Quicumque inuentus fuerit talia fecisse, & viuente principe in alium attendisse regem futurum, à conuentu catholicorum excommunicationis sententia repellatur, &c. *Tolet.xvi.c.9.14 le de reis lesa maiestatis. lib.seq.*

CAP. XIX.

Non solum qui peierant, sed etiam qui periuris consentiunt, simili plectendi sunt damnatione. *Turon. sub Carolo.c.34. Inopar.16.c.337. decreti.*

CAP. XX.

Si quispiam Episcoporum, aut quilibet sequentis ordinis Ecclesiastici deinceps timore, aut cupiditate, aut qualibet suasione, à domino & orthodoxo Ludouico Imperatore defecerit, aut etiam sacramentum fidelitatis illi promissum violauerit, & eius contrarius maleuola intentione quolibet modo se copulauerit, gradum proprium canonica, atque synodali sententia amittat. Quod si quisquam laicus superius comprehensa facere temptauerit, sciat se ab vniuerso gradu anathematizandum. *Aquisgr.y.s.b Lud.par 2...12.*

CAP. XXI.

Vt multiplex iuramentorum, & periuriorum confusio, per quam multæ fidelium animæ in toto hoc regno perditæ cognoscuntur, quam sit detestanda, & Deo odibilis attentius omnibus annuntietur; sicut ipse Dominus ostendit, dicens: Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui: Ego Dominus: Tantum namque hoc malum est, vt ad sanctuaria martyrum, vbi diuersorum ægritudines sanantur, ibi periuri, licet manifeste interdum vexari non videantur, iusto Dei iudicio à dæmonibus arripiantur, sicut sanctus dicit Gregorius: Ad horum corpora ægri veniunt, & sanantur: dæmoniaci veniunt, & curantur: periuri veniunt, & à dæmonio vexantur. *Melden. cap. 39. Greger. homil. 32. in Euang.* Leu.19.

CAP. XXII.

Quia impia, & Deo inimica, & christianæ religioni nimis contraria ex iniquissima, & detestabili constitutione quorumdam sæcularium legum consuetudo inualuit, vt in forensi iudicio litigantes ex vtraque parte contendentium, æqualiter iuramentum dare cogantur, vbi sine dubio duobus contra se iurantibus, vnus periurus efficitur: tanti sceleris immanitatem, & animarum perditionem dolentes, statuimus, vt quicumque vno iuramento legitimo dato, quod secundum le- Hebr.6.

gem diuinam omnis humanæ controuersiæ finis esse debet, alterum è contrario iuramentum opponere præsumpserit, ab ipsis liminibus Ecclesiæ, quæ sua impietate profanauit, exclusus omnium christianorum consortio, atque conuiuio reddatur extraneus, nisi se continuo admonitus ad agendam pœnitentiam tanti reatus humili satisfactione inclinauerit. *Valent. sub Lothario. c. 11.*

CAP. XXIII.

Et quia ex huiusmodi iuramentorum, immo periuriorum contentione, etiam vsque ad armorum certamina solet prorumpi, & crudelissimo spectaculo effunditur cruor belli in pace: Statuimus iuxta antiquum Ecclesiasticæ obseruationis morem, vt quicumque tam iniqua, & christianæ paci inimica pugna alterum occiderit, seu vulneribus debilem reddiderit, velut homicida nequissimus, & latro cruentus ab ecclesia, & omnium fidelium cœtu separatus ad agendam legitimam pœnitentiam modis omnibus compellatur. *Valent. sub Lothar. c. 12.*

CAP. XXIV.

Eum, qui impie iurauit, pœnitere, non impietatem studere, confirmare oportet. *Basil. ad Amphiloch. c. 29.*

CAP. XXV.

Periurus vndecim annis non erit communionis particeps, duobus annis deflens, tribus audiens, quatuor substratus, anno solum consistens, & tunc communione dignus habebitur. *Basil. ad Amphiloch. c. 63.*

CAP. XXVI.

De iis qui peierarunt; si vi quidem, & necessitate sacramenta transgressi sunt, leuioribus pœnis subiiciuntur; vt post sex annos possint suscipi. Qui autem sine necessitate suam fidem prodiderunt, cum duobus annis defleuerint, & duobus annis audierint; & in quinto anno in substratione fuerint, & in duobus aliis sine oblatione in orationis communionem suscepti extiterint, ita tandem, condigna scilicet pœnitentia ostensa, in corporis Christi communionem recipientur. *Basil. ad Amphiloch. cap. 81.*

CAP. XXVII.

22. q. 1. c. ult. Prædicandum est, vt periurium fideles caueant, & ab hoc summopere abstineant; scientes hoc grande scelus esse, & in lege, & prophetis, siue euangelio prohibitum. Audiuimus enim quosdam paruipendere hoc scelus, & leuem quodammodo periuris pœnitentiæ modum imponere: qui nosse debent, talem de periurio pœnitentiam imponi debere, qualem & de adulterio, fornicatione, homicidio sponte commisso, & de cæteris criminalibus vitiis. Si quis vero perpetrato periurio, aut quolibet criminali peccato timens pœnitentiam longam ad confessionem venire noluerit, ab ecclesia repellendus est. *Theodulph. ad presb. Aurel. c. 26. Burc. l. 12. c. 14. Iuo par. 12. c. 7. decr. Ansel. l. 11. c. 65. al. 71. in Rom.*

CAP. XXVIII.

Prouocemus (*periuros, & alios sceleratos homines*) ad pœnitentiam, & emendationem: aut impœnitentes, & corrigi nolentes, gladio verbi bis acuto eorum corpora, & animas concidamus, & æterno illo anathemate, hoc est alienatione à Christo, & Ecclesia, tam in præsenti, quam in futuro plectamus; nisi vel modo resipiscant à laqueis diaboli, & conuertantur ad Dominum viuum & verum, per dignam correctionem. *Herneus Metropol. ad syn. Trosl.*

Pars tertia.

Varia de iureiurando, & de periurio.

CAPVT I.

NOn iurare, ne forte periurium fiat. *Clem. ep. 1. ante finem. Theodulph. ad presb. Aurelian. ca. 21.*

CAP. II.

Sacramentum hactenus à summis sacerdotibus, vel Dei ministris exigi, nisi pro fide recta, minime cognouimus: nec spontaneos iurasse repetimus. Summopere ergo sanctus Iacobus Apostolus prohibens sacramentum, dicit: Ante omnia, fratres mei, nolite iurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum; sit autem sermo vester, est, est; non, non; vt non sub iudicium decidatis. Et Dominus in Euangelio ait: Audistis, quia dictum est antiquis, &c. quod autem his abundantius est, à malo est; id est ab exigente, & à iurante. Hæc ipse Dominus prohibet, id est, non debere iurare; hæc Apostoli maxime omnes, hæc sancti viri prædecessores nostri, qui huic sanctæ vniuersali Apostolicæ ecclesiæ præfuerunt ante nos; hæc prophetæ, & reliqui sancti doctores per vniuersum mundum dispersi ad prædicandum iuramenta fieri vetant, &c. Quæ nos sanctorum sequentes Apostolorum, eorumque successorum iura firmamus, & sacramenta incauta fieri prohibemus, &c. Deus Moysi in tabulis dedit: Vide ne assumas nomen Domini Dei tui in vanum, &c. Nos sacramentum Episcopis nescimus oblatum, nec vnquam fieri debet: quoniam præceptum est à Domino non iurandum neque per cælum, &c. Hæc sunt præcepta Saluatoris, hæc prophetarum, hæc sanctorum patrum instituta, quæ si quis in vanum duxerit, hostis est animæ suæ; quia nemo contra prophetas, nemo contra Apostolum, nemo contra Euangelium facit aliquid absque periculo. *Corn. epist. 2. in princ. Burchard. lib. 1. cap. 193. & lib. 12. c. 19. Iuo par. 5. ca. 308. & par. 12. c. 77. decr. Cæsar. li. 6. ca. 29. Tarrac. lib. 4. c. 30.*

(margin: 2. q. 5. c. 4. — Iacob. 5. — Matt. 5. — 2. q. 5. c. 2. — Exod. 20. — 2. q 5. c. 3.)

CAP. III.

Perhibetis, vos consuetudinē habuisse, quo-

cuiscumque aliquem iureiurando pro qualibet redisponebatis obligare, spatham in medium afferre, & per eam iuramentum agebatur: nunc autem per quod iurare debeatis à nobis iuberi deposcitis. Sed nos ante omnia, non solum per spatham, verum etiam per aliam omnino conditam speciem iurari iudicamus indignum: per quam enim quis iurat, profecto & diligit, & veneratur; sed & fiduciam suam ei firma stabilitate commendat; quamobrem per Deum iurandum est, qui ab hominibus diligendus, & venerandus, & in quo omnis spes, & fiducia est locanda, & à quo præ cunctis creaturis est semper auxilium expectandum. Nam cum à Domino per cælum, terram, caput, & Hierusalem non iurare iubetur, nihil nisi vt per creaturam iuretur, proculdubio inhibetur. Quod autem per Dei nomen iurare præcipiamur, ipso iubente didicimus. Sane possumus per eas dumtaxat creaturas iurare, quæ diuinis sunt cultibus deputatæ, vt est templum, & altare; in quibus qui iurat, iurat in eo, qui habitat in ipsis, & si qua sunt talia. Quapropter iure per Euangelium iurandum est, in quo quidquid continetur, nihil nisi Dei, qui in eo scribitur, & legitur esse profecto dignoscitur, ipsum enim est lex nostra, ipsum testamentum nostrum, quod legifer, & testator Dominus, & redemptor noster electis suis disposuit. *Nicol. ad consulta Bulgar. cap.* 67. *Matt.* 5.

C A P. IV.

Cum liber homo crimine fuerit appetitus, nisi iampridem repertus est alicuius sceleris reus, aut tribus testibus conuictus pœnę succumbit: aut si conuinci non potuerit, ad Euangelium sacrum, quod sibi obiicitur, minime commisisse iurans, absoluitur, & deinceps huic negotio finis imponitur, quemadmodum crebro dictus Apostolus Doctor gentium attestatur: Omnis, inquiens, controuersiæ eorum finis ad confirmationem est iuramentum. *Nicol. ad consulta Bulgar. cap.* 86. *Hebr.* 6.

C A P. V.

Si quis Christianus, vt est gentilium consuetudo, apud cuiuscumque feræ, vel pecudis exta, inuocatis insuper nominibus paganorum, fortasse iurauerit, si se ab hac superstitione commonitus noluerit cohibere, donec reatum emendet, à consortio fidelium, vel Ecclesiæ communione pellatur. *Aurel. iv. cap.* 16.

C A P. VI.

Multarum gentium tanta extat perfidia animorum, vt fidem sacramento promissam Regibus suis obseruare contemnant, & ore simulent iuramenti professionem, dum retineant mente perfidiæ impietatem, &c. Quæ spes talibus populis contra hostes laborantibus erit? Quæ fides vltra cum aliis gentibus in pace credenda? Quod fœdus non violandum? Quæ in hostibus iurata sponsio stabilis permanebit, quando ipsis propriis regibus iuratam fidem non seruant? *Tolet. iv. cap.* 74. *idê Tolet. xvi. cap.* 9

C A P. VII.

Omne, quod in pacis fœdera venit, tunc solidius subsistit, cum iuramenti hoc interpositio roborat. Sed & omne, quod animos amicorum conciliat, tunc fidelius durat, cum ea sacramenti vincula ligant. Omne etiam, quod testibus adstipulatur, tunc verius constat, cum id adiectio iurationis affirmat. Quod si & testis deficiat, innocentis fidem sola iurisiurandi taxatio manifestat. *Tolet. viij. c.* 2. *Iuo par.* 12. *cap.* 2. *decr. & lib.* 8. *tit.* 8. *cap.* 1. *panor.* 22. *q.* 1. *c.* 1.

C A P. VIII.

Eos, qui iurant iuramenta paganorum, canon pœnitentiis subiicit: nos excommunicationem definimus. *Trull. cap.* 95.

C A P. IX.

Decreuimus, vt laici homines legitime viuant, &c. & periuriis in Ecclesiis non consentiant. *Syn. Suession. in med.*

C A P. X.

Omnes homines admonemus, ne per singula verba, quasi ad confirmationem suæ assertionis, nomen Domini in vanum assumant; quod ipse Dominus interdicit faciendum, vbi ait: Ne assumas nomen Dei tui in vanum. In vanum enim nomen Dei assumitur, quando aliquis ad singula verba, quibus vult, vt sibi ab alio credatur, Deum omnipotentem testē rei, de qua ait, inuocat: eumque sibi ita esse adiutorem, sicut ea vera sunt, quæ loquitur. Nam & ipse Dominus in Euāgelio hoc modo prohibens omnegenus iuramenti. Nolite, inquit, omnino iurare, neque per cælum, neque per terram, neque per caput tuum, &c. *Turon. sub Carolo cap.* 43. *Exo.* 20. *Matt.* 5.

C A P. XI.

Nullatenus per aliquorum mendacium, vel falsum testimonium, neque per periurium aut præmium, lex iusta in aliquo deprauetur. *Magunt. sub Raban. cap.* 7. *Burchar. lib.* 15. *cap.* 4.

C A P. XII.

Nullus deinceps veritatis Episcopus solito super sacra iurare præsumat: quod mysterij caussa sancti quæsierint Patriarchæ, & fecerint, non enim in hæsitatione, & malitia exigentis, sed in caritate non ficta fides seruatur. *Melden. cap.* 38.

C A P. XIII.

Si quis presbyter contra laicum, vel laicus contra presbyterum aliquam habet querimoniæ controuersiam, Episcopo præcipiente, sine personarum acceptione finiatur: & laicus per iuramentum; si necesse sit, se expurget: presbyter vero vice iuramenti, per sanctam consecrationem interrogetur: quia sacerdotes ex leui caussa iurare non debent, manus enim per quam corpus, 2. *q.* 5. *c.* 4.

& sanguis Christi conficitur, iuramento polluetur? absit: cum Dominus in Euangelio discipulis suis, quorum vicem nos indigne in sancta gerimus Ecclesia, dicat: Nolite omnino iurare: sit autem sermo vester, est, est, non, non: quod autem his abundantius est, à malo est. *Triburien. cap. 21. Burchar. lib. 2. cap. 182. Iuo lib. 5. tit. 1. cap. 9. panor. & par. 6. cap. 227. decr. Cæsar. lib. 6. cap. 6.*

Mat. 5.

Cap. XIV.

Cohibeantur periuria, non solum, quæ alicuius factionis fiunt commento, vel fallendi, aliosque decipiendi studio, sed & ea, quæ ex ipsa praua consuetudine iam veluti pene per singula admittuntur verba ab eis, quibus æque falsa constat iurare, vt vera: cum si forte propter eos, qui pigri sunt ad credendum, neque mouentur ad fidem verbi, qui & in hoc grauiter delinquunt, quod sibi loquentes iurare cogunt, necesse fuerit proferre iuramentum. Hos comites habere debet iusiurandum, veritatem, iudicium, & iustitiam, dicente Domino per prophetam Hieremiam: Et iurabis viuit Dominus in veritate, & iudicio, & iustitia, si enim ista defuerint, nequaquam est iuramentum, sed periurium. Et vetus quidem lex iurare concessit, periurare prohibuit: Non assumes, inquit, nomen Domini Dei tui in vanum, nec enim insontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra, &c. In nouo autem testamento ipse Dominus dicit: Audistis quia dictum est antiquis; non periurabis: Ego autem dico vobis non iurare omnino, &c. Sunt quoque multi, qui assidue faciunt iurare, sed & non timent periurare per Dominum, & omnes Sanctos, quidam per corpora sanctorum, per animam, vel suam, vel patris, vel matris, aut alicuius cari sui, paruipendentes suæ ipsius animæ, suorumque salutem, &c. Qui vult ergo cauere crimen periurij, non teneat vsum iurandi, dicente scriptura: Iurationi non assuescat os tuum, & item: Vir multum iurans replebitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga. Vnde Isidorus Episcopus dixit: Sicut mentiri non potest, qui non loquitur; sic periurare non poterit, qui iurare non appetit numquam ergo iuret, qui periurare timet. Quid vero de his dicendum est, qui vt alios fallant, mentiuntur, vel quacumque verborum arte, se potius, quam alium decipiendo, peierant: Deus namque qui testis est conscientiæ, ita hoc accipit, sicut ille, cui iuratur, intelligit. Vnde sanctus Augustinus ait: Periuri non sunt, qui verbis non seruatis, illud, quod ab eis cum iurarent, spectatum est, impleuerunt: & periuri sunt, qui etiam seruatis verbis, expectationem eorum, quibus iuratum est, deceperunt hi miseri. Heu quantis rei tenentur criminibus, præuaricatores totius sacræ legis veteris, & nouæ, perduri, quia loquuntur mendacium, quia assumunt nomen Dei sui in vanum, quia proximum dolo capiunt, insuper & periurant. *Tresleian. cap. 11.*

Hier. 4. *Exod. 20.* *Mat. 5. c.* *Eccli. 23.* *Ibidem.*

Cap. XV.

Volumus, vt sacramenta cito non fiant; sed vt vnusquisque iudex prius caussam veraciter cognoscat, vt eum veritas latere non possit, ne facile ad sacramentum veniant. *Troslein. cap. 11. ex Capitular. lib. 5. cap. 349.*

Cap. XVI.

Interrogati nos de Bianote presbytero, an propter iusiurandum sit in clerum suscipiendus. Ego vero commune iam quoddam decretum de omnibus, qui simul iurauerunt, iis, qui Antiochiæ sunt clericis, me edidisse memini, vt ipsi à publicis conuentibus abstineant, priuatim autem presbyterorum munera obeant, eodem autem modo, & ad suum ministerium ei potestatem præbere oportet: quia non est Antiochiæ sacerdotium, sed Iconij, quod vt ipse ad nos scripsisti, Antiochia ad habitationem permutauit. Est ergo vir ille suscipiendus, à quo tua pietas postulatur, vt ob facilitatem iurisiurandi eum pœniteat, quod sub infideli viro iurauit, eum parui illius periculi molestiam ferre non potuerit. *Basil. ad Amphiloch. cap. 17.*

De blasphemia. Tit. VII.

CAPVT I.

Clericum per creaturas iurantem acerrime obiurgandum: si perstiterit in vitio, excommunicandum. *Carthag. iv. cap. 61. L. Burch. lib. 2. cap. 175. Iuo par. 6. cap. 266. decr. Capitul. lib. 7. cap. 193. in addit. Cæsar. lib. 4. c. 112. in fine.* 12. q. 1. c. 9.

Cap. II.

Eos, qui iurant iuramenta paganorum, canon pœnitentiis subiicit, nos eis excommunicationem definimus. *Trull. cap. 95.*

Cap. III.

Si quis accepto nomine Christianismi, Christum contumelia afficit, nulla est illi appellationis vtilitas. *Basil. ad Amphilochium cap. 45.*

De Simonia. Tit. VIII.

Pars Prima.

De eo, qui emit, aut vendit Sacramenta.

Vide lib. iv. tit. lij. lib. vi. tit. xlvij. & xlviij. lib. vij. tit. xxiv. lib. viij. tit. xxxvi. & seq. lib. xxij. tit. xxv. lib. xxiij. tit. xiij. lib. xxvij. tit. xxxi. quibus adde.

CAPVT I.

Distinct. c. 9. Gr. ix. & c. 8. eod. tit. in 4. coll. CVm in Ecclesiæ corpore omnia debeant ex caritate tractari, & quod gratis receptum est, gratis impendi; horribile nimis est, quod in quibusdam Ecclesiis locum venalitas perhibetur habere, ita vt pro Episcopis, vel Abbatibus; seu quibuscumque personis Ecclesiasticis ponendis in sede, seu introducendis presbyteris in Ecclesiam, nec non pro sepulturis, & exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, seu aliis sacramentis aliquid exigatur, & ille, qui indiget, non possit ista percipere, nisi manum implere curauerit largitoris. Putant plures ex hoc sibi licere, quia legem mortis de longa inualuisse consuetudine arbitrantur, non satis, quia cupiditate cæcati sunt, attendentes; quod tanto grauiora sunt crimina, quanto diutius animam infelicem tenuerint alligatam. Ne igitur hoc de cętero fiat, & vel pro personis Ecclesiasticis deducendis ad sedem, vel sacerdotibus instituendis, aut mortuis sepeliendis, seu nubentibus benedicendis, seu etiam aliis sacramentis aliquid exigatur, districtius inhibemus. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit; portionem cum Giezi se nouerit habiturum, cuius *4. Reg. 5. c.* factum turpis muneris exactione imitatur. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 7.*

CAP. II.

1. q. 1. c. iii. Nullus per ambitum ad Episcopalem honorem permittatur accedere. Nam cum hic excessus in laica conuersatione culpetur, quis dubitat, quod religiosis, & Deo seruientibus incutiat opprobrium? [Si quis Episcopatum *1. q. 6. c. 1.* desiderat, data pecunia, potentes personas minime suffragatrices adhibeat, nec ad decretū sibi faciendum clericos, vel ciues subscribere, adhibito cuiuslibet generis timore compellat, vel præmiis aliquibus hortetur. *Symmach. epist. 1. cap. 5. Ansel. lib. 6. cap. 6. & 69.*

CAP. III.

Confirmamus Primatū super quatuor prouincias Lugdunensis Ecclesiæ tuæ, & per eam tibi, tuisque successoribus, his tantum, qui nullo interueniente munere electi, vel promoti fuerint, videlicet à manu, ab obsequio, & à lingua; à manu vt nullum pretium prorsus à se, vel ab aliquo tribuatur; ab obsequio; vt nihil inde seruitij faciat, sicut, quidam intentione Ecclesiasticæ prælationis potentibus personis solent deferre: à lingua, vt neque per se neque per submissam personam preces effundat, sed neque his, qui per sæcularem potestatem ad hanc dignitatem peruenerint. *Greg. vij. lib. 6. regist. epist. 34.*

CAP. IV.

Placuit conuentui humilitatis nostræ, vt sicut sæpe auctoritate diuinarum scripturarum: scilicet beati Petri Apostoli in Simonem *Act. 8. d.* Magum damnatione, nec non & canonum sanctione, sed & beati Gregorij adhortatione sancitum est; Nullus Episcopale ministerium per ambitionem munerum attemptare præsumat, &c. *Aquisgran. y. sub Ludouic. par. 1. cap. 1.*

Pars Secunda.

De eo qui emit, aut vendit beneficia Ecclesiastica.

Vide lib. iv. tit. liij. lib. vj. tit. lxviij. lib. viij. tit. xxxvj. & xxxvij.

CAPVT I.

SI quod absit, transitus Papæ inopinatus euenerit; vt de sui electione successoris nō possit ante decernere: Si quidem in vnum totius inclinauerit Ecclesiastici ordinis electio; consecretur electus Episcopus. Si enim, vt fieri solet, studia cœperint esse diuersa eorum, de quibus certamen emerserit, vincat sententia plurimorum, sic tamen, vt sacerdotio careat, qui captus promissione, non recto iudicio de electione decreuerit *Symmach. in syno. Rom. 1. cap. 4. Iuo lib. 3. tit. 1. cap. 2. panorm. Ansel. lib. 6. cap. 1. Deusded. cap. 1. Cæsar. lib. 3. cap. 4. Tarrac. lib. 3. cap. 57.* *Dist. 79. c. 10. & 8. q. 1. in princ.*

CAP. II.

Si quis pecunia, vel gratia humana, vel populari, seu militari tumultu, sine concordi, & canonica electione, ac benedictione Cardinalium Episcoporum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorum fuerit Apostolicę sedi inthronizatus, non Papa, vel Apostolicus, sed Apostaticus habeatur, liceatque Cardinalibus Episcopis, cum religiosis, & Deum timentibus clericis, & laicis, inuasorem etiam cum anathemate, & humano auxilio, & studio à sede Apostolica repellere, &c. *Nicol. ij. in synod. Rom. in fine. Iuo par. 5. c. 80. decreti. Anselm. lib. 6. ca. 13. Cæsar. lib. 3. c. 10. Tarrac. lib. 6. ca. 23.*

CAP. III.

Celebrauit Dominus Gregorius Papa Romæ synodum à vi. Kal. Martij vsque ad secundum Kal. prædicti mensis, vbi interfuit Archiepiscoporum, & Episcoporum, & Abbatum multitudo, atque diuersi ordinis clericorum, & laicorum copia; in qua inter cætera decreta, quæ ibi gesta sunt, quinque de familia Regis Teutonicorum, quorum consilio Ecclesiæ venduntur, è liminibus sanctæ Ecclesiæ separauit, ita vt si ab inde vsque ad Kalendas Iunias Romam non venirent, & satisfacerent, excommunicati haberentur. *Greg. vij. in syn. Rom. anni 2. sui Pontificatus.*

CAP. IV.

Ne aliquis clericus, vel monachus ab ipsis laicis Ecclesias recipiat dono, vel pretio, nisi ab Episcopo. *Greg. vij. in concil. Rom. anni incer. cap. 1.*

Cap. V.

Si quis Imperatorum, Regum, Ducũ, Principum, Comitum, vel cuiusuis potestatis sæcularis Episcopatum, vel quamuis aliam Ecclesiasticam dignitatem dare præsumpserit, eiusdẽ sententiæ vinculo se astrictũ nouerit. Cum trecenti, & *octo patres in Nicæno concilio omnes huiusmodi vendentes, & ementes excommunicauerint: censentes, vt qui dat, & qui recipit, anathema sit. *Victor. iij. in synod. Beneuentana.*

* decem, & octo.

Cap. VI.

Nullus sibi præbendam emat; quod si quis emerit, vel parentes eius illi emerint, in manum, & dispositionem Episcopi sui reddant. Hoc idem de altaribus, & de omni Ecclesiastico fiat. *Vrban. ij. in concil. Claremont. cap. 4.*

Cap. VII.

Dei, & Apostolorum eius parte præcipimus, ne quis vlterius vel dato, vel promisso, vel pretio, vel seruitio ea intentione impenso, vel precibus Episcopalem nitatur assequi dignitatem: nec vllus eam prætaxato tenore indulgeat. Hoc idem etiam de omni Ecclesiastica dignitate, vel officio Apostolicæ potestatis auctoritate præfigimus, alias, & dator, & acceptor propriij ordinis dignitate priuentur. Episcopus omnia sui Episcopatus membra, videlicet Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Decanias, vel aliquas Præpósituras Ecclesiæ, siue canonicas gratis, & absq; omni venalitate disponat. Præbendas etiam, quæ canonicæ dicuntur, sine venalitate distribuat. Quisquis autem ea pretio dederit, quique pretio acceperit; depositioni subiaceat. *Vrban. ij. in synod. apud Melfiam. cap. 1.*

Cap. VIII.

8. q. 1. c. 1. Illud præ omnibus tibi curæ sit, vt in hac electione (*Episcopi Salonitani*) nec datio quibuscumque modis interueniat præmiorum, nec quantumlibet personarum patrocinia conualescant. *Greg. lib. 2. indict. 11. epist. 22. Iuopar. 5. cap. 129.*

Cap. IX.

7. q. 5. c. 3. p. Illud. Illud caritatem tuã specialiter admonemus, vt si vera fuerit huius suggestio (*loquitur de quodam presbytero, qui dicebat se iniuste de sacerdotio deiectum*) atque in suum fuerit ordinem restitutus, de presbytero, qui in loco eius, ordinatus est, subtiliter, districteque debeas esse sollicitus. Et si quidem sine datione aliqua ad eundem ordinem peruenerit, vt in simoniacam hæresim non potuisset incidere; in alia quacumque vacante Ecclesia eum volumus cardinari. Sin autem in eo quidpiam, quod auertat Dominus, fuerit tale repertum, ipso etiam presbyteratus priuetur ordine, quem non caussa replendæ necessitatis Ecclesiæ, sed sola comprobatur ambitione suscepisse. *Gregor. lib. 3. epist. 13. Maximiano Episcop. Syracusano.*

Cap. X.

Cum omnis auaritia idolorum sit seruitus, 1. q. 1. c. 10. quisquis hanc, & maxime in dandis Ecclesiasticis honoribus vigilanter non præcauet, infidelitatis perditioni subiicitur, etiamsi tenere fidem, quam negligit, videatur. *Greg. lib. 9. epist. 54. ad Theodoricum Regem. Ansel. lib. 13. c. 44.*

Cap. XI.

Sicut scitis Gotefredus, viuente Guidone Archiepiscopo Mediolanensi, eandem Ecclesiam, quæ quondam meritis gloriosę Virginis, & genetricis Dei Mariæ, necnon auctoritate clarissimi doctoris beati Ambrosij, inter cæteras Lombardorum Ecclesias religione, libertate, ac speciali gloria enituit, nunc quasi vilem ancillam præsumpsit emere, sponsam videlicet Christi Diabolo prostituere, quod audiens sancta Romana Ecclesia mater vestra, & totius Christianitatis, sicut scitis, magistra, concilio multorum sacerdotum, & diuersorum ordinum consensu, fulta beati Petri Apostolorum Principis auctoritate, Gotefredum fidei Catholicæ, & legis Christianæ inimicum excommunicauit, & anathematis iaculo vna cum omnibus sibi consentientibus transfixit. *Greg. vij. lib. 3. regist. epist. 15.*

Cap. XII.

Neque Ecclesiæ vllatenus vendantur, aut pro manus impositione pretium accipiatur. *Greg. vij. lib. 2. regist. epist. 68.*

Cap. XIII.

Alij per ambitus sacerdotia appetunt, alij oblatis muneribus pontificatum assumunt: nonnulli etiam sceleribus implicati, vel sæculari militiæ dediti, indigni ad honorem summi sacri ordinis perueneruntt, &c. Qui non promoueantur ad sacerdotium ex regulis canonum, necessario credimus inserendum. Id est: [Qui in aliquo crimine detecti sunt: d. 51. c. 5. qui infamię nota asperti sunt, qui scelera aliqua per publicam pœnitentiam se admisisse confessi sunt, &c. qui ambitu honorem quærunt, qui muneribus honorem obtinere moliuntur. *Tolet. iv. c. 18.*

Cap. XIV.

Si quilibet presbyterorum defunctus fuerit, vicinus presbyter apud sæcularem seniorem nulla precatione, vel aliquo xenio Ecclesiam illam obtineat. *Nannet. c. 16.*

Cap. XV.

Vt nemo Episcopatum, Abbatiam, Archidiaconatum, Archipresbyteratum, præbendam, vel alios Ecclesiasticos honores, vel in duabus ecclesiis prælationes exerceat, nisi in vna tantum, & neutrum horum quisquam per pecuniam acquirat: & quicumque tali modo iam acquisisse comprobantur, omni remota occasione deponantur, *Pictauien. c. 2.*

Pars tertia.

De eo, qui emit, aut vendit res spirituales.

Vide lib. viij. tit. xxxvj. lib. ix. tit. xxxiv.

CAPVT I.

16.q.1.c.64. PAulus ad Ephesios ait, nullius pecuniam concupiui, &c. Episcopus à suis Episcopis, Act.20. clericis, vel monachis non exigat aurum, vel 1.Cor.6. argentum, vel aliquam speciem, ait enim Apostolus: Iniusti regnum Dei non possidebunt, &c. Si quis igitur ob eas res prohibeat quem ministerio, vel excommunicet aliquem clericum, vel claudat templum, ne fiant sacra ministeria Dei, &c. pari pœna puniatur, vt contraueniens mandatis Dei, & Apostolicis 1.Pet.5. constitutionibus. Petrus enim Princeps Apostolorum ait: Pascite gregem Dei, qui in vobis est, &c. *Nican.y.c.4.*

CAP. II.

De simo. c.41. Gr. ix. &c.5. m.tit. in 4.coll. Audiuimus de quibusdam Episcopis, quod decedentibus Ecclesiarum rectoribus, ipsas interdicto subiiciunt, nec patiuntur aliquos in eisdem institui, donec ipsis certa summa pecuniæ persoluatur. Præterea cum miles, aut clericus domum religionis ingreditur, vel apud religiosos eligit sepulturam, etiam si nihil loco religioso reliquerit, difficultates ingerunt, & malitias, donec aliquid muneris manus contingat eorum. Cum igitur non solum à malo, sed etiam ab omni specie mali sit secundum Apostolum abstinendum; exactiones 1.Thess.5. huiusmodi penitus inhibemus. Quod si quis transgressor extiterit, exacta duplicata restituat in vtilitates locorum, in quorum fuerint soluta dispendium, fideliter conuertenda. *Inn. iij. in conc. gen. Later. c.65.*

CAP. III.

Vt nullus habitum monachi suscipiat spem, aut promissionem habens, vt Abbas fiat. *Nicol. y. in synod. Rom. c.xiij. Episcoporum.c.7.*

CAP. IV.

Arnulphum Cremonensem publice coram nostra præsentia conuictum, & confitentem se simoniacum ab omni Episcopali officio absque spe reparationis deponimus, & vsque ad dignam satisfactionem anathemate percutimus. *Greg. vij. in conc. Rom. anni 5.*

CAP. V.

Dist.83. c.1. Si quis Episcopus fornicationi presbyterorum, diaconorum, seu subdiaconorum, vel crimini incestus in sua parochia precibus, vel pretio interueniente consenserit; vel commissum, sibique compertum auctoritate sui officij non impugnauerit, ab officio suspendatur. *Greg. vij. in conc. Rom. anni 6. c.12. Tarrac. lib. 5. cap. 56.*

CAP. VI.

Nullus Abbas pretium exigere ab eis, qui 1.q.2. ad conuersionem veniunt, aliqua placiti occasione, præsumat. *Vrban. ij. in synodo apud Melfiam. cap. 7.*

CAP. VII.

Quisquis contra simoniacos pro officij sui 1.q.1.c.5. consideratione vehementer non exarserit, eum eo nō dubitet se habere portionem, à quo hoc peculiare flagitiū sumpsit exordium. *Gregor. vij. lib. 9 regist. epist. 34. ex diuo Gregor. lib. 9. ep. 64. & hom. 39. in Luc. Tarrac. lib. 6. c. 161.*

CAP. VIII.

Quia innotuisti nobis, vtrum vendere Ec- 1.q.3.c.8. Saluator. clesiasticam rem, simoniacum sit? Hoc simoniacum esse patenter colligitur ex hoc, quod beatus Petrus ait Simoni; Pecunia tua tecum sit in perditionem: quia existimasti, donum Act.c.8. Dei pecunia possideri. Donum quippe Dei est Spiritus sanctus, & donum Dei est res ipsi Ecclesiæ oblata, &c. Quisquis igitur res Ecclesiasticas, & Dei dona, quæ à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur: quæque ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dare debent, propter sua lucra vendit, vel emit; cum eodem Simone donū Dei possideri pecunia existimat; ideo, qui eas non ad hoc, ad quod institutæ sunt, sed ad propria lucra munere linguæ, vel indebiti obsequij, vel pecuniæ largitur, vel adipiscitur, simoniacus est, &c. Pensandum vero est, qua pœna mulctentur, qui iam Deo, & Ecclesiæ suæ oblata vendunt, vel emunt, si cū flagellis à Dei templo eiecti sunt, qui, quæ Deo erant offerenda, vendebant, vel emebant. *Vrba. ij. epist. ad L. præposit. S. Iuuentij.*

CAP. IX.

Placuit, vt quotiens ab aliquo fidelium ad consecrandas Ecclesias Episcopi inuitantur, non quasi ex debito munus aliquod à fundatore requirant: sed si ipse quidem aliquid ex suo voto obtulerit, non respuatur. *Brac. ij. cap. 5. Vorm. cap. 3. Burch. lib. 3. cap. 37. Ino par. 3. cap. 42. decret.*

CAP. X.

Cauendum, & summopere præcauendum, 1.q.7.c.8. ac per virtutem Christi sanguinis interdicendum & Episcopis, & Regibus, & omnibus sublimioribus potestatibus, atque cunctis fautoribus, & electoribus quorumcumque, atque consensoribus, seu ordinatoribus in gradu Ecclesiastico, vt nemo per simoniacam hæresim regiminis locum obtineat quacumque factione, calliditate, promissione, seu commoditate, ac datione per se, aut per emissam personam, cum Spiritus sanctus inter cætera documenta Ecclesiastica per os sancti dicat Gregorij: Cur lib.7.ep.110. non perpenditur, quia benedictio illi in maledictionem conuertitur, quia ad hoc, vt fiat hæreticus, promouetur? &c. *Melden. c. 43. ex lib. 7. regist. epist. 110.*

De sacrilegio. Tit. IX.

Pars prima.

De iis, qui rebus sanctis non habent honorem.

Vide lib. xvij. tit. v.

CAPVT I.

IN nouissimis temporibus noua prauitas, & valde reprehensibilis apparuit adinuentio; homines enim laici ad dedecus, & confusionem Christi Dei nostri, & Ecclesiæ ipsius, ac sacerdotalis dignitatis amicti sacerdotalibus stolis, & Episcopalibus superhumeralibus, & accipientes orationem sacerdotalem ab aliquo laico quoque patriarchalem formam habentem præsumpserunt sacerdotio fungi, & agere putatiua, veluti digni sacerdotes diuinæ administrationis mysteria in derisionem, & vituperationē dati à Deo principibus sacerdotum honoris, & detractionem immaculatæ Christianorum fidei, &c. Ideo iustum duximus hos aptis, & conuenientibus epitimiis submittere. *Synod. viij. Gen. CP. sub Hadr. ij. act. 9.*

CAP. II.

Magnis vlulatibus, & multis lacrymis opus à multis fidelibus ad nostros peruenit auditus; aiunt enim fuisse quosdam laicos sub eo, qui nuper imperauit in ordine senatorio, qui secundum diuersam imperatoriam dignitatem videbantur capillorum comam circumplexam inuoluere atque reponere; & gradum quasi sacerdotalem per quædam indicia, & vestimenta sacerdotalia sumere, & vt putabatur Episcopos constituere superhumeralibus, id est pallius circumamictos, & omnem aliam pontificalem indutos stolam, qui etiam proprium Patriarcham adscribētes eum, quin adinuentionibus risum mouentibus prælatus, & princeps erat, insultabant, & illudebant quibusque diuinis, modo quidem electiones, promotiones, & consecrationes, modo autem calumnias, damnationes, & depositiones Episcoporum, quasi ad inuicem, & per inuicem miserabiliter, & præuaricatorie agentes, & patientes. Talis autem actio nec apud gentes à sæculo vmquam audita est, ita vt peiores, & miserabiliores infidelibus nationibus exhibeat, & demonstret hos, quos nunc manifestos effecimus. Qua de re sancta, & vniuersalis synodus definiuit, & promulgauit illos quidē malitiæ risus omnino, vt scelestos abominari, neminem autem fidelium, qui ex christiana censentur appellatione, deinceps conari tale quid faciendi, vel admittendi, aut silentio tegendi quemquam eorum, qui huiusmodi operantur impietatem. Si vero quispiam Imperatorum, vel potentum, aut magnatum taliter illudere diuinis, & talem, ac tantam iniutiam impie in diuinum sacerdotium facere, vel admittere temptauerit; primo quidem arguatur à Patriarcha illius temporis, & Episcopis, qui cum ipso fuerint; & segregetur, & indignus diuinis mysteriis iudicetur. Deinde vero accipiat quosdam alios in durtam obseruantiam labores, & pœnas, quæ visæ fuerint: & nisi celeriter pœniteat, etiam anathema sit ab hac sancta, & vniuersali synodo, tanquam qui sinceræ, & immaculatæ fideī mysterium dehonestauerit. Si vero præsumentibus quibusdam huiusmodi nefas operari Patriarcha Constantinopolitanus & suffraganei eius Episcopi, quod factum fuerit cognoscentes, neglexerint debitum aduersus eos ostendere zelum; deponantur, & à proprio sacerdotio, ac honore pellantur. Qui autem quoquomodo huiusmodi ministrauerint, vel ministraturi sunt impussimæ actioni; & minime confessi acceperint *conueniens epitimium, definimus per triennium sequestratos esse; anno, quidem vno extra Ecclesiam flentes, alio vero anno intra Ecclesiam stare vsque ad catechumenos, porro tertio sistere cum fidelibus, & ita dignos fieri sanctificationibus. *Syn. viij. gen. CP. sub Hadriano ij. cap. 16.*

* conuenientem pœnitentiam.

CAP. III.

Qui palla altaris mortuum obuoluerit, vel diaconus scapulas suas, diaconus triennio, & sex mensibus à dominico altari sit alienus, graui percussus anathemate. Quod si clericum presbyter non commonuerit, decem annis, & quinque mensibus excommunicatus sit. Postea cum grandi humilitate matri reconcilietur Ecclesiæ. *Clem. epist. 2. in princip. vide Antisio. cap. 12. & 13.*

De consec. d. 1. c. 39. Nemo.

CAP. IV.

Caussam ipsius Maximi fraternitatis vestræ, de eo, quod excommunicatus missarum solemnia agere præsumpserit, iudicio committimus, qua debeat pœnitentia talis culpa purgari. Et ideo quidqnid vobis secundum Deum placet, securi disponite: nec aliquod de nobis dubium habeatis; nam quidquid à vobis de hac caussa fuerit ordinatum nos & grate suscipimus, & libenter admittimus. Hortamur tamen, vt debeatis esse solliciti, & ita quæ fienda prospicitis, temperetis, & vigoris Ecclesiastici genium congrua, vt oportet, dispensatione seruetis. *Greg. l. 7. epist. 79. Mariniano Rauennati Episcopo.*

2. q. 5. c. 9. quæ de caussa.

CAP. V.

Si quis ad sepulchra martyrum adiungat corpora præcipitatorum insanorum, si laici sunt, ad pœnitentiam redigantur, si clerici post commonitionem, & cognitionem honore priuentur, hoc & singulis concilius statutum est. *Carth. 1. cap. 2.*

CAP. VI.

Si quis acceptam à sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur. *Tolet. 1. cap. 14.*

CAP. VII.

Eucharistiæ gratiam si quis probetur acceptam non consumpsisse in Ecclesia, anathema sit in perpetuum. *Cæsar. c. 3.*

CAP. VIII.

Non licet mortuis eucharistiam tradi, nec velo, vel pallis corpora eorum inuolui. *Antisiod. cap. 12.*

CAP. IX.

Non licet diacono velo, vel palla scapulas suas inuolui. *Antis. c. 13.*

CAP. X.

Qui corpus Domini absque ineuitabili infirmitate proiecerit, si fidelis est, perpetuo communione priuetur; si infidelis est, verberibus subdatur, & perpetuo exilio relegetur; si vero quilibet excessum huiusmodi digna pœnitentiæ satisfactione defleuerit, post quinquennium licebit illum communioni pristinæ reformari. *Tolet. xj. c. 11.*

CAP. XI.

Decons. d. 1. c. 7. cum omne. Qui aliud offert, quam panem, & calicem vino, & aqua permixtum; tamdiu sacrificando cessabit, quamdiu legitima pœnitentiæ satisfactione correptus, ad gradus sui officij redeat, quod amisit. *Brac. iij. cap. 1. Burchard. lib. 5. c. 1. Iuo lib. 1. tit. 4. c. 24. panor. & par. 2 c. 11. decret.*

CAP. XII.

Laicus in hebdomadam excommunicetur, qui sibi diuina mysteria tradiderit, præsente Episcopo, presbytero, vel diacono. *Trull. c. 58.*

CAP. XIII.

Anathematizamus eos, qui falsa martyrologia pro veris recipiunt. *Trull. c. 63.*

CAP. XIV.

Excommunicetur in quadraginta dies laicus, qui publice verbum Dei docere conatur. *Trull. c. 64.*

CAP. XV.

Non liceat libros veteris, & noui testamenti, & sanctorum nostrorum doctorum consumere, & discindere, aut bibliopolis, vel vnguentariis, vel aliis, vt perdantur, tradere; nisi si aqua, vel qua alia te, vtputa tineis, inutiles fierent. Contra faciens in annum excommunicetur. Item qui hos libros emerit, si non sibi, aut alij conseruauerit, sed corruperit, excommunicetur. *Trull. c. 68.*

CAP. XVI.

Excommunicentur, qui in solo poni curant crucem. *Trull. c. 73.*

CAP. XVII.

Non oportet in dominicis locis, vel Ecclesiis eas, quæ dicuntur agapas, id est, charitates facere, & intus in æde comedere, & accubitus sternere. Qui autem hoc ausi fuerint, vel cessent, vel segregentur. *Trull. c. 74.*

CAP. XVIII.

Qui intra sacra septa tabernam, vel venditiones exerceat, excommunicetur. *Trull. cap. 76*

CAP. XIX.

Item laicus, qui intra Ecclesiam sine necessitate iumentum introducit. *Trull... 88.*

CAP. XX.

Item laicus, qui cum vxore, vel alia in Ecclesia habitat, & nolit exire, excommunicetur. *Trull. c. 97.*

CAP. XXI.

Qui dat communionem eam accipienti in vase aliquo, excommunicetur, & qui recipit. *Trull. c. 101.*

CAP. XXII.

Non alter panis in altaris domini sacerdotali benedictione sanctificandus proponatur, nisi integer, & nitidus, qui ex studio fuerit præparatus: neque grande aliquid, sed modica tantum oblata, &c. Quicumque hoc decretum nostrum temerandum crediderit, animaduersioni diuini iudicij subiacebit, & anni vnius spatio à communione alienus manebit. *Tolet. xvj. c. 6.*

CAP. XXIII.

Presbyteri nulli sub prætextu medicinæ, vel cuiuslibet rei chrisma donare præsumant, si fecerint, honore priuentur. *Arel. sub Carolo. c. 18. Magunt. c. 27.*

CAP. XIV.

Pari tenore excommunicatus est quidam homo vocabulo Theodoricus cum complicibus suis; quia quamdam viduam fugiendo prostratam super corpus sancti Euentij, rapuit, & de monasterio traxit, & in vxorem sibi eam taliter sociauit. *Metens... 7.*

CAP. XXV.

Si quis temerarius atrium Ecclesiæ euaginato gladio præsumptuose intrauerit sacrilegium facit: & ideo sacrilegium in atrio Domini persoluatur. Dominus dicit in Euangelio: Omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt. *Mat. 26.* Id est, qui se ipsos vice talionis per peccatum in præsenti vlcisci desiderant, gladiis ipsius peccati in anima moriuntur. Quanto magis is qui *sanctum atrium, quod Dominus sibi præ cæteris segregauit locis, quæ sanctæ Ecclesiæ ad honorem, polluit, & temerarius irruperit, gladio peccati, & iniquitatis suæ mortuus iacuerit? Quapropter opus est pœnitentia, vt resurgat ad vitam, qui gustauit mortem. *Tribur. c. 6.*

*secundum.

CAP. XXVI.

Sacrilegium est sacræ legis violatio quod cum multarum specierum diuidatur, & sit factum sacrilegij mori altari & Domini sacrilegium schismatis: vnde patet ait beatus Augustinus: Apertissimũ sacrilegium eminet schismatis, si nulla fuerit caussa separationis. Est etiam blasphemi sermonis, & cuiusque contra legem vsurpatæ actionis. Specialius tamen nunc à nobis illud sacrilegium denotatur, quod à prædonibus de rebus Ecclesiæ agitur, &c. *Tro... tan. c. 4.*

CAP. XXVII.

Conquestum est in sancto Concilio de qui-

busdam stultissimis Presbyteris, vt quando incendium videant, corporale dominico corpore consecratum ad extinguendum incendium temeraria præsumptione in ignem proiiciant. Ideoque decretum est sub anathematis interdictione, ne vlterius fiat. *Salegunt.c.6. & in fine decreti Burch. lucopar. 15.cap.172.decreti.*

Pars secunda.

Deiis, qui res sacras, aut Ecclesiasticas surripiunt.

Vide lib.xv.tit.xxij.& xxxiij.quib.add.

CAPVT I.

12.q.1.c. 43. NOn licet clericis, post mortem Episcopi sui, rapere eius bona, vt antiquis canonibus prohibetur: aut de suis gradibus periclitentur. *Chalcedon.c.22. Aquisgranen.c.88. Vormat.cap.75.*

CAP. II.

Siquispiam inuasor comprobatus dicat pro parte Ecclesiæ se egisse de priuata re sibi pertinente, ab ipso, suoque hærede soluatur inuasio. Sacerdos denique in tali culpa pauper inuentus à proprio canonice iudicetur Episcopo, vt non Ecclesia sibi commissa damna sustineat, sed illæsam huius inuasionis temeritate permanere sancimus. *Eugen.y.& Leo iv. in syn.Rom.c.22.*

CAP. III.

Scelestissima consuetudo inoleuit, vt abeunte sanctæ Romanæ Ecclesiæ sedis Pontifice, ipsum patriarchium deprædari soleat, & non solum in eodem sancto patriarchio, sed etiam per totam ciuitatem, & suburbana eius talis bacchatur præsumptio; nec non quia & id inultum hactenus neglectû est, adeo vt omnia Episcopia eadem patiantur, vniuscuiusq; Ecclesiæ obeunte Pontifice; quod ne vlterius præsumatur; omnimodis interdicimus; quod qui facere præsumpserit, non solum Ecclesiastica censura, sed etiam Imperiali indignatione feriatur. *Rauennat. sub Ioan. iv.c.11.*

CAP. IV.

Vt moriente Romano Pontifice, vel cuiuscumque ciuitatis, nullus præsumat facultates eorum inuadere; sed successoribus eorum reseruentur integræ. *Nicol. y. in synod. Rom. cxiij. Episcoporum c.2.*

CAP. V.

12.q.2.c. 4. Quicumque militum, vel cuiuscumque ordinis, vel professionis persona prædia Ecclesiastica à quocumque Rege, seu sæculari Principe, vel ab Episcopis inuitis, seu Abbatibus, aut aliquibus Ecclesiarum rectoribus susceperit, vel inuaserit, vel etiam de rectorum priuato, seu vitioso consensu tenuerit, nisi eadem prædia Ecclesiæ restituerit, excommunicationi subiaceat. *Gregor. vij. in synod. Roman. anno mlxxviij.ex lib.6.regist. Tarraconen.lib.5.c.46.*

CAP. VI.

Ne aliquis clericus res Episcoporum, vel clericorum vel in vita, vel post mortem eorũ diripiat, vel in vsus proprios conferat. Quod si quis fecerit, anathema sit. Et dictum est ab omnibus, fiat. *Vrban. ij. in concil. Claramont. cap. 29.*

CAP. VII.

Illud, quod in sacro Chalcedonensi constitutum est concilio, irrefragabiliter conseruari præcipimus: vt videlicet decedentium bona Episcoporum à nullo omnino hominum diripiantur: sed ad opus ecclesiæ, & successoris sui in libera œconomi, & clericorum permaneant potestate. Cesset igitur de cætero illa detestabilis, & sæua rapacitas. Si quis autem hoc aliquo modo temptare præsumpserit excommunicationi subiaceat. Qui vero morientium Presbyterorum, vel clericorum bona rapuerit, simili sententiæ subiiciatur. *Synod. Rom. sub Innoc. ij. cap. 4. apud Iuo. post panor.* 12.q.2.c. 47.

CAP. VIII.

Hæretici omnes, & suspecti & excommunicati, homicidæ quoque atque malefici, fures, sacrilegi, &c. seu qui ad sortilegos, magosque concurrerint, nullatenus ad accusationem sunt admittẽdi. [Nulli infami vmquam, atque sacrilego de quocumque negotio liceat aduersus religiosum Christianum, quamuis humilis, seruilisque persona sit, testimonium dicere, nec de qualibet re, actione, vel inscriptione Christianum impetere. *Eutychian. epist. 2.ante med. Iuo lib.4.tit.8.cap.8.panor.& par.6.c. 33.decreti. Ansel.lib.3.c.25. Cæsar.lib.5.c.35.Tarrac.lib.2.c.14.* 2.q.8.c. 3. in fin. 3.q.4.c. 11.

CAP. IX.

Defuncto Episcopo intestato, post defunctionem eius, à presbyteris, & diaconibus de rebus ipsius inuentarium fideliter conscribatur, à minimo vsque ad maximum, id est, vtensilibus, vel omni supellectili. Ita tamen; vt si quis exinde vel sumpsisse aliquid, vel occulte fuerit tulisse conuictus, secundum tutti tenorem restituat vniuersa. *Tarrac.c.2.* 12.q.5.c. 6. Sumbi.

CAP. X.

Clericus, qui sede Episcopi sui vacante, quidpiam abstulit, reus sacrilegij prolixiori anathemare condemnetur; & vix quoque peregrina ei communio concedatur. *Ilerd.c.16.* 12.q.2.c. 38.hac.

CAP. XI.

Placuit, vt Episcopo ab hoc sæculo, iubente Domino accersito, clerici ab omni omnino supellectili, vel quæcumque sunt in domo ecclesiæ, vel Episcopi in libris, speciebus, vtensilibus, vasculis, frugibus, gregibus, animalibus, vel omni omnino re rapaces manus abstineant, & nihil latronum more diripiant. *Valent. Hisp.c.2. Trosl..14.*

CAP.

CAP. XII.

Parentibus, & propinquis decedentis Episcopi, si intestatus obierit, denuntietur, vt siue Metropolitani, vel comprouincialium sacerdotum conscientia nihil de rebus defuncti occupare pertemptent, ne forte cum hereditariis rebus etiam aliqua ad Ecclesiam pertinentia, vel permixta vsurpent: sed vsque ad ordinationem futuri Antistitis expectent, &c. Si quis autem * contemptor diuini timoris contra hæc sancta synodica clericus quisque, vel laicus venire improba mente temptauerit, & communione, & consortio priuetur Ecclesiæ; quia durum est, vt ad illam conueniat, quam exspoliare non metuit. *Valen. Hispan. c. 3. Trosl. c. 14.*

* immemor.

CAP. XIII.

Qui reculam Ecclesiæ petunt à regibus, & horrendæ cupiditatis impulsu egentium substantiam rapiunt; irrita habeantur, quæ obtinent, & à communione Ecclesiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. *Aruer. c. 4. Melden. c. 40. Burch. lib. 15. c. 36. Iuo par. 16. c. 37. decr.*

De rebus Eccles. non alie. c. cap. 2. Greg. ix. & in 1. collect.

CAP. XIV.

Vbi Episcopus obierit, nullus Episcopus quidquam de rebus Ecclesiæ, præter humanitatem, præsumat auferre. Si fecerit, conuentus ab instituto Pontifice sine dilatione ablata restituat; sin minus, anno integro missas facere non præsumat. *Aurel. v. c. 8.*

CAP. XV.

Si quis aliquid de xenodochio Lugdunensi abstulerit, vt xenodochium esse desinat, vt necatot pauperum irreuocabili anathemate feriatur. *Aurel. v. c. 15. Mil. c. 40.*

CAP. XVI.

Testamenta, quæ Episcopi, presbyteri, seu inferioris ordinis clerici, vel donationes, aut quæcumque instrumenta propria voluntate confecerint, quibus aliquid Ecclesiæ, aut quibuscumque conferre videantur, omni stabilitate subsistant, &c de quibus rebus si quis animæ suæ contemptor aliquid alienare præsumpserit, vsque ad emendationis suæ, vel restitutionis rei ablatæ tempus à consortio Ecclesiastico, vel omnium Christianorum conuiuio habeatur alienus. *Lugdun. c. 2.*

CAP. XVII.

Episcopus, qui monasterium spoliandum, aut conuellendum, aut dissoluendum temptauerit, anathema effectus maneat, & à regno Dei extraneus; nec proficiat ei bonum fidei, vel operis ad salutem, &c. & omnes Episcopi eius Prouinciæ congregati eundem sacrilegum à communione suspendant, & monasterium restaurent. *Hispalen. c. 10.*

CAP. XVIII.

12. q. 2. c. 48. Non licet Metropolitano moriente Episcopo eius bona, vel eius Ecclesiæ auferre, vel alienare; sed sub custodia cleri sint, quoad alius promoueatur, nisi clerici ea non receperint, tunc enim Metropolitanus ea custodiat, Episcopo ordinando ea daturus. *Trullan. c. 35.*

CAP. XIX.

Nec violenta ablatione, nec illicitorum preceptorum confirmatione res ab Ecclesiis vobis ad tuendum, & defensandum, ac propagandum commissas auferre temptate, &c. *In Holonten. apud Melden. c. 11. in fine ad Carolum Regem.*

CAP. XX.

Res Ecclesiasticæ tempore principatus vestri ablatæ ex integro præsentialiter restituantur, & restitutæ conseruentur, sicut tempore aui, & patris vestri fuerunt, & excepto superposito, quod ad vsus possidentium absumptum est, quomodo tunc erant, quando vos illas tulistis, sine refragatione reddantur. Hinc enim in canone Aurelian. scriptum est tit. xiij. ne cui liceat res, vel facultates Ecclesiæ, &c. *Beluacen. apud concil. Melden. c. 17. vide supra Aurel. v. c. 13.*

CAP. XXI.

Vt præcepta illicita iure beneficiario de rebus Ecclesiasticis facta, à vobis sine dilatione rescindantur, & vt de cætero non fiant, à dignitate vestri nominis regij caueatur. *Belnac. apud Melden. c. 18.*

CAP. XXII.

Admonenda est regia magnitudo de hospitalibus, quæ tempore prædecessorum suorum & ordinata, & exculta fuerunt, & modo ad nihilum sunt redacta. Sed & hospitalia Scotorum, quæ sancti homines gentis illius in hoc regno construxerunt, & rebus pro sanctitate sua acquisitis, ampliauerunt, ab eodem hospitalitatis officio funditus sunt alienata, &c. Vnde pertimescenda est canonica sententia, & maxime decretalis Symmachi Papæ definitio, &c. Qui reculam, inquit, vel quicquid fuerit Ecclesiæ petunt à Regibus, & * corrumpendæ pietatis instinctu, egentium substantiam rapiunt, irrita habeantur, quæ obtinent, & à communione Ecclesiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. *Melden. cap. 40. Aruer. cap. 4. Burch. lib. 15. c. 36. Iuo par. 16. c. 37. decr.*

De rebus Eccles. non alie. c. 2. ap. Gregor. ix. & in 1. collec. * horrendæ cupiditatis impulsu.

CAP. XXIII.

Quod res ad Ecclesiam pertinentes, & tempore principatus vestri ablatas ita præsentialiter restituatis, & restitutas conseruetis, sicut tempore aui, & patris vestri fuerant, &c. *Melden. ad Carolum Caluum Regem, c. 83.*

CAP. XIV.

Placuit vniuersali concilio, vt Salomoni, qui Britannorum tenet regionem, suggeratis, &c. vt facultates Ecclesiasticas nec ipse Deo auferat, nec aliis auferre permittat. *Tullen. in epist. ad quosdam Episcopos.*

CAP. XXV.

Qui agapem pauperum, & sustentationem peregrinorum, & Eleemosynas defunctorum defraudant, apud sanctos patres, eorum necatores vocantur. *Tullen. par. 11. c. 14.*

Cap. XXVI.

Quia inter nostrates hnc pessimus inoleuit mos, vt defuncto Ecclesiæ Episcopo, mox à quibuscumque potentioribus res peruadentur Ecclesiasticæ, quasi Episcopi fuerint propriæ; cum etiam si eius iuris essent, contra omne ius hoc fieret. Hoc tam immane sacrilegij facinus, & iam sæpius factum scientes dolemus, & ne vlterius à quolibet præsumatur, auctoritate Dei, & sanctorum eius, qui cum illo regnant in cœlo, nostro etiam Episcopali ministerio interdicimus. *Trosleia.c.14.*

Cap. XXVII.

10.q.2.c. ult. Si quis Episcopus nulla Ecclesiasticæ rationis necessitate compulsus in suo clero, aut vbi forte non est Presbyter, de rebus Ecclesiasticis aliquid præsumpserit vendere: & res ipsas Ecclesiæ propriæ restaurare cogatur; & in iudicio Episcoporum deiiciatur auditus, & tanquam furti, aut latrocinij reus suo priuetur honore. *Mart. Brac.c.14. vide Carth.c.26.G.Burch. lib.1.c.215.& lib.5 c.181. Iuopar.3.c.172 & 242. & par.5.c.329.decr. Cæsar.lib.7.c.73. Tarrac.lib. 6.cap.135.*

Cap. XXVIII.

Si quis Presbyter, aut diaconus inuentus fuerit aliquid de ministeriis Ecclesiæ venumdedisse, quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione Ecclesiastica non haberi. In iudicio tamen Episcopi dimittendum est, siue dignus sit, siue indignus, in suo recipi debeat gradu; quia multoties hoc ipsum, quod de sacro altario contaminatum est, in Episcopi potestate dimissum est. *Mart. Brac.cap.17. Burch.lib.3.cap 179.Iuopar.3.c.173.& 240.decr. Cæsar.lib.7.c.79.* Dist. 50. c. 22.

LIBER XXXV.

De criminibus contra Proximum.

De homicidio. Tit. I.

Pars prima.

De iis, qui sibi vitam eripuerunt, aut membrum aliquod absciderunt.

Vide lib. xxvij. tit. xxj. quibus adde.

CAPVT I.

SI quis, cum sit clericus, seipsum mutilauerit, deponatur: est enim sui homicida. *Apoc. cap. 22. G. cap. 23. L.*

Cap. II.

Laicus semetipsum abscindens, annis tribus communione priuetur, quia suæ vitæ insidiator existit. *Apoc.c.23 G.24.L.*

Cap. III.

Si sit sepeliendus, qui seipsum occidit, vel si sit pro eo sacrificium offerendum requiritis. Sepeliendus est quidem, ne viuentium odoratui molestiam ingerat; non tamen est, vt aliis pauor incutiatur, solito eum obsequiis more ad sepulchra ferendus. Sed & si qui sunt, qui eius sepulturæ studio humanitatis obsequuntur, sibi, non illi, qui sui extitit homicida, præstare videntur. Sacrificium vero pro eo non est offerendum, qui non solum ad mortem vsque peccauit, sed & mortis sibimet interitum propinauit; quis enim magis ad mortem peccatum facit, pro quo Ioannes Apostolus non dicit orandum, quam is, qui Iudam imitatus sui 1. Ioan 5 ipsius homicida fuisse, magistro Diabolo, comprobatur? *Nicol. ad consulta Bulgar.c.98.*

Cap. IV.

Si quis famulorum cuiuslibet conditionis, aut generis, quasi ad exacerbandam Domini discretionem, se Diabolico repletus furore percusserit, ipse tantum sanguinis sui reus erit, neque ad dominum sceleris alieni inuidia pertinebit. *Arelat.ij.c.34.*

Cap V.

Oblationes defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debere censemus, si tamen non ipsi sibi mortem probentur propriis manibus intulisse. *Aurel. iy.c.15.*

Cap. VI.

Qui sibi ipsis per ferrum, aut per venenum, 23. q. 5. aut per præcipitium, aut suspendium, aut quolibet modo violentam sibi inferunt mortem, placuit. c. 12. nulla pro illis in oblatione commemoratio fiat neque cum psalmis ad sepulturam eorum cadauera deducantur; multi enim sibi hoc per ignorantiam vsurpant. Similiter & de his placuit fieri, qui pro suis sceleribus puniuntur. *Bracar.I.c.34.Capitul.lib.7.c.206. in addit. Burc. lib.19.ca.130. Iuopar.10.c. vlt.& par.15 cap.140. decr.*

Cap. VII.

Qui non promoueantur ad sacerdotium ex regulis canonum; Qui in aliquo crimine detecti sunt, &c. Qui semetipsos absciderunt, &c. *Tolet. iv.c.18.*

Cap VIII.

Quicumque se propria voluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato se suspenderit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percusse-

rit, aut qualibet occasione voluntariæ se morti tradiderit, istorum oblata non recipiantur. *Antissiod. c. 17.*

Cap. IX.

Quorumdam hominum tam graue inoleuit desperationis contagium, vt dum fuerint pro qualibet negligentia, aut disciplinæ censura mulctati, aut pro sui purgatione sceleris, sub pœnitentiæ satisfactione, custodiæ mancipati, incumbente desperationis incommodo, se ipsos malunt aut laquei suspendio enecare, aut ferro, vel aliis mortiferis casibus interimere, &c. Quicumque talibus decipulis irretitus, interemptionis euaserit casus, duorum mensium spatio, & a Catholicorum collegio, & à corpore, ac Christi sanguine sacro maneat omnimodo alienus. Quia oportet, vt per pœnitentiæ censuram pristinæ reddatur spei, atque saluti, qui animam suam per desperationem conabatur Diabolo sociare. *Tolet. xvi. c. 4.*

Cap. X.

Ille, qui occisus fuerit (*loquitur de singulari certamine*) tamquam sui homicida, & propriæ mortis spontaneus appetitor à dominicæ oblationis commemoratione habeatur alienus; nec cadauer eius, iuxta sanctorum canonum decretum, cum psalmis, & orationibus ad sepulturam deducatur, &c. *Valent. sub Loth. c. 12.*

Cap. XI.

Si quis cum sui compos non esset, sibi manum attulerit, vel etiam se præcipitauerit, fitne oblatio, an non? Respond. Hoc debet clericus discernere, an re vera hoc fecerit, cum esset emotæ mentis; sæpe enim ij, qui ad eum, cui hoc accidit, attinent, volentes assequi oblationem, & orationem pro ipso, mentiuntur, & dicunt, eum non fuisse apud se: nonnumquam autem propter insultationem hominũ, vel aliquo alio modo per negligentiam hoc fecit, tunc autem non est super eum facienda oblatio; est enim sui homicida. *Timoth. Episcop. Alexandr. c. 14.*

Pars Secundo.

De eo, qui patrem, filium, vxorem, aut alios huiusmodi interficit.

CAPVT I.

De his, qui patrem, matrem, fratrem, aut sororem occiderint, vt toto vitæ suæ tempore corpus non suscipiant dominicum, nisi tempore exitus pro viatico: abstineant à carnis comestione, & potu vini, donec vixerint; ieiunent secundam, quartam, & sextam ferias, vt sic possint deflentes diluere commissum. *Greg. y. epist. 8. ante fin. Ansel. lib. 11. c. 51. al. 53. Pœnit. Roman. tit. 2. c. 13.*

Cap. II.

Quid parricida, id est, qui patrem, vel matrẽ occidit, vel etiam qui fratrem, aut sororem interficit, pati debeat, leges indicant. Porro si ad Ecclesiam confugerit; id quod Episcopus loci, vel sacerdos, qui ab illo constitutus est, prouiderit, agendum decernimus. *Nicol. ad consul. Bulgar. c. 24. Iuo par. 10. c. 180. decr.*

Cap. III.

De his, qui proximum, id est, consanguineũ suum, vt est frater, consobrinus, aut nepos, trucidauerint, venerandæ leges proprium robur obtineant; sed si ad Ecclesiam conuolauerint, mortis quidem legibus eruantur, pœnitentiæ vero, quam Antistes loci vel presbyter considerauit, absque dubio submittantur. Nolo, inquit Dominus, mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 26. Iuo par. 10. c. 180.* Ezec. 18.

Cap. IV.

In quibusdam Hispaniæ partibus filios suos parentes interimunt, fornicationis auidi, nescij pietatis, quibus, si tędium est filios nimerosius augere, prius se ipsos castigare debent à fornicatione. Nam dum caussa propagandæ prolis sociantur coniugia, parricidio, & fornicatione tenentur obnoxij, qui filios necando docent, se non pro filiis, sed pro libidine vxores duxisse. Proinde Reccaredus Rex iudicibus imperauit, vt amouendum tantum facinus cum sacerdote procurent, & adhibita seueritate prohibeant. Ergo & sacerdotes eorumdem locorum idem scelus cum iudice curiosius quærant, & sine capitali vindicta, acriori disciplina prohibeant. *Tolet. iij. c. 17.*

Cap. V.

Incestuosi, patricidę, homicidę sacerdotum nolunt admonitionibus aurem accommodare, volentes in pristinis perdurare criminibus, quos oportet per sæcularis potentię disciplinã à tam praua consuetudine coerceri, qui per salutifera sacerdotum monita noluerũt reuocari, quorum aliquos iam excommunicauimus, &c. *Turon. sub Carolo c. 41. Burchar. lib. 7 c. 29. Iuo par. 9. c. 65.* 13. q. 5. c. 22.

Cap. VI.

Quia in modernis tẽporibus parricidæ profugi currunt per diuersa, & variis vitiis, atque gulę illecebris deseruiunt; melius nobis videtur, vt in vno loco manentes, pœnitentia districta semetipsos castigent, si forte à Domini bonitate indulgentiam facinoris sui percipere mereantur. Non enim eis licebit vltra militiæ cingulum sumere, & nuptias, vel coniugiis copulari: quia sacri canones hoc eis non consentiunt. *Magunt. sub Rabano c. 20. Burch. lib. 6. c. 35.*

Cap. VII.

Statuimus, vt patricidę, & fratricidę per vnius anni curriculum ante fores basilicæ orantes Domini clementiã perseuerent. Completo autem anni curriculo introducantur in Ecclesiam; tamen inter audientes, vsque dum vnius anni spatium finiatur, stent, cum ad missarum solemnia, vel alia sacra audire officia venerint. His ita peractis, si pœnitentię fructus in eis conspicitur, corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi participes fiant, vt desperantię non inobdurentur caligine. Carnem non manducent omni- v. 33. q. 2. c. 15.

bus diebus vitæ illorum, & ieiunent vsque ad nonam horam diei quotidie, exceptis festis diebus, atque dominicis. Abstineant à vino, medone, atque ceruisia mellita tres dies per hebdomadam. Arma gerere non audeant, vel sumere, nisi contra paganos. Et vbicumque ire maluerint, nullo vehiculo deducantur, sed pedestri more proficisci studeant. Tempus autẽ huius pœnitentiæ in Episcoporum ponimus arbitrio, vt secundum conuersationem illorum aut extendere, vel minuere valeant. Ab vxoribus, si habuerint, non separentur. Si autem non habuerint, & se continere non velint legitimas accipiant in coniugio fœminas, ne fornicationis voraginem incidere videantur. Et si finis vitæ illorum venerit, antequam duorum prædictorum annorum finiantur curricula, viaticum illis non negetur. *Vermat. cap. 30. Iuo par. 10. c. 180.*

Cap. VIII.

Si qua mulier, vt sæpe contingit, infantem proprium prope ignem collocauerit, & alius, qui caldarium super ipsum ignem pependerit, & aquam infuderit, atq; aqua ipsa per ignem feruens egreditur, & infanti superfunditur, & propterea mortuus agitur: mater infantis propter negligentiam iudicio sacerdotum pœniteat, & homo, qui caldarium pependit, securus permaneat. Simili modo de cæteris similibus, quæ sæpe diuerse solent euenire, & iudicamus, & esse volumus. *Tribur. c. 37.*

Cap. IX.

Si quis filium suum, quod absit, non sponte, sed casu contingente occiderit, secundum homicidia * sponte commissa pœniteat. *Tribur. cap. 53.*

* non sponte.

Pars tertia.

De iis, qui fœtus necant.

CAPVT I.

Qvæ fornicantur, & necant partus, & eutant fieri abortus, priori definitione ad exitum vitæ, humanius nunc agendo, decem annis per gradus pœniteant. *Ancyr. c. 21. Magun. sub Raban. c. 21. Mart. Brac. c. 78. Raban. c. 11. Pœniten. Burch. li. 17. c. 54. Iuo par. 8. c. 314. & par. 10. c. 181. & 183. decr. Ansel. lib. 11. c. 40. Tarrac. lib. 5. c. 32. Pœnit. Rom. tit. 2. c. 28.*

Cap. II.

Nec in finem detur communio ei, quæ absente marito conceperit, & conceptum occiderit. *Elib. c. 63.*

Cap. III.

Catechumena, si per adulterium conceperit, & conceptum necauerit, placuit eam in fine baptizari. *Elib. c. 68.*

Cap. IV.

Hi, qui male conceptos ex adulterio fœtus, vel editos necare studuerint, vel in * ventribus matrum potionibus aliquibus colliserint, in vtroque sexu adulteris post septem annorum curricula communio tribuatur: ita tamen, vt omni tempore vitæ suæ fletibus, & humilitati insistant. Si clerici fuerint, officium eis ministrandi recuperare non liceat; attamen in choro psallentium à tempore receptæ communionis intersint. Ipsis veneficis in exitu tantum, si facinora sua omni tempore vitæ suę defleuerint, communio tribuatur. *Ilerd. c. 2. Magunt. sub Raba. c. 11. Pœnit. Ansel. l. 11. c. 56. al. 58. Burch. lib. 17. c. 52. & lib. 19. pag. 277. Iuo par. 10. c. 182. decr.*

* vteris.

Cap. V.

Eas, quæ dant abortionem facientia medicamenta, & quæ fœtus necantia venena excipiunt, homicidæ pœnis subiicimus. *Trul. c. 92.*

Cap. VI.

Mulieres, quæ ante temporis plenitudinem cõceptos vtero infantes voluntate excutiunt, vt homicidæ proculdubio iudicandæ sunt. Illæ vero, quæ dormiendo filios suffocare videntur, leuiter de his iudicare oportet: quia nolentes, & non consentiendo ad hunc deuolutæ sunt casum. *Verm. c. 55.*

Cap. VII.

Si qua mulier fornicata fuerit, & infantem; qui exinde fuerit natus occiderit; & quæ studuerit aborsum facere; & quod conceptum est, necare; aut certe, vt non concipiat, elaborat, siue ex adulterio, siue ex legitimo coniugio; has tales mulieres in morte recipere communionem priores canones decreuerunt: nos tamen pro misericordia, siue tales mulieres, siue conscias scelerum ipsorum, decem annis agere pœnitentiam iudicamus. *Mart. Brac. cap. 77. al. 78.*

Cap. VIII.

Quæ de industria fœtum corrupit, cędis pœnas luat. Formati autem, vel informis subtilitas à nobis non attenditur: hic enim nõ solum quod nascendum est, vindicatur, sed etiam ipsa, quę insidias parauit: quoniam vt plurimum eiusmodi inceptis vna quoque mulieres intereunt. Ei autem accidit fœtus quoque interitus alia cædes, eorum quidem certe, qui hoc audent, existimatione. Oportet autem non vsque ad obitum eorum confessionem extendere, sed decem quidem annorum mensurã admittere: definire autem non tempore, sed modo pœnitentiæ medicinam. *Basil. ad Amphiloc. c. 2.*

Cap. IX.

Mulier, quæ in via peperit, & sui fœtus curam non gessit, cædis crimine teneatur. *Basil. ad Amphiloch. c. 33.*

Cap. X.

Quæ fœtus in via nati curam non gessit: si, cum posset quidem, seruare neglexerit; vel se ideo peccatum celare existimans, vel etiam omnino belluina, & inhumana ratione vtens, tamquam propter homicidium iudicetur. Sin autem eum concinnare, & componere non potuit, & propter solitudinem, rerumq. necessariarum inopiam fœtus interiit, matri ignoscendum est. *Basil. ad Amphiloch. c. 52.*

Pars quarta.

De his, qui Episcopo, presbytero, &c mortem afferunt, aut vulnus infligunt, aut grauem aliquam iniuriam faciunt.

CAPVT I.

De pœnis c.12.ap. Greg.ix. &c.2.eo. tit. in 4. collect. SI quis laicorum transgrediens, & contemnens diuinas, & Imperiales iussiones, irridens vincula, & iura Ecclesiastica, & ciuilia, ausus sit aliquem Episcopum verberare, aut custodire, aut sine caussa, aut effi̇cta caussa, anathema sit. *Syn. CP. viij. sub Ioan. viij. c.3.*

Cap. II.

In quibusdam prouinciis Ecclesiarum patroni, seu vicedomini, & aduocati se in tantam insolentiam erexerunt, quod non solum cum vacantibus debet Ecclesiis de pastoribus idoneis prouideri, difficultates ingerunt, & malitias, verum etiam de possessionibus, & aliis bonis Ecclesiasticis pro sua voluntate præsumunt: &, quod horrendum est dicere, in necem prælatorum prorumpere non formidant, &c. Prohibemus expresse, ne patroni, vel aduocati, seu vicedomini super præmissis de cætero plus vsurpent, quam reperitur in iure permissum: & si contra præsumpserint, canonica districtione compescantur. Sacri nihilominus cõcilij prouisione statuimus, quatenus si patroni, vel aduocati, aut feudatarij seu, vicedomini, seu alij beneficiati alicuius Ecclesiæ rectorem, vel clericum alium ipsius Ecclesiæ per se, vel per alios occidere, vel mutilare ausu nefando præsumpserint; patroni ius patronatus, aduocati aduocatiam, feudatarij feudum, vicedomini vicedominatum, beneficiati beneficium prorsus amittant, &c. & non solum de præmissis nil perueniat ad heredes, sed etiam vsque ad quartam generationem posteritates talium in clericorum collegium nullatenus assumantur, nec in regularibus domibus alicuius prælationis assequantur honorem, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatũ. *Innocen. iij. in conc. gener. Lateran. cap. 45.*

Cap. III.

dist.45.c.1. Nemo quemquam peccantem clericũ cæde attingat, non presbyter, non diaconus, nec Episcopus clericum ad cædem perducat: sed si ita caussa exigit clerici, triduo priuetur honore, vt pœnitentes redeant ad matrem Ecclesiam. *Silu. in syn. Rom. cclxxxiv. Episcopor. cap. 17.*

Cap. IV.

Vniuersa synodus dixit: Episcopalem persecutionem, & Ecclesiarum abscissionẽ, vel vastationem, atq; seruorum Dei insectationem, fulti prædicta auctoritate, & omnium sanctorum patrum prohibitione, vestraque consolatione, communi tractatu pariter in futurum robuste, ac veraciter amputantes, sanctorumque patrum statuta firmantes expressis sententiis sancimus, ne vnquam talia à quoquam nostris, aut futuris temporibus præsumantur, &c. Si quis hæc, quæ hodie in hac sancta synodo prohibita sunt, infringere præsumpserit, aut voluntarie transgredi temptauerit, si clericus est, gradu proprio penitus careat; si vero monachus, aut laicus fuerit, communione priuetur. Et si non emendauerit vitium, anathemate feriatur. Secretas vero insidias, vel manifestas Pontificibus à quibuscumque illatas, vel ea, quæ huius sanctæ synodi sententia cõplectitur, si quis ad Ecclesię pertulerit notitiã, potiatur honore; & hi, qui aduersa eis moliuntur, sicut à sanctis patribus dudum statutum est, & hodie synodali, & Apostolica auctoritate firmatur, penitus abiiciantur, & exilio, suis omnibus sublatis, perpetuo tradantur. *Synod. Rom. v. sub Symmach. in fine.* *3.q.5.c.4. Accusatoribus.*

Cap. V.

Belisarius mandauit, me ad se venire, &c. *23.q.4.c.30.*
me vi retentum miserunt in exilium, &c. Ego tamen propterea non dimisi, nec dimitto officium meum, sed cum Episcopis, quos congregare potui, eos, qui talia contra me egerunt, anathematizaui; & vna cum illis Apostolica, & synodali auctoritate statui, nullum vnquam taliter decipiendum, sicut deceptus sum; & si aliquis deinceps vllum vnquam Episcoporũ ita deciperet, anathemã maranatha fieret in conspectu Dei, & sanctorum Angelorum. *Silu. in syn. epist. 1. Ansel. lib. 12. cap. 8.*

Cap. VI.

Statuimus, vt nullus futuris temporibus Episcopis vim inferre, vel eos temere laceratre præsumat; quatenus, cum ad synodum conueniunt, libere eis tractare, & statuere liceat, quæ sanctorum patrum canonica censura decreuit. Nullusq; eos lacerare, vel sacris canonibus, & iusta examinatione inquietare, &c. absque status sui periculo pertemptet. *Rauen. sub Ioan. ix. cap. 2.*

Cap. VII.

Violatores, seu corruptores sacri tumuli Formosi Papæ, qui sub fœdere conspirationis ad capiendum thesaurum, corpus illius trahentes in fluuium Tiberim iactare non timuerunt, diuina auctoritate, synodaliq; nostro cõsultu, nisi resipuerint, sint à sanctæ Dei Ecclesiæ liminibus separati. *Rauen. sub Ioan. ix. par. 1. cap. 9.*

Cap. VIII.

Vbicumq; presbyter, vel monachus, vel peregrinus, vel res eorum captæ fuerint, statim excommunicetur receptum, vnde factum, vel ad quod ductum fuerit. *Greg. vij. in conc. Rom. anno incer. cap. 15.*

Cap. IX.

Si quis parochianus, vel dictis, vel factis contumelias suo intulerit presbytero, extra Ecclesiam fiat, donec satisfaciat: ne nomen Dei, & ordo vilescat. *Greg. vij. in conc. Rom. an o incer. c. 16.*

Cap. X.

Si quis Episcopum ceperit, & incarceratuerit, perpetuæ infamiæ subiaceat, vlterius ar-

ma nō exerceat, & clamatum est ab omnibus, fiat. *Vrban. 2. in conc. Claramon. cap. 30.*

CAP. XI.

17. q. 4. c. 19. Si quis suadente Diabolo huius sacrilegij reatum incurrerit, quod in clericum, vel monachum violentas manus iniecerit, anathemati subiaceat; & nullus Episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis* imminente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat. *Syn. Rom. sub Innoc. 2. c. 11. apud Iuo post panor. in altis est c. 15. Eugen. iij. in syn. Remen. c. 13.* * urgente.

CAP. XII.

Si clericus iniuria affecerit Episcopum, deponatur: Præfecto enim populi tui non maledices. *Apo. cap. 55.* Si presbyterum, vel diaconum, excommunicetur. *Apo. cap. 56.* Exod. 22. Act. 23.

CAP. XIII.

2. q. 7. c. 9. Qualis condemnatio, & qualis imminet maledictio his, qui in patres peccant, diuina nos docet scriptura, si enim Cham filius Noë cum vidisset nudum suum patrem, quoniam non cooperuit patris corporalis nuditatem, sed egressus nunciauit eam fratribus, & illi vestimento eum cooperuerunt: ipse quidem Chā, & illi, qui ex eo nati sunt, sub maledicto facti sunt; qui autem cooperuerunt, magnā benedictionem meruerunt; multo magis isti maiore, & ampliore cōdemnatione digni sunt, qui patribus obuiare, aut contra eos insurgere nituntur, aut iniuriam, vel contumeliam eis inferre moliuntur: quoniam qui eis resistit, Deo resistit; & qui eis iniuriam, vel contumeliam facit, Deo, cuius legatione funguntur, facit. *Clemens epist. 2. post med. Troslei. c. 5.* Gen. 9.

CAP. XIV.

Si quis sacerdotum, vel reliquorum clericorum suo Episcopo inobediens fuerit, aut insidias ei parauerit, aut contumeliam, & calumniam; & conuinci potuerit; mox curiæ tradatur. Qui autem facit iniuriam, recipiat hoc, quod inique gessit. *Pius epist. 2. in fin.*

CAP. XV.

Patres sancti synodum congregauerunt generalem in Nicæa, &c. leges posuerunt, quas sacros canones appellamus, quibus multa pernecessaria ad statum Ecclesiæ sanctæ Dei, & supplementum columnarum eius, id est, Episcoporum, qui eam propriis humeris gestant, sunt decreta, & nocumenta eorum prohibita; ita, vt qui talia agere tēptauerint; aut eis nocere præsumpserint, si quidem clerici fuerint, à proprio gradu decidāt; si vero monachi, aut laici fuerint, anathematizentur. *Iul. epist. 1. ad Episcop. Orient. ante med.*

CAP. XVI.

Lambertus pseudo-Episcopus excommunicatus est tum pro aliis nefariis, tū pro eo, quod quinque clericos ad Romanam synodum ire, & de malitia eius querimoniam volentes facere, captione pessima afflixit. *Greg. vij. lib. 9. regist. epist. 34.*

CAP. XVII.

5. q. 6. c. vlt. Si quis sæculariū per calumniam Ecclesiam, aut* clerum fatigare tēptauerit, & * victus fuerit, ab Ecclesiæ liminibus, & à Catholicorum communione, nisi digne pœnituerit, arceatur. *Agath. c. 32. Vormat. c. 24. & 61. Ansel. lib. 3. c. 116. vel 125. Burchard. lib. 15. c. 5. Iuo par. 16. c. 6. decr.* * cle. * conuictus.

CAP. XVIII.

Si qui clerici in mutuam cædem proruperint, prout dignitas officiorum in tali excessu contumeliam protulerit, à Pontifice districtius vindicetur. *Ilerc. c. 11.*

CAP. XIX.

Si quicumq; iudex clericum absq; caussa criminali, id est, homicidio, furto, aut maleficio, iniuria affecerit, aut custodiæ deputauerit, quamdiu Episcopo loci illius visum fuerit, ab Ecclesiæ liminibus arceatur. *Matisc. c. 7.*

CAP. XX.

Sæcularis iudex, qui Episcopum de Ecclesia extrahit, & qui ei consenserint, vsq; ad generale concilium anathemate de Ecclesia separentur. *Matisc. 2. c. 9.*

CAP. XXI.

Omnis potestas Episcopalis modū suæ ponat iræ, nec pro quolibet excessu cuilibet ex familia Ecclesię aliquid corporis membrorum sua ordinatione præsumat extirpare, aut auferre. Quod si talis emerserit culpa, aduocato iudice ad examen eius deducatur, quod factū fuisse asseritur: & quia omnino iustum est, vt Pontifex sæuissimam non impendat vindictā, quidquid coram iudice veritus patierit, per disciplinæ seueritatem, atque turpi decaluatione maneat emendatum. *Emerit. c. 15.*

CAP. XXII.

Quicumq; iudex, aut sæcularis presbytero, aut diacono, aut cuilibet de clero, aut de iunioribus absq; audientia Episcopi, aut Archidiaconi, vel Archipresbyteri iniuriam inferre præsumpserit, anno ab omnium Christianorū consortio habeatur extraneus. *Antis. c. 43.*

CAP. XXIII.

Presbyteri, Abbates, & Leuitæ, exceptis grauioribus, & mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiacere. Si quis aliter fecerit, iuxta modum verberum, quæ intulerit, excōmunicationem patiatur, & exilij sententiam sustinebit. *Brac. iij. c. 6.* Dist. 45. cum beatus. 8.

CAP. XXIV.

Si quis subdiaconē calumniatus fuerit, vulnerauerit, vel debilitauerit, & conualuerit, quinque quadragesimas sine subditis annis pœniteat, & ccc. solidos cum sua compositione, & Episcopalibus bannis componat. Si autem mortuus fuerit, singulas supradictas quadragesimas cum sequentibus annis pœniteat, & cccc. solidos cum tripla sua compositione, & Episcopalibus bannis Episcopo componat. *Synod. apud Theodonis villam cap. 1. & ibidem in edicto Imp. Caroli Magni. Burch. lib. 6. c. 5. & 6. Iuo lib. 8. tit. 2. c. 2. panor. & par. 10. c. 9. & c. 134. & 135. decr. Capitul. lib. 3. c. 25. Longob. lib. 1. tit. 9. cap. 27. Cæsar. lib. 7. c. 7.* 17. q. 4. c. 27. Quisquis subdiac.

CAP. XXV.

Si diaconum calumniatus fuerit, & conuasuerit, sex quadragesimas sine subditis annis pœniteat, & quadringentos solidos cum compositione sua, & Episcopalibus bannis componat: si autem mortuus fuerit, singulas supradictas sex quadragesimas cum sequentibus annis pœniteat, & sexcentos solidos cum tripla sua compositione, & Episcopalibus bannis Episcopo componat. *Ibid. cap. 2. & in edicto Imperat. Burch. & Iuo vbi supra.*

CAP. XXVI.

Si quis presbyterum calumniatus fuerit, & * spassauerit, septem quadragesimas sine subditis annis pœniteat, & sexcentos solidos cum triplici sua compositione, & Episcopalibus bannis triplicibus Episcopo componat. si autem mortuus fuerit duodecim annorũ pœnitentia secundum canones ei imponatur, & CM. solidos cum triplici compositione sua, & Episcopalibus bannis triplicibus Episcopo componat. *Ibid. cap. 3. Burchard. & Iuo vbi supra.*

* debilitauerit.

CAP. XXVII.

Si quis Episcopo insidias posuerit, comprehenderit, vel in aliquo dehonestauerit, decem quadragesimas sine subditis annis pœniteat, & presbyteri non occisi triplicem compositionem componat. Si autem casu, & non sponte occiditur, cum comprouincialium Episcoporum consilio homicida pœniteat. Si quis autem sponte eum occiderit, carnem non comedat, vinum non bibat cunctis diebus vitæ suæ. Cingulum militare deponat; absque spe coniugij in perpetuo maneat. *Synod. apud Theod. villam cap. vlt. Burchard. & Iuo vbi supra.*

CAP. XXVIII.

De Episcopis, presbyteris, diaconibus, & monachis interfectis quærendum à Domino Imperatore est, cui illius homicidij pretium exoluendum sit. *Cabilo. sub Carolo cap. 24.*

CAP. XXIX.

Qui presbyterum occidit, duodecim annorum ei pœnitentia secundum statuta priorum imponatur. aut si negauerit, si liber est, cum XII. iuret, &c. Conuictus vero noxæ vsque ad vltimum vitæ tempus militare cingulum deponat, & vxorem * amittat. *Magunt. sub Rab. cap. 24. Burch. lib. 6. cap. 7. Inopar. 10. cap. 136. decreti Pœnit. Rom. tit. 1. cap. 1.*

17. q. 4. c. 24. de pœnit. c. ex cap. 2. de purg. vulg. in 1. coll.
* id est non accipiat.

CAP. XXX.

Nuntiatum est nobis, quod aliqui, qui olim dixerunt, se fuisse sacerdotes, & postea degradati pro suis peccatis, pœnitentiam agendo suffragia sanctorum per diuersa loca transeuntes quæsierũt, trucidati sunt. Huiuscemodi interfectoribus omnem Ecclesiasticam communionem denegamus, donec dignam pœnitentiam pro reatu suo secundum iudicium Episcoporum exsoluant. *Magunt. sub Rab. c. 25.*

CAP. XXXI.

Qui sacerdotem morti voluntate tradiderit, carnem non comedat, nec vinum bibere præsumat; & ieiunet vsque ad vesperam exceptis festis diebus, atque dominicis. Arma non sumat, & vbicumque ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, sed proprijs pedibus proficiscatur; Ecclesiam per quinquennium non ingrediatur, sed cum sacrarum orationum officia, aut missarum solemnia celebrantur, ante fores basilicæ perseueret orans, ac deprecans dominum, vt tanto crimine abluatur. Post expletum vero quinquennij tempus ingrediatur Ecclesiam, non dum vero communicet, sed inter audientes tantummodo stet, vel dum facultas conceditur, sedeat. Et cum decimi anni cursus fuerit finitus, communicandi ei licentia concedatur, & equitandi tribuatur medela: maneat autem in reliquis obseruationibus tres dies per hebdomadam, vt perfectius ad culmen purificationis peruenire mereatur. *Wormat. cap. 26. Magunt. sub Arnulpho cap. 16.*

CAP. XXXII.

Relatum est sanctæ synodo, quod à malis Christianis plurimæ vexationes sacerdotibus Christi, seu cæteris clericis inferioris gradus sæpissime inferantur; &c. Si quis clerico aliquam iniuriam, seu calumniam ingesserit, à liminibus sanctæ Ecclesiæ arceatur, vsque ad condignam satisfactionem. *Magunt. sub Arnulpho. cap. 7.*

CAP. XXXIII.

Ad aures sanctæ synodi Arno venerabilis Vuirziburgensis Ecclesiæ se reclamauit, quod quidam scelesti quendam honorabilem presbyterum suum comprehendissent, eique nares abscidissent, & capillos capitis incidissent, nec non & sæuis verberibus cruciatum semiuiuum reliquerant. Vnde tanto scelere inaudito peracto, sancta synodus statuit, vt iidem temerarij anathematis vinculo constringantur, quousque proprio Episcopo post dignam pœnitentiam absoluti sanctæ matri ecclesiæ sociari mereantur. *Magunt. sub Arnul. c. 8.*

CAP. XXXIV.

Si quis presbyter, quod absit, quia sacerdos altissimi Dei est, vulneratus, vel quibuslibet iniuriis, & contumeliis dehonestatus euaserit, & superuixerit, tota compositio persoluatur presbytero. Si autem articulo mortis præuentus obierit, pretium † vicaregeldi tripartita partiatur diuisione, id est altari, cui ordinatus fuerat, pars vna; Episcopo, in cuius diœcesi erat, altera; tertia, parentibus, de quibus ortus fuerat. Si vero in atrio ecclesiæ aliquid ex istis presbytero factum fuerit, supradicto modo presbytero, & propresbytero soluatur. Sed quia, vt Hilarius Papa omnibus Episcopis per diuersas prouincias in epistula sua scribit, iniuria sacerdotum, & ecclesiarum sacrilegium est, sacrilegium in atrio factum altari, & Domino eiusdem loci persoluatur. *Tribur. c. 4.*

† id est mulctæ pecuniæ.

CAP. XXXV.

Si quis sacerdotem non coactus, sed propria voluntate seductus morti tradiderit, secundū sententiam Apostolicorū, & nostrorū moderni temporis sacerdotū, quinquennio plenissimæ castigationi pœnitentiæ substernatur, ita vt carnem non manducet, nec vinum bibat; ieiunet autem vsque ad vesperam, exceptis dominicis, & diebus festis. Arma non portet; & vbicumque eat, pedibus incedat, Ecclesiam nō intret; sed ante fores stet orans Dominum puro corde, vt abluatur tanto crimine. Expleto vero quinquennio, introducente Episcopo ingrediatur Ecclesiam, non dum tamen communicans, sed * intra audientes stans. Et aliud quinquennium indulgentius introeat indultum. Quo vero expleto, cum decimi anni cursus fuerit finitus gratia communicandi, & licentia concedatur ei equitādi. Maneat autem in reliquis obseruationibus tres dies per hebdomadam, vt purificationis mereatur culmen. *Tribur. cap. 5.*

* iacet f.

CAP. XXXVI.

Si quis irreuerens, timorē Domini postponens, in seruos eius sæuire præsumpserit; quos ipse præ cæteris peculiari singularitate sibi segregauit, & coronæ suæ similitudinem, tradente Apostolorum principe, gestare fecit, & seruos suos dici, & esse voluit, sortemque illorum se constituit, sicut de eis scriptum est, loquēte ipso Domino; Ego hæreditas eorum: Dominus hæreditas mea est. Si quis, vt diximus, vllum eorum quocumque ordine consecratum cæsis vulneribus, vel quibuscumque iniuriis angustauerit, iubeat eum Dominus Episcopus per bannum à se impositum ante se venire, & aduocet cognitorem, & adiutorē comitem, constringat proteruum Episcopus auctoritate canonica, vt eidem clerico, cuicōtra diuinas, & humanas leges contumelias ingessit, iustam, & debitam persoluat compositionem, & comite agente, persoluat bannum Regibus debitum. *Tribur. cap. 20.*

1. Pet. 2. Deut. 18. Numer. 18. c.

CAP. XXXVII.

Qui sacerdotibus iniuriam, vel contumeliā irrogant, Domino Deo nostro Iesu Christo, cuius vices agunt, iniuriosi, & contumeliosi existunt. Et quia omnes, qui Ecclesias, sacerdotesque contra diuinas sanctiones vexant, sacrilegi habentur, atque indubitanter infames sacrilegi vocantur. Si sacerdotes Dei non sunt infestandi, non contristandi, nō accusandi, non à sęcularibus arguendi, non reprehendendi, non aliqua iniuria, vel contumelia afficiendi, quanto minus persequendi, excęcandi, aut interficiendi? Si quis Episcopo aliquam iniuriam, aut iniustam dehonorationem fecerit, de vita componat, & omnia, quæ habere visus fuerit, Ecclesiæ, cui Episcopus esse dignoscitur, integerrime socientur, & nobis in triplo, bannus noster, id est solidi sexaginta persoluantur, aut ipse in seruitio fisci nostri seruiturus semper societur, vsq. se redimat in triplo iuxta vuirgildum suum, si potuerit. Si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, vt in Ecclesias, earumque res irruens sacerdotibus, & ministris, vel ipso cultu, loco que aliquid importet iniuriæ, vel inferat ad diuini cultus iniuriam, conuictos, siue confessos reos capitali sententia nouerit vindicandum; nec expectetur, vt Episcopus iniuriæ propriæ vltionem deposcat. Quicumque iudex sæcularis presbyterum, aut diaconum, aut quemlibet de clero, atque de iunioribus absque audientia Episcopi, vel Archidiaconi, vel Archipresbyteri iniuriam inferre præsumpserit, anathema ab omnium Christianorum consortio habeatur. *Trosleian. c. 5. ex Capitular. Caroli Imperatoris. lib. 6. c. 98. 99. 297.*

CAP. XXXVIII.

Nullus iudex neque presbyterum, neque diaconum, aut clericum, aut iuniorem Ecclesiæ sine cōscientia Pontificis per se distinguat, aut condemnare præsumat. Quod si fecerit ab Ecclesia, cui iniuriam fecit, quam irrogare dignoscitur, tam diu sit sequestratus, donec reatum suum cognoscat, & emendet. *Trosleia. c. 6. Capitular. lib. 6. cap. 154. lib. 7. c. 139. & in addit. c. 210. Burch. lib. 16. c. 22.*

11. q. 1. c. 2. de for. cōp. c. 2. Greg. ix. c. 3. eo. tit. in 1. coll.

CAP. XXXIX.

Quoniam hoc scelus homicidiorum inter nostros iam crebrius agitatur, & non solum quorumlibet Christianorum, sed ipsorum etiā Christi ministrorū insuper, & summorum sacerdotum temerarie sanguis effūditur, & Dei timor, sacræq; legis veteris, & nouæ obseruatio, ac sacerdotalis reuerentia canonum quoque statuta conculcantur, &c. Quid nobis agendum est, dum religio sancta annullatur, dum fas, & ius confunditur? restat dummodo proclamare cum Psalmista ad Dominū, & dicere; Exurge Deus, iudica caussam tuam; memor esto improperiorum tuorum, eorum, quę ab insipiente sunt tota die. Veruntamen, vt quos diuinus non restringit, saltem humanus timor coërceat, proponantur eis edicta Imperialia; in libro Capitular. vi. c. 90. ita censetur: Qui occiderit monachum, aut clericum, arma relinquat, & Deo in monasterio seruiat cunctis diebus vitæ suæ: nunquam ad sæculum reuersurus, & septem annos publicam pœnitentiam gerat. Ex eodem libro cap. 28. Si quis sacerdotem, vel leuitam, aut monachum interfecerit, vel debilitauerit, iuxta statuta priorum capitulorum, quæ legi sunt addita, & insuper bannum nostrum, id est sexaginta solidos, nobis persoluat, & arma relinquat, atque in monasterio diebus vitæ suæ sub ardua pœnitentia Deo seruiat, &c. Item in lib. vij. ca. * 255. De homicidis ita iussimus obseruari; vt quicumque ausu temerario alium sine caussa occiderit, vitæ periculo experiatur; & pretio se redimere nunquam audeat: & si conuenerit, vt ad compositionem quisque descendat, nullus de parentibus, aut amicis eum quidquam adiuuet, quod si fecerit, suum Vuir-

Psal. 73. 17. q. 4. c. 28. * 157.

gildum omnino componat. Cum ergo de istis tam districtum proferatur iudicium, quid censebitur de nece Episcoporum? Quod fortassis hic videtur omissum, quia post sopitam persecutionis christianorum, quæ à paganis exercebatur, sæuitiam, vel fuit rarissimum, vel nullum tam immane facinus inter christianos est perpetratum; & idcirco quomodo pœniteri, vel puniri debeat, hac non est lege definitum. Hoc tantum inter cætera capitularium scripta libro quinto c. 261. reperitur. Quod qui Episcopum occiderit, nongentis solidis culpabilis iudicetur. Sane quo modo in talibus vindicandum sit, quia non hominis vindicta quæritur, sed Dei, ne, quantum ad humanum spectat interitum, tantum facinus videatur remanere inultum; & super eos, qui Dei vindices esse debuerant, dum suas grauius, Dei vero vel leuius, vel nullatenus vlciscuntur iniurias, iustum eius superducatur iudicium, videat Rex, vt recte de talibus iudicando, nomen suum satis adimpleat, &c. Nos vero talibus, si forte tandem aliquando, vel in vltimis suis resipuerint, nequaquam pœnitentiam denegari dicimus, &c. Si tamen pœnitentiam agere noluerint, sed vt cœperunt, in sua perseuerauerint malitia, nos quoque cum omni ecclesia Christi eis nec viuis, nec mortuis communicabimus. Insuper & secundum potestatem nobis à beato Petro, & in
Matt. c. 18. cæteris collatam Apostolis, quibus dictum est; Quæcumque alligaueritis super terram, erunt ligata, & in cælis, anathematis vinculo eos innodabimus, vt iuxta Pauli vocem, quia non amant Dominum nostrum Iesum Christum,
† quin imm[o]. † quin in vno oderunt, & persequuntur; & illum, qui nomen eius cum sacra vnctione gestabat, vicesque illius agebat, Christum Domini interfecerunt; sit quisque eorum, qui hoc nefandissimum scelus opere perpetrauit, & quicumque eis quoquomodo faciendo, & communicando consenserit, anathema maranatha, id est condemnatus donec Dominus redeat; vel perditio, siue, vt dictum est, condemnatus in die iudicij, quando Dominus veniet. *Trosle. ca. 13. Inopar. 10. c. 10. decr. Cæsar. lib. 7. cap. 7.*

Cap. XL.

Quidam Stephanum Episcopum dolo occidit; cœnobium petiit. Abbas directis litteris ad Papam Romanum consultum expostulat, cui Apostolicus talia remandat. Impossibile est, talem ad aliquem gradum prouehi, &c. Sed nec communionem sanctam accipere potest. In exitu autem vitæ pro misericordia ei viaticum detur. Nihil hic aliud, quam luctum agat, si illic forte misericordiam inueniat. Ita hactenus ille viuit permanens in pœnitentiæ luctu, non offerens, neque communicans. *Lcman. act. 2.*

Cap. XLI.

Maras excommunicatus est à proprio Archidiacono, quoniam iniuriam fecit presbytero. *Ibas Episcopus in synod. habita Tyri. vide apud Chalced. act. 10. ante med.*

Cap. XLII.

Vox sanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum contra te, ô Imperator, sicut quondam Abel iusti contra patricidam Cain, &c. Eiecisti è throno suo te non iudicata magnum totius orbis doctorem; & vna cum eo Christũ persecutus es, &c. Noua autem Dalila Eudoxia, quæ paulatim te erroris, seu seductionis nouacula totondit, execrationem ex multorum ore sibi ipsi induxit, graue, & quod gestari nequeat, peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis suis superaddens. Itaque ego minimus, & peccator, cui thronus magni Apostoli Petri creditus est, segrego te, & illam à perceptione immaculatorum mysteriorum Christi Dei nostri: Episcopum etiã omnem, aut clericum ordinis sanctæ Dei ecclesiæ, qui administrare, aut exhibere ea vobis ausus fuerit, ab ea hora, qua præsentes vinculi mei legeritis litteras, dignitate sua excedisse decerno, &c. Arsacium, quem pro magno Ioanne in thronum Episcopalem produxistis, etiam post obitum exauctoramus, vna cum omnibus, qui consulto cum eo communicarunt, Episcopis; cuius etiam nomen sacro Episcoporum albo non inscribatur; indignus enim eo honore est, vt qui Episcopatum quasi adulterio polluerit, &c. Ad Theophili abrogationem addimus excommunicationem, anathematismum, & absolutam à christianismo alienationem. *Innoc. ep. ad Archad. Imperat. apud Nicephorum l. 13. c. 34.*

Pars Quinta.

De iis, qui seruos occidunt.

CAPVT I.

SI qua fœmina furore zeli accensa flagellis verberauerit ancillam suam, ita vt intra tertium diem animam cum cruciatu effundat, &c. si voluntate occidit, post septem annos; si casu, per quinque annorum tempora acta legitima pœnitentia ad communionem placuit admitti. Quod si intra tempora constituta fuerit infirmata, accipiat communionem. *Elib. c. 5. Magun. sub Rab. c. 22. Vormat. c. 39. Raban. c. 14. de pœnit. Burc. li. 6. c. 19. Inopar. 10. ca. 22. & 148. decr. Ansel. l. 11. c. 35.* *Dist. 50. c. 43.*

Cap. II.

Si quis seruum proprium sine conscientia judicis occiderit, excommunicatione († vel pœnitentia) biennij reatum sanguinis emendabit. *Agath. c. 62. Epan. c. 34. Magunt. sub Rab. c. 22. Vorm. c. 38. Raban. c. 14. de pœnit. Burc. lib. 6. c. 18. Inopar. 10. ca. 147. decreti. Anselm. lib. 11. cap. 55.*

† hæc verba desunt in Epau.

Pars Sexta.

De variis homicidiis.

CAPVT I.

Homicidæ, malefici, fures, &c. nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium erunt admittendi. *Fœlix ij. in synod. Rom. epist. t. ca. 15.*

Cap. II.

Si quis perpetrato homicidio manserit in adulterio, ad perfectam pœnitentiam minime recipi debere decretum est. *Vrban. ij. in concil. Claram. c. 22. al. 20.*

Cap. III.

Si clericus in pugna quem percusserit, & is moriatur, deponatur, laicus excommunicetur. *Apost. c. 64.*

Cap. IV.

6. q. 1. c. 5. beatus. Homicidas ab Episcoporum vexatione, & accusatione prohibebat Petrus Apostolus. *Clem. ep. 1. post med.*

Cap. V.

6. q. 1. c. 17. Infames esse eas personas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia, id est, omnes fures, &c. homicidas, raptores, &c. *Steph. ep. 1. in med. Burc. l. 1. c. 173. Ansel. l. 3. c. 5. Inopar. 5. c. 291. Cæsaraug. l. 5. c. 28.*

Cap. VI.

Hæretici omnes, & suspecti, & excommunicati, homicidæ quoque, atque malefici, &c. nullatenus ad accusationem sunt admittendi. *Eutychia. ep. 2. in med.*

Cap. VII.

3. q. 5. c. 9. Statuimus iterum cum omnibus, qui nobiscum sunt, Episcopis, sicut dudum decretum reperimus, vt homicidæ, malefici, fures, &c. similesque eorum nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium sint admittendi. *Euseb. ep. 3. in princ. Hadr. ad Episc. Mediom. ca. 63. Burch. l. 16. c. 4. Ansel. l. 3. c. 19. Inopar. 10. c. 37. decreti.*

Cap. VIII.

Qui conuiuio solo gentilium, & escis immolatitiis vsi sunt, possunt ieiuniis, & manus impositione purgari, &c. Si autem aut idola adorauere, aut homicidiis, vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem eos, nisi per pœnitentiam publicam, non oportet admitti. *Leo ep. 90. in fin.*

Cap. IX.

Quidam ex fidelibus ad immolandum sua vendndant mancipia, &c. Eis similem homicidæ indices pœnitentiam. *Gregor. ij. epist. 8. in fine.*

Cap. X.

Si quos reperetit tua fraternitas Episcopos, presbyteros, aut diaconos contra canones, vel statuta patrum excessisse, &c. vt si sanguinem christianorum, siue paganorum effuderunt, &c. nulla ratione Apostolica auctoritate permittat sacerdotio fungi, &c. Qui non ab hominum sanguinis effusione manus seruant innoxias, quales se esse sacerdotes existimant? &c. propriis manibus christianos, atque paganos homines necant, & fit, vt quibus in remissionem peccatorum debuerunt lauacrum regenerationis impendere, atque Christi sacramentum donare, ne in æternum perirent; eorundem sacrilegis manibus ipsi extinguantur, &c. Virum sanguinum, & dolosum abominabitur Dominus, &c. Psal. 5. Isti nec sacerdotio fungi patiantur, neque diuina contingere mysteria, commonemus. *Zachar. ep. 6. post princ.*

Cap. XI.

Igitur referentes qualiter diuina clementia christianam religionem perceperitis; qualiterque populum vestrum baptizari omnem feceritis, qualiter autem illi postquam baptizati fuerunt, insurrexerint vnanimiter cum magna ferocitate contra vos dicentes, non bonam vos eis legem tradidisse, volentes etiã vos occidere, & regem alium constituere; & qualiter vos diuina cooperante potentia aduersus eos præparati à maximo vsque ad modicum superaueritis, & manibus vestris deuentos habueritis; qualiterque omnes primates eorum, atque maiores, qui in culpa erant, cum omni prole sua (*a vobis*) gladio fuerint interêpti; mediocres vero, seu minores nihil mali pertulerint. De his nosse desideratis, qui vita priuati sunt, vtrum ex illis peccatum habeatis. Quod vtique sine peccato euasum non est; nec sine culpa vestra fieri potuit, vt proles, quę in consilio parentum non fuit; nec aduersus vos arma sustulisse probatur, innocens cum nocentibus trucidaretur, &c. Verum quia zelo christianæ religionis, & ignorantia potius, quam alio vitio deliquistis, pœnitentia subsequente per Christi gratiam, de his & misericordiam consequemini. *Nicol. ad consulta Bulg. ca. 17.*

Cap. XII.

Consuetudinis esse patriæ vestræ perhibetis, semper custodes inter patriam vestram, & aliorum iuxta terminos inuigilare, & si seruus, aut liber per eandem custodiam quocunque modo fugerit, sine omni intermissione custodes pro eo interimuntur. Deinde percontamini; quid nos hinc iudicemus. Et de hoc in legibus est requirendum. Veruntamen absit à mentibus vestris, vt tam impie iam iudicetis, qui tam pium Deum, & Dominum agnouistis; præsertim cum magis oporteat, vt sicut hactenus ad mortem facile quosque pertraxistis, ita deinceps non ad mortem, sed ad vitam, quos potestis, nihilominus perducatis. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 25.*

Cap. XIII.

De iis, qui socium suum morti tradiderint, venerandæ leges proprium robur obtineant: sed si ad ecclesiam conuolauerint, mortis quidem legibus eruantur: pœnitentiæ vero,

quam Antistites loci, vel presbyter considerauerit, absque dubio submittatur. *Nicol. ad consulta Bulg. c. 26. & 27.*

Cap. XIV.

De eo, qui nolens hominem interfecerit, id statuimus, quod sacræ regulæ statuunt, quas Episcopum vestrum apud se penes vos positum præ manibus oportet semper habere. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 30.*

Cap. XV.

Circa eum, de quo sciscitamini, qui mortiferum quid homini dederit ad bibendum, vos ad misericordiam exhortamur; sicut & Dominus iubet dicens: (*Luc. 6.*) Dimittite, & dimittetur vobis. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 85.*

Cap. XVI.

(*Dist. 50. eis vero. c. 42. & c. si quis 44.*) Homicidæ voluntarij in exitu vitæ tantum communicent, casuales olim septennio, hodie quinquennio pœniteant. *Ancyr. ca. 22. 23. G. 22. L. Tribur. c. 52 Magun. sub Raban. c. 22. ex concilio Neocæs. & c. 23. ex Ancyr. Trosle. c. 13. vide Epaun. ca. 31. Mart. Brach. ca. 79. Raban. c. 15. de pœnit. Iuopar. 10. c. 25. 142. 144. & 39. decr. Burch. lib. 6. c. 13. & 15.*

Cap. XVII.

Flamines, qui post fidem lauacri, & regenerationis sacrificauerint, eo quod geminauerint scelera accedente homicidio, vel triplicauerint facinus cohærente mœchia, placuit eos, nec in fine accipere communionem. (*Hic nimius rigor moderatus ab ecclesia.*) *Elib. ca. 2.*

Cap. XVIII.

Si quis maleficio interficiat alterum, eo, quod sine idololatria perficere scelus non potuit, nec in finem habeat communionem. *Elib. c. 6. Trosle. c. 13.*

Cap. XIX.

(*5. q. 6. c. 6.*) Delator si quis extiterit fidelis, & per delationem eius aliquis fuerit proscriptos, vel interfectus, non nisi in finem accipiat communionem. Si leuior caussa fuerit, intra quinquennium accipiat communionem. Si catechumenus fuerit, post quinquennium admittatur ad baptismum. *Elib. c. 73. Burc. lib. 6. c. 27. Iuopar. 10. c. 156. decret. Capit. l. 6. c. 244. & lib. 7. c. 205. & in addit. c. 160.*

Cap. XX.

(*24. q. 3. cap. 20. Itaque.*) Homicidas, & falsos testes à communione Ecclesiastica submouendos censuimus, nisi pœnitentiæ satisfactione crimina diluerint. *Agath. c. 37. Venet. c. 1. Magun. sub Raba. c. 22. Trosl. c. 13. Burc. l. 6. c. 29. Iuopar. 10. c. 38. & 158. decret. Raban. c. 13. de pœnit.*

Cap. XXI.

Homicidis penitus non communicandum, donec per confessionem pœnitentia ipsorum crimina diluantur. *Turon. c. 7.*

Cap. XXII.

De pœnitentia homicidarum, qui sæculi leges euaserunt, hoc summa reuerentia de eis inter nos placuit obseruari, quod Ancyrani canones decreuerunt. *Epaun. c. 31. vid. Ancyr. c. 22. 23. G. 22. L.*

Cap. XXIII.

De homicidis, adulteris, & furibus, si ad ecclesiam confugerint, id constituimus obseruandum, quod Ecclesiastici canones decreuerunt, & lex Romana constituit; vt ab ecclesiæ atrijs vel domo Episcopi reos abstrahere omnino non liceat; sed nec alteri consignare, nisi ad Euangelia datis sacramentis, de morte, & debilitate, & omnium pœnarum genere sint securi; ita vt ei, cui reus fuerit criminosus, de satisfactione conueniat. Quod si quis sua sacramenta conuictus fuerit violasse, reus periurij non solum à communione ecclesiæ, vel omnium clericorum, verum etiam & à catholicorum conuiuio separetur. Quid si is, cuius reus est, noluerit intentione faciente componi; & ipse reus de ecclesia actus timore discesserit, ab ecclesiæ clericis non quæratur. *Aurel. c. 1. al. 3.* (*17. q. 4. c. 36. Id constituimus.*)

Cap. XXIV.

Quisquis homicidium voluntate commiserit, ita vt occidere audeat innocentem: si à principibus, aut à parentibus quacumque re se reddiderit absolutum, modus pœnitentiæ distringendi in sacerdotis potestate consistat. *Aurel. iv. c. 27. al. 28.*

Cap. XXV.

Plerique sacerdotum, &c. missam pro requie defunctorum promulgatam, fallaci voto pro viuis student celebrare hominibus, non ob aliud, nisi vt is, pro quo id ipsum offertur sacrificium, ipsius sacrosancti libaminis interuentu mortis, ac perditionis incurrat periculum, &c. Obinde nostra elegit vnanimitas, vt si quis sacerdotum deinceps talia perpetrasse fuerit detectus à proprij deponatur ordinis gradu; & perpetuo exulet cum eo, qui eum ad id incitauit; & in fine vitæ tantum communicet, &c. *Tolet. xvij. c. 6.*

Cap. XXVI.

Iterum suppliciter admonendo vestræ suggerimus serenitati, vt vestro solertissimo studio, vestraque Imperiali auctoritate, tam temeraria christianorum sanguinis effusio in regno vestro fieri non sinatur, semper illud attendentes, quod Dominus post diluuium dixerit famulo suo Noë, (*Gen. 9. a.*) De manu hominis, & de manu viri, & fratris eius requiram animam hominis. Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius. Ad imaginem quippe Dei factus est homo, &c. Nescimus qua pernoxia adinuentione à nonnullis vsurpatum est, vt hi, qui nullo ministerio fulciuntur, propter sua odia, & diuersissimas voluntates pessimas indebitum sibi vsurpant in vindicandis proximis, & interficiendis hominibus vindictæ ministerium; & quod Rex saltem in vno exercere debuerat propter terrorem multorum, ipsi impudenter in multis perpetrare non metuunt propter odium: & putant sibi licere ob inimicitiarum vindictas,

quod nolunt, vt rex faciat propter Dei vindictam. *Par. f. sub Lud. l. 3 c. 17.*

CAP. XXVII.

Plurimi vestrum homicidia crudelissime exercent, & creaturam dissipant, quæ facta est ad imaginem Dei, ad eius iniuriam, qui creauit. Sancti Dei, qui ante nos ecclesiam rexerunt, eos, qui voluntarium homicidium fecerint, pœnitentiam, quamdiu viuerent, facere statuerunt: & vt nunquam acciperent sanctam communionem, nisi in fine pro viatico decreuerunt. De vno homicidio hoc ab illis est confirmatum. Vobis quid faciendum est, de quibus nunciatur, multos à singulis trucidatos? *Syn. Tullen. in ep. ad Rotbertum, & alios.*

CAP. XXVIII.

2. q. 5. c. vlt. Si Episcopo, aut presbytero caussa criminalis, hoc est, homicidium adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit, in singulis missam celebrare, & secretam publice dicere, & communicare debet, & de singulis sibi imputatis innocentem reddere. Quod si non fecerit, quinquennio à liminibus ecclesiæ extraneus habeatur, sicut antiqui canones instituerunt. *Worm. c. 10. Burch. l. 2. c. 199. Ino par. 6. c. 272. decr.*

CAP. XXIX.

Quiodij meditatione, vel propter auaritiã paganum occiderit, quia non leui vitio committitur, vt homicidam conuenit pœnitere: quãdoquidem nec exteris gentibus, nisi oblatam pacem respuerint, bellum est populo antiquo penitus inferre præceptum. *Worm. c. 27.*
Deut. 20

CAP. XXX.

15. q. 1. c. 12. Si quis insaniens aliquem occiderit, si ad sanam mentem peruenerit, leuior ei pœnitentia imponenda est, quam ei, qui sana mente tale quid commiserit. Cui quamuis pœnitentia sit imponenda, quia ipsa infirmitas caussa peccati, licet fortassis occulta contigisse creditur, tanto tamen leuior, quam ei, qui sanus aliquem occiderit quantum inter insanum, & sanum, irrationabile, & rationabile constat esse discriminis. *Worm. c. 28. Burc. l. 6. c. 25. Ino par. 10. c. 154. decret.*

CAP. XXXI.

Dist. 50. c. 49. Sæpe contingit, vt dum quis opere necessario insistens arborem incidat, aliquis subtus ipsam veniens deprimatur; & idcirco si voluntate, vel negligentia incidentis arborem factũ est, vt homicida pœnitentiæ debet omnino submitti. Quod si nõ voto, non incuria illius, nõ denique scientia contigit, sed dum ille operi necessario fortassis incumberet, iste insperatus occurrens sub arborem improuisus deuenit, & sua ipsa nemine valente penitus adiuuare suppressus est, incisor arboris homicidæ proculdubio non est comparandus. *Worm. c. 29. Burc. l. 6. c. 21. Ino par. 10. c. 150. decr.*

CAP. XXXII.

Si quis clericus, quamuis nimium coactus homicidium fecerit, siue sit presbyter, siue diaconus, deponatur. Legimus in canonibus Apostolorum, quod Episcopus, presbyter, & diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur: quanto magis is, qui hoc immane scelus fecerit, ab ordine cessare debebit? &c. Si quis clericorum præsens erit, vbi homicidium fuerit; & neque consensu, neque consultu, neque in aliquo homicidii reatu pollutus esse conuincitur, nihil ei obsit, quin consecratus in gradu permaneat; non consecratus, si alias dignus sit, promotus accedat. *Tribur. c. 11. Apo. 24.*

CAP. XXXIII.

Vna cum interfectis paganis perempti fuerunt in prælio christiani captiui: quia impetu belli à barbaris nequeunt distingui. Idcirco iustum decernentes statuimus cum interfectoribus misericordius agendum, ita vt quadraginta diebus pœnitentiæ indulgentius transactis, penes Episcopum sit auctoritas, & potestas, vt perpendat culpam, agat indulgentiam. *Tribur. c. 24.*

CAP. XXXIV.

Si contingat duos fratres simul arborem succidere siue in sylua, siue quocumque loco; & cadẽte arbore alter alteri, fuge, vel caue, dixerit; & ipse stans, siue fugiens subtus ipsam arborem deuenerit, & mortuus fuerit; superstes frater innocens de morte defuncti diiudicetur, &c Hanc eandem statuimus definitionem de cæteris similibus siue cognatis, siue nulla proximitate coniunctis. *Tribur. c. 36. Burc. l. 6. c. 22. Ino par. 10 c. 151. decreti.* Dist. 50. & si duo fratres. c. 50.

CAP. XXXV.

Placuit nobis de homicidiis non sponte cõmissis hic inserere, quod in Ancyrano sancto concilio. c. 22. legitur, vbi dicitur, de homicidiis non sponte commissis: Prior quidem definitio post septennem pœnitentiæ perfectionem consequi præcipit; secunda, vero quinquennij tempus replere. Modus autem huius pœnitentiæ in Episcopi sit arbitrio; vt secundum conuersationem pœnitentium, possit, & extendere tardantibus, & minuere studiose festinantibus. *Tribur. c. 52. Marn. sub Rab. c. 23.*

CAP. XXXVI.

De his, qui voluntarie homicidium fecerint, Ancyrano sancto concilio cap. 21. legitur: Vt pœnitentiæ quidem iugiter se submittant: perfectionem vero, id est communionis Christi gratiam, circa vitæ exitum consequantur. Instituta canonica, & sanctorum patrum decreta, nostro, & omnium orthodoxorum iudicio inuiolabilem habeant firmitatem. Nobis autem, qui pastores Christi ouium sumus, pro moderni temporis qualitate, & hominum fragilitate bonum, & vtile videtur, vt his, qui voluntarie homicidium fecerint, auctoritate synodali, & iudicio generali, & modum castigationis imponamus, & certum, ac definitum pœnitentiæ tempus præmonstremus: ne prolixum tempus pœnitentiæ generet fastidium in negligentibus, sed cursim exercitatis accrescat opus salutis. *Tribur. c. 54.*

CAP.

CAP. XXXVII.

Si quis sponte homicidium fecerit, quadraginta diebus ab ingressu Ecclesiæ arceatur: & nihil māducet illis quadraginta diebus præter solum panem, & salem: neque bibat, nisi puram aquam: nudis pedibus incedat; lineis non induatur vestibus, nisi tantum femoralibus; sęcularia arma non portet; nullo vehiculo vtatur; ad nullam fœminam, nec ad propriam vxorem his diebus misceatur; nullam communionem illis quadraginta diebus cum aliis christianis, nec cum alio habeat pœnitente in cibo, vel potu, aut vllis rebus. Si vero sint aliqui vitæ suæ insidiatores, vt præ illis non possit digne pœnitere, interim differatur ei eadem pœnitentia, donec ab Episcopo proprio pax ei ab illis sit facta. Si enim aliqua corporali infirmitate detentus sit, vt non possit rite ieiunare, adhibeatur ei misericordia, quousque conualescat, & tunc demum pœniteat. Si vero longo tempore eadem sit occupatus infirmitate, ad Episcopum pertinebit, vt prudenter pertractet, quomodo infirmum peccatorem curare disponat, &c. *Tribur. c.55.*

CAP. XXXVIII.

Post illos quadraginta dies vnum annum integrum ab introitu Ecclesiæ suspendatur, & abstineat se à carne, & caseo, à vino, & medone, ac mellita ceruisia, nisi dominicis diebus, & festis, qui per illum Episcopatum publice celebrantur apud cunctum populum: & nisi vel in hoste, aut in aliquo magno sit itinere, vel longe, aut diu ad dominicam curtem, vel si infirmitate detentus sit. Tunc licitum sit ei tertiam feriam, & quintam, atque sabbatum redimere vno denario, vel pretio denarij, siue tres pauperes pro nomine Domini pascendo: ita dumtaxat, vt vel carne, vel vino, vel medone, id est, de tribus vna re vtatur, non omnibus vescatur. Postquam autem de itinere domum reuertatur, aut de infirmitate liberetur, prædictas ferias non redimat, sed statuto modo pœniteat. Completo vero vnius, eiusdemque anni curriculo, ita castigatus rite, & ordinabiliter, more pœnitentium introducatur in Ecclesiam. *Tribur. c.56.*

CAP. XXXIX.

Secundum vero & tertium annū simili modo pœniteat, excepto quod prædictas tres ferias redimere ius habeat, vbicumque est, siue in domo, siue in itinere. Cætera per omnia obseruet, vt in primo anno faciebat. *Tribur. c.57.*

CAP. XL.

Quartum annum, & quintum, sextum, & septimum isto modo obseruet. Ieiunet autem his singulis tres quadragesimas, vnam ante pascha Domini à caseo, & pinguibus piscibus; à vino & medone, & mellita ceruisia. Alteram ante natiuitatem sancti Ioannis baptistę. Si vero desunt quadraginta dies ante natiuitatem, impleantur post natiuitatem. Tertiam quadragesimam ante natiuitatem Domini Saluatoris ieiunet, & abstineat se à carne, & cæteris rebus prædictis. Et in his quatuor annis tertia feria, & quinta, ac sabbato manducet, & bibat quodcumque libeat; & secundā, atque quartam feriam denario, aut prædicto denarij pretio redimere ius habeat. Sextam vero feriam caute obseruet. His septem annis rite expletis reconcilietur, & more pœnitentiū sacris altaribus, & sanctæ cōmunioni restituatur, atque perfectionē consequatur. *Trib. c.58.*

CAP. XLI.

Si quis voluntarie, & per insidias hominē interfecerit, iugi se pœnitentiæ submittat; & si hoc publice actum constat, si laicus est, à communione orationum quinquennio remoueatur: post quinquennium tantum in orationum communionem recipiatur; nō autem offerat, non corpus Domini contingat. In quo perdurans quatuordecim annis, tunc ad plenam communionem cum oblationibus recipiatur. *Nannet. c.17.*

CAP. XLII.

Si quis casu non volens homicidium perpetrauerit, quadraginta diebus in pane, & aqua pœniteat; quibus peractis biennio ab oratione fidelium segregetur; non communicet, nec offerat. Post biennium in communione orationis offerat; nō tamen communicet; post quinquennium ad plenam communionem recipiatur. Abstinentia ciborum in arbitrio sacerdotis maneat. *Nannet. c.18. Burch. li.6. ca.16. Ivo par. 10. c. 145. decreti.*

CAP. XLIII.

Si quis homicidij, aut facto, aut præcepto, aut consilio, aut defensione post baptismum conscius fuerit; & per aliquam subreptionem ad clericatum venerit, deiiciatur; & in finem vitæ suæ communionem recipiat. *Mar. Brac. ca. 26. Anselm. lib.7. c.198.* *Dist. 50. c.8.*

CAP. XLIV.

Si quis voluntarie homicidium fecerit, ad ianuam ecclesiæ catholicæ semper subiaceat; & communionem in exitu vitę suæ recipiat. Si autem non voluntarie, sed casu aliquo homicidium fecerit prior canon septem annis agere pœnitentiam iussit, secundus canon quinque mandauit. *Mart. Brach. ca.78. vel 79. Ivo par.10. c.39. decreti.* *Dist. 50. si quis c. 44.*

CAP. XLV.

De iis, qui inter barbaros annumerati sunt, & absurda quædam in eis, qui sunt sui generis, fecerunt. Eos itaque, qui inter barbaros enumerati sunt, & cum eis in captiuitate inuaserūt obliti se esse Ponticos, & christianos; efferati autem, barbarique redditi, vt & eos, qui sui sunt generis vel ligno, vel suffocatione interficiant: vias autem, vel domos nescientibus barbaris ostendant, etiam ab auditione arceri oportet; donec de iis congregatis sanctis aliquid communiter visum fuerit, & ante eos sancto Spiritui. *Greg. Thaumaturg. c.7.*

CAP. XLVI.

Quemadmodum non licet occidere; sed occidere in bello aduersarios est & iustum, & laude dignum: ita & magnis laudibus digni

habentur, qui se in bello præclare, fortiterque gesserint, & eorum columnæ excitantur, quæ recte gesta prædicent. *Athanas. ep. ad Amunium monachum.*

Cap. XLVII.

Masculorum, & animalium initores, & homicidæ, &c. eadem condemnatione digni habentur. *Basil. ep. ad Amphiloch. c. 7.*

Cap. XLVIII.

Qui securi in ira aduersus vxorē suam vsus est, est homicidā. Recte autem me admonuisti, & vt tuam sapientiam decuit, vt fusius de iis dicerem; quoniam multæ sunt in voluntariis, & inuoluntariis differentiæ. Est enim omnino inuoluntarium, & multum ab eo, qui incœpit, remotum: vt qui lapidem in canē, vel arborem iaceret, hominem assequeretur, &c. Inuoluntarium autem est, & si quis volens aliquem in melius conuertere, loro, vel virga non dura cū percutiat, mortuus autem fit, qui percussus est: propositum enim hic consideratur, quod peccantem corrigere volebat, non autem interimere. Est illud quoque & ex inuoluntariis, vt quispiam in pugna se ligno, vel manu acriter defendēs in præcipuas partes ictum torqueat: vt eum lædat, non vt omnino interficiat. Sed hoc quidem ad volūtarium magis accedit: qui enim eo instrumento ad se defendendum vsus est; vel qui acriter, minimeque parcens ictum inflixit, satis piæ se tulit, se animi perturbatione victum, homini non pepercisse, &c. Qui autem ense, vel aliquo alio eiusmodi vsus est, nullam habet excusationem, & maxime qui securim iaculatus est: neque enim manu percussisse videtur, vt in eo esset ictus moderatus; sed iaculatus est, vt & ferri grauitate, & acie, & vehementi per magnum spatium motu necessario fieret perniciosus ictus. Rursus autem omnino est voluntarium, & quod nullam habet dubitationem, quale est, quod fit & à latronibus, & à bellicis incursionibus: illi enim propter pecunias interimunt probationem fugientes: & qui bella gerunt, ad cædes faciēdas accedunt, non terrere, nec castigare, sed aduersarios palam, & ex professo interficere statuentes. At qui, & si propter aliquam aliam caussam curiosum medicamentū quis miscuerit, & interfecerit, id inter voluntaria ponendum est; vt fere faciunt mulieres, quæ quibusdā incantationibus, & amuletis ad suum amorem attrahere conantur. & dant eis medicamenta, quæ mentibus tenebras, & caliginem offundunt. Hæ ergo, si interfecerint, etiam si aliud volentes aliud fecerit; tamen propter curiosum, & prohibitum exercitium inter volūtarias homicidas reputabuntur. Itaque & quæ abortum cientia præbent medicamenta, sunt & ipsæ homicidæ, sicut & quæ fœtus necantia venena accipiunt. *Basil. ep. ad Amphil. c. 8. & 54.*

Cap. XLIX.

Qui inuoluntariam cædem fecit in vndecim annis abunde satisfecit. Clarū est enim, quod in iis, qui percussi sunt, quæ voluit Moyses, obseruauimus; vt eum quidem qui propter plagas, quas accepit, decubuit; rursus autem virga sua innixus ambulauit, occisum esse non reputabimus. Sin autem post ictus non surrexit, cum eum tamen nolit interficere, qui verberauit, est quidem homicida, sed inuoluntarius propter propositum. *Basil. ad Amphil. c. 11.*

Cap. L.

Cædes in bellis factas patres pro cædibus nō reputauere; vt mihi videtur, ignoscentes iis, qui pro pudicitia, & pietate decertant. Recte autem forte habet consulere, vt qui sunt manibus non puris, sola trium annorum communione abstineant. *Basil. ad Amphil. c. 13.*

Cap. LI.

Qui mortis ictum dedit proximo, est homicida, siue prior percussit, siue vltus est. *Basil ep. ad Amphil. c. 43.*

Cap. LII.

Qui sua sponte interfecit, & postea pœnitentia ductus est, viginti annis sacramento non communicabit; viginti autem anni sic in eo dispensabuntur. Debet quatuor annis deflere stans extra fores oratorij, & fideles ingredientes rogans, vt pro eo precentur, suam iniquitatem pronuncians. Post quatuor autem annos inter auditores recipietur; & quinque annis cum ipsis egredietur: septem autem annis cum iis, qui in substratione orant, egredietur. In quatuor annis solum stabit cum fidelibus; sed non erit oblationis particeps. His autem expletis, erit sacramentorum particeps. *Basil. ad Amphiloch. c. 56.*

Cap. LIII.

Qui non voluntarie interfecit, vndecim annis sacramentis non communicabat. Vndecim autem anni sic in eo dispensabuntur: duos quidem annos deflebit; tres autem annos inter auditores perseuerabit; in quatuor substratus, & anno solum consistet; & deinceps ad sacra admittetur. *Basil. ad Amphil. c. 57.*

Cap. LIV.

Est cædes quidem voluntaria, quæ præparato suscepta est ab eo, qui se ad hoc comparauerat, vt hoc facinus perpetraret. Deinde illud quoq; in voluntariis existimatū est, quando quis in congressu verberans plagam per irā mortiferā intulerit; qui enim ira semel victus est; & animi appetitioni cedit, nihil eorū, quæ malum possent amputare, ei in mentem venit. Quare & illic quoque, qui ex concertatione profectus est, cædis euentus in factum voluntarium, non in casum refertur. Inuoluntariæ autem habent manifesta indicia; quando quis alicui alteri rei studium applicans casu aliquid incurabile patrauerit. In his ergo cædes quidem in triplex tempus extenditur iis, qui per conuersionem voluntario facinori remedium afferunt. Ter nouem etiam sunt anni nouenario annorum numero in vno quoq; gradu præfinito, vt in perfecta quidem segregatione nouem annorum tempore versetur ab ecclesia prohibitus, alios autem tot

annos In auditione permaneat, sola doctorũ, & scripturarum auditione dignus habitus. In tertio autem nouenario cum substratis in conuersione orans, vt perueniat ad cõmunionem sacramenti scilicet; & in eodem erit obseruatio ab eo qui ecclesiam administrat, & pro ratione conuersionis illi quoque pœnę extensio rescindetur, vt pro nouem annis in vnoquoq; gradu, vel sex, vel septem anni solum fiant, si pœnitentiæ magnitudo tempus vincat, & superet correctionis studio eos, qui in longo tẽpore pręstituto susceptas à se maculas segniter eluunt. Inuoluntarium autem venia quidem dignum, sed non laudabile iudicatum est, &c, Quantum autem est expiationis tempus ob simplicem fornicationem, tantum etiam recte habere existimatum est in iis, qui cædem inuoluntariam fecissent, scilicet in iis quoque pœnitentis voluntate examinata; vt si sit fide quidem digna conuersio, non seruetur annorum numerus; sed temporis prolixitate resecata ad Ecclesiæ restitutionem, & boni participationem compendio deducatur. *Greg. Nyssenus ad Letoium c. 5.*

Cap. LV.

Si quis tempore non expleto à canonibus pręstituto vita excedat (*loquitur de homicida*) iubet patrum clementia, vt effectus sacramentorum particeps non viatico vacuus ad extremam illam, & longam peregrinationem mittatur. Sin autem postquam sacramenti particeps factus fuerit, rursum ad vitam reuersus sit, statutum tempus expectet in illo gradu existens, in quo erat ante communionem illi ex necessitate datam. *Greg. Nyssenus ad Letoium c. 5.*

Pars septima. De bello.

CAPUT I.

DE expeditione terræ sanctæ, de indulgentiis, priuilegiisque concessis in eo bello commorantibus. *Innocent. iij. in conc. gen. Latera. in fin.*

Cap. II.

Infames sunt, qui de publicis fugiunt bellis. *Euseb. ep. 1. ante med.*

Cap. III.

23. q. 4. Si non ex fidei merito, & christianæ religio-
45. nis gratia, tanta excellentię vestrę bellicorum actuum prosperitas eueniret non summopere miranda fuerat: cum sciamus, hæc etiam antiquis bellorum ducibus fuisse cõcessa. Sed cum futuras, Deo largiente, victorias non carnali prouidentia, sed magis orationibus præuenitis; fit, vt hoc in stuporem veniat, quod gloria vestra non terreno consilio, sed Deo desuper largiente descendat. Vbi enim meritorum vestrorum loquax non discurrit opinio? quæ & bella vos frequenter appetere non desiderio fundendi sanguinis, sed dilatandæ caussa reipub. in qua Deum coli conspicimus, loquitur: quatenus Christi nomen per subditas gentes fidei prædicatione circumquaque discurrat, &c. Quæcumque igitur hic illi christianissima mente confertis; horum retributionem per spem in futuro iudicio sustinetis. *Greg. l. 1. epist. 73. Gennadio Patricio. Burch. l. 15. c. 18. Ansel. l. 13. c. 30. Ivo par. 16. c. 19. decr.*

Cap. IV.

Cognoscat Abbatem, quem ad Agilulphum, ante multum iam tempus transmisimus, pacẽ cum eo, Deo propitio, quantum nobis ab excellentissimo Exarcho scriptum est, ordinasse. Et ideo quousque pacta de confirmatione pacis ipsius conscribantur, ne forte hostes nostri in hac dilatione ad partes illas iterum velint accedere, murorum vigilias, & solicitudinem in locis facite omnibus adhiberi. Et confidimus in Redemptoris nostri potentia, quia aduersariorum nobis incursus, vel insidiæ denuo non nocebunt, &c. *Greg. Ianuar. Episc. Caralit. l. 7. regist. indict. 2. ep. 2.*

Cap. V.

Sanctitas vestra gratiam inter ciuitatis suæ habitatores, adhibitis sibi filiis suis, sacerdotali adhortatione, sicut eam decet, studeat facere: quia in hoc maxime tempore quãdo de hoste formido est, diuisum habere populum non debetis. Quia vero nõ minorẽ de vobis, quam de nobis solicitudinem gerimus, hoc quoque pariter iudicandũ curauimus, quod finita hac pace Agilulphus Longobardorum Rex pacem non faciet, vnde necesse est, vt fraternitas vestra, dum licet, ciuitatem suam, vel alia loca fortius muniri prouideat, atque immineat, vt abundanter in eis condita procurentur; quatenus dum hostis illuc, Deo sibi irato, accesserit, non inueniat quod lędat, sed confusus abscedat. &c. *Greg. Ianua. Episc. Caralit. lib. 7. regist. indict. 2. ep. 5. in fin.*

Cap. VI.

Vt pridem expressimus gloriæ vestræ, quia 23. q. 8. c.
milites illuc erant parati venire: sed quoniam 17.
inimicos congregatos, & huc discurrere epistula vestra significauerat; hæc eos hic caussa retinuit. Nunc vero vtile est visum, vt aliquãti illuc milites transmittantur, quos gloria tua admonere, & hortari, vt parati sint ad laborẽ, studeat: & occasione inuenta cum gloriosis filiis nostris Mauritio & Vitaliano loquere, & quæcumque vobis, Deo adiutore, pro vtilitate reipub. statuerint, facite: & si huc, vel ad Rauennates partes, nec dicendum Ariulphũ cognoueritis excurrere; vos à dorso eius, ita sicut viros decet fortes, laborate: quatenus opinio vestra ex laboris vestri qualitate amplius in repub. Deo auxiliante, proficiat, &c. *Gregor. l. 12. epist. 21. Veloci Magistro militum. Ivo par. 10. c. 90. decr.*

Cap. VII.

Aldio vir memorandus post aduentum hominum vestrorũ nobis scripsit, quia in proximo iam Ariulphus esset, & timuimus, ne milites, qui ad vos diriguntur, in manus eius inciderent. Et tamen hic, quantum Deus adiuuerit, contra eum filius noster gloriosus magister militum se parauit. Sed & gloria vestra, si huc perrexerit ipse hostis, quomodo consueuistis,

Cum auxilio Dei, à dorso eius, quod potestis, perficite. Speramus enim in omnipotentis Dei virtute, & in ipsius beati Petri Apostolorum Principis, in cuius ille natali sanguinem effundere desiderat, quia ipsum sibi contrarium sine mora inueniet. *Gregor. Mauricio & Vitaliano. l. 12. regist. epist. 22.*

Cap. VIII.

23. q. 8. c. 18. Suppliciter gloriæ vestræ per filium nostrum Vitalianum, cum quo & tractetis & verbo, & scripto mandauimus. Vndecimo autem die mensis Ianuarij Ariulphus hanc epistulam, quam vobis direximus, transmisit: & ideo relegentes eam videte, si in fide sua Suanenses, quam reipub. promiserunt, perstiterunt: obsidesque dignos, de quibus possitis confidere, ab eis percipite, & insuper eos sacramentis obstringite, reddentes eis, quod loco pignoris sustulistis, & sermonibus vestris eos sanâtes. Si autem manifestissime cognoueritis, eos cum † subditione. Ariulpho de sua † subiectione locutos fuisse; vel certe obsides ei dedisse; sicut nos Ariulphi epistula, quam vobis direximus, dubios reddidit, salubri consilio pertractantes, ne in aliquo anima nostra de sacramentis grauetur, quidquid vtile reipub. iudicaueritis, peragite. Sed ita faciat gloria vestra, vt neque sit aliquid, vnde possimus ab aduersariis comprehendi, neque in quo vtilitas reipub. quod auertat Dominus, negligatur. Prætetea gloriosi filij estote solliciti, quia quantum comperi hostem collectum habet, & Narina dicitur residere, & si huc cursum, Deo sibi irato, mittere voluerit, vos loca ipsius, quantum Dominus iuuauerit, deprædate: aut certe scultas, quos mittitis, sollicite requirant, ne dolens factum ad nos discurrat. *Gregor. l. 12. ep. 23. Mauricio & Vitaliano. Anselm. l. 13. c. 8.*

Cap. IX.

Summa militiæ laus, inter alia bona merita, hæc est; obedientiam reipub. vtilitatibus exhibere, quodq; sibi vtiliter imperatum fuerit, obtemperare: sicut etiam nunc deuotionem vestrâ fecisse didicimus, quæ epistulis nostris, quibus magnificum virum Constantium Tribunum custodiæ ciuitatis deputauimus præesse, paruit, & congruam militaris deuotionis obedientiam demonstrauit. Vnde scriptis vos præsentibus curauimus admonendos, vt prædicto viro magnifico Tribuno, sicut & fecistis, omnem debeatis pro serenissimorum dominorum vtilitate, vel conseruanda ciuitate obedientiam exhibere: quatenus quidquid à vobis hactenus bene gestum agnoscitur; per præsentis temporis vigilantiam, ac sollicitudinem augmentetis. *Greg. l. 12. ep. 24. Militibus Neapolitanis. Anselm. l. 3. c. 9.*

Cap. X.

De signo crucis pro signo militari ad bellum ferendo. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 33. vide lxvi. itt. xvi.*

Cap. XI.

Consulitis, si debeatis, quando nuntius venerit, vt ad præliandum pergatur, mox proficisci, an sit aliqua dies, in qua non oporteat ad præliandum exire? In quo respondemus, non est vlla dies in quibuscumque negotiis incipiendis, vel exercendis penitus obseruanda, præter, si nimia non vrgeat necessitas, supra memoratos dies celeberrimos, & omnibus venerabiles christianis; non quo vel in his tale quid fieri prohibeatur, cum non sit in diebus spes nostra ponenda, nec à diebus, sed à Deo solo viuo, & vero salus omnis penitus expectanda. Sed quo, si ineuitabilis necessitas non est, vacandum est in his solito studiosius orationi, & tantæ festiuitatis mysteria frequentanda. Nam cum Hebræi, quondam sabbatum obseruantes, noluissent contra hostes suos die sabbatorum arma sustollere, & Deus omnipotens, quod in se tantum, & non in obseruantia dierum spes esset, & fortitudo locanda voluisset ostendere; occisi sunt ex eis mille viri, ita vt superstites pœnitétia ducti inuicem dicerent: Si omnes fecerimus, sicut fratres nostri fece- 1. Mach. 2. re, & non pugnauerimus aduersus gentes pro animabus nostris, & iustificationibus nostris, citius disperdent nos à terra. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 34.*

Cap. XII.

Retulistis, quod soliti fueritis; quando in prælium progrediebamini, dies, & horas obseruare, & incantationes, & ioca, & carmina, & nõnulla auguria exercere: & instrui desideratis, quid nunc vobis agendum sit, &c. Cum in prælium proficisci disponitis, quod ipsi commemorastis, agere in Dei nomine non omittite: id est, ad ecclesias ire, orationes peragere, peccantibus indulgere, missarum solemniis interesse, oblationes offerre, confessionem delictorum sacerdotibus facere, reconciliationem, & communionem percipere, carceres aperire, vincula dissoluere, & seruos, & præcipue confractos, & debiles, atque captiuos libertati donare, ac indigentibus eleemosynas erogare. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 35.*

Cap. XIII.

Dicitis, quod quando in castris estis, orationem perfectam, & congruam facere nequeatis, ac per hoc exponi cupitis, quid agere debeatis? Vnde nos contra suademus, vt quanto plus hostes sæuiunt; & necessitas, vel tribulatio incumbit, tanto instantius orationi operam detis, nam patres nostri plus orãdo, quam pugnando victores fuere, & voti compotes plus precibus, quam prælus extiterunt. Denique Moyses orabat, & Iosue pugnabat: sed plus Exod. 17. b. ille vincebat orando, quam iste pugnando; aptius ergo ab armis, quam ab oratione vacandum est, *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 38.*

Cap. XIV.

Consuetudinem patriæ vestræ perhibetis inesse, vt priusquam ad pugnam progrediamini, mittatur à domination vestra fidelissimus, & prudentissimus vir, qui cuncta arma, & cauallos, & quæ necessaria pugnæ existunt,

consideret, & apud quem inutiliter præparata inuenta fuerint, capite punitur. Nunc autem nosse cupitis, quid nos hinc fieri decernamus. Sed hæc nos cuncta vobis ad spiritalis apparatus armaturam conuertere suademus, & tantæ seueritatis rigorem ad pietatis exercitium inclinare monemus: ita vt sicut hactenus illa præparatio armorum, & equorum diligenter inquirebatur, vtrum bene apta esset contra visibiles hostes; ita nunc studiose inuestigetur, vt arma spiritalia, id est, bona opera, singuli præparata possideant aduersus Principes, & Potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in cælestibus. Porro equus animus intelligitur: quia nimirum sicut homo portatur equo, sic & regitur animo. Optime ergo qui arma contra hostes præparata non habet, perit; quia, vt scriptum est, Maledictus vir, qui facit opus Dei negligenter. De equo vero, qui imparatus est animo, bene per Psalmistam dicitur: Falsus equus ad salutem, in abundantia autem virtutis eius non erit salus, nisi enim falsus esset, imparatus non esset, Equo contra de præparato dicitur: Equus paratus ad diem belli, dominus autem salutẽ tribuit. Sic itaq; quod hactenus carnaliter obseruastis, & arma, quæ forsitan ab inopibus hæc præparare non valentibus crudeliter exegistis, iam nunc spiritaliter veneramini: & hæc magnos, & paruos præparare pie, & indesinenter hortamini. *Nicol. ad consf. Bulg. c.* 40.

Ephes. 6.

Ierem. 48.

Psal. 32.

ibid.

Cap. XV.

23. q. 8. si nulla. c. 15.

Si quadragesimali tempore liceat, si necessitas exigit, vel si non exigit vlla necessitas, ad bella procedere, non vobis est necessarium exponendum, &c. Bellorum quippe, ac præliorũ certamina, nec non omnium iurgiorum initia Diabolicæ fraude sunt artis profecto reperta, & dilatandi regni cupidus, vel iræ, vel inuidiæ, vel alius cuiuspiam vitij dilector tantum his intendere, seu delectati conuincitur. Et ideo si nulla vrget necessitas, non solũ quadragesimali tempore, sed omni est præliis abstinendum. Si autem ineuitabilis vrget opportunitas, nec quadragesimali est tempore pro defensione tam sua, quam patriæ, seu legum paternarum bellorum proculdubio præparationi parcendum: ne videlicet Deum videatur homo teptare, si habet, quod faciat, & sux, ac aliorum saluti consulere non procurat, & sanctæ religionis detrimenta non præcauet. Porro muri Iericho, filius Israël, qui sabbatum iam obseruandum susceperant, etiam sabbato vrbem circumeuntibus, & tubis clangentibus, ad terram protracti sunt. *Nicol. ad consul. Bulg. c. 46. Iuo lib. 8. tit. 4. c. 33 panor. & par. 10. c. 93. decr. Cæsar. lib 7. c. 11.*

Iosue. 6.

Cap. XVI.

Qui odij meditatione, vel propter auaritiã paganum occiderit, &c. vt homicidam conuenit pœnitere; quando quidem nex exteris gentibus, nisi oblatam pacem respuerint, bellum est populo antiquo penitus auferre præceptum. *Vormat. cap. 27.*

Pars Octaua.

De torneamẽtis, seu singulari certamine.

CAPVT I.

De torn. c. 1 Gr. ix. & in 1. coll.

Felicis memoriæ Papæ Innocentij, & Eugenij prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, detestabiles nundinas, vel ferias, quas vulgo torneamenta vocant, in quibus milites ex condicto venire solent; & ad ostentationem virium suarum, & audaciæ temerarie congrediuntur; vnde mortes hominum, & animarum pericula sæpe proueniunt, fieri prohibemus. Quod si quis eorum ibidem mortuus fuerit, quamuis et poscenti venia non negetur, Ecclesiastica tamen careat sepultura. *Alex. iij. in conc. Later. c. 20. Innoc. ij. in conc. Rom. c. 10. Eugen. iij. in conc. Remen. c. 12.*

Cap. II.

Licet torneamenta sint in diuersis conciliis sub certa pœna generaliter interdicta: quia tamen hoc tempore crucis negotium per ea plurimum impeditur, nos illa sub pœna excommunicationis firmiter prohibemus vsque ad triennium exerceri. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. in fine.*

Cap. III.

Vid. c. 1. de torne. in 1. coll.

Detestabiles illas nundinas, vel ferias, in quibus milites ex condicto venire solent; & ad ostentationem virium suarum, & audaciæ temere congrediuntur; vnde mortes hominum, & animarum pericula sæpe proueniunt, omni *modo fieri interdicimus. Quod si quis eorum ibidem mortuus fuerit, quamuis ei poscenti pœnitentia, & viaticum non negetur, Ecclesiastica tamen careat sepultura. *Syn. Roman. sub Innoc. ij. cap. 10. apud Iuo. post panor. Eugen. iij. in conc. Remen. cap. 7. al. 12.*

*omni[illegible]

Cap. IV.

2. q. 5. si. 22. 1. Reg. 16.

Monomachiã in legem assumi, nusquã præceptum fuisse reperimus, quia licet quosdam iniisse legetimus, sicut sanctum Dauid & Goliath sacra prodit historia: nusquam tamen, vt pro lege teneatur, alicubi diuina sancit auctoritas, cum hoc, & huiusmodi sectantes, Deum solummodo temptare videantur. *Nicol. ad Carol. Regem. epist. quæ incipit: Numquam atque. Burc. lib. 9. c. 51. Iuo par. 8. cap. 187. decret. epist. 68. vel 41. ad Cenoman. Episc. & 74. vel 200. ad Guilel. militem.*

Cap. V.

Quia ex huiusmodi iuramentorum (*litigantium, qui in forensi iudicio contra se iurabant*) immo petitionum contentione, etiam vsq; ad armorum certamina solet prorumpi, & crudelissimo spectaculo effunditur cruor belli in pace: statuimus iuxta antiquum Ecclesiasticæ obseruationis morẽ, vt quicumq; tam iniqua, & Christianę paci inimica pugna alterum occiderit, seu vulneribus debilem reddiderit, velut homicida nequissimus, & latro cruentus ab

Ecclesię, & omnium fidelium cœtu separatus, ad agendam legitimam pœnitentiam modis omnibus compellatur. *Valentin. sub Lotharia. cap. 12.*

Pars nona.

De illo, qui inimicitias gerit cum alio.

CAPVT I.

21. q. 4. c. 11. QVi sacramento se obligauerit, vt litigans cum quolibet ad pacem nullo modo redear; pro periurio vno anno à communione sanguinis, & corpotis Domini segregarus, reatum suum eleemosynis, fletibus, & quantis potuerit ieiuniis, absoluat. 1. Pet. 4. Ad caritatem vero, quæ operit multitudinem peccatorum, celeriter venire festinet. *Ilerd. cap. 7. vide Trost. cap. 21. Burch. lib. 12. cap. 17. Iua par. 12. cap. 74. Raban. cap. 20. de pœnis.*

Cap. II.

Ioan. 14. Propter illud cæleste mandatum: Pacem meam do vobis, &c. si inter consacerdotes ex caussa liuor emerserit, vt pendente certamine sibi inuicem teconciliari non possint; electis ab vtraque parte fratribus, id est, presbyteris, litis iacula finiant, & vota pacis acquirant, &c. Si quis tunc reconciliari neglexerit, eum ad synodum venerit, non solum reatum coram coëpiscopis se cognoscat incurrere; verũ etiam congruæ pœnitentiæ intelligat vindictam subire. *Turan. ij. cap. 2.*

Cap. III.

Dist. 90. c. 2. Discordantium frattum oblationes, iuxta antiqui canonis definitionẽ, nullo modo recipiendas esse censuimus. De personis tamen discordantium, id speciali definitione præcipimus, vt antequam eos reconciliatio vera innectat, nullus eotum accedere ad altare Domini audeat, vel gratiam communionis sanctæ percipiat: sed geminato tempore per pœnitentiam compensabunt, quod discordiæ seruierunt, &c. *Tolet. xi. cap. 4.*

De proditoribus, perfugis, fugitiuis, & de iis, qui contra superiores coniurant. Tit. II.

CAPVT I.

11. q. 1. coniurationũ. 22. & 24. COniurationes, & collegia ab externis legibus prohibentur, multo magis in Ecclesia. Si clerici, vel monachi id fecerint; & contra Episcopum, vel elericos cõspirauerint, à gradu suo cadant. *Chalced. cap. 18. Trull. cap. 34. Vormat. cap. 74. Tullen. post epist. Synod. Raban. cap. 19. de pœnit. Burchard. lib. 10. cap. 68. Iuo par. 12. cap. 87. decr. Anselm. lib. 8. cap. 16.*

Cap. II.

Secretas insidias, vel manifestas Pontificibus à quibuscumque illatas, si quis ad Ecclesiæ pertulerit notitiam, potiatur honore: & hi, qni aduersa eis moliuntur, sicut à sanctis patribus dudum statutum est; & hodie synodali, & Apostolica auctoritate firmatur, pœnitus abiiciantur. *Syno. Roman. v. sub Symmacho. ante fin.*

Cap. III.

Vestræ maiestati non manet incognitum, qualiter illicitas coniunctiones Romani, ac Longobardi, simul & Franci contra Apostolicam, & Imperialem voluntarem facere præsumpserunt in terriroriis beati Petri Apostolorum principis. Petimus, vt sicut à vestris antecessoribus Imperatoribus prohibitum est, ne quoquo modo fierent, ita amodo vestro Augustali decreto omnimodis prohibeantur; & synodaliter, ne amodo, & deinceps fieri temptetur, in perpetuum firmitet statuatur, atque firmetur. *Rauennen. sub Ioan. ix. par. vlt. cap. 8.*

Cap. IV.

Episcopos Longobardiæ, qui spreta canonica, & Apostolica auctoritate contra beatum Petrum Apostolorum principem sacramento conspirauerunt, auctoritate eiusdem beati Petri ab omni Episcopali officio suspendimus, & à communione sanctæ Ecclesiæ separamus. *Gregor. vij. in synod. Rama. anni 3. sui Pontificatus.*

Cap. V.

Vsurarij, &c. & fidei proditores excommunicentur. *Gregor. vij. in concil. Roma. anni incer. cap. 16.*

Cap. VI.

Si aliquis nunc in malum oculos alicuius Principis incipit tractare, manifeste reus maiestatis iudicarur; & infamis efficitur, aut potius capitali sententiæ subiacet. *Anaclet. epist. 2. post princ. Alex. epist. 1. post prin.*

Cap. VII.

Proditoris ne calumnia, nec vox audiatur. 3. q. 9. c. 2. *Eleuth. epist. vni. ante fin. Felix. epist. 1. ante med. Nicæn. c. 59. apud Iul. epist. 2. c. 24.*

Cap. VIII.

Conspirationum crimina vestris in partibus vigere audiuimus; & plebes contra Episcopos suos conspirare. 11. q. 1. c. 23. Cuius criminis astutia non solum inter Christianos abominabilis est, sed etiam inter ethnicos, & ab exteris legibus prohibita: & idcirco huius criminis reos non solum Ecclesiasticæ, sed etiam sæculi damnant leges, & non solum conspitantes, sed etiam consentientes eis. Antecessores vero nostri cum plurima turba Episcoporum, quicumque eotum in sacerdotali honore sunt positi, aut existunt clerici, honore, quo vtuntur, cadere præceperunt; ceteros vero communione priuari, & ab Ecclesia extorres fieri iusserunt; omnesq; simul vtriusque ordinis viros infames esse censuerunt, & non solum facientes, sed & eis consentientes, &c. Hi vero in nullius accusationem sunt recipiendi, nec

* anathematum. eorum, vel* anathematum vox vlli nocere, vel accusare potest. *Callist. epist. 2. in prin. Burch. lib. 20. cap. 64. Ivo par. 6. cap. 346. & par. 12. cap. 85. decr.*

Cap. IX.

11. q. 1. c. *Statuimus.* 32. Si aliquis clericorum suis Episcopis infestus, aut insidiator fuerit, eosque criminari voluerit, aut conspirator fuerit, mox ante examinatum iudicium submotus à clero curiæ tradatur, cui diebus vitæ suæ deseruiat; & infamis absque vlla spe restitutionis permaneat. *Fabian. epist. 2. prope fin. Gregor. vij. lib. 7. regist. epist. 2. ante med. Deusded. par. 4. Anselm. lib. 7. Capitul. 159. Tarraconen. lib. 2. cap. 23.*

Cap. X.

3. q. 4. c. 8. Clericus, qui Episcopum suum accusauerit, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus; quia infamis effectus est; & à gradu debet recedere, aut curiæ tradi seruiturus. *Steph. epist. 2. in med. Greg. vij. lib. 7. regist. epistol. 2. in med. Deusded. par. 4.*

Cap. XI.

Infames sunt impugnatores Episcoporum, &c. & qui de publicis fugiunt præliis. *Euseb. epist. 1. ante med.*

Cap. XII.

Quid iure de iis faciendum sit, qui ad occidendum Regem insurrexerint, venerandæ leges, quas scripto mittemus, vos affatim edocebunt. Verumtamen hoc in arbitrio Regis manet, qui non semel tantum, sed & septuagies septies debet peccanti dimittere, iuxta quod Dominus in Euãgelio sancto Petro mãdauit, nam cui plus dimittitur, plus diligit. Et quemadmodum Euangelium docet, Rex decem millia talenta, id est, multa, & immania peccata seruo dimitteret; si ipse conseruo suo centum denarios, id est, minora dimittere voluisset. *Nicol. ad consul. Bulgar. cap. 19.*

Matth. 18. *Luc. 7.* *Matth. 18.*

Cap. XIII.

Quid de homine libero iudicandum sit, qui de patria sua fuga lapsus fuerit, si comprehendatur? Nihil vtique, nisi quod leges decernunt, &c. Nonnulli patrum nostrorum exules per plurimos annos in terra non sua habitauerunt. Alioquin liber non est, si de patria sua quis non audet egredi. Porro si liber est, & iure nullius conditionis nexibus tenetur obstrictus, non fugit, sed exit de patria sua; quemadmodum & Abrahæ non fuge, sed exi de terra tua, dicitur. *Nicol. ad consulta Bulgar. cap. 20.*

Gen. 12.

Cap. XIV.

Si seruus dominum fugiens recesserit; si comprehensus fuerit, ignoscendum est ei, alias autem legum scita non transcendantur in eo, Verumtamẽ semper illud Apostoli Pauli præ oculis habeatur salubris admonitionis dicentis: Domini, quod iustum est, & æquum seruis præstate, scientes quoniam & vos Dominum habetis in cælo. *Nicol. ad consulta Bulgar. cap. 21.*

Coloss. 4.

Cap. XV.

Circa hos, qui, quando ad pugnam contra hostes proceditis, fugam arripiunt, si non misericorditer præueniat compassio, saltem legum temperetur seueritas. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 22.* De iis, quibus iussum est contra hostes progredi, & iussioni parere contemnunt, eadem suademus. *Ibid. c. 23.*

Cap. XVI.

Clericus, qui adulationibus, & proditionibus vacare deprehenditur, ab officio degradetur. *Carth. iv. c. 56. Burc. l. 2. c. 176. Ivol. 3. tit. 15. c. 7. pan. & par. 6. c. 267. decret.* Dist. 46. c. 3.

Cap. XVII.

Qui in tradendis, vel capiendis ciuitatibus interfuisse fuerint detecti, non solum à communione habeantur alieni: sed ne conuiuiorum quidem admittantur esse participes. *Andegau. c. 6.*

Cap. XVIII.

Si qui clericorum rebelli auctoritate se in vnum coniuratione intercidente collegerint, 11. q. 1. c. 25. & aut sacramenta inter se data, aut chartulam conscriptam fuisse patuerit, &c. cum in synodum ventum fuerit, in præsumptores iuxta personarum, & ordinum qualitatem à Pontificibus, qui tunc in vnum collecti fuerint, vindicetur: quia sicut caritas ex præceptis Dominicis corde, non chartulæ conscriptione, vel coniurationibus est exhibenda: ita quod supra sacras admittitur scripturas, auctoritate, & districtione Pontificali est reprimendum. *Aurel. iij. c. 21.*

Cap. XIX.

Multi in perniciem animæ suæ ita conati sunt, aut conantur assurgere, vt animas longa temporis quiete sine vlla status sui competitione viuentes, nunc improba proditione, atque traditione aut captiuauerint, aut capriuare conentur. Si emendare distulerint, quousque hos, quos abduxerunt in loco, in quo longum tempus quiete vixerunt, restaurare debeant, ecclesiæ communione priuentur. *Lugdun. c. 3.*

Cap. XX.

† Continnabula, vel coniurationes secundum concilium Nicænum non fiant clericorum, quæ sub patrocinio solebant fieri laicorum. Nec vnusquisque de inferiore gradu seniorem sibi elatus aut increpet, aut iniuriet. Quod si quis prætermisso tam iustæ censuræ ordine, ausus fuerit facere; districtione sæuissima corrigatur, vt sub pœnitentiæ nomine vitio recedente, id est, anno vno in monasterio sciat abiicere superbiam, vnde inflatur. *Narbon. c. 5.* † concilibula

L iiij

Cap. XXI.

Multatum gentium causa extat perfidia animorum, vt fidem sacramento promissam Regibus suis obseruare contemnant, &c. Non sit in nobis, vt in quibusdam gentibus infidelitatis subrilitas impia, non subdola mentis perfidia, non periurij nefas, & coniurationum nefanda molimina. Nullus apud nos præsumptione regnum accipiat, nullus excitet mutuas seditiones ciuium; nemo meditetur interitus Regum: sed defuncto in pace Principe, primates gentis cum sacerdotibus successorem Regni concilio communi constituant, &c. Quicumque ex nobis, vel totius Hispaniæ populis qualibet coniuratione, vel studio sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ, gentisque Gothorũ statu, vel conseruatione regiæ salutis pollicitus est, temerauerit, aut Regem nece attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium vsurpauerit, anathema sit, in conspectu * Dei Patris, & Angelorum; atque ab Ecclesia Catholica, quam periurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu Christianorũ alienus cum omnibus impietatis suæ sociis: quia oportet vt vna pœna teneat obnoxios, quos similis error inuenerit implicatos, &c. *Tolet. iv. cap. 74. Tolet. xxi. cap. 10.*

* Christi, & Apostolorum eius.

Cap. XXII.

Si quisquam quacumque argumentatione Reges odiose molestare, aut lædere fuerit conatus, sit anathema in Christianorum omniũ cœtu, atque superno condemnetur iudicio: sit exprobrabilis omnibus Catholicis, & abominabilis sanctis Angelis in ministerio Dei constitutis. Sit hoc sæculo perditus, & in futuro condemnatus, &c. *Tolet. v. cap. 2.*

Cap. XXIII.

Contra reos læsæ maiestatis. *Toletan. v. c. 3. 6. 7. & 8. vi. conc. cap. 14. 17. 18. & vij. cap. 1. & xv. cap. 1. 3. 7.*

Cap. XXIV.

Quia & religioni inimicum, & hominibus constat esse perniciosum, futura illicita cogitare, & casus Principum exquirere, ac sibi in posterum prouidere, &c. Censemus, vt quisquis inuentus fuerit talia perquisisse, & viuente Principe in alium attendisse pro futura Regni spe; aut alios in se propter id attraxisse, à conuentu Catholicorum excommunicationis sententia expellatur. *Tolet. v. cap. 4.*

Cap. XXV.

Prauarum audacia mentium sæpe malitia cogitationum, aut caussa culparum refugium appetit hostium. Vnde quisquis patrator culparum extiterit talium virtutem petẽs defendere aduersariorum; & patriæ, vel genti suæ detrimenta intulerit rerum; in potestatẽ Regis, ac gentis reductus, excommunicatus, & retrusus longinquioris pœnitentiæ legibus subdatur. Quod si ipse mali sui prius reminiscens ad Ecclesiam fecerit confugium, intercessu sacerdotum, & reuerentia loci regia in eis pietas reseruetur, comitante iustitia. *Toletan. vij. c. 12.*

Cap. XXVI.

Si quis clericus à maximo gradu vsque ad minimum in alienæ gentis regionem se contulerit, vt ex ea genti Gothorum, vel Regi, vel regno nocere possit; itemque qui huiusmodi homini consilium, vel auxilium præbet, omni honoris sui gradu priuetur; & si recte pœniteat, communio ei tantum concedatur in fine vitæ. *Tolet. vij. c. 1.*

Cap. XXVII.

Non erit ab anathematis sententia alienus, aut diuinæ animaduersionis vltione securus, quisquis contra salutem Regis deinceps, aut erexerit vocem, aut commouerit cædem, aut quamcumque exquisierit lædendi vltionem. *Tolet. xvj. c. 1. in fin.*

Cap. XXVIII.

Est quorumdam sæcularium, & quod peius est sacerdotum improbanda satis obstinatio animorum, qui fidem suis principibus sub iuramento promissam obseruare contemnant; & verborum fuco iuramenti obnubilent promissionem, &c. Vnde quia Sisbertus Toletanę sedis Episcopus talibus machinationibus denoratus repertus est, pro eo, quod serenissimũ Dominum Egicanem Regem non tantum regno priuare, sed etiam interimere definiuit, per decreti nostri definitionem iam & loco, & honore priuatus existit, &c. Qui inuentus fuerit talia fecisse, & viuente Principe in alium attendisse Regem futurum, à conuentu Catholicorum excommunicationis sententia repellatur: honore, & loco pulsus, & omnibus rebus exutus perpetuo exilio maneat relegatus, &c. *Tolet. xvi. c. 9. & in decreto iudicij.*

Cap. XXIX.

Super alia sua scelera (*Iudæi*) non solum statum ecclesiæ perturbare maluerunt, verum etiam ausu tyrannico inferre conati sunt ruinam patriæ, ac populo vniuerso, &c. Qua de caussa dũ in hac sancta synodo per alias caussarum semitas dirigeremus, eorumdem infidorum conspiratio ad vnionis nostræ peruenit auditus, eo quod non solum contra suam pollicitationẽ suorum rituum obseruatione, tunicam fidei, qua eos per vndam sacri baptismatis induit sancta mater ecclesia, maculauerint, sed, & regni fastigium per conspirationẽ vsurpare maluerint, &c. Huius decreti nostri sententia eos decernimus irreuocabili feriri censura scilicet, vt ex iussione Principis nostri suis omnibus rebus nudati, & ipsæ resculæ fisci viribus sociatæ, tam eorumdem perfidorum personæ, quam vxorum suarum, ac filiorum, vel reliquæ posteritatis à locis propriis exulatæ per cunctas Hispaniæ prouincias perpetuæ seruituti subactæ maneant vsquequaque dispersi, &c. *Tolet. xvij. c. 8.*

Cap. XXX.

Si quispiam Episcoporum, aut quilibet sequentis ordinis Ecclesiastici deinceps timore,

aut cupiditate, aut qualibet suasione à domino, & orthodoxo Ludouico Imperatore defecerit: aut etiam sacramentum fidelitatis illi promissum violauerit; & eius contrariis maleuola intentione quolibet modo se copulauerit, gradum proprium canonica, atque synodali sententia amittat. Quod si quisquam laicus superius comprehensa facere temptauerit, sciat se ab vniuerso gradu anathematizandum. *Aquisgr. 9. sub Lud. par. 2. c. 12.*

Cap. XXXI.

Statuimus, atque auctoritate Ecclesiastica confirmamus, eos, qui contra Regem, vel Ecclesiasticas dignitates, siue reipublicæ potestates in vnoquoque ordine legitima dispositione constitutas, coniurationes, & conspirationes rebellionis, & repugnantiæ faciunt à communione, & consortio Catholicorum veram pacem amantium, submouendos; & nisi per pœnitentiam, & emendationem paci se Ecclesiasticæ incorporauerint, ab omnibus filiis pacis sancimus extorres. *Magun. sub Raban. c. 5.*

Cap. XXXII.

Si quis quemcumque contra nos, & contra pactam sinceritatem aliquid moliri manifeste cognouerit, si eum conuertere nequiuerit, aperte prodat, atque denotet; & consilio, atque auxilio Episcopalis auctoritas, & fidelium vnanimitas, vt honor, & potestas regia inconuulsa permaneat totis nisibus decertare, & adiuuare procuret. *Carolus Rex in conc. Helen. apud Melden. c. 2.*

Cap. XXXIII.

Si quis contra regiam dignitatem dolose, ac callide, ac perniciose satagere comprobatus fuerit, nisi dignissime satisfecerit, anathematizetur. *Melden. c. 14.*

Cap. XXXIV.

Rom. 13. Si quis potestati regiæ, quæ non est, iuxta Apostolum, nisi à Deo, contumaci, ac inflato spiritu contra auctoritatem, & rationem pertinaciter contradicere præsumpserit; & eius iustis, & rationabilibus imperiis secundum Deum, & auctoritatem Ecclesiasticam, ac ius ciuile obtemperare irrefragabiliter noluerit, anathematizetur. *Melden. c. 15.*

Cap. XXXV.

Quicumque laicorum in aduersitate propriæ gentis, aut patriæ, vel regiæ potestatis ad externas partes se conferendo noxius fuerit vltra repertus, non solum omni rerum suarum proprietate priuetur, sed & perpetua excommunicatione damnato numquam illi, præterquam in vltimo mortis suæ, communio tribuatur. *Vormat. c. 43.*

Cap. XXXVI.

De iis, qui ad hostes se conferunt, & suis ciuibus nocent. *Greg. Thaumaturg. c. 7.*

Cap. XXXVII.

Quemcumque, aut per tumultuosas plebes, aut per absconsa dignitatis publicæ machinamenta adeptum esse constiterit regni fastigia, mox idem, cum omnibus tam nefariæ sibi consentientibus, & anathema fiat, & Christianorum communionem amittat. *Tolet. vij. in edit. Regis in fine.*

De veneficis. Tit. III.

Caput I.

Homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium erunt admittendi. *Felix. 3. in synod. Rom. epist. 1. c. 5.*

Cap. II.

Infames esse eas personas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia: id est omnes, &c. maleficos, veneficos, adulteros, &c. *Steph. epist. 1. post. med.* 6. q. 1. c. 17.

Cap. III.

Hæretici omnes, & suspecti, &c. venefici, adulteri, &c. nullatenus ad accusationem sunt admittendi. *Eutych. epist. 2. in med.*

Cap. IV.

Statuimus, vt homicidæ, malefici, &c. adulteri, incesti, venefici, suspecti, &c. nullatenus sint ad accusationem, vel ad testimonium sint admittendi. *Euseb. epist. 3. in princ.* 3. q. 5. c. 9.

Cap. V.

Circa eum, de quo sciscitamini, qui mortiferum quid homini dederit ad bibendum, vos ad misericordiam exhortamur, licet & Dominus iubet dicens: Dimittite, & dimittetur vobis. *Nicol. ad consulta Bulg. c. 85.* Luc. 6.

Cap. VI.

Si quis maleficio interficiat alterum, eo quod sine idololatria perficere scelus non potuit, nec in fine habeat communionem. *Elib. c. 6. Trosleia. c. 13.*

Cap. VII.

Si Episcopo, aut presbytero caussa criminalis, hoc est, homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit, in singulis missam celebrare, &c. & communicare debet, & de singulis sibi imputatis innocentem reddere; quod si non fecerit, quinquennio à liminibus Ecclesiæ extraneus habeatur. *Vormat. c. 10. Burch. lib. 2. c. 199. Ivo par. 6. c. 272. decreti.* 2. q. 5. c. vlt.

Cap. VIII.

Si quis aliquem veneno, vel herbis, aut diuersi generis maleficiis perdiderit, velut pessimus homicida duplici multetur pœnitentia. *Tribur. c. 50.*

Cap. IX.

Masculorum, & animalium interfectores, & venefici, &c. eadem condemnatione digni habeantur. *Basil. epist. ad Amphiloch. c. 7.*

Cap. X.

De pœnitentia venefici. *Basil. ad Amphiloch. cap. 64.*

Vid. Ancyr. cap. 21. tit. de pœniten. mulierum, quæ fœtus necant. Ilerd. c. 2. eodem tit. Hequi malt. Trull. c. 92. eodem tit. c. Eas, quæ.

De incendiariis. Tit. IV.

CAPVT I.

VT tantas impietates, pro quibus nos ad vos venissemus, quas etiam per territoria nostra vidimus, in truncationibus, deprædationibus, incendiis, rapinis, ac violentiis à vobis diligentissime inquirantur, & prout necesse est, legaliter emendentur. *Rauen. sub Ioan. ix. par. 3. c. 4.*

CAP. II.

23. q. 8. c. 32. Pessimam, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam auctoritate Dei, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli omnino detestamur, & interdicimus, &c. Si quis
*constitutionis. post huius nostræ * prohibitionis promulgationem malo studio, siue pro vindicta ignes apposuerit, vel apponi fecerit, aut appositoribus consilium, vel auxilium scienter tribuerit, excommunicetur. Et si mortuus fuerit in-
* Ecclesiastica. cendiarius, * Christianorum careat sepultura, nec absoluatur, nisi prius damno, cui intulit, secundum facultatem suam resarcito, iuret se vlterius ignem non appositurum. Pœnitentiam autem ei detur, vt Hierosolymis, aut in Hispania in seruitio Dei per annum integrum permaneat. Si quis autem Archiepiscopus hoc relaxauerit, damnum restituat, & per annum se ab officio Episcopali abstineat. Sane Regibus, & Principibus facultatem faciendæ iustitiæ, consultis Archiepiscopis, & Episcopis, non negamus. *Innoc. ij. in syn. Rom. c. 18. post Iuon. panor. Eug. iij. in conc. Remen. cap. 9. Pænit. Rom. iii. 8. c. 17.*

CAP. III.

Incendiarij Christianorum villas incendunt, & plurimorum damnis, atque mortibus faciunt se dignos incendio sempiterno. *Tullen. in epist. ad Robert. & alios.*

De seditiosis. Tit. V.

CAPVT I.

PErlatum est ad sedem Apostolicam, aliquos vestrum nocere fratres velle, & vt cadant, decertare, similiter in sacramentis discrepare, & ob id contentiones, & æmulationes inter vos fieri: à quibus dissensionibus vos auertere, & in omnibus concordare, & opem ferre vicissim mandamus. Nam si hoc agere cito neglexeritis, & vicissim reconciliari non studueritis, ab Apostolicæ sedis, & totius Ecclesiæ communione vos pelli non dubitetis. *Victor. epist. 2. in prin.*

CAP. II.

Si qui Episcopi ordinati sunt, nec recepti Dist. 92. ab illa Parochia, in qua fuerint denominari, c. 6. voluerintque alias occupare parochias, & vim Præsulibus earum inferre, seditiones aduersus eos excitando, hos abiici placuit. *Ancyr. cap. 18. Burch. lib. 1. c. 36. Iuo par. 5. c. 147.*

CAP. III.

Seditionarios numquam ordinandos clericos, sicut nec vsurarios, nec iniuriarum suarum vltores. *Carth. iv. c. 67. L. Agath. c. 69. Burc. lib. 2. c. 17. Iuo. par. 6. c. 36. decr.* Dist. 46. c. 8.

CAP. IV.

Nulli intercessori licitum sit cathedram cui 7. q. 1. c. intercessor datus est, quibuslibet populorum 22. *constitutis. studiis, vel seditionibus retinere; sed dare operam, vt intra annum eisdem Episcopum prouideat. *Charth. c. 75. G. Carth. v. c. 8. L. Afr. c. 41. L. Capitul. lib. 7. c. 120.*

CAP. V.

Clerici, qui in quacumque * seditione arma 23. q. 8. c. volentes sumpserint, amisso ordinis sui gra- 5. du, in monasterium contradantur pœnitentiæ. * factione. *Tolet. iv. cap. 44. Ansel. lib. 7. cap. 187. Tarrac. lib. 6. cap. 5.*

CAP. VI.

Si quis Episcopus ordinatus fuerit, & non vult ipsam Parochiam suscipere, in qua nominatus est; sed alibi vult ordinari, & vim facit, ac seditiones concitat contra eos, qui illum ordinauerunt, hunc ab honore oportet remoueri. *Marc. Brac. c. 12.*

De vsura. Tit. VI.

CAPVT I.

QVoniam multi clerici auaritiam sequun- 14. q. 4. tur obliti sacræ scripturæ, quæ ait, pecu- c. 8. & d. niam suam non dedit ad vsuram; sed fœne- 47. c. 2. rantur, & centesimas exigunt. Si quis dein- quoniam. ceps inuentus fuerit accipere vsuras, aut spe- Psal. 14. cies frumentorum ad sexcuplum dare, aut a- 14. q. 4. c. liud lucrum ex re mutuo data, deponatur, & 4. siquis. alienus sit à clero. *Nicæn. c. 17. G. 18. L. Aquisgranen. sub Ludouic. cap. 40. Marc. Brach. c. 62. vel. 63. Capitul. lib. 1. c. 5. Burch. lib. 2. c. 120. Iuo par. 13. c. 8. & par. 6. c. 196. decret. Ansel. lib. 7. c. 153. in addit. Raban. c. 32. de pœnit. Cæsar. lib. 8. c. 77.*

CAP. II.

Plures clericorum, & quod mœrentes dici- De vsur. mus, eorum quoque, qui præsens sæculum c. 1. Gre. * conditione vocis & habitu reliquerunt, dum ix. & in communes vsuras, quasi manifestius dãnatas 1. colle. exhorrent, commodata pecunia indigentibus * professione. possessiones eorum in pignus accipiunt vltra sortem. Idcirco generalis concilij decernit auctoritas, vt nullus amodo constitutus in clero vel hoc, vel aliud vsuræ genus exercere præsumat. Et si quis hactenus alicuius possessionem data pecunia sub hac specie in pignus accepit; si sortem suam deductis expensis de

fructibus iam recepit, absolute possessionem restituat debitori. Si autem aliquid minus habet eo recepto, possessio libere ad Dominum reuertatur. Quod si post huiusmodi constitutam in clero quisquam extiterit, qui detestandis vsurarum lucris insistat, Ecclesiastici officij periculum patiatur. nisi forte beneficium Ecclesiæ fuerit, quod redimendum ei hoc modo de manu laica videatur. *Alexand. iij. in concil. Turon. c.2.*

CAP. III.

De vsur. cap. quia Greg. ix. c.2. tit. 1. colle. Quia in omnibus fere locis crimen vsurarum ita inoleuit, vt multi aliis negotiis prætermissis quasi licite vsuras exerceant, & qualiter vtriusque tituli pagina condemnentur, nequaquam attendunt. Ideo constituimus, vt vsurarij manifesti nec ad communionem admittantur altaris; nec Christianam, si in hoc peccato decesserint, accipiant sepulturam: sed nec eorum oblationem quisquam accipiat. Qui autem acceperit, aut eos Christianæ tradiderit sepulturæ, & ea, quæ acceperit, reddere compellatur; & donec ad arbitrium sui Episcopi satisfaciat, ab officij sui maneat executione suspensus. *Alexand. iij. in concil. Lateran. cap. 25.*

CAP. IV.

De vsur. cap. 18. quanto. Greg. ix. c. 20. tit. 4. coll. Synodali decreto statuimus, vt si de cætero quocumque prætextu iudæi à Christianis graues, & immoderatas vsuras extorserint, Christianorum eis participium subtrahatur, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 67.*

CAP. V.

Iudæos ad remittendas vsuras cruce signatis per sæcularem compelli præcipimus potestatem. *Innocen. iij. in concil. gener. Lateran. cap. vlt.*

CAP. VI.

Sacerdotes fœnore aliquo, aut venatione, &c. omnino non occupentur. *Eugen. ij. in synod. Rom. & Leo. iv. c. 12.*

CAP. VII.

Vsurarij, & qui tenent pignus, postquam inde habent, quod præstauerunt, excommunicentur. *Gregor. vij. in synodo Rom. ann. incer. cap. 16.*

CAP. VIII.

Insatiabilem fœneratorum rapacitatem damnamus, & ab omni Ecclesiastica consolatione sequestramus; præcipientes, vt nullus Archiepiscopus, nullus Episcopus, vel cuiuslibet ordinis Abbas, vel quiuis in ordine, & clero nisi cum summa cautela vsurarios recipere præsumat: sed in tota vita infames habeantur; & nisi resipuerint, Christiana sepultura priuentur. *Innocen. ij. in synodo Romana. cap. 13.*

CAP. IX.

Dist. 47. c. 1. Episcopus, presbyter, diaconus vsuras à debitoribus exigens aut cesset, aut deponatur. *Apost. c. 44. Capit. lib. 1. c. 5. Iuo lib. 3. tit. 13. c. 2. pan. & par. 6. c. 195. & par. 13. c. 15 decr. Burch. lib. 2. c. 119.*

CAP. X.

Nec hoc prætereundum esse duximus, quosdam lucri turpis cupiditate captos vsurariam exercere pecuniam, & fœnore velle ditescere: quod nos, non dicam in eos, qui sunt in clericali officio constituti, sed in laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acrius in eos, qui fuerint comprobati, decernimus, vt omnis peccandi opportunitas adimatur, &c. Sicut non suo, ita nec alieno nomine aliquis clericorum exercendum fœnus attemptet; indecens enim est, crimen suum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc solum aspicere, & exercere debemus; vt quod hic misericorditer tribuimus, à Domino, qui multipliciter, & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus. *Leo epi. 1. cap. 3. & 4. Aqu. sr. sub Ludou. c. 62. & 92. Iuo par. 6. c. 65. decr. Raban. c 32. de pœnit. Burch. lib. 2. c. 121. & 123. Ansel. lib. 7. c. 150. & 149. in additis. Tarraconen. lib. 4. c. 27.* *14. q. 4. c. 7.* *Dist. 46. c. vlt.*

CAP. XI.

De Petro insuper ad nos peruenisse cognoscite, quod solidos dedit ad vsuram; quod vos oportet cum omni subtilitate perquirere: & si ita constiterit, alium eligite: nam nos amatoribus vsurarum nulla ratione manus imponimus. Si vero subtili habita inquisitione, hoc falsum esse patuerit, quia persona nobis ignota est, &c. cum decreto à vobis facto ad nos eum venire necesse est; vt vitam, moresque illius sollicitius inquirentes, sensum quoque pariter agnoscamus; vt si huic iudicio aptus extiterit, vestra in eo adiuuante Domino desideria compleamus. *Greg. lib. 8. epist. 40. ad clerum, & ciues Neapolit. Ansel. lib. 6. c. 9.* *Dist. 47. c. 4.*

CAP. XII.

Si quis clericorum detectus fuerit vsuras accipere, placuit degradari, & abstinere. Si laicus correptus promiserit cessare, venia ei tribuatur; si durauerit, ab Ecclesia proijciatur. *Elib. c. 20. Iuo par. 13. c. 12. decr. & lib. 3. tit 23. c. 1. panor.* *Dist. 47. c. 5.*

CAP. XIII.

De ministris, qui fœnerantur, iuxta formam diuinitus datam, à communione abstineant. *Arelat. j. c. 12. Iuo par. 13. c. 10. decr.* *14. q. 4. ministri. c. 2.*

CAP. XIV.

Si quis clericus pecuniam dedit ad vsuram; aut conductor alienæ rei voluit esse; aut turpis lucri gratia aliquod genus negotiationis exerceat, depositus à clero à communione alienus habeatur. *Arelat. ij. c. 14.*

CAP. XV.

Auaritiæ cupiditas omnium malorum mater ablit; nemo alienos fines transgrediatur, nec patrum fines. Nulli clerico liceat alicuius rei vsuram accipere. Quæ apertissime ab scriptura diuina sanciuntur, magis sequenda, quam decernenda sunt. Quod laicis veratur, multo magis clericis prohibendum est. Nemo contra Prophetas, vel contra Euangelia, sine

periculo quid agat. *Carth. c. 5. G. Carth. 5. c. 13. L. Aquisg. c. 61.*

Cap. XVI.

In nostro concilio statutum est, vt non liceat clericis fœnerare, &c. *Carthaginen. 5. cap. 13. L.*

Cap. XVII.

Non oportet clericos fœnerari, & vsuras, & sescupla accipere. *Laodic. cap. 4. Aquisgran. cap. 61.*

Cap. XVIII.

Dist. 46. c. 2. Seditionarios numquam ordinandos clericos, sicut nec vsurarios, nec iniuriarum vltores. *Carth. iv. c. 67. L. Agath. c. 69. Burch. lib. 11. c. 17. Iuopar. 6. c. 36. decr.*

Cap. XIX.

Illud etiam secundum scripturarum auctoritatem, vel patrum constitutionem addendum credidimus; vt ne quis clericus, qui negotiandi studium habere voluerit, vsuras accipiat; quia scriptum est: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram: & alio loco: Et non defecit de plateis eius vsura, & dolus. Manifestum est enim, beatitudinis non posse consequi gloriam qui à præceptis diuinis deuiauerit. *Turon. c. 13.* (Psal. 14. Psal. 54.)

Cap. XX.

15. q. 2. c. vnic. Ne quis sacerdotum, vel clericorum, more sæcularium iudicum, accipiat pro impensis patrocinijs munera, nisi in Ecclesiis oblata, &c. Si acceperit, veluti exactor fœnoris, aut vsurarum possessor secundum statuta patrum degradetur. *Tarraconen. cap. 10. Cæsaraug. lib. 5. cap. 76.*

Cap. XXI.

Clericus à diaconatu, & supra pecuniam non commodet ad vsuras, nec de præstitis beneficiis quidquam amplius, quam datur, speret: nec vt in exercendis negotiis turpis lucri cupiditate versetur, sicut publici negotiatores, qui ad populares* pensam obseruant; aut sub alieno nomine interdicta negotia audeat exercere. Quod si quis aduersus hæc statuta venire præsumpserit, communione concessa ab ordine degradetur. *Aurelian. iij. cap. 26.* (*mensā f.)

Cap. XXII.

Episcopus, presbyter, diaconus vsuras, vel centesimas accipiens cesset, vel deponatur. *Trull. c. 10.*

Cap. XXIII.

Clerici vsuris nequaquā incumbant; neque turpium occupationes lucrorum, fraudisque cuiusquam studium appetant: amorem pecuniæ quasi materiam cunctorum criminum fugiant, &c. *Magunt. sub Carolo c. 10. ex Isidoro.*

Cap. XXIV.

Quidam putant, vsuram tantum esse in pecunia, quod præuidens scriptura omni rei aufert superabundantiam, vt non plus recipias, quam dedisti. Solet in agris frumenti, & milij, vini & olei, cæterarumque specierum vsura exigi, siue, vt appellat sermo diuinus, superabundantiam. Verbi gratia, vt hyemis tempore demus decem modios; & in messe recipiamus quindecim, hoc est, amplius quam partem mediam; qui iustissimum se putauerit, quartam plus accipiet portionem: & solent argumentari, & dicere: dedi vnum modium, qui satus fecit decem modios: nonne iustum est, vt medium modium de meo plus accipiā; cum ille mea liberalitate nouem, & semis de meo habeat? Nolite errare, inquit Apostolus, Deus non irridetur, &c. Alij pro pecunia fœnerata solent munuscula accipere diuersi generis, & non intelligunt, vsuram appellari, & superabundantiam, quidquid illud est, si ab eo, quod dederint, plus acceperint. *Hiero. in comm. inc. 18. Ezechiel. apud Paris. sub Ludou. & Loth. lib. 1. c. 53. vbi multa de vsuris.* (Gal. 6.)

Cap. XXV.

Cupiditatem tamquam radicem omnium malorum, & Apostolica damnat sententia, & ab omni ordine Ecclesiastico canonica perturbat interdictio: ita vt statuerit nullum clericum de qualibet re fœnus accipere. *Aquisgr. ij. sub Ludou. par. 1. c. 5.* 1. Tim. 6

Cap. XXVI.

Nemo laicorum presbyteros Ecclesiarum turpi villicationi, & secundum Apostolorum, sæculari, & inhonestæ negotiationi implicare, nec secum alrorsum contra auctoritatem præsumat ducere, quo ministerium sibi commissum cogantur negligere. Quod si contra interdicta præsumpserit, excommunicetur. *Melden. c. 49. Burch. lib. 2. c. 146.*

Cap. XXVII.

Vt Episcopi se ipsos, atque ministros suos, & maxime Ecclesiasticos, cunctosque Christianos in sua parochia, perpendentes ex hoc statuta Nicæni concilij, & cæterorum conciliorum ab vsuris sine excusatione compescant, & quos compescere aliter non potuerint, canonicam in eos sententiam proferant. *Melden. cap. 55.* (Nicen. c. 18.)

Cap. XXVIII.

Vsurarum turpia lucra canonica seueritate inhibemus. *Valent. sub Loth. c. 10.*

Cap. XXIX.

Inhibemus modis omnibus cum ingenti protestatione pessimam lucri rabiem, vsurarum adinuentionem, quam non minus clerici sectantur, quam laici, Dominici immemores præcepti, quo dicitur, pecuniam tuam non dabis ad vsuram, & iterum. Non accipies à fratre tuo vsuram, nec amplius, quam dedisti. *Trosleia. c. 15.* (Leuit. 25.)

Cap. XXX

Clerici arma portantes, & vsurarij excommunicentur. *Pictau. c. 10.* (cap. 1. de vita, & honest. cleric.)

Cap. XXXI.

Qui vsuras accipit, si iniustum lucrum in pauperes consumere voluerit, & ab auaritiæ morbo deinceps liberari, est ad sacerdotiū admitten- (Greg. in [illegible] in T[illegible])

mittendus. *Basil. epist. ad Amphiloch. c. 14.*

Vide Aquisgr. y. sub Ludou. par. 3. c. 8 tit. de turpi lucro. c. de illis. & Cabil. sub Carolo c. 5. Remen. c. 32. eod. tit.

Ne quisquam pauperibus, aut mensuris inæqualibus vtatur. Tit. VII.

CAPVT I.

SVper omnia autem auaritiam fugite, quæ homines occasione præsentis lucri ab æternis separat bonis. Pondera, mensuras stateras pro locis quibusque æquissima custodire; deposita fideliter restituite; iudiciū Dei semper in corde voluatis, &c. *Clem. epist. 1. post prin.*

CAP. II.

Leui. 19. Prou. 20. Vt pōdera, & mensuræ vbique æqualia sint, & iusta, sicut scriptum est: Æquus modius, & æquus sextarius. Et iterum: Pondus, & pondus, mensura & mensura: vtrumque abominabile est: apud Deum. *Arelat. sub Carolo. c. 15.*

CAP. III.

Quod mensuræ, & pondera iusta vbique habenda sint, testis est Salomō, qui dicit, quod Prou. 11. statera dolosa abominatio sit apud Deum; & Mat. 7. pondus æquum voluntas eius Et Dominus in Euangelio; In qua mensura, inquit, mensi fueritis; remetietur vobis. Quod licet de mutua ibi dictum indulgentia intelligi possit; tamen non absurde, & de hac re dictum accipi valet *Turon. sub Carolo c. 45.*

CAP. IV.

Quidam non solum clerici, sed & laici Dominici præcepti transgressores effecti minorē modium atque sextarium in vendendo, atque commodando, maioremq; in recipiendo habent; simulque stateras minores, atque dolosas in *mensurando, atque vendendo; maioresq; in recipiendo habentes. Et ob hoc dum suæ intolerabili cupiditati satisfacere æstuant, heu pro dolor, miseros quosque paupertati addicunt, & mendicos efficiunt; quoniam his inæqualibus mensuris, & diuersis fœneratoribus adeo eos obligantes coarctant, vt ex vineolis suis ob mercedem laboris sui nihil residui sibi, suæque coniugi, & liberis nec cyathus, nec vua quidē remaneat; sed vt omnia in cellaria sua ex asse deueniant, sagaciter elaborāt. &c. Quamquam ergo consuetudines peruersæ non facile corrigantur, hæc tamen consuetudo inæqualium modiorum, & iniustorum sextariorum, atque ponderum dolosorum, necesse est, vt principali metu ocyus corrigatur; & ad præceptum diuinum tanta tortitudo reflectatur: quia verendum est, ne inter cætera mala hoc quoque non solum facientibus, & consentientibus, sed etiam non corrigentibus, quod absit, proueniat in damnationem. *Paris. sub Ludou. & Loth. lib. 1. c. 51.*

* mensurando. f.

CAP. V.

De mensurarum inæqualitate, & modiis iniustis, & sextariis, quæ Domini lege haberi Leui. 19. prohibentur, qualiter res ad certam correctionem perduci possit, non satis perspicue nobis patet, eo quod in diuersis prouinciis diuersæ ab omnibus pene habeantur. Hoc tamen modis omnibus optamus, & monemus, vt in vnaquaque Prouincia Imperij nostri iussu, atque terrore celsitudinis vestræ nullus duplices mensuras in sua dominatione aut habeat, aut haberi permittat: quoniam hac occasione multos pauperes affligi in plerisque locis cognouimus, & ad paupertatem, miseriamque deuenisse. *Paris. sub Ludouic. & Lothar. lib. 3. c. 3. vide Magunt. sub Carolo cap. 14. tit. de turpi lucro.*

De turpi lucro. Tit. VIII.

CAPVT I.

PAscite, qui in vobis est, gregem Dei, prouidentes non coacte, sed spōtanee secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntarie: neque vt dominantes in cleris, sed forma facti gregi ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum percipietis immarcescibilem gloriæ coronam. *Petrus Apost. epist. 1. cap. 5. num. 2.*

CAP. II.

Auaritiam, vt pote secundam idololatriam, Paulus magnus execratur Apostolus; cunctos videlicet, qui Christiano vocabulo, ab omni turpi lucro abstinere volens: multo magis ergo iis, qui sacerdotio funguntur, nefas est coëpiscopos, & suffraganeos suos per quemcumque modum grauare, &c. *Syno. viij. gener. CP. sub Hadria. ij. c. 19.*

CAP. III.

16. q. 1. Nulli liceat Episcoporum à subiecto sacer- Nulli dote, vel alio quolibet clerico, & piis locis da- Episcopi tiones vltra statuta patrum exigere, aut super- c. 61. posita in angariis inferre: sed cum sit optimus prospector, ita prospiciat, vt vniuersæ sibi oues commissæ à se maxime alantur, atque in necessitatibus adiuuentur, quam illicitis exactis dationibus opprimantur. *Eugen. ij. in Syno. Roma. & Leo iv. c. 26. Ansel. lib. 6. c. 166. Cæsar lib. 4. c. 89.*

CAP. IV.

Praua consuetudo, prout accepimus, & detestabilis inoleuit; quoniam monachi, & regulares canonici post susceptum habitum, & professionem factam spreta beatorum magistrorum Benedicti, & Augustini regula, leges temporales, & medicinam gratia lucri temporalis addiscunt. Auaritiæ namque flammis accensi se patronos caussarum faciunt, &c. Vt ergo ordo monasticus, & canonicus Deo placens in sancto proposito inuiolabiliter conseruetur, ne hoc vlterius præsumatur auctoritate Apostolica interdicimus. Episcopi autē, Abbates, & Priores tantæ enormitati consentien-

tes, & non corrigentes propriis honoribus priuentur; vel ab Ecclesiæ liminibus arceantur. *Innocen. ij. in syno. Rom. c. 6.*

Cap. V.

Qualitas lucri negotiantem aut excusat, aut
de pœnit. d. 5. c. 2. arguit: quia est & honestus quæstus, & turpis; &c. Difficile est inter ementis, vendentisque commercium non interuenire peccatum. *Leo epist. 90. ad Rusticum Episc. Narbon. c. 10.*

Cap. VI.

d. 88. c. 2 Consequens fuit, vt illa quoque quæ de Piceni partibus nuper ad nos missa relatio nuntiauit, non prætereunda putaremus: id est, plurimos clericorum negotiationibus inhonestis,
Mat. 21. & lucris turpibus imminere nullo pudore cer-
Luc. 19. nentes Euangelicam lectionem, qua ipse Dominus negotiatores è templo verberatos flagellis asseritur expulisse: nec Apostoli verba
2. Tim. 2 recolentes, quibus ait: Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus. Psalmistam quoque Dauid surda dissimulantes aure can-
Psal. 70. tantem: Quoniam non cognoui negotiatio-
14. q. 4. clericos. c. 1. nes, introibo in potentias Domini. Proinde huiusmodi aut ab indignis posthac quæstibus nouerint abstinendum: & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio, vel cupiditate cessandum: aut in quocumque gradu sint positi mox à clericalibus officiis abstinere cogantur: quo-
Luc. 19. 8. niam Domus Dei domus orationis esse debet, & dicitur officina negotiationis, & spelunca potius sit latronum. *Gelas. epist. 1. c. 17. Aquisgr. sub Ludou. c. 93. Iuo par. 13. c. 28. decr. Cæsar. lib. 8. cap. 76.*

Cap. VII.

Si clericus pecuniam dederit, pecuniam ac-
14. q. 4. Nullus. c. 6. cipiat; si speciem, speciem. *Carth. c. 16. G. Carth. iij. c. 16. L. Worm. c. 69. Burch. lib. 2. c. 124. Iuo lib. 3. tit. 13. c. 3. panor. & par. 6. c. 198. & par. 13. c. 9. decr. Ansel. lib. 7. c. 152.*

Cap. VIII.

21. q. 3. c. 3. Placuit, vt Episcopi, & Presbyteri, & diaconi, vel clerici non sint conductores, neque procuratores, neque vlli turpi lucro, vel inhonesto negotio victum quærant; quia respicere
2. Tim. 2 debent, scriptum esse: Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus. *Carth. iij. c. 15. Worm. c. 67. Ansel. lib. 7. c. 151. Burch. lib. 2. c. 151. Iuo par. 6. c. 242.*

Cap. IX.

14. q. 4. c. 5. Canonum statutis firmatum est, vt quicumque in clero esse voluerit, emendi vilius, vel vendendi carius studio non vtatur. Certe, si hæc voluerit exercere, cohibeatur à clero. *Tarrac. c. 2. Burch. lib. 2. c. 122. Iuo par. 6. c. 197. & par. 13. c. 13. decr.*

Cap. X.

14. q. 4. c. 5. Si quis clericus solidum in necessitate præstiterit, hoc de vino, vel frumento accipiat, quod mercãdi caussa tempore statuto decretum est venundari. Cæterum si speciem non habuerit necessariam, ipsum quod dedit, sine vllo augmento recipiat. *Tarrac. cap. 3. Iuo lib. 3. tit. 13. c. 4. panor. & par. 6. c. 369. & par. 13. c. 14. decr.*

Cap. XI.

Item placuit, vt sobrie, & pie, casteque iuxta *Tit. 2.*
Apostolum viuentes fugiamus turpis lucri gratiam. *Forojul. c. 3.*

Cap. XII.

Vt iuxta Apostoli vocem, sacerdotes irre- *1. Tim. 3*
prehensibiles sint, & moribus ornati; & nequaquam turpibus lucris deseruiant, iuxta illud, quod ait scriptura: Nemo militans Deo impli- *2. Tim. 2*
cat se negotiis sæcularibus; vt ei placeat, cui se probauit: & à turpibus lucris, & vsuris non solum ipsi abstineant; verum etiam plebes sibi subditas abstinere instituant. *Cabil. o. sub Carolo cap. 5.*

Cap. XIII.

Imputatur quibusdam fratribus, eo quod auaritiæ caussa hominibus persuadeant, vt abrenunciantes sæculo res suas Ecclesiæ conferant, &c. Episcopi, siue Abbates, qui non in *16. q. 7. c. 42. Statuit. & 20. q. 3. c. vlt.*
fructum animarum, sed in auaritiam, & turpe lucrum inhiantes quoslibet homines illectos circumueniendo totonderunt; & res eorum tali persuasione non solum acceperint, sed potius subripuerunt, pœnitentiæ canonicæ, siue regulari, vt puta turpis lucri sectatores subiaceant. Hi vero, qui vanis promissionibus, vel quibuslibet machinationibus persuasi, mentis inopes effecti, rerum suarum domini esse nescientes comam deposuerint, in eo, quod cœperunt, perseuerare cogantur. Res namque quæ ab illectis, & negligentibus datæ, ab auaris, & cupidis non solum acceptæ, sed raptæ noscuntur, hæredibus reddantur, qui dementia parentum, & auaritia incentorum exheredati esse noscuntur. Si vero nescientibus Episcopis, aut Abbatibus ministri eorum, quilibet videlicet in clero hoc fecisse conuincuntur: Episcopi, & Abbates desidia, illi vero rapacitate, & auaritia iudicentur. Hoc vero, quod quisque Deo iuste, & rationabiliter de rebus suis offert, Ecclesia tenere debet. *Cabilon. sub Carolo c. 6. & 7. vide Magunt. c. 23. Burch. lib. 8. c. 93. Iuo par. 7. c. 111. decr.*

Cap. XIV.

Ministri altaris Domini, vel monachi à ne- *Ne cler. vel mon. c. 1. Greg. ix. & in 1. collect.*
gotiis sæcularibus omnino abstineant. Multa sunt negotia sæcularia, &c. quidquid plus iusto appetit homo; turpe lucrum, munera iniusta accipere, vel etiam dare; pro aliquo sæculari quæstu pretio aliquem conducere; contentiones, & lites, vel rixas amare, &c. pondera iniusta, vel mensuras habere; negotium iniustum exercere, &c. *Magunt. sub Carolo c. 14. Magunt. sub Raban. c. 13. Burch. lib. 8. c. 90. Iuo par. 7. c. 108. dec. Capitul. lib. 7. c. 172. in addit.*

Cap. XV.

Vt nemo sacerdotum, vel monachorum ne- ** quoniã.*
gotiis illicitis se implicet, * quomodo scriptum est: Nemo militans Deo implicat se negotiis *2. Tim. 2*
sæcularibus: Vt turpia lucra, & vsuras minime exerceant; sicut ipsum habet concilium. *Remen. c. 30. & 32.*

CAP. XVI.

Turpis quoque lucri appetitus, ab eo, qui Episcopus futurus est, esse debet alienus; sunt enim multi docentes, quæ non oportet, turpis lucri gratia, qui totas domos subuertunt; & putant quæstum esse pietatem. Melior est autem, iuxta Salomonem, modica acceptio cum iustitia, quam multa genimina cum iniquitate. Et magis eligendum in paupertate nomen bonũ, quam in diuitiis nomen pessimum. Episcopus, qui imitator Apostoli esse cupit, habens victum, & vestitum, his tantum debet esse contentus, &c. Turpis lucri appetitio est, plus de præsentibus, quam de futuris cogitare. *Hieron. in epist. ad Titum apud Aquisgran. c.* 10.

Prou. 16.

1. Ti. 6.

CAP. XVII.

1. Re. 12. Auaritiam in sacerdote vitandã & Samuel docet, nihil cuiquam eripuisse se coram populo probans: & Apostolorum paupertas, qui refrigeria sumptuum à fratribus accipiebant; & præter victum, atque vestitum nihil se aliud nec habere, nec velle gloriabantur. Quam ad Timotheum auaritiam, ad Titum turpis lucri cupiditatem apertissime notat. *Hieronym. in epist. ad Oceanum apud Aquisgr. c.* 11.

1. Tim. 3. Tit. 1.

CAP. XVIII.

Comperimus nonnullos presbyteros, & monachos desertores ordinis sui, quod non sine magno animi mœrore prosequimur, adeo villicationes, & negotiationes, diuersaque turpia lucra spectare, vt illud videatur completum, quod dicitur. Et erit sicut populus, sic sacerdos. Quod & leges diuinæ, & iura canonica condemnant: quantumque etiam id religioni Christianæ contrarium sit, manifestum est. Quod vero ab huiusmodi illicito actu vterque ordo & sacerdotalis, & monasticus se cohibere debeat, subter breuiter collecta testimonia declarant: ait namque Dominus in Euangelio: Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei. Et Paulus, Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus; vt ei placeat cui se probauit. *Paris. sub Ludou. & Loth. lib. 1. c.* 28.

Isai. 24. a. Osea. 4. b.

Luc. 9. g. 2. Ti. 2.

CAP. XIX.

De illis presbyteris, qui contra statuta canonum villici fiunt, tabernas ingrediuntur, turpia lucra sectantur, & diuersissimis modis vsuris inseruiunt, &c. obseruandum iudicauimus, vt ab hinc districte, seueriterque coerceantur, ne per eorum illicitam, & indecentem actionem & ministerium sacerdotale vituperetur; & quibus debuerant esse in exemplum, deueniant in scandalum. *Aquisgr. ij. sub Ludo. par. 3 c.* 8.

CAP. XX.

Auditur, quod monachi spreta humilitate ornamentis operam impendant; & nequaquam contenti communibus rebus, propriis, & lucris turpibus inseruiant: quod vitium, tamquam pessimum cancer, ne vltra proserpat, radicitus euellendum est. *Trosle. c.* 3.

De furto & rapina, maxime rerum Ecclesiæ. Tit. IX.

Vide lib. xv. tit. xxij. & xxxiij. lib. xxxv. tit. ix. par. ij.

CAPVT I.

Scripsi vobis in epistula, ne commisceamini fornicariis, non vtique fornicariis huius mundi, aut auaris, aut rapacibus, aut idolis seruientibus; alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis, non commisceri. Si is, qui frater nominatur, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax: cum huiusmodi nec cibum sumere, &c. *Paul. 1. ad Corin. c. 5. num.* 10. *Pius epist.* 2. *in med.*

CAP. II.

Nolite errare: neque fornicarij, &c. neque fures, neque auari, &c. neque rapaces regnum Dei possidebunt. *eod. 1. ad Cor. c. 6. num.* 9.

CAP. III.

Excommunicationis pœnæ subdantur, qui Romanos, aut alios Christianos pro negotiatione, vel aliis caussis honestis nauigio vectos, aut capere, aut spoliare præsumunt. *Alex. iij. in conc. Later. c.* 24. De rapt. c. 3. Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 1. collat.

CAP. IV.

Homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, &c. nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium erunt admittendi. *Felix ij. in synod. Rom. epist. 1. c.* 15.

CAP. V.

Vbicumque presbyter, vel monachus, vel peregrinus, vel res eorum captæ fuerint, statim excommunicetur receptum vnde factum, vel quo ductum fuerit. *Greg. vij. in conc. Rom. anno incer. c.* 15.

CAP. VI.

Fures, & horum similes excommunicentur. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incer. c.* 16.

CAP. VII.

Ne aliquis laicus alterius sibi hæreditates vsurpet. *Vrban. ij. in conc. Claramon. c.* 21.

CAP. VIII.

Quicumque bona eorum, qui ad Hierosolymam proficiscuntur, distrahere, vel auferre, quãdiu in via illa morãtur, præsumpserint, excõmunicationis vltione plectantur. *Calist. ij. in conc. Rom. c.* 11.

CAP. IX.

Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, in adulterio, periurio, furto deprehensus deponatur, non etiam excommunicetur. *Apost. 24 G. 25. L.* Dist. 81. c. 15. presbyter.

CAP. X.

Qui abstulerit aliquid patri, vel matri, dicitque hoc peccatum non esse, homicidæ particeps est, &c. Qui Christi pecunias, & Ecclesiæ rapit homicida est, atque homicida ante conspectum iusti iudicis esse deputabitur. Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem operatur, &c. *Anacl. epist. 1. ante fin. Lucius epist. vnic. c. 6. Tribur. c. 7. Trosle. c. 4. Burchar. lib. 11. c. 18. Iuo par. 14. c. 88. decr.* 12. q. 1. c. 6. 17. q. 4. c. 18.

CAP. XI.

Similiter de raptoribus, vel eis, qui seniores impetunt, fieri censemus. Hos ergo sæculi leges interficiunt: sed nos misericordia præeunte, sub infamiæ nota ad pœnitentiam recipimus. Ipsam quoque infamiam, qua sunt aspersi, delere non possumus, sed animas eorum per pœnitentiam publicam, & Ecclesiæ satisfactionem sanare cupimus: quia manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda. *Callist. epist. 2. in med.*

CAP. XII.

11. q. 2. c. 7. & 10. Est in antiquis Ecclesiæ statutis decretum, vt qui aliena inuadit, non exeat impunitus; sed cum multiplicatione omnia restituat. Vnde & *Luc. 19.* in Euangelio scriptum est: Quod si aliquid defraudaui, reddo quadruplum. Et in legibus sæculi cautum habetur: Qui rem subripit alienam, illi, cuius res direpta est, in decuplum, quæ sublata sunt, restituat. Et in lege diuina *Deut. 27.* legitur: Maledictus omnis, qui transfert terminos proximi sui. Et dicet omnis populus, Amen. Talia ergo non præsumantur absque vltione; nec exerceantur absque sua damnatione. *Euseb. epist. 2 in fin. Ioan. 1. epi. 1. in med. Burch. lib. 11. c. 25. & 27. Iuo par. 3. c. 149. & par. 5. c. 249. & par. 13. c. 1. & 37. Ansel. lib. 5. c. 41.*

CAP. XIII.

5. q. 4. constituimus. c. 9. Firmantes cana patrum statuta, statuimus iterum cum omnibus, qui nobiscum sunt, Episcopis, sicut dudum decretum reperimus, vt homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, &c. nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium sint admittendi; quia infames sunt, & iuste repellendi; quia funesta est vox eorũ; vocem enim funestam in omnibus interdici potius, quam audiri oportet. *Euseb. ep. 3. in princ. Hadria. ad Episc. Medrom. c. 63. Burch. lib. 16. c. 4. Ansel. lib. 3. c. 19. Iuo par. 10. c. 37. decr.*

CAP. XIV.

14. q. 6. c. 3. si qui. Patrocinia Ecclesiastica sub tanto moderamine debetis impendere; quatenus si qui in furtis publicis implicati sunt, à nobis non videantur iniuste defendi; ne opinionem male agentiũ ex indiscretæ defensionis ausu in nos vllo modo transferamus: sed quantum decet Ecclesiam, admonendo, verbum intercessionis adhibendo, quibus modis vales, succurrite: vt & illis opinionem sanctæ Ecclesiæ non inquinetis. *Greg. l. 7. indict. 2. ep. 24. Rom. Defensori.*

CAP. XV.

Circa fures animalium, si non misericordia, saltem legum edicta seruentur. Similiter de iis, qui virum, aut fœminam rapuerint, permittimus. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 31. 32.*

CAP. XVI.

Si quis clericus furtum, aut falsitatem admiserit, quia capitalia etiam ipsa sunt crimina, communione concessa, ab ordine degradetur. *Aurel. iy. c. 8.*

CAP. XVII.

Seruis Ecclesiæ, vel sacerdotum prædas, vel captiuitates exercere non liceat: quia iustum est, vt quorum domini redemptionis debent præstare suffragium, per seruorum suorum excessum disciplina Ecclesiastica non maculetur. *Aurel. iv. c. 23.*

CAP. XVIII.

Si quicumque iudex clericum absque caussa criminali, id est, homicidio, furto, aut maleficio iniuria afficere, aut custodiæ deputare præsumpserit, quamdiu Episcopo loci illius visum fuerit, ab Ecclesię liminibus arceatur. *Matiscon. cap. 7.*

CAP. XIX.

Ex interpellatione quorundã cognouimus, quod calcatis canonibus, & legibus hos, qui lateri Regis adhærent, vel aliquos, qui potentia sæculari inflantur, res alienas competere, & nullis exertis actionibus, aut conditionibus prærogatis, miseros non solum de agris, sed etiam de domibus propriis exultare, &c. Decernimus, vt deinceps huiusmodi licentiam quisquam non habeat, &c. Illi autem, qui contra dispositum non solum nostrum, sed etiam antiquorum patrum, & Regum venire temptauerint processu anathematis vltione plectantur. *Matisc. ij. c. 14.*

CAP. XX.

Si monachus in monasterio adulterium cõmiserit; aut peculiare habere præsumpserit, aut furtum fecerit; & hoc Abbas per se non emendauerit, aut Episcopo, aut Archidiacono non intimauerit, ad pœnitentiam agendam in alio monasterio retrudatur. *Autis. c. 23.*

CAP. XXI.

Nullus ante audientiam res quorumlibet inuadere, aut auferre præsumat: quod qui fecerit, vt necator pauperum habeatur. *Cabil. c. 6.*

CAP. XXII.

Si sacerdotes per se, seu per quoslibet aliena diripiunt, peruasa, vel præsumpta resarciant; & pro excessu religioni contrario duarum hebdomadarum excommunicatione plectendi sunt. *Tolet. xi. c. 5.*

CAP. XXIII.

Petimus tandem, vt ordo Ecclesiasticus, in quibuscumq; ei fuerit necesse, rigorem salutis humanæ exercere, per potestatem vestram, & per ministrorum dominationis vestræ secundum antiquam consuetudinem suum vigorẽ recipiat, &c. atque consilio sacerdotali vestra sublimitas, & quisq; in quolibet statu, vel ordine de rapinis, & ceteris, quæ discordiæ malo acciderunt præteritis erroribus, pœnitudinem gerat, & Domini reconciliationem expostulet, &c. *Conc. Holonien. c. 12. apud syno. Molden.*

CAP. XXIV.

Apostolus Paulus dixit, quia rapaces regnũ Dei non possidebunt. Et diues purpuratus non *1. Cor. 6.* propterea ardet in inferno, quod Saluator eũ *Luc. 16.* referat crudeliter aliena rapuisse, sed misericorditer propria indigenti non tribuisse. Vnde existimate, quanta pœna cruciabitur, qui aliena diripit; si in inferno igne damnatur, qui petenti propria denegauit. *Synod. Tullen. in epi. ad Rother. & alios.*

Cap. XXV.

Vt raptores, & adulteri, vel rapaces, qui ſicut 1.Cor.6. ait Apoſtolus, regnum Dei non cõſequentur; cum quibus etiam, ſicut ipſe præcipit, nec ci- Rom.13. b. bus ſumendus eſt, cenſura, & ſeueritate Principum, qui nõ ſine cauſſa gladium portant, inſequantur, quoadusq; ſacerdotũ iudicio publice Eccleſiaſticæ ſubdantur diſciplinæ. *Tulien. par. vlt. c. vlt.*

Cap. XXVI.

Quia hactenus indiligenter eſt actũ, amodo omni conamine omnes ſtudere volumus, quo penitus à noſtro regno rapina eliminetur; & pauperũ voces, vſque nunc Domini Sabaoth aures pulſantes querimoniis, incipiant ſuo creatori laudes rependere pro vbiq; pace, & quiete conceſſa nobis à gentibus. *Syn. Ticinen. in edicto Ludou. ij. Imper.*

Cap. XXVII.

Vnuſquiſque Epiſcopus in ſua parochia, & Miſſi in illorũ miſſaticis, & Comites in illorũ comitatibus cum maximo ſtudio, & ſumma diligentia curam habeant, vt quicũq; raptores, & prędatores, vbi ſunt, cuiuſcumque homines ſint, ad rationẽ deducantur: & ſecundũ legem, quæ ibi malefacta habẽt, emendẽt, aut ſoluant ſecundũ legale placitũ; aut per indulgentiam ſibi impetrent perdonari. Et Epiſcopi ſecundum qualitatem, & quantitatem peccatorum abſq; acceptione perſonarum rapacibus, & his ſimilibus vitiis nominatis, & conuictis pœnitentiæ leges iniungant. *Piſten. cap. 2.*

Cap. XXVIII.

Communi placito conſtituimus, vt qui iſtas deprædationes, & alia male facta criminaliter, & publice fecerunt, vt inde apud Dominum, & apud eos, quibus malefecerunt, ſe pacificẽt. Et quiſquis hoc non fecerit, bannum noſtrum dupliciter cõponat, &c. Et qui poſt iſtud bannum per conſenſum omnium factum illa emẽdare, ſicut illis ſpatium dedimus, noluerint; & omnia, quæ commiſerunt, legaliter componere compellantur; & per publicam pœnitentiã ſecundum ſacros canones, Deo, & Eccleſiæ, in quam peccauerunt, ſatisfaciant; alioquin excommunicentur. *Piſten. cap. 3.*

Cap. XXIX.

Si quis intra regnum rapinam fecerit, aut cuipiam noſtro fideli, eiuſq; homini vi aliquid abſtulerit, in triplo, cui aliquid abſtulerit, legibus componat; & inſuper bannum noſtrum, id eſt, lx. ſolidos nobis perſoluat: poſtmodum vero ante nos à Comite adducatur; vt in baſtonico, vel in alio carcere truſus, vſq; dum nobis placuerit, pœnas luat. Nam ſi publice actum fuerit, publicam inde agat pœnitentiam: quo- 1.Cor.6. niam raptores, vt ait Apoſtolus, niſi veram egerint pœnitentiam, regnum Dei non poſſidebunt. *Piſten. cap. 4. ex Capitul.*

Cap. XXX.

2. q. 5. c. vlt. Si Epiſcopo, aut presbytero cauſſa criminalis, hoc eſt, homicidiũ, adulteriũ, furtũ, & maleficiũ imputatum fuerit, in ſingulis miſſam celebrare, & ſecretam publice dicere, & communicare debet, & de ſingulis ſibi impoſitis innocentẽ reddere. Quod ſi non fecerit, quinquennio à liminibus Eccleſiæ extraneus habeatur. *Vormat. c. 10. Burch. lib. 2. c. 199. In opar. 6. c. 272. decr.*

Cap. XXXI.

Franco venerabilis Tungrenſis ſedis Epiſcopus cura paſtorali permotus ſuggeſſit, ſanctam Dei Eccleſiam à ſchiſmaticis, & raptoribus grauiter vexari. Cuius ſuggeſtioni valde condolentes decreuimus, eos, qui tam pertinaci ſtimulo irretiti ſunt, vt ea mala ſanctæ matri Eccleſiæ inferrent, aut ſtatuto tempore pia cõſideratione illorum ſaluti conſulentes, videlicet vt in feſtiuitate S. Ioannis Baptiſtæ octauo kalen. Iulij in Foroiulij, quando iterum, Deo annuente, ſynodus celebranda erit, pœnitentiæ, & emendationi ſecundum priſcorum ſtatuta patrum, ſe ſubmittant: aut ſi inſtigante diabolo, cuius inſtinctu ad tam nefandum peruenerunt flagitium, hoc cõtempſerint; perpetuo, & irreuocabili eos anathemate feriendos eſſe decernimus. Eos vero, qui crebra admonitione, & diuturna conuenti ſunt, vt reſipiſcerent, & ad pœnitentiæ remedia confugerent, more canum ad vomitum rapacitatis abſque Dei reſpectu reuerſi ſunt, ſtatuimus ſine dilatione gladio anathematis eſſe puniendos. *Colonienſe ſub Carolo iij. cap. 2.*

Cap. XXXII.

Si quis de potentibus clericum, aut quemli- 24. q. 3. c. 21.
bet pauperem, aut religioſum expoliauerit, & mandauerit eum ad ſe venire Epiſcopus, vt audiatur, & is contempſerit; mox inuicẽ ſcripta percurrant per omnes prouinciæ Epiſcopos, & quoſcumq, adire potuerint, vt excõmunicatus habeatur ipſe, donec obediat, & reddat aliena. *Tolet. i. c. 11.* Talium enim ſcelerum patratoribus, ſicut in capitularibus glorioſiſſimorum Imperatorum Caroli, & Ludouici continetur, niſi poſt puram & publicam pœnitentiam, & per Eccleſiæ ſatisfactionem, & per impoſitionem manus Epiſcoporum, nec viuis, nec mortuis communicare debemus. *Colonien. ſub Carolo iij. c. 3. Anſel. lib. 7. c. 164.*

Cap. XXXIII.

Non ceſſemus ad Deum clamare, ipſoſq; ſacrilegos monere, vt per confeſſionem, & emẽdationem reatus ſui dent gloriã Deo: & quoniam, vt ſanctus ait Iob, dedit eis Deus locum Iob. 24. d.
pœnitẽtiæ; videant Epiſcopi, ne abutantur eo in ſuperbia. Ideo deniq; tales diuina diſpenſatio in iniquitate tolerat, vt ab iniquitate compeſcat. Sed ſi accepta pœnitentia poſt tẽpora diuertunt ad culpam, & ſecundum duritiam ſuam, & cor impœnitens theſaurizant ſibi irã in die iræ, diſtrictus in vltimis iudex impenſa argumenta miſericordiæ conuertet ad pœnã. *Troſlei. cap. 4. poſt prin.*

Cap. XXXIV.

Eſurienti non dare panẽ damnabile eſt, ipſo Mat. 25.
Domino in extremo iudicio dicturo: Eſuriui, & nõ dediſtis mihi mãducare, &c. Quibus ſubiungit, Ite maledicti in ignem æternũ, qui pa-

ratus est diabolo, & Angelis eius. Hinc est colligendum, qua damnatione plectendi sint, qui aliena diripiunt, si tali animaduersione feriūtur, qui sua indiscrete, & immisericorditer tenuerunt. Quam multiplex autem sit rapina, & quot modis agatur, Iob breuiter enumerat,
Iob. 24. a. inquiens: Alij terminos transtuleruntidiripuerunt greges; asinos pupillorum abegerunt; abstulerunt pro pignore bouem viduæ; subuerterunt pauperū viam; oppresserunt mansuetos terræ; agrum non suum demetunt, & vineam eius, quē vi oppresserunt, vindemiāt: nudos dimittunt homines vestimenta tollentes, quibus non est operimentū in frigore, &c. Audiant raptores, quid de eis vas electionis Paulus, qui ad tertium cęlum raptus est, dicit:
1. Cor. 6. b. Neq; rapaces regnum Dei possidebūt. Non ergo raptor, non prædo pauperum regnum Dei possidebit, nisi perfectam egerit pœnitentiā, & iniuste sublata reddiderit. Sunt enim quidam, qui pœnitere quidem volunt, sed res reddere nolunt: pessimum quidem hominū genus, cui pœnitendi medicina omnino non prodest, si enim res rapta, cum reddi possit, non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur. Ij enim, vt dicit S. Augustinus, scelus sibi cupiunt relaxari, & id, propter quod scelus admissum est, possidere. Nō ergo remittetur rapina peccati, nisi restituatur ablatum. Sciat ergo vnusquisq; raptor, non sibi dimitti rapinæ peccatum, nisi cū potest, id, quod rapuit, restituat; plerūq; enim qui aufert, amittit, siue alios patiendo malos, siue ipse male viuendo, nec habet vnde restituat, &c. Sane statuta Ecclesiæ antiquæ præcipiunt eorum, qui paupetes opprimunt, dona à sacerdotibus esse refutanda: & merito, cum sint apud Dominū abominabilia, testante su-
Eccl. 34. per hoc scriptura: Qui offert, inquit, sacrificiū de substantia pauperis, quasi qui victimat filiū in conspectu patris. De iudicibus quoque, & potētibus, qui pauperes opprimunt, in libro vi. Capitularium, cap. 418. sic continetur: Vt iudices, & potentes, qui pauperes opprimunt, si admoniti à Pontifice suo se nō emendauerint, excommunicentur. Et ipsi quidem, nisi condignam de talibus gesserint pœnitentiam, sicut
1. Cor. 6. beatus testatur Paulus Apostolus, regnum Dei non possidebunt. Cęterum regalis potestas tales punire debet secundum antiquorum Regū sanctiones de his prolatas, qui infra regnum rapinam fecerint, vel apud quem scelus agnoscitur, & pars rapinæ inuenta fuerit, &c. *Trostei. c. 7. v. Capitul. lib. 6. c. 354. de aliis pœnis corporalibus.*

Cap. XXXV.

Illa cohibenda omnibus modis sunt, quæ contra ius sunt humanæ societatis; sicut sunt furta, & execrabiles rapinæ, calūniæ, oppressiones, inuasiones, quæ prius reddēda, postea sunt remedio conscientiæ corrigenda. *Trostei. c. 15.*

Cap. XXXVI.

Non solum prædari fugiendum, horrendūque prædicatur; sed plura concupiscere, & aliena propter turpe lucrum attingere: & quicumq; est eiusmodi, is est à Dei Ecclesia abdicatus. *Greg. Thaumaturg. cap. 2.*

Cap. XXXVII.

Eos, qui alienas domos inuadere ausi fuerint, si accusati quidem cōuicti fuerint, nec auditione dignos existimare: sin autem se ipsos enunciarint, & reddiderint, in eorū; qui conuertuntur, ordinem substerni. *Greg. Thaumat. c. 8.*

Cap. XXXVIII.

Eos, qui in campo aliquid inuenerunt, vel in suis ædibus à barbaris relictū, si accusati quidem conuicti fuerunt, sint similiter in iis, qui substernuntur. Sin autem seipsos enunciauerint, & reddiderint, etiam precibus digni habeantur. *Greg. Thaumaturg. cap. 9.*

Cap. XXXIX.

Qui furatus est, si ex se quidem pœnitentia motus se ipsum accusauerit, anno à sola sacramentorum cōmunione arcebitur. Sin autē cōuictus fuerit, duobus annis tempus illi ad substrationem diuidetur, & cōsistentiam; & tunc cōmunione dignus habeatur. *Basil. ad Amphi. c. 61.*

Cap. XL.

Diuiditur furtum in latrociniū, seu deprædationem, & murorum effossionē. Idem autē vtrisq; est institutum, videlicet aliena auferre: in animo autē ipsorū magna est inter se differentia, latro enim etiam homicidium ad id, quod studet assequi, assumit, ad id paratus, & armis, & copiis, & opportunitate loci: adeo vt is homicidarū iudicio subiiciatur, si per pœnitentiā ad Dei Ecclesiam reuersus fuerit. Qui autem latenti ablatione sibi alienum vsurpet: deinde per enunciationem peccatum suum sacerdoti aperuerit, vitij studio in contrarium mutato, ægritudinem curabit: dico autem largiendo, quæ habet, pauperibus: vt dum, quæ habet, profundit, se ab auaritiæ morbo liberū aperte ostendat. Sin autem nihil aliud, prærer quam solum corpus habeat, iubet Apostolus Ephes. 4. per laborem corporalē ei morbo mederi. Dictionis autem ita habet contextus. Qui furatur, nō amplius furetur; sed potius laboret bonum operans, vt possit ei largiri, qui indiget. *Greg. Nyssen. ad Letoium cap. 6.*

Cap. XLI.

Sacrilegium, in antiqua quidem scriptura, ne cędis quidem condemnatione visum est tolerabilius. Similiter enim qui cædis conuictus erat, & qui res Deo dedicatas abstulerat, lapidationis supplicium subibat. In Ecclesiastica autem cōsuetudine de pœnæ grauitate nescio quomodo aliquid detractū, & eo lenitatis descensum est, vt illius morbi existimetur tolerabilius piaculū, in minori enim tempore, quam adulterium, ij à patrū traditione pœnam susceperunt. Vbiq; antē hoc in supplicij genere ante omnia videndū est, qualis sit eius, cui medela adhibetur, affectio; & non existimare tēpus ad medelam sufficere, quænam enim fuerit ex tempore medicina? sed potius, qui sibi per conuersionem medetur animum, & instituū. *Grego. Nyssen. ad Letoium c. 8.*

De iis, qui res naufragorum diripiunt. Tit. X.

CAPVT I.

De rapt. c. 3. apud Greg. ix. & in 1. coll. ILli, qui Christianos naufragium facientes, quibus secundum regulam fidei auxilio esse tenentur, damnanda cupiditate rebus suis spoliare præsumunt, nisi ablata reddiderint, excommunicationi se nouerint subiacere. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 24.*

CAP. II.

Quoniam Dei iudicio nonnullos naufragio perire cognoscimus, & eos quasi legali iam iure, Diabolico immo instinctu ab his, quibus misericorditer subleuari, & consolari deberent, deprædari conspicimus: statuimus, & sub anathematis vinculo, vt à prædecessoribus nostris statutum est, iubemus: vt quicumque naufragum quemlibet, aut bona illius, inuenerit, tam eum, quam omnia sua dimittat. *Greg. vij. in conc. Rom. anni 5.*

CAP. III.

Quicumque res naufragorum diripiunt, vt raptores, & fratrum necatores ab Ecclesiæ liminibus excludantur. *Paschal. ij. in conc. incerto, cap. 9.*

De piratis. Tit. XI.

CAPVT I.

De Iudæis, & Saracen. c. 6. apud Greg. ix. & in 1. coll. SVnt, qui pro sua cupiditate in galeis, & piraticis saracenorum nauibus regimen, & curam gubernationis exercent. Tales igitur à communione Ecclesiæ præcisos, & excommunicationi pro sua iniquitate subiectos, & terũ suarum per sæculi principes Catholicos, & consules ciuitatum priuatione mulctari, & capientium seruos, si capti fuerint, fore censemus. *Alex. iij. in conc. gen. Later. cap. 24.*

CAP. II.

Quia cursarij, & piratæ nimium impediunt subsidium terræ sanctæ, capiendo, & expoliando transeuntes ad illam, & redeuntes ab ipsa: nos speciales adiutores, & fautores eorum excommunicationis vinculo innodamus: sub interminatione anathematis inhibẽtes, ne quis cum eis scienter communicet aliquo venditionis, vel emptionis contractu: & iniungentes rectoribus ciuitatum, & locorum suorum, vt eos ab hac iniquitate reuocent, & compescant; alioquin quia nolle perturbare peruersos, nihil aliud est, quam fouere, nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare, in personas, & terras eorum, per Ecclesiarum Prælatos seueritatem Ecclesiasticam volumus, & præcipimus exerceri. *Innocen. iij. in concil. generali Lateranen. cap. vlt.*

De iis, qui nummos adulterant. Tit. XII.

CAPVT I.

QVicumque monetam falsam se sciente fecerit, aut studiose expenderit; tamquam maledictus, & pauperum virorum oppressor, nec non & ciuitatis turbatot à fidelium consortio separetur. *Callist. ij. in concil. Roma. cap. 16.*

De eo, qui sepulchra violauit. Tit. XIII.

CAPVT I.

CLericus in demoliendis sepulchris deprehensus, à clericatus ordine submotus, pœnitentiæ triennio deputetur. *Toletan. iv. cap. 45.*

CAP. II.

Qui sepulchra effodit vndecim annis carebit communione. *Basil. ad Amphiloch. c. 65.*

CAP. III.

Sepulchrorum effossio, ipsa quoque diuiditur in id, quod veniam meretur, & id, quod non meretur. Si enim mortuorum parcens religioni, & tectum corpus intra tum relinquẽs, vt nec soli ostendatur turpitudo corporis, lapidibus aliquot ex iis, qui ante sepulchrum proiecti sunt, ad aliquod opus construendum vsus est, ne hoc quidem est laudabile, sed vt esset dignum venia, effecit consuetudo, quando ad aliquid melius, & reipublicæ vtilius materia traducta sit: sed carnis in terram redactę puluerem perscrutari, & ossa mouere, spe aliquem ex defossis lucrifaciendi ornatum, id eorum iudicio condemnatum est, quo simplex fornicatio, quemadmodum in præcedente oratione diuisio facta est, considerante scilicet œconomo, seu dispensatore ex ipsa vita eius, cui medela adhibetur, medicinam, vt spatium à canonibus præstitutum possit contrahere. *Gregor. Nyssen. epist. canonica ad Letoium. cap. 7.*

De crimine falsi. Tit. XIV.

CAPVT I.

MOx examinantur falsi testes, qui contra Ignatium iurauerant, & cum præscripta à synodo satisfactione pœnitentiæ recepti sunt ad communionem Ecclesiæ, sic recepti sunt, & cæteri, qui defecerunt ad Photium deserto legitimo Antistite Ignatio. *Syn.*

viij. gen. sub Hadr. ij. actio. ix. ante finem.

Cap. II.

De rescr. c. 8. ap. Greg. ix. & in 4. coll. c. 5. Si quis super aliqua quæstione de cætero sine mandato speciali Domini, litteras Apostolicas impetrare præsumpserit, & litteræ illæ non valeant, & ipse tamquam falsarius puniatur: nisi forte de illis personis extiterit, de quibus non debet exigi de iure mandatum. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 37.*

Cap. III.

Homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium erunt admittendi. *Felix. iij. in synod. Rom. epist. 1. cap. 15.*

Cap. IV.

Bonorum opera inter cætera semina, ac negotia sunt: toris intimi cordis visceribus Deū diligere, &c. non occidere, non adulterari, nō furtum facere, non concupiscere, non falsū testimonium dicere, &c. dolum corde non tenere, nec pacem falsam dare, &c. *Petrus Apost. apud Clem. epist. 1. ante fin. Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. 21.*

Cap. V.

Hæretici omnes, & suspecti, &c. & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, nullatenus ad accusationem sunt admittendi. *Eutych. epist. 2. in med.*

Cap. VI.

Statuimus, &c. vt homicidæ, malefici, &
3. q. 5. c. 9. qui raptum fecerunt, vel falsum testimonium dixerunt, nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium sint admittendi. *Euseb. epist. 3. in princ. Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 63. Burch. lib. 16. cap. 4. Iuo par. 10. cap. 4. cap. 37. decr.*

Cap. VII.

Accusatores, & iudices non iidem sint, sed
4. q. 4. c. 1. per se accusatores, per se iudices, per se testes, per se accusati, vnusquisque in suo ordinabiliter ordine, &c. De quibus omnibus vera semper fiat æquitas; quatenus accusationis, & iudicij, ac testimonij mercedem per veritatem gestorum consequi valeat, scriptum est enim: Abominatur Dominus labia mendacia, & te-
Eccl. 12. stem fallacem proferentem mendacia, & seminantem inter fratres scandala, atque litigia, &c. *Damas. epist. 3. ante med. Burchard. lib. 16. cap. 31. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 26. panor. & par. 6. cap. 337. decr.*

Cap. VIII.

Si quis Episcopum, aut presbyterum, aut diaconem falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei esse communionem. *Hadrian. ad Episcop. Mediom. cap. 58. Eliber. c. 75.*

Cap. IX.

Requirendum à nobis dicitis, quid de eo iudicandum sit, qui quemlibet falso criminatus fuerit, & postmodum accusator fallax apparuerit. De hoc quamuis venerandæ leges abunde, quod iustū est, innuant; nos tamen potius cum Apostolo vos ad misericordiæ visce- *Col. 3.*
ra, quam se Deum super sacrificium velle restatur, semper conuenit exhortari. *Nicol. ad consulta Bulgar. cap. 84.*

Cap. X.

Falsus testis, prout crimen est, abstinebit, si tamen non fuerit mortis, quod obiecit, & si *De crimine fal.*
probauerit: quod diu tacuerit, biennij tempo- *sic. 1. in*
re abstinebit. Si autem non probauerit in con- *collect. 1.*
uentu clericorum, placuit per quinquennium abstinere. *Elib. c. 74. Burch. lib. 16. c. 19.*

Cap. IX.

De iis, qui falso accusant fratres suos, placuit eos, vsque ad exitum non communicare sed falsum testem iuxta scripturam impunitū *Prou. 19.*
non licere esse. *Arel. i. cap. 14.*

Cap. XII.

Nisi digna satisfactione pœnituerint, qui falsa fratribus capitalia obiecisse conuicti *3. q. 10. c.*
fuerint, vsque ad exitum non communicent, *2. Eos,*
sicut magna synodus ante constituit. *Arel. ij. c. 25. Capitul. lib. 6. c. 241.* ** capitula*

Cap. XIII.

Homicidas, & falsos testes à communione Ecclesiastica submouendos, nisi pœnitentiæ sa- *24. q. 3.*
tisfactione crimina diluerint. *Agath. c. 37. Venet. c. 1. Magunt. sub Rabana cap. 22. Raban. cap.* *c. tiaque 20.*
13. de pœnit. Burch. lib. 6. c. 29. Iuo par. 10. c. 38. & 158. decr.

Cap. XIV.

Si Episcopus, presbyter, aut diaconus capi- *Dist. 50.*
tale crimen commiserit, aut chartam falsa- *c. 7.*
uerit, aut testimonium falsum dixerit; ab officij honore depositus in monasterium retrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat. *Agat. c. 50.*

Cap. XV.

Si quis clericus in falso testimonio conuictus fuerit, reus capitalis criminis censeatur. *Epaon. ca. 13.*

Cap. XVI.

Si quis clericus furtum, aut falsitatem admiserit, quia capitalia etiam ipsa sunt crimina, communione concessa, ab ordine degradetur. *Aurel. ij. c. 8.*

Cap. XVII.

Si quis conuictus fuerit alios ad falsum testimonium, vel periurium attraxisse, aut quacumque corruptione sollicitasse: ipse quidem vsque ad exitum non communicet; hi vero, qui ei in periurio consensisse probantur, post ab omni sunt testimonio prohibendi, & secundum legem infamia notabuntur. *Matiscon. ca. 17.*

Cap. XVIII.

Dum sanctus Spiritus humano generi statuat omnibus modis mendacium præcauere, dicente Salomone: Noli amare mendacium *Eccles. 7*
aduersus fratrem tuum, neque amico similiter facias: & iterum: Os, quod mentitur, occidit *Sap. 1*
animam, plerique sacerdotum, qui prædicatores veritatis existere debuerunt, &c. ita prępediente delicto, atque sauciati inimicitiæ do-

lo, non solum hominibus fallaciter loqui minime pertimescunt; sed & in sanctis basilicis supra altare Domini, coram Deo id nequaquam perpetrare horrescunt. *Toletan. xvij. cap. 6.*

Cap. XIX.

Falsos presbyteros, & adulteros, vel fornicarios diaconos, & clericos de peculijs ecclesiarum abstulimus, & degradauimus, & ad poenitentiam coegimus. *Fran. syn.*

Cap. XX.

Decreuimus, vt laici homines legitime viuant, &c. & falsa testimonia non dicant. *Suessionen. sub Pipino.*

Cap. XXI.

Vt comites, iudices, seu reliquus populus obedientes sint Episcopo, & inuicem consentiant ad iustitias faciendas, & munera pro iudicio non recipiant, nec falsos testes; ne per hoc peruertant iudicia iustorum, &c. *Arelat. sub Carolo c. 13.*

Cap. XXII.

Summopere admonendi sunt comites, & iudices, ne viles, & indignas personas coram se permittant ad testimonium accedere: quoniam multi sunt, qui peierare pro nihilo putant, in tantum, vt pro vnius diei satietate, aut pro quolibet paruo pretio ad iuramentum conduci possint, animasque suas periurio perdere minime formident. Quamobrem tales nequaquã ad quodlibet testimonium admittendi sunt. Et hoc notandum, quod non solum qui peierant, sed etiam qui periurio consentiunt † similiter plectendi sunt damnatione. *Turonen. sub Carolo ca. 24. Inopar. 16. ca. 337. decr.* († simili.)

Cap. XXIII.

Episcopi consentientes sint comitibus, & iudicibus ad iustitias faciendas; & vt nullatenus per aliquorum mendacium, vel falsum testimonium, neque per periurium, aut per praemium lex iusta in aliquo deprauetur. *Magunt. sub Carolo c. 8. Magunt. sub Raban. c. 7. Burc. li. 15. cap. 4.*

Cap. XXIV.

Sciat se quisquis hoc perpetrauerit (*falsi testimonij crimen*) aut tali poenitentia purgandum, vt superius dictum est de periurio; aut tali damnatione, & excommunicatione damnandum, sicut superius insertum est. Dicendumq; est illis, vt à falso etiam testimonio abstineant, & hoc grauissimum scelus esse, & ab ipso Domino in monte Sinai prohibitum, dicente eo-
Exo. 20. dem Domino: Non falsum testimonium di-
Deut. 5. xeris: siue, Testis falsus non erit impunitus. *Theodul. ad presbyt. Aurel. c. 27.*

Vide lib. v. tit. xxvi. de falsis conciliis, aut veris corruptis & de falsis, aut corruptis decretis Pontificum Romanorum.

De Detractoribus. Tit. XV.

CAPVT I.

Deponentes omnem malitiam, & omnem dolum, & simulationes, & inuidias, & omnes detractiones, sicut modo geniti infantes rationabiles, sine dolo lac concupiscite. *Petrus. ep. 1. c. 2. num. 2.*

Cap. II.

Nolite detrahere alterutrum fratres mei. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi, & iudicat legem. *Iacob. ep. 1. c. 4. num. 11. Clem. ep. 2. post med.*

Cap. III.

Homicidiorum tria genera esse dicebat (*Petrus Apostolus*) & poenam eorum parilem fore docebat: sicut enim homicidas interfectores fratrum, ita, & detractores eorum, eosque odientes homicidas esse: quia & qui occidit fratrem suum, & qui odit, & qui detrahit, pariter homicidae esse monstrantur. *Clem. epist. 1. ante fin. Burch. l. 6. c. 28. Inopar. 10. c. 157.* (De poeni. dist. 1. c. 14.)

Cap. IV.

Quotidiana illius (*loquitur de Petro Apostolo*) praedicatio erat, &c. Quantum vnusquisque sapit, & potest, totis internis cordis visceribus Deum diligere, &c. Non esse superbum, non pigrum, non murmuratorem, nec detractorem: quia qui detrahit, non se solum, sed & multos alios occidit. *Clem. ep. 1. ante fin. Theodul. ca. 21.*

Cap. V.

Scimus, quia multum derogatio praeualet, quando derogator creditur fide dignus. Ideo fratres variis detractionibus, & accusationibus non oportet labefactari iudices, & Primates ecclesiae; sed magis Apostolorum, & doctorum regulis informari, ac roborari. *Anaclet. ep. 1. ante finem.*

Cap. VI.

Qui rancida, corda virorum inficit, malitiam inter homines spargit, & qui detrahit fratri suo, homicida est. *Anacl. ep. 1. ante fin.*

Cap. VII.

Si detractores quorumcumque grauiter iudicantur, & in perditionis laqueum cadunt, multò magis laceratores, & detractores, atque accusatores memoratorum Dei famulorum (*Episcoporum*) atque persecutores damnantur, & in barathrum, nisi se correxerint, & per eorum satisfactionem condignam egerint poenitentiam, indubitanter vadunt, & vindicibus flammis exuuntur. *Anacl. ep. 2. ante med.*

Cap. VIII.

Deteriores sunt, qui doctorum vitam, moresque corrumpunt his, qui substantias aliorum, praediaque diripiunt; ipsi enim ea, quae extra nos, licet nostra sint, auferunt: nostri autem detractores, & morum corruptores nostrorum, siue qui aduersus nos armantur, proprie nosipsos decerpunt, &c. Manifestum est; (6. q. 1. c. 15.)

diabolum, qui sicut leo rugiens circuit quærens, quem possit deuorare, cordibus plebium
Pet.5. suadere, vt doctores, atque pastores suos detractionibus accusent, vt plebibus languescentibus, vel male agentibus, non tenentibus pastoribus fræna eorum, lasciuiant, atque in ima ruant. *Anacl. epist. 3. post. med. Burch. lib. 1. c.138. Iuo par.5.c.239.decr. Deusded. par.3. Ansel.l. 3.c.11.*

CAP. IX.

Parcat vnusquisque à laceratione, vel detractione linguæ suæ; caueatque, ne aut linguam, aut aures habeat prurientes, id est, ne, aut aliis deroget, detrahatque quibuscumque, aut alios audiat derogantes, vel detrahentes; custodiatque quisque sermones suos, & sciat, quia quicumque de aliis loquitur, sua sententia iudicabitur. Caueat etiam omnis fidelis, ne derogando, quod in domo cuiuscumque agitur, alia domus per eum cognoscat; sed omnium Christianorum domos, quasi proprias amet. Nemo enim inuito auditori libenter refert, sitque vniuscuiusque studium, non solum oculos castos seruare, sed & linguam. *Anacl. ep. 3. in fin. Anter. ep. vni. in med. vid. D. Hiero. epist. ad Nepotian. apud Aquisgr. c.94.*

CAP. X.

Obediendi, diligendi, & summopere venerandi sunt (*Episcopi*) non detrahendi, vel lacerandi, aut eiiciendi; sed portandi, & amandi,
Luc.10. ipso dicente Domino: Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit. *Euarist. ep.2. post princ. Trosc. c.5.*

CAP. XI.

Omnis qui odit fratrem suum, homicida est,
1. Ioan.3. qui vero diligit eum, in Deo manet, & Deus in eo, &c. Summa iniquitas est fratres detrahere, & accusare, vnde scriptum est: Omnis, qui detrahit fratrem suum, homicida est, & omnis homicida non habet partem, aut hereditatem in regno Dei. *Alexandr. epist. 3. in princ.*

CAP. XII.

De pœn. Nihil prodest homini ieiunare, & orare, &
d.3.c.21. alia religionis bona agere, nisi mens ab ini-
De consec. quitate reuocetur, & ab obtrectationibus lin-
dist. 5. c. gua cohibeatur: vnde ait Prophera: Cohibe
23. linguam tuam à malo, & labia tua ne loquan-
Psal. 33. tur dolum. Diuerte à malo, & fac bonum. Nemo enim bonum faciens, alteri verbo, aut facto nocere vult. *Pius ep. 1 post med.*

CAP. XIII.

Non multum debemus timere opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci; quoniam hoc nobis Dominus iubet per
Esai. 51. c. Esaiam Prophetam dicens: Audite me, qui scitis iudicium, populus meus, in quorum cordibus lex mea est. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne timeatis, &c. Non enim detrahentibus bonum est detrahere: aut palo, secundum vulgarem fabulam, excutere palum. Absit. Non sunt nostra ista; hæc enim auertat diuinitas. *Zephyr. epist. 2. post princ. Fælix ij. epist. 2. post princ.*

CAP XIV.

Caueat vnusquisque ne aut linguam, aut au- *6. q. 1.c.*
res habeat prurientes: id est, ne aut ipse aliis *13.*
detrahat, aut alios audiat detrahentes: Sedens
(*inquit*) aduersus fratrem tuum loquebaris *Psal.49.*
(*detrahendo*,) & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum, &c. Parcant singuli detra- *6. q. 1. c.*
ctioni linguæ, custodiantque sermones suos; *14. ex*
& sciant, quia cuncta, quæ de aliis loquuntur, *merito.*
sua sententia iudicabuntur. Nemo inuito auditori libenter refert. Officij singulorum sit, dilectissimi, non solum oculos castos seruare, sed & linguam. Nec quid in cuiusquam domo agatur, alia domus per vos vnquam nouerit, &c. Non est humilitatis meæ, neque mensuræ, iudicare de cæteris, & de ministris eccle-
siarum sinistrum quippiam dicere [Absit, vt *11. q.3. c.*
quidquam sinistrum de iis loquar, qui Apo- *14.*
stolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt, per quos nos etiam christiani sumus, qui claues regni cælorum habentes, ante iudicij diem iudicant. *Anter. ep. vnic. post med. vid. Hieron. in ep. ad Nepotia. in fin. & ad Heliodor. post med.*

CAP. XV.

Sacerdotes non sunt leuiter tractandi, nec lacerandi, nec temere accusandi, aut repre-
hendendi, nisi à magistris suis, &c. Aposto- *vid. 2. q.*
lica auctoritate iubemus, ne pastorem suum *7 c.15*
oues, quæ ei commissæ fuerant, nisi in fide *Oues*
errauerit, reprehendere audeant: quia facta præpositorum oris gladio ferienda non sunt,
&c. Exemplo Cham filij Noë damnantur, *Gen.9.*
qui patris sui culpas in publicum produnt, aut eos accusare, vel detrahere præsumunt; veluti Cham, qui patris sui Noë pudenda non operuit, sed magis deridenda monstrauit. *Fabia. epist. 2. post med. & in fin. Anacl. epist. 3. post med.*

CAP. XVI.

Monemus, vt omnes à præcipitio, in quo fratres, & Domini pastores detrahẽdo, & persequendo, verbis, & factis labuntur, laqueis, quibus potestis, retem pretis, &c. Oportet vos, & omnes fideles diligere inuicem, & non detrahere. *Fabian. ep. 3. ante med. Xyst. ij. ep. vnic. in med.*

CAP. XVII.

Detractores, qui diuina auctoritate eradi- *5. q. 4. c.*
candi sunt, & fautores inimicorum ab Episco- *10.*
pali semouemus accusatione, &c. Quid aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem flant, atque in oculos suos terram excitant? & vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis vident. *Fælix ep.1. post princ. & in fine. vid. Zephyr. ep.1. in princ.*

CAP. XVIII.

Detractiones, & accusationes, atque persecutiones inter christianos vitandæ sunt: quia scilicet pauci simus in comparatione aliorum, si tamen vnanimes fuerimus, facilius aduersariis resistemus. *Marcel. ep. 2. post prin.*

CAP. XIX.

Non leniter quisquam assentiat in detractione, vel iudicatione, vel damnatione fratrum, maximeque sacerdotum, &c. *Damas. ep. 3. ante finem ad Steph. & alios Episcopos.*

CAP. XX.

Detrahentibus nolite detrahere, quoniam detrahentibus detrahere non est bonum, &c. Non debemus timere omnino opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci. *Pelag. ij. ep. 3. in fine.*

CAP. XXI.

11. q. 3. c. 51. In cunctis, quæ in hac vita aduersa proueniunt, sola est, sicut nostis, omnipotentis Dei districtio pensanda, atque ad cor semper propium recurrendum: vt nullius nos ibi lingua implicet, vbi conscientia non accusat. Quem enim conscientia defendit, & inter accusationes liber est; & liber, vel sine accusatione esse non potest si sola, quæ interius addicit, conscientia accusat. De vestra igitur sanctitate, absit à christianorum iudicio, vt ea, quæ maledicorum hominum rumoribus conficta credimus, in qualicumque modulo suspicionis adduci: quia ex sacri eloquij testimonio tenemus, vt maiora mala, cum forsitan dicuntur, nisi probata, credi non debeant; sed probata citius vlcisci, &c. Hæc igitur dixi, vt nimiæ esse leuitatis ostenderem; si quis mala grauia credere studeat, quæ probari non possunt. Vnde sanctitas vestra debet mentem suam à maledicorum hominum rumoribus, atque obtrectatione disiungere; & sola, quæ æterna sunt, atque ad vtilitatem subditorum proficiunt, cogitare. *Gregor. l. 6. ep. 14. Constantia Episc. Mediolanen.*

CAP. XXII.

11. q. 3. c. 55. Inter verba laudantium, siue vituperantium ad mentem semper recurrendum est; & si in ea non inuenitur bonum, quod † de nobis dicitur; magnam tristitiam generare debet: & rursum si in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam prosilire. Quid enim si homines laudent, & conscientia nos accuset? aut quæ debet esse tristitia, si omnes accusent, & sola conscientia nos liberos demonstrat? Habemus Paulum dicentem: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. Iob quoque dicit: Ecce in cælo testis meus. Si ergo est nobis testis in cælo, testis in corde: dimittamus stultos foris loqui, quod volunt. Quid aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem sufflant, atque in oculos suos terram excitant? vt vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant. Vocandi tamen sunt ipsi, & tranquille admonendi, eisque satisfieri modis omnibus debet; scientes quid de Iudęis veritas dicit: Ne forte scandalizemus eos. Si autem satisfieri sibi ex veritate noluerint; habes consolationem, quam in sancto Euangelio conspicias, cum enim Domino dictum fuerit: Scis, quia Pharisæi, audito verbo hoc scandalizati sunt; respondit: Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Paulus quoque Apostolus admonet dicens: Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Dicturus quippe, cum omnibus pacem habentes: quia hoc difficile esse prospexit, præmisit; si fieri potest. Sed tamen adiunxit, quod possit fieri, cum dixit: Quod ex vobis est. Quia si nos in mente caritatem erga odientes seruare cupimus, etsi illi nobiscum pacem non habent, nos tamen cum illis sine dubio habemus. *Gregor. lib. 8. epist. 45. Palladio presbytera. Xystus iij. ep. vnic. post prin.*

[Margin: † de vobis. — 2. Cor. 1. — Iob. 16. — Mat. 7. d. — Matth. 15. b. — Rom. 12]

CAP. XXIII.

Si laudibus lætamur, & detractionibus frangimur, gloriam nostram non in nobis, sed in aliorum ore ponimus, &c. Et si omnes vituperent, liber est tamen, quem conscientia non accusat: quia & si omnes laudent, liber esse non potest, si hunc conscientia accusat, &c. De stultorum vocibus excellentia vestra turbari nullatenus debet: maxime quia in omnipotentis Dei misericordia tunc certa fiducia est, quando pro bono opere aduersitatis aliquid in hoc mundo recipitur, vt plena merces in æterna retributione seruetur. Vnde in sancto Euangelio veritas dicit: Beati eritis, cum aduersus vos omne malum dixerint homines, mentientes propter nomen meum. Qui in consolatione nostra sua in exemplum adducere opprobria dignatus est, dicens: Si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius? Sunt autem plurimi, qui vitam bonorum fortasse amplius quam debent, laudant: & ne qua elatio de laude surrepat, permittit omnipotens Deus malos in obtrectationem; & obiurgationem prorumpere; vt si qua culpa ab ore laudantium in corde nascitur, ab ore vituperantium suffocetur. Hinc est ergo, quod doctor gentium se in prędicatione currere testatur per infamiam, & bonam famam. Qui etiam dicit. Vt seductores; & veraces. Si ergo fuerunt qui malam famam Paulo imponerent, qui hūc seductorem vocarent, quis ergo christianus debet indignum ducere, pro Christo iniurias audire? *Gregor. ad Theoctistam Patriciam l. 9. regist. ep. 39. in qua multis exemplis probat detractores aequo animo esse ferendos.*

[Margin: Mat. 5. — Matth. 10. — 2. Cor. 6.]

CAP. XXIV.

Cauendum est, ne manum detractionis, aut vituperationis quidam mittant in vnctum Domini, vel in prædicatores sanctæ ecclesiæ: quia eorum vexatio, siue detractio ad Christum pertinet, cuius vice in ecclesia legatione funguntur. Vnde summopere cauendum est omnibus fidelibus ne clanculo, aut publice Episcopum suum, id est vnctum Domini detractionibus, aut vituperationibus dilanient.

Gregor. ad Felicem Episcopum lib. 12. epist. 31. al. 33.

Cap. XXV.

Gen. 9. Denique si Cham videns patris verenda, tisic potius, quam, vt cæteri, cooperuit; maledictionem in filio percepisse legitur: quanto potius, hi qui verecundiam patris, non solum, si qualibet fuit, minime cooperuerunt, sed & riserunt, & falso ad subsannationem sui moris homines prouocauerunt, atque quod est deterius, patenter contra ipsum de pharetra iniquitatis suæ sagittam iudicij produxerunt? Non sic è contra filij fobrii, non sic, sed auersi operuerunt. Quod moraliter egregius doctor Papa Gregorius interpretatus, ait: Auersari dicimur, quod reprobamus. Quid est ergo, quod filij verecunda patris superiecto dorsis pallio, auersi venientes operiunt; nisi quod bonis subditis sic præpositorum suorum mala displicent, vt tamen hæc ab aliis occultentur? operimentum auersi deferunt, quia diiudicantes factum, & venerantes magisterium nolunt videre, quod tegunt. Sed hæc dicentes, *Dist. 11. c. 5. Nolite.* nolite æstimare nos cuiuscumque proximorum nostrorum, quæ sunt digna reprehensione, velle defendere: sed quod ita velim filios circa spiritalem patrem, & discipulos erga magistrum deuotos, ac sobrios esse, vt nulla penitus temeritate ad eorum vitam, vt non dicam diiudicandam, sed nec saltem tenuiter reprehendendam prosiliant. Quoniam dicente præfato Papa in libro regulæ pastoralis. Admonendi sunt subditi, ne præpositorum suorum vitam temere iudicent, si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident; ne vnde recte mala redarguunt, inde per elationis impulsum in profundiora mergantur. Admonendi sunt, ne cum culpas præpositorum considerant, contra eos audaciores fiant: Sed sic quæ valde sunt eorum praua, apud semetipsos diiudicent, vt tamen diuino timore constricti, ferre sub eis iugum reuerentiæ non recusent, &c. Facta præpositorum oris gladio ferienda non sunt, etiam cum recte reprehendenda iudicantur. Si quando vero contra eos vel in minimis lingua labitur, necesse est, vt per afflictionem pœnitentiæ cor prematur, quatenus ad semetipsam tedeat; & cum præpositæ potestati deliquerit, eius contra se iudicium, à quo sibi prælata est, perhorrescat; nam cum in præpositis delinquimus, eius ordinationi, qui eos nobis prætulit, obuiamus. *Exo. 16.* Vnde Moses quoque cum contra se, & Aaron conqueri populum cognouisset, ait: Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. *Nicolaus epist. ad Michael. Imperat. ante med. Gregor. moral. lib. 25. c. 22. & lib. pastor. 3. c. 5. post med. apud Aquisgr. c. 103.*

Cap. XXVI.

Dist. 46. c. 5. Clericus maledicus maxime in sacerdotibus cogatur ad postulandam veniam: si noluerit, degradetur, nec vnquam ad officium absque satisfactione reuocetur. *Carthag. iv. ca. 57. Burch. l. 10. c. 66. Ino par. 11. ca. 11. & par. 13. ca. 66. decr. Cæsar. l. 4. c. 112.*

Cap. XXVII.

Sed & hoc pro pestilentiosis hominum motibus salubri deliberatione censemus; ne quis in Principum maledicta congerat. Scriptum est enim à legislatore: Principem populi tui ne maledixeris. Quod si quis fecerit excommunicatione Ecclesiastica pellatur. *Exo. 22.* *Tolet. v. cap. 5.*

Cap. XXVIII.

Decernimus, vt nullus subiectus decedentem detrahat Episcopum, nullus de eo deroget, nec malum quidquam loquatur. Si quis talia deinceps facere præsumpserit, si presbyter fuerit, tribus mensibus ab Episcopo suo sub pœnitentia relegatus maneat: si diaconus quinque; si subdiaconus, aut clericus, vel quilibet religiosus de maiori gradu, quia constat ex his iam aliquos per bonam actionem esse venerandos, nouem: si minimi fuerint, qui leui corde sunt, minimæque adhuc personæ, quinquagenis flagellis iussione feriantur Episcopi. Quod si laicus, quamuis ingenuus, in domo ecclesiæ tamen nutritus, & ab ecclesiæ rebus dignitatis gratia præditus, iuxta quod dignitas eius † egerit, pro tali excessu excommunicationis sententia feriendus erit. Si vero de familia ecclesiæ fuerit quisque, si maior fuerit, qui dignitate polleat, sex mensibus ab Episcopo suo excommunicatus manebit; inferior tamen, aut minima persona disciplinam mereatur, iuxta quod Episcopi sui processerit sententia. *Emerit. c. 17.* † *exegerit*

Cap. XXIX.

Clerici vsuris nequaquam incumbant, &c. odium, æmulationes, obtrectationem, atque inuidiam fugiant. *Magunt. sub Carolo c. 10. ex Hieron. in ep. ad Nepotian.*

Cap. XXX.

Caue, ne aut linguam, aut aures habeas prurientes: id est, ne aut ipse aliis detrahas, aut alios audias detrahentes. Sedens, inquit, aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum. Parce à detractione linguæ, custodi sermones tuos; *Psal. 49.* & scito, quia per cuncta, quæ de aliis loquens, tua sententia iudicatis. & in his ipsis forte reprehendendus eris, quæ in aliis arguebas. Neque vero illa iusta est excusatio, referentibus aliis iniuriam facere non possum: Nemo inuito auditori libenter refert. *Diuus Hieronymus in ep. ad Nepotian. apud Aquisg. c. 94. vide Anter. ep. vnic. post med. Anacl. ep. 3. in fin.*

Cap. XXXI.

David Saül ferire metuit, quia piæ subditorum mentes, ab omni se peste obtrectationis abstinentes præpositorum vitam nullo linguæ *1. Reg. 24.*

guæ gladio percutiunt, etiam cum de imperfectione reprehendunt. *Gregor. in pastor. l. 3. c. 5. apud Aquisgr. c. 103.*

Cap. XXXII.

Quamquam, quod valde dolendum est, multi Prælatorum ad instar Saül sunt reprobi effecti; non sunt tamen manu reprehensionis, & detractionis tangendi; quia, vt Isidorus in libro sententiarum scribit: Rectores à Deo solummodo, non à subditis sunt iudicandi, & pro moribus reprobis tolerandi magis, quam à plebe sunt distringendi. In Ecclesiastica historia Constantinus imperator Episcopis ait:
Lib. 10. c. 2. auctore Ruffino. Deus vos constituit sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi. & ideo nos à vobis recte iudicamur: vos autem non potestis ab hominibus iudicari, &c. Cum hæc ita se habeant, vtrinque non mediocriter delinquitur, & animarum periculum generatur: quia dum prælati exemplo suæ peruersitatis subditis detrahendi locum dant, se, & illos proculdubio ad perditionem pertrahunt. Subditi vero, dum præpositorum praua facta non compassionis, sed insultationis, ac liuoris voto mordent, quantum animæ suæ periculum incurrant, diligenter animaduertant, & ab hinc suæ saluti prospicientes, ab huiusmodi detractionibus se cohibere non negligant. *Paris. sub Lud. & Lothar. l. 3. c. 19.*

Cap. XXXIII.

Sunt & alia detestanda vitia, quæ ita habentur quasi naturaliter in vsu, vt ea perpetrantes, quanti sint discriminis, non aduertant: sicut sunt ea, quæ Apostolus aperte enumerat:
Gal. 5. c. id est, ebrietates, comessationes, contentiones, iræ, rixæ, dissensiones, detractiones, inuidiæ, &c. quæ homines iuxta eundem Apostolum à regno Dei excludunt. *Paris. sub Ludo. & Lothar. l. 3. c. 2.*

Cap. XXXIV.

Fideles vestri per vos admoneantur, & instruantur, quatenus quando aliquid nobis vestra celsitudo de nostra correctione, vel vestra, nec non & illorum salute tractandum committit; vt non per inanem, & falsam suspicionem contra nos scandalum sumant, & sine caussa in nos detrahendo Dominum offendant: & vnde sibi salutem sperare, & acquirere debuerant, culpam incurrant. *Aquisgr. ij. sub Ludo. par. 4. c. 6.*

Cap. XXXV.

Vnusquisque nostrum in clero, & populo, & sacerdotibus, ac monasteriis sibi commissis sollicite, & paterna pietate prouideat, ne propter aliquas oppressiones pestiferis murmurationibus, & querimoniis, ac detractionibus aduersus eosdem pastores suos insetuiant: quia per hæc caritatis vinculum, quod præcipue inter pastorem & gregem Deus requirit, & quod nos singulariter Deo iungit, nimis dolenter soluitur: & recedente Deo, qui in scissura mentium habitare non potest, grauissima quotidie damna, & mortes animarum fiunt, ita vt si hæc negligantur, non iam pastores, sed interfectores, quod absit, Christi ouium inueniamur. *Valent. sub Lothar. c. 14.*

De libellis famosis. Tit. XVI.

CAPVT I.

Quidam maligni spiritus consilio repletus *5. q. 1. c. 1.* contra Castorium notarium, & responsalem nostrum nocturno silentio in ciuitatis loco contestationem posuit in eius crimine loquentem, mihiq; etiam de facienda pace callide contradicentem. Et quia quisquis veraciter loquitur, semetipsum innotescere non debet formidare; oportet, vt publice exeat, & quæcumque loqui in contestatione sua præsumpsit, ostendat. Qui si non exierit, neque publice confessus fuerit, quisquis ille sit, qui hoc agere præsumpsit, vel consensum in tantæ iniquitatis consilio præbuit; ex Dei & Domini nostri Iesu Christi spiritu definimus, vt sancti eius corporis, & sanguinis participatione priuatus sit. Sin vero, quia latet, & quoniam nescitur, teneri à disciplina non valet, si tanti mali conscius, etiam prohibitus corpus ac sanguinem Domini percipere præsumit, anathematis vltione percussus sit, & vt fallax, ac pestifer à sanctę ecclesię corpore sit diuisus, &c. Sin autem in eadem ciuitate egressus ad publicum potuerit docere, quæ dixit, vel certe sciens se non posse, quæ scripsit, ostendere, errorem suum fuerit aperte confessus, Dominici corporis, ac sanguinis participatione non sit priuatus, neque à corpore sanctæ ecclesiæ alienus existat. *Gregor. clero & populo Roma. li. 5. regist. epist. 30. Iuo par. 6. c. 381.*

Cap. II.

Qui in alterius famam in publico scripturam, aut verba contumeliosa confinxerit, & repertus scripta non probauerit, flagelletur: & qui ea prius inuenerit, rumpat, si non vult auctoris facti caussam incurrere. *Hadr. ad Episc. Medio. c. 46. Iuo par. 4. c. 156. & par. 16. c. 235. vid. eund. par. 6. c. 404. & par. 16. c. 235. 248. Capit. l. 7. c. 360.* *5. q. 1. c. 1.*

Cap. III.

Si qui inuenti fuerint libros famosos legere, vel cantare, excommunicentur. *Hadr. ad Episc. Medio. c. 59. Iuo par. 4. c. 154. Ansel. l. 3. c. 88. Capit. l. 7. c. 368.*

Cap. IV.

Si qui inuenti fuerint libellos famosos in ecclesia ponere, anathematizentur. *Eliber. ca. 52. Burc. l. 3. c. 199. Iuo par. 3. c. 251. & par. 4. c. 154. decr. Capit. l. 6. c. 243.* *5. q. 1. c. vlt.*

De scandalo. Tit. XVII.

CAPVT I.

Dist.93. c.10. ILle proculdubio scandalizatur in Deum, qui recte non docet, & qui eius scandalizat Episcopum, vel sacerdotem. *Anacl. ep. 1. in med. Iuo par. 6. c. 245.*

Cap. II.

De admonendis iis, qui sine caussa scandalizantur; & de reddenda eisdem ratione, ne scandalizentur. *Xyst. iij. epist. vnic. post princ. Gregor. lib. 8. regist. ep. 45. vide supra tit. de detractoribus.*

Cap. III.

Sunt quædam scandala, quæ omnino despicienda sunt; quædam vero, cum vitari sine culpa possint, despicienda non sunt, ne cum culpa seruentur. Quod sacro Euangelio restante cognouimus: quia cum veritas diceret:
Marc. 7. a. Non, quod intrat in os, conquinat hominem, sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat ho-
Mat.15. b. minem: & discipuli responderent, dicentes: scis quia Pharisæi, audito hoc verbo, scandalizati sunt; protinus respondit: Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus cælestis, eradicabitur, sinite illos; cæci sunt, & duces cæcorum. Et tamen cum tributum peteretur, prius rationem reddidit, per quam tributum soluere non deberet: atque illico subiunxit:
Matth. 17. d. Vt autem nõ scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & cum piscem, qui primus ascenderit, tolle; & aperto ore eius, inuenies staterem, illum sumens, da eis pro me, & te. Quid est, quod de scandalizatis dicitur; Sinite illos cæci sunt & duces cæcorum: & aliis, ne scandalizentur, à Domino tributum soluitur, quod etiam non debetur? Quid est, quod aliud scandalum esse permisit, aliud vero venire prohibuit? nisi, vt nos doceret, & illa scandala, quæ nos ad peccata implicant, contemnere; & & ea, quæ placare sine peccato possumus, modis omnibus mitigare. *Gregor. ad Theoctistam Patriciam l. 9. regist. ep. 39. in med.*

Cap. IV.

Prima temptamenta sunt clericorum, fœminarum frequentes accessus. Iste sexus reprehensibiles exhibet clericos. Quid tibi cum fœminis, qui ad altare cum Domino fabularis? Te in publico cũcti, te in agro rustici, aratores, ac vinitores quotidie lacerabunt, si contra depositum fidei, cum fœminis habitare contendis. Et quia, vt arbitror, concupiscis, irreprehensibilis inueniri, testimonio bono munire. Num in choro Apostolorum fœminæ affuerunt? &c. Sed dicis: Qui ambulat simpli-
Prou.10. citer, ambulat confidenter. Bene, & argute: sed oportet, te testimonium habere ab iis, qui foris sunt. Licet coram Domino incedas, tamen coram hominibus bona prouidẽda sunt, quia astutiores sunt filij tenebrarum super filios lucis. Cum à te hoc genus non amputatur, das locum reprehendentibus te. Ipse te detrahentium morsibus tradidisti, si agapetarum consortium non dimiseris, &c. De congregatione puellarum pulchre censeo, in hebdomada secunda visitatione ad benedicendam congregationem conuenias: sed non solus, ne rumigeruli linguis te lacerantibus macerent: alienam enim cupiunt vicini discutere vitam, non suam. Propterea digne accipe nostrotum præcepta verborum, & monita humilitatis, quæ fraterno affectu, calamo imperante expressimus, dulciter lege, &c. Lædit sacerdotis opinionem in plebe, quando de proximis eius male loquitur populus. Super omnia hæc præcipit Apostolus, boni testimonij clericos fundamenta componere, vt bonorum operum testificatio casto confirmetur effectu. *Hier. ad Ocean. apud conc. Aquisgr. c. 98.*

Cap. V.

Conscientia tibi, fama proximo tuo est necessaria; qui fidens conscientiæ suæ, negligit famam suam, crudelis est, maxime in loco isto positus, de quo dicit Apostolus, scribens ad ad Tit. 2.
discipulum suum: Circa omnes te ipsum bonorum operum præbe exemplum. *August. in serm. de vita & morib. cleric. apud conc. Aquisgr. cap. 112.*

Cap. VI.

Ne laici per inanem suspicionem contra Episcopos scandalum sumant. *Aquisgranen. ij. sub Ludou. par. 4. cap. 6. vide supra tit. de detractoribus.*

Cap. VII.

Contra clericos, qui fœminas apud se habent, & dummodo cum illis caste viuant, scandalum non curant. *Troslean. c. 9. Basil. epist. ad Gregor. presbyterum. videlib. viij. tit. Ne clerici fœminas apud se habeant prater matrem, &c.*

De variis iniuriarum generibus. Tit. XVIII.

CAPVT I.

TArasius ait: Si intulerit qualiscumque, etiam Episcopus verbera, aut plagas viris Deum timentibus, quique persecutionem patiuntur, indignus est Episcopatu. Sancta synodus ait, indignus est. *vij. syn. act. 3. in prin.*

Cap. II.

Si Metropolitanus ab Episcopo exigat iumentum, vel aliam speciem, reddat quadruplum. *vij. syn. c. 6.*

Cap. III.

Statutum est, vt in omni die monachi, & clerici, & fœminæ, & qui cum eis fuerint, in pace permaneant; tribus autem diebus, scilicet secunda, tertia, & quarta iniuria ab aliquo alicui illata, non reputabitur pacis infractio. Quatuor autem reliquis diebus, si quis alicui iniuriam intulerit infractionis sanctæ pacis reus habeatur, & prout iudicatum

fuerit, puniatur. *Vrban. ij. in concil. Claramon. cap.* 1.

CAP. IV.

Sunt qnidam, qui vel violentia, vel fauore non permittunt ecclesias regulariter ordinari: hos decernimus, vt sacrilegos iudicandos. *Paschal. ij. in conc. incer. c.* 7.

CAP. V.

24. q. 3. c. 23. Siquis Romipetas, & petegrinos, & Apostolorum limina, '& aliorum sanctorum oratoria visitantes capere, seu rebus, quas ferunt, spoliare temprauerit, donec satisfecerit, communione careat christiana. *Callist. ij. in concil. Rom. c.* 16.

CAP. VI.

Præcipimus, vt in eos, qui ad ecclesiam, vel cœmeterium fugiunt, nullus omnino manum mittere audeat; quod qui fecerit, excommunicetur. *Innocen. ij. in conc. Rom. c.* 11. *Eugen. iij. in conc. Remen. c.* 14.

CAP. VII.

Episcopus, presbyter, diaconus, fideles, aut
Dist. 45. infideles etiam delinquentes verberans, vt ti-
c. Episco- meatur, deponatur. Nam Chtistus, cum per-
pum. 7. cuteretur, non repercutiebat; cum maledice-
Isai. 53. retur, non maledicebat; cum pateretur, non
1. Pet. 2. *d.* comminabatur. *Apost. ca.* 27. *G.* 28. *L. Ansel. li.* 6. *c.* 159.

CAP. VIII.

Si clericus iniuria affecerit Episcopum, deponatur, &c. *Apost. c.* 55.

Si presbyterum, vel diaconum excommunicetur. *Apost. c.* 56.

CAP. IX.

Si clericus, vel laicus claudum, surdum, cæcum, aut pedibus debilem irriserit, excommunicetur. *Apost. c.* 57.

CAP. X.

Qui iniuria affecerit Imperatorem, vel magistratum pœnas luat, & clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Apost. c.* 83.

CAP. XI.

Bonorum operum inter cætera semina, ae negotia sunt, quantum vnusquisque sapit, & potest, totis intimis cordis visceribus Deum diligere, &c. malum pro malo non reddere, nec iniuriam facere, sed factam patienter suffetre. *Petrus Apost. apud Clem. ep.* 1. *ante fin. Theod. ad presb. Aurel. c.* 21.

CAP. XII.

Vnicuique prouidendum est, ne aliquem 11. q. 3. c.
iniuste persequatur, iudicet, vel puniat; ne Ie- 82.
sum persequatur, iudicet, vel puniat. *Pelag. ij. ep. ad Benign. in med.*

CAP. XIII.

Ne vnusquisque de inferiore gradu seniorem sibi elatus aut increpet, aut iniuriet. Qnod si quis, prætermisso tam iusto censuræ ordine, ausus fuerit facere, districtione sæuissima corrigatur, *Narbon. c.* 5.

CAP. XIV.

Post vinolentiam hoc præcepit (*Paulus*) ne percussor sit: quod quidem & simpliciter intellectum ædificat audientem, ne facile manum porrigat ad cædendum, ne in os alterius verberandum insanus erumpat. Melius est autem, vt non percussorem illum esse dicamus, qui mansuetus, & patiens sciat, quid in tempore loquendum sit, quid tacendum, ne sermone inutili conscientiam percutiat infirmorum. *Hieron. in epist. ad Titum. apud Aquisgr. c.* 10.

CAP. XV.

[illegible]ussorem Episcopum ille condemnat,
qui dorsum posuit ad flagella; & maledictus 1. Pet. 2.
non remaledixit. Sed modestum. Duobus ma- *d.*
lis vnum opposuit bonum, vt temulentia, & ira modestia refrænentur. Non litigiosum, non auarum; nihil enim impudentius arrogantia rusticorum, qui garrulitatem, auctoritatem putant, & parati sunt semper ad lites, in subiectum sibi gregem tumidis sermonibus tonant. *Hieron. in ep. ad Oceanum. apud Aquisgr. cap.* 11.

LIBER XXXVI.

De criminibus contra se.

De alea. Tit. I.

Vide lib. viij. tit. xl. quibus adde.

CAPVT VNIC.

SI quis fidelis alea, id est, tabula luserit, placuit, eum abstinere, & si emendatus cessauerit, post annum poterit communione reconciliari. *Eliber. c. 79.*

De ludis, & iocis immoderatis. Tit. II.

Vide lib. iv. tit. xxxiv. lib. vi. tit. LI. lib. viij. tit. xxiv. quibus adde.

CAPVT I.

FOrnicatio, & omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, &c. aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet. *Paul. ad Ephes. c. 5. num. 3. Anter. ep. vnic. Marcell. ep. 2. Euseb. ep. 3.*

CAP. II.

Sunt quidam, & maxime mulieres, qui festis ac sacris diebus atq; sanctorum natalitiis, non pro eorum, quibus debent, delectantur desideriis aduenire, sed ballando, verba turpia decantando, choros tenendo, ac ducendo, similitudinem paganorum peragendo aduenire procurant; tales enim si cum minoribus veniūt ad ecclesiam peccatis, cum maioribus reuertantur, &c. Qui huius perniciosi, & scelesti facti studiosus inuentus, admonitus à sacerdote minime obaudierit, à communione modis omnibus suspendatur. *Eug. ij. in syn. Ro. & Leo. iv. c. 35. Iuo par. 11. c. 77. decr. Cæsar. l. 8. c. 82.*

CAP. III.

Consulitis si liceat in quadragesimali tempore iocis vacare. Quod non solum in quadragesimali, verum etiam in nullo tēpore licitum est christianis. Sed quia vobis, qui in montem nondum ascendere tanquam infirmi potestis, vt inde sublimia mandata Dei percipiatis, sed in campestribus, quemadmodum filij quondā Israel, positi estis, vt saltem ibi plana, & minora quæq; præcepta sumatis, necdum possimus suadere, vt omni tempore iocis abstineatis, vel quadragesimæ, ac ieiunij tempore, quando per amplius, & instantius orationi, abstinentiæ, & omnimodæ pœnitentiæ, sicut longe superius exposuimus, vacare debetis; non solum iocis, verum etiā ab omni vaniloquio, & scurrilitate, quæ ad rem non pertinent, &c. Nulla ergo vos voluptatum, vel iocorum, & maxime in tempore ieiuniorum, vanitas seducere valeat, non enim lamenta cum iocis conueniunt, & fallax, ac deceptrix lætitia veraces lacrymas producere nescit. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 47.*

CAP. IV.

Si augur, aut pantomimi credere voluerint, placuit, vt prius artibus suis renuntient, & tunc demum suscipiantur, ita vt vlterius nō reuertantur. Quod si facere contra interdictum temptauerint, proiiciantur ab ecclesia. *Eliber. c. 62.*

CAP. V.

Prohibendum, ne qua fidelis, vel catechumena, aut comicos, aut viros scenicos habeat. Quæcumque hoc fecerit, à communione arceatur. *Eliber. c. 67.*

CAP. VI.

De agitatoribus, qui fideles sunt, quamdiu agitant, placuit eos à communione separari. *Arel. 1. c. 4.*

CAP. VII.

De theatricis placuit ipsos, quamdiu agunt, à communione separari. *Arel. 1. c. 5.*

CAP. VIII.

Parsimoniam cum veste humili non reprobamus; sicut etiam ornatum propter corporis tantum curam minime superuacaneam, atque operosam laudamus: dissolutos autem, & fractos in vestibus incessus non recipimus. *Gangr. in fin. Iuo par. 8. c. 321.* d 41. c. 5.

CAP. IX.

De agitatoribus, siue theatricis, qui fideles sunt, placuit, quamdiu agitant, à communione separari. *Arel. ij. c. 20.*

CAP. X.

Quod non oporteat christianos euntes ad nuptias plaudere, sed venerabiliter cœnare, vel prandere, sicut christianos decet. *Laod. c. 53.*

CAP. XI.

Presbyteri, diacones, subdiacones, vel deinceps, quibus ducendi vxores licentia non est, etiam alienarum nuptiarum euitent conuiuia; nec iis cœtibus misceantur, vbi amatoria cantātur, & turpia, aut obscœni motus corporum choreis, & saltationibus efferūtur: ne auditus, & obtutus sacris mysteriis deputati, turpium spectaculorum, atque verborum contagione polluantur. *Agath. c. 39. Venet. c. 11. Burch. li. 2. c. 132. & 134. Iuo par. 6. c. 206. & 208. decr. Tarr. l. 6. c. 234.* dist. 34. c. 19.

CAP. XII.

Volumus, quod Episcopalis domus, quæ ad hoc Deo fauente instituta est, vt sine personarū acceptione omnes in hospitalitate recipiat, canes non habeat, ne forte hi, qui in ea miseriarum suarum leuamen habere cōfidunt, dum infestorū canum morsibus laniantur, detrimē-

tum versa vice suorum sustineant corporum. Custodienda est igitur Episcopalis habitatio hymnis, nō latratibus, operibus bonis, nō morsibus venenosis. Vbi igitur Dei est assiduitas cātilenæ, monstrū est, & dedecoris nota, canes ibi, vel accipitres habitare. *Matisco.ij.c.13.*

CAP. XIII.

Non licet presbytero inter epulas cantare, vel saltare. *Antisiod.cap.40.*

CAP. XIV.

Nō licet clerico, vel monacho in hippodromia ascendere, aut thymelicorū ludis interesse. Et si clericus vocetur ad nuptias, cum venerint ludi, surgat, & abeat ex patrū disciplina; alias vel cesset, vel deponatur. *Trull.c.24.*

CAP. XV.

Placuit, vt eas prorsus mundanas dignitates, quas sæculares viri, vel principes terræ exercere solent, in venationibus scilicet, vel in canticis sæcularibus, aut in resoluta, vel immoderata lætitia, in lyris, & tibiis, & his similibus lusibus nullus sub Ecclesiastico canone constitutus, ob inanis lætitiæ fluxum audeat, fastu superbiæ tumidus, quandoq; præsumēdo abuti: nisi forte si in hymnis, & spiritalibus canticis delectatur, de sacris videlicet scripturarum voluminibus digne, honesteq; compositis vtatur. Ab his igitur non solum non inhibemus abstinere, verum etiam conniuentes licentiæ concedimus votum. *Foroiul.c.6.*

CAP. XVI.

Clericis lege patrum cauetur, vt vulgari vita seclusi à mūdi voluptatibus sese abstineant: non spectaculis, non pōpis intersint, conuiuia inhonesta & turpia fugiāt. Vnde Hieronymus in epistula ad Nepotianū dicit: Omniū Christianorum domos quasi proprias amare debemus, vt consolatores nos in mœroribus suis potius, quam conuiuas in prosperis, nouerint. Item Isidorus. Clerici conuiuia priuata non tantū pudica, sed & sobria colant, &c Sæcularia officia, negotiaq; abiiciant, &c. Dolos, & coniurationes caueant; odium, æmulationē, obtrectationē, atq, inuidiam fugiant: nō vagis oculis, non infreni lingua, aut petulanti, tumidoq; gestu incedant; sed pudorē, ac verecundiam mentis simplici habitu, incessuq; ostendant. Obscœnitatem etiam verborū, sicut & operum, penitus execrentur. Viduarum, ac virginum visitationes frequentissimas fugiāt. Contubernia feminarum nullatenus appetāt. Castimoniam quoq; inuiolati corporis perpetuo conseruare studeant. Senioribus quoque debitam præbeant obedientiam, neq; vllo iactantiæ studio se attollant. Postremo in doctrina, & lectionibus, psalmis, & hymmis, & canticis exercitio iugi incumbant, &c. *Magun.c.10*

CAP. XVII.

cap. 1. ne cleri. vel mon. Greg. ix. & in 1. coll. Ministri altaris Domini, vel monachi à negotiis sæcularibus omnino abstineāt. Multa sunt ergo negotia sæcularia, de his tamen pauca perstrinximus, ad quæ pertinet omnis libido, non solū in immunditia carnis, sed etiā in omni concupiscentia carnali: quidquid plus iusto appetit homo, turpe lucrū, munera iniusta accipere, &c. turpis verbi, vel facti ioculatorem esse, vel iocū sæcularem diligere; aleas amare; ornamentū incōueniens proposito suo quærere, in deliciis viuere velle, &c. *Magun.c.14. & Magun. sub Raban.c.13. Burch. lib. 8. c. 90. Ivo par.7.c.108. decr. Capit.lib.7.c.172. in addit.*

CAP. XVIII.

Episcopi, & Abbates ante se ioca turpia facere non permittant. *Remen.c.17.*

CAP. XIX.

Viduæ non sint in deliciis, sed secundum Apostolum, sub potestate Episcopi viuant, vt decet. *Remen.c.34.* *1. Tim. 5.*

CAP. XX.

De scurrilitate, & stultiloquio, & maledictionibus, quoniam iuxta Apostolū, maledicentes regnū Dei nō possidebunt, de mēdacio, de periculoso, noxio, assiduoq; iuramento, & obscœnis, turpibusque canticis omnibus Christianis omnino intelligendū, & obseruandum est, vt summopere ab his se caueant. *Parisi. sub Ludou. & Lothar.lib.3.cap.2.* *1. Cor. 6.*

CAP. XXI.

Monachi ante se ioca sæcularia, vel turpia fieri non permittant. *Magun. sub Rab.c. 13. in fin.*

CAP. XXII.

Vnusquisq; Christianus caueat ab his, quæ videntur quidem leuia, sed contra diuina fiunt mandata, à scurrilitate, & stultiloquio, à fabulis otiosis, turpibusq; & obscœnis sermocinationibus. *Trosl.c.15. Capit. lib.7.c.22. in addit. Vide Carth. iv.c. 86. tit. seq. cap. Neophyti.*

De gula, & ebrietate. Tit. III.

Vide lib. iv. tit. xxx. lib. vi. tit. xxxvi. quibus adde.

CAPVT I.

ATtendite vobis, ne forte grauētur corda vestra in crapula, & ebrietate, & curis huius vitæ: & superueniat in vos repentina dies illa. *Christus apud Luc.c.21 num.34.*

CAP. II.

Abiiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis: sicut in die honeste ambulemus: non in comessationibus, & ebrietatibus; nō in cubilibus, & impudicitiis, &c. *Paul. epist. ad Roma.c.13.num.12.*

CAP. III.

Scripsi vobis in Epistula, ne commisceamini fornicariis, &c. Si is, qui frater nominatur, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax; cum huiusmodi nec cibū sumere. *Paul.1.ad Cor.c.5.nu.9.*

CAP. IV.

Nolite errare, neq; fornicarij, neque idolis seruientes, neq; adulteri, neq; molles, neq; masculorū concubitores, neq; fures, neq; auari, neque ebriosi, neq; maledici, neq; rapaces regnū Dei possidebunt. *Paul. ad Cor.c.6.num.9.*

CAP. V.

Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, &c. ebrietates, comessationes, & his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi; quoniam qui talia agunt, regnũ Dei non consequentur. *Paul. ad Galat. cap. 5. num. 19.*

CAP. VI.

Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, &c. *Paul. ad Ephes. c. 5. num. 18.*

CAP. VII.

1. Cor. 10 Siue comeditis, siue bibitis, omnia in gloriam Domini facite, inquit Apostolus. Christus in Euangelio initiũ peccati abscindi oportere iubet, vt qui viderit mulierem, &c. Omnia licent, sed non omnia expediunt, inquit Apostolus. Omnis homo necessario viuat, comedat: & qui habent vxores, & filios, & laicam conuersationem, cum his comedunt, neque est improbandum, si reddant gratias datori ciborum; neque thymelicis satanicis, aut citharis, & meretriciis artibus gaudeāt. Aduersus quos prophetica vox est. Væ qui cum cithara, & psalterio vinum bibitis, opera Domini non vident, & opera manuum suarum non cognoscunt. Huiusmodi homines corrigantur, vel contra eos canonice posita inferantur. At quibus vita est quieta, & solitaria, qui iugo Domini coniungitur, sedeat solus, & cũ silentio. Clerico autem non semper licet cum mulieribus comedere; nisi cum sanctis, & piis viris: vt ipsum etiam conuiuium ad spiritualem correctionem perducat. Idem est si cum propinquis sedeat. Sed in itinere monachus, vel clericus in pandocheo, vel in domo alicuius, vt necessitas eoget, faciat. *Nicæn. vj. cap. 22.*

(Margin: Matt. 5. d. 1. Cor. 6. Esai. 5.)

CAP. VIII.

A crapula, & ebrietate omnes clerici diligenter abstineāt, vnde vinum sibi temperent, & se vino, nec ad bibendum quispiam incitetur; cum ebrietas mentis inducat exilium, & libidinis prouocet incentiuum. Vnde illum abusum decernimus penitus abolendum, quo in quibusdam partibus ad potus æquales suo modo se obligant potatores, & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit. Si quis autem super his culpabilem se exhibuerit, nisi à superiore commonitus satisfecerit competenter, à beneficio, vel officio suspendatur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 15.*

(Margin: de vit. & hon. cler. c. 14. Greg. ix. c. 3. eo. tit. in 4. coll.)

CAP. IX.

Ebrietatem oppido prohibebat Petrus Apostolus; & ebriosos corpore & animo mortuos esse prædicabat, de quibus & in exemplum aiebat: Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis, &c. Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem, &c. *Clem. epist. 1. post med.*

(Margin: Esai. c. 5.)

CAP. X.

Instruebat Beatus Petrus verba diuina libenter audire, &c. non esse superbum, non vinolentum, nec multum edacem. *Clem. epist. 1. in fin.*

CAP. XI.

Multis ab vrbe tua venientibus, frater carissime, didici, pastorali cura derelicta, solis te conuiuiis occupatum: quæ audita non crederem, nisi hæc actionum tuarum experimentis adprobarem, nam quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortationi inuigiles, sed ipsum quoque vsum Ecclesiastici ordinis ignores; hoc est, restimonium, quod eis, sub quibus es positus, seruare reuerentiam nescis, &c. *Greg. lib. 2. epist. 14. ad Natal. Episcop.* d. 44. c. 5

CAP. XII.

Conuiuia, quæ ex intentione impendendæ caritatis fiunt, recte vestra * fraternitas in suis Epistulis laudat. Sed tamen sciendum est, quia tunc ex caritate veraciter prodeunt, cum in eis nulla absentium vita mordetur, nullus ex irrisione reprehenditur, nec in eis sæcularium negotiorum fabulæ, sed verba sacræ lectionis audiuntur: cum non plus, quam necesse est seruitur corpori; sed sola eius infirmitas reficitur, vt ad vsum exercendæ virtutis habeatur. Hæc itaque si vos in vestris conuiuiis agitis, abstinentium, fateor, magistri estis. *Gregor. lib. 2. epist. 37. ad eundem.* d. 44. c. 6 *sanctitas

CAP. XIII.

Neophiti aliquandiu à lautioribus epulis, & spectaculis, vel coniugibus abstineant. *Carthag. iv. c. 86. Burch. lib. 4. c. 12. Iuo par. 1. cap. 207. decr.* De cons. d. 5. c. 1.

CAP. XIV.

Ante omnia clericis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorum fomes, ac nutrix est. Quem ebrium fuisse constiterit, vt ordo patitur, aut triginta dierum spatio cōmunione statuimus submouendum, aut corporali subdendum supplicio. *Agath. cap. 41. Venet. cap. 13. Burch. lib. 14. cap. 11. Iuo par. 13. cap. 79. decr. Capit. lib. 7. cap. 218. & 270.* Dist. 35. c. vlt.

CAP. XV.

Licet à patribus nostris fuerit constitutum, vt quicumque sacerdos, vel leuita filiorum procreationi operam dare fuisset conuictus, à cōmunione Dominica abstineret; nos tamen &c. decreuimus, vt sacerdos, vel leuita coniugali concupiscentiæ inhærens, vel à filiorum procreatione non desinens, ad altiorem gradum non conscendat, neque sacrificia Deo offerre, vel plebi ministrare præsumat; à communione tamen non efficiatur alienus. Sed vt hæc valeant * obseruare, fomitem omnium vitiorum oportet abscindi, Apostolo præcipiente: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, &c. neque fornicatores, neque idolis seruientes, neque ebriosi regnum Dei possidebunt. Si quis clericus ab ebrietate se non abstinet, secundum actus sui ordinem, competens in eum vindicta exerceatur. *Turon. cap. 2.* *obseruare. Ephes. 5. 1. Cor. 6.

Cap. XVI.

Episcopum non oportere nimium profusis incumbere conuiuijs; sed parcò, & moderato cõtentus sit cibo: ne videatur Domini abuti sententia, dicentis: Attendite, ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate. Et quamdiu conuiuatur potius sacra lectio ante mensam eius recitetur, quam otiosa à susurronibus resonent verba. *Turon. sub Carolo cap. 5.* Luc. 21.

Cap. XVII.

Renunciatur in baptismo diabolo, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius, Opera eius intelliguntur, & sunt homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his similia. *Turon. sub Carolo cap. 18.*

Cap. XVIII.

Ebrietatem, & crapulam fideles sectari non debere Dominus in Euangelio auctor est, qui suis auditoribus ita præcipiens: Attendite, inquit, ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate. Quæ vitia modo apud homines nullius momenti esse putantur: sed quanta mala de illis generari soleant, facile non possunt comprehendi, generantur enim de illis quique noxiores corporum morbi, vt physici testantur. Ad statum quoque mentis euertendum, quantum noceat ebrietas, facile deprehendi poterit; quippe cum pene omnium malorum, quæ ab hominibus rapcim perpetrantur, caussa sit, & origo ebrietas. *Turonen. sub Carolo cap. 48.* Luc. 21.

Cap. XIX.

Magnum malum ebrietas, vnde omnia vitia pullulant, modis omnibus cauere præcipimus. Et qui hoc cauere noluerit, excommunicandum eum esse decreuimus, vsque ad emendationem congruam. *Magun. sub Carolo cap. 46. Burch. lib. 14. cap. 2. Iuo par. 13. cap. 70. decr. Capitul. li. 5. cap. 96. & li. 7. cap. 35. in addit.*

Cap. XX.

1. Thim. 3. Sobrium, prudentem, ornatum, hospitalem, doctorem, pudicum, &c. Sacerdotes, qui ministrant in templo Dei prohibentur vinum, & siceram bibere; ne crapula, & ebrietate aggrauentur corda eorum, & vt sensus officium exhibens Deo vigeat semper, & tenuis fit. Quod autem infert, prudentem; excludit, eos qui sub nomine simplicitatis excusant stultitiam sacerdorum; nisi enim cerebrum sanum fuerit, omnia membra in vitio erunt. Ornatum; Qui vitia non habet, irreprehensibilis appellatur; qui virtutibus pollet, ornatus est. Possumus & aliud intelligere ex hoc verbo, iuxta illud Tullij: Caput est artis, docere, quod facias. Sunt enim quidam ignorantes mensuram suam, & tantæ stoliditatis, ac vecordiæ, vt & in motu, & in incessu, & in habitu, & in sermone communi risum spectantibus* tribuant. Et quasi intelligentes quid sit ornatus, comunt se vestibus, & munditiis corporis, & lautioris mensæ epulas parant: cum omnis istiusmodi ornatus, & cultus sordibus fœdior sit, &c. Non violentum, non percussorem: virtutibus vitia opposuit. Didicimus, quales esse debeamus; discamus, quales non esse debeant sacerdotes: Vinolentia scurrarum est, & comessatorum, venterque mero æstuans cito despumat in libidines. In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia est. Qui luxuriatur, viuens mortuus est, ergo qui inebriatur, & mortuus est, & sepultus. *Noe, &c. Gen. 9. Lothar. &c. Gen. 19. Hieronym. ad Ocean. apud Aquisg. cap. 11.* 1. Tim. 5. a.

1. de Oratore. *præbeant.

Cap. XXI.

Sunt & alia detestanda vitia, quæ ita habentur, quasi naturaliter in vsu, vt ea perpetrantes, quanti sint discriminis, non aduertant: sicut, sunt ea, quæ Apostolus aperte enumerat: id est, ebrietates, comessationes, contentiones, iræ, rixæ, dissensiones, dertactiones, inuidiæ, inimicitiæ, quæ homines, iuxta eumdem Apostolum, à regno Dei excludunt. *Paris. sub Ludou. & Loth. lib. 3. cap. 2.* Gala. 5.

Cap. XXII.

Multa sunt negotia sæcularia; de his tamen pauca perstrinximus, &c. In comessationibus, & vinolentiis nimiis incumbere, superfluitatem in quibuslibet rebus nolle fugere, &c. *Magunt. sub Rabano cap. 13.*

Cap. XXIII.

De collectis, vel confratriis, quas consortia vocant, sicut verbis monuimus, & nunc scriptis expresse præcipimus, vt tantum fiat; quantum rectum ad auctoritatem, & vtilitatem, atque ad salutem animæ pertinet, &c. Pastos autem, & comessationes, quas diuina auctoritas vetat, vbi & grauedines, & indebitæ exactiones, & turpes, ac inanes lætitiæ, & rixæ, sæpe etiam, sicut experti sumus, vsque ad homicidia, & odia; & dissensiones accidere solent, adeò penitus interdicimus, vt qui contra hoc decretum agere præsumpserit; si presbyter fuerit, vel quilibet clericus gradu priuetur; si laicus est, aut fœmina ab ecclesia vsque ad satisfactionem separetur. *Nannet. ca. 15.*

Cap. XXIV.

Extirpanda sunt illa, quæ quasi naturaliter in vsu habentur; sicut sunt ebrietas; comessationes, contentiones, &c. & his similia, quæ iuxta Apostolum homines à regno Dei excludunt: Quoniam, inquit, qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. *Troslea. c. 15.* Gala. 5.

Cap. XXV.

Abstinentia in his diebus omnium deliciarum esse debet, & sobriè, & caste viuendum. Qui vero ouis, caseo, piscibus, & vino abstinere potest, magnæ virtutis est, &c. Vini enim ebrietas, & luxuria prohibitæ sunt, non lac, & oua. Non enim ait Apostolus: Nolite comedere lac, & oua; sed nolite inebriari vino, in quo est omnis luxuria. *Theodul. ad presbyt. Aurel. c. 40.* Ephes. 5.

Cap. XXVI.

Zosimus præcepit, vt † nullis clericis po- † nulles clericus.

culum in publico propinaretur, nisi tantum in cellis fidelium, maxime clericorum. *Ex Pontif.*

De luxuria. Tit. IV.

Pars prima. De monachis, & virginibus, qui castitatis votum violarunt.

Vide lib. vij. tit. xxxix. lib. ix. tit. xvij. xxiij. & xxiv. quibus adde.

CAPVT I.

27.q.1.c.22. SI vir, & vxor diuertere pro sola religiosa inter se consenserint vita, nullatenus sine conscientia Episcopi fiat, vt ab eo singulariter prouiso constituantur loco. Nam vxore nolente, aut altero eorum, etiam pro tali re matrimonium non soluatur. [Vtraq; enim pars cōsentiens, & magis alter ex illis diuini amoris, (*Addit. Leon.*) quam humani ardens, vt in castitate maneret diuortium miserit, & post modum pollicitationem propriam non obseruauerit, ad districtam metiens pœnitentiam redigatur. *Synod. Rom. sub Eugen. ij. & Leone iv. cap. 36. Ivo lib. 6. tit. 5. cap. 2. panor. & par. 8. cap. 127. decr. Cæsar. lib. 10. cap. 98.*

CAP. II.

27.q.1.c.2.p.1.& c.9. Hæ vero, quæ necdum sacro velamine tectæ, tamen in proposito virginali, semper se simulauerunt permanere; licet velatæ non fuerint; si forte nupserint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia est; quia sponsio earum à Domino tenebatur. Si enim inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolui, quanto magis ista pollicitatio, quā cum Deo pepigerunt, solui sine vindicta non poterit. *Innoc. epist. 2. cap. 13. Turon. ij. cap. 21. Raban. cap. 5. de pœnit. Burch. lib. 8. cap. 12. & 45. Ivo par. 7. cap. 18. & 63. decr.*

CAP. III.

27.q.1.c.19. Et quia aliquos monachorum vsque ad tantum nefas prosiluisse cognouimus, vt vxores publice sortiantur; sub omni vigilantia eos requiras, & inuentos digna coërcitione in monasteriis, quorum monachi fuerint, retransmittas. *Greg. lib. 1. epist. 40. Anthemio subdiacono. Ivo par. 7. c. 122. decr.*

CAP. IV.

27.q.1.c.28. Si quæ monacharum vel per anteriorem licentiam, vel per impunitatis prauam consuetudinem ad lapsum deducta est, aut in futuram fuerit perducenda voraginem: hanc post competentis seueritatem vindictæ, in aliud districtius virginum monasterium in pœnitentiam redigi volumus: vt illic orationibus, atque ieiuniis & sibi pœnitendo proficiat, & metuendum cæteris arctioris disciplinæ præstet exemplum. Is autem, qui cum huiusmodi fœminis in aliqua fuerit iniquitate repertus, communione priuetur, si laicus est: si vero clericus, à suo quoque remotus officio, pro suis continuo lugendis excessibus in monasterium detrudatur. *Greg. lib. 3. epist. 9. Ianuario Episcop. Calaritano. Ivo par. 7. c. 123. decr. Cæsar. lib. 10. cap. 118.*

CAP. V.

Eos, qui in prædictas mulieres, quæ egressæ sunt de monasteriis, excesserunt, & nunc dicuntur communione suspensi, si fraternitas tua de tali facinore digne pœnituisse præuiderit, ad * sacramentum communionis te volumus reuocare. *Greg. lib. 3. epist. 24. Ianuario Episcopo Calaritano.* 27.q.1.c.29.

* sacram commu-nionem.

CAP. VI.

Virgines, quæ virginitatem suam non custodierint, si eosdem, qui eas violauerunt, duxerint maritos, eo quod solas nuptias violauerint, post annum sine pœnitentia reconciliari debebunt, vel si alios cognouerint viros, eo quod mœchatæ sint, placuit, per quinquennij tempora, acta legitima pœnitentia, admitti eas ad communionem. *Elib. c. 14.*

CAP. VII.

Statuimus, vt post hanc synodum quisquis seruorum Dei, vel ancillarum Christi in crimen fornicationis lapsus fuerit, vt in carcere pœnitentiam faciat in pane, & aqua. Et si ordinatus presbyter sit, duos annos in carcere pœnitentiam faciat, & in carcere permaneat. Si autem clericus, vel monachus in hoc peccatum ceciderit, post tertiam verberationem in carcerem missus vertentem annum ibi pœnitentiam agat. Similiter & velatæ, vel sanctimoniales eadem pœnitentia contineantur, & radantur omnes capilli capitis earum. *Synod. Franc. ante fin.*

Pars secunda. De Episcopis, presbyteris, diaconibus, &c. lapsis à castitate.

Vide lib. iv. tit. xxxvi. xxxvii. xlj. xlij. lib. vi. tit. xxxiii. xxxiv. xxviii. xxix. lib. vii. tit. xvi. xvii. quibus adde.

CAPVT I.

SI quis eorum ordinum, qui sacris altaribus administrant, presbyter scilicet, diaconus, & subdiaconus vxorem, vel concubinam habet, nisi illis omnino dimissis dignam pœnitentiam agant, sacris altaribus penitus administrate desistant, nec aliquo ecclesiæ beneficio vlterius potiantur, siue potitis fruantur. *Gregor. vij. lib. 2. regist. epist. 63.*

CAP. II.

Prædecessores nostros Nicolaus, & Gregorius à missis sacerdotum, quos tales (*adulteros, homicidas, ebriosos*) teuera esse constiterit, Dist. 32. c. præter p. ad hæc.

fideles abstinere decreuerunt, vt & peccandi licentiam cæteris auferrent, & huiusmodi ad dignæ pœnitentiæ lamenta reuocarent. *Vrban. 9. in epist. ad L. Præpositum.*

CAP. III.

Dist. 50. c. 51. & 15. q. 8. c. 1. Hi, qui altario Dei deseruiunt, si subito inflenda carnis fragilitate corruerint, & Domino respiciente digne pœnituerint, ita vt mortificato corpore, cordis contriti sacrificium Deo offerant; maneant in potestate Pontificis, vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desidiosos prolixiori tempore ab Ecclesiæ corpore segregare: ita tamen vt sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia promoueri. Quod si iterato, velut canes ad vomitum reuersi fuerint, &c. non solũ dignitate officij careant, sed etiam sanctam communionem nisi in exitu non percipiant. *Ilerd. c. 5. Raban. c. 1. de pœnit. Burch. lib. 19. c. 74. Iuo par. 15. c. 87. decr.*

CAP. IV.

Si quis clericorum suspicionem aduersam, aut oblocutionem populi de muliere quacumque forsassis incurrerit, eam statim, si intra domum habet, abiiciat. Si certe extranea, & sui iuris est, ita omnibus conditionibus studeat obuiare, vt infamia, quæ excitata est, abrogetur. Qui hæc vitare noluerit, pro inobedientia triennij excommunicatione mulctetur, &c. *Aurel. iij. c. 4.*

CAP. V.

Dist. 81. c. 10. Si quis clericus adulterasse aut confessus fuerit, vel conuictus; depositus ab officio communione concessa in monasterio toto vitę suę tempore trudatur. *Aurel. iij. c. 7. Iuo lib. 3. tit. 11. c. 11. panor. & par. 8. c. 285. decreti.*

CAP. VI.

Non solum castitatem retinendam Pontifices suo corpore censeant, sed & presbyteris, & diaconibus ministrantibus Dei altaribus modis omnibus obseruandam constituant; vt ex his, qui castitatis voluerit patientiam violare tali sorte coërceatur, vt vltimus à quo est gradu deiectus, Deo amplius non ministret, sed sacerdotis sui electione sit tali claustro conseptus, vt cæteros suo exemplo corrigat, & ille ex pœnitentia reuiuiscat. *Tolet. sub Reccaredo Rege xvi. Episcop. c. 1.*

CAP. VII.

Dist. 81. Quidã c. 30. Clerici religentur ad pœnitentiam, qui consortia extranearum mulierum, & ancillarum appetunt. *Toletan. iv. c. 42. Ansel. lib. 7. c. 140.*

CAP. VIII.

Si presbyter, diaconus, subdiaconus infantes procreauerit, aut adulterium commiserit, & Archipresbyter hoc Episcopo, aut Archidiacono non intimauerit, integro anno non communicet. *Antisiod. c. 20.*

CAP. IX.

Potamius (*Episcopus*) clamauit se & vere eadem mala de se confiteri (*loquitur de fornicatione*) & ad hæc confitenda nulla se violentia prægrauari; vnde etiam ferme per nouem menses sponte deseruisse regimen Ecclesiæ suæ, & ergastulo quodam pro admisso flagitio acturus pœnitentiam se conclusisse prædixit. Tunc per fidelem confessionem eius est agnitum, quod tactu fœmineo sorduisset. Licet hunc paterna antiquitas sacris regulis deiicere ab honore decernat, nos tamen non abstulimus nomen honoris, quod ipse sibi sui criminis confessione iam abstulerat, sed valida auctoritate decreuimus, perpetua pœnitentia hunc inseruire officiis, & ærumnis, &c. *Toletan. x. in fine contra Potamium Episcopum.*

CAP. X.

Omnem fornicandi occasionem cupientes auferre sancimus, vt nullus sacerdotum, siue quisque de clero absque honesto, & competenti testimonio, excepta sola matre, cum quibuslibet fœminis secrete se præsumat adiungere, & non solum cum extraneis mulieribus sed nec cum ipsis etiam sororibus, vel propinquis; nec licentia sororum, vel propinquarum mulierum quisquam solus familiarior habeatur ad perpetrandum scelus. Huius præceptionis transgressor sex mensibus se nouerit pœnitentiæ legibus subiacere. *Bracaren. iy. c. 4.*

CAP. XI.

Si presbyter fornicationem fecerit, quamquam secundum Apostolorum canones deponi debeat, iuxta tamen auctoritatem B. Siluestri Papæ, si in vitio non perdurauerit, sed sua sponte confessus adiecit, vt resurgeret, decem annis in hunc modum pœniteat. *Dist. 82. c. vlt.* Tribus siquidem mensibus priuato loco à cæteris remotus solo pane, & aqua à vespera in vesperam vtatur: diebus autem dominicis, & præcipuis festis modico vino, & pisciculis, atque leguminibus recreetur, sine carne, sine sagimine, ouis, & caseo, sacco indutus humo adhæreat; die, ac nocte iugiter omnipotentis Dei misericordiam imploret. Finitis tribus continuis mensibus exeat, tamen in publicum non procedat; ne grex fidelis in eo scandalum patiatur: nec enim debet sacerdos publice pœnitere, sicut laicus. Postea aliquantisper resumptis viribus vnum annum, & dimidium in pane, & aqua expleat, exceptis dominicis diebus, & præcipuis festis, in quibus vino, sagimine, ouis, & caseo iuxta canonicam mensuram vti poterit. Finito primo anno, & dimidio, corporis, & sanguinis Domini, ne indurescat, particeps fiat, & ad pacem veniat; cum fratribus psalmos in choro vltimus canat, ad cornu altaris non accedat. Iuxta B. Clementis vocem, minora gerat officia. Deinde verò vsque ad expletionem septimi anni, omni quidem tempore, exceptis paschalibus diebus, tres legitimas ferias in vnaquaque hebdomada in pane, & aqua ieiunet. Expleto septimi anni circulo, si sui confratres, apud

quos pœnituit, eius condignam pœnitentiam collaudauerint, Episcopus in pristinum honorem, iuxta B. Callisti Papæ auctoritatem, eum reuocare poterit. Sane sciendum, quia secundam feriam vnum psalterum canendo, aut vnum denarium pauperi dando, si operarius est, redimere poterit. Finitis septem annis, deinde vsque ad finem decimi anni, sextam feriam nulla interueniente redemptione obseruet in pane, & aqua. Eadem quoque pœnitentia erit sacerdoti de omnibus aliis peccatis, & criminibus, quæ eum in depositionem adducunt. Neque hoc cuilibet videatur onerosum si sacerdos post lapsum digne, vt supra dictum est, pœnitens ad pristinos redeat honores. *Synodo Hibern. sub Leone iij. vid. Apost. c. 25. Selecst. in syno. Rom. act. 2. Callist. epist. 2. Cæsar. lib. 15. cap. 41. Pœnit. Rom. tit. 8. c. 6. vide Burchard. lib. 17. c. 49. Ansel. lib. 8. c. vlt. Beda c. 8. de remed. peccatorum.*

Cap. XII.

Clerici, qui obscœnis voluptatibus inhiantes, concubinas vsque ad hæc tempora publice tenuerunt, ne delictum præteritum transeat impunitum, eos sub pœnitentiam duximus redigendos: vt si canonici fuerint, quadraginta diebus in claustris suis in quadragesimali cibo ieiunent, &c. *Conc. habitum in Germania sub Conrado Cardin. c. 2.*

Cap. XIII.

De clericis ruralibus concubinariis expressus rigor superius obseruetur. *Concilium habitum in Germania sub Conrado Cardin. c. 3.*

Pars tertia. De incestu inter consanguineos.

Vide lib. xxviij. tit. xiij. quibus adde.

CAPVT I.

Scripsimus de gradibus cognationum, vel quomodo debeat quilibet amodo, & deinceps legitimo coniugio copulari, &c. Gregorius iunior aliquas illicitas coniunctiones anathematis vinculo damnauit, &c. *Zachar. in syn. Rom. c. 15. Greg. ad interrog. Aug. c. 6. Inopar. 9. c. 20. decr.*

Cap. II.

De eo, qui ad proximam sanguinis sui ingreditur, quid iudicandum sit, lectis legibus reperietis, &c. Verum huius tanti peccati lepram melius ad sacerdotis considerationem, & iudicium profecto dirigimus. *Nicol. ad consulta Bulgar. c. 28. & 29.*

Cap. III.

Si sponsus sponsæ sororem vitiet, ac sponsam postea ducat, sororque se occidat, rei huius facti decennio pœniteant. *Ancyr. cap. 25. G. 24. L.*

Cap. IV.

Si quis relictam fratris, sororem vxoris, priuignam, consobrinamve, relictam, id est, patrui, vel auunculi, carnalis contagij macula crediderit violandam, & ausu sacrilego auctoritatem diuinæ legis, ac iura naturæ præruperit: & cui caritatis, ac pij affectus solatia exhibere debuerat, suorum hostis, ac pudicitiæ expugnator vim inferre temptauerit, Apostolicæ constitutionis sententia feriatur. & quamdiu in tanto versatur scelere, à christiano cœtu, atque conuiuio, & Ecclesiæ communione priuabitur. *Arner. cap. 11. Turonen. 9. cap. 22.*

Cap. V.

De incestis coniunctionibus in synodo Aurelianensi, quam inuictissimus Rex Clodouæus fieri supplicauit, sic decretum est: Ne superstes fratres, &c. (*Aurel. c. 20.*) In Epaunensibus canonibus à Papa Auito, vel reliquis Episcopis constitutum est: Incestis coniunctionibus, &c. (*Epau. cap. 30.*) In canonibus etiam Aruernensibus à beatissimis patribus sic habetur insertum. Si quis relictam fratris, &c. (*Arner. cap. 11.*) Et Apostolus: Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita, vt vxorem patris sui aliquis habeat, &c. Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu iam iudicaui tradere huiusmodi hominem satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi, &c. *Turon. ij. c. 22.* 1. Cor. 5.

Cap. VI.

Si homo incestus fecerit, de istis caussis, de Deo sacrata, aut cum matre sua, aut cum matrina sua spirituali de fonte, & confirmatione Episcopi, aut cum matre, & filia, aut duabus sororibus, aut cum fratris filia, aut sororis filia, aut nepti, aut consobrina, aut cum amita, vel matertera, de istis capitulis pecuniam suam perdet, si habet: & si emendare se noluerit, nullus eum recipiat, nec cibum ei donet: Et si fecerit, sexaginta solidos domino Regi componat, vsque dum se ipse homo correxerit. Et si pecuniam non habet, si liber est, mittatur in carcerem vsque ad satisfactionem si seruus, aut libertus est, vapuletur plagis multis, & si Dominus suus permiserit eum amplius in tale scelus cadere, ipsos sexaginta solidos domino Regi componat. De Ecclesiasticis vero, si bona persona fuerit, perdat honorem suum; minores vero vapulentur, aut in carcerem recludantur. *Synodo sub Pipino c. 1. & 2.*

Cap. VII.

Quicumque clericus, aut laicus, vel fœmina incestum commiserit, & ab Episcopo suo correptus si se emendare noluerit, & ab Episcopo suo excommunicatus fuerit; si quis cum ipso communicauerit scienter, sciat se esse excommunicatum. *Vernen. c. 9.*

Cap. VIII.

Incestuosi, parricidæ, &c. multi apud nos 23. q. 5. c. 28.

reperiuntur, &c. quorum aliquos iam exc m municauimus. *Turon. sub Carolo c. 41. Burchard. lib. 7. c. 29. Iuo par. 9. . 65.*

C A P. IX.

Dictum est nobis quod in quibusdam locis Episcopi, & comites ab incestuosis, & ab his, qui decimas non dant * vadios accipiant, &c. Constituimus, vt incestuosi iuxta canonicam sententiam pœnitentia mulctentur, &c. *Cabilo sub Carolo c. 18.*

* vadia.

C A P. X.

32. q. 7. c. 10. Si quis vxorem viduam duxerit, & postea cum filiastra sua fornicatus fuerit, seu duabus sororibus nupserit, aut si qua duabus fratribus, seu cum patre & filio, tales copulationes anathematizari, & disiungi præcipimus, nec vmquam amplius coniugio copulari, sed magna districtione feriri. *Magunt. c. 56. Magunt. sub Rabano c. 29.*

C A P. XI.

Vt Episcopi incestuosos penitus inuestigare studeant, omnino decreuimus: qui si pœnitere noluerint, de Ecclesia expellantur, donec ad pœnitentiam reuertantur. Quod si sacerdotum noluerint admonitionibus aurem accommodare, oportet eos per sæcularem potentiam coerceri. *Magunt. sub Rabano cap. 28. Magunt. sub Carolo cap. 53 Vorm it. cap. 79.*

C A P. XII.

Obtentum est à deuotissimo Principe, vt incesti, & quilibet alij perditi examen Episcoporum refugientes, per iudices publicos ad eorum præsentiam reducantur, ne alterius illecebram peccandi nutriat impunitas vitiorum. *Syn. Sueßion. apud D. Medardum. cap. 8.*

C A P. XIII.

Inueniuntur quidam, qui incesta matrimonia contraxerunt, & vel proximis suis, vel Deo sacratis mulieribus copulari sunt; quidam etiam publicæ possunt pœnitentiæ subiugari: petimus, vt comitum vestrorum auxilio fulciantur. *Ticin. cap. 12*

C A P. XIV.

33. q. 2. c. 16. Si quis cum duabus sororibus fuerit fornicatus, aut cum his personis, de quibus sacra scriptura prohibet, si dignam egerit pœnitentiam, & castitatis non voluerit continentiam sustinere, liceat ei legitimam in coniugio vxorem accipere: similiter & mulier, quæ tali fuerit scelere lapsa, vt fornicationis non perducatur ad chaos, perficiat. Sed hoc de laicis viris, ac mulieribus solummodo statuimus. *Vormatien. cap. 33.*

C A P. XV.

34. q. 2. c. 1. c. 9. & 35. q. 2 & 3. c. 5. Si quis cum matre, & filia in adulterio mansit, nesciente matre, quod cum filia mansisset, similiter & filia nescia: & postea ille vir si acceperit mulierem, dimittat eam, & vsque in diē mortis suæ non habeat vxorem, & illa mulier, quam reliquerit, accipiat virum: & illa mater, & filia, cum quibus in adulterio mansit, ambabus nescientibus, quod cum matre, & filia mansisset, habeant viros. Nam in notitiam illarum si venerit hoc scelus, dimittant maritos, & agant pœnitentiam, & illatum maritis & illi posteriores accipiant mulieres. Similiter, & de duabus sororibus, qui cum vna in adulterio mansit, & aliam in publico accepit; non habeat mulierem vsque ad mortem: & illæ duæ sorores nescientes accipiant viros: & si in notitiam eis venerit, forma superior seruetur. Si quis cum nouerca sua dormierit, nec ille, nec illa possunt ad coniugium peruenire. Si quis cum filiastra sua dormierit, similis sententia potest stare. Qui cum duabus sororibus dormierit, & vna ex illis antea ei vxor fuerat, nullam vxorem postea habeat, nec illa soror habeat virum. *Vorm. c. 62. al. 63. Burch. lib. 17. c. 12. Iuo par. 9. c. 62. decr.*

C A P. XVI.

35. q. 2. & 3. c. 8. De incestis coniunctionibus, &c. si conuenti fuerint, & ad pœnitentiæ remedia conuolauerint, seque sacramento constrinxerint, vlterius tam nefanda, & prorsus abominanda pollutione non esse polluendos iterumque ad recidiua malitiæ, & vitæ pristinæ sordes relapsi fuerint, ab Episcopo ciuitatis comprehensi; sicut in concilio Toletano cap. 7. reperitur, in cuius territorio sunt, cum suum legibus pœnitentiæ in monasteriis subdantur inuiti. *Celentensi sub Carolo cap. 6. Epaun. cap. 30. Turon. 15. c. 22. Arelat. sub Carolo cap. 11. Raba. cap. 2. pœniten. Burch. lib. 7. cap. 4. Iuo par. 9. cap. 40. decr. Ansel. lib. 11. cap 82. Capitul. lib. 7. cap. 200. in addit.*

C A P. XVII.

Si quis de vno in alium omnino transmigrat Episcopatum, etsi, quod absit, contingat eum filiam sororis suæ, amitæ, aut materteræ, auunculi, vel patrui polluere, aut aliquod crimen amittere: Episcopus, in cuius tunc diœcesi commoratur, & tali scelere criminatur, habeat ius, & potestatem, secundum canonicam auctoritatem, & nostram synodalem institutionem, flagitiosum coërcere, & ad pœnitendum emollire. *Tribur. cap. 42.*

C A P. XVIII.

Si quis cum qualibet fornicatus fuerit; & eo nesciente filius eius, vel frater eiusdem tei inscius cum eadem se polluerit, & postquā se pollutum esse cognouit, confessus fuerit, & hoc se nescire cum iuramento confirmauerit, quia hoc pœnituit, & confessus fuit, post peractam congruam pœnitentiam, legitimo vtatur matrimonio, ne iterum mordente crudelissima libidinis bestia saucietur, & voraginem fornicationis incidere videatur; &c. mulier vero vlterius pœniteat, atque continens, & innupta permaneat. *Tribur. cap. 43.* vid. 34. q. 1. & 2. c. vlt.

C A P. XIX.

Secundum sanctos canones definimus, & iudicamus de eo, qui cum duabus sororibus fuerit pollutus, vt vsque in exitum vitæ pœnitens, & continens permaneat, soror autem, quæ posterior libidinis perforata aculeis, scienter se cum eodem commaculauerit, vsq;

in finem vitæ pœnitens, & continens perduret. Si autem improuise contingit, condigna stringatur castigatione: & si velit, legitima vtatur viri coniunctione. *Tribur.c.45.*

Cap. XX.

Si quis non æquo gradu, sed incestuoso ordine cum his personis, quibus à regulis diuinis prohibitum est, se coniunxerit, vsquequo pœnitentiam sequestratione testentur, vtriq; communione priuentur, & neque in palatio habere militiam, neque in foro agendarum caussarum licentiam habebunt, &c. Res autẽ eorum ad primos parentes vsq; ad sequestrationem perueniant, sub ea conditione, vt antequam segregentur per nullum ingenium, neque per parentes, neque per emptionem, neque per auctoritatem regiam ad proprias perueniant facultates, nisi præfatum scelus
*al. & pœnitentia. sequestrationis separatione per * pœnitentiam fateantur. *Trosleia.c.8. ex Capitular. lib.6. c.p.407.*

Cap. XXI.

Incesti non sint legitimi heredes, sed infamia sint notati vtræque personæ *Trosleia. c.8. Capitul. lib. 6.c.307. ex lib. legum. Theodosij tertio c.p.12.*

Cap. XXII.

Cum sorore coitus homicidæ tempore punietur. *Basil.ad Amphiloch.c.66.*

Cap. XXIII.

Qui cum propria ex matre sorore pollutus est, in domum orationis ne permittatur accedere, donec ab iniqua, & nefaria actione desistat. Postquam autem in horrendi peccati sensum, & animaduersionem venerit, triennio defleat stans propter fores domus oratoriæ, & rogans populum ingredientem ad orationem, vt vnusquisque pro ipso misericorditer ad dominum intensas fundat preces. Postea autem alio triennio ad solam auditionem admittatur, & scripturam, ac doctrinam audiens eiiciatur: & nec oratione dignus habeatur. Deinde siquidem illam cum lacrymis exquisiuit, & Domino cum cordis contritione, & valida humiliatione supplex procidit, detur ei substratio in aliis tribus annis. Et sic postquam pœnitentiæ fructus dignos ostenderit, decimo anno in fidelium orationes suscipiatur sine oblatione, & cum duobus annis vna cum fidelibus ad orationem substiterit, sic deinceps dignus habeatur boni communione. Idem est decretum in eos quoque, qui suas nurus accipiunt. *Basil.ad Amphiloch.c.74.75.vid.c.76.& 77.tit. de adulteriis.*

Cap. XXIV.

Ij, qui in suas nouercas insaniunt, sunt eidem canoni obnoxij, cui & ij, qui in suas sorores insaniunt. *Basil.ad Amphiloc.c.78.*

Vide Zachar.in synodo Romana c.5.de monachis lapsis.

Pars quarta. De incestu inter cognatos spirituales.

Vide lib.xxij.tit.xxiij.& lib.xxiij.tit.xij. quibus adde.

CAPVT I.

Si homo incestum commiserit cum Deo sacrata, &c.aut cum matrina sua spirituali de fonte, & confirmatione Episcopi, &c. pecuniam suam perdat, si habet, & si emendare se noluerit, nullus eum recipiat, nec cibum ei donet. *Synod.sub Pipino c.1.*

Cap. II.

Si quis cum commatre spirituali fuerit fornicatus vsque ad dignam pœnitentiam anathematis percutiatur ictibus, similiter & illum percutere promulgamus, qui cum ea, quam de sacro fonte baptismatis susceperit, aut cum ea, quam ante Episcopum tenuerit, cum sacro chrismate fuerit vncta, fornicationis perpetrauerit scelus: legitimam autem, si habuerit, non dimittat vxorem. *Vorm.c.34.Iuo par.1.cap. 138.& par.9.c.36.* 35.q.2.c.17.

Pars quinta. De adulterio.

Vid.lib.xxix.tit.xxi.xxii.xxviii.& xxxiv. quibus adde.

CAPVT I.

Nolite errare, neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, &c. regnum Dei possidebunt. *Paul.ep. 1.ad Corinth.c.6.num 9.*

Cap. II.

Christus Deus noster in suis Euangeliis iussit peccatorum principia resecare. Non enim adulterium solum apud ipsum punitur, sed etiam cogitationis motus ad aggrediendum adulterium condemnatur, ipso dicente: Qui adspexerit mulierem ad concupiscendam ipsam, eam iam in corde suo adulterauit. *Nicen. 9.cap.22.* Matt.c.5.

Cap. III.

Clerici, qui secundum religionis suæ morem, non abdicarunt copulam coniugalem, si lapsi fuerint, grauius puniantur; eum legitimo matrimonio possint vti. *Innoc.ij. in concil. gen.Later.c.14.* De vita. & honest. cler.c.13. Greg.ex. c.2.eo.ti. in.4.col.

Cap. IV.

Homicidæ, malefici, &c.adulteri, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium erunt admittendi. *Felix ij. in synodo Rom.epist.1.c.15.*

Cap. V.

Nulli liceat, excepta caussa fornicationis, adhibitam vxorem relinquere, & deinde aliã copulare, alioquin transgressorem priori conuenit sociari coniugio. Sin autem vir, & vxor diuertere pro sola religiosa inter se consenserint vita, nullatenus sine conscientia Episcopi fiat: vt ab eo singulariter prouiso cõstituantur 27.q.2.c.si vir, & vxor. 12.

loco

loco. Nam vxore nolente, aut alterio eorum, etiam pro tali re matrimonium non soluatur. *Eugen. ij. in sy. Rom. c. Leo iv. c. 36. Inno. li. 6. tit. 5. c. 2 panor. & par. 8. c. 127. decr. Cesar. lib. 10. c. 38.*

Cap. VI.

consobrinam. Nulli liceat vno tempore duas habere vxores, vxorem ve, & consobrinam: quia cum domui non sit lucrum, animæ fit detrimentum. Nam sicut Christus castam obseruat Ecclesiam, ita vir castum debet custodire coniugiū. Contra hæc salubria dicta faciens, cum vxore concubinam habens, si perseuerauerit, & cum satisfactione non emendauerit, perseuerans ab Ecclesia penitus amputetur, resipiscens vero communionis, vel reconciliationis tempus Episcopus abbreuiare debebit. *Eugen. ij. in syno. Rom. & Leo iv. c. 37.*

Cap. VII.

Habeant Episcopi singularum vrbium in sua diœcesi liberam potestatem adulteria, & scelera inquirere, vlcisci, & iudicare, secundum quod canones censent, absque impedimento alicuius. Et cum opus fuerit ad comprimendos rebelles, & contemptores, publicum conuocent; non ad præiudicandum, sed potius ad ea, quæ Deo placita sunt, & saluti animarum conueniunt, prosequendum. *Rauen. sub Ioan. ix. par. 2. c. 13.*

Cap. VIII.

33. q. 2. & 3. ca. 17. de cōsanguinitate. Vt laicus simul vxorem & concubinam habens non communicet Ecclesiæ. *Nicol. ij. in synod. Rom. c. xiij. Episcopor. c. 12.*

Cap. IX.

Adulter non ordinetur. *Gregor. vij. in conc. ann. incer. c. 19.*

Cap. X.

Si quis perpetrato homicidio, manserit in adulterio, ad perfectam pœnitentiam minime recipi debere decretum est. *Vrban. ij. in concil. Claramon. c. 22.*

Cap. XI.

Si quæ accusatio fiat contra fidelem de fornicatione, vel adulterio, vel de alio crimine, & coarguatur, in clerum non introducatur. *Apost. c. 60.*

Cap. XII.

32. q. 2. c. 16. Quid in omnibus peccatis adulterio grauius? secundum namque in pœnis obtinet locum: quoniam quidem primum illi habent, qui aberrant à Deo, etiam si sobrie vixerint, &c. valde apud Deum graue crimen ducitur fornicatio, cuius species sunt quidem plures, &c. Prima species adulterij est, virum propria vxore solummodo non esse contentum, & mulierem non proprio tantum seruare se viro; si ergo castus fuerit quis, potest & humanus & misericors fieri, &c. *Clem epist. 1. post princ. vide Nicol. 1. epist. reg. 49. incip. Optaremus, & alias de adulterio Lotharij. Ino lib. 7. tit. 3. c. 4. panor. & par. 8. c. 99. decr.*

Cap. XIII.

6. q. 1. c. 5. beatus. Adulteros ab Episcoporum, & presbyterorum accusatione prohibebat Petrus Apostolus. *Clemens epist. 1. post med.*

Cap. XIV.

Vult Deus vnumquemque ita viuere, vt homicidium, & adulterium nesciat. *Clem. epist. 4. ante fi.*

Cap. XV.

Infames esse eas personas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia: id est, omnes fures, sacrilegos, adulteros, &c. *Steph. epist. 1. in med.* 6. q. 1. c. 17.

Cap. XVI.

Hæretici omnes, & suspecti, venefici, adulteri, &c. nullatenus sunt ad accusationem admittendi, &c. *Eutych. epist. 2. in med.*

Cap. XVII.

Statuimus, vt homicidæ, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, &c. nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium sint admittendi. *Eusch. epist. 3. post princ.*

Cap. XVIII.

Cur communicantes viri cum adulteris vxoribus non conueniant, cum contra vxores in consortio adulterorum virorum manere videantur? Super hoc christiana religio adulterium in vtroq; sexu pari ratione condemnat. Sed viros suos mulieres non facile de adulterio accusant, & non habent latentia peccata vindictam. Viri autem liberius vxores adulteras apud sacerdotes deferre consueuerunt, & ideo mulieribus prodito earum crimine communio denegatur; virorum autem latente cōmisso non facile quisquā ex suspicionibus abstinetur; qui vtiq; submouebitur, si eius flagitium detegatur. Cum ergo par caussa sit, interdum, probatione cessante, vindictæ ratio conquiescit. *Inno. ep. 3. c. 4. Raban. c. 3. de pænit.* 32. q. 5. c. vlt. christiana.

Cap. XIX.

Meminit tua reuerenda fraternitas, quod tribus iam vicibus scripsimus, vt nullus adulter, nullus fornicator sacrum ministerium debeat attrectare. *Zachar. epist 4. ante med.*

Cap. XX.

De his, qui ad vxorem alterius comprehensus fuerit, quid iudicandum sit, lectis legibus reperietis. Iam vero si ad Ecclesiam adulter cōfugerit, id iudicandum ab Episcopo fore decernimus, quod sacros constat definisse canones, vel sanctos Apostolicæ sedis præsules, clarum est statuisse. *Nicol. ad consul. Bulgar. c. 28.*

Cap. XXI.

Si cuius vxor adulterium fecerit, aut vir in alienam vxorem irruerit, septem annis pœnitentiam agat. *Ancyr. c. 20. Worm. c. 44. Mar. Brac. c. 77. Raban. 1. c. 1. & 3. de pænit.*

Cap. XXII.

Si presbyter vxorem duxerit, deponatur ab ordine; si fornicator, vel adulter est, eiciatur, & agat pœnitentiam. *Neocæs. c. 1. refert Magunt. byter. sub Arnulph. c. 17. Paris. sub Ludou. & Loth. lib. 1. c. 35. Mart. Brac. c. 27 Burch. lib. 2. c. 108. Ino lib. 3. tit. 8. c. 8. panor. & par. 6. c. 185. decr.* Dist. 28. c. 9. presbyter.

CAP. XXIII.

Flamines qui post fidem lauacri, & regenerationis sacrificauerint, eo quod geminauerint scelera accedente homicidio, vel triplicauerint facinus, cohęrente mœchia, placuit, nec in fine accipere communionem. *Eliber. c. 2.*

CAP. XXIV.

Item Flamines, &c. si post pœnitentiam fuérint mœchati, placuit vlterius eis non esse dandam communionem; ne lusisse de dominica communione videantur. *Elib. c. 3.*

CAP. XXV.

Rigor hic vsitatus in principio, moderatus est postea ab Ecclesia vt ait Innocen. ep. 3. ad Exuper.

Si fidelis post lapsum mœchiæ post tempora constituta acta pœnitentia, denuo fuerit fornicatus, nec in fine habeat communionem. *Eliber. c. 7.*

CAP. XXVI.

Episcopi, presbyteri, diacones si in ministerio positi detecti fuerint, quod sint mœchati; & propter scandalum, & propter nefandum crimen, nec in fine communionem accipiant. *Eliber. c. 18.*

CAP. XXVII.

Subdiaconem ordinari non debere, qui in adolescentia sua fuerit mœchatus; eo quod postmodum per subreptionem ad altiorem gradum non sit promouendus: antea ordinati amoueantur. *Eliber. c. 30.*

CAP. XXVIII.

Adolescentes, qui post fidem lauacri salutaris fuerint mœchati, cum duxerint vxores, acta legitima pœnitentia, ad communionem admittantur. *Eliber. c. 31.*

CAP. XXIX.

Si quis fidelis habens vxorem, non semel, sed sæpe fuerit mœchatus, in fine mortis est conueniendus: quod si se promiserit cessaturum, detur ei communio. Si résuscitatus, rursus fuerit mœchatus, non edat vlterius de communione pacis. *Eliber. c. 47.*

CAP. XXX.

Si qua mulier per adulterium, absente marito, conceperit, idque post facinus occiderit, nec in fine dandam communionem, quod geminauerit scelus. *Eliber. c. 63.*

CAP. XXXI.

Si qua mulier, vsque in finem vitæ suæ cum alieno fuerit mœchata, nec in fine dandam communionem. Si eum reliquerit post decem annos recipiatur ad communionem, acta legitima pœnitentia. *Eliber. c. 64.*

CAP. XXXII.

Si clerici vxor fuerit mœchata, & sciat maritus, neque eam statim proiecerit, nec in fine accipiat communionem: ne ab his, qui exemplum bonæ conuersationis esse debent, videãtur magisteria scelerum procedere. *Elibe. c. 65.*

CAP. XXXIII.

Catechumena, si per adulterium conceperit, & conceptum necauerit, in fine baptizetur. *Elib. c. 68.*

CAP. XXXIV.

Si habens vxorem semel lapsus fuerit, quinquennio agat pœnitentiam, & sic reconcilietur, nisi necessitas cogat ante tempus dare cõmunionem. Hoc & circa fœminas obseruandum. *Elib. c. 69. Iuo par. 8. c. 281. decr. Pœnit. Rom. tit. 3. cap. 4.*

CAP. XXXV.

Si conscio marito, fuerit mœchata vxor, placuit nec in fine dandam ei esse communionem. Si eam reliquerit, post decem annos accipiat communionem. *Eliber. c. 70.*

CAP. XXXVI.

Si quis fidelis habens vxorem cum Iudæa, vel gentili fuerit mœchatus, à cõmunione arceatur. Quod si alius eum detexerit, post quinquennium, acta legitimà pœnitentia, poterit Dominicæ sociari communioni. *Elib. c. 78.*

CAP. XXXVII.

Si quorumcumq; clericorum vxores peccauerint, ne forte peccandi licentiam plus habeant, accipiant mariti earum hanc potestatẽ, pręter necem, custodiendi, ac ligandi in domo sua, ad ieiunia salutaria, non mortifera, eas cogentes, ita vt inuicem sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia non habeant. Cum vxoribus autem ipsis, quæ peccauerint, nec cibos sumant: nisi forte ad timorem Dei, acta pœnitentia, reuertantur. *Tolet. 1. c. 7.* *33. q. 2. c. placuit, 10.*

CAP. XXXVIII.

Eos, qui relictis vxoribus suis, sicut in Euangelio dicitur, excepta caussa fornicationis, siue adulterij probatione, alias duxerint, statuimus à communione esse arcendos. *Venet. c. 2.* *Mat. 5.*

CAP. XXXIX.

Si quis lectorum, vel ostiariorum adulteræ mulieris voluerit misceri, vel adhærere consortio, aut relinquat adulteram, aut à clero habeatur extraneus. *Tarrac. c. 9.*

CAP. XL.

His, qui male concepto ex adulterio fœtus, vel editos necare studuerint, vel in ventribus matrum potionibus aliquibus colliserint, post septem annorum curricula communio tribuatur. *Ilerd. c. 2. Magunt. sub Raba. c. 21. Raban. c. 11. de pœnit. Burch. lib. 17. cap. 52. & lib. 19. p. 277. Iuo par. 10. c. 182. decr.*

CAP. XLI.

Si quis de laicis, post vxorem, aliam cuiuscumque conditionis cognouerit mulierem, in clero nullatenus admittatur. *Gerund. c. 8. Burch. lib. 2. c. 38. Iuo par. 6. c. 139. decr.* *Dist. 34. c. 8.*

CAP. XLII.

Si de adulterij permixtione fuerit (*Antistes aut clericus*) comprobatus, in degradatione honorum, priorum canonum statuta seruentur: in quibus communicationibus Metropolitanus à comprouincialibus suis; comprouinciales à Metropolitano cum reliquis comprouincialibus distringatur. *Aurel. iy. c. 4.*

CAP. XLIII.

Si quis clericus adulterasse aut confessus fuerit, vel conuictus, depositus ab officio, communione concessa, in monasterio toto vitæ suæ tempore trudatur. *Aurel. iy. c. 7. Iuo lib. 3. tit. 11. c. 11. panor. & par. 8. c. 285. decr.*

Cap. XLIV.

Si quæ mulieres fuerint prolapsæ in adulterium cum clericis, districtione clericis adhibita mulieres ipsæ, prout sacerdoti visum fuerit, districtioni subiaceant; & à ciuicatibus, vt sacerdos præceperit, repellantur. *Aurel. iv. cap. 28.*

Cap. XLV.

Si presbyter, diaconus, subdiaconus infantes procreauerit, aut adulterium commiserit: & Archipresbyter hoc Episcopo, aut Archidiacono non intimauerit, integro anno non communicet. *Antisiod. c. 20.*

Cap. XLVI.

Si monachus in monasterio adulterium cõmiserit, aut peculiare habere præsumpserit, aut furtum fecerit, & hoc Abbas per se non emendauerit, aut Episcopo, aut Archidiacono non intimauerit, ad pœnitentiam agendam in alio monasterio retrudatur. *Antisiod. c. 23.*

Cap. XLVII.

33. q. 2. c. vlt. Si coniugatus fuerit incontinens, ne postea adulterij incurrat lapsum, redeat ad pristinum coniugium, quousque possit adipisci temporis maturitate continentiæ statum. Nos idem de fœminis, vt de viris cẽsemus pro humana fragilitate indultum. Ea ratione, vt si is, qui pœnitente non est legibus dedirus, ante ab hac vita decesserit, quam ex cõsensu alter ad continentiam ear, vnde fuerit regressus, superstiti non liceat denuo ad vxoris transire amplexus: si autem illius vita extiterit superstes, qui non accepit benedictionem pœnirentis, nubat, si se continere non potest, & alterius consortio fruatur vxoris. Quod de vtroque sexu pari modo à nobis decretum est, vt in his omnibus sacerdotis ordinatio expectetur; vt iuxta quod ætatem aptam perspexerit, pœnitentiæ absolutionis, vel districtionis tribuat legem. *Tolet. vi. c. 8. Cæsar. lib. 15. c. 70.*

Cap. XLVIII.

Si quis Episcoporum magnatis cuiusquam vxorem, filiam, neptem, seu quolibet illum gradu adhibito pertingenrem quacumque fraude, vel subtilitate adulterina pollutione fœdauerit, & honoris proprij gradum amittat, & sub exilij relegatione perpetuam excommunicarionis sententiam perferat, qui tamen circa finem vitæ communionis remedio adiuuandus est. *Tolet. xi. c. 5.*

Cap. XLIX.

Qui alterius sponsam, viuo sponso, ducit, adulrerij crimine subiaceat. *Trull. c. 99.*

Cap. L.

Falsos presbyteros, & adulteros, vel fornicatores diaconos, & clericos de peculiis Ecclesiarum abstulimus, & degradauimus, & ad pœnitentiam coëgimus. *Franc. synod.*

Cap. LI.

Prouideant viri potentes, & maxime potentes fœminæ, vt in suis domibus adulteria, & luxuriæ concubinatiæ, & incesta adulteria non vigeant. Et suis presbyteris, qui cum eis in capellam vadunt, huiusmodi virtutem habere faciant. *Melden. c. 74.*

Cap. LII.

Plurimi vestrum fornicationes, & adulteria sine timore diuino, & sine humana verecundia faciunt. Audiant Apostolum Paulum dicentem: Fornicatores, & adulteros iudicabit Deus, id est, damnabit. Audiant etiam eundẽ dicentem: Horrendum, id est, timendum est, incidere in manus Dei viuentis. *Synod. Tullen. in epist. ad Rotbertum, & alios.* Heb. 13. Heb. 10.

Cap. LIII.

Vt raptores, & adulteri vel rapaces, qui, sicut ait Apostolus, Regnum Dei non consequentur, cum quibus etiam, sicut ipse præcipit, nec cibus sumendus est, censura, & seueritate principum, qui non sine caussa gladium portant, insequantur, quoadusque sacerdotum iudicio, publice Ecclesiasticæ subdantur disciplinæ. *Tullen. par. vlt. c. vlt.* 1. Cor. 6.

Cap. LIV.

Si Episcopo, aut presbytero caussa criminalis, hoc est homicidium, adulterium, &c. imputatum fuerit, in singulis missam celebrare, & secretam publice dicere, & communicare deber, & de singulis sibi imputatis innocentem reddere. Quod si non fecerit, quinquennio à liminibus Ecclesiæ habeatur extraneus. *Vorm. cap. 10. Burch. lib. 2. c. 199. Ivo par. 6. c. 272. decr.* 2. q. 5. c. vlt.

Cap. LV.

Si quis legitimam duxerit vxorem, & impediente quacumque domestica infirmitate, vxorium opus non valens implere cum illa, frater vero eius, suadente diabolo, adamatus ab ipsa clanculo eam humiliauerit, & violatam reddiderit; omnimodo separentur, & à neutro vlterius eadem mulier contingatur, &c. *Tribur. c. 41.*

Cap. LVI.

De his, qui in adulterio iuncti per incentiua libidinis malę filium, vel filiam genuerunt, canonice præiudicamus, vt quando ab Episcopo iusta diuisione separantur, eo tenore seiungantur, ne vltra spe reuersionis deludantur. Quare si quid inter se proprietatis, aut pecuniæ communi donatione tradiderunt, vtique communi seruent infanti. De reliqua vero proprietate, & pecunia nullam vlterius habeant communionem, sed vterque sua prouideat, & vt velit, faciat. Et vt hoc verius credatur, atque firmius obseruetur: verbo Domini præcipimus, & canonica, atque synodali impositione iniungimus, quatenus iuramento colligentur, deinceps, & vltra sub vno non cohabitare recto; nec familiari frui colloquio, excepto in Ecclesia, & in publico: nec vllam habere communionem in proprietate, aut mancipiis, vel pecunia siue vllis rebus, vne suspicio luxuriosi facti, aut scandalum libidinosi desiderij iuste possit oriri. *Tribur. c. 49.*

CAP. LVII.

Si cuius vxor adulterium perpetrauit, & hoc à viro deprehensum fuerit, & publicarum; dimittat vxorem, si voluerit, propter fornicationem: illa vero septem annis publice pœniteat. Vir vero eius, illa viuente, nullatenus aliam accipiat. Quod si voluerit adulteram sibi reconciliari, licentiam habeat; ita tamen vt pariter cum illa pœnitentiam agat, & exacta pœnitentia, post septem annos ad communionem vterque accedat. Similis forma & in muliere seruabitur, si eam vir eius adulterauit, *Nannet. c. 12.*

CAP. LVIII.

Si vir non habens vxorem, alterius vxorem adulterauit, aut si qua mulier non habens virum, cum alterius viro; ille, qui fœdus violauit coniugij, septem annis, vt supra dictum est, pœniteat; ille, qui lege coniugij non tenetur, quinque annis pœniteat. *Nannet. cap. 14. Burch. lib. 9. c. 70. Ivo par. 8. c. 207. decr. & Pænit. Rom. tit. 3. c. 3.*

CAP. LIX.

1. q. 5. c. 24. Interrogatum est, si duo in adulterio inculpati fuerint, & vnus profiteretur, & alter negaret, quid inde agendum esset. Decretum est etiam à sancto concilio, vt ille, qui negauerit, probabili iudicio se expurget, & qui professus fuerit, digne pœnitentiam agat. *Salegunstad. c. 7. post Burch. decr. Ivo par. 15. c. 173. decr.*

CAP. LX.

2. q. 5. c. 25. Statuit sancta synodus, si duo de adulterio accusati fuerint, & ambo negauerint, & orant sibi concedi, vt alter illorum vtrosque diuino purget iudicio. Si vnus in hoc ceciderit, ambo rei habeantur. *Salegunst. c. 14. post Burch. decr. Ivo par. 15. c. 180. decr.*

CAP. LXI.

Si cuius vxor adulterium fecerit, aut vir in alienam vxorem irruerit, septem annis pœnitentiam agat. *Mart. Cracar. c. 77. Ancyr. c. 20. Vormat. c. 44.*

CAP. LXII.

Si quis multis nuptiis fuerit copulatus, pœnitentiam agat: conuersio autem, & fides pœnitentis compendiat tempus. *Mart. Brac. c. 18.*

CAP. LXIII.

Masculorum, & animalium initores, & homicidæ, & venefici, & adulteri, &c. eadem condemnatione digni habeantur. *Basil. epist. ad Amphiloch. c. 7.*

CAP. LXIV.

Domini dictum secundum sententiæ consequentiam ex æquo & viris, & mulieribus conuenit; quod non liceat à matrimonio discedere præterquam propter fornicationem. Consuetudo autem non ita habet, sed in mulieribus quidem multum accurate, & diligenter obseruari inuenimus, cum Apostolus quidem dicat: quod, qui adhæret meretrici, fit vnum corpus, &c. consuetudo vero etiam adulterantes viros, & in fornicationibus versantes iubet à mulieribus retineri. Quare quæ cum viro dimisso cohabitat, nescio an possit adultera appellari: crimen enim attigit mulierem, quæ dimisit. Quamnam ob caussam à coniugio decessit? si enim pulsata, & verberata non ferens; pari satius erat, quam à coniuge separari: siue iacturam in pecuniis non ferens, nec ipsa est iusta excusatio. Sin autem quod ipse viuat in fornicatione, non habent hanc obseruantiam in Ecclesiastica constitutione: sed etiam infidelis viri iussa est mulier non separari, sed remanere propter incertitudinem euentus. Quid enim scis mulier, an virum sis seruatura? Quare quæ relinquit, est adultera, si ad alium virum accessit. Qui autem reliquit, est dignus venia, & qui ei cohabitat, non ideo condemnatur. Sed si vir, qui ab vxore discessit, accessit ad aliam, est & ipse adulter; quoniam fecit eam adulterari, & quæ ei cohabitat, est adultera, eo quod alienum virum ad se traduxit. *Basil. epist. ad Amphiloch. cap. 9.* Quæ cum vir secessit, & non apparet, antequam de eius morte certior facta sit, cum alio cohabitauit, mœchatur. *Basil. ad Amphiloch. cap. 31.*

1. Cor. 6.

CAP. LXV.

Adulteratas mulieres, & confitentes, vel quomodocumque conuictas publicare quidẽ patres nostri prohibuerunt, ne conuictis mortis caussam præbeamus, eas autem stare sine communione iusserunt, donec impleretur tempus pœnitentiæ. *Basil. epist. ad Amphiloch. cap. 34.*

CAP. LXVI.

Qui, postquam aliena ei ablata fuerit, vxorem duxit, in prima quidem adulterij accusabitur, in secunda vero reus non agetur. *Basil. ad Amphiloch. c. 37.*

CAP. LXVII.

Quæ viuit cum adultero, est omni tempore adultera. *Basil. ad Amphiloch. c. 39.*

CAP. LXVIII.

Quæ à marito dimissa est, mea quidem sententia manere debet. Si Dominus autem dixit: Si quis reliquit vxorem, præterquam ratione fornicationis, facit eam adulterari, ex eo, quod eam adulteram nominat, exclusit eã à societate cum alio. Quomodo enim potest vir quidem esse reus, vt auctor adulterij, mulier autem nulli esse culpæ affinis, quæ adultera appellata est propter consuetudinem cum alio viro? *Basil. ad Amphiloch. c. 48.* Mat. 5.

CAP. LXIX.

Qui adulterauit, in quindecim annis sacramentis non communicabit. In his autem annis sic quoque dispensabitur: quatuor annis erit deflens, & duobus audiens, quatuor substratus, in duobus subsistens sine communione. *Basil. ad Amphiloch. c. 58.*

CAP. LXX.

Vno anno defleãt, biennio audiant, triennio substernãtur, septimo cũ fidelibus cõsistant, &

ita oblatione digni habeantur, si cum lacrymis pœniteutiam egerint, qui duas sorores in matrimonium accipiunt, etsi dinersis temporibus. *Basil. ad Amphiloch. c. 76. 77. Trull. c. 87.*

CAP. LXXI.

Eorum, quæ ad cupiditatem, & voluptatẽ fiunt peccatorum, hæc est diuisio: hoc enim vocatur adulretium, illud vero fornicario. Ac nonnullis quidem eorum, qui sunt subtiliores placuit etiam fornicationis peccatũ adulteriũ esse existimare: quoniam vna est legitima cõiunctio & vxoris cum marito, & mariti cum vxore, quidquid ergo non est legitimum, est omnino iniustum, & legi cõtrarium, & qui nõ habet proprium, habet omnino alienum: Homini enim vna tantum data est auxiliarrix; & mulieri vnum appositũ est caput. Ergo, si quis quidem proprium vas suum, vt diuinus Apostolus nominat, possederit, ei lex naturę iustũ vsum concedit: si quis autem extra proprium conuersus fuerit, erit omnino in aliena, est autem vnicuiq; alienum, quidquid non est proprium, etiam si id non confiteatur, qui est Dominus. Non longe ergo à peccato adulterij fornicatio ab iis, qui rem paulo accuratius examinant, suscepta est, &c. Sed quia imbecillorum fuit patribus cura gerenda, distinctum est peccatum hac generali diuisione; quod fornicatio quidem dicatur, cupiditatis, seu libidinis expletio, quæ fit sine alia alicuius iniuria: adulterium vero, insidiæ, & iniuria, quæ alteri affertur. In eo autem & cum animalibus coitum, & pædicatũ esse existimant, quoniam hæc sunt naturæ adulterium, in id enim, quod est alienum, & quod est prætet naturam fit iniustitia. *Gregor. Nyssen. epist. canonica cap. 4.*

1. Thes. 5

CAP. LXXII.

Quæ in adulterio, & in reliquis immunditiæ generibus fit iniquitas, eodem iudicio punietur, quo & fornicationis scelus, sed tempore duplicabitur. *Gregor. Nyssen. epist. citata ad Letoiaim.*

CAP. LXXIII.

Libuit nobis inserere sententiã cuiusdã patris, in qua magna breuitate quid agi, quidve vitari debeat, continetur. In primis Dominũ Deum diligere, &c. deinde non occidere, non adulterari, non facere furtum. *Theodulph. ad presb. Aurel. c. 21. ex Clem. epist. 1. ante fin.*

Pars sexta. De raptoribus fœminarum.

CAPVT I.

QVi rapiunt mulieres prætextu coniugij, & adiutores, ac consentientes, si clerici sunt, cadant à gradu suo, si laici anathematizentur. *Chalced. c. 27. Trull. c. 93. Vormat. c. 77. Trosle. c. 8. Capitul. lib. 1. c. 104. & lib. 7. c. 183. Burch. lib. 9. c. 35. Iuo par. 8. c. 173. & 174. & 322. decr. & lib. 6. tit. 3. c. 12. panor. Ansel. lib. 10. cap. 49. Cæsar. lib. 10. c. 84.*

36. q. 2. eos. c. 1. & cap. 4. de puellis.

CAP. II.

Si quis viduam furatus fuerit in vxorem, vel consentiens ei, anathema sit. *Gregor. ij. in syno. Rom. c. 10. Trosl. c. 8. Burch. lib. 9. c. 11. Iuo lib. 6. tit. 3. c. 11. panor. & par. 8. c. 149. decr.*

36. q. 2. c. 5.

CAP. III.

Si quis virginem, nisi desponsauerit, rapuerit, vel furatus fuerit in vxorem, vel consentiens ei, anathema sit. *Gregor. ij. in syno. Rom. c. 11. Trostei. c. 8. Burch. lib. 9. c. 12. Iuo par. 8. c. 150. decr. Tarrac. lib. 6. c. 229*

Ibidem.

CAP. IV.

Si quis temerario ausu præsumpserit virginem, aut viduam furari in vxorem, prærer si desponsatam habuerit, anathema sit. *Zacha. in syno. Roma. c. 7.*

CAP. V.

Qui virginem non sponsatam violauerit, excommunicetur, nec aliam ducat, sed eam, licet pauper sit. *Apost. c. 67.*

CAP. VI.

Raptores viduarum, vel virginũ ob immanitatem tanti facinoris detestamur, illos vehementius persequendo, qui sacras virgines, vel volentes, vel inuitas matrimonio suo sociare tẽprauerint. Quos pro tam nefandissimi criminis atrocitate à communione suspendi præcipimus. *Symma. epist. 1. c. 3. Ansel. lib. 10. c. 58. Tarrac. lib. 6. c. 249.*

36 q. 2. c. 2.

CAP. VII.

Desponsatas puellas; & postea ab aliis raptas reddi placet sponsis, etsi vis ab aliis illis illata fuerit. *Ancyr. cap. 10. Troslei. cap. 8. Burch. lib. 9. cap. 38. Iuo lib. 6. tit. 1. c. 17. panor. & par. 8. cap. 176. decr. Ansel. lib. 10. cap. 8. Cæsar. lib. 10. cap. 61.*

36. q. 2. c. 45.

CAP. VIII.

Puellæ sponsus eius sororem vitiauit, & sibi habuit, duxit postea spõsatam; vitiata vero se interemit: decennium pœniteant per gradus, qui in hoc facto se miscuerunt. *Ancyr. cap. 25. G. 24. L.*

CAP. IX.

Si ad Ecclesiam raptor cum rapta confugerit, & eam vim passam constiterit, statim liberetur de potestate raptoris, & raptor mortis, vel pœnarum impunitate cõcessa, aut seruiendi conditioni subiectus sit, aut redimendi se liberam habeat facultatem. Si puella patrem habeat, & puella raptori consenserit, potestati patris excusata reddatur, & raptor patri superioris cõditionis satisfactione teneatur obnoxius. *Aurel. cap. 2. al. 4. Raban. c. 22. de pœnit. Burch. lib. 3. c. 191. Iuo lib. 2. tit. 7. c. 1. panor. & par. 3. c. 108. decr. Ansel. lib. 10. c. 57. Cæsar. lib. 10. c. 89. & lib. 13 c. 68.*

36. q. 1. de raptorib. c. 3.

CAP. X.

Nullus viduam, neq; filiam alterius extra voluntatem parentum, aut rapere præsumat, aut Regis beneficio æstimet postulandam. Quod si fecerit, similiter ab Ecclesiæ communione remotus, anathematis damnatione plectatur. *Paris. c. 6. Iuo par. 8. c. 25. decr.*

36. q. 2. c. 6.

Cap. XI.

De raptoribus viduarum, ac virginum dignum duximus, vt ab vniuersis comitibus omni nisu inuestigentur, & inuenti cōdigna inuectione ex auctoritate Imperiali castigentur, vt à tam illicita præsumptionis audacia ipsi coërceantur, & cæteri hoc admittere volētes terreantur. *Aquisgr.13.sub Ludou.par.vlt.c.24.*

Cap. XII.

Raptores virginum, & viduarum, qui etiam postea voluntate parentum eas quasi desponsantes, sub dotalitij nomine in coniugium duxerūt, publicæ pœnitentiæ subigantur, & post publicam pœnitentiam, prout præuiderit Episcopus peractam, ne in peius corruant, iterum conueniētes de cętero eleemosynis, & cęteris quibusq; religiosæ, & saluriferæ conuersationis actionibus inseruire procurēt, vsquequo ab opere coniugali ex consensu se valeant abstinere. *Meldēn.cap.64.*

Cap. XIII.

36.q.2.si autem.c. 10. Hi, qui necdum eas, quas rapuerant, cū voluntate parentum sub præfato desponsionis, vel dotalitij nomine in coniugium sumptas habent; quando omniū aures hæc in fuerit constitutio promulgata, ab earum cōiunctione separentur, & publicæ pœnitentiæ subigantur. raptæ autem legaliter parentibus restituantur, &c. *Melden.c.65. Burch.lib.9.c.39. Iuo lib.6.tit.3.c.13.panor. & par.8.c.177. decr.*

Cap. XIV.

Qui deinceps rapere virgines, vel viduas præsumpserint, secundum synodalem B.Gregorij definitionem, ipsi, & complices eorum anathematizentur, & raptores sine spe coniugij perpetuo maneant. *Melden.c.66. Gregor.13. in syno. Roma.c.10.& 11. Burch.lib.9.c.34. Iuo par.8.c.177.decr.*

Cap. XV.

Qui sanctimoniales virgines, vel viduas rapiunt, & progressu etiam criminis in coniugiū sumunt, publicæ pœnitentiæ, iuxta modum, quem præuiderit Episcopus subigantur. Ipsæ vero locis congruis pœnitentiæ retrudantur, & ad habitū religionis redire cogantur; vterq; autē sine vlla spe vxoriæ copulationis perēniter maneat, &c. *Melden.c.67.Burch.lib.8.c.52.*

Cap. XVI.

De his, qui sponsas alienas rapiunt, vel consensu parentum accipiunt, antiqua & synodalis sententia obseruetur, &c. nullo modo vt ad maximam indulgentiam descēdamus, alterius sponsæ acceptor sine publica transeat pœnitentia, & sponso legaliter mulctam componat. Quod si his obedire renuerit, sine vlla refragatione anathematizetur, &c. *Melden.c.68.Burchar.lib.9.c.32. Iuo par.8.c.170.decr.*

Cap. XVII.

Pari tenore excommunicatus est quidam homo vocabulo Theodricus cum complicibus suis: quia quandam viduam fugiendo prostratam super corpus sancti Euenrij rapuit, & de monasterio traxit, & in vxorem sibi eam taliter sociauit. *Meten.cap.7.*

Cap. XVIII.

Est quædam species rapinæ, vel potius sacrilegij, quam ex ipso actu rustico raptum vocant; quod quantum sit malum, non tantū diuina, sed humana quoq; auctoritate damnatū, paucis mōstrabimus verbis. Ac primo de puellis raptis, & nondum desponsatis in concilio Chalcedonensi ita habetur: Eos, qui rapiunt puellas sub nomine simul cohabitandi, cooperantes, & cōniuentes, decreuit sancta synodus, vt si qui clerici sunt, decidant gradu proprio, si vero laici anathematizentur. Quibus verbis aperte datur intelligi, qualiter huius mali auctores damnandi sunt, quando participes, & conniuentes tanto anathemate feriuntur. Et quod iuxta canonicam auctoritatem ad coniugia legitima raptas sibi iure vendicare nullatenus possint in concilio Ancyrano cap.10. legitur, &c. Staturum est, vt raptor publica pœnitentia mulctetur; raptæ vero, si sponsus eam recipere noluerit, & ipsa eiusdem criminis cōsentiens non fuerit, licentia nubendi alij non negetur; quod si & illa consenserit, simili sententiæ subiaceat. Quod si post hæc ei se iungere præsumpserit, vtriq; anathematizentur. Quid autem lex Imperatorum de huiusmodi raptoribus iubeat in libro v.capitular. c. 239. scire volens reperiet. Item in lib.vij.c.245. de raptoribus viduarum, vel virginum, ita decernitur. Sancitum est, vt raptores viduarum, vel virginum ab Ecclesię communione pellantur. Item de his, qui rapiunt fœminas, vt eas non habeant vxores, & quid de raptis agendum sit, ex eodem libro cap.395 Placuit, vt hi, qui rapiunt fœminas, vel furātur, aut sedncūt, vt eas nullatenus habeant vxores, quamuis postmodum conueniat, vt eas dotauerint, vel nuptialiter cum consensu parentū acceperint. Si quis autem vxorē habere voluerit, canonice, & legaliter eam accipiat, & non rapiat. Qui vero rapuerit, aut furatus fuerit, vel seduxerit, nunquā eam vxorem habeat, sed propinquis suis eam reddat, & in triplo bannum dominicum componat, & insuper canonice publicam pœnitentiam gerat. Ad quod omnes clamauerūt dicentes: Ista omnes tenere firmiter volumus, & in perpetuum ab omnibus conseruari optamus. *Treslei.c.8. Burch.lib.9 .35.36. Iuo par.8.c.174.*

Right margin: 36.q.2.1.c 1. & 4. — 37.q.2.c 34. — 36.q.2.c 11.

Cap. XIX.

Eos, qui ex raptu habent mulieres, si aliis quidem desponsas abripuerint, nō prius oportet admittere, quam ab eis ablatæ sint, & sint in eorum potestate, quibus desponsæ fuerant, an eas velint accipere; an desistere. Si quis autem vacantem acceperit, auferre quidē oportet, & suis restituere: illorum autem sententiæ permittere, siue sint parentes, siue fratres, siue quicumque alij præsint: & si eis placuerit, matrimonium constituere; si non autem renuerint, non cogi. *Basil. ad Am, bilo c. cap.22.*

Cap. XX.

De his, qui rapiunt, canonem quidem anti-

quum non habemus, sed propriam sententiam proferimus; vt ipsi, & qui cum eis rapiunt, tribus annis sint extra orationes. Quod autem non est violentum, nulli est pœnæ obnoxium, quando nec stuprum, nec furtum tem præcessetit. *Basil. ad Amphiloch. cap. 30.*

Cap. XXI.

Stupra, quæ per vim inferuntur, non sunt accusationi obnoxia, quare etsi ancillæ vis allata fuerit à proprio domino, ea à culpa est libera. *Basil. ad Amphiloch. cap. 49.*

Cap. XXII.

De Biste, qui in Ereba constitutus est presbyter, quærendum est, & si alicui quidem mulieri separatæ viuente marito vim attulit, non sinatur esse presbyter, nam nec vt laicus quidem debet communicare, cum eos, qui tales sunt, separare consueuerit Ecclesia. *Theophil. Episcopus Alexandr. in commonitorio cap. 2.*

Pars septima. De concubitu cum hominibus, & brutis.

CAPVT I.

De exce. Prælato. Greg. ix. c. 4. & in 1. coll. de cohabita. cleric. c. 12. Gen. 19.

QVicumque incontinentia illa, quæ contra naturam est, propter quam venit ira Dei in filios diffidentiæ, & quinque ciuitates igne consumpsit, deprehensi fuerint laborare; si clerici fuerint, eiciantur à clero, vel ad pœnitentiam agendam in monasteriis detrudantur; si laici excommunicationi subdantur, & à cœtu fidelium fiant prorsus alieni. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 11.*

Cap. II.

De vita. & honest. cler. Gr. ix. c. 13. & in 4. coll. c. 2.

Vt clericorum mores, & actus in melius reformentur, continenter, & caste viuere studeant vniuersi, præsertim in sacris ordinibus constituti ab omni libidinis vitio præcauentes, maxime illo, propter quod ira Dei venit de cælo in filios diffidentiæ, quatenus in conspectu Dei omnipotẽtis, puro corde, & mundo corpore valeant ministrare. Ne vero facilitas veniæ incentiuum tribuat delinquendi; statuimus, vt qui deprehensi fuerint incontinentiæ vitio laborare; prout magis, aut minus peccauerint, puniantur, secundum canonicas sanctiones, quas efficacius, & districtius præcipimus obseruari; vt quos diuinus timor à malo non reuocat, temporalis saltem pœna à peccato cohibeat. Si quis igitur hac de caussa suspensus, diuina celebrare præsumpserit, non solum Ecclesiasticis beneficiis spolietur, verum etiam pro hac duplici pœna perpetuo deponatur. Prælati vero, qui tales præsumpserint in suis iniquitatibus sustinere, maxime obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, pari subiaceant vltioni. Qui autem secundum regionis suæ morem non abdicarunt copulam coniugalem, si lapsi fuerint, grauius puniantur; cum legitimo matrimonio possint vti. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 14.*

Cap. III.

Qui* cum brutis, se immiscuerint, vel miscẽt, qui ante vigesimum annum peccauerunt, quindecim annis pœniteant: communione orationum quinquennio vtantur; postea ad oblationem admittantur. Examinetur autem vita eorum pœnitentiæ tempore, & humanitate fruantur. Qui sæpius peccarunt, magis pœniteant. Qui maiores viginti annis, & vxores habentes peccarũt, vigintiquinque annis pœniteant: quinque annis orent, postea admittantur ad oblationis communionem. Qui vero vxores habent, & maiores quinquaginta annis sunt, in exitu vitæ communionem accipiant. Qui eorum leprosi sunt, aut fuerunt, hi inter furiosos orent. *Ancyr. c. 17.* [leprosos interpres intelligit, qui alios peccatores esse fecerunt, & furiosos intelligit energumenos. *Mart. Brac. cap. 82. Raban. l. 6. de pœnit. Capit. lib. 1. c. 49. Burch. lib. 17. c. 31. Inopar. 9. c. 89 decr. Ansel. lib. 11. c. 96.*

* vt bruti.

Cap. IV.

Stupratoribus puerorum nec in fine dandam esse communionem. *Elib. c. 71.*

Cap. V.

Ne occasio famam laceret honestatis, quia aliqui laici, dum diuersa perpetrant adulteria, hoc quod de se sciunt, in aliis suspicantur, sicut ait Seneca: Pessimum in eo vitium esse, qui in id, quo insanit, cæteros putat furere, &c. Nullus sacerdotum, aut monachorum colligere alium in lecto suo præsumat. *Turon ij. c. 15.*

Cap. VI.

Sancimus, vt qui huius nefariæ actionis patratores extiterint, quique in his turpitudinibus sese implicari permiserint, & contra naturam masculi in masculos hanc turpitudinem operati fuerint, si quidem Episcopus, presbyter, aut diaconus fuerit, de proprij honoris gradu deiectus, perpetui exilij manebit damnatione perculsus: si vero cuiuslibet ordinis, gradusve personæ talibus colluuionis noxis repertę fuerint implicatæ, illius legis, quæ de talibus est edita, nihilominus ferientur sententia, atque ab omni christianorum sint alieni caterua, & insuper centenis verberibus correpti, ac turpiter decaluati, exilio mancipentur perpetuo; ita vt nisi tam eos, qui religionis cultum turpasse visi fuerint, quam etiam alios, vt diximus, cuiuscumque ordinis homines digna satisfactio pœnitentiæ accipere corpus & sanguinem Christi in fine permiserit, aut christicolarum societati reddiderit, nec in exitus sui die, secundum canonum instituta, communionis perceptione se nouerint releuari, nec catholicorum cœtui aggregari. *Toletan. xvi. cap. 3. in legibus Visigothorum lib. 4.*

Cap. VII.

Cum miseria humana multifariis fragilita-

tis suæ excessibus, creatoris sui incomparabilem dulcedinem sæpissime ad amaritudinem prouocet, tunc grauius, sceleratiusque in eum delinquit, quando contra naturam peccat, &c. Quisquis tanti sceleris patratorem se esse meminit, dum tempus acceptabile, diesque salutis existit, per confessionem, & pœnitentiæ satisfactionem sibi consulere non differat, &c. Patratores tam nefandissimi, Deoque detestabilis vitij, secundum iudicium canonicum, quod in Ancyritano concilio sub titulo sexto decimo continetur, iudicentur. *Parisi. sub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 34.*

CAP. VIII.

Sunt sane diuersorum malorum patratores, quos & lex diuina improbat, & condemnat, pro quorum etiam diuersis sceleribus, & flagitiis populus fame, & pestilentia flagellatur, & Ecclesiæ status infirmatur, & regnum periclitatur, &c. sicut sunt diuersarum pollutionum patratores, quas cum masculis, & pecoribus nonnulli diuersissimis modis admittunt, quæ incomparabilem dulcedinem piissimi creatoris ad amaritudinem prouocantes tanto grauius delinquunt, quanto contra naturam peccant. Pro quo etiam scelere igne cælesti conflagratæ, infernique hiatu quinque absorptæ sunt ciuitates: necnon & quadraginta, & eo amplius millia stirpis Beniaminiæ mucrone fraterno confossa sunt. Hæc porro indicia, & euidentes vindictæ declarant, quam execrabile, & detestabile apud diuinam maiestatem hoc vitium extet. *Parisi. sub Ludou. & Lothar. lib. 3. cap. 2.*

Gen. 19. Iud. 19. & 20.

CAP. IX.

Extant, & alia diuersorum criminum mala, quæ improbat, & condemnat lex diuina, pro quibus populus vastitare, & gladio, fame, & pestilentia atteritur, & Ecclesiæ status infirmatur, regnumque periclitatur: vt sunt nefandissimæ cum masculis, aut pecoribus pollutiones, pro quibus dulcis, & benignus Deus noster ad amaritudinem iracundiæ tanto grauius prouocatur, quanto contra naturam fieri comprobantur. *Trosleia. c. 15.*

CAP. X.

Masculorum, & animalium initores, & homicidæ, & venefici, & adulteri, & idololatræ eadem condemnatione digni habentur. *Basil. epist. ad Amphiloch. cap. 7.*

CAP. XI.

Qui in brutorum concubitu suam impietatem profitetur, eadem ratione confitens seruatur. (*punitur vt adulter. Balsam.*) *Basil. ad Amphiloch. cap. 62.*

CAP. XII.

Si quis ante viginti annos in cuiuslibet animalis commistione peccauerit, decē, & quinq; annis in humilitate subiaceat ad Ecclesiæ ianuam, & post hoc aliis quinque annis in orationis communionem receptus pœnitentiam agat, & sic gratiam suscipiat sacramenti. Interrogentur autem alij de eo, qualem vitā in pœnitentia egerit, & sic communionis misericordiam consequatur. Si quis autem post viginti annos habens vxorem, huic peccato irruerit, vigintiquinque annis humilitati subiaceat, & quinque annis orationibus tantum cōmunicans, postea recipiat sacramētum. Quod si hanc mensuram aliquis transgressus fuerit, sacramentum in exitu consequatur; oportet autem tales inter dæmoniosos orare. *Mart. Brac. c. 81. al. 82. Ancyr. c. 16. & 17.*

Pars octaua. De stupro, & simplici fornicatione, aliisque peccatis ad luxuriam pertinentibus.

CAPVT I.

Scripsi vobis in epistola: Ne commisceamini fornicariis, non vtique fornicariis huius mundi, aut auaris, &c. Nunc autem scripsi vobis non commisceri. Si is, qui frater nominatur, est fornicator, aut auarus, &c. cum eiusmodi nec cibum sumere. *Paulus epi. 1. ad Corint. cap. 5. num. 9.*

CAP. II.

Nolite errare: neque fornicarij, neque idolis seruientes, &c. neque rapaces regnum Dei possidebunt, &c. Esca ventris, & venter escis: Deus autem hunc, & has destruet. Corpus autē non fornicationi, sed Domino, & Dominus corpori, &c. Nescitis, quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? absit. An nescitis, quoniam qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur? Erūt enim, inquit, duo in carne vna. Qui autem adhæret Domino, vnus spiritus est. Fugite fornicationē. Omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. An nescitis, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri? *Paul. 1. ad Corinth. c. 6. à nu. 9. ad 19.*

Gen. 2.

CAP. III.

Fornicatio, & omnis immunditia, aut auaritia nec nominetur in vobis, &c. Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, &c. non habet hæreditatem in regno Christi, & Dei. *Paul. ep. ad Ephes. c. 5. nu. 3. & 5.*

CAP. IV.

Virginis non desponsæ corruptor excommunicetur. *Apost. c. 68. al. 66.*

CAP. V.

Obseruet vnusquisque ne menstruatæ mulieri misceatur: hoc enim execrabile ducit lex Dei, &c. Sed & illa species castimoniæ obseruanda est, vti ne passim, & libidinis solius caussa, cum fœminis coëat quis, sed posteritatis reparandę gratia: quę obseruantia, cum etiā in nonnullis pecudibus inueniatur, pudoris est, si non ab hominibus rationalibus, & Deum colentibus obseruetur. *Clem. epist. 4. in fin.*

Leuit. c. 18.

CAP. VI.

17. q. 4. c. sent. 11. Non grauius peccatum est fornicatio, quam sacrilegium. Sed sicut maius peccatum est, quod in Deum committitur, quam quod in hominem; sic grauius est sacrilegium agere, quam fornicari, &c. *Pius ep. 2. ante med.*

CAP. VII.

Et hoc quæsitum est, quid de his obseruari oporteat, qui post baptismum omni tempore incontinentiæ, & voluptatibus dediti in extremo fine vitæ suæ pœnitentiam simul, & reconciliationem communionis exposcunt. De his obseruatio prior durior; posterior interueniente misericordia inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit, vt concederetur eis pœnitentia, sed communio negaretur, &c. Sed postquam Dominus noster pacem ecclesiis suis reddidit, iam depulso terrore communionem dari abeuntibus placuit, & propter Domini misericordiam quasi viaticum profecturis, ne Nouatiani hæretici negantis veniam asperitatem, & duritiam subsequi videamur. *Inno. ep. 3. ad Exuper. Tholos. Episc. c. 2. Tribur. c. 31.*

CAP. VIII.

Qui homicidiis, vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem eos, nisi per pœnitentiam publicam, non oportet admitti. *Leo ep. 90. c. 18.*

CAP. IX.

Si quis fidelis, post lapsum mœchiæ, post tempora pœnitentiæ, denuo fuerit fornicatus, nec in finem habeat communionem. *Elib. cap. 7.*

CAP. X.

Mater, vel parentes, vel quælibet fidelis, si lenocinium exercuerit, eo quod alienum vendiderit corpus, vel potius suum placuit eam nec in fine accipere communionem. *Eliberit. cap. 12.*

CAP. XI.

Virgines, quæ virginitatem suam non custodierunt, si eosdem, qui eas violauerunt † duxerint, & tenuerint maritos, eo quod solas nuptias violauerint, post annum sine pœnitentia reconciliari debebunt, vel si alios cognouerint viros, eo quod mœchatæ sint, placuit, per quinquennij tempora, acta legitima pœnitentia, admitti eas ad communionem. *Elib. c. 14.*

† acceperint.

CAP. XII.

31. q. 1. c. 7. Si qua vidua fuerit mœchata, & eumdem habuerit maritum, post quinquennium, acta legitima pœnitentia, communione reconcilietur. Si alium duxerit illo relicto, nec in fine dandam communionem. Si fuerit ille fidelis, quem acceperit, communionem non accipiat, nisi post decem annos, acta legitima pœnitentia, nisi infirmitas coëgerit velocius dare communionem. *Elib. c. 72.*

CAP. XIII.

In quibusdam Hispaniæ partibus filios suos parentes interimunt fornicationis auidi, pietatis alieni, &c. Sacerdotes eorumdem locorum idem scelus cum iudice curiosius quærant, & sine capitali vindictæ acriori disciplina prohibeant. *Tolet. iij. c. 17.*

CAP. XIV.

Clericus deponatur, laicus excommunicetur, qui cum mulieribus in balneo lauantur. *Trull. c. 78.*

CAP. XV.

Eos, qui ad animarum lapsus meretrices cogunt, & alunt, si sint quidem clerici, deponi; si vero laici segregari. *Trull. c. 86.*

CAP. XVI.

Clerici fornicationem non faciant, &c. similiter decreuimus, vt laici homines legitime viuant, & diuersas fornicationes non faciant. *Syno. Suession.*

CAP. XVII.

Canticum turpe, atque luxuriosum circa ecclesias agere omnino contradicimus, quod vbique vitandum est. *Magun. c. 48.*

CAP. XVIII.

Prouideant viri potentes, & maxime potentes fœminæ, vt in suis domibus adulteria, & luxuriæ concubinaticæ, & incesta adulteria non vigeant. Et suos presbyteros, qui cum eis in capellam vadunt, huiusmodi virtutem habere faciant. *Meld. c. 74.*

CAP. XIX.

Si qua mulier non habens virum, aut vir non habens vxorem, fuerint fornicati, tribus annis pœniteant. *Nannet. c. 13.*

CAP. XX.

Omni fidelium ordini denuntiamus cauendos esse summopere libidinis æstus; Domino per Euangelium præcipiente; Sint lumbi vestri præcincti. Luc. 12. Denique cum oporteat nos cōtra reliqua vitia omni virtute resistere contra libidinem non tam expedit repugnare, quam fugere. Vnde & Apostolus Paulus præcipit 1. Cor. 6. dicens; Fugite fornicationem; omne peccatū, quodcumque fecerit homo extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Et iterum fornicatores, & adulteros iudicabit Heb. 13. Deus, &c. luxuria per se ipsam est turpis, cuius prima tela sunt oculorum, secunda verborum, &c. conualescit vero luxuria epulis, exardescit nimia saturitate ventris, perfodit animam pabulo ebrietatis; inter delicias namque pudicitia seruatur difficile. Denique saturitas cibi, & potus mentem ad lusum, carnem mouet ad luxum. Nec ideo tamen, quia delicia est potentum, minor debet esse cautela pauperum; quoniā & in serico, & in pannis exercet libido ius suæ potestatis; nec timet purpuram regum, nec spernit squallorem mendicantium, & cum vitam animæ perimat, & auferat, cæcitatem quoque menti ingerit, ipsum etiam corpus cito debilitat, fractumque in miseram senectutem præcipitat, & nisi solius Dei miserentis pietas manum benignissime extendens clementiæ iacentem subleuet, & antequam mors veniat, resipiscere faciat, in infernum hominē immergit, & in poenas, & in

pœnas tartari trahit. Væ denique illi, qui tunc habuerit terminum luxuriæ, quando, & viræ, &c. Hoc omni gradui, omni ordini, & vtriqui obtestamur sexui, putridam potius fugere luxuriam, & succinctis lumbis castitatem tenere virtutem: scientes pro certo verissimam esse vocem Apostolicam quæ inter cæ-
1.Cor. 6. tera terribiliter clamat: Neque fornicarij, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores regnum Dei possidebunt. *Trosle.c.10.*

Cap. XXI.

Non tibi nos grauant sancte Papa, &c. Et hoc quoque quod captiuæ mulieres corruptæ fuerunt barbaris earum corporibus insolenter abutentibus: Sed si prius quoque damnata vita fuerit, procul ab oculis abeuntibus, vt dicitur, fornicationibus, vt scriptum est, fornicarius scilicet habitus est, etiam tempore captiuitatis. *Greg. Thaumaturgus.c.1.*

Cap. XXII.

Si vir cum muliere cohabitans, postquam matrimonio non delectatus in fornicationem inciderit, eum fornicatorem iudicamus, & eum pœnis amplius grauamus; canonem tamen non habemus, qui eum adulterij crimini
Prouerb. 18. d. subiiciat, si in solutam à matrimonio peccatum commissum sit. Nam adultera quidem, inquit, polluta polluetur, & ad virum suum non reuertetur, & qui adulteram detinet, stultus est, & impius. Qui autem fornicatus est, non excludetur à cohabitatione cum vxore; quemadmodum mulier maritum suum à fornicatione reuertentem excipiet: vir autem eam, quæ polluta est, à suis ædibus amandabit. Ac eorum quidem ratio minime est facilis: consuetudo autem sic inualuit. *Basil. ad Amphiloch.c.21.*

Cap. XXIII.

Ei, qui mulierem vel vi, vel clam esse vitiatam habet, necesse est fornicationis pœnas imponere: est autem in quatuor annis præfinitum fornicatoribus supplicium. Oportet autem eos anno primo à precibus expelli, & ipsos deflere ad fores ecclesiæ. Secundo autem ad auditionem admitti. Tertio admitti ad pœnitentiam. Quarto ad congregationem cum populo abstinentes ab oblatione. Deinde eis permitti boni communionem. *Basil. ad Amphil. cap.22.*

Cap. XXIV.

Qui à se stupratam mulierem detinet, stupri quidem pœnam subibit, ei autem mulierem habere permittitur. *Basil. ad Amphiloch. cap.25.*

Cap. XXV.

Fornicatio non est matrimonium, sed nec initium matrimonij. *Basil. ad Amphiloch. c.26.*

Cap. XXVI.

Puellæ, quæ præter patris sententiam fornicatores secutæ sunt, reconciliatis parentibus, videntur res remedium accipere, sed non protinus ad communionem restituuntur, sed triennio punientur. *Basil. ad Amphil.c.38.*

Cap. XXVII.

Quæ præter Domini sententiam se viro tradidit, fornicata est. *Basil. ad Amphiloch. c.40.*

Cap. XXVIII.

Quę sine iis, qui habent potestatem, fiunt matrimonia, sunt fornicationes. *Basil. ad Amphiloch.c.42.*

Cap. XXIX.

Fornicator septem annis non communicabit; duobus deflens, & duobus audiens, & in vno solo consistens, octauo autem ad communionem admittetur. *Basil. ad Amphiloch. capite 59.*

Cap. XXX.

Lector, si cum sua sponsa ante matrimonium commercium habuerit, post quam anno cessauerit, ad legendum recipietur, manens non vlterius promouendus. Quod si absque desponsatione furtim coierit, cessabit à ministerio. Idem & minister. *Basil. ad Amphil.c.68.*

Cap. XXXI.

In iis, qui diligentiore conuersione vsi fuerint (*loquitur de iis, qui in fornicationem inciderunt:*) licet ei, qui dispensat pro ecclesiasticæ œconomiæ vtilitate tempus auditionis contrahere, & celerius ad conuersionem deducere; & rursus hoc quoque tempus contrahere; & celerius communionem reddere, vt sua probatione, eius, cui medela adhibetur, constitutionem indicet. *Gregor. Nyssen. epist. canonica cap.4.*

Cap. XXXII.

Eius cui medela adhibetur, affectio considerabitur, quomodo & in iis, qui fornicationis inquinamento illaqueati sunt; vt vel citius, vel tardius, eis fit boni participatio. *Greg. Nyss. epist. canon. c. 4.*

Cap. XXXIII.

Qui in fornicatione polluti sunt, in tribus quidem annis ab oratione omnino expellantur; in tribus autem, sint solius auditionis participes; in tribus autem aliis, cum his, qui in conuersione substernuntur, precentur, & tunc sint sacramentorum participes. *Gregor. Nyssen. ep. canon. c.4.*

Pars nona. De illo, qui nefarias nuptias ignarus contraxit.

Caput I.

De presbytero, qui per ignorantiam nefariis nuptiis implicatus est, definiui, quod oporteat esse quidem cathedræ participem à reliquis autem actionibus abstinere, ei enim sufficit venia: vt is autem aliis benedicat, qui sua debet negotia curare, non est consentaneum; benedictio enim est satisfactionis communicatio, qui autem eam non habet propter ignorantiæ lapsum, quo modo

aliis communicabit? Nec ergo publice, nec priuatim benedicat, nec Christi corpus aliis impertiat, nec aliquod aliud sacrum ministerium obeat, sed quod præsideat contentus, sibi aliis, & Christo defleat, vt sibi ignorantiæ peccatorum condonetur. *Basil. ad Amphil. c. 27.*

C A P. II.

Maximus asseruit, se ecclesiæ leges ignorantem illicito matrimonio coniunctum esse; & quia hoc eum male habet, quod non recte, & ex ordine agat, affirmauit, quia contra leges fecit per ignorantiam, se, ab illicita vitæ societate ex consensu abstenturum, illa etiam hoc volente. Si ergo probaueris, quod hoc ex consensu faciant, & non fallant, quia est tempus decennale, si consideras eos debere versari cum catechumenis, nunc eos sic dispensa. Sin autē vides, quod velint decipere, & acerbitate adhuc in eos opus sit, fac id, quod Deus tibi suggesserit, id semper sequens, quod in vsu est, vimque obtinet. *Theophil. Episc. Alex. ep. ad Agathonem Episc.*

De superbia. Tit. V.

Vide lib. iv. tit. lxviii.

CAPVT I.

16. q. 7. c. 33. MOnasterium, vel oratorium cānonice constructum à dominio constructoris inuite non auferatur: liceatque illi id presbytero, cui voluerit, pro sacro officio illius diœcesos, & bonæ auctoritatis, (*& idoneos auctoritate*) cum consensu Episcopi, ne malus existat, commendare, ita vt ad placita, & ad iustam reuerentiam ipsius Episcopi obedienter sacerdos recurrat. *Leo.* Si vero superbia eleuatus, vel alio quolibet modo à proprij eo subtrahere maluerit mandatis Episcopi, canonicis eum decernimus vltionibus subiacere. *Eug. ij. in syn. Rom & Leo iv. c. 21. Ansel. l. 5. c. 37. Casaraug. l. 8. c. 43.*

C A P. II.

Presbyteri, qui in diuersis locis, baptisteriis, vel quibuscumque sacris oratoriis ordinantur, instanter, ac inexcusabiliter ad concilium diœcesis Episcopi occurrere, secundum sanctorum statuta patrum decernimus. Hi autem qui colonatus possessiones retinent, nihilominus volumus ad Episcopi indifferenter conuenire concilium; nam si per contumaciam se quasi in alterius potestate subtraxerint, & proprio non subiiciantur Episcopo, canonicis correctionibus subiaceant. *Leo iv. in syn. Rom. c. 40.*

C A P. III.

Quotidiana Petri Apostoli prædicatio inter cætera diuina mandata, hæc erat, &c. dolentes consolari, & suis bonis refouere, & à malis actibus se alienum facere, non esse superbum, non violentum, &c. *Petrus Apostolus apud Clem. epist. 1. ante fin. Theodul. ad presbyt. Aur. cap. 21.*

C A P. IV.

Post hæc agnoscat (*Christianus*) Deum honorare, honor autem eius est, vt ita viuat, sicut ipse vult: vult enim vnumquemque ita viuere, vt homicidium, & adulterium nesciat, odium, & auaritiam fugiat, iram, superbiam, iactantiam despuat, & execretur, &c. *Clem. ep. 4. ante fin.*

C A P. V.

Virum catholicum, & præcipue Domini sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari; dicente quippe Scriptura sancta: Post concupiscentias *Eccles. 18.* tuas non eas, &c. multis mundi huius illecebris, multis vanitatibus resistendum est, vt vere continentiæ obtineatur integritas: cuius prima est labes superbia, initium transgressio- *Eccles. 10.* nis, & origo peccati. Quoniam mens potentiæ auida, nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis, dum inordinato, prauoque progressu, impunitarum transgressionum augentur excessus, & crebrescunt culpæ, quæ toleratæ sunt studio fidei reparandæ, & amore concordiæ, &c. Hæc tibi scribens horror, ac moneo, vt depolito ambitionis desiderio, spiritu potius ferueas caritatis, eiusque virtutibus secundum doctrinam Apostolicam perficienter orneris. *Leo epist. 51. in princip. & in fine.*

C A P. VI.

Melior est in malis factis humilis confessio, 15. q. 3. c. 89. quam in bonis superba gloriatio. *Callist. ep. 1. in fin. Iuo par. 5. c. 235. decr.*

C A P. VII.

Iustum est, vt qui diuina contemnunt man- 23. q. 3. c. 7. data, & inobedientes patrum existunt iussionibus seuerioribus corrigantur vindictis: quatenus cæteri talia committere timeant, & omnes gaudeant fraterna concordia, & cuncti sumant seueritatis, atque bonitatis exemplum; nam si, quod absit, Ecclesiasticam sollicitudinem, vigoremque negligimus: perdit desidia disciplinam, & animabus fidelium profecto nocebitur. *Callist. ep. 2. post princ. Ansel. li. 13. c. 13. Iuo par. 6. c. 346. decr.*

C A P. VIII.

Per Prophetæ vocem contra superbientem *Ezec. 16.* animam dicitur: Habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo. Fiduciam quippe animam in pulchritudine sua habere, est in semetipsa de iusta actione præsumere. Hinc rursum per prophetam scriptum *Ezec. 32.* est: Quo pulchrior es descende. Anima etenim vnde est pulchrior, inde descendit, quādo ex virtutis decore, quæ exaltari apud Deum debuit, ab eius gratia per suam electionem cadit. Quid ergo in his agendum est, nisi vt malignus spiritus eum nobis ad eleuandam mentem reducit, bona, quæ egimus, nos semper ad memoriam mala nostra reuocemus? quatenus & nostra cognoscamus esse, quę pec-

CAP. XLIV.

11. q.3.c. 9. Qui communicauerit, vel orauerit cum excommunicato siue clericus, siue laicus, excommunicetur. *Carth.iv.c.73.Burch.lib.11.c.44. Ivo lib.5.tit.3.c.19.panor.& Inopar.14.c.28.al.29.& 108.decr.An,el.lib.12.c.18.*

CAP. XLV.

Nullus clericus discedat ab Episcopo suo, & alteri Episcopo communicet, nisi cum de hæreticorum schismate discedit ad fidem Catholicam. Si qui autem de Catholicis discedunt, & in communione eorum vel palam, vel occulte cum eis, qui vel excommunicati sunt, vel per sententiam iam notati fuerint inuenti, habeant illorum, ad quos ire voluerint, etiam in damnatione consortium. *Tolet.1.c.12.*

CAP. XLVI.

11.q.3.c. 26. Si quis laicus abstinetur; ad hunc, vel ad domum eius nullus clericorum, vel religiosorum accedat. Similiter & clericus si abstinetur, à clericis deuitetur. Si quis cum illo colloqui, aut conuiuari fuerit deprehensus, etiam ipse abstineatur: sed hoc pertineat ad eos clericos qui eius sunt Episcopi, & ad omnes, qui commoniti fuerint de eo, qui abstinetur, clerico, vel laico. *Tolet.1.c.15. Inopar. 14.c.30. decr.Capitular.lib.7.c.295.*

CAP. XLVII.

Placuit in tractatum venire Episcopum, qui admonitus de excommunicatione cuiusque sine reconciliatione eius, qui eum excommunicauit; ei communicare præsumpserit; vt integra omnia, si reconciliatio intercesserit, de iniustitia, vel iniquitate excommunicationis proximæ synodo reseruentur. *Arauf. cap. 11.*

CAP. XLVIII.

Qui per disciplinam, aut sententiam Episcopi ab Ecclesia fuerint separati, ab aliis Episcopis non sunt recipiendi. Quod si scientes fecerint, non habeant communionem. *Cæsaraugust. cap.5.*

CAP. IL.

Quicumque Episcopus illum, quem alter Episcopus excommunicatum habet, postquam fuerit de ipsius excommunicatione commonitus, communicare præsumpserit, vsque ad synodum excommunicatus habeatur. *Turon. 3. cap. 8.*

CAP. L.

Vniuersis sacerdotibus ita conuenit, vt si quis de eis pro contemptu canonum, aut persuasione rerum Ecclesiasticarum à communione Ecclesiæ aliquem fortasse suspenderit, à nullo penitus Episcopo recipi præsumatur. Quod si factum fuerit; is, qui eum contra interdicta receperit, & à fratrum suorum erit concordia separatus, & æterni iudicis in futurum, vt confidimus, iracundiam sustinebit. *Paris. cap. 7.*

CAP. LI.

Illud, quod sancti Patres salubriter ordinarunt, placuit iterari: vt si quicumque Episcopus pro reatu aliquo quemquam à communione suspenderit, apud omnes sacerdotes catenus à communione habeatur alienus, vsquequo eius iudicio debeat recipi, à quo meruerat pro reatu suo à caritate Ecclesiastica sequestrari. *Lugdun.c.4. Antioch c.6.*

CAP. LII.

Item placuit, vt qui pro hæresi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis cõmunicare præsumat, sicut & antiqua canonum continent statuta. Quæ si quis spernit voluntarie, se ipsum alienum à communione facit. *Brac.c.33.*

CAP. LIII.

Non licet cum excommunicato communicare, nec cum eo cibum sumere. *Antis.c.38.*

CAP. LIV.

Si quis presbyter, aut quilibet de clero, aut de populo, excommunicatum absque voluntate ipsius, qui eum excommunicauit, sciens receperit, aut cum illo panem manducauerit, vel colloquium habere decreuerit, simili sententiæ subiacebit. *Antiss.c.39.*

CAP. LV.

Si quis presbyter ab Episcopo suo degradatus fuerit, & ipse per contemptum postea aliquid de suo officio sine commeatu facere præsumpserit; & postea ab Episcopo suo correptus, & excommunicatus fuerit; qui cum ipso communicauerit scienter, sciat se esse excommunicatum. Similiter quicumque clericus, aut laicus, vel fœmina incestum commiserit, & ab Episcopo suo correptus, si se emendare noluerit, & ab Episcopo suo excommunicatus fuerit; si quis cum ipso communicauerit scienter, sciat se esse excommunicatum, &c. *Conc. apud Palatium Vernis.c.9.* *de cleric. excom. minist. c. 2 ap. Gr. ix. & in 1. collect.*

CAP. LVI.

Qui cum senioribus suis de aliis prouinciis ad nostras parochias veniunt, &c. instruantur, quam religiose, atque studiose sacrum ministerium peragant, &c. & vt excommunicatis nequaquam communicent. *Melden.c.51.*

CAP. LVII.

Scriptum est in canonibus, vt qui excommunicato communicauerint, omnes ab Ecclesia respui; maxime eos, qui sciebant eum esse deiectum. *Synod. apud S. Medardum in caussa Hincmari in fin.*

CAP. LVIII.

Qui ab vna Ecclesia fuerint excommunicati, in nulla alia falso, & furtiue communicandi inueniant facultatem. *Valent. sub Lothar. cap.13.*

CAP. LIX.

Ad Episcopos Brittonum, qui contra auctoritatem à Metropoli sua moliuntur discindere, synodus litteras secundum auctoritatem sacram duxit, quatenus ad suam Metropo-

De quibusdam, qui possunt communicare cum excommunicatis. Tit. III.

CAPVT I.

11. q. 3. c. 109. QVoniam multos, peccatis nostris exigentibus, pro caussa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim etiam nimia simplicitate, partim timore, partim etiam necessitate, deuicti misericordia, anathematis sententiam, ad tempus, prout possumus, opportune temperamus. Apostolica itaque auctoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus: videlicet vxores, liberos, seruos, ancillas, seu mancipia; nec non rusticos, seruientes, & omnes alios, qui non adeo curiales sunt, vt eorum consilio scelera perpetrentur, & illos, qui ignoranter excommunicatis communicant, seu illos, qui communicant cũ eis, qui communicant excommunicatis. Quicumque autem aut orator, siue peregrinus, aut viator in terram excommunicatorum deuenerit, vbi nõ possit emere, vel non habeat, vnde emat, ab excommunicatis accipiendi licentiam damus. Et si quis excommunicatis non *in sustentationem superbiæ, sed humanitatis caussa, aliquid dare voluerit, non prohibemus. *Greg. vij. in synod. Rom. c. 1. Inopar. 14. c. 43. decr. Cæsar. lib. 14. c. 32.*

*pro sustentatione.

CAP. II.

Quosdam vestrum minus secundum conscientiam Dei zelum habere audiuimus, &c. dum & excommunicatos propriæ voluntatis merito, excommunicatisque communicantes reos æqualiter arbitrantur, &c. Qui huiusmodi excommunicatis omnino inuiti, vel seruitio, vel cohabitatione iunguntur, non omnino vitandi sunt, &c. Hinc est, quod prædecessor noster sanctæ memoriæ Gregorius VII. Papa excommunicatorum vxores, seruos, filios, rusticos, quorum consilio, vel voluntate excommunicationis meritum non perpetratur; viatores quoque ob itineris necessitatem inuitos, communicantes necessitate, excommunicationis vinculo non teneri constituit; sicut beatus Augustinus ad Auximum scribens euidenter ostendit.* Dicant igitur fratres nostri in omnibus regiam tenere viam, & in medio nationis prauæ, & peruersæ, tanquam luminaria lucere studeant. *Paschal. ij. epist. ad Gebeardum, & alios.*

* dulcis. f.

De excommunicatis, qui excommunicationem, aut alias censuras contemnunt. Tit. IV.

CAPVT I.

11. q. 3. c. 9. DEfiniunt canones: Si quis excommunicatus ante audientiam cõmunicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit. Item placuit vniuerso concilio, vt qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu, siue Episcopus, siue quilibet clericus, & tempore excommunicationis suæ ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationis iudicetur protulisse sententiam. *Vigil. in epistola ad Rusticum, & Sebastian. apud synod. v. gen. CP. actio. 7. post med. Carthag. c. 29. G. Aquisgr. c. 54.*

CAP. II.

De presbytero deposito, qui ausus fuit offerre sacrificium: qui priuatur perceptione Eucharistiæ, præter quam in obitu; nisi Episcopus, inspecta illius pœnitentia, aliud indicatit. *Greg. lib. 4. regist. epist. 5.* Dist. 50. c. 10.

CAP. III.

Hoc inquisisti; quid fiendum sit de excommunicato Episcopo, & Apostolicam auctoritatem negligente. Hic detestabilis est coram Deo, & hominibus, cui condemnato incondemnatus non communicabit. *Zachar. epist. 5. in fin.*

CAP. IV.

Si Episcopus, presbyter, diaconus depositus iuste ob manifesta facinora ausus sit ministrare, ab Ecclesia abscindatur. *Apost. c. 28. G. 29. L. Raban. c. 1. de pœnitent.* cap. 1 de cler. excom. Greg. ix. & in 1. collect.

CAP. V.

Si quis Episcopus depositus à synodo, vel presbyter, aut diaconus à suo Episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro cõtingere, siue Episcopus iuxta præcedentem consuetudinem, siue presbyter, aut diaconus; nullo modo liceat ei, nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis. Sed & communicantes ei omnes abiici de Ecclesia, & maxime, si postea quam didicerint, aduersum memoratos prolatam fuisse sententiam, eidem communicare temptauerint. *Antioch. c. 4. refertur v. syno. actio. 1. Nicol. epist. ad Mich. Imp. Apost. c. 28. Aquisgr. c. 47. Mart. Brac. c. 37. Capitul. lib. 1. c. 7. Burch. lib. 1. c. 199 Inopar. 5. c. 362. decr. Ansil. lib. 12. c. 26. Raban. c. 1. de pœnit. Cæsaraug. lib. 14. c. 27.* 11. q. 3. c. 6. c. 2. de cler. excom. Gr. ix. & in 1. collect.

CAP. VI.

Ob negligentiam suam excommunicatus Episcopus, vel clericus, si antequam audiatur, communicauerit, ipse contra se sententiam fert. *Carth. cap. 29. G. Aquisgr. c. 54. Burch. lib. 1. c. 200. Inopar. 5. c. 314 & par. 14. c. 39. decr. & lib. 5. tit. 3. c. 22. panor. Ansel. lib. 12. c. 27. Capitul. lib. 5. c. 28. Cæsar. lib. 14. c. 18.* 11. q. 3. c. placuit, 9.

CAP. VII.

Placuit, vt quicumque non communicat in prouincia propria, & in aliis prouinciis, vel transmarinis partibus ad communicandum obrepserit, iacturam communionis, vel clericatus excipiat. *Carthag. c. 108. G. Mileuit. c. 18. L. Afric. c. 72.*

CAP. VIII.

Si quis pœnitentem, digamum, vel viduatum maritos ordinauerit, anno integro missas facere non præsumat: si fecerit, ab omnium fidelium caritate nouerit se alienum. *Arelat. iij. cap. 3.* Dist. 55. c. 11. nullus.

CAP. IX.

11.q.3.c.39. Qui iubente sacerdote pro quacumque culpa Ecclesiam exire contempserit, pro noxa contumaciæ tardius recipiatur ad veniam. *Ilerd. c.10.*

CAP. X.

Episcopus pro ordinationis temeritate (*loquitur de eo, qui quempiam ante legitimam ætatem, aut digamum, aut pœnitentem, aut eum, qui publice aliquando arreptus est, ordinauerat*) sex mensibus à celebrãdis officiis sequestretur. Quod si missas intra statutum tempus facere præsumpserit, anno integro omnium fratrum caritate priuetur. *Aurel. iij. c.6.*

CAP. XI.

Qui contra canones ordinauerit bigamum, vel internuptæ maritum, vnius anni spatio se sciat esse suspensum ab omni officio sacerdotij, si contempserit, à communione eius vsque in aliam synodum se fraternitas vniuersa suspendat. *Aurel. iv. c.10.*

CAP. XII.

Excommunicatus in Ecclesiam non debet intrare, nec cum vllo Christiano cibum, vel potum sumere, &c. Quod si aliquis ista omnia contempserit, & Episcopus emendare minime potuerit, regis iudicio exilio condemnetur. *Concilium apud palatium Vern. c.9.*

CAP. XIII.

23.q.5.c.22. Incestuosi, parricidæ, homicidæ multi apud nos, heu proh dolor, reperiuntur: sed aliqui ex illis sacerdotum nolunt admonitionibus aurem accommodare, volentes in pristinis perdurare criminibus, quos oportet per sæcularis potentiæ disciplinam, à tam praua consuetudine coërceri, qui per salutifera sacerdotum monita noluerunt reuocari: quorum aliquos iam excommunicamus; sed illi hoc paruipendentes, in eisdem perdurarunt criminibus. Quam ob rem vestra decernat mansuetudo, quid de talibus deinceps agendum sit. *Turon. sub Carol. c.41. Capitul. lib.2. c.43. & lib.7. c.93. in addit. Burch. lib.7. c.29. Ino par.9. c.65. decr.*

CAP. XIV.

Multi nomine sacerdotes, censuram Ecclesiasticam contemnentes, excommunicati à Prælatis ipsorum, exigentibus culpis suis, & immemores, quæ Episcopis & Prælatis clauiũ regni cælestis collata sit potestas, attrectare sibi diuina mysteria non verentur, &c. Statuimus igitur, vt tales sine spe restitutionis, ab officiis, & beneficiis deponantur, & infames, & intestabiles sint, & de cætero ad beneficia Ecclesiastica nullatenus admittantur: nisi per pœnitentiam approbatam, & * conuersionem laudabilem Sedis Apostolicæ gratiam meruerint obtinere. *Concil. habit. in Germania sub Conrado Card. c.6.*

* conuersationem.

CAP. XV.

11.q.3.c.7. Si quis Episcopus in concilio excommunicatus fuerit, siue presbyter, aut diaconus à suo Episcopo; & post excommunicationem præsumpserit facere oblationem, vel matutinum, aut vespertinum sacrificium, quasi in officio suo agere, sicut prius: non liceat ei, nec in alio concilio spem reconciliationis habere, nec vltra reconciliari: sed etiam eos, qui communicauerint, omnes ab Ecclesia respui, maxime eos qui sciebant eum esse deiectum. Si autem permanserit turbans, & concitans Ecclesiam, per forasticam potestatem oportet eum, sicut seditionarium ab omni plebe expelli. *Mart. Brac. c.37. Antioc. c.4. & 5. Nicol. in ep. ad Micha. Imperat.*

CAP. XVI.

Præcipimus, & auctoritate nostra iniungimus omnibus regni nostri Comitibus, post quã ab Episcopis anathemate excommunicationis (*aliqui*) percelluntur, & tamen ad pœnitendum non inclinantur, vt ab ipsis comprehendantur, & ante nos perferantur: vt qui diuina iudicia non verentur, humana sententia feriantur, &c. Si enim tam rebelles extiterint, vt comprehendentibus repugnare studuerint, & in tali temeritate interfecti fuerint, iudicio Episcoporum interfectoribus nulla imponatur pœnitentia, & præcepto nostro * vuetegeldi nulla ab eis extorqueatur compositio. Constringanturque proximi, & eorum cognati cum iuramento, ne in illis eos vindicent, sed pacem ad eos, & concordiam seruent. *Arnulph. Imperat. in conc. Triburien. c.3.*

* hoc est mulcta.

Quibus rebus priuantur excommunicati. Tit. V.

CAPVT I.

Excommunicati non possunt accusare Episcopos. CP. c.6. G. *Nicol. epist. ad Mich. Imp. ante med. Ino lib.4. tit.7. c.20. panor. & par.14 c.70. decr.* 4.q.1.c.2.

CAP. II.

Significamus vestræ sanctitati, ac dilectioni, quod siquidem Metropolitanus prouinciæ defecit à sancto generali concilio, & adiunxit se apostatarum cœtui, vel in posterum se adiunxerit, aut cum Cælestio sensit, aut in illius sententiam transierit; is contra Episcopos Prouinciæ nullo modo aliquid agere, efficereve poterit, cum iam de hinc ex omni Ecclesiastica communione concilium eum eiecerit, & ob id nullam potestatem, aut ius agendi quidquam habeat. Quin etiam ipsis prouincialibus Episcopis, item finitimis, & vndique vicinis Metropolitanis, qui recte sentientis Ecclesiæ partes sequuntur, obnoxius erit, &c. Porro si quibus clericis cuiusque vel prouinciæ, vel ciuitatis, idcirco, quod recte saperent, à Nestorio, eiusque sociis sacerdotium abrogatum est; iustum, & æquum esse censuimus, vt his etiam suus gradus restituatur. Communiter autem, & in genere iubemus, vt ij, qui cum orthodoxo, & generali concilio clerici sentiunt, nullo modo prorsus iis, qui defecerunt, vel deficiunt Episcopis obnoxij, & subditi sint. *Ephes. c.1. & 3.*

CAP. III.

15.q.6.c.4. Nos sanctorum prædecessorum nostrorum statuta tenentes, eos, qui excõmunicatis, fidelitate, aut sacramento constricti sunt, Apostolica auctoritate à † iuramento absoluimus; & ne sibi fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus. *Gregor. vij. in syno. Roma. ann. 5. c. 2. Tarracon. lib. 6. c. 44.* (†sacramento.)

CAP. IV.

9.q.1.c.5 & Ordinationes, quæ ab hæresiarchis nominatim excommunicatis (*loquitur de Guiberto quodam*) factæ sunt, & ab eis, qui Catholicorum adhuc viuentium Episcoporum sedes inuaserunt, irritas esse iudicamus. *Synod. Placent. sub Vrban. ij. c. 9.*

CAP. V.

3.q.4.c.7. Omnes, quos sanctorum Patrum statuta, tam præteritis, quam futuris temporibus anathematizant, submouemus, & ab omni accusatione fidelium alienamus. *Fabian. epist. 1. in med. Ansel. lib. 3. c. 17.*

CAP. VI.

6.q.1.c.3. Gal.5.d. Illi, qui illa peccata perpetrant, de quibus Apostolus ait: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur; valde cauendi sunt, &c. Similiter & illi, de quibus ipse ait: 1.Cor.5. Cum huiuscemodi hominibus, nec cibũ sumere, quia infamia sunt notati, antequam sacerdotali auctoritate sanentur, & in gremio sanctæ matris Ecclesiæ redintegrentur; quia qui extra nos sunt, nobiscum cõmunicare nõ possunt. *Fabia. epist. 2. post med.*

CAP. VII.

6.q.1.c.17. Omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia pulsos, infames esse dicimus. *Steph. epist. 1. post med. Burch. lib. 1. cap. 173. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 14. pannor. & par. 5. c. 291. decr. Ansel. lib. 3. cap. 5.*

CAP. VIII.

3.q.4.c.6. Nullus anathema suscipiatur (*in accusatione*) nec à quoquam credatur, quæ ab eis, vel dicuntur, vel conscribuntur. *Steph. epist. 2. c. 3. Iuo lib. 4. tit. 7. c. 18. panor. & par. 6. c. 327. decr.*

CAP. IX.

3.q.4.c.4. Est à sanctis prædecessoribus nostris plerumq; iam statutum, vt nemo anathema in nostra suscipiatur accusatione. *Xyst. 4. epist. 2. in fin. Iul. epist. 2. in fin.*

CAP. X.

Quibus regnũ Dei excluditur, procul dubio & Ecclesia denegatur; de quibus Dominus in Euangelio potestatem Apostolorũ, eorumq; Mat.18. successorum annuntians, ait: Quorum dimiseritis peccata, dimittuntur eis; & quorum alli- Ioan.20. gaueritis, alligata erunt: id est, quibus Ecclesiã interdixeritis, nisi reconciliati per satisfactionem fuerint, ipsis & ianua regni cælestis claudetur. *Eutychia. epist. 2. c. 1 te med.*

CAP. XI.

Excommunicati accusare non possunt. *Eutych. epist. 2. in med. Felix ij. epist. 1. cap. 15. Iuo par. 6. cap. 333. decr.*

CAP. XII.

Est insuper in prædicta sancta Nicæna synodo statutum, vt nemo anathemã in nostra suscipiatur accusatione. *Iul. epist. 2. in fin.* 2.q.7.c.4.

CAP. XIII.

Miramur quomodo excommunicati ad iudicandum recepti sint, cum secundũ Apostolicos canones, sine commendatitiis litteris in communione sola recipi prohibeantur. Absurdum etenim est, vt cui non licet cum minimis, iuxta sacras regulas communicare, liceat penes vos etiam de maioribus iudicare. *Nicol. epist. ad Michael. Imper. ante med.* 24.q.1.c.37.

CAP. XIV.

Quod cum excommunicatis ab illo (*Pontifice Maximo*) inter cætera nec in eadem domo debeamus manere. *Gregor. vij. lib. 2. registr. in dictate.*

CAP. XV.

Secundum instituta seniorum, si à communione, sacerdotali fuerit auctoritate suspensus Episcopus: hunc non solum à clericorum, sed etiam à totius populi colloquio, atque conuiuio placuit excludi, donec resipiscens ad sanitatem redire festinet. *Arelat. ij. c. 30.*

CAP. XVI.

Excommunicatus ad accusandum non recipiatur, siue clericus, siue laicus sit. *Carth. cap. 129. G. Carth. vij. c. 1. L. Afric. c. 95. vi CP. cap. 6. & conc. apud S. Medard. in accusatione Hincmari. Iuo lib. 4. tit. 7. c. 19. panor. & par. 4. c. 69. decr. Ansel. lib. 3. c. 118.* 4.q.1.c.1 desinimus.

CAP. XVII.

In Ecclesiam non debet (*excommunicatus*) intrare, nec cum illo Christianus cibum, vel potum sumere, nec eius munera accipere debet, vel osculum porrigere, nec in oratione se iungere, nec salutare, antequam ab Episcopo suo fuerit reconciliatus, &c. *Vernen. c. 9.*

CAP. XVIII.

Postquam tales excõmunicati fuerint, & in vicinis locis publice denuntiati; sacerdos, qui coram eis celebrauerit, simili pœna puniatur. *Conc. German. coram Conrado Card. c. 7. fin.*

Excommunicationes contra apostatas, & contra eos, qui idololatrarum cærimonias seruant, aut illis fauent. Tit. VI.

Vide lib. xi. tit. iv. lib. xi. tit. iij. lib. xxxiv. tit. ij. quibus adde.

CAPVT I.

Si quis Calendas Ianuarias, & † broma colere præsumpserit, aut mensas cum dapibus in domibus præparare, & per vicos, & plateas cantationes & choros ducere, anathema sit. *Zachar. in syno. Rom. c. 9. Burch. lib. 10. cap. 16. Iuo par. 11. cap. 43. decr.* († brumã f. vel brumalia.) 26.q.7.c.14.

CAP. II.

Si qui sacerdotibus idolorum filias iunxerint, nec in finem accipiant communionem. *Eliber. cap. 17.*

CAP. III.

Puellæ fideles, quæ gentilibus iunguntur, aliquanto tempore à communione separentur. *Arelat. I. cap. 11.*

CAP. IV.

Eos ab Ecclesia sancta repellant pastores, atque presbyteri, nec participare sancto altario permittant, qui gentilium obseruationes custodiunt. *Turon. ij. cap. 23.*

Anathemata contra hæreticos. Tit. VII.

Vide lib. xi. à tit. xxiv. ad lij. & maxime tit. liij.

De hæreticis etiam post mortem anathematizandis. Tit. VIII.

Vide lib. xi. tit. xi.

Excommunicationes contra eos, qui hæreticis aliquo modo fauent. Tit. IX.

Vide lib. xi. tit. xxij. quib. adde.

CAPVT I.

*Allegesio al. *de hære. c. 8. apud Greg. ix. & c. 6. eo. tit. in 1. collect.* † Patarenos.

QVia in Gasconia, * Albigesio, & partibus Tolosanis, & aliis locis, ita hæreticorum, quos alij Catharos, alij † Patrinos, alij Publicanos, alij aliis nominibus vocant, inualuit damnata peruersitas, vt iam non in occulto, sicut aliqui, nequitiam suam exerceant, sed suum errorem publice manifestent, & ad suum consensum simplices attrahant, & infirmos: eos, & defensores eorum, & receptores anathemati decernimus subiacere: & sub anathemate prohibemus, ne quis eos in domibus, vel in terra sua tenere, vel fouere, vel negotiationem cum eis exercere præsumat. Si autem in hoc peccato decesserint, non sub nostrorum priuilegiorum cuilibet indultorum obtentu, nec sub alia quacumque occasione aut oblatio fiat pro eis, aut inter Christianos recipiant sepulturam. De Brebantionibus, & † Arrogenum Nauarris, Vasculis; Cotetellis, & Triauerdinis, qui tantam in Christianos inhumanitatem exercét, vt nec Ecclesiis, nec monasteriis deferant, &c. constituimus, vt qui eos conduxerint, vel tenuerint, vel fouerint, per regiones, in quibus taliter debacchantur, in Dominicis, & aliis solemnibus diebus excommunicati per Ecclesias publice denuntientur, & eadem omnino sententia, & pœna cum prædictis hæreticis habeantur adstricti, nec ad communionem recipiantur Ec-

c. 9. in 1. collect. de hære. † Aragonésib al.

clesiæ, nisi societate illa pestifera, & hæresi abiuratis. Relaxatos autem se nouerint à debito fidelitatis, & hominij, ac totius obsequij, quicumque illis aliquo † peccato tenentur obnoxij, &c. illis autem, qui admonitioni Episcoporum in huiusmodi parte parere contempserint, à perceptione corporis & sanguinis Domini iubemus fieri alienos. Interim vero eos, qui ardore ad eos expugnandum laborem iustum assumpserint, sub Ecclesiæ defensione recipimus, &c. Si quispiam præsumpserit eos molestare, per Episcopum loci excommunicationis sententia feriatur, & tam diu sententia seruetur ab omnibus, donec & ablata reddantur, & de illatis damnis cogtue iterum satisfaciat. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 27.*

† pacto

CAP. II.

de hære. c. 13. Excommunicamus apud Gre. ix &c. 2. eo. tit. in 4. coll.

Si dominus temporalis requisitus, & monitus ab Ecclesia terram suam purgare neglexerit ab hac hæretica fœditate, per Metropolitanum, & cæteros comprouinciales Episcopos, excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annum, significetur hoc summo Pontifici, vt ex tunc ipse vassallos ab eius fidelitate denuntiet absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, &c. Credentes vero, præterea receptores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationi decernimus subiacere; firmiter statuentes, vt si postquam quilibet talium fuerit excõmunicatione notatus, satisfacere contempserit infra annum, ex tunc ipso iure sit factus infamis, &c. Si qui autem tales, postquam ab Ecclesia denotati fuerint, euitare contempserint, excommunicationis sententia, vsque ad satisfactionem idoneam percellantur. Sane clerici non exhibeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta, nec eos christianæ præsumant sepulturæ tradere, nec eleemosynas, aut oblationes eorum accipiant, alioquin suo priuentur officio, ad quod numquam restituantur absque indulto Sedis Apostolicæ speciali. *Innocen. iij. in conc. gener Later. cap. 3.*

CAP. III.

Si quis secundum scelerosos hæreticos, quocumque modo, aut verbo, aut tempore, aut loco terminos remouens illicite, quos posuerunt firmius sancti catholicæ ecclesiæ Patres, id est, sanctæ, & vniuersales quinque synodi, nouitates temere exquirere, & fidei alterius expositiones, aut typos, vel leges, aut definitiones, aut libellos, vel epistulas, aut conscripta, &c. & compendiose, si quid aliud impijssimis hæreticis consuetum est agere, per diabolicam operationem tortuose, & callide agit contra pias orthodoxorum catholicæ ecclesiæ, hoc est dicere, paternas eius, & synodales prædicationes, ad euersionem sin-

cerissimæ in Dominum Deum nostrum cōfessionis, & vsque in finem sine pœnitentia permanet; hæc impie agens huiusmodi in sæcula sæculorum condemnatus sit. *Lateran. sub Martino cap. 20.*

CAP. IV.

De multis Episcopis Orientis, qui communione fuerunt priuati, quia cum hæreticis communicarunt. *Gelas. ad Episcopos Orientis, vbi multa de hac re.*

CAP. V.

Assume medelam medicinæ, simul accingere auctoritate iustitiæ: & sic circa simplices humanitate mollire, vt in hæreticorum contagione perdurantes, aut eos, qui innocentiam simulant, & cum nostris sola voce consentiunt, ab iis, quibus pro Ecclesiæ redintegratione consulitur, & prouidetur, excludantur. Nec enim expedit circa eos Ecclesiasticam temperare censuram. *Hormisda epist. 6. ad Epiphanium Episcopum CP. in med.*

CAP. VI.

Petri Abaëlardi peruersa dogmata sanctorum canonum auctoritate, cum suo auctore damnamus, &c. Vniuersos quoque erroris sui sectatores, & defensores à fidelium consortio sequestrandos, & excommunicationis vinculo innodandos esse censemus. *Innoc. ij. in epist. ad Samsonem Archiepiscopum Remen. & ad alios.*

CAP. VII.

Qui filias hæreticis, vel Iudæis tradunt, abstineant per quinquennium. *Elib. cap. 16.*

CAP. VIII.

Excommunicentur ad tempus clerici, qui adeunt cœmeteria, & martyria hæreticorum orationis, & sanctitatis caussa. Sed pœnitentes, & confessi recipiantur. *Laod. cap. 9.*

CAP. IX.

Qui relictis martyribus Christi, accedit ad pseudomartyres hæreticorum anathema sit. *Laod. cap. 34.*

CAP. X.

Anathema Episcopo dicatur, etiam mortuo, & nomen eius à sacerdotibus non suscipiatur, qui reliquit hæredes etiam propinquos hæreticos, vel gentiles, etiam ab intestato. *Carth. cap. 82. C. Afric. cap. 48. L.* *de hære. c. 5. Greg. ix. c. 8. eo. tit. in 6. coll.*

CAP. XI.

Admonitus Episcopus, vt suæ matricis curam habeat contra hæreticos, nisi intra sex menses resipuerit, communione priuetur, donec faciat. *Carth. 124. C. Milen. cap. 25. L. Afr. c. 90. L.*

CAP. XII.

Excommunicantur ij, qui cum Priscillianistis communicant, eisque non obsistunt. *Brac. i. in fin.*

CAP. XIII.

Excommunicetur orthodoxus, qui hæreticam duxerit; & orthodoxa, quæ hæretico nupserit. *Trul. cap. 72.*

Excommunicationes contra eos, qui nouum symbolum componunt.

Tit. X.

Vide lib. ix. tit. 1.

Excommunicationes contra eos, qui seruant ceremonias Iudæorum, aut cum eis coniunctissime viuunt, aut quomodocumque eis fauent in rebus prohibitis.

Tit. XI.

Vide lib. xii. tit. vii. ix. & xi. lib. xx. tit. v. quibus adde.

CAPVT I.

Excommunicentur, qui cum Iudæis, aut Saracenis præsumpserint habitare. Testimonium quoque Christianorum aduersus Iudæos, &c. recipiendum esse censemus, & anathemate decernimus feriendos, quicumque Iudæos christianis voluerint in hac parte præferre, &c. Si qui conuertuntur ad fidem, &c. principibus, vel potestatibus eorum locorum sub pœna excommunicationis iniungimus, vt portionem hereditatis & bonorum suorum, ex integro eis faciant exhiberi. *Alex. iij. in conc. Later. c. 26.* *de Iudæis c. 5. Greg. ix. eod. tit. de restib. c. 26. ap. Greg. six.*

CAP. II.

Christiani, si opus fuerit, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compellantur, à Iudæorum, qui graues, & immoderatas vsuras extorquent, commerciis abstinere. *Inno. iij. in conc. gen. Later. c. 67.* *De vsur. cap. 18. Quanto ap. Greg. ix. c. 5. eo. tit. in 4. coll.*

CAP. III.

Iudæi, donec vsuras cruce signatorum remiserint, ab vniuersis Christi fidelibus per excommunicationis sententiam eis omnino communio denegetur. *Innoc. iij. in concil. gener. Later. c. vlt.*

CAP. IV.

Si quis christianus filiam suam Iudæo in coniugio copulare præsumpserit, nisi perfecte crediderit Christo, & baptizatus fuerit, vel seruum, aut ancillam eidem Iudæo christianus venundare præsumpserit; & si vidua Christiana Iudæum duxerit virum, vel consentientibus ei, anathema sit. *Zachar. in synod. Rom. c. 10.*

CAP. V.

Iudices prouinciarum cum sacerdotibus, Iudæorum subreptiones fraudulenter relictas suspendant, & officia publica eos agere non permittant. Si quis autem hoc permiserit, velut in sacrilegum excommunicatio proferatur. *Toletan. iv. cap. 64. Ivo par. 13. cap. 97. decreti.* *17. q. 4. c. Consti. tuit. 31.*

CAP. VI.

Excommunicetur, qui carnem ad altare offert iudaico more sacerdoti, &c. *Tullen. cap.* 100.

CAP. VII.

Si seu Christiano Iudæa, siue Iudæo Christiana mulier carnali consortio misceatur; quique horum tantum nefas admisisse noscuntur, à Christiano, cœtu, atque conuiuio, & à communione Ecclesiæ protinus segregentur. *Melden. c.* 73. *vbi multa de hac re ex aliis conciliis.*

Excommunicationes contra eos, qui fauent Sarracenis, aut piratis. Tit. XII.

Vide lib. xij. tit. xxi. lib. xxv. cap. xi.

Excommunicationes contra schismaticos, & contra eos, qui Pontifici Maximo, & aliis Episcopis superbe resistunt. Tit. XIII.

Vide lib. xi. tit. liv. quibus adde.

CAPVT I.

QVoniam apparuit Photium post prolatam contra se iustissimam sententiam, accusationes, & crimina contra beatissimum Papam Nicolaum commouisse, & anathema procaciter, & audacter contra eum, & cunctos communicantes ei sæpe promulgasse, &c. Anathematizamus quidem primitus prædictum Photium propter huiusmodi caussam, &c. *Syno. Gen. viij. sub Hadr. ij. cap.* 6. *vid. ep. encyclicam act.* 10.

CAP. II.

Eccl. 11. a. Diuina manifeste clamante scriptura, ante examinationem ne vitureres: & intellige primum, & tunc increpa: & numquid lex nostra Ioan. 8. iudicat hominem, nisi prius audierit ab eo, & cognouerit, quid faciat? iuste, ac congruenter, & hæc sancta, & vniuersalis synodus definiuit, & statuit, quod nullus laicorum, vel monachorum, aut aliquis ex catalogo clericorum ante diligentem examinationem, & synodicam sententiam à communione se separet proprij Patriarchæ, licet criminalem quamlibet caussam eius se nosse prætendat: sed neque recuset nomen ipsius referre inter diuina mysteria, vel officia. Similiter autem Episcopos, & presbyteros, qui in terris, ciuitatibus, & regionibus sunt erga proprios Metropolitas * ef- *effectum. f. fectare mandamus, quod etiam circa Patriarchum suum facere Metropolitas oportet. Si vero quis aduersus hanc sanctam synodum deprehensus fuerit agere, si quidem Episcopus, aut clericus est, ab omni sacerdotali operatione decidat, & honore; monachus autem, aut laicus segregetur ab omni Ecclesiastica communione, atque collegio, quousque conuersus per pœnitentiam recipiatur. *Syno. Gen. viij. sub Hadr. ij. c.* 16.

CAP. III.

Si quis aliqua potestate fruens, vel potens v. d. 22. pellere temptauerit Apostolicæ cathedræ Pa- vlt. pam, aut aliorum Patriarcharum quemquam anathema sit. *Synod. viij. gen. sub Hadr. ij. c.* 21. *Anselm. lib.* 2. *c.* 72.

CAP. IV.

Photium, qui licet sit à decessore meo, & à nobis pro criminibus ante patratis iure damnatus, & anathematizatus: nunc tamen quia recentioribus excessibus priores iniquitates transcendit, & ponens in cœlum os suum aduersus veneranda sedis Apostolicæ priuilegia noua temeritate prorupit, cui resistere minime formidauit; Apostolicæ auctoritatis censura iterato damnamus, & anathematis nexibus innodamus. Si tamen viua voce, ac propria Apostolicæ sedi in omnibus obedire spoponderit, & profanum conciliabulum à se Constantinopoli celebratum damnauerit, laicæ communionis gratiam non negamus. *Had. ij. in synod. Rom. c.* 2. *apud. syn. gen. viij. sub eodem. Hadr. act.* 2.

CAP. V.

Si presbyter, diaconus, clericus relinquat sine licentia sui Episcopi suam parœciam in alia non † ministret. Si ab Episcopo reuoce- † celebret. tur, & contempserit; vt laicus communicet. *Apost. c.* 15. Si ab vllo Episcopo neglecta hac pœna contumaciæ, vt clericus accipiatur; Episcopus excommunicetur, vti magister inobedientiæ. *Apost. cap.* 16. *vide Antioch. cap.* 3.

CAP. VI.

Si quis legationem vestram impedit, non Dist. 94. vnius; sed multorum profectum auertit, &c. c. 2. Et quia Dei caussam impedit, & statum conturbat ecclesiæ, ideo ab eius liminibus arceatur. Ab omnibus quoque talis est cauendus, & non in communione fidelium vsque ad satisfactionem recipiendus. Est enim statutum olim, vt qui statum conturbat ecclesiæ, ab eius liminibus arceatur, ne cum fidelibus communicet, qui eorum bona auertit. *Alex. ep.* 2. *in prin. Tribur. c.* 9. *Burc. l.* 15. *c.* 37. *Iuo par.* 16. *c.* 38. *decr.*

CAP. VII.

In ipsis epistulis, vel libellis anathematis vinculo se, & successores (*Episcopi Constantinopolitani*) constrinxerunt, si vnquam aliquid contra (*Pontifices Romanos*) præsumpsissent; aut contra Apostolicam, vel vllius alterius Episcopi sedem quidquam aduersi quoquo modo essent moliti; idcirco eos, non est necesse excommunicare, aut anathematizare, quia ipsi anathematis vinculo propriis manibus professiones suas, suaque scripta roborando

constituxerunt. Sciat se tamen & ipse Ioannes, nisi errorem suum cito correxerit, à nobis excommunicandum fore, & Apostolicæ sedis, atque omnium sanctorum Episcoporum communione carere. Vniuersalitatis quoque nomen, quod sibi illicite vsurpauit, nolite attendere, nec vocatione eius ad synodum, absque auctoritate sedis Apostolicæ vnquam venire, si Apostolicæ sedis, & cæterorum Episcoporum communione vultis frui. *Pelag. 9. ep. 2. post prin.*

Cap. VIII.

Nam & hoc inquisisti, quid faciendum sit de excommunicato Episcopo, & Apostolicam auctoritatem negligente? Hic detestabilis est coram Deo, & hominibus; cui condemnato incondemnatus non communicabit: ipsi enim condemnabuntur, &c. *Zachar. ep. 1. in fin.*

Cap. IX.

11. q. 3. c. 5. Si quis presbyter damnatus sit, ad vicinos Episcopos eat, vt ipsi de caussa cognoscant; & per eos suo Episcopo reconcilietur. Si id noluit facere, sed se superbe ab Episcopi communione separet, & schisma cum aliquibus faciat, & sacra ministret, anathema habeatur, & suum locum perdat. Sed videatur, ne contra Episcopum iustam querelam habeat. *Carth. c. 10. 11. G. Carth. 13. c. 8. L. Vorm. c. 66. Capit. li. 1. ca. 37. Burch. l. 2. c. 194. Ino par. 6. c. 239. decr. Ansel. l. 12. c. 33.*

Cap. X.

2. q. 6. c. 19. Quisquis probatus fuerit per contumaciam nolle obtemperare iudicibus, cum hoc primæ sedis Episcopo fuerit probatum, det litteras, vt nullus ei communicet, donec obtemperet. *Mileuit. c. 24. Afric. c. 89. Carth. G. ca. 123. Ino li. 4. tit. 12. c. 8. pan. & par. 6. c. 365. decr.*

Excommunicationes contra augures, & ariolos, & contra eos, qui huiusmodi homines consulunt.

Tit. XIV.

Vide lib. xxxiv. tit. iv. & v.

Excommunicationes contra eos, qui rebaptizant, aut rebaptizandi opus bonum esse credunt, aut extra tempora constituta baptizant.

Tit. XV.

Vide lib. xxii. tit. xxvii. quibus adde.

CAPVT I.

De bapti. c. vlt. ap. Greg. ix. c. 1. eod. tit. in 2. collect. Postquam Græcorum ecclesia cum quibusdam complicibus, & fautoribus suis ab obedientia sedis Apostolicæ se subtraxit: in tantum Græci cœperunt abominari Latinos, quod inter alia, quæ in derogationem eorum, impie committebant, si quando sacerdotes Latini super eorum celebrassent altaria, nō prius ipsi sacrificabant in ipsis, quam ea, tanquam per hoc inquinata, lauissent. Baptizatos etiam à Latinis ipsi Græci rebaptizare ausu temerario præsumebant, &c. Si quis tale quid præsumpserit, excommunicationis mucrone percussus ab omni officio, & beneficio ecclesiastico deponatur. *Innocen. iij. in concil. gen. Later. cap. 4.*

Cap. II.

Cum rebaptizatis fideles religiosi, nec in cibo participent. *Ilerd. c. 14.*

Cap. III.

Non licet absque paschæ solemnitate vllo tempore baptizare, nisi illos, quibus mors vicina est, quos grabatarios dicunt. Quod si quis in alio pago, contumacia faciente, post interdictum hoc, infantes suos ad baptismum detulerit in ecclesias nostras, non recipiantur. Et quicumque presbyter ipsos extra nostrum permissum recipere præsumpserit, tribus mensibus à communione ecclesiæ sequestratus sit. *Antissiod. c. 18.*

Excommunicationes contra eos, qui in rebus ad missæ, vel aliorum diuinorum officiorum celebrationem pertinentibus grauiter peccant.

Tit. XVI.

Vide lib. xxiv. par. post. tit. iv. & xix. & lib. xix. tit. ix. quibus adde.

CAPVT I.

Episcopus, aut presbyter, dum ingressus fuerit ad missarum solemnia celebranda, nullo modo audeat data oratione recedere, vt ab alio Episcopo, aut presbytero suppleantur missarum solemnia; sed qui initium ponit, suppleat vsque ad finem, &c. Si quis vero præsumpserit, præter quod posuimus, agere, à sacro corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi sit suspensus. *Zachar. in syno. Rom. c. 14. Burchard. lib. 3. cap. 230. Ino par. 3. cap. 278. decr.* De consi. dist. 1. c. Nullus. 57.

Cap. II.

Si quis acceptam à sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur. *Tolet. 1. c. 14.*

Cap. III.

Sacerdote verbum faciente in ecclesia, qui egressus de auditorio fuerit, excommunicetur. *Carthag. iv. c. 24. L. Burchard. lib. 2. cap. 66. Ino par. 6. cap. 162. decr. Capitul. lib. 7. ca. 186. in addit.* De consi. dist. 1. c. 62.

Cap. IV.

Clericus, qui absque corpusculi sui inæqualitate vigiliis deest, stipendiis priuatus Dist. 91. c. 3.

excommunicetur. *Carth. iv. ca. 49. Cæsar. lib. 4. c. 112.*

C A P. V.

De consf. dist. 1. c. si quis. 34. Clerici, si qui in festiuitatibus, quæ maximè habentur in oratoriis, nisi iubente, aut permittente Episcopo, missas facere, aut tenere voluerint, à communione pellantur. *Agath. c. 21. Inopar. 4. c. 9. decr.*

C A P. VI.

Omnibus dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur, tam panis, quam vini, &c. Qui per inobedientiam euacuare contendunt, anathemate percellantur. *Matiscon. ij. c. 4. Burc. l. 5. c. 24. Inopar. 2. c. 34. decr.*

C A P. VII.

Clericus, quem intra muros ciuitatis suæ manere constiterit, & matutinis hymnis sine probabili excusatione ægritudinis inuentus fuerit defuisse, septem diebus à communione habeatur extraneus. *Venet. c. 14.*

C A P. VIII.

Excommunicatione plectendi, qui hymnos reiicere fuerint ausi. *Tolet. iv. c. 12.*

C A P. IX.

7. q. 1. c. Nihil. 16. Si quis post cibum, vel potum missas fecerit, vel non perfecerit, sine magna molestia, excommunicationis sententiam sustinebit. *Tolet. vij. ca 2. Burchard. lib. 3. cap. 70. Inopar. 3. cap. 124. decr.*

C A P. X.

Sicut in aliis ecclesiis vespertino tempore post lumen oblatum prius dicitur vespertinum, quam sonum in diebus festis, ita & à nobis custodiatur in ecclesiis nostris. Si quis hunc ordinem minime custodierit in sua ecclesia, cunctosque ad se pertinentes non instruxerit, vt bonum huius operis agant, dum talis ad Metropolitani peruenerit aures, & res fuerit conuicta, excommunicationis se nouerit feriri sententia. *Emerit. c. 2.*

C A P. XI.

Salubri deliberatione censemus, vt per singulas quasque ecclesias, in quibus presbyter iussus fuerit per sui Episcopi ordinationem præesse, per singulos dies dominicos sacrificium Deo procuret offerre, & eorum nomina, à quibus eas ecclesias constat esse constructas, vel qui aliquid his sanctis ecclesiis videntur, aut visi sunt contulisse; si viuentes in corpore sunt, ante altare recitentur tempore missæ: quod si ab hac discesserint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur suo in ordine. Si quis hanc institutionem presbyter implere neglexerit, dum talis caussa per quemlibet ad aures sui Episcopi peruenerit, presbyter ille excommunicationis sententia feriendus erit. *Emerit. c. 19.*

C A P. XII.

Pontifices vniuscuiusque prouinciæ, rectoresque eundem in psallendo teneant modum, quem in metropolitana sede cognouerint institutum, &c. Quisquis horum decretorum violator extiterit, sex mensibus communione priuatus apud Metropolitanum sub pœnitentiæ censura permaneat corrigendus. *Tolet. xi. cap. 3.*

C A P. XIII.

Presbyter in missa vtitur orario super vtrumque humerum, &c. Si quis aliter egerit, excommunicationi debitæ subiaceat. *Brach. iij. c. 13.* *Dist. 23. c. ecclesiastica. 9.*

C A P. XIV.

Plerique sacerdotum missam pro requie defunctorum promulgatam fallaci voto pro viuis student celebrare hominibus, non ob aliud nisi vt is, pro quo ipsum offertur sacrificium, ipsius sacrosancti libaminis interuentu, mortis, ac perditionis incurrat periculum, &c. Obinde nostræ elegit vnanimitatis conuentus, vt si quis sacerdotum deinceps talia perpetrasse fuerit detectus, à proprio deponatur gradu, & tam ipse sacerdos, quam etiam ille, qui eum ad talia peragenda incitasse perpenditur, exilij perpetui ergastulo religati, excepto in supremo vitæ curriculo, cunctis vitæ suæ diebus sacræ communionis eis denegetur perceptio. *Tolet. xvij. c. 5.* *26. q. 5. c. quicumque 13.*

Excommunicationes contra eos, qui non venerantur res sanctas, vt oportet. Tit. XVII.

Vide lib. xvii. tit. v. lib. xxxiv. tit. ix. par. 1.

CAPVT I.

Communio corporis Domini nostri Iesu Christi si negligenter erogetur, & presbyter minora non curat admonere officia, graui anathemate, & digna humiliationis plaga puniatur, &c. *Clem. ep. 2. in prin. vide Ansiseid. c. 12. & 13.*

C A P. II.

Custodite diem dominicum, &c. Si quis vestrum hanc salubrem exhortationem paruipenderit, &c. si caussidicus fuerit, irreparabiliter caussam amittet, &c. si clericus, aut monachus, mensibus sex à consortio suspendatur fratrum. *Matisc. ij. c. 1.*

C A P. III.

Si in ecclesia, vel intra atrium ipsius aliquod scandalum, vel cædes sequatur, vel aliquis cum armis ingrediatur; ab Episcopo iuxta statuta canonum communione priuetur. *Cabilo. ca. 17.*

C A P. IV.

Fœminæ, quæ in dedicatione basilicarum, vel in festiuitatibus martyrum turpia cantant, excommunicari debent. *Cabil. c. 19.*

C A P. V.

Nullo pacto in oratoria domo intra ædes (*priuatas*) baptisma præstetur; sed in eccle-

Ra. Qui contra fecerit, clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trull.c.59.*

CAP. VI.

Qui intra sacra septa tabernam, vel venditiones exercet, excommunicetur. *Trull.c.77.*

CAP. VII.

Si quis post sanctæ Christi natiuitatis diem similam coxerit, honoris scilicet prætextu secundinarum impollutæ Virginis Matris; si sit quidem clericus deponatur, si sacro laicus, excommunicetur. *Trull.c.80.*

CAP. VIII.

Sacerdos, qui non sentienti, neque pœnitenti ausu temerario pœnitentiam dederit, neque se exhortatu eius, qui pœnitentiam accipit, vel manuum indiciis, vel quibuslibet aliis euidentibus significationibus inuitatum fuisse probauerit, vnius anni excommunicationis sententiæ subiacebit. *Tolet.xij.c.2.*

CAP. IX.

Non tantum de sacris ministeriis, sed etiam de vniuersis ecclesiæ ornamentis nihil vnusquisque sacerdotum pro suis vsibus, vel voluptatibus confringere, vendere, aut naufragare pertemptet. Si quis vero sacerdorum hoc nostrum violare attemptauerit institutum, secundum prisca canonum instituta, honoris proprij ordinem amittat, & vt sacrilegus perenni infamia denotatus à sacræ communionis perceptione, excepto in supremo temporis cursu, omnibus diebus vitæ suæ maneat alienus. *Tolet.xvij.c.4.*

CAP. X.

Dies quoque octo sacrosanctæ paschalis festiuitatis omnibus christianis feriatos esse decernimus ab omni opere rurali, fabrili, carpentario, gynæcio, cæmentario, pictorio, &c. quatenus eisdem diebus tanto licentius quanto liberius omnibus christianis sanctę resurrectionis laudibus, & sacrosanctæ prædicationi iugiter insistere liceat. Quod si quis temerare præsumpserit, excommunicetur. *Meld. cap.77.*

Excommunicationes contra eos, qui ordines conferunt, aut suscipiunt contra ecclesiæ decreta.

Tit. XVIII.

CAPVT I.

Volumus synodum congregare, atque in ea omnia, quæ sanctis canonibus sunt aduersa, districtè sub anathematis interpositione damnentur: id est, vt neque ex laico habitu quisquam repente ad locum sacri regiminis peruenire præsumat, &c. *Gregor. ad Aetherium Lugdun. Episcop. lib.7. reg. epist. 110. cap.4. al. ep. 108.*

CAP. II.

Synodum fieri vestra iussio constituat vbi præsente dilectissimo filio nostro Cyriaco Abbate sub districti anathematis interpositione debeat interdici, ne vllus ex laico habitu subito ad Episcopatus gradum audeat accedere. *Greg. ad Brunichild. Regin. lib.7. regist. ep. 113.c.3.*

CAP. III.

Si quis cognitis gestis Nicæni concilij (*de ordinandis clericis*) aliud, quam statutum est, facere præsumpserit, & non in eo perseuerandum putauerit, hic excommunicatus habeatur; nisi per correptionem fratrum emendauerit errorem. *Tolet.i.in prin.*

Excommunicationes contra periuros, blasphemos, & contra eos, qui alios ad periurium cohortantur.

Tit. XIX.

Vide lib. xxxiv. tit. vi. par. 11. potissimum, & tit. vii. quibus adde.

CAPVT I.

Est quorundam sæcularium, & quod peius est, sacerdotum improbanda satis obstinatio, vt fidem suis principibus sub iuramento promissam obseruare contemnant, & verborum fuco, iuramenti obnubilant promissionem. Vnde quia Sisbertus Toletanæ sedis Episcopus talibus machinationibus denotatus repertus est, pro eo quod serenissimum Dominum nostrum Egicanem Regem non tantum regno priuare, sed interimere definiuit; per decreti nostri definitionem iam eo loco, & honore priuatus existat, &c. Qui inuentus fuerit talia fecisse, & viuente Principe in alium intendisse Regem futurum, à conuentu catholicorum excommunicationis sententia repellatur; honore, & loco pulsus, & omnibus rebus exutus perpetuo exilio maneat religatus; in finem vitæ tantum accipiat communionem; nisi prius indulgentiam Regis mereatur. *Tolet.xvi.c.9. & in decreto indicij.*

CAP. II.

Si quis perpetrato periurio, aut quolibet criminali peccato timens pœnitentiam longam, ad confessionem venire noluerit, ab ecclesia repellendus est, siue à communione, & consortio fidelium: vt nullus cum eo comedat, neque bibat, neque oret, neque in domo sua eum recipiat. *Theodul. ad presbyteros. Aurel. c. 26. Burch. l.12. c.14. Iuo par. 12. c.71. decr. Anselm. li. 11.c.65.* 22.q.1. c.vlt.

Excommunicationes contra simoniacos.

Tit. XX.

Vide lib. xxxiv. tit. viii. quibus adde.

CAPUT I.

16.q.1.c. 64. Praedicator. Episcopus à suis Episcopis, clericis, vel monachis, non exigat aurum, vel argentum, vel aliquam speciem, &c. Si quis igitur ob eas res prohibeat quem ministerio, vel excommunicet aliquem clericum, vel claudat templum, ne fiant ibi sacra mysteria Dei; pari poena puniatur, vt contraueniens mandatis Dei. *vij. syn. gen. Nica. ij. c. 4.*

CAP. II.

Arnulphum Cremonensem, publice coram nostra præsentia conuictum, & confitentem se simoniacum ab omni Episcopali officio absque spe reparationis deponimus, & vsque ad dignam satisfactionem anathemate percutimus. *Greg. vij. in conc. Rom. anni 5.*

Excommunicationes contra eos, qui res sacras, aut ecclesiasticas surripiunt. Tit. XXI.

Vide lib. xv. tit. xxij. & xxxiij. lib. xxxiv. tit. ix. maxime par. ij. quibus adde.

CAPUT I.

Sint omnia in potestate Præsulis ecclesiæ, quæcumque intra triginta annorum spa-
16.q.3.c. Placuit. 9. tium ab ecclesiis possessa fuisse noscuntur. Quisquis sæcularium contra præsentem definitionem egerit, tanquam sacrilegus iudicetur, & donec se correxerit, & ecclesiæ propria priuilegia, seu res restituerit, & resetuauerit, anathema sit. *Syn. viij. gen. CP. sub Hadr. ij. c. 18. Anscl. li. 4. 30. Iuo ep. 71. ad Belnacen. Decanum.*

CAP. II.

Quicumque oblitus Dei, & decreti huius
17.q.4. c.1. immemor, cuius Romanæ ciuitatis sacerdotes volumus religiosis nexibus deuinciri, in constitutum præsens committens, quidquam de iure titulorum, vel ecclesiæ superius præfatæ quolibet modo, præter aurum, argentum, vel gemmas; vestes quoque, si sunt, vel si accesserint, aliqua mobilia ad ornamenta diuina minime pertinentia, perpetuo iure, exceptis dumtaxat sub præfata conditione domibus, alienare tentauerit, donator, alienator, ac venditor honoris sui amissione mulctetur. Præterea, qui petierit, aut acceperit, vel qui presbyterorum, aut diaconorum, seu defensorum danti subscripserit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur. *Synod. Rom. iij sub Symmach. c. 6. & 7.*

CAP. III.

24.q.3. c. Paternarum. 24. Ecclesias cum bonis suis, tam personis, quam possessionibus, clericos videlicet, ac monachos, eorumque conuersos, oratores quoque cum suis nihilominus rebus, quas ferunt, tutos, & sine molestia esse statuimus. Si quis autem contra hoc facere præsumpserit, & postquam facinus suum recognouerit, infra trigin-ta dierum spatium competenter non emendauerit, à liminibus ecclesiæ arceatur, & anathematis gladio feriatur. *Vrban. ij. in conc. incer. c. 1. Callist. ij. in conc. Rom. c. 19.*

CAP. IV.

Ad hoc sanctæ Romanæ ecclesiæ possessiones quietas seruare per Dei gratiam cupientes præcipimus, & sub districtione anathematis interdicimus, ne aliqua militaris persona Beneuentanam beati Petri ciuitatem præsumat inuadere, aut violenter tenere. Si quis aliter præsumpserit, anathematis vinculo teneatur. *Callist. ij. in syn. Rom. c. 8.*

CAP. V.

Si presbyteri, vel clerici rem ecclesiæ vendere, aut donare præsumpserint, venditio non valet, & de facultatibus suis indemnem ecclesiam reddent, & communione priuentur. *Agathen. c. 22.*

CAP. VI.

Si Episcopi vsurpare quidpiam de monaste- 18.q.2.c. 1. Hoc tantum.
tii rebus tentauerint, non deerit ab illis sententia excommunicationis, qui se deinceps nequaquam sustulerint ab illicitis. *Toletan. iv. ca. 50.*

CAP. VII.

Vt peruasores rerum ecclesiasticarum, qui easdem res, vel contra auctoritatem non solum retinere, verum, & crudeliter populari noscuntur: quidam etiam & facultates ecclesiæ in diuersa collaboratione, & redditibus eas expoliant; sed & pauperes, atque vicinos, & circummanentes immisericorditer expoliant, deuastant, & opprimant, vt rapaces, qui secundum Apostolum à regno Dei exclu- 1. Cor. 6.
duntur, ex criminali, & publico peccato, publica pœnitentia satisfaciant. Quod si hoc agere noluerint, & potestate regia ad hoc exhortati, vel coacti non fuerint, proferatur contra eos Apostolica terribilis sententia, qua dici- 1. Cor. 5
tur: Si quis frater nominatur, & est rapax, cum huiusmodi nec cibum quisquam præsumat sumere, &c. Quapropter secundum statuta canonum, ab omni ecclesiastica communione, vt sacrilegus debet arceri, donec studeat digna satisfactione, quod admisit, corrigere. *Meld. c. 61. Burc. l. 11. c. 16.*

Excommunicationes contra eos, qui iniussu Episcopi oblationes ecclesiæ accipiunt, aut distribuunt. Tit. XXII.

Vide lib. xv. tit. xxi. quibus adde.

CAPUT VNIC.

Nullus omnino Archidiaconus, aut Ar- 16.q.7.c. 11.
chipresbyter, siue Præpositus, vel Decanus animarum curam, vel præbendas ecclesiæ sine iudicio, vel consensu Episcopi alicui tribuat; immo sicut sanctis canonibus constitutum

tuti[illegible], animar[illegible], & pecuniarum ecclesi[illegible]carum dispensatio in Episcopi iudicio, & potestate permaneat. Si quis vero contra hæc facere, aut potestatem, quæ ad Episcopum pertinet, sibi vendicare præsumpserit, ab ecclesiæ liminibus arceatur. *Callist. p. in concil. Rom. c. 7.*

Excommunicationes contra laicos, qui decimas non soluunt, & contra clericos, qui eas laicis concedunt.

Tit. XXIII.

Vide lib. x. tit. ix. lib. xv. tit. xvi. quibus adde.

CAPVT I.

Vt secundum canonicam auctoritatem, & constitutionem Domini Imperatoris Ludouici, de agro ecclesiastico, & manso, ac mancipiis, quæ ipse suis capitulis constituit, vel si quilibet pro loco sepulturæ aliquid largitus ecclesiæ fuerit, neque de decimis, & oblationibus fidelium cuiquam presbytero aliquem censum persoluere cogat, nec quisquam cuiuslibet ordinis, vel dignitatis exinde quidquam subtrahat, aut retributionem quãcumque exigat temporalem. Quod si fecerit communione vsque ad satisfactionem priuetur. *Meld. c. 63. Burc. l. 3. c. 53. Iuo par. 3. c. 56. decr.*

CAP. II.

Dignum erat, vt capellas villarum vestrarum laicis non committeretis; sed potius illis, qui & eadem sacrata loca religiosius tractarent, & vobis exinde adiuti obsequium debitum impenderent; sed quia aliter causis interuenientibus res se habere dignoscitur, monemus, & hortamur, vt secundum canonicam auctoritatem familiaris, ne quod absit, periculum interdicti anathematis ex decimis præsumptis incurratis. *Meld. c. 75.*

Excommunicationes contra laicos, qui res ecclesiæ dispensant, aut beneficia conferunt, & contra clericos, qui ab ipsis accipiunt.

Tit. XXIV.

Vide lib. x. tit. x. & xi. lib. xv. tit. xi. quibus adde.

CAPVT I.

Nullus laicorum ecclesias, vel ecclesiarum bona occupet, vel disponat. Qui vero secus egerit, iuxta B. Alexandri capitulum ab ecclesiæ liminibus arceatur. *Paschal. p. in conc. incer. c. 4.*

CAP. II.

Vt nullus laicus, quamuis religiosus præsumat aliquid de rebus Deo dicatis, vel ecclesiæ facultatibus; id est, nec dandi basilicas, nec auferendi, sine consensu Episcopi, habeat potestatem: neque ex dote ecclesiæ, id est, ex vno manso, & quatuor mancipiis census exigatur: sed iuxta Concilium Aurelianense primum c. 19. Omnes basilicæ, quæ per diuersa loca constructæ sunt, vel quotidie construuntur, placuit secundum priorum canonum regulam, vt in eius ordinatione, & potestate persistant, in cuius territorio positæ sunt. Si quis vero contra hæc venire præsumpserit, anathemate feriatur. *Colomen. sub Carolo iij. c. 4.*

Excommunicationes contra clericos, qui fratribus, aut aliis cognatis res ecclesiasticas largiuntur.

Tit. XXV.

CAPVT I.

Si Episcopus fratrem, filium, vel propinquum, vt successorem sibi in Episcopum ordinauerit, ordinatio non valeat, & ipse excommunione puniatur; quod humano affectu tes Dei tractet, & iniustum sit, vt Episcopatus hereditate transeat. *Apost. c. 76*

CAP. II.

Quisquis Pontificum aut sanguine propinquis, aut fauore personis quibuscumque sibi deuinctis talia commendare lucra (*ecclesiarum, & Monasteriorum*) temptauerit, quod fecerit, deuocetur in irritum, & qui ordinauit, annuæ excommunicationi subiaceat, ablata ab eo, qui tulit, reddantur in duplum. *Tolet. x. c. 3.* *Dist. 89. decern. c. 6.*

CAP. III.

Sub anathemate prohibemus, ne de cætero clerici, gratia testandi abutentes, cum de rebus ecclesiæ nullum possint condere testamentum, fructus beneficiorum ecclesiasticorum spuriis suis, vel concubinis suis dimittant. Qui vero contra hanc inhibitionem venire præsumpserint, in signum suæ perditionis, ecclesiastica careant sepultura; & quibus tales fructus legantur, eis careant ipso iure. Qui autem testamentum tale manu tenere voluerint, & per quorum manus personis illis fructus præbendæ fuerint ministrari, ipso facto sciant se excommunicationis vinculo innodatos: & quandiu fructus huiusmodi contra hanc institutionem ipsis ministrati fuerint, ecclesia ipsa sit sub interdicto posita. *Concil. habitum in Germania sub Conrad. Cardin. capi te 5.*

Excommunicationes contra laicos, qui ecclesias, & clericorum immunitatem violant. Tit. XXVI.

Vide l. viij. tit. xxxv. lib. x. tit. xi. l. xiij. tit. xvij. & xviij. lib. xlix. tit. x. quibus adde.

CAPVT I.

23. q. 4. c. Belisarius. 30. BElisarius mandauit me ad se venire, &c. ine vi retentum misit in exilium. Ego tamen propterea non dimisi, nec dimitto officium meum, sed cum Episcopis, quos congregare potui, eos, qui talia erga me egerunt, anathematizaui: & vna cum illis Apostolica, & synodali auctoritate statui, nullum vnquam taliter decipiendum, sicut deceptus sum; & si aliquis deinceps vllum vnquam Episcopum ita deciperet, anathema maranatha fieret in conspectu Dei, & sanctorum angelorum. *Siluer. in syn. ep. 1. Ansel. l. 12. c. 8.*

Cap. II.

Quisquis fastu superbiæ elatus domum Dei ducit contemptibilem, & possessiones Deo consecratas, atque ad honorem Dei sub Regię immunitatis defensione constitutas inhoneste tractauerit, vel infringere præsumpserit, quasi inuasor, & violator domus Dei excommunicetur. *Magunt. sub Rabano c. 6. Burch. l. 11. c. 23.*

Cap. III.

Vt nemo laicorum presbyteros ecclesiarum suarum turpi villicationis, & secundum Apostolum, sæculari, & inhonestæ negotiationi implicare, nec secum aliorsum contra auctoritatem præsumat ducere, quo ministerium sibi commissum cogantur negligere; quod si contra interdicta præsumpserit, excommunicetur. *Melden. c. 49. Burch. li. 2. c. 146. Iuo par. 6. c. 219. decr.*

2. Tim. 2.

Excommunicationes contra eos, qui traditiones, & leges ecclesiasticas de industria, & malitiose violant. Tit. XXVII.

CAPVT I.

EPiscopi, aut clerici deponantur; monachi, aut laici communione priuentur; qui ecclesiasticas traditiones contaminant. *Syn. vij. gen. actio. 7. in ac[...]ine.*

Cap. II.

Omnes legum di[...]arum li[...]ter violatores, & sacrarum institutionum voluntarie perturbatores, ecclesiastica indignos regula, & sancta communione *Petrus Apostolus* iudicabat. *Clem. ep. 1. post med.*

Cap. III.

Vt laici co[...]m[...]ores can[...]num excommunicentur, clerici honore priue[...]ur. *Ca[...] 1. c. 14. Hadria[...] 44. ad Epis[...] Mediom. Bur[...] 15. [...] 6 Iuo par. 16. c. 7. decr.*

Cap. IV.

Laici, qui contra Nicænum concil[...]m pascha celebrant, excommunicati sint, & abiecti ab ecclesia, si contenderint, & pertinaciter contradixerint ei decreto. *Antioch. c. 1.*

Cap. V.

Decernimus, vt dum in qualibet prouincia concilium agitatur, vnusquisq; Episcoporum infra sex mensium spatia omnes Abbates, presbyteros, &c. necnon & cunctam d[...]cesis suæ plebem aggregare nequaqua[...] quatenus coram eis publice omnia referata, de iis, quæ eodem anno in concilio acta, vel definita extiterint, plenissime notiores efficiantur. Quod si quispiam ea † pendenda crediderit, aut contemnenda delege[...]it, & sententia excommunicationis duorum mensium curriculo persistet vsquequaque mulctatus. *Tolet. xvi. c. 7.* *Dist. 18. c. vlt.* † pa[...] pen[...]

Cap. VI.

Si quis publicus diuinæ legis præuaricator, vel pro manifestis criminibus erga ecclesiastica iusta, & rationabilia iudicia contemptor repertus fuerit, vel inflatus, ac tumidus, moniris ecclesiasticis, ac sanctorum patrum constitutionibus contradictor, vel subsannator comprobatus fuerit, si monitionibus Episcopalibus obtemperare distulerit, anathematizetur. *Meld. c. 13.*

Excommunicationes contra super[...]tio[...]sos, & contra eos, qui die domini[...]o ieiunant. Tit. XXVIII.

Vide lib. xx. tit. xiij. & lib. xxxiv. tit. iv.

CAPVT I.

SI clericus do[...]ni[...]am diem ieiunet, deponatur, laicus excommunicetur. *Apost. c. 64. Trull. c. 55. vide Laod. c. 49. Trull. c. 52.*

Cap. II.

Ne quis ieiunet die dominica caussa temporis, aut persuasionis, aut superstitio[...]is. Nec quadragesimæ diebus ab ecclesiis fideles desint; nec habitent in latibulis cubiculorum, a montium, qui in suspicionibus perseuerant sed exemp[...]u[...], & præceptum custodiant sacerdorum[...] & ad aliena[...] villas agendorum con[...]tuum caussa non conueniant. Ab vniuersis Episcopis dictum est; Anathema [...], q[...]i hæc commiserit. *Casaraug. c. 2.* *De[...] d. 3[...]*

Cap. III.

Si quis natalem Christi secundum carnem non vere honorat, sed honorare [...]mulat [...], ieiunans in eodem die, vel in dominico, quia Christum in hominis vera natura esse nō credit, sicut Cerdon, Marciō, Manichæus, & Priscilianus dixerunt, anathema sit. *Bracar. c. 4.*

Cap. IV.

Seruetur canon iubens, vt si clericus inuenia tur dominica ieiunare, &c. deponatur, laicus excommunicetur. *Trull.c.55.*

Excommunicationes contra eos, qui non ieiunant diebus ab ecclesia præstitutis. Tit. XXIX.

Vide lib. xxi. tit. ij. & ix.

Excommunicationes contra eos, qui cibis prohibitis vescuntur. Tit. XXX.

Vide lib. xxi. tit. xvi. quibus adde.

CAPVT I.

SI quis Episcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel omnino ex sacerdotali catalogo comederit carnes in sanguine animę ipsorum, vel quod à feris captũ, vel morticinum, deponatur; si autem sit laicus, segregetur. *Apost.c.63.*

Cap. II.

[*A*]*ct.*15. Si quis carnem edentem prę|ter sanguinem, & idolis immolatum, & suffocatum, cum religione, & fide contemnat, velut spem propter huiusmodi perceptionem non habentem, anathema sit. *Gangren.c.2. Ivo par.4.c.30.decr.*

Cap. III.

Qui cibis Idolorum cultibus immolatis, gustu illicitæ præsumptionis vtuntur, ab ecclesiæ cœtibus arceantur. Similiter & hi, qui bestiarum morsibus extincto, vel quolibet morbo, aut casu suffocato vescuntur. *Aurel.2.c.20.*

Excommunicationes contra eos, qui non communicant temporibus constitutis. Tit. XXXI.

Vide lib. xxiv. parte priori. tit. vij.

Excommunicationes contra eos, qui diu absunt ab ecclesia, & præsertim diebus solemnioribus, & tempore quadragesimæ. Tit. XXXII.

Vide lib. x. tit. xiv. lib. xiij. tit. xiv. quibus adde.

CAPVT I.

QVi die solemni, prætermisso solemni ecclesiæ conuentu, ad spectacula vadit, excommunicetur. *Carthag. iv. c.88. Ivo par.4.c.8. decr.*

Cap. II.

De cons. d.3.c.5. Ne quadragesimæ diebus ab ecclesiis fideles desint nec habitent in latibulis cubiculorum, ac montium, qui in suspicionibus perseuerant, sed exemplum, & præceptum custodiant sacerdotum; & ad alienas villas agendorum conuentuum caussa non conueniant. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Anathema sit, qui hæc commiserit. *Cæsaraug. c.2.*

Cap. III.

Vt presbyteri, & ciues, qui in præcipuis festiuitatibus cum Episcopo non fuerint, sed in villis, eisdem festiuitatibus communione pellantur. *Aruer.c.14.*

Excommunicationes contra apostatas, qui à religione discedunt, aut pœnitentiam susceptam implere nolunt. Tit. XXXIII.

Vide lib. ix. tit. xxxi. lib. xxv. tit. xx. quibus adde.

CAPVT I.

DE præsentis concilij assensu statuimus, vt nullus omnino post votum religionis, post factam in aliquo religioso loco professionem, ad physicam, legesve mundanas legendas permittatur exire. Si vero exierit, & ad claustrum suum infra duorum mensium spatium non redierit, sicut excommunicatus ab omnibus euitetur, & in nulla caussa, si patrocinium præstare † temptauerit, audiatur. Reuersus vero in choro, in capitulo, in mensa, & cæteris vltimus [illegible] tractum semper existat, &c. *Alex.iij. in conc. Turon. c.3.* *Ne cler. vel Mon. c.3. Gre. ix. & c. 2. eo. tit. in 1. coll.* † *voluerit.*

Cap. II.

Eos, qui pro Hierosolymitano, vel pro Hispanico itinere cruces sibi in vestibus posuisse noscuntur, & viam postea dimisisse, cruces iterato assumere, & viam ab instanti Pascha, vsque ad proximum sequens Pascha perficere, Apostolica auctoritate præcipimus: alioquin ex tunc eos ab introitu ecclesiæ sequestramus. *Callist.ij. in conc. Rom. c.11.*

Cap. III.

Monachi, qui cœptam obseruationis viam relinquunt, & absque epistulis, & absque certis negotiis, vel necessitatibus per regiones vagantur alienas, cognita districtione, si se non emendauerint, ab Abbatibus suis, vel à sacerdotibus ad communionem non recipiantur. *Andegauen. c.9.*

Cap. IV.

Quæcumque puellæ, seu propria voluntate monasterium expetunt, seu à parentibus offeruntur, annum in ipsa, qua intrauerint, veste permaneant. In his vero monasteriis, vbi non perpetuo tenentur inclusæ, triennium in ea qua intrauerint, veste permaneant. Et postmodum secundum statuta monasterij ipsius, in loco, quo elegerint permanere, vestimenta Religionis accipiant. Quæ si deinceps sacra relinquentes [illegible]a, proposit[illegible]n sanctum sæcu-

li ambitione transcenderint; illæ, quæ in domibus propriis, tam puellæ, quam viduæ commutatis vestibus conuertuntur, cum iis, quibus coniugio copulantur, ecclesiæ communione priuentur. Sane si culpam sequestratione sanauerint, ad communionis gratiam reuocentur. *Aurel. v. c. 19.*

Cap. V.

Si quis à pœnitentiæ statu deficiens, nuptias contraxerit, sit anathema *Barcin. ij. c. 4.*

Cap. VI.

De illis hominibus, qui dicunt, quod se propter Deum tonsurassent, & modo res eorum vel pecunias habent, & nec sub manu Episcopi sunt, nec in monasterio regulariter viuunt, placuit, vt in monasterio sint sub ordine regulari, aut sub manu Episcopi sub ordine canonico; & si aliter fecerint, & correpti ab Episcopo suo se emendare noluerint, excommunicentur; & de ancillis Dei eadem forma seruetur. *Syn. apud Palat. Vernis c. 2.*

Excommunicationes contra monachos, & virgines, qui votum castitatis violarunt; & contra eos, qui illas ad stuprum sollicitarunt.

Tit. XXXIV.

Vide lib. vij. tit. xxxix. lib. x. tit. xvij. & xxiy. lib. xxxvi. tit. iv. par. 1. quibus adde.

CAPVT I.

Si quis presbyteram duxerit in coniugium, anathema sit. *Synod. Rom. sub Gregor. ij. cap. 1. Trosle. c. 8.*

Cap. II.

Si quis diaconam in coniugium duxerit, anathema sit. *Synod. Rom. sub Greg. ij. c. 2. Trosles. cap. 6.*

Cap. III.

Hadrianus filius Exhilarati, qui post præstitum sacramentum in Apostolica cõfessione Epiphaniam diaconam illicito ausu in vxorem habet, anathema sit. Epiphania diacona, quæ post præstitum sacramentum cum Hadriano Exhilarati filio fuga lapsa est in vxorem, anathema sit. Si quis ei in tam crudeli actu consensum præbuit, anathema sit. *Synod. Rom. sub Greg. ij. c. 15. & 16.*

Cap. IV.

Qui noluerint (*loquitur de virginibus sacris, & de iis, qui eas duxerunt vxores*) se de vetito coniugio separare, perenni excommunicatione damnentur; & quicumque Episcoporum, presbyterorum, diaconorum, eos communicare præsumpserit, ab omnibus Episcopis excommunicatus habeatur, &c. Quicumque de laicis ingenuis cum talibus excommunicatis participare præsumpserit, excommunicatum se esse cognoscat. *Turon. ij. c. 21.*

Excommunicationes contra clericos, sacris initiatos, qui votum castitatis violarunt, & qui illis aliquo modo fauent

Tit. XXXV.

Vide lib. iv. tit. xli. lib. vi. tit. xxviij. xxxiij. lib. vij. tit. xvi. lib. xxxvi. tit. iv. par. ij. quibus adde.

CAPVT I.

Clerici, qui volentes absque vlla reclamatione in ætate fuerunt legitima ordinari, cum mulieribus, quas acceperunt, excommunicatione percellantur. *Aurel. iij. c. 7*

Cap. II.

Si quis clericorum deinceps fuerit deprehensus incontinentiæ vitio laborare, detinendo publice concubinam, nisi post admonitionem canonicam illam à se prorsus expulerit, extunc tam beneficio, quam & officio spolietur. Si vero nec sic fœtorem suæ libidinis curauerit euitare, quia crescente contumacia crescere debet & pœna, anathematis sententia feriatur. Qui vero obscœnis voluptatibus inhiantes, concubinas vsque ad hæc tempora publice tenuerunt, sub pœnitentia duximus redigendos; vt si canonici fuerint, quadraginta diebus in claustris suis in quadragesimali cibo ieiunent. Si autem hæc agere contempserint. Præpositis, & Decanis, & capitulis ecclesiarum sub anathemate prohibemus, ne præbendarum fructus eis ministrent, nec ad chorum, vel ad consortium capituli eos admittant, nisi incœpta dicta pœnitentiâ, & peracta, & præstito iuramento, quod eas vlterius non resumant. Qui vero remoras resumere præsumpserint, decernimus eos beneficiis esse priuaros, &c. Si vero decani, vel alij eorum confratres excessum eorum scientes dissimulare præsumpserint, eos denuntiamus excommunicationis vinculo subiacere. *Conc. habitum in Germania sub Conrado Card. c. 2.*

Excommunicationes contra clericos, & monachos, qui cum fœminis habitant, aut cum eis familiariter, vel secreto loquuntur.

Tit. XXXVI.

Vide lib. iv. tit. xxxviij. lib. vi. tit. xxx. lib. vij. tit. xviij. xix. quibus adde

CAPVT I.

Sanctimoniæ, & virginitati deseruientes in vna domo cum extraneis non commorentur, &c. Si laici sunt post commonitionem, si contempserint, à communione separentur. *Carth. I. c. 3*

Cap. II.

Item si cum viris commorentur nulla germanitate [illegible] *Ibid. c. 4.*

CAP. III.

Quia nullum Diabolo locum dari oportet, nullam clerici cum extraneis fœminis habeat familiaritatem, &c. Si quis clericus, post interdictum Episcopi sui, illicitis familiaritatibus extranearum fœminarum voluerit inhærere, à communione habeatur alienus. *Turon. c.3.*

CAP. IV.

Si quis clericorum à gradu subdiaconatus, & supra in consortio familiaritatis habuerit mulierem, vel ingenuam, vel libertam, vel ancillam, nouerit se, non solum à clericatus officio retrahi, vel Ecclesiæ foribus expelli; sed etiam omnium Catholicorum clericorum, vel laicorũ cõmunione priuari, nulla prorsus, vel colloquij consolatione relicta. *Tolet. ij. c.3.*

CAP. V.

Si Episcopus, presbyter, diaconus eum extranea habitat, sciat se auctoritate canonica communionis sine dubio iacturam subire. Si Antistes eum distringere noluerit, ipse seueritate sententiæ feriatur. *Arnerc. c.16.*

CAP. VI.

Episcopus negligens id exequi *(excommunicare clericos cum mulieribus extraneis habitantes)* sententiam prædecessorum canonum se incurrere omnino cognoscat. *Turon. ij. c.12.*

CAP. VII.

Mulier intra septa monasterij nullatenus introire permittatur. Si Abbas in hac parte, aut Præpositus negligens apparuerit; qui eam viderit, & non statim eiecerit, excommunicetur. *Turon. ij. cap.17.*

CAP. VIII.

Si quis clericorum præter matrem, aut germanam, vel etiam, quæ proxima consanguinitate iungũtur, alias aliquas quasi adoptiuas fœminas secum retinent, & cum ipsis habitãt, sicut Priscilliani secta docuit, anathema sit. *Brac. c.15.*

CAP. IX.

Monasteria virginum in prouincia Bætica monachorũ administratione, ac præsidio gubernentur, &c. remote tamen ab earum familiaritate, nec vsque ad vestibulum habeant accedendi licentiam. Sed neq; Abbatem, vel eũ, qui præficitur, extra eam, quæ præest, loqui virginibus Christi aliquid, quod ad institutionẽ morum non pertineat, licebit; neq; cum ea sola frequenter, sed sub testimonio duarũ, vel trium sororum, ita vt rara sit accessio, & breuis omnino locutio, &c. Si qui autem monachorũ hanc ordinationẽ contempserint, aut quallibet inertiæ dissolutione neglexerint, sciant, quod eorũ temeritas, atq; superbia excõmunicationis sit plectenda censura. *Hispalen. ij. c.11.*

CAP. X.

Nemo clericus suspectam mulierem, vel ancillam habeat. Hoc ipsum eunuchi seruent. Sin minus, clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trull. c.5. vide Nicæn. c.3.*

CAP. XI.

Neque mulier in virorum monasterio; neq; vir in mulierum dormiat, &c. Si quis autem hoc fecerit, siue sit clericus, siue laicus, segregetur. *Trull. cap.47.*

CAP. XII.

Monasteria puellarum, quæ sub disciplinæ regula degunt, obstructius munitis claustris, nullo pateant, nisi forte summa impellẽte necessitate, aditu virorum. Sed neq; presbyteri, vel diacones, vel quilibet de clero, vel etiam archimandritis, quasi visitationis, vel prædicationis caussa, sine permissu Episcopi ciuitatis, sibi licentiam tribuat ineundi. Quin etiam neq; Episcopus absq; sacerdotibus, vel clericis suis, vt decet, & honeste cõuenit, adire illuc licentius se existimet, &c. Si quis post hanc definitionem huius reuerẽdi concilij de his, quæ cõsona voce, salubriterq; statuta sunt, temerario ausu violare tẽptauerit, canonicis coërceatur vindictis, scilicet, aut iuxta modum, & qualitatem culpæ excommunicatione mulctetur; aut anathematis vinculo punitus vinciatur, aut certe honoris proprij amissione nudatus, reus ab Ecclesiæ gremio euellatur. *Foroiul. c.12.*

CAP. XIII.

Comperimus quosdam canonicos, & monachos, posthabito religionis suæ pudore, monasteria sanctimonialium, tam monacharũ, quã canonicarum, incõsulto Episcopo suo, impudenter, atq; irreuerenter adire: qui obtendere solent, se non ob aliud illuc accedere, nisi aut propinquitatis, aut familiaritatis, aut certe nescio cuius collocutionis gratia, &c. Episcopis sane summopere prouidendum est, ne canonicorum, aut monachorũ accessus indiscretus in monasteriis puellaribus passim fiat: quia persæpe hac occasione multos vtriusq; ordinis, canonici videlicet, & monastici viros, muscipulam diaboli incurrisse cognouimus, &c. His ita ex canonica auctoritate præmissis, oportet, vt canonici, & monachi se ab hoc illicito facto cohibeant, ne contingat eos canonica censura percelli. Transgredientem verò hanc definitionem nostram, excommunicatũ esse decreuimus, ne nomen Domini blasphemetur. *Paris. sub Ludou. & Lothar. lib.1. c.46.*

CAP. XIV.

Si quicumq; presbyter non solum in nostra parochia, sed in nostra diœcesi confessus, vel legali, ac regulari iudicio fuerit conuictus de cohabitatione, vel frequẽtatione, siue accessu cũ fœminis cõtra canones, &c. modis omnibus secundum decreta B. Gregorij, sine gradus sui restitutione deponatur; iuxta capitulũ magni Leonis Papæ, quo dicit: Hoc itaq; admonitio nostra denuntiat, quod si quis fratrum contra hæc cõstituta venire temptauerit, & prohibita fuerit ausus admittere, à suo se nouerit officio submouendũ, nec cõmunionis nostræ futurũ esse consortẽ, qui socius noluit esse disciplinæ. *Trosl. c.9. Gregor. ad Æther. Lugdun. Episc. lib.7. epist.110.*

CAP. XV.

Presbyter, qui apud se fœminam habebat, nisi illam statim eiecerit, excommunicatur. *Basil. ad Gregor. presbyt.*

Excommunicationes contra incestuosos. Tit. XXXVII.

Vid. lib. xxij. tit. xxiij. lib. xxiij. tit. xij. lib. xxviij. tit. xiij. lib. xxxvi. tit. iv. par. iij.

Excommunicationes contra raptores fœminarum. Tit. XXXVIII.

Vide lib. xxxvi. tit iv. par. vi.

Excommunicationes contra adulteros. Tit. XXXIX.

Vide lib. xxviij. tit. xxxiv. lib. xxxvi. tit. iv. par. v.

Excommunicationes contra eos, qui cum maribus concumbunt. Tit. XL.

Vide lib. xxxvi. tit. iv. par. vij.

Excommunicationes contra eos, qui stuprum, aut simplicem fornicationem, aut quodcumque aliud flagitium pertinens ad libidinem committunt. Tit. XLI.

Vide lib. xxxvi. tit. iv. par viij. quibus adde.

CAPVT I.

PÆnitentes, quæ defuncto viro, aliis nubere præsumpserint; vel suspecta, vel interdicta familiaritate se cum extraneo iunxerint, cum eodem ab Ecclesiæ liminibus arceantur. Hoc etiam de viro in pœnitentia posito placuit obseruari. *Arelat. ij. c. 21.*

CAP. II.

Quæ de virginitate crimine proprio deciderunt, non solum à communione habeantur alienæ, sed ne conuiuiorum quidem admittantur esse participes. *Andegau. c. 6.*

CAP. III.

Quæcumque mancipia sub specie coniugij ad Ecclesiæ confugerint septa, vt per hoc credant posse fieri coniugium, minime eis licentia tribuatur, nec talis coniunctio à clericis defensetur: quia probatum est, vt sine legitima traditione coniuncti, pro religionis ordine, statuto tempore ab Ecclesiæ communione suspendantur, ne in sacris locis turpi concubitu misceantur. *Aurel. iv. c. 23. al. 24.*

Excommunicationes contra eos, qui vxores sine caussa dimittunt, aut eis dimissis alias ducunt. Tit. XLII.

Vide lib. xxviij. tit. xxvi. & xxvij. quibus adde.

CAPVT I.

SI coniugatus vult monachus fieri, ex consensu mulieris fiat, ita vt illa fiat monacha, vel profiteatur castitatem; quia eo viuente monacho, nunquam habebit alium: similiter & de muliere. Si quis istorum præuaricator fuerit mandatorum, excommunicationi subiaceat. *Gregor. vij. in syno. Roma. anni incer. c. 20.*

CAP. II.

Episcopus, presbyter, diaconus si vxorem religionis prætextu eiecerit, excommunicetur: si perseuerat, deponatur. *Apost. c. 5. G. 6. L. Trull. cap. 13. Burch. lib. 2. c. 78. Iuo lib. 3. tit. 8. cap. 30. panor. & par. 5. cap. 184. decr.* *vid. dist. 28. c. si quis 14. dist. 31. c. Quoniam infr. 9.*

Vxorem habitam ante ordinationem præcipitur etiam alere clericus post eam: ideo punitur qui eam eiicit.

Excommunicationes contra eos, qui vxores ducunt inuitis illarum parentibus. Tit. XLIII.

Vide lib. xxviij. tit. iij.

Excommunicationes contra homicidas. Tit. XLIV.

Vide lib. xxxv. tit. 1. quibus adde.

CAPVT I.

DE iis clericis, qui in obsidionibus necessitate positi fuerint, qui altario ministrant, &c. ab omni humano sanguine etiam hostili se abstineant. Si in hoc inciderint, duobus annis tam officio, quam communione priuentur, &c. *Ilerd. c. 1.* *Dist. 50. c. 36.*

CAP. II.

Incestuosi, parricidæ, homicidæ multi apud nos, heu proh dolor, repériuntur, &c. quorum aliquos iam excommunicauimus: sed illi hoc paruipendentes in eisdem perdurarunt criminibus, &c. *Turon. sub Carolo c. 41. Burch. lib. 7. c. 29. Iuo par. 9. c. 65. decr.* *23. q. 5. c. 22.*

Excommunicationes contra reos læſæ maieſtatis, & perfugas, & proditores.
Tit. XLV.

Vide lib.xxxv.tit.ij.

Excommunicationes contra eos, qui pacem, aut treuguam non ſeruant.
Tit. XLVI.

CAPVT I.

PAx Dei ab omnibus teneatur; & quicumque in pace prædam fecerint, vel aliter infregerint; receptum, vnde præda facta, vel ad quod conducta fuerit, excommunicentur, & factores, & emptores. *Greg.vij.in conc.Rom. anni.incer.cap.*14.

CAP. II.

Sub pœna excommunicationis firmiter præcipimus treuguam Dei, ſicut in Lateranenſi concilio conſtitutum eſt, ſtudioſe obſeruari: videlicet à ſeptuageſima vſque ad octauas Paſchæ, & ab Aduentu Domini vſque ad octauas Epiphaniæ. *Vrban.ij. in conc. Claramon.cap.* 4.*al.*5.

CAP. III.

Si quis treuguam diffregerit, vſq; tertio ad ſatisfactionẽ ab Epiſcopo admoneatur. Quod ſi nec tertio ſatisfacere contempſerit, Epiſcopus, vel cum Metropolitani conſilio, aut cum duobus, aut vno vicinorum Epiſcoporum, in rebellem anathematis ſententiam dictet, & per ſcripturam Epiſcopis circumquaque denunciet. *Calliſt.ij.in concil. Rom.cap.*13.

*Vide Alex.iij. in conc. Later.cap.*23.*tit. Ne quiſquam communicet cum excommunicatis. c. Si quis treuguam.*

Excommunicationes contra falſos teſtes.
Tit. XLVII.

Vide lib.xxxv.tit.xiv.

Excommunicationes contra incendiarios. Tit. XLVIII.

Vide lib.xxxv.tit.v.

Excommunicationes contra fures, & raptores. Tit. XLIX.

Vide lib. xxxv.tit.ix.

Excommunicationes contra eos, qui res naufragorum diripiunt.
Tit. L.

Vide lib. xxxv. tit. x.

Excommunicationes contra fœneratores. Tit. LI.

Vide lib.xxxv. tit.vj.

Excommunicationes contra eos, qui noua tributa imponunt, ſine auctoritate Principis, aut quæ iam non debentur, petunt.
Tit. LII.

CAPVT I.

NEc quiſquam alicubi nouas pedagiorum exactiones ſine auctoritate Regum, & Principum conſenſu ſtatuere, aut ſtatutas de nouo tenere, aut veteres augmentare aliquo modo temere præſumat. Si quis autem contra hoc venire præſumpſerit, & commonitus non deſtiterit, donec ſatisfaciat, communione careat Chriſtiana. *Alexandr. iij.in conc. Later.cap.* 22. *De cenſ. c. innouamus. 10. Gre. ix. de treug. & pace.c.*2. *in* 1. *coll.*

CAP. II.

Si quis mercatores nouis telóneorum, & pedaticorum exactionibus moleſtare temptauerit, donec ſatisfecerit, communione careat chriſtiana. *Calliſt.ij.in conc. Rom.c.*5. 24. *q.*3. *c.*25.

CAP. III.

Religioſi Principis noſtri Eruigij Regis affectus decreuit; vt omne tributum præteritorum annorum vſque in anno primo regni ſui abſolutionis perpetuæ debeat ſanctione laxari. * Ea tantum de ipſis tributis præcipiens theſauris publicis exhiberi, quæ exacta, & non illata fuiſſe conſtiterint. Quod pietatis beneficium admirantes, non ſolum vigorem glorioſæ definitioni apponimus, ſed perpetuæ excommunicationi eum, qui contra venerit, ſubiiciendum eſſe ſancimus. *Tolet. xiij. cap.* 3.

Excommunicationes contra eos, qui nummos adulterant.
Tit. LIII.

Vide lib. xxxv. tit. xij.

Excommunicationes contra detractores.
Tit. LIV.

Vide lib. xxxv. tit. xv.

Excommunicationes contra eos, qui libellos famosos in publico proponunt, aut legunt. Tit. LV.

Vide lib. xxxv. tit. xvi.

Excommunicationes contra eos, qui inimicitias gerunt, & qui non conantur constituere controuersias, antequam litem intendant. Tit. LVI.

Vide lib. xxix. tit. vi. lib. xxx. tit. ij. lib. xxxv. tit. i. par. ix. quibus adde.

CAPVT I.

2. q. 7. c. 15. Accusatio. SI qui lacerare, accusare, aut infestare præsumpserint columnas Ecclesiæ, antequam eos familiariter admonuerint, excommunicentur, & minime absoluantur, antequam per satisfactionem condignam egerint pœnitentiam. *Anacl. epist. 2. ante med. Trosleian. cap. 5. Iuo par. 5. c. 238. decr.*

CAP. II.

Si vicissim reconciliari non studueritis, ab Apostolicæ sedis, & totius Ecclesiæ communione, vos pelli non dubitetis. *Victor. epist. 2. post prin.*

CAP. III.

Hi, qui publicis inter se odiis exardescunt, ab Ecclesiasticis cõuentibus sunt remouendi, donec ad pacem recurrant. *Arel. ij. cap. 3.*

CAP. IV.

Quicumque odio, aut longinqua inter se lite dissenserint, & ad pacem reuocari diutina intentione nequiuerint, à sacerdotibus ciuitatis primitus arguantur, qui si inimicitias deponere perniciosa intẽtione noluerint, de Ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione pellantur. *Agath. cap. 31. Worm. cap. 41. Troslei. cap. 12. Burch. lib. 10. cap. 61. Iuo par. 13. cap. 62. decr.*

CAP. V.

Relatum est nobis quorumdam sacerdotum personas, non solum occasum solis ab ira non reuocare, sed quod nec annosa trãsactio tẽporum ad bonum caritatis reclinet: quippe in quorum cordibus sol iustitiæ Christus occubuit, vt ad lumen caritatis redire vix possint. Horum ergo discordantium fratrum oblationes, iuxta antiqui canonis definitionem, nullo modo recipiendas esse censuimus, atque præcipimus eis, vt antequam eos reconciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare Domini audeat, vel gratiam communionis sanctæ percipiat. *Tolet. xi. cap. 4. Vide Carth. iv. cap. 93. Trosleia. cap. 12. Burch. lib. 1. cap. 131. & lib. 5. cap. 38. Iuo par. 2. cap. 47. & par. 5. cap. 231.*

Excommunicationes contra eos, qui falso accusant, aut contra iuris ordinem, aut non probant, quod obiiciunt. Tit. LVII.

CAPVT I.

EVphemius, dum probasset omnia, quæ testificabatur (*contra Polychronium Pontificem suum*) prima pollicitatione damnatus est, & accepit anathema; dum docuisset omnia: & superscripserunt omnes Episcopi in eius damnationem. Leo diaconus vrbis Romæ dixit: Ex te enim damnaberis, quoniam Pontificem, qui te consecrauit Coepiscopum condemnabas, & accusabas. Cecidit autem in terram ante omne concilium Episcoporum, & ibi confitebatur se peccasse. *Syno. Rom. sub Xyst. iij. Nicol. in epist. ad Michael. Imp. ante med.*

CAP. II.

Decernimus omnes, qui sanctos Patres persequuntur, aut amouere, vel dilacerare manifeste nituntur, infames esse, & alienos à liminibus Ecclesiæ vsque ad satisfactionem fieri. *Alex. epist. 1. ante med.*

CAP. III.

Si quis contra huiusmodi personas (*loquitur de Episcopis, presbyteris, & reliquis clericis*) non probanda detulerit, intelligat se iacturam infamiæ sustinere, & sub magna excommunicatione exilio deportari. *Xyst. iij. epist. vnic. ante med. Hadr. Papa. cap. 22. ad Episcopum Mediomat. Anselm. li. 3. cap. 45. Capitul. l. 7. c. 438.*

CAP. IV.

Si quis Episcopum, aut presbyterum, aut diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nisi in fine dandam ei non esse communionem. *Hadr. ad Episcop. Mediomat. cap. 58. Elib. cap. 75. vid. concil. apud S. Medard. Burchar. li. 2. c. 195. Iuo par. 6. cap. 240. decr.* 2. q. 3. c. 4.

CAP. V.

Delatore fideli, si quis fuerit proscriptus, vel interfectus, nec in finem accipiat communionem. Si leuior caussa fuerit, intra quinquennium. *Elib. c. 73. Burch. l. 6. c. 27. Iuo par. 10. c. 156. decr. Capit. l. 6. c. 244. & l. 7. c. 205. & in addit. c. 160.* 5. q. 6. c. 6. Delator.

CAP. VI.

Qui falso accusant fratres suos, vsque ad exitum non communicent. *Arel. i. c. 14.*

CAP. VII.

Eos, qui falsa fratribus capitalia obiecisse conuicti fuerint, placuit eos vsque ad exitum non communicare, sicut magna synodus ante constituit, [illegible] digna satisfactione pœnitue- 5. q. 1. c. 2.

rint. *Arelat.4.cap.24.Capitul.lib.6 cap.141.*

CAP. VIII.

Episcopus accusatores fratrum excommunicet; & si emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum. *Carth.iv.c.55.Caesar.lib.4.c.112.*

CAP. IX.

Si quis saecularium per calumniam Ecclesiam, aut * clerum fatigare temptauerit & conuictus fuerit, ab Ecclesiae liminibus, & a catholicorum communione, nisi digne poenituerit, coërceatur. *Agath.cap.32. Worm.c.24.& c.61.Burch.lib.15.c.5.Iuo par.16.c.6.decr.Anselm.lib.3.cap.116.*

CAP. X.

Excommunicationem accusati accusator fornicationis clerici accipiat, qui non potuit probare, quod dixit. *Brac.9.cap.8.Burch.lib.2.c.202.Iuo lib.4.tit.8.c.13.pano.& par.6.c.276 decr. Capitul.lib.5.c.240.*

CAP. XI.

Qui innocentes, aut coram Principe, aut iudicibus accusare conuicti fuerint Si clericus honoratior fuerit, ab officij sui ordine degradetur: si vero saecularis communione priuetur. *Matiscon.c.18.*

CAP. XII.

Rodoldus Fredebertus, & socij, qui falso Hincmarum Archiepiscopum Remensem accusarunt, quia gradus Ecclesiasticos, quibus priuarentur, non habebant, iussi sunt communione priuati. *Synod.apud S.Medard.in fin.*

Excommunicationes contra eos, qui aliis iniuriam faciunt, praesertim Episcopis, presbyteris, & reliquis clericis.

Tit. LVIII.

Vide lib. xxxv. tit.xviij. quibus adde.

CAPVT I.

De excommunicatis clericis, vel laicis in singulis prouinciis à singulis Episcopis, seruetur sententia canonis prohibentis ab alteris eiectos, ab alteris recipi. Inquiratur autem, an pusillanimitate aut contentione, aut aliqua alia commotione Episcopi, excommunicati sunt. Haec inquisitio fiat in synodo, quae bis singulis annis conueniat in singulis prouinciis, ab omnibus Episcopis eius prouinciae ad haec, & similia tractanda. Atque ita qui manifeste Episcopum offenderunt, ab omnibus excommunicati habeantur quoad in communione Episcopis videatur humaniorem sententiam ferre. Fient vero synodi altera ante quadragesimam, vt omni simultate sublata mundum Deo donum offeramus: altera autumni tempore. *Nicaen.c.5.vid. Ap.c.12.13.G...35. L.& 37.G... vide Carth.138.G. Carth.vj.in fine L.Arel.13.c18.Aquisgr.sub Ludou.Pio.c.42. Anselm.lib.12.c.13.in addit. Burch.lib.11.c.36.Iuo p.14.c.100.decr.*

CAP. II.

Laici, vel monachi sint excommunicati, clerici canonum poenis punientur, qui conantur, vt clerici ptochiorum, monasteriorum, vel martyriorum non subsint suis Episcopis. *Chalcedon.c.8.*

CAP. III.

Si quis laicorum transgrediens & contemnens diuinas, & imperiales iussiones, irridens vincula, & iura Ecclesiastica, & ciuilia, ausus sit aliquem Episcopum verberare, aut custodire, aut sine caussa, aut efficta caussa, anathema sit. *Syn.viij.CP.sub Ioan.viij.c.3.*

CAP. IV.

Vniuersa synodus dixit: Episcopalem persecutionem, & Ecclesiarum abscissionem, vel vastationem, atque seruorum Dei insectationem, fulti praedicta auctoritate, & omnium sanctorum patrum prohibitione, vestraque consolatione, communi tractata pariter infusturum robuste, ac veraciter amputantes, sanctorum patrum statuta firmantes, expressis sententiis sancimus, ne vmquam talia à quoquam nostris, aut futuris temporibus praesumantur. Et silentio facto, Symmachus Episcopus Ecclesiae Catholicae vrbis Romae, dixit Quod si aliqui haec transgressi fuerint, & talia praesumpserint, quid super his vobis videtur, pari adunatione manifestate. Cumque surrexissent, & paulo post iterum consedissent, vna voce dixerunt. [Si quis haec, quae hodie in hac sancta synodo prohibita sunt, infringere praesumpserit, aut voluntarie transgredi temptauerit, si clericus est gradu proprio penitus careat, si vero monachus, aut laicus fuerit communione priuetur, & si non emendauerit vitium, anathemate feriatur. Secretas vero insidias, vel manifestas Pontificibus à quibuscumque illatas, vel ea, quae huius sanctae synodi sententia complectitur; si quis ad Ecclesiae peruulerit notitiam, potiatur honore his, qui aduersa eis moliuntur, sicut à sanctis patribus dudum statutum est, & hodie synodali, & Apostolica auctoritate firmatur, penitus abiiciantur, & exilio, suis omnibus sublatis, perpetuo tradantur. *Synodo Rom.2.sub Symmach. in fin*

CAP. V.

Laici, qui alterius dioecesis presbyterum Ecclesiae cuiuscumque sua potestate instituerint, non praebente consensum Episcopo, cuius parochia videtur existere, à fidelium communione separentur. *Leo iv.in Synodo Rom.cap.41.*

CAP. VI.

Violatores, seu corruptores sacri tumuli Formosi Papae, qui sub foedere conspirationis ad capiendum thesaurum corpus illius trahentes in flumen Tyberim iactare non timuerunt, diuina auctoritate, synodalique no-

Margin notes: 11.q.3.c.46. & Accusatores. — 5.q.6.c.vlt. * clericum. — 2.q.4.c.8. — 9.q.3.c.7. Sseruetur. — Dist.18.c.habeantur.c.3. — 18.q.2.c.10. Quidam.p.1. — 2.q.1.c.3.

ſtro conſultu, niſi reſipuerint, ſint à ſanctæ Dei Eccleſiæ liminibus ſeparati. *Rauen. ſub Ioan.ix. par.5.c.9.*

CAP. VII.

Si quis parochianus, vel dictis, vel factis contumelias ſuo intulerit presbytero, extra Eccleſiam fiat, donec ſatisfaciat, ne nomen Dei, & ordo vileſcat. *Greg.vij.in conc.Rom. anni incer. c.26.*

CAP. VIII.

17.q.4. c.19. Si quis ſuadente Diabolo, huius ſacrilegij reatum incurrit, quod in clericum, vel monachum violentas manus iniecerit, anathemati ſubiaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur & eius mandatum ſuſcipiat. *Syn. Rom. ſub Inno. ij. c.11. Eug.iij.in ſyn. Rem. cap. 13.*

CAP. IX.

11.q.3.c.11. Statuerunt. Omnes, qui (*Epiſcopis*) contrauenniunt, ita damnatos, & infames vſque ad ſatisfactionem (*Petrus Apoſtolus*) monſtrabat: & niſi conuerterentur, à liminibus Eccleſiæ alienos eſſe præcipiebat. *Clem. epiſt. 1. ante med. & epiſt.3. in princ. vid. Tribur. c.8. Burch. lib. 1.c.124. Iuo lib. 5. c.224. decr.*

CAP. X.

Diſt.94. c.2. Si quis legationem veſtram impedit (*loquitur de iis, qui inſequuntur Epiſcopos*) non vnius, ſed multorum profectum auertit. Et ſicut multis nocet, ita à multis arguendus eſt, & bonorum ſocietate arcendus. Et quia Dei cauſſam impedit, & ſtatum conturbat Eccleſiæ, ideoque ab eius liminibus arceatur. Ab omnibus quoque talis eſt cauendus, & non in communionem fidelium vſque ad ſatisfactionem recipiendus. Eſt enim ſtatutum olim, vt qui ſtatum conturbat Eccleſiæ, ab eius liminibus arceatur. nec cum fidelibus communicet, qui eorum bona auertit. *Alex. epiſt.2. poſt prin. ad Epiſcopos. refertur in conc. Tribur. c.9. & in concil. Troſl. cap.5. Burch. lib.15. cap.37. Iuo par.16. cap.38. decr.*

CAP. XI.

Clerici à proprio gradu decidant, laici, aut monachi anathematizentur, ſi quid aduerſus Epiſcopos facere temptauerint. *Iulius epiſt. 1 ante med. contra Orientales ex Nican. ſynod.*

CAP. XII.

5 q 6. c. 4. De quodam, qui crimen, quod obiecit, non probauit, perceptione Euchariſtiæ priuato. *Greg. lib.3. c.24.*

CAP. XIII.

Qui Apoſtolicæ ſedi obedire contemnit, ſcelus idololatriæ incurrit. & beatus Gregorius doctor ſanctus, & humilius Reges decreuit à ſuis dignitatibus cadere, & participatione corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti carere, ſi præſumerent Apoſtolicæ ſedis decreta contemnere. *Greg. vij. lib. 1v. regiſt. epiſt. 24.*

CAP. XIV.

Si monita noſtra, immo Dei verba, quod abſit, audire contemnens ab illicita, & interdicta inuaſione ſupradictæ Eccleſiæ te cohibere nolueris, excommunicationem, quam in te pro ipſa Eccleſia legatus noſter Hugo Dienſis Epiſcopus in concilio Pictauienſi iaculatus eſt, auctoritate Apoſtolica confirmamus. *Greg. vij. lib.6. regiſt. epiſt. 40.*

CAP. XV.

Lambertus pſeudoëpiſcopus excommunicatus eſt tum pro aliis nefariis, tum pro eo, quod quinque clericos ad Romanam ſynodum ire, & de malitia eius querimoniam volentes facere, captione peſſima afflixit. *Greg. vij. lib.9. regiſt. epiſt.34.*

CAP. XVI.

Si clericus regulam diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſubterfugiens fuerit euagatus, quicumque eum ſuſceperit, & pontifici ſuo non reconciliauerit, ſed magis defenſare præſumpſerit; Eccleſiæ communione priuetur. *Arelaten. iij. cap. 4.* 21.q.5.c. Si forte. 4.

CAP. XVII.

Si quis ſæcularium per calumniam Eccleſiam, aut clericos fatigare temptauerit, & conuictus fuerit, ab eccleſiæ liminibus, & à catholicorum communione, niſi digne pœnituerit, coërceatur. *Agath. c.32 Vorm. c.24. & 61. Anſel. lib.3. c.116. vel 125. Burch. lib.15. c.5. Iuo par. 16. c.6. decr.* 5.q.6.c. vlt.

CAP. XVIII.

Qui aliquos iniuſte in ſeruitutem adduxerint, donec ſatisfecerint, communione priuentur. *Lugdu. c.3*

CAP. XIX.

Si quicumque iudex clericum abſque cauſa criminali, id eſt, homicidio, furto, aut maleficio iniuria afficere, aut cuſtodiæ deputare præſumpſerit, quamdiu Epiſcopo loci illius viſum fuerit, ab Eccleſiæ liminibus arceatur. *Matiſcon. c.7*

CAP. XX.

Qui clericos honoratos non honore proſequitur, ab Eccleſia, quam in ſuis miniſtris dehonorat, quamdiu Epiſcopus illius Eccleſiæ voluerit, ſuſpendatur. *Matiſc. ij. c.15.*

CAP. XXI.

Quicumque iudex, aut ſæcularis presbytero, aut diacono, aut cuilibet de clero, aut de iunioribus abſque audientia Epiſcopi, aut Archidiaconi, aut Archipresbyteri iniuriam inferre præſumpſerit, anno ab omnium Chriſtianorum conſortio habeatur extraneus. *Antiſ. c.43. Troſl. c.5.*

CAP. XXII.

Si quis ex ſæcularibus inſtitutionem, aut commotionem Archipresbyteri ſui, contumacia faciente, audire diſtulerit, à liminibus ſanctæ Eccleſiæ habeatur extraneus, &c. *Antiſ. c.44.*

CAP. XXIII.

Presbyteri, Abbates, & leuitæ exceptis Diſt. 4 cum cæteris.

grauioribus & mortalibus, nulli debent verberibus subiacere, &c. Si quis aliter fecerit, iuxta modum verberum, quem intulerit, excommunicationem pariter, & exilij sententiam sustinebit *Brac.ij.c.6.*

CAP. XXIV.

Relatum est sanctæ synodo, quod à malis Christianis plurimæ vexationes sacerdotibus Christi, seu cæteris clericis inferioris gradus sæpissime inferuntur, &c. Si quis clerico aliquam iniuriam, seu calumniam ingesserit, à liminibus sanctæ Ecclesiæ arceatur, vsque ad condignam satisfactionem. *Magunt. sub Arnulpho. c.7.*

CAP. XXV.

Ad aures sanctæ synodi Arno venerabilis Vuiziburgen. Ecclesiæ se reclamauit, quod quidam scelesti quemdam honorabilem presbyterum suum comprehendissent, eique nares abscidissent, & capillos capitis incidissent, necnon & sæuis verberibus cruciatum, semiviuum reliquerant. Vnde tanto scelere inaudito peracto, sancta synodus statuit, vt iidem temerarij anathematis vinculo constringantur, quousque à proprio Episcopo, post dignam pœnitentiam absoluti, sanctæ matri Ecclesiæ sociari mereantur. *Magunt. sub Arnul. cap. 9.*

CAP. XXVI.

Quicumque iudex sæcularis presbyterum, aut diaconum, aut quemlibet de clero absque audientia Episcopi, vel Archidiaconi, vel Archipresbyteri iniuriam inferre præsumpserit, anathema ab omnium Christianorum consortio habeatur. *Trosleia. c.5. ex Capitular. Caroli Imp.*

CAP. XXVII.

Nullus iudex, neque presbyterum, neque diaconum, aut clericum, seu iuniorem Ecclesiæ sine conscientia Pontificis per se distringat, aut condemnare præsumat. Quod si fecerit, ab Ecclesia, cui iniuriam fecit, quam irrogare ... tur, tamdiu sit sequestratus, donec ... suum cognoscat, & emendet. *Trosleia. ... Capitul. lib.7. 139.*

CAP. XXVIII.

Maias excommunicatus est à proprio Archidiacono, quoniam iniuriam fecit presbytero. *Ibas Episcopus Edessæ in syn. Beryten. apud synod. Chalcedon. act. 10. ante med.*

CAP. XXIX.

Vox sanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum contra te, ô Imperator, sicut quondam Abel iusti contra parricidam Cain, &c. Eiecisti è throno suo, re non iudicata, magnum totius orbis doctorem, & vna cum eo Christum persecutus es, &c. Noua autem Dalila, Eudoxia, quæ paulatim te erroris, seductionis nouacula totondit, execrationem ex multorum ore sibi ipsi induxit, graue, & quod ... nequeat, peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis suis superaddens. Itaque ego minimus & peccator, cui thronus magni Apostoli Petri creditus est, segrego te, & illam à perceptione immaculatorum mysteriorum Christi Dei nostri. Episcopum etiam omnem, aut clericum ordinis sanctæ Dei Ecclesiæ, qui administrare, aut exhibere ea à vobis ausus fuerit, ab ea hora, qua præsentes vinculi mei legeritis litteras, dignitate sua excidisse decerno. *Innoc. epist. ad Arcadium Imperat. in fin. apud Nicephorum lib.13. cap. 34.*

CAP. XXX.

Ad Theophili abrogationem addimus excommunicationem, anathematismum, & absolutam à Christo alienationem (*Hic Theophilus princeps fuerat eorum qui Ioan. Chrysostomum damnarunt.*) *Innoc. apud Niceph. loco citato in epist. in fin.*

Excommunicationes contra Episcopos, & Chorepiscopos, qui aliorum iurisdictionem, & munera sibi arrogant, Tit. LIX.

Vide lib. iv. tit. liv. lib. vj. tit. 1. quibus adde.

CAP. VNIC.

Qui Episcopum Britannum, vel Romanum in Armorico sine Metropolitani, aut comprouincialium voluntate, vel litteris ordinauerit: sententiam in anterioribus canonibus obseruet, & à caritate, vsque ad maiorem synodum, se cognoscat esse remotum: quia merito à caritate nostra, vel nostris Ecclesiis segregantur, qui patrum statuta contemnunt. *Toron. ij. c.9.*

Excommunicationes contra Episcopum, qui non suscipit curam sui Episcopatus. Tit. LX.

Vide lib. iv. tit. xxv.

Excommunicationes contra Episcopos, qui non habent rationem suæ dignitatis. Tit. LXI.

Vide lib. ivx. tit. lxxxvij.

Excommunicantur Episcopi, qui non veniunt ad synodum vel vocati à Metropolitano non parent. Tit. LXII.

Vid. lib. ij. tit. xx. & lib. iv. tit. lxv. quibus adde.

CAPVT I.

De iud. c. 1. apud. Greg. ix. & in l. col. COmmunione priuatur. Quoduultdeus Episcopus, donec caussa terminetur, quod noluit iudicium, & recessit à synodo, non etiam Episcopatu priuatur. *Carth. c. 88. C. Afric. cap. 54. L. Burch. lib. 1. cap. 181. Ivo par 5. cap. 297. decr.*

CAP. II.

Dum quisque comprouincialis Episcopus Metropolitani sui admonitionem acceperit, pro diebus festis Natiuitatis Domini, & Paschæ cum eo peragendis; veniendi ad eum nullam faciat excusationem. Quod si contigerit, eum ab ægritudine esse detentum, &c. epistulam manu sua subscriptam dirigere debebit, in qua huius rei caussam verissime notescat. Quod si sanus, qui admonitionem acceperit, fuerit, & venire distulerit; absque excommunicatione dimittendus non erit. *Emerit. cap. 6.*

CAP. III.

Si quis Episcoporum à Principe, vel Metropolitano suo admonitus, designato sibi dictũ rationabili ad veniendum spatio, siue pro festiuitatibus summis, Pascha scilicet, & Pentecoste, & Natiuitate Domini celebrandis; siue pro caussarum negotiis, seu pro Pontificibus consecrandis, vel quibuslibet ordinationibus Principis, excepta ineuitabili necessitate infirmitatis, quæ testibus possit comprobari idoneis, ad constitutum diem venire distulerit, contemptorum se nouerit excommunicatione multari. *Tolet. xiij. cap. 8.*

Excommunicationes contra laicos, qui vocati à synodo non veniunt. Tit. LXIII.

CAP. VNIC.

QVædam femina nomine Aua, cum sui fra[illegible]s consilio, & auxilio, qui vocatur Folerius, & cum aliis consanguineis suis, suum maritum dimisit, & ad eum redire noluit. Vnde illorum sacerdos seruus Dei vocabulo Folcardus, ad suam dominam, & ad eius fratrem veniens, vt eos à tanto scelere trahe-ret, confestim ab eode[m], & suis complicibus castratus est. Pro h[is] so[ntibus] ad synodum vocati venire noluerunt, & idcirco vsque ad satisfactionem ex[co]mmunicati sunt, &c. Viri pestilentes v[a]stabant miserabiliter istam prouinciam: pro quo scelere ad synodum vocati, sicut scriptum est: Eripite pauperem, & egenum: *Ps. 34.* alij venerunt, alij venire noluerunt. Illi, qui adfuerunt, synodo satisf[ece]runt, cęte[ri] autem canonice excommunicati sunt. *Meten. c. 7*

Excommunicationes contra eos, qui in concilio non seruant modestiam. Tit LXIV

Vide lib. v. tit. v.

Excommunicationes contra clericos, qui crimina capitalia committunt. Tit. LXV.

Vide lib. vij. tit. xxx.

Excommunicationes contra eos, qui alea ludunt. Tit. LXVI.

Vide lib. viij. tit xl. lib. xxxvi. tit. i.

Excommunicationes contra eos, qui torneamentis, & aliis ludis prohibitis dant operam. Tit. LXVII.

Vide lib. xxxv. tit. i. par viij. lib. xxxvi. tit. ij.

Excommunicationes contra clericos gulæ, & ebrietati deditos, & qui in tabernas ingrediuntur. Tit. LXVIII.

Vide lib. iv. tit. xxx. lib. vi. tit. xxxvi. lib. viij. tit. xliv. & xlv. lib. xxxvj. tit. ij.

Excommunicationes contra clericos, & monachos, qui negotiis sæcularibus dant operam, & laicorum vestitum, & mores imitantur. Tit. LXIX.

Vide lib. vi[illegible] tit. x[illegible] xix. lib. ix. tit. xxxiij. quibus adde.

CAPVT. I.

EPi[sc]op[u]s, presbyter, & diaconus sæcular indumento minime vtantur, nisi vt con decet, tunica sacerdotali. sed neque dum ambulauerit in ciuitate, aut in via, aut in plate[a] sine operimento præs[u]mat ambulare, præter si in itinere longo ambulauerit, &c. Si temere præsumpserit contra statuta agere, communione priuetur, donec, quæ statuta sunt, adimplere maturet. *Zachar in syn. Rom. cap. 3.*

CAP. II.

Quoniam monachi, & regulares canoni[ci], post susceptum habitum, & professionem factam, sprera beatorum magistrorum Benedicti, & Augustini regu[l]a, leges te[mp]orales, & medic[in]am gratia l[u]cri temporali[s] addiscunt, &c. Ne hoc vlte[r]i[u]s p[r]æsumatur, auctoritate Aposto[li]ca interdicimus, *21. q. 4. c. 3.*

E[t]

Episcopi autem, Abbates, & Priores tantæ enormitati consentientes, & non corrigentes propriis honoribus spolientur, & ab ecclesiæ liminibus arceantur. *Syno. Roma. sub Innoc. y. c. 6. apud Iuon. post p in.*

CAP. III.

Perniciosam, & detestabilem consuetudinem quarumdam mulierum, quæ licet neque secundum regulã beati Benedicti, neque Basilij, aut Augustini viuunt, sanctimoniales tamen vulgo censeri desiderãt, aboleri decernimus: cum iuxta regulam degentes in cœnobiis, tam in ecclesia, quam in refectorio communiter esse debeant; propria sibi ædificant receptacula, & priuata domicilia, in quibus sub hospitalitatis velamine passim hospites minus religiosos contra sacros, & bonos mores suscipere nullatenus erubescunt, &c. Hoc tam inhonestum, detestandumque flagitium, ne vlterius fiat, omnimodis prohibemus: & sub pœna anathematis interdicimus. *Synod. Roma. sub Innocen. y cap. 20. al. 26. vide Eugen. iij. in conc. Remen. cap. 3.*

CAP. IV.

Sanctimoniales, & canonicæ, nisi emendent vitam suam, atque superfluitatem vestium deserant, priuentur christianorum sepultura. *Eugen. iij. in conc. Remen. c. 4.*

CAP. V.

Clericum inter epulas cantantem obiurgandum, si perstiterit in vitio, excommunicandum. *Carth. iv. cap. 62. Capitul. lib. 7. c. 192. in addit. Burchar. lib. 2. cap. 170. Iuo par. 6. c. 261. decr.*

CAP. VI.

Dist. 34. Episcopis, presbyteris, diaconibus canes
c. 2. Episcopum. c. ad venandum, aut accipitres habere non liceat.
1. de cler. ven Gre. ix. & in 1. collect. Si Episcopus est, tribus mensibus se suspendat à communione: presbyter duobus mẽsibus se abstineat; diaconus * vero ab omni officio, & communione cessabit. *Agath. cap. 55. Epau. c. 3. Vorm. cap. 17. Burch. li. 2. c. 213. Iuo lib. 3. tit. 15. c. 1. panor. & par. 5. c. 366. & par. 6. c. 228. & par. 13. cap. 30. decr.*

* vbo.

CAP. VII.

Si quis clericus laicam voluerit agere vitam, vel se militiæ tradiderit, excommunicationis pœna feriatur. *Turon. c. 5.*

CAP. VIII.

Si clericus sine permissione Episcopi sui cum sæcularibus habitat, ab officij communione pellatur. *Aurel. ij. cap. 9.*

CAP. IX.

Nullus clericus, subdiaconus, diaconus, presbyter in plateis resideat, nec fabulis diuersis commisceatur. Quod si fecerit, & non emendauerit, à communione, & ab officio priuetur. *Narbon. cap. 3.*

CAP. X.

Id per omnia seruandum instituimus, vt nulli presbytero, vel diacono, sine voluntate Episcopi sui licentia sit sæculares peragere caussas, aut iniunctiones expedire publicas. Si quis huius ordinem capituli transcendere voluerit, excommunicationis sententia feriendum se nouerit. *Emerit. cap. 11.*

CAP. XI.

Clericus non alia veste, quam stolis clericis competentibus extra domum in vrbe, vel via vtatur: si fecerit, hebdomada vna excommunicetur. *Trul. cap. 27.* 21. q. 4. c. 1. nullus.

CAP. XII.

Si presbyteri amisso gradu sæculariter viuere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab ecclesiæ communione separentur. *Cabil. sub Carolo c. 40.*

CAP. XIII.

Nemo laicorum presbyteros ecclesiarum suarum turpi villicatione, & secundum Apostolum sæculari, & inhonestæ negotiationi implicare, nec secum aliorsum contra auctoritatem præsumat ducere, quo ministerium sibi commissum cogatur negligere. Quod si contra interdicta præsumpserit, excommunicetur. *Melden. c. 49. Burch. lib. 2. c. 146. Iuo par. 6. c. 219. decr.* 2. Tim. 2

CAP. XIV.

Clerici arma portantes, & vsurarij excommunicentur. *Pictau. c. 10.* c. 2. de vita & honest. Greg. ix. & in 1. collect.

Excommunicationes contra clericos, qui non deferunt tonsuram. Tit. LXX.

Vide lib. viij. tit. xi.

Excommunicationes contra Episcopos, presbyteros, & Abbates negligentes. Tit. LXXI.

Vide lib. xxxvj. tit. viij. quibus adde.

CAP. VNIC.

QVotiescumque Archipresbyter, seu in vico manserit, seu ad villam suam ambulauerit, vnus lectorum, aut canonicorum suorum, aut certus aliquis de numero clericorum vna cum illo ambulet, & in cella, vbi ille iacet, lectum habeat pro testimonio. Septem tamen inter subdiaconos & lectores, vel laicos habeat concessos, qui vicissim septimanas suas cum illo facere omnino procurent, & qui distulerit, fustigetur. Et si in hoc presbyter negligens inuentus fuerit, quod non hoc sic implere contendat, triginta diebus communione priuetur. *Turon. ij. c. 20.*

Excommunicationes contra clericos, qui suas Ecclesias relinquunt, & in aliis commorantur, aut vagantur, & non resident. Tit. LXXII.

Vide lib. iv. tit. lxxvij. lib. vj. tit. xviij. & xliv. lib. viij. tit. xxxj. quibus adde.

CAPVT I.

Dist. 71. c. 4. Clericos in Ecclesia ministrantes, sicut iam constituimus, in alterius ciuitatis Ecclesia statutos fieri non oportet: sed contentos esse, in quibus ab initio ministrare meruerunt, &c. Si quis Episcopus post hanc definitionem susceperit clericum ad alium Episcopum pertinentem, placuit, & susceptum, & suscipientem communione priuari, donec is, qui migrauerit clericus, ad propriam fuerit regressus Ecclesiam. *Chalced. c. 20. Vernen. c. 12. Tribur. c. 28. Iuopar. 6. c. 361. decr. Ansel. lib. 7. c. 97. Caesar. lib. 4. c. 100.*

CAP. II.

Quia necessitatis caussa de Portuensi Ecclesia Formosus pro vitae merito ad Apostolicam sedem prouectus est, statuimus, & omnino decernimus, vt id in exemplum nullus assumat: praesertim cum sacri canones hoc penitus interdicant, &c. Sed neque de gradu Ecclesiastico synodice eiectum, & non canonice restitutum ad altiora prouehere vllus praesumat, &c. Si vero cuiuscumque sit ordinis, vel potestatis, contempto Deo, & calcatis sanctissimorum patrum statutis, id quoquo modo temptauerit, non solum Apostolico Ecclesiastico anathemate feriatur, sed etiam Imperialem indignationem experiatur. *Syn. Rauen. sub Ioan. ix. c. 3.*

CAP. III.

Nec in presbyteratus gradu, nec in diaconatus ordine, nec in subsequenti officio clericorum ab Ecclesia ad Ecclesiam cuiquam transire sit liberum, &c. Si quis sua quaerens, non quae Iesu Christi, ad plebem, & Ecclesiam reditē neglexerit, & ab honoris priuilegio, & à communionis vinculo habeatur extraneus. *Leo epist. 84. ad Nicetam Aquilen. Episcopum in fin.*

CAP. IV.

Theodorum Episcopum, qui diu à sua Ecclesia abfuerat, & alia crimina admiserat, Vigilius Romanus Pontifex excommunicat, & deponit. *post. epist. 1. vel. 6.*

CAP. V.

Dist. 92. Si quis c. 6. Episcopus ordinatus, si non recipiatur in sua parochia, & alienam inuadat, eiiciatque alium, & tumultum conciter, excommunicetur. Si velit manere vt presbyter, vbi ordinatus presbyter fuit, maneat, sed si contra Episcopum ibi moueat seditionem, deponatur à presbyteratu. *Ancyr. cap. 18. Mart. Bracar. cap. 12.*

Burchar. lib. 1. cap. 36. Iuopar. 5. cap. 147. decreti.

CAP. VI.

Nisi Iulianus correxerit errorem suum, & cum satisfactione eumdem clericum, quem fuerat ausus ordinare, reuocauerit tuae plebi; contra statuta concilij faciens, contumaciae suae separatus à nobis, excipiet iudicium. *Carth. c. 94. C. Afric. c. 21. Carth. iij. c. 44. L. Burch. lib. 2. c. 41. Iuopar. 6. c. 142. decr.*

CAP. VII.

Si quis ex presbyteris, aut diaconis, qui neque in ciuitate, neque in parochiis canonicus esse dignoscitur, sed in villulis habitans, in oratorio sancto deseruiens, celebret diuina mysteria; festiuitates praecipuas, Domini Natale, Pascha, Pentecosten, & si quae principales sunt festiuitates reliquae, nullatenus alibi, nisi cum Episcopo suo in ciuitate teneat. Quicumque sunt etiam ciues natu maiores pari modo in vrbibus ad Pontifices suos in praedictis festiuitatibus veniant. Quod si qui improba temeritate contempserint, eisdem festiuitatibus, quibus in ciuitatibus adesse despiciunt, communione pellantur. *Aruer. c. 14. 3. de Aurel. iv. c. 3. Burch. lib. 2. c. 231. Iuopar 6. c. 306. decr.*

CAP. VIII.

Qui occasione barbaricae persecutionis clerici fiunt, vel ex aliqua alia caussa; & cessante persecutione, vel caussa secedunt, ad suas Ecclesias reuertantur, & eas non derelinquant. Qui non fecerit, excommunicetur donec reuertatur: item Episcopus, qui eum retinet. *Trull. c. 18.*

CAP. IX.

De Episcopis vagantibus, qui parochias non habent, nec scimus de ordinatione eorum, qualiter fuerit, placuit iuxta instituta sanctorum patrum, vt in alterius parochia ministrare, nec vllam ordinationem facere debeant sine iussione Episcopi, cuius parochia est, &c. Et si vllus clericus, aut laicus talem Episcopum, aut presbyterum defensauerit sine commeatu Episcopi, in cuius parochia est, excommunicetur vsque ad emendationem. *Concilium apud Palatium Vernis c. 13. Vorm. c. 62.*

CAP. X.

De clericis vagis, seu de acephalis, id est, de his, qui sunt sine capite, neque sub Episcopo, neque sub Abbate, sed sine canonica, vel regulari vita degentes, &c. Praecipimus, vt Episcopi sine vlla mora eos sub custodia constringant canonica, & nullatenus eos amplius ira errabundos, & vagos secundum desideria voluptatum suarum viuere permittant. Sin autem Episcopis suis canonice obedire noluerint, excommunicentur vsque ad iudicium Archiepiscopi regionis illius. *Magunt. c. 22.*

CAP. XI.

Vt monachi, quibus monasteriorum cura

commissa non est, passim, & sine auctoritate palatium non adeant, nec in eo immorentur, vel vbi & vbi discurrere, ac peruagari praesumant. Sed si tales quilibet fuerint, vt vtiles, & necessarij Ecclesiae, ac Principi reperiantur, cum auctoritate Episcopi canonice, ac religiose pergant, &c. Nec sub praetextu obedientiae diutius villicationibus inseruiant, &c. Haec autem transgredientes siue praelati in faciendo, siue subditi in obtinendo, excommunicentur. *Melden.c.57.*

Excommunicationes contra clericos, qui sine litteris Episcopi discedunt, & contra eos, qui recipiunt clericos fugitiuos, aut eis fauent. Tit. LXXIII.

Vid. lib. vj. tit. lviij. lib. viij. tit. xxx. quibus adde.

CAPVT I.

Dist. 71. c. 4. cleri- cos. QVi Episcoporum, aut laicorum, post hoc constitutum, alterius Ecclesiae clericum susceperit, nisi ad excusandum rationabiliter, placuit à communione suspendi, & eum, qui suscepit, & qui susceptus est, quousque clericum, qui translatus est, fecerit ad suam reuerti Ecclesiam. *Chalcedon. c. 20. Concil. Vernen. c. 12. Aquisgranen. 87. Tribur. c. 28. vide Nicaen. c. 16. Chalced. c. 5. & 10. Nicaen. ij. c. 15. Inopar. 6. c. 361. decr. Ansel. lib. 7. c. 97. Caesar. lib. 4. c. 100.*

Cap. II.

Si Episcopus, apud quem fugitiuus moratur, eum vt clericum tractet, excommunicetur. *Apost. c. 16. vide Antioch. c. 3.*

Cap. III.

7. q. 1. c. 43. Qui ab Ecclesiis ad Ecclesias migrauerint, tamdiu à nostra communione alienos habemus, donec ad eas redierint ciuitates, in quibus primitus sunt ordinati. *Damas. in epist. ad Paulinum, apud Theodoret. lib. 5. cap. 11. & in Tripart. lib. 9. c. 16.*

Excommunicationes contra clericos, qui ad iudices saeculares se conferunt. Tit. LXXVI.

Vide lib. xxix. tit. x. lib. xxx. tit. v. quibus adde.

CAPVT I.

SI quis clericus accusans clericum in curiam introierit, anathema suscipiat. *Synod. Roma. apud Siluestrum cclxvij. Episcoporum.*

Cap. II.

Clericus, nisi ex permissu Episcopi, qui saecularia iudicia adierit, à communione alienus habeatur. *Venet. c. 9.*

Excommunicationes contra eos, qui non deferunt honorem, & obseruantiam, quam debent suis superioribus. Tit. LXXV.

CAPVT I.

PRiuatur perceptione corporis Christi Natalis Episcopus Salonitanus, si non restituit in suam pristinam dignitatem Honoratum Archidiaconum, de qua re saepe admonitus, parere noluerat. *Gregor. lib. 2. regist. epi. 16. ad Antoninum Subdiaconum. vide epist. 14. & 15.* Vid. dist. 74. c. 8.

Cap. II.

Qui nolit iudicibus obedire, primae sedis Episcopus det literas, vt nullus Episcopus eum communicet, donec obediat. *Carth. c. 123. G. Milen. 24. L. Inopar. 6. c. 365. decr. & lib. 4. tit. 12. c. 8. panor.* 2. q. 6. c. 19. Quisquis.

Excommunicationes contra iudices, qui non praestant munus suum. Tit. LXXVI.

Vide lib. xxix. tit. vij. quibus adde.

CAPVT. I.

SI qui Iudaei se ad fidem conuerterint Christianam, à possessionibus suis nullatenus excludantur, &c. si autem secus factum fuerit, principibus, vel potestatibus eorumdem locorum sub poena excommunicationis iniungimus, vt portionem hereditatis, & bonorum suorum ex integro eis faciant exhiberi. *Alex. iij. in concil. Later. c. 26.* de iudaeis. c. 5. Greg. ix. & in 1. collect.

Cap. II.

De praesidibus, qui fideles ad praesidatum prosiliunt, ita placuit, vt cum promoti fuerint, litteras accipiant Ecclesiasticas communicatorias: ita tamen, vt quibuscumque locis gesserint, ab Episcopo eiusdem loci cura de illis agatur; vt cum coeperint contra disciplinam publicam agere, tunc demum à communione excludantur. Similiter & de his fiat, qui rempublicam agere volunt. *Arelaten. 1. cap. 7.*

Cap. III.

Iudices, aut potentes, qui pauperes opprimunt, si commoniti à Pontifice suo se non emendauerint, excommunicentur. *Turon. ij. cap. 27. Trosl. cap. 7. ex Capitular. lib. 6. cap. 418.*

Cap. IV.

Iudices oppressores viduarum, & pupillorum à communione suspendantur. *Matiscon. cap. 12.*

CAP. V.

Quicumque iudex sæcularis presbyterum, aut diaconum, aut quemlibet de clero, atque de iunioribus absque audientia Episcopi, vel Archidiaconi, vel Archipresbyteri iniuriam inferre præsumpserit, anathema ab omnium Christianorum consortio habeatur. *Trosl. c. 5. Ex Capit. Caroli Imper.*

Excommunicationes contra laicos, qui clericorum munera impediunt. Tit. LXXVII.

CAPVT I.

SI Magistratus synodum fieri prohibeat, excommunicetur. *Nicen. 9. cap. 6. Iuo par. 5. c. 373. decr.*

CAP. II.

Si quis aduersando eius præpedire conatus fuerit laborem (*loquitur de Bonifacio, qui prædicandi Euangely caussa missus fuerat in Germaniam*) aut contrarius extiterit, ministerio sibi credito, successorumque eius eundem laborem intrantium, ex sententia diuina anathematis vinculo percellatur, & perpetuæ damnationi subiaceat. *Greg. 9. epist. 2. in fin.*

CAP. III.

Si quæ parochiæ in potentatuum domibus constitutæ sunt, & ab agentibus potentum, vel ab ipsis rei dominis ab agendo officio Ecclesiæ clerici prohibentur; auctores nequitiæ à sacris ceremoniis arceantur, donec subsecuta emendatione in pace Ecclesiastica reuocentur. *Aurel. iv. c. 26.*

CAP. IV.

Si quis contradixerit Episcopo, ne oratoria villarum disponat, communione priuetur. *Cabilon. cap. 14.*

Variæ Excommunicationes. Tit. LXXVIII.

CAPVT I.

16. q. 1. c. 12. Qui vere, in fine. SEruos sine voluntate dominorum monachi non recipiant. Si contra hæc venerit, excommunicatus sit. *Chalc. c. 4. Iuo par. 7. c. 1. & par. 16. c. 46. decr. & lib. 3. tit. 16. c. 1. pan. Ansel. lib. 5. cap. 54.*

CAP. II.

Definiuit sancta hæc, & vniuersalis synodus, nullum Archiepiscoporum, aut Metropolitanorum relinquere propriam Ecclesiam, & sub occasione quasi visitationis ad alias accedere, & potestate propria in inferiores abuti, & consumere redditus, qui apud illos inueniuntur ad Ecclesiasticam dispositionem, & alimenta pauperum: ac per hoc aggrauare auaritiæ modo conscientias patrum, & comministrorum suorum, &c. Quisquis Metropolitanorum post hanc definitionem nostram tale quid facere temptauerit, pœnam à Patriarcha subeat, qui per tempus fuerit, secundum congruentiam iniustitiæ, ac auaritiæ suæ, & deponatur, & sequestretur vt sacrilegus, & vt idololatra factus, iuxta magnum Apostolum. *Synod. viij. gener. CP. sub Hadr. 9. c. 19.* *Ephes. 5. a.*

CAP. III.

Si aliquis consuetudines, quæ ratione iuuantur, & sacris congruunt institutis, irritare præsumpserit, donec congruam egerit pœnitentiam, à Dominici corporis perceptione fiat alienus. *Alexan. iij. in concil. Lateranen. cap. 16.* *c. 1. de iis quæ fiũt à maiori parte capitu. Gr. ix. & in 1. collect.*

CAP. IV.

Prohibemus omnino, ne vna, eademque ciuitas, siue diœcesis diuersos Pontifices habeat, &c. Sed si propter prædictas caussas (*loquitur de diœcesi, in qua sunt populi permisti diuersarum linguarum*) vrgens necessitas postulauerit, Pontifex loci Catholicum Præsulem nationibus illis conformem prouida deliberatione constituat sibi vicarium in prædictis, qui ei per omnia sit obediens, & subiectus. Vnde si quis aliter se gesserit, excommunicationis se nouerit mucrone percussum, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 9.* *De offic. iud. ordi. c. 14. Quoniã. Greg. ix. c. 2. eod. tit. in 4. collect.*

CAP. V.

Districte præcipimus medicis corporum, vt cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, & inducant, quod medicos aduocent animarum, &c. Si quis medicorum huius nostræ constitutionis, postquam per Prælatos locorum fuerit publicata, transgressor extiterit, tamdiu ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec pro transgressione huiusmodi satisfecerit competenter, &c. Sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute aliquid ægroto suadeat, quod in periculum animæ conuertatur. *Innocen. iij. in concil. gener. Later cap. 22.* *De pœni. & remi. cap. 13. cum infirmitas. Greg. ix. eo. tit. in 4. col. c. 1.*

CAP. VI.

Si quis clericus Pontifice Romano incolumi cuipiam ad Pontificatum adspiranti adiutor venerit, communione priuetur. *Symma. in synod. Roma. t. c. 3.* *Dist. 79. c. 2.*

CAP. VII.

Item epistulam Leonis Papæ ad Flauianum CP. Episcopum destinatam (*recipiendam mandamus*) cuius textum quispiam si vsque ad vnum iota disputauerit, anathema sit. *Gelas. & lxx. Episcopi in synod. Burchar. lib. 3. c. 220. Iuo par. 4. c. 64.* *Dist. 15. c. sancta, p. Item epistul.*

CAP. VIII.

Præsenti decreto constituo, vt in sede hac sacri altaris ministri cantare non debeant, solumque Euangelicæ lectionis officium inter missarum solemnia exsoluant. Psalmos vero, ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel si necessitas fuerit, per minores ordines *Dist. 92. c. 2.*

exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum venire temptauerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. *Greg. in conc. Roma.c.7.1.lib.4.* [illegible] *gist.epist.44.vel cap.88. Ansel. lib.7.c.65.Tarrac.lib.4.cap.22.*

CAP. IX.

Præsenti decreto constituo? vt si quis Ecclesiasticorum vnquam titulos ponere, siue in rustico, siue in vrbano prædio sua spõte præsumpserit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Is autem, qui Ecclesiæ præest, si hoc vel ipse fieri præcipit, vel sine sua præceptione factum digna punire animaduersione neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. *Gregor. in conc. Roman.cap.3. vbi supra.*

CAP. X.

Præsenti decreto constituo, vt feretrum, quo Romani Pontificis corpus ad sepeliẽdum ducitur, nullo tegmine veletur: quam decreti mei curam gerere sedis huius presbyteros, ac diacones censeo. Si quis vero ex eorum ordine hæc curare neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. *Gregor. in conc. Roma. cap.4. vbi supra. Tarrac. lib. 4. cap.23.*

CAP. XI.

18.q.2.c. Perniciosam. Moniales, qui priuata sibi ædificant receptacula, hospitesq; minus religiosos excipiũt, si non cessant, excommunicentur. *Innoc.ij.in syno. Roma.c.20.al.26.*

CAP. XII.

Dist. 65. c.35. Obeuntibus sane Episcopis, quoniam vltra tres menses vacare Ecclesias sanctorum Patrũ prohibent sanctiones: sub anathemate interdicimus, ne canonici de sede Episcopali ab electione Episcoporum excludant religiosos viros, sed eorum consilio honesta, & idonea persona in Episcopum eligatur. *Syno. Roma. sub Innoc.ij.c.22.*

CAP. XIII.

c.vnic.de sagittar. Greg.ix. & in 1. collect. Artem illam mortiferam, Deo odibilem, balistariorum, & sagittariorum aduersus Christianos Catholicos exerceri, de cætero sub anathemate prohibemus. *Synod. Roma. sub Innoc.ij.cap.23.*

CAP. XIV.

Si laicus se absciderit, in annos tres excommunicetur, vt suæ vitæ hostis. *Apost. c. 23. G. 24.L.*

CAP. XV.

Si Episcopus, vel presbyter clerico indigenti non præbeat necessaria, excommunicetur: si perseuerat, deponatur, vti homicida fratris. *Apost.c.59.*

CAP. XVI.

24.q.3.c.14. Tam sacerdotes, quam reliqui fideles omnes summam curam habere debent de his, qui pereunt; quatenus eorum redargutione aut corrigantur à peccatis, aut si incorrigibiles apparuerint, ab Ecclesia separentur. *Anacl.ep.3. ante fin.Burch.lib.2.c.136.Inopar.5.c.250.decr*

CAP. XVII.

Sponsa Episcopi (*quæ est Ecclesia*) illo viuente ei est alligata: eo vero defuncto soluta est, &c. Si eo viuente alteri nupserit, adultera iudicabitur, sin [illegible], si alteram sponte duxerit, adulter æstimabitur, & communione priuabitur. [illegible] *2.ant med.*

CAP. XVIII.

Munera propria Episcoporum nullus deinceps Chorepiscopus vsurpet, qui noluerit à nostro sacerdotali collegio separari. *Damas.ep.* [illegible] *4 po* [illegible] *med.*

CAP. XIX.

Ne presbyteri addubitent, si quidquam ad Episcopale ministerium specialiter pertinens, suo motu putauerint exequendum, continuo se presbyterij dignitate, & sacra communione priuari. *Gelas.epist.1.c.8.*

CAP. XX.

Si Episcopus seruum inuito domino retinuerit, aut Abbas intra monasterium receperit, communione priuetur. *Gel.s.epist.1.c.16. Inopar.6.c.100.& par. 16.cap.47. decr. Ansel.lib. 7. cap.196. in Rom. Cæsar.lib.9.c.18.* Vid.dist. 54.c.12. generalis.

CAP. XXI.

Eum, qui contra institiæ regulam in Archidiaconatum alterius se prouehi consensit, ab eiusdẽ Archidiaconatus honore de[illegible]mus. Qui si vlterius in loco eodem ministra[illegible] præsumpserit, se participatione communionis sacræ nouerit esse priuatum. [illegible] *2.* [illegible] *10.epist.14. Natali* [illegible] *Salon. it. Vid. ep.st.15.& 16.Inopar.6.c.342.decr.* 7.q.1.c.40.

CAP. XXII.

Si quis contra suam professionem, vel conscriptionem venerit, si clericus fuerit, deponatur; si laicus anathematizetur. *Hadria. ad Episcopum Mediom.cap.57.Ansel.lib.3.c.88. Capitul.lib.7.c.158.*

CAP. XXIII.

Nullus audeat contra eandem vestram venire ordinationem, quæ dignante Deo ex nostra præceptione in vobis facta est: & hoc interdicentes, vt nullus audeat iuxta sanctorum canonum traditionem, ex alio Episcopatu ibidem translatari, aut ordinare Episcopum (*loquitur de quibusdam diœcesibus, quæ tunc in Germania fuerunt constituta*) post vestram de hoc sæculo euocatiõnem, nisi is, qui Apostolicæ nostræ sedis in illis partibus præsentauerit vicem. Sed nec vnus alterius parochias inuadere, aut Ecclesias subtrahere præsumat. [illegible] quod non credimus, si quis ille fuerit, qui contra hanc nostram præceptionem temerario ausu venire temptauerit, sciat se æterno Dei iudicio anathematis vinculo esse innodatum. *Zachar.epist.1.in med.*

CAP. XXIV.

Magistratum anno, quo agit Duumuiratũ, prohibere placet, vt se ab Ecclesia cohibeat. *Eliber. cap.56.*

Cap. XXV.

Matronæ, vel earum mariti vestimenta sua ad ornandam sæcularitér pompam non dent. Et si fecerint, trienni tempore abstineant. *Elib.cap.57.*

Cap. XXVI.

* bello al. Qui arma proiiciunt in * pace, placuit abstinere eos à communione. *Arel. cap.3.*

Cap. XXVII.

Qui contra suam possessionem, vel subscriptionem venerit, ipse se ab hoc cœtu separabit. *Carth.vj.c.13.*

Cap. XXVIII.

2.q.6.c. 32.Catholicus. Qui caussam suam Catholicus siue iustam, siue iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis prouocat, excommunicetur. *Carth.iv.c.87.L.*

Cap. XXIX.

* oblationibus. De * obligationibus, vel agris, quos D. N. Rex Ecclesiæ suo munere conferre dignatus est, vel Deo inspirante cōtulerit, ipsorū agrorū, vel clericorum immunitate concessa, definimus, vt in reparationibus Ecclesiarum, alimoniis sacerdotum, & pauperum refectione, vel redemptionibus captiuorum, quidquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur, & clerici ad adiutorium Ecclesiastici operis constringantur. Quod si aliquis sacerdotum, seu minoris officij ad hanc curam minus sollicitus fuerit, ac deuotus extiterit, publice à comprouincialibus Episcopis confundatur. Si non se correxerit, donec emendet errorem, communione fratrum habeatur indignus, minores vero, vt dignum est, distringantur. *Aurel.cap.7.vel 5.*

Cap. XXX.

Sine discussione, vel commendatione Episcoporum pro petendis beneficiis ad dominos nemini venire liceat. Quod si quisquam præsumpserit, excommunicetur. *Aurel.c.9.alias 7.*

Cap. XXXI.

Vt mulieres omnes Ecclesiæ Catholicæ fideles à virorum alienorum lectione, & cœtibus separentur; nec ad ipsas legentes alij studio vel docendi, vel discendi conueniant: quo-
1.Cor.14. niam & hoc Apostolus iubet. Ab vniuersis
1.Tim.2. Episcopis dictum est, anathema futuros, qui hanc concilij sententiam non obseruauerint. *Cæsar.cap.1.*

Cap. XXXII.

Qui Episcopatum indebite surripit, Ecclesiæ, cui indignus præesse cupit, communione priuabitur. *A·uer.cap.2.*

Cap. XXXIII.

Tribus mensibus se à caritate fratrum nouerit esse sequestratum Episcopus, qui synodi iudicium refugit. *Lugdun.cap.1.*

Cap. XXXIV.

Si quis Apocalypsim deinceps non receperit, excommunicationis sententiam habebit. *Tolet.iv.cap.16.*

Cap. XXXV.

Si Episcopi aliquid in monachos canonibus interdictū præsumpserint, aut vsurpare quippiam de monasterij rebus temptauerint; non deerit ab illis sententia excommunicationis, qui se deinceps nequaquam sustulerint ab illicitis. *Tolet.iv.cap.50.* 18.q.2.c.1.Hoc tum.

Cap. XXXVI.

Placuit huic sancto concilio, vt si Episcopus Ecclesiæ suæ, in qua præsidet, de rebus suis inuentus fuerit plurima contulisse, quidquid amicis, &c. de Ecclesiæ suæ rebus compertus fuerit donasse, si triplum, aut multo plus patuerit esse, quod conscripsit in nomina Ecclesiæ, firmum teneat, quod distribuit; nec licebit succedenti Episcopo, prioris sui irrumpere voluntatem. His etiam si caussæ Ecclesiasticæ fuerint commissæ, & fideliter prosequentibus in rebus Ecclesiæ profectum visi fuerint facere, laboris sui consequantur mercedem, &c. Si quis Episcoporum contra huius sententiæ ordinem agens irrumpere voluerit, quod prior eius fecit; & vocem amittat, & scripturæ, quæ facta est, pœnam adimpleat; insuper & à cœtu fraterno excommunicatus maneat, vt excessus sui emendet caussam. *Emerit.cap.21.*

Cap. XXXVII.

Nemo canat in ambone, qui nō corona vtatur, & benedictionem à suo pastore acceperit: contra faciens excommunicatur. *Trull.c.33.*

Cap. XXXVIII.

Eos, qui discunt leges ciuiles, gentilium moribus vti non oportere, & neque in theatrum venire, aut quę volutabra dicuntur celebrare; neque præter vsum communem sibi vestem induere aliquo tempore, aut cum ad finem eius disciplinæ perueniunt. Quod si quis posthac facere audebit, excommunicetur. *Trull.cap.71.*

Cap. XXXIX.

Excommunicentur, qui capillos ornant delicate, &c. *Trull.cap.97.*

Cap. XL.

Si quis pinxerit picturas ad crimina commouentes, excommunicetur. *Trull.c.101.*

Cap. XLI.

Ecclesiæ ditatæ reparētur ex tertiis, quas 10.q.3.c.3. antiqui canones de parochiis suis habendas Episcopis censuerunt. Ne plures Ecclesiæ vni presbytero dentur. Episcopus transgressor duorum mensium spatio se nouerit excōmunicatione multari. *Tolet.xvi.cap.5.*

Cap. XLII.

Illud cunctis volentibus confirmatum est, vt qui disciplina Ecclesiastica noxij, siue ingenui, siue serui coërceantur, nulli audeant eos tueri, & vindictam eorum in quoslibet ad potestatem Episcoporum pertinentium retorquere. Quod si qui deinceps præsumpserint, &c.

excommunicationem Ecclesiasticam, & motum indignationis regiæ perpessuros. *Syno. apud D. Medardum in suburbio Suessionensi. cap. 7.*

C A P. XLIII.

Illud sub anathemate præceptum, est, vt nullus presbyterorũ cuiquã pœnitenti * carrinam diuidere præsumat, si infirmitas non interuenerit. *Salegunst. cap. 17. Iuo par. 15 c. 183. decr.*

* Hoc est quadragenam

C A P. XLIV.

Qui se latronibus aduersos obiiciunt, si sint quidem extra Ecclesiam, à boni communione arceantur. Si sint autem clerici, à gradu deponuntur. *Basil. ad Amphiloch. cap. 55.*

Excommunicationes quædam in quibus excommunicatis sit potestas communicandi cum aliquibus. Tit. LXXIX.

CAPVT I.

Dist. 18. c. Placuit 10. COmmunione suæ Ecclesiæ contenti sint, qui non veniunt ad synodum, nisi rationem impedimenti sui apud suum Primatem reddiderint, &c. *Carth. cap. 77. C. Carth. v. cap. 10. L. Afric. cap. 43.*

C A P. II.

Dist. 48. c. si quis. Episcopus, qui alienum monachum clericum, vel Abbatem facit, ab aliorum communione separatus, sui populi communione contentus sit; & ille neque clericus, neque Abbas sit. *Carth. cap. 81. C. Carth. v. cap. 13. L. Afric. cap. 47. Cæsar. lib. 9. cap. 15.*

C A P. III.

Episcopi, qui hactenus tantam silentio consenserunt præsumptionis perniciem (*loquitur de Episcopis, qui laicos permittebant res omnes monasteriorum, vt Abbates administrare*) durius arguantur, & si deinceps istud sine vindicta dimiserint, aut agere in suis parochiis consenserint, tribus mensibus hoc synodali iudicio à missarum solemniis se abstineant, & suæ tantum Ecclesiæ communione contenti fiant. *Melden. cap. 10. ex concilio Holonien.*

De modo priuandi communione Iudæos, & Paganos. Tit. LXXX.

CAPVT I.

De vsur. c. 18. Quanto ap. Greg. ix. & c. 3 eo. tit. in 4. col. STatuimus, vt si de cætero quocumque prætextu Iudæi à Christianis graues, & immoderatas vsuras extorserint Christianorum eis participium subtrahatur, donec de immoderato grauamine satisfecerint competenter. Christiani quoque si opus fuerit, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compellantur ab eorũ commerciis abstinere, &c. Hac eadem pœna Iudæos decernimus cõpellendos ad satisfaciendum ecclesiis pro decimis, & oblationibus debitis, quas à christianis de domibus, & possessionibus aliis percipere consueuerant, antequam ad Iudæos quocumque titulo deuenissent, vt sic ecclesiæ conseruentur indemnes. *Innoc. iij. in concil. gen. Late. cap. 67.*

C A P. II.

De Iudæis c. 16. ap Gre. ix. c. 2. eo. tit. in 4. coll. Si quis officium publicum Iudæis commiserit, districtione, qua conuenit, compescatur. Officiali vero huiusmodi tamdiu Christianorum communio in commerciis, & aliis denegetur, donec in vsus pauperum christianorum, secundum prouidentiam diœcesani Episcopi conuertatur, quidquid fuerit adeptus à christianis occasione officij sic suscepti: & officium cum pudore dimittat, quod irreuerenter assumpsit. Hoc idem extendimus ad paganos. *Innoc. iij. in conc. gen. Late. cap. 69.*

C A P. III.

Donec Iudæi vsuras cruce signatorum remiserint, ab vniuersis Christi fidelibus per excommunicationis sententiam eis omnino communio denegetur. *Innoc. iij. in concil. gen. Later. cap. vlt.*

De ordinatis ab excommunicatis. Tit. LXXXI.

Vide lib. xi. tit. xx. & lib. xxvij. tit. xxxv.

Communia de excommunicatione, Tit. LXXXII.

CAPVT I.

2. q. 1. c. 5. Nullus. NEmo Pontificum deinceps aliquem Episcopum suis spoliatum rebus, aut à sede pulsum excommunicare, aut iudicare præsumat: quia non est priuilegium, quo possit spoliari iam nudatus. *Nicæn. c. 28. apud Iulium. epistul. 2. ante finem. Xyst. ij. epistul. 11. in med. Burc. l. 1. c. 144. Iuo par. 5. c. 257. decr.*

C A P. II.

24. q. 3. c. 6. Certum est, quod qui impius demonstratus est, omnimodo separatus est à Deo · sicut etiam ille, qui anathematizatus, tanquam impius separatus est. Nihil aliud significat anathema, nisi Dei separationem. *Syn. v. CP. act. 5. Iuo li. 5. tit. 3. c. 9. vel 89. panor. & par. 14. cap. 49. decr.*

C A P. III.

Prohibemus omnibus christianis, & sub anathemate interdicimus, ne in terris Saracenorum, qui partes Orientales habitant vsque ad quadriennium transmittant, aut transeant naues suas. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. vlt.*

CAP. IV.

16.q.1.c. in rato-nibus in fine.57. Ferro abscindenda sunt vulnera, quæ fomenta non sentiunt. Similiter, & illi extorres debent fieri ab Ecclesia, qui sacerdotali admonitione non corriguntur, &c. *Syno. Rom. vi. sub Symmac. in fine.*

CAP. [illegible]

1.Cor.5. Presbyteri, vel quicun[illegible] ordinati caste, & prudenter se habeant, vt libere, & aperta fronte possint reprehendere errantem populum sibi commissum, & iuxta Apostolum illos tradere Satanæ: excommunicare scilicet, & à liminibus Ecclesiæ sanctæ separare, qui vincula Christi disrumpunt, iugum scilicet disciplinæ abiiciunt, & præuaricatores legis existunt: pacis videlicet violatores, fures, adulteros, incestos, fornicatores, raptores, periuros, fidei proditores, sacrilegos, qui cœmeteria, & Ecclesias, earumque ministros, resque Deo, & eis dicatas violant, vel auferunt, falsos testes, sortilegos, haruspices, vsurarios. &c. donec resipiscant, & de his Deo, & sanctæ Ecclesiæ, & quibus nocuerunt, satisfaciant. *Greg. vij. in conc. Rom. anni incer. cap.* 25.

CAP. VI.

3.q.8.c.1. 3.q.4.c.2 Non prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur Episcopus, quam duodecim iudices eligantur, &c. *Zephyrin. epist.* 1. *ante med. Ino par.5.cap.245.decr. Ansel.lib.3.cap.* 41. *Cæsar. lib.5.cap.41.Tarrac.lib.a.cap.52.*

CAP. VII.

9.q.3.c. Nullus. 1. Nemo alterius terminos vsurpet: nec alterius parochianum iudicare, aut excommunicate præsumat: quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio,
9.q.4.c. 7. nec rata erit, nec vires vllas habebit, &c. Nullus autem Primas, vel Metropolitanus diœcesani Ecclesiam, vel parochianũ, aut aliquẽ de eius parochia præsumat excommunicare, vel iudicare, vel aliquid agere absque eius consilio, vel iudicio. Sed hoc obseruet, quod ab Apostolis, ac patribus, & prædecessoribus nostris est statutum, & à nobis confirmatũ, &c. *Callist. ep. 2. post prin. Burch. lib. 1. c. 66. & lib. a. c.39. Ino lib.4. tit. 4. c. a. panor. & par.5.cap.*100. *& par.14.c.72.decr. Cæsar. lib.5.c.18.*

CAP. VIII.

6.q.1.c. 17. Omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia pulsos infames esse dicimus. *Stephan. epist. 1. post med. Burch. lib. 1. cap. 173. Ino lib. 4. tit. 7. c. p. 14. panor. & par. 5. cap. 291. decr. Deusded. cap. 3. Ansel. lib. 3. cap. 5.*

CAP. IX.

2.q.6. Ad Romanam. c.6. Absque vlla custodia, aut excommunicatione, vel damnatione, vel spoliatione libere ire concedatur Episcopis ad Apostolicam sedem. *Marcellus epist. 1. in princ. Anselm. lib. a. cap. 3.*

CAP. X.

Non solum Præsuli Apostolico facere licet, sed cuicumque Pontifici, aut quolibet, & quemlibet locum, secundum regulam hæreseos ipsius ante damnatæ, à catholica communione discernant. *Gelas. in commonitorio ad Faustum.*

CAP. XI.

De excommunicatione lata contra eos, qui malum dederunt consilium cuidam Episcopo. *Greg. li. 7. reg. indict. 2. ep. 1.*

CAP. XII.

Vestra excellentia potest prauorum hominum scandala cum maxima tranquillitate declinare; prius enim à vobis secreto vocandi sunt, ac ipsis ratio reddenda, & peruersa quædam capitula, quæ tenere vos existimant, coram ipsis anathematizanda. Quod si etiam dari anathema ficte suspicantur, etiam iureiurando firmandum est, vos eadem capitula nunquam tenere, nunquam tenuisse, &c. *Greg. ad Theotistam in med. in reg. l. 9. ep. 39.*

CAP. XIII.

Mali segregandi sunt à bonis, & iniqui à iustis, vt saltem rubore suo conscientia suas recognoscant, & conuertantur à prauitatibus suis. Et si incorrigibiles apparuerint, segregẽtur à fidelibus vsque ad satisfactionem, iuxta Domini Saluatoris sententiam; qua inter cetera de peccante in se fratre præcipiendo ait: Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solum: si te audierit, *Luc. 17. Mat. 18.*
lucratus eris fratrem tuum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum, vel duos; vt in ore duorum, aut trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ; si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. His ergo, & aliis multis sanctorum patrum auctoritatibus, segregandi sunt mali à bonis, ne pereant iusti pro iniustis, sicut scriptum est: Perit iustus pro impio. *Greg. epist. 3a. Fœlici Episcopo lib. 12. reg. c. 31.*

CAP. XIV.

Ait Celestius Papa Episcopis Orientalibus scribens: Si quis aut ab Episcopo Nestorio, aut ab aliis, qui eum sequuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, vel excommunicatus, vel exutus est, seu antistitis, seu clerici dignitate, hunc in nostra communione, & durasse, & durare manifestum est: nec iudicamus eum remotum; quia non poterat quemquam eius remouere sententia, qui se iam præbuerat ipse remouendum. Item idem ad clerum Constantinopolitanum: Aperte (*in c.36.q.a. quis*) sedis nostræ sanxit auctoritas, nullum siue Episcopum, siue clericum, seu professione aliqua Christianum, qui à Nestorio, vel eius similibus, ex quo talia prædicare cœperunt, vel loco suo, vel communione deiecti sunt, vel deiectum, vel excommunicatũ videri: sed hi omnes in nostra communione & fuerunt, & hucusq; perdurant: quia nem nem, vel deiicere, vel remouere poterat, qui prædicans talia titubabat. *Celestin. apud Nicolaum in* 24.q.1.c. 35.

epist. ad Michael. Imperat. cuius initium est: Propesueramus, ante med. Celest.c.11. & 12. Graec.c. 6.& 7.L.in conc.Eph su: l. 5 tit.5.c.11.& 12.panor.& par.14.c.58.& 59.decr.

Cap. XV.

Episcopum, placuit ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere. *Eliber. c.* 28.

Cap. XVI.

Qui pro delicto suo à communione separantur, quibuscumque locis fuerant exclusi, eodem loco communionem consequantur. *Arel.* 2*.c.*16.

Cap. XVII.

11.q.3.c.4. Si Episcopns quis iracundus (*quod esse non debet*) cito aut aspere commoueatur aduersus presbyterum, siue diaconũ suum, & exterminare eum de ecclesia voluerit, &c. ille Episcopus, qui aut iuste, aut iniuste eum reiecit, patienter accipiat, vt negotium discutiatur, vt aut probetur eius, aut emendetur sententia. *Sardic.c.17.: Afric. conc. in epist. ad Bonif. Papam. Carth.vi.c.6.Iuoli.5.tit.5.c.4 pan.& par.14.c.15. decr. Ansel.l.3.c.68.Caesar.l.5.c.48.*

Cap. XVIII.

9.q.3.c.11. Fuit semper vestiæ sanctæ, & Apostolicæ sedi licentia, iniuste damnatos, vel excommunicatos potestatiue sua auctoritate restituere, & suis ea omnia reddere; & illos, qui eos condemnauerunt, aut excommunicauerunt Apostolico punire priuilegio, sicut etiam nostris, & anteriotibus cognouimus actum temporibus. *Athan.& alij.ad Felicem ij. in med. Iuopar. 5.c.15.decr.*

Cap. XIX.

4.q.5.c.vlt. Quando communione priuetur accusatus, vel accusans, & cum prohibetur Episcopus accusatus communione, ne in sua plebe communicet. *Carth.c.19.G.Carth.viij.c.7.L.Tullen. post.ep.synodi.*

Cap. XX.

11.q.3.c.36.Rursus. Intra annum excommunicationis audiuntur conuicti, & condemnari clerici de aliquo crimine, non post annum. *Carth.c.80.G.Carth. v.c.12.Afric.c.46.L.Vorm.ca.71.Ansel.l.12.c.28. Burch.l.2.c.187.Iuopar.6.c.232.decr.*

Cap. XXI.

6.q.2.c.Placuit.3. Si Episcopus noluit communicare alicui, quod dicat sibi confessum fuisse crimen, & ille neget, ab aliis Episcopis ipsi Episcopo non communicetur. *Carth.ca.113.134.G.Carth.vij.c. 5.L.Afric.c.98.Iuopar.5.c.363.decr.& epist.151.ad Olricum fratrem.*

Cap. XXII.

Si Episcopus aliquem iudicat abstinendum pro humiliatione, & correctione fratris, & assurgitur exorari à cæteris; acquiescat fratri, de quo agitur, correptione, & comminatione adhibita, &c. *Vasens.c.7.*

Cap. XXIII.

Quamdiu probari nihil potest, reus in communione omnium, præterquam eius, qui eum reum iudicat, permaneat. *Vasens.c.8.Iuopar.5. c.364.decr.& ad Olricum ep.151.* 6.q.2.Si tantum c.2.

Cap. XXIV.

Si quis ab Episcopo suo, vel de ecclesia, vel 2.q.7.c.20.
de proprio iure crediderit aliquid repetendum; si nihil conuitij aut criminationis obiecerit, eum pro sola conuentione, à communione ecclesiæ non liceat submoueri. *Aurel. c. 6.vel* 8.

Cap. XXV.

Si quicumque Episcopus pro reatu aliquo quemquam à communione suspenderit apud omnes sacerdotes eatenus à communione habeatur alienus, vsquequo eius iudicio debeat recipi, à quo meruerat pro reatu suo à caritate ecclesiastica sequestrari. *Lugdun.c.4.*

Cap. XXVI.

Anathema maranatha. *Vide Tolet. iv.ca.74. Tolet.vi.c.5.*

Cap. XXVII.

Vidimus quosdam, & fleuimus, ex numero culpatorum receptos in gratiam principum, extorres extitisse à collegio sacerdorum, quod denotabile malum illa res agit, quia licentia principalis, in quo se solui licentius curat, ibi alios alligat, & quos in suam communionem videtur suscipere, à communione, & pace ecclesiæ eligit separare: vt qui cum illo connescuntur, sacerdotum communione sola priuentur. Et ideo quia remissio talium, qui contra Regem, gentem, vel patriam agunt, per definitiones canonum antiquorum in potestate solum regia ponitur, cui & peccasse noscuntur, ab eis nulla se deinceps abstinebit sacerdotum communio; sed quos regia potestas, aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes mensæ suæ effecerit, hos etiam sacerdotum & populorum conuentus suscipere in ecclesiasticam communionem debebit, vt quod iam principalis pietas habet acceptum, nec à sacerdotibus Dei habeatur extraneum. *Tolet.xij.c.3.*

Cap. XXVIII.

Quicumque ex clericis, vel monachis caussam contra proprium Episcopum habens, ad Metropolitanum accesserit, non debet à suo Episcopo damnari, antequam per iudicium Metropolitani vtrum dignus excommunicatione habeatur, possit agnosci: alioquin in se illam nouerit esse sententiam. Idem est, si à Metropolitano grauatus ad vicinam accedat, vel si de duobus conqueritur, & venit ad Regem. Sed si prius excommunicatus fuit, maneat ita etiam coram Metropolitano. *Tolet. xij.c.12.*

Cap. XXIX.

Pœnitentiam agere iuxta antiquam canonum constitutionem, in plerisque locis ab vsu recessit, & neque excommunicandi, neque reconciliandi antiqui moris ordo seruatur: vt à

Domino Imperatore impetretur adiutorium, qualiter, si quis publice peccat, publica multetur pœnitentia; & secundum ordinem canonum, pro merito suo excommunicetur, & reconcilietur. *Cabilon. sub Carolo. c. 25.*

Cap. XXX.

Nonnulli Præsules gregis quosdam pro peccato à communione eiiciunt, vt pœniteant; sed quali sorte viuere debeant, ad melius exhorrando non visitant, quibus congrue increpans sermo diuinus comminatur: Pastores, qui pascunt populum meum, vos dispersistis gregem meum; eiecistis, & non visitastis eum: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum. *Isid. l. 3. de summo bono cap. 46. apud Aquisgr. c. 36.*

Hier. 23.

Cap. XXXI.

Qui accusatur, vel qui excommunicatur, reconciliatus, per scripturam accusari, vel reconciliatus commendari iubetur. *Synod. apud S. Medardum in caussa Hincmari in princip. Burc. l. 2. c. 197. Iuo par. 6. c. 269. decreti.*

Cap. XXXII.

Ad memoratos excommunicatos sancta synodus literas direxit, eisque vsque ad proximam futuram synodum corrigendi spatium tribuit, monens ecclesiastica pietate, vt conuertantur, & viuant: quia nisi se correxerint ad futuram synodum generali vnanimitate anathemate terribili ferientur. *Tullen. c. 10.*

Cap. XXXIII.

Pro criminibus (*homicidio, adulterio, &c.*) quæ superius exposita sunt, vos excommunicatos à quibusdam Episcopis comperimus: sed ipsis intercedentibus damus spatium, vt ad nostram piam admonitionem deponatis mortiferam societatem, & peccatorum consuetudinem, ne forte si in vestra contumacia perstiteritis, cogamur vos anathemate generali contra nostram voluntatem propter ministerij necessitatem ferire. *Syn. Tullen. in ep. ad Rotbertum, & alios in fine.*

Cap. XXXIV.

Quando Episcopus aliquem excommunicauerit, eat publice ad ostium ecclesiæ, & ostium pro eo claudat. *Lemonicen. act. 2. post medium.*

Cap. XXXV.

11. q. 3. c. 2. Si quis Episcopus, aut presbyter, aut diaconus excommunicatus in cōcilio iniuste se queritur condemnatum, ad maiorum Episcoporum concilium reuertatur, vt eorum inquisitionem, & iudicium expectans, si quas se iustas caussas habere putat, illis exponat. Si autem contempserit, & importunus palatio aures Principum inquietare voluerit, hic ad nullam veniam poterit peruenire, neque spem futuræ reconciliationis habebit. *Mart. Brac. cap. 35. Antioch. c. 12. In Antiochen. est mentio de deposito, & non de excommunicato.*

Cap. XXXVI.

Si horribilis est Deo ille, qui impie agit; certe separatus est talis à Deo, & anathemati iuste subiicitur, anathema enim nihil aliud significat, nisi à Deo separationem, sicut in veteri, & nouo testamento iudicium de anathemate significat. *Iustinian. ad Ioan. 7. ante finem.*

De absolutione ab excommunione. Tit. LXXXIII.

CAPVT I.

Communio suspensa restituitur demonstranti caussas, quibus id acciderat, iam esse detersas, & profitenti pacis conditiones impleras. *Innoc. ep. 16. in prin.*

Cap. II.

Pelagiani, si aliquando in se Dei adiutorium quod hucusque negauerunt, prouocauerint; & opus sibi eius auxilium esse cognouerint, & c. damnent hæc, quæ hucusque senseruot, & aliquando animum rectis disputationibus commodantes, ab hac aliquantulum labe correcti veris se sanandos consiliis tribuant, atque submittant. Quod si fecerint, erit in potestate Pontificum, istis aliquatenus subuenire; & talibus aliquam curam præstare vulneribus, quam solet lapsis, cum resipuerint, ecclesia non negare; vt à suis reuocati præcipitiis intra ouile Domini rediganrur: ne foris positi, & tanto præsidio à fide munitionis exclusi, periculis omnibus exponantur, deuorandi luporum dentibus, atque vexandi, quibus obsistere, hac, qua illos in se irritauerant, doctrinæ peruersitate non possunt. *Innoc. epist. 25. in fin.*

Cap. III.

Iubemus sane, &c. vt si vnquam ad sanum, deposito praui dogmatis errore (*Pelagiani*) resipuerint, damnauerintque ea, quorum se † ipsi præuaricatione damnauerunt, eis medicinam solitam, id est, receptaculum suum ab ecclesia non negari: ne dum eos redeuntes forsitan prohibemus, vere extra ouile remanentes, expectantis hostis rapidis faucibus glutiantur, quos in semetipsos spiculis malæ disputationis armatuot. *Innoc. ep. 26. in fin.* † *ipsa.*

Cap. IV.

Qui propter aliquod peccatum excommunicatur, & in eodem peccato ad mortem vsq; perseuerat, non potest post mortem absolui. *Gelas. in tomo de anathemate.*

Cap. V.

Id ostendant, qui nobis canones nituntur opponere, quibus hoc canonibus, quibus regulis, qua lectione, quoue documento, siue à maioribus nostris, siue ab ipsis Apostolis, quos poriores merito fuisse non dubium est, seu ab ipso Domino Saluatore, qui iudicaturus creditur viuos, & mortuos, siue factum est vo- quam, vel faciendum esse mandatur. Mortuos suscitasse legimus Christum, in errore *24. q. 2. c. 2. legatur.* *Mat. 9. Mar. 5. Luc. 8. Ioan. 11.*

mortuos absoluisse non legimus. Et qui certe hoc faciendi solus habuit potestatem, beato principaliter mandat Apostolo: Quæ ligaueris super terram, ligata erunt & in cœlis: & quæ solueris super terram, erunt soluta, & in cælis. Super terram, inquit, nam in hac ligatione defunctum, nunquam dixit, absolui. Quod ergo nunquam factum est, vel mente concipere formidamus, scientes in diuino iudicio non posse penitus excusari. *Gelas. in commonitorio ad Faustum.*

Matth. 16.5.

CAP. VI.

Statuit quoque de Exuperantio presbytero sancta synodus, qui ad iniuriam sancti Episcopi sui Triferij, grauia, & multa congesserat, &c. propter quam caussam ab eo fuerat dominica communione priuatus, vt in eius sit arbitrio restitutio ipsius, in cuius potestate, eius fuit abiectio: hoc est, vt quando idem Exuperantius satisfecerit, vel Episcopo Triferio visum fuerit, tunc gratiam communionis accipiat. *Taurinen. c. 5. vide c. 3.*

CAP. VII.

11. q. 3. c. 40. Si Episcopus ante damnati absolutionem obitu rapiatur, correctum, aut pœnitentem successori licebit absoluere. *Epaun. c. 28. Burch. l. 11. c. 50. Ivo. li. 5. tit. 4. c. 7. panor. & par. 14. cap. 114. decr.*

CAP. VIII.

Archiepiscopus (*domus Antiochia*) propter festiuitatem ab excommunicatione (*Samuelem Cyrum, & alios*) absoluit, sub ea tamen definitione, vt non excederent Antiochiam, donec sententiam caussa perciperet. Si autem exirent, antequam finem caussa perciperet, maiori pœnæ essent damnationis obnoxij. *Synod. Antioch. lecta inter acta conc. Beriten. in conc. Chalc. act. 10. post. prin.*

CAP. IX.

Interrogatum est de his, qui Ebboni (*excommunicato*) oratione, vel oblatione communicauerant, &c. Surrexit Erpuinus, & porrexit rotulam canonicam, & Apostolicam auctoritatem continentem, qualiter libellari satisfactione sanari valeant, & debeant exorbitantes: vnde, & in gestis Pontificum, & in decretalibus Apostolicis Papæ Leonis, & in libro epistularum Domini Gregorij, qui dicitur ex registro, & in ecclesiasticis historiis, & in decretis multorum Pontificum sufficienter est exemplis manifestissimis demonstratum, per quorum doctrinam libellari satisfactione, & decreto canonico manibus omnium roborato in electione canonica venerabilis Archiepiscopi Hincmari omnes Rhemorum ecclesiæ indicta sibi pœnitentia, largita indulgentia, benedictione super effusa, communione sacra tributa purificata esse noscitur, & sanata, &c. *Synod. apud S. Medardum in caussa Hincmari, in fine.*

CAP. X.

Si quis ab Episcopo suo excommunicatus interfectus, aut obitu proprio mortuus absque reconciliatione fuerit, nullatenus christianorum sepultura sepeliatur, nisi Episcopus, satisfacientibus pro eo amicis, vel parentibus, absolutionem & licentiam ex hoc concesserit; sed neque pro eo oretur, nec facultas eius in eleemosynam suscipiatur, quousque ab Episcopo absoluatur. Simili modo si vulneratus ad mortem quilibet de excommunicatis fuerit, vel infirmitate ad exitum correptus, pœnitentiam ex corde petierit, vel esse monachus quæsierit, pœnitentia eius suscipiatur quidem, & viaticum ei pro misericordia tribuatur: nullatenus tamen sepeliatur, neque post mortem pro eo oretur, donec ab Episcopo absoluatur suo, dicente B Gregorio in dialogorum lib. 11. Tantam ecclesiæ Christus largitus est virtutem, vt etiam, qui in hac carne adhuc viuunt, iam carne solutos absoluere valeant, quos viuos ligauerant. *Lemouicen. act. 11. in med.*

CAP. XI.

Dum Episcopus aliquem, absoluerit, ambulet cum eo vsque ad portas ecclesiæ, & aperiat ei, vt ingrediatur; aliter autem nullus excommunicatus ecclesiam ingrediatur: quia nefarium, & illicitum est. *Lemouicen. act. 11. post med.*

CAP. XII.

Rem iustam fecerunt presbyteri in Gemino pago, si verum dicit, quæ defert litteras Eustathij. Dicit enim, quod Cyradium facientem iniuriam, nec ab ea desistere valentem à communione separauerunt. Quia ergo inueni, quod suo malo curam adhibens vult communicare, fac, ita se comparet, vt iniuriam primum deponat, & pœnitentiam agere in animum inducat, vt si sic intellexeris, quod lege Dei accedit synaxim desiderans, permittas ei, vt cum populis communicet. *Theoph. Episc. Alexandr. ep. ad Menam Episc.*

Variæ excommunicationes.
Tit. LXXXIV.

CAPVT I.

Si euntes ad comitatum Romam venerint, & sine formata Episcopi Romani ad comitatum venerint, communione priuentur. *Cart. c. 109. G. Mileu. c. 20. L. Afric. c. 73. L.* vid. 23. q. 8. cap. 26. Quo ausu.

CAP. II.

Clerici, vel monachi sine commendatitiis Episcopi vagantes à communione habeantur alieni. *Venet. c. 5. & 6. Agath. c. 38. Burch. l. 2. cap. 141. & 142. Iuo par. 6. c. 214. & 215. decr. l. 3. tit. 5. c. 26. panor.* vid. 10. q. 4. c. 3. p. 1.

CAP. III.

Si quis clericus absque Episcopi sui permissu derelicta ecclesia sua ad alium se transferre voluerit locum, alienus à communione habeatur. *Turon. c. 11.*

CAP. IV.

Qui suscipit alienum clericum, quamdiu vid. 21. q. 1. c. 2.

non restituit, communione se priuatum agnoscat. *Hispalen.2.c.3.*

CAP. V.

Sancimus, vt omnes nos Episcopi infra nostram prouinciam constituti, singuli nostrum Archipresbyterum, Archidiaconum, & primicerium habere debeamus. Sanctus quippe est ordo, & à nobis per omnia obseruandus. Ideoque placuit huic magnæ synodo, vt quicumque ad hoc officium peruenerit, humilitatem Pontifici suo, & reuerentiam præbeat, &c. Si quis ex his sui gradus ordinem non custodierit, & quæ illi pro tali officio à suo Episcopo imperata fuerint, adimplere distulerit, provt caussa paruerit, excommunicationis damno multandum se nouerit. *Emerit.c.10.*

CAP. VI.

Placuit huic sancto concilio, vt tam à presbyteris, quam ab Abbatibus, siue etiam diaconibus Episcopo honor debitus impendatur; & quandocumque contigerit eum iuxta canonicam sententiam † visitandi suam parochiam, & digne eum suscipiant, & pro vt habuerint, aut ratio præmiserit, illi præparent, quæ fuerint necessaria. Id ergo per omnia seruandum instituimus, vt nulli presbytero, vel diacono sine voluntate Episcopi sui, licentia sit sæculares peragere caussas, aut iniunctiones expedire publicas. Si quis huius ordinem capituli transcendere voluerit, excommunicationis sententia feriendum se nouerit. *Emerit. cap.11.*

† visitare. *& c.*

CAP. VII.

Nullus audeat clericorum ordinationem sui Episcopi contemnere, sed vbi ordinatus fuerit ambulare, debet cum gratia, & obedientia, quæ iniuncta fuerint, agere. Quod si sub cothurno superbiæ neglexerit implere, non solum à stipendio, sed anno vno à communione priuetur. *Narbon.c.10.*

CAP. VIII.

Et honoris sui, & communionis sacræ lugeat amissione multatus, conciliis inobediens. Si pauciores in synodo dissentiant, aut commoniti plurimorum sententiæ cedant, aut ab eorum cœtu cum dedecore confusionis abscedant aut excommunicationis annuæ sententiam luant. *Tolet.viij.c.11.*

CAP. IX.

Si Episcopus per desidiam, aut neglectum constituti temporis metas excesserit, quibus nequeat Metropolitani sui obtutibus præsentari, excommunicatum se per omnia nouerit: excepto si regia iussione impeditum se esse probauerit. *Tolet.xij.c.6.*

CAP. X.

Illi ex Pontificibus sententiam excommunicationis merebuntur excipere, qui exortos contra se clamores negotiorum admoniti à Metropolitano distulerint emendare, atque compescere; aut si admoniti, vt in iudicium primę sedis accedant, aut per se noluerint properare, aut vades suos neglexerint legaliter informatos dirigere. *Tolet.xiij.c.8.*

CAP. XI.

Alterius clericum nemo sollicitet, neque fugientem recipiat, nemo celet, nemo ordinet. Idem in monachis. Si quis tempore constituto fugitiuum non indicauerit, tamdiu excommunicatus sit ipse receptor Episcopus, quamdiu fugitiuum apud se habeat. Qui confugiunt ad Metropolitanum ob querelas inferiorum Episcoporum, immunes sunt. *Tolet.xiij.c.11.*

CAP. XII.

Presbyteri, vel quilibet clerici sine formata non suscipiantur. Criminati autem ab omnibus excludantur, & reiiciantur à parochiis, in quibus cupiunt immorari. *Meld.c.50.*

CAP. XIII.

Placuit, vt siue in ministerio diaconij, vel presbyterij officio aliquis constitutus existat, si Episcopi, à quo ordinatus est, præceptis non obedierit, vt in delegata sibi ecclesia officium dependat assiduum, quousque in vitio permanserit, & communione, & honore priuetur. *Vorm.c.19.*

CAP. XIV.

Qui Episcopum, aut presbyterum, sine formata venientem defendit, excommunicetur *Vorm.c.92.*

LIBER

LIBER XXXVIII.

De Eiectione, & Interdicto.

Eiectiones contra hæreticos, & illorum fautores. Tit. I.

CAPVT I.

EOS, qui religiositatis speciem simulantes, Dominici corporis, & sanguinis sacramentum, baptisma puerorum, sacerdotium, & cæteros ecclesiasticos ordines, & legitimarum damnant fœdera nuptiarum, tanquam hæreticos ab ecclesia Dei pellimus, & damnamus, &c. Defensores quoque ipsorum eiusdem damnationis vinculo innodamus. *Syn. Rom. sub Innocent. ij. c. 17. al. 14.*

CAP. II.

Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, laicus, qui nuptias, carne, & vino, non continentiæ, sed abominationis caussa abstinent, resipiscant, aut deponantur, & ab ecclesia abiiciantur, &c. *Apost. c. 51.*

CAP. III.

Si clericus ob metum Iudæi, Græci, vel hæretici negauerit nomen Christi, eiiciatur. *Apost. c. 62.*

CAP. IV.

Si quis Episcopus, aut presbyter iuxta præceptum Domini non baptizauerit in nomine Patris, & Filij, & spiritus sancti: sed in vna persona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus Patribus, aut in tribus Filiis, aut in tribus Paracletis, proiiciatur de ecclesia Dei. *Vigil. ep. 1. c. 6.*

CAP. V.

Eustathius, & socij, qui hæreticas quasdam opiniones tuebantur, si non resipuerint, tanquam hæretici, & anathematizati, & damnati abiiciantur. *Gangr. in princ.*

CAP. VI.

Anathema sint, & eiiciantur, tanquam alieni à Christiano catalogo, hæretici à sex synodis œcumenicis condemnati. *Trullan. cap. 2. vide Bracar. I. c. 40. lib præced. tit. ix. cap. Si quis.*

Contra augures, & maleficos, & qui idola colunt. Tit. II.

CAPVT I.

NE idola in domibus suis habeant: si vim seruorum metuunt, vel se ipsos puros conseruent: si non fecerint, alieni ab ecclesia habeantur. *Eliber. c. 41.*

CAP. II.

Eiiciantur ab ecclesia clerici, qui magi sunt, aut † augures, aut mathematici, aut astrologi, aut qui faciunt phylacteria, quæ vincula sunt animatum. *Laodic. c. 36. Agathen. ca. 68. Mart. Brach. cap. 60. Capitul. lib. 1. cap. 21. Raban. cap. 23. de pœnit. Ivo lib. 8. tit. 5. c. 3. panorm. & par. 11. c. 3. decr.* *26. q. 5. c. 4. Non oportet.* † incantatores.

CAP. III.

Omnibus annuntietur, quantum scelus sit idololatria, & qui hæc (*lapides, & arbores*) veneratur, & colit, quasi Deum suum negat, & christianitati abrenuntiat, & talem pœnitentiam inde debet suscipere, quasi idola adorasset, omnibusque interdicatur, vt nullus votum faciat, aut candelam, vel aliquod munus pro salute sua togaturus alibi deferat, nisi ad ecclesiam Domino Deo suo. Scriptum est enim: Vouete, & reddite Domino Deo vestro. *Psal. 75.* Nouimus siquidem, quanta Dominus antiquo populo per prophetas suos interminatus est, qui in lucis sacrificabant, & in excelsis immolabant. Si quis hoc transgressus fuerit, *1. Tim. 5.* fidem perdidit, & est infideli deterior; & idcirco omnimodo à sanctæ ecclesiæ consortio abscindatur, & non, nisi digne pœnituerit, recipiatur. *Nannet. c. 20: Burch. l. 10. c. 10.*

CAP. IV.

Qui sine magna necessitate fidem in Christum prodiderunt, & dæmoniorum mensam attigerunt, & græca sacramenta iurarunt, tribus quidem annis eiiciantur, &c. *Basil. ad Amphiloch. c. 80.*

CAP. V.

Non liceat clericos incantatores esse, & ligaturas facere, quod est colligatio animatum. Si quis hæc fecerit, de ecclesia proiiciatur. *Mart. Bracar. c. 60.*

Vide lib. xxxiv. tit. vi. Eliber. c. 6. c. Augur. Cart. iv. c. 89. c. Auguriis. Agath. c. 42. c. Auguriis vel diuinat. Trull. c. 61. c. Qui se vatibus.

Contra eos, qui Iudæis fauent. Tit. III.

CAPVT I.

SI quis patiatur fructus suos à Iudæis benedici, penitus ab ecclesia eiiciatur. *Eliber. cap. 49.*

CAP. II.

Quicumque deinceps Episcopus, clericus,

laicus, Iudæis contra fidem Christianum suffragium, vel munere, vel fauore præstiterit, vt profanus, & sacrilegus, anathema effectus ab ecclesia catholica, & regno Dei habeatur extraneus, &c. *Tolet. iv. c. 57. Meld. c. 73. in fi.*

CAP. III.

Quisquis succedentium temporum regni sortitus fuerit apicem, non ante conscendat regiam sedem, quam inter † reliqua conditionum sacramenta, pollicitus fuerit, hanc se catholicam non permissurum Iudæos violare fidem, &c. Si ipse temerator huius promissi extiterit, sit anathema maranatha in conspectu Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni. Similique cum eo damnatione perculsi, quicumque sacerdotum, vel christianorum eius implicati fuerint errore. *Tolet. vi. c. 3.*

† reliquas conditiones sacramento.

Contra eos, qui sumptionem eucharistiæ auersantur. Tit. IV.

CAPVT I.

De cons. d. 2. c. Si quis. 18. QVi ingrediuntur ecclesiam Dei, & audiunt sacras scripturas, non vero communicant oratione cum populo, aut auersantur sumptionem eucharistiæ ob aliquam discordiam, eiecti sint ab ecclesia, quoad confiteantur, & ostendant fructus pœnitentiæ, & supplicent, vt possint veniam consequi. *Antiochen. c. 2. Aquisgr. c. 70. Mart. Brac. c. 84. Capit. l. 7. c. 176. in addit.*

CAP. II.

Si quis susceptam à sacerdote eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur. *Tolet. I. c. 14.*

Contra eos, qui ecclesiæ censuras contemnunt, & qui cum eiectis, aut depositis communicant. Tit. V.

Vide lib. xxxvij. tit. iv. quibus adde.

CAPVT I.

Deut. 17. 11. q. 3. c. 14. absit. VEteri quidem lege habetur; quicumque sacerdotibus non obtemperasset, aut extra castra positus lapidabatur à populo, aut gladio ceruice subiecta, contemptum expiabat cruore. Nunc vero inobediens spirituali animaduersione truncatur, & eiectus ab ecclesia rabido demum ore decerpitur. *Anter. ep. 1. ante fin. vide Hieronym. ad Heliodor. ep. 1.*

CAP. II.

11. q. 3. c. 29. Qui merito ob crimina ab ecclesia eiectus est, si ab Episcopo, vel presbytero receptus fuerit in communionem, eodem crimine est obnoxius suscipiens, & susceptus. *Carth. c. 9. G. Carth. ij. c. 7. L. Tullen. post ep. syn. Burc. lib. 11. c. 43.*

Ivo lib. 5. tit. 3. cap. 18 pan. & par. 14. ca. 28. & 107. decr. Capit. l. 1. c. 36.

CAP. III.

Scriptum est in canonibus, vt qui excommunicato communicauerint, omnes ab ecclesia respui, maxime eos, qui sciebant eum esse deiectum. *Syn. apud S. Medard. in fin.*

Contra simoniacos, & vsurarios. Tit. VI.

CAPVT I.

CLericus vsuras accipiens degradetur, & abstineat. Laicus, si non cessauerit, cum correptus fuerit, ab ecclesia sciat se proiiciendum. *Eliber. c. 20. Ivo l. 3. tit. 13. c. 1. panor. & par. 13. c. 12. decr.* *dist. 47. c. 5. si quis.*

CAP. II.

Si quis sacerdotium per pecuniæ nundinum execrabili ambitione quæsierit, abiiciatur vt reprobus. *Aurel. iij. c. 4.*

Contra eos, qui non restituunt res ecclesiæ relictas, & qui ecclesiæ non habent honorem. Tit. VII.

CAPVT I.

CLerici, vel sæculares, qui oblationes parentum donatas, aut testamento relictas retinere perstiterint; aut id, quod ipsi donauerunt ecclesiis, vel monasteriis, crediderint auferendum, sicut synodus sancta constituit, velut necatores pauperum quousque reddant ab ecclesiis excludantur. *Agath. c. 4. Burch. li. 3. cap. 140. Ivo l. 2. tit. 1. c. 5. panorm. & par. 3. ca. 206. decr.* *13. q. 2. c. 11.*

CAP. II.

Si quis sæcularium per calumniam ecclesiam, aut clerum fatigare temptauerit, & victus fuerit, ab ecclesiæ liminibus, & à catholicorum communione, nisi digne pœnituerit, coërceatur. *Agath. cap. 32. Vormat. cap. 24. & 61. Burch. l. 15. c. 5. Ivo par. 16. c. 6. decr. Ansel. lib. 3. c. 116.* *5. q. 6. c. vlt.*

CAP. III.

Qui oblationes defunctorum retinent, & ecclesiis tradere demorantur, vt infideles, sunt ab ecclesia abiiciendi. *Vasen. c. 4. vide Cart. iv. c. 95. Ivo par. 3. c. 155. decr. Deusded. c. 4. Cæsar. li. 7. c. 2.* *13. q. 2. c. 10.*

CAP. IV.

Nullus clericorum seruum, aut discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præsumat. Quod si fecerit, donec digne pœniteat, à loco, cui honorem non dedit, segregetur. *Ilerd. c. 8. Ivo lib. 2. tit. 7. c. 5. pan. & par. 3 c. 117 & par. 6. ca. 370. decr. Cæsar. l. 7. c. 5.* *17. q. 4. c. 19.*

Cap. V.

Quicumque clericorum, à maximo vsque ad infra, contra sanctæ ecclesiæ vtilitatem agere, tractare, vel conari fuerit repertus, merito deiiciatur, qui fidem seruare minime cognoscitur. *Narbon.c.7.*

Contra contumaces, & qui legibus ecclesiasticis, in rebus grauibus parere nolunt. Tit. VIII.

CAPVT I.

23. q. 8. c. 27. si quis.

Eiiciatur non solum à communione, sed etiam à dignitate, quam obtinet, Episcopus, presbyter, clericus, qui sine voluntate, & litteris Episcoporum prouinciæ, & præsertim Metropolitani ad Imperatorem venerit. *Antioch.c.11. Aquisgr.c.73. Capit.l.1.c.10. Burch.li.2. cap.177. Iuo par.6.cap.268.decr. Anselm.lib.6. c.115.*

Cap. II.

Eiiciantur à sua parœchia, & ecclesia Episcopi, qui vsurpantes alienas ecclesias, nolunt sæpius vocati ad synodum venire. *Carth.c.54.G. Carth.iij.c.43.L. Afric.c. 20.L.*

Vide lib. xxxvij. tit. xxvij. Antiochen. cap. 1. Laici.

Contra Episcopum, qui iniussu synodi ecclesiam vacantem surripit. Tit. IX.

CAPVT VNIC.

Dist.92. c. 8. si quis.

SI Episcopus vacans ecclesiam vacantem surripiat sine perfecta synodo, in qua Metropolitanus intersit, eiiciatur, etsi à plebe recipiatur. *Antioch.ca.16. Mart.Brac.c.9. Chalced. actio.11. L.12.G. Burc.l.1.c.39. Iuo par.5.c.150.decr. Cæsar.l.4.c.88. Tarracon.l.6.c.67.*

Contra eos, qui Pontificibus insidias tendunt. Tit. X.

Vide lib. xxxv. tit. ij.

Contra eos, qui nolunt in gratiam redire cum inimicis. Tit. XI.

CAPVT VNIC.

DOminicis, & festis diebus presbyteri, antequam missas celebrent, interrogent, si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implacabilem habeant; & si inuenti fuerint, statim reconcilientur. Quod si renuerint pacem suscipere, ab ecclesia eiiciantur, vsque quo ad caritatem redeant. *Nannet.c.1.*

Contra Regem, qui potestate Regia abutitur. Tit. XII.

Vide lib. x. tit. vi. maxime cap. 11.

Contra incontinentes. Tit. XIII.

CAPVT I.

QVi peccant contra naturam, &c. clerici eiiciantur à clero, &c. laici excommunicationi subdantur, & à cœtu fidelium sint prorsus alieni. *Alex.iij.in conc.Later.c.11.*

de excess. prælat. c. 4. Greg. ix. de cohabit. cleric. c. vlt. in 1. collect.

Cap. II.

Cum vxore concubinam habens, si perseuerauerit, & cum emendatione non emendauerit, perseuerans ab ecclesia penitus amputetur. *Eugen.ij.in syn.Rom.& Leo iv.c.37.*

Cap. III.

Dist.18. c.9. presbyter.

Si presbyter duxerit vxorem, ab ordine amoueatur: si fornicetur, vel adulter sit, eiiciatur, & ad pœnitentiam reducatur. *Neocæs. c.1. Paris. sub Ludou. & Lothar.li.1.c.35. Mogunt. sub Arnul.c.19. Mart.Brac.c.27. Burch.li.2.c.108. Iuo l.3.tit.8.c.8.panor.& par.6.c.185.decr.*

Cap. IV.

Quæ duobus fratribus nupserit, eiiciatur vsque ad mortem. *Neocæs.c.2. Mart.Brac.c.80. Tribur.c.44. Burch.lib.17.ca.1. Iuo par.9.cap.67. decr. Ansel.lib.11.cap.95.*

Cap. V.

Pœnitentes, quæ defuncto viro, aliis nubere præsumpserint, vel suspecta, vel interdicta familiaritate, se cum extraneo iunxerint, cum eodem ab ecclesiæ liminibus arceantur. Hoc etiam de viro in pœnitentia posito placuit obseruari. *Arelat.ij.c.21.*

Cap. VI.

Dist.34. cap.4. Is cui Concubina erat vera vxor, ritu tamen non solẽni introducta.

Vnica, vel vxore, vel concubina non contentus, abiiciatur, donec desinat, & ad pœnitentiam reuertatur. *Tolet. c.17. Raban.ca.10.de pœnit. Iuo lib.6.tit.3.cap.6.panor.& par.8.ca.64. decr.*

Cap. VII.

Si clericus relabitur ad coniugium, moresq; sæculi, mox omni ecclesiastici ordinis dignitate priuetur, & vt apostata à sanctæ ecclesiæ liminibus, & societate fidelium habeatur prorsus exclusus, monasterij claustris, donec vixerit, sub pœnitentia retrudendus. *Tolet. viij.c.7. in fin.*

CAP. VIII.

Monastetia puellarum, quæ sub disciplina regulæ degunt, obstructius munitis claustris, nullo pateant, nisi forte summa compellente necessitate, aditu virorum. Sed neque presbyteri, vel diacones, &c. sine permissu Episcopi ciuitatis, sibi licentiam tribuant ineundi, &c. Si quis post hanc definitionem huius reuerendi concilij de his, quæ consona voce, salubriter statuta sunt, temerario ausu violare temptauerit, canonicis coërceatur vindictis: scilicet, aut iuxta modum culpæ, excommunicatione multetur; aut anathematis vinculo penitus vinciatur; aut certe honoris proprij amissione nudatus, reus ab ecclesiæ gremio euellatur. *Forouil.c.12.*

CAP. IX.

Episcopi incestuosos penitus inuestigare studeant: qui si pœnitere noluerint, de ecclesia expellantur, donec ad pœnitentiam reuertantur. *Magunt.sub Raban.c.28.*

CAP. X.

Si quis presbyter, aut diaconus fuerit fornicatus, aut mœchatus, proiiciatur, & agat pœnitentiam. *Mart.Brach.c.27.*

CAP. XI.

De Iacob quærere oportet: si enim lector erat, & criminis fornicationis fuisse eum obnoxium, & à presbyteris eiectum fuisse ostensum fit; deinde is ordinatus est, eiiciatur accurata examinatione facta, non autem ex susurris, vel maledictis orta suspicione. *Theophil. Episcop. Alexandr. in commonitorio capite 5.*

CAP. XII.

Si clericus fornicationis accusatur ab accusatore fide digno, & crimen probatur productis fide dignis testibus, eiiciatur ecclesia. *Theophil. Episcop. Alexandr. in commonitorio cap.8.*

Variæ eiectiones. Tit. XIV.

CAPVT I.

3.q.5.c. 3. in fin. HI, qui aduersa eis (*loquitur de Episcopis*) moliuntur, sicut à sanctis patribus dudum statutum est, & hodie synodali, & Apostolica auctoritate firmatur, penitus abiiciantur, & exilio, suis omnibus sublatis perpetuo tradantur. *Synod. Roma. sub Symmach. in fine.*

CAP. II.

Qui sub obseruatione clericali cælesti probatur seruire officio, ex clero abiiciendum se notit, si prætermisso sacerdotum iudicio sæcularem adierit potestatem. *Leo ep.94. ad Episc. per Thraciam.in fi.*

CAP. III.

Catechumenus ingrediens templum in ordine aliorum stet: si peccet, genu flectens audiat; si audiens peccet, eiiciatur. *Neocæs. cap.5.*

CAP. IV.

Magistratus, quo anno agit Duumuiratum, se ab ecclesia cohibeat. *Eliber.c.56.*

CAP. V.

Hi, qui post sanctam religionis professionem apostatant, & ad sæculum redeunt, & post modum pœnitentiæ remedia non requirunt, sine pœnitentia communionem penitus non accipiant. Quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti. Et quicumque ille sit, post pœnitentiam, sæcularem habitum non præsumat. Quod si præsumpserit, ab ecclesia alienus habeatur. *Arelat.ij.c.25.*

CAP. VI.

Libertos legitime à Dominis suis factos, ecclesia, si necessitas exigerit, tueatur: quos, si quis ante audientiam peruadere, aut spoliare præsumpserit, ab ecclesia repellatur. *Agath. ca. 29. Iuo l.2.tit.9.c.1.pan.& par.3.c.159.& par.16.c. 51.decr.Tarrac.l.6.c.254.* Dist. 87. c. 7. Libertos.

CAP. VII.

Si clericus propter luxum, vanitatisque præsumptum, de officio sponte discesserit, & monachum se videri malit, quam clericum, ita de ecclesia repellendum, vt nisi rogando, atque obsectando plurimis temporibus satisfecerit, non recipiatur. *Cæsaraug.c. 6.*

CAP. VIII.

Si Episcopus oculorum dolore detentus, manum suam super presbyteros, & leuitas posuit, & presbyter quidam illis benedictionem dedit, à gradu sacerdotali, vel leuitici ordinis depositi æquo iudicio abiiciantur. *Hispalen. ij.c.5.Burch.li.1.cap.111.Iuo par.5.c.212.& 213.& par.6.c.102.decr.* Dist. 23. c. 13. ex epistola, & c. 14. Quorundam.

CAP. IX.

Desperatione vitæ correpti, si euaserint laqueum, aut aliud mortis genus, duobus mensibus à catholicorum cœtu, & à corpore, & sanguine Christi maneant omnimodo alieni. *Tolet.xvi.c.4.*

CAP. X.

Si quis Episcoporum sine necessitate res ecclesiæ vendiderit, in iudicio Episcoporum deiiciatur auditus. *Mart. Bracar.c.14. Burc.l.1.c. 215.& l.3.c.181. Iuo par.3.c.172.& 242.& par.5.c. 329.decr.Cæsar.l.7.c.73.Tarrac.l.6.c.135.* 10.q.2.c. vlt.

Communia de eiectione. Tit. XV.

CAPVT I.

DE iis, qui communione priuantur, seu ex clero, seu ex laico ordine ab Episcopis, per vnamquamque prouinciam sententia regularis obtineat, vt ii, qui abiiciuntur, ab aliis non recipiantur. *Nican. ca.5. Aquisgr.c.42. Tribur.c.2.Burc.li.11.ca.36.Iuo par.14.c.100.decr. Ansel.l.6.c.168.in addit.* 11. q.3.c. 73. Seruetur.

Cap. II.

4.q.1.c. 2. Quod autem. Accusare non possunt Episcopos, qui sunt ob aliquas caussas eiecti, vel excommunicati, siue clerici, siue laici sint. *CP. cap. 6. G. Nicol. in epist. ad Michaël. Imper. ante med. Iuo lib. 4 tit. 7 cap. 20. panor. & par. 14 cap. 70. decreti.*

Cap. III.

Abiectum clericum alia Ecclesia non admittat. *Syric. in syno. Roman. epist. 4. cap. 7. apud concil. Telen.*

Cap. IV.

Hoc etiam statuit synodus Nicæna, vt abiectum ab altero clericum altera Ecclesia non recipiat. *Innocen. epist. 2. cap. 7. vide Nicæ. cap. 16.*

Cap. V.

11.q.3.c. 4. Si Episcopus. Si quis Episcopus iracundus, quod esse non debet, presbyterum, vel diaconum ab Ecclesia eiicere velit, videndum est, ne innocens damnetur, neve communione priuetur, &c. Eiectus potest ad Metropolitanum confugere: si is abest, ad * proximum, qui diligenter caussam examinet. Is vero Episcopus, qui eum iuste, vel iniuste deiecit, ferat patienter caussæ cognitionem, & vt cōfirmetur, vel mutetur sententia, &c. *Sardic. c. 14. G. 17. L. vide Nican. apud Carth. vi. c. 6. & Afric. c. 101. Capitul. lib. 1. c. 1. Iuo lib. 5. tit. 5 c. 4. panor. & par. 14. c. 15. decr. Ansel. lib. 3. c. 68. Cæsar. lib. 5. c. 48.*

* proximos Episcopos.

Cap. VI.

Abiectum nemo recipiat ad cōmunionem. *Taurin. c. 6.*

Cap. VII.

15.q.7.c. 1. & vlt. Comperimus Tragitanum Cordubensis Ecclesiæ presbyterū à Pontifice suo iniuste olim deiectum, & innocentē exilio cōdemnatum: quem rursus ordini suo restituentes, id denuo aduersus præsumptionē nouam decreuimus, vt, iuxta priscorum patrum synodalem sententiam, nullus nostrum sine concilij examine deiicere quemlibet presbyterum, vel diaconum audeat, &c. *Hispalen. ij. cap. 6. Hadrian. c. 25. ad Episc. Mediom. Capitul. lib. 7. c. 320.*

De Interdicto. Tit. XVI.

Caput I.

de priuil. c. 3. Gr. ix. & in 1. coll. Fratrum, & coëpiscoporum nostrorum conquestione comperimus, quod fratres templi, & hospitalis, alij quoque religiosi contra Episcopalem auctoritatem multa præsumunt, &c. Proponunt enim, quod Ecclesias recipiunt de manibus laicorum, excommunicatos, & interdictos ad Ecclesiastica sacramenta, & sepulturam admittant, &c. plures ex eis de vna, siue diuersis domibus ad locum interdictum sæpius accedentes, indulgentia priuilegiorum in celebrandis officiis abotuntur, & tunc mortuos apud prædictas Ecclesias sepelire præsumunt, &c. excommunicatos, & nominatim interdictos eam ab illis, quam ab omnibus aliis, iuxta Episcoporum sententiam statuimus euitandos, &c. Si vero templarij, seu hospitalarij ad Ecclesiasticum interdictum venerint, non nisi semel in anno ad Ecclesiasticum admittantur officium: nec tunc ibi corpora sepeliant defunctorum, &c. Si autem contra hoc institutum venerint, & Ecclesiæ, in quibus ista præsumpserint, subiaceant interdicto, & quod egerint irritum habeatur. *Alex. iij. in conc. Later. c. 9.*

Cap. II.

De sent. excom. c. 48. Greg. ix. c. 1. co. tit. in 4. coll. Qui sine commonitione sententiam excommunicationis promulgauerit, etiam si iusta fuerit excōmunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictum, &c. *Innocen. iij. in concil. gener. Lateranen. cap. 47.*

Cap. III.

de priuil. c. 24. Gr. ix. eo. tit. c. 7. in 4. coll. Sane quibusdam regularibus sedes Apostolica indulsit, vt iis, qui eorum fraternitatem assumpserint, si forsan Ecclesiæ, ad quas pertinent, à diuinis fuerint officiis interdictæ, ipsosque mori contingat, sepultura Ecclesiastica non negetur, nisi excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti: suosq; confratres, quos Ecclesiarum Prælati apud Ecclesias suas non permiserint sepeliri, ipsi ad Ecclesias suas deferant tumulandos. Hoc autem de illis confratribus intelligimus, qui vel adhuc manentes in sæculo eorum ordini sunt oblati mutato habitu sæculari, vel qui eis inter viuos sua bona dederint, retento sibi, quamdiu in sæculo vixerint, vsufructu, qui tamen sepeliantur apud ipsorum regularium, vel aliorum non interdictas Ecclesias, in quibus elegerint sepulturam. Eisdem est indultum, si qui fratrum suorum, qui ab eis missi fuerint ad recipiendas fraternitates, siue collectas, in quamlibet ciuitatem, castellum, vel vicum aduenerint, si forte locus ille à diuinis sit officijs interdictus, in eorum iucundo aduentu semel in anno aperiantur Ecclesiæ, vt exclusis excommunicatis diuina ibi officia celebrentur. Sic intelligi volumus, vt in eodem loco vna tantum Ecclesia eis semel aperiatur in anno, &c. ne si hoc modo singulas eiusdem loci Ecclesias visitarent, nimium vilipendi contingeret sententiam interdicti, &c. *Innocen. iij. in conc. gener. Lateranen. c. 57.*

Cap. IV.

de priuil. c. 25. Gr. ix. c. 8 eo. tit. in 4. coll. Quod nonnullis est religiosis indultum, in fauorem pontificalis officij ad Episcopos extendentes concedimus; vt cum commune terræ fuerit interdictum, excommunicatis, & interdictis exclusis, possint quandoque ianuis clausis, & suppressa voce, non pulsatis cāpanis celebrare officia diuina: nisi hoc ipsum eis expresse fuerit interdictū. Verū hoc illis cōcedimus, qui caussam aliquā non præstiterint in-

terdicto, nec quidquam doli, vel fraudis ingesserint, tale compendium ad iniquam dispendium pertrahentes. *Innocen. iij. in concil. gener. Latr. cap. 58.*

Cap. V.

de prab. c. 31. Gr. ix. c. 7. co. ti. in 4. coll. In Lateranensi concilio noscitur fuisse prohibitum, ne quilibet regulares Ecclesias, seu decimas sine consensu Episcoporum de manu præsumat recipere laicali, nec excommunicatos, vel nominatim interdictos admittant aliquatenus ad diuina, &c. *Innocen. iij. in concil. gener. Lattranen. cap. 61. Alexan. iij. in conc. Latr. cap. 9.*

Cap. VI.

De simo. c. 41. Gr. ix. c. 5. eo. tit. in 4. coll. Audiuimus de quibusdam Episcopis, quod decedentibus Ecclesiarum rectoribus, ipsas interdicto subiiciunt, nec patiuntur aliquos in eisdem institui, donec ipsis certa summa pecuniæ persoluatur, &c. Cum igitur non solum à malo, sed etiam ab omni specie mali sit secundum Apostolum abstinendum, exactiones huiusmodi penitus inhibemus. *Innocen. iij. in conc. gener. Later. cap. 65.*

Cap. VII.

Vniuersis Ecclesiarum Prælatis districte præcipimus, vt cruce signatos ad reddendum vota sua Domino diligenter moneant, & inducant, & si necesse fuerit, per excommunicationis in personas, & interdicti sententias in terras eorum, omni tergiuersatione cessante, compellant, &c. Qui acquiescere paci per quadriennium contempserint per excommunicationem in personas, & interdictum in terras artissime compellantur, &c. Quod si forte censuram Ecclesiasticam vilipenderint, poterunt non immerito formidare, ne per auctoritatem Ecclesiæ circa eos, tamquam perturbatores negotij Crucifixi, sæcularis potentia inducatur. *Innocen. iij. in conc. gener. Later. cap. vltimo.*

Cap. VIII.

In castellis, vel villis, in quibus sunt monachorum monasteria, postquam presbyteri à diuino cessabunt officio propter excommunicatos, monachi portas Ecclesiæ omnes claudant; nisi vnam ex parte claustri, per quam ipsi intrent, &c. & signa non sonent: ne forte eis diuinum celebrantibus officium aliquis excommunicationis macula aspersus se inferat. *Gregor. vij. in conc. Roma. anni. incer. c. 17.*

Cap. IX.

Eos, qui pro Hierosolymitano, vel pro Hispanico itinere cruces sibi in vestibus posuisse noscuntur, & viam postea dimisisse; cruces iterato assumere, & viam ab instanti pascha vsque ad proximum sequens pascha perficere, Apostolica auctoritate præcipimus; alioquin ex tunc eos ab introitu Ecclesię sequestramus, & in omnibus terris eorum diuina officia, præter infantibus baptismum, & morientibus pœnitentiam, interdicimus. *Callist. ij. in concil. Roman. cap. 12.*

Cap. X.

Sanctimoniales, & mulieres, quæ canonicæ nominantur, & irregulariter viuunt, iuxta beatorum Benedicti, & Augustini regulam, vitam suam in melius corrigant, & emendent; superfluitatem, & inhonestatem vestium deserant, & in claustro assidue permanentes, refectorio, & dormitorio sint contentæ: & religiosis prębendis, & aliis propriis, earum necessitatibus de communi prouideatur. Quod si vsque ad proximum Apostolorum festum non adimpleuerint, ex tunc in earũ Ecclesiis, donec hoc nostrum mandatum adimpleant, diuina prohibemus officia celebrari. *Eugen. iij. in conc. Remen. cap. 4.*

Cap. XI.

Si quis hæresiarchas, & eorum sequaces, qui in partibus Guasconiæ, ac Prouinciæ, vel alibi commorantur, de cætero retinere, vel ad alias partes proficiscentes eorum errori consentiens recipere forte præsumpserit; quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur, & in terris eorum, donec condigne satisfaciant, diuina celebrare officia interdicimus. *Eugen. iij. in syno. Remen. cap. 17.*

Cap. XII.

Regem Anglorum studiose satis, & attente monuimus, eiq; dedimus in mandatis, &c. vt vxores filiorum infra quadraginta dies post litterarum nostrarum susceptionem restituere nõ postponat. Si vero eas post prædictum terminum viris suis non restituerit, Apostolica auctoritate præcipimus, vt tota prouincia, infra quam detinentur, & ad quam transferuntur, quamdiu ibi fuerint, donec viris suis non restituantur, ab omnibus diuinis officiis, præter baptismata paruulorum, & pœnitentias morientium cessent, &c. *Alexan. iij. Episcopis, Abbatibus, & clericis in Anglia.* *de sponsa lib. c. 11. ap. Greg. ix. c. 13. in 1. coll.*

Cap. XIII.

Iudex (*delegatus*) secundum negotij qualitatem temperate procedens Episcopo (*contumaci*) vel ingressum Ecclesiarũ, vel sacerdotale officium interdicat, aut etiam terram illius, quæ ad iurisdictionem suam pertinet, specialiter interdicto supponat. *Alex. iij. Carnoten. Episcopo.* *De offic. & potest. iudic. deleg. c. 11. ap. Greg. ix. sup. coll. eo. ti. c. 16.*

Cap. XIV.

Quæsiuit à nobis tuæ diligentia probitatis, quid obseruare debeas, & Apostolicæ responsionis auctoritate statuere, super eo, quod Ecclesiam tuam quidam ex canonicis, vel etiam minimus qualibet occasione assũpta; vel quia pensio Ecclesiæ debita, sicut solitum est, non redditur, vel quia nonnumquam clericus aliquis, vel parochianus delinquit, sine tuo, & aliorum canonicorum assensu, interdicto supponit, per quod ipsius Ecclesiæ seruitium deperit, & in populo scandalum non modicũ generatur. Super hoc sic duximus respondendũ, &c. vt videlicet interdictum in aliqua Ecclesia per aliquem, vel super aliquos ex canonicis, sine tuo, & aliorum tuorum fratrũ assensu *De iis, quæ fiūt à maior. par. capituli. c. 1. ap. Greg. ix. & in 1. coll.*

positum nullatenus debeas obseruare; nisi talis excessus, & tam grauis extiterit, propter quod merito Ecclesia * silere debeat. Nec sustineas, vt prætextu occasionis huiusmodi ab aliis interdictum obseruetur, nisi tuus, & aliorum consensus canonicorum accesserit, &c. *Cælest. iij. Gileberto Claramont. Episc.*

* simile.

Cap. XV.

De verb. signif. c. 17. apud Greg. ix. & in 3. col. 20. ti. 6.1.

Cum in partibus vestris, peccatis exigentibus, sæpe contingat diuersa loca interdicto supponi; quando generale, vel particulare dici debeat interdictum, apud vos accepimus in dubium reuocari: cum illi, qui ab Ecclesia Romana decorati priuilegio metuerint, videlicet: vt cum generale interdictum terræ fuerit, liceat eis clausis ianuis, non pulsatis campanis, exclusis excommunicatis, & interdictis, suppressa voce, diuina officia celebrare, inter dicto particulari se asserant non artari; asserentes illud interdictum generale dumtaxat, quando regnum, vel saltem prouincia tota subiicitur interdicto: propter quod & iustitia sæpius deperit, & prælatorum sententiæ contemnuntur: cum in aliis prouinciis interdictis diuina celebrent, & suspensis organis aliorum, ipsi pulsatis campanis, & apertis ianuis, quoslibet passim recipiant ad diuina. Ne autem diuersa interpretatio discordiæ caussam inter vos vlterius, & odij fomitē valeat administrare, vel quod interdictum dici debeat generale, amodo in dubium reuocetur. Significatione vobis præsentium intimamus; quod cum in priuilegium de regno, vel prouincia nihil expresse dicatur, nomine terræ non solum regnum, vel prouinciam intelligi volumus; verum etiam villam, & castrum: vt & in his locū habeat, quod & de generali dicitur interdicto: videlicet, vt villa, vel castrum generali subiicitur interdicto, præscripta priuilegij forma debeat obseruari. *Innocen. iij. Contimbric. & aliis Episcopis Portugalliæ.*

Cap. XVI.

De consuetud. in c. 5. ap. Greg. ix. & in 3. col. c 3.

Interdicta ciuitate Cenomanensi ab Episcopo Ecclesia canonicorū sancti P. à Rege fūdata tenetur interdictū obseruare, etsi cōtraria fuerit consuetudo: quia ex ea disrumperetur neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, &c. *Innoc. iij. Decano, & capitulo Camerin.*

Cap. XVII.

De sent. excom. c. 43. ap. Greg. ix. & in 3. col. 20. ti. c. 16.

Responso nostro postulas edoceri, cum Ferrarienses ciues excommunicationis, & interdicti sententiis sunt ligati, an liceat tibi viros, & mulieres semel in hebdomada, vel in mense apud aliquam Ecclesiam conuocare; quibus prædices verbum Dei, & eosdem ad correctionem inducas, &c. Respondemus, quod sine scrupulo conscientiæ hoc facere poteris, cum videris expedire; dummodo contra formam interdicti nullum eis diuinum officium celebretur. Præterea quæsiuisti, cum Ferrariensis ciuitas interdicto sit, & excommunicationi supposita, & ideo sint ibidem, præter baptismata paruulorum, & pœnitentiam morientium, vniuersa sacramenta Ecclesiastica interdicta, an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus consignare. Super quo tibi duximus respondendum, quod sicut baptizari pueri possunt, sic & baptizati ad confirmationem in frontibus à te possunt sacro chrismate deliniri. *Innocen. iij. Ferrarien. Episcopo.*

Cap. XVIII.

De excess. prælat. c. 7. ap. Greg. ix. & in 3. col. 20. ti. c. 3.

Quæsiuisti, qualiter puniri debeant clerici, vel monachi, nec non & moniales Ecclesiarum conuentualium, qui post latam sententiam in locis suppositis interdicto, præsumpserunt hactenus, & adhuc non verentur, diuina officia celebrare, quamuis propter hoc sint excommunicationis vinculo innodati. Ad hoc breuiter respondemus, quod clerici; qui talia præsumpserunt, sunt Ecclesiasticis beneficiis expoliandi: monachi vero, vel moniales in artioribus monasteriis ad peragendam sunt pœnitentiam recludendi. *Innocen. iij. Decano & Priori Colonien.*

Cap. XIX.

De priuileg. c. 10. ap. Greg. ix. & in 3. col. 20. ti. cap 3.

Petistis per sedem Apostolicam edoceri, vtrum cum per hospitalarios, vel templarios ciuitas vestra generali supponitur interdicto, eisdem ipsum non seruantibus, vos illud teneamini obseruare. Ad quod sic duximus respondendum: quod illorum excessus vobis non præbet licentiam excedendi: sed si prædicti hospitalarij, vel templarij priuilegiorum suorum fines excesserint, violando temere interdictum, quod pro illis fuerat promulgatum; ne ipsi videantur de aliorum fletu ridere, vos in pœnam præsumptionis illorum, quamdiu ipsi violauerint interdictum, de nostra licentia celebretis. *Innoc. iij. Episc. & Cap. In... Tra. politano.*

Cap. XX.

Decreuit sancta synodus, vt nullus Episcopus, Abbas, presbyter, vel quælibet persona de clero accipiat de manu Regis, vel comitis vel cuiuslibet laicæ personæ donum Episcopatus, vel Abbatiæ, vel ecclesiæ, vel aliquarum ecclesiasticarum rerum, &c. Si vero laici decretis canonicis resistentes, ecclesias violenter tenere præsumpserint: ipsi excommunicentur. In ecclesiis vero illis nullum diuinum officium fiat, nullus ibi oret, lumen non ponatur, mortuus non sepeliatur. Tantum baptismi gratia ibi non negetur: infirmis temedio pœnitentię, & communionis subueniatur, *Pictau. c. 1.*

Cap. XXI.

Sub anathemate prohibemus, ne de cætero clerici gratia testandi abutentes, cum de rebus ecclesiæ nullum possint condere testamētum, fructus beneficiorum ecclesiasticorum

spuriis suis, vel concubinis suis dimittant, &c: Qui autem testamentum tale manutenere voluerint, & per quorum manus personis illis fructus præbendæ fuerint ministrati, ipso facto sciant se excommunicationis vinculo innodatos: & quamdiu fructus huiusmodi contra hanc institutionem ipsis ministrati fuerint, Ecclesia ipsa sit sub interdicto posita. *Concil. habit. in Germania sub Conrado Cardinali cap. 5.*

Cap. XXII.

Quoniam in quibusdam locis Alemaniæ, fundatores Ecclesiarum, vel heredes ipsorum, potestate, in qua eos Ecclesia hucusque sustinuit, abutuntur; partem decimarum, vel aliarum obuentionum Ecclesiasticarum, in quibus ius obtinent patronatus, sibi retinentes ex pacto, repræsentant clericos ad easdem: huic vulneri cancroso, & simoniaco censuræ ferrum apponimus; decernentes, vt ex quo constiterit patronum huiusmodi flagitium perpetrasse, anathemate feriatur, & eius terra supponatur Ecclesiastico interdicto, donec Ecclesiam liberam cum suo iure dimittat. *Concil. habit. in Germania sub Conrado Card. cap. 9.*

Vide Lemouicen. act. 2. post medium.

De cessatione à diuinis. Tit. XVII.

Caput I.

De offic. iudic. ordin. cap. 13. Greg. ix. & c. 5. eo. tit. in 4. coll. *cathedrali.*

SI canonici, absque manifesta, & rationabili caussa, maxime in contemptum Episcopi cessauerint à diuinis; Episcopus nihilominus, si voluerit, celebret in Ecclesia* eadem; & Metropolitanus ad querelam ipsius, tamquam super hoc delegatus à nobis, taliter eos per censuram Ecclesiasticam, cognita veritate, castiget, quod pœnæ meru talia de cætero non præsumant. *Innocen. iij. in concil. general. Lateranen. c. 7.*

Cap. II.

Sententiam cessationis à diuinis à Decano Altisiodorensi contra Episcopum latam reuocat. *Innoc. iij. in epist. ad Episcopum Cantuarien. & Archidiac. Trecen.* *De appel. c. 55. ap. Greg. ix. & in 3. col. c. 13.*

Cap. III.

Perlatum est ad nos, quod inter heredes, Ecclesiæ in rebus propriis constitutæ diui[illegible]tur; & tanta per eandem diuisionem sim[illegible]as oriatur, vt vnius altaris quatuor partes fiant, & singulæ partes singulos habeant presbyteros. Vnde nobis visum est, quod huiuscemodi Ecclesiæ inter heredes diuidi non debeant: & si in contentionem venerint, & simultates inter eos surrexerint, per quas sacerdos suo ibi officio canonice fungi non possit, præcipiatur ab Episcopo ciuitatis, vt nullo modo ibi missarum solemnia celebrentur, donec illi ad concordiam redeant, &c. *Cabilonen. sub Carolo cap. 26. Burch. lib. 3. c. 42. Iuo par. 3. c. 46. decreti.* *De iure patron. c. 1. ap. Gr. ix. & in 1. collect.*

Cap. IV.

Quæcumque ecclesia à compluribus coheredibus sit obsessa, concordi vnanimitate vndique procuretur, ne propter aliquas disceptationes seruitium Dei minuatur, & cura populi irreligiose agatur. Si vero contingat pro ea côparticipes dissidere, & sub vno presbytero nolle eam procurare, & propterea iurgia, & contentiones tam inter ipsos, quam inter clericos incipiant frequentare: quia iuxta Apostolum seruos Dei non oportet litigare: Episcopus tollat inde reliquias, & sub magna cura honorifice collocet eas, atque eiusdem ecclesiæ claudat ostia, & sub sigillo consignet ea, vt sacrum † ministerium nullus celebret in ea, antequam concordi vnanimitate vnum omnes eligant presbyterum, &c. *Triburicen. ca. 32. Burch. lib. 3. c. 224. Iuo par. 3. cap. 283. decr.* *Ibid. c. 2.* *2. Tim. 2.* *† mysterium f.*

Vide Callist. ij. c. Eos qui. Eug. iij. c. Sanctimoniales, & c. Si quis. Alex. iij. c. Regem. Innoc. iij. c. Responso. Pictauien. c. Decreuit. tituli præcedentis.

LIBER XXXIX.

De Depositione, priuatione officij, & beneficij.

De numero Episcoporum, qui damnatorum depositioni, aut depositorum restitutioni interesse debent. Tit. I.

CAPVT I.

Vod scripsistis; non eum posse pauciore numero Episcoporum restitui, quam depositus fuerat; non ita est: nec hæc regula orthodoxorum sanctæ Ecclesiæ est Episcoporum, sed Arrianorum; sociorum videlicet vestrorum, hæc adinuentio ad perditionem orthodoxorum Episcoporum contexta est. Nam vt nobis à veracibus est testibus relatum, quando
Dist. 17. Antiochiæ pro damnatione fidei de consub-
c. 2. Re- stantialitate prolata, fustis congregati, odio
gula. prædicti Athanasij hanc regulam protulistis, quæ nullas haber vires, nec habere poterit. Quoniam nec ab orthodoxis Episcopis hoc concilium actum est, nec Romanæ Ecclesiæ legatio interfuit. *Iul. epist. 2. c. 29. vide Antioch. c. 12. & de clericis depositis, qui non possunt restitui. c. Si quis à suo. Ansel. lib. 2. c. 47.*

Cap. II.

15. q. 7. c. Veteres synodi statuunt, vt si quis Episco-
4. Felix. pus accusetur, & non possint plures Episcopi
29. q. 8. c. conuenire, ne in reatu diu maneat, à duode-
vlt. cim Episcopis audiatur (*extra synodum L.*) presbyter à sex Episcopis, & à suo Episcopo, diaconus à tribus. *Carth. cap. 12. G. Carth. sj. cap. 10. L.* Tripolitanus presbyter à quinque Episcopis, diaconus à tribus, præsidente Episcopo proprio. *Carth. c. 14. G. Corpus canon. Carth. cap. 12. & 14. Tribur. cap. 10. Tullen. post epist. synod. refert. Cart. c. 12. & Burc. l. 1. c. 149. Iuo par. 5. c. 262. decr. Ans. l. 3. c. 42 sine inscriptione. Capit. l. 6. c. 235.*

Cap. III.

Episcopus presbyterum iniuste deiecit, &
15. q. 7. c. innocentem condemnauit. Nos ordini suo
3. & vlt. eum restituentes decreuimus, vt iuxta priscorum patrum decretum synodali sententia nullus Episcopus sine concilij examine, deijcere quemlibet presbyterum, vel diaconum audeat, &c. Episcopus enim sacerdotibus, ac ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest. Si enim dominus libertatem seruo dedit, eam adimere postea non potest, nisi publice apud prætorem accuset. *Hispalen. sj. c. 6.*

Cap. IV.

Placuit, vt nullus Episcoporum presbyterum, vel diaconum, vel Archimandritam in dispendio honoris condemnare præsumat, absque huius venerandæ sedis consultu. Si quis post hæc prohibita, temerarius vsurpare temptauerit, non erit ambiguus de sui honoris periculo. *Foroiul. c. 7.*

Cap. V.

Statutum est in hac sancta, & vniuersali synodo, vt nullus Episcopus deponatur, nisi à duodecim Episcopis, presbyter à sex, diaconus à tribus. *Tribur. c. 10.*

De vestibus, quibus clerici nudantur, cum deponuntur; & quibus induuntur, cum post depositionem ad pristinum dignitatis gradum restituuntur. Tit. II.

CAPVT I.

De Macario Patriarcha Antiocheno hæretico Monothelita, qui cum à synodo deponeretur, nudatus fuit pallio. *Vid. syn. vi. gen. C P. act. viij. post med.*

Cap. II.

Episcopi depositi, cum restituebantur, accipiebant superhumeralia; presbyteri, & diaconi oraria. *Syn. viij. gen. sub Hadr. ij. act. 2. post medium.*

Cap. III.

Cum depositus restituitur à synodo, reci- 1. q. 3. c.
pit Episcopus orarium, annulum, & baculum: 65 Epis-
presbyter orarium, & patenam: diaconus copus.
orarium, & albam: subdiaconus patenam, & calicem. Sic & reliqui gradus recipiunt, quæ cum ordinarentur, perceperant. *Tolet. iv. c. 27. Burch. lib. 2. c. 192. Iuo lib. 3. tit. 7. c. 5. panor. & par. c. 367. & par. 6. c. 237. decreti. Anselm. lib. 8. c. 27.*

Cap. IV.

Quando Episcopus, presbyterum deposuerit, sic agat: Iubeat eum prius indui omnibus sacerdotalibus indumentis, deinde manu sua auferat manipulum, deinde casulam, deinde mediam stolam de collo reflectat, & inter scapulas sub latere dextero, & depositus est à presbyteratu, & diaconatu. *Lemov. act. 2. post med.*

Pontificis Max. est deponere Episcopos. Tit. III.

Vide lib. j. tit. xiv. quibus adde.

CAP. VNIC.

QVod absentes Papa possit deponere: Quod absque synodali conuentu possit Romanus Pontifex Episcopos deponere, & reconciliare. *Greg. vij. lib. 2. regist. in dictato.*

Pontifex Maximus potest restituere Episcopos, quos synodus deposuit. Tit. IV.

Vide lib. j. tit. ix. quibus adde.

CAPVT I.

DEpositus iudicio Episcoporum Prouinciæ si velit iterum se defendere (*Roma L.*) non alter in eius sede substituatur, donec Rom. Episcopus definierit caussam. *Sardicen. c. 4. G. 5. L. vid. Nicæn. c. 19. apud Iul.*

CAP. II.

2. q. 6. c. 85. Si quis Episcopus accusetur, & Episcopi eius Prouinciæ mouerint eum à gradu suo, & is appellans ad Rom. Ecclesiæ Episcopum confugiat, & velit ab eo audiri: si iustum putauerit renouari examen eius caussæ, scribat Episcopis vicinis, vt hi diligenter singula videant, & iuxta fidem veritatis decernant: si vero is, qui renouari caussam suam petit, impetret à Romano Pontifice, vt presbyteros à latere suo mittat, in eius voluntate erit, an mittere velit, qui eum Episcopis iudicent, ex eius auctoritate, qui eos misit: si vero sufficere credat ad caussæ cognitionem Episcopos: fiat, quod sapientissimo eius iudicio videatur. *Sardic. c. 5. G. 7. L. vide Nicæ. apud Zosimum Carth. vj. c. 3. L. & ante canones Carth. Greg. Nicæn. c. xix. apud Iulium. Ennod. pro Symmach. Iuo par. 5. cap. 27. decr. Ansel. lib. 2. c. 57.*

CAP. III.

2. q. 6. c. 35. Si quis Episcoporum iudicio Prouinciali depositus fuerit, Romanum Papam, si placet, rursus appellet, & ipse, si videtur, reparet iudicia in opitulatione damnati. *Ennod. pro Symmac. Sard. cap. 5. Iuo par. 5. cap. 27. decr. Ansel. lib. 2. cap. 57.*

Contra hæreticos, & qui nomen Christi negant. Tit. V.

CAPVT I.

Dist. 81. c. 5. QVicumque ex lapsis per ignorantiam ordinati sunt, aut etiam scientibus, qui ordinauerunt, non præiudicant regulæ Ecclesiasticæ, nam cum primum compertum fuerit, deponentur. *Nicæn. c. 10.*

CAP. II.

Clerici, qui Nestorij, aut Celesti opiniones sequuntur, sint depositi. *Ephes. c. 4.*

CAP. III.

De Nestorij depositione. *Synod. Ephesina in actis.*

CAP. IV.

De hæreticis Messalianis, & Enthusiastis, qui si resipiscere nolunt, deponuntur, & excommunicantur. *Vide concil. Ephes. in def. contra Euchetas, quam refert. vj. synod. act. 1. post princip.*

CAP. V.

De depositione Eutychis hæretici. *Vide synod. C P. sub Flauiano apud syn. Chalced. act. 1. ante med. quæ in eadem syn. confirmatur.* De depositione Dioscori hæretici Eutychiani. *vide synod. Chalc. act. 3.*

CAP. VI.

De Anthimo Eutychiano deposito à synodo CP. V. sub Menna, qui prius depositus fuerat ab Agapeto Pont. Max. *Vide eand. Syn. v. act. 4. in fin.*

CAP. VII.

De depositione Macarij Patriarchæ Antiocheni hæretici Monothelitæ. *Vide synod. vj. gen. CP. act. 8. post med. vide item act. 15. eiusdem syn. in fin. in qua deponitur Polychronius eiusdem hæresis sectator.*

CAP. VIII.

De depositione Petri Fullonis: *Vide Felic. iij. in synod. in epist. 1. ad eundem Petrum, cuius initium est. Quoniam, & in epist. ad Zenonem Imperat. incip. Conuenit.*

CAP. IX.

Episcopus, aut presbyter iuxta Domini constitutionem non baptizans in Patre, & Filio, & Spiritu sancto; sed in tribus sine principio, vel tribus Spiritibus sanctis, deponatur. *Ap. cap. 49.* Matth. 28. a.

CAP. X.

Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, laicus nuptiis, carne, & vino non abstinentiæ, sed abominationis caussa abstinens, &c. deponatur: & ab Ecclesia abiiciatur. *Apost. cap. 51.*

CAP. XI.

Si Episcopus, presbyter, diaconus diebus festis non suscipit carnem, & vinum; abominationis, non abstinentiæ caussa, deponatur, quasi cauteriatam habens conscientiam, & caussa scandali multis sit. *Apost. c. 53.*

CAP. XII.

Si clericus ob metum humanum, vt Iudæi, Græci, vel hæretici, negauerit nomen Christi, abiiciatur: si vero nomen clerici, deponatur, post pœnitentiam vero, vt laicus recipiatur. *Apost. c. 62.*

CAP. XIII.

Inueniuntur clerici quidam hæreticorum sensui consonantes, & intra ipsa Catholicorum viscera assertionibus suis hæreticorum partes adiuuantes: in quibus deturbandis, si

frater meus Anatolius, cum nimis benigne parcit, segnior inuenitur. Dignamini pro fide vestra, etiam istam Ecclesiæ præstare medicinam, vt tales non solum ab ordine clericatus, sed etiam vrbis habitatione pellantur. *Leo epi. 73. ad Leonem Imperat. in fin.*

CAP. XIV.

Dist. 50. c. vlt. in fin. Presbyteri, & diaconi, qui carnibus, vt malis, abstinent, neque olera abominationis caussa cum carne cocta comedunt, cessent ab ordine suo. *Ancyr c. 14. Mart. Brac. c. 59. Burch. lib. 13. c. 15. Ino par. 4. c. 48. decr.*

CAP. XV.

Ab hæresi venientes non ordinentur, ordinati deponantur. *Elib. c. 51.*

CAP. XVI.

De Euphrata Coloniensi Episcopo deposito in Concilio Agrippinensi: quia Christum Deum esse negabat; *Vide syno. Agrip.*

CAP. XVII.

Dist. 51. c. 5. Qui non promoueantur ad sacerdotium ex regulis canonum. Qui in aliquo crimine detecti sunt, &c. Qui in hæresim lapsi sunt, vel qui in hæresi baptizati, aut rebaptizati esse noscuntur, &c. Si quis deinceps contra prædicta vetita canonum ad gradum sacerdotij indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. *Tolet. iv. c. 18.*

CAP. XVIII.

Qui in hymno, vbi ter sanctus dicitur, addiderit crucifixus pro nobis, & anathematizatur, & ab antiquis hæreticis est declaratus Nos eum, si clericus sit, nudari Ecclesiastica dignitate, si laicus, vel monachus, excommunicari iubemus. *Trul. c 81.*

CAP. XIX.

Si clerici lapsi fuerint, licet postea pugnauerint, amittunt cleri officium, sed communionem retinent. *Petrus Archiepiscopus Alexan. & martyr. in serm. de pænit. . 10.*

CAP. XX.

Quod aduersus clericos statutum est, canones indefinite ediderunt, vnum in iis, qui lapsi sunt, supplicium decerni iubentes, à ministerio scilicet monitionem: siue sint in gradu, siue etiam in ministerio, quod non impositis manibus datur, perseuerent. *Basil. ad Amphiloch. c. 51. vide c. 32.*

Depositiones contra fautores hæreticorum. Tit. VI.

Vid. lib. xj. tit. xxij. lib. xxxvij. tit. ix. quibus adde.

CAPVT. I.

SI Metropolitanus prouinciæ deficit à sancto generali concilio, & adiunxit se apostatarum cœtui (*loquitur de Nestorianis*) vel in posterum se adiunxerit, aut cum Celestio sensit, aut in illius sententiam transierit, is contra Episcopos Prouinciæ nullo modo aliquid agere, efficereve poterit, cum iam dehinc ex omni Ecclesiastica communione concilium eum eiecerit, & ob id nullam potestatem, aut ius agendi quidquam habeat. Quin etiam ipsis prouincialibus Episcopis, item finitimis, & vndique vicinis Metropolitanis, qui recte sentientis Ecclesiæ partes sequuntur obnoxius erit, vt etiam penitus vbique excidat à gradu Episcopali. *Ephes. c. 1.*

CAP. II.

Si aliqui prouinciales Episcopi se cum apostatis coniunxerint, vel posteaquam consenserunt in depositionem Nestorij, recurrerunt ad cœtum apostatarum, his prorsus vbique ex decreto sancti concilij sacerdotium abrogatur, de gradu quoque eiiciuntor. *Ephes. c. 2.*

CAP. III.

Si qui ex clericis defecerint, & ausi fuerint, vel priuatim, vel publice Nestorij, Celestiiue sequi opiniones, vt ij quoque depositi sint, sacrum concilium æquum esse iudicauit. *Ephes. cap. 4.*

CAP. IV.

Episcopi, siue presbyteri, qui talibus (*hæreticis*) fortiter non restiterint, officij sui *priuatione mulctentur, donec misericordiam Apostolicæ sedis obtineant. *Alexan. iij. in concil. Later. c. vlt. in fin.* *De hæret. c. 7. in 1. collect.* *suspensione.*

CAP. V.

Si quis Episcopus super expurgando de sua diœcesi hæreticæ prauitatis fermento negligens fuerit, vel remissus, cum id certis indiciis apparuerit, ab Episcopali officio deponatur, & in loco ipsius alter substituatur idoneus, &c. *Ibid. Innoc. iij. in conc. gener. Lateranen. c. 3.*

CAP. VI.

Habe cum his hæreticis, quos libenter amplectetis, portionem (*loquitur cum Acacio Episcopo CP.*) ex sententia præsenti, quam per tuæ tibi direximus Ecclesiæ defensorem, sacerdotali honore, & communione Catholica, nec non etiam à fidelium numero segregatus, sublatum tibi nomen, & manus ministerij sacerdotalis agnosce, sancti Spiritus iudicio, & Apostolica auctoritate damnatus. *Felix iij. cum lxvij. Episcopis ad Acacium CP.*

CAP. VII.

Episcopus, aut presbyter, qui hæreticorum baptisma, aut sacrificium admittit, deponatur. Quid enim Christo cum Belial? quid fideli cum infideli? *Apost. c. 46.* *2. Cor. 6*

CAP. VIII.

Episcopus, aut presbyter vere baptizatum rebaptizans, vel ab impiis tinctum non baptizans deponatur, vti crucis, & mortis Domini irrisor, & qui bonos à falsis sacerdotibus non discernit. *Apost. c. 47. Burch. lib. 4. c. 56. Ino par. 1. cap. 250. decr.* *vid. dist. 3 de c. 6. p. sciendum*

CAP. IX.

Si quis falsas scripturas impiorum, vt sancta, in Ecclesia publicauerit in pestem populi, & cleri, deponatur. *Apost.c.60.*

CAP. X.

Amittat Episcopatum, qui falso dixerit, Donatistas communicasse, cum sciat non communicasse. *Carth.c.225.G. Milen.c.25.L.*

CAP. XI.

Quicumque in clero cibo carnium non vtuntur, pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, vel oleta cocta cum carnibus tantum prægustare cogantur. Quod si contempserint, &c. necesse est huiusmodi excommunicatos ab officio omnino remoueri. *Brac.c.32. Mart.Brac.c.59.vide Ancyr.c.14.*

Contra clericos, qui seruant ceremonias Iudæorum, & gentilium, vel eis fauent. Tit. VII.

Vide lib. xij. tit. xj. quibus adde.

CAPVT I.

Clericus deponatur, laicus excommunicetur, qui festa more gentili facit, &c. *Trull.c.62.& 65.*

CAP. II.

Si forsan Episcopus, aut presbyter, seu etiam iudex, ad quem locus ille pertinuerit, manifestissimum, ac probatissimum cuiuspiam sacrilegij facinus prænoscens (*loquitur de iis, qui idola colunt, fontesque, & arbores venerantur*) hæc ardenti voto emendare neglexerit, loci sui dignitate priuatus, anni vnius spatio erit sub pœnitentia constitutus, loco suo in postmodum rediturus, &c. *Tolet.xvj.c.2.*

Depositiones contra schismaticos. Tit. VIII.

Vide lib. xj. tit. lxiv. lib. xxxvij. tit. xiij. quibus adde.

CAPVT I.

11.q.1.c.11. Coniurationum & c. Si qui 24. Coniurationis, vel collegij crimen, etiam ab externis legibus prohibetur, multo magis in Ecclesia Dei prohiberi oportet. Si clerici, vel monachi inueniantur id facere, atque aduersus Episcopos vel clericos ita conspirare, cadant ab omni suo gradu. *Chalc.c.18. Trull.c.34. Worm.c.74. Tullen.post. epist. synod. Capital.lib.1.cap. 29. Raban.c.19.de pœnit: Burch. lib. 10.c.68. Iuo par.12.c.87.decr. Ansel.lib.8.c.16.*

CAP. II.

Contra Episcopos, presbyteros, diaconos, subdiaconos magnæ Ecclesiæ consecratos à Methodio, & Ignatio Patriarchis, qui postea adhæserunt Photio (*schismatico*) vt depositi sint, & omnino sacerdotali operatione priuati, quemadmodum non multum ante beatissimus Papa Nicolaus iudicauit, & nequaquam tales in sacerdotij catalogo recipiantur, etiamsi ex hoc conuerti voluerint, nisi in perceptione sanctificationum, &c. *Synod. viij. gener. sub Hadr. ij. c.25.*

CAP. III.

Laici, qui alterius diœcesis presbyterum Ecclesiæ cuiuscumque sua potestate instituerint, non præbente consensum Episcopo, cuius parochia videtur existere, à fidelium communione separentur. Presbyteri vero, qui talium subreptione recipiuntur, & admoniti ab Episcopo, vel misso eius, recedere de alterius Ecclesia noluerint: proprij officij gradum amittant. Nam si & presbyter sua audacia Ecclesiam ad alterum pertinentem Episcopum inuadere temptauerit, & contra prohibentem Episcopum, à tali præsumptione non compescuerit Episcopus, similem omnino subeat vltionem. *Leo iv. in synod. Rom. c.4.*

CAP. IV.

Si presbyter contemnens Episcopum separatim colligat (*plebem*) & aliud altare erigat, nil habens, in quo accuset Episcopum in religione, & iustitia, deponatur vt ambitiosus, & quasi tyrannus: item cæteri clerici, & qui cum eo consentiunt: laici vero excommunicentur. Sed prius Episcopi admonitio ter præcedat. *Apost.c.31.G.32.L.vide Antis.c.5.*

CAP. V.

Conspirantes clericos honore, quo vtuntur * cadere, cæteros communione priuari, & ab Ecclesia extorres fieri, omnesque infames esse, tam facientes, quam consentientes antecessores nostri iusserunt. *Callist. epist. 2. in princ. Burch. lib.10.c.64. Iuo par.6.c.246.& par.12.c.85. decr.* 11.q.1.c.23. Conspirationum. * carere.

CAP. VI.

Si aliquis clericorum suis Episcopis infestus, aut insidiator fuerit, eosque criminari voluerit, aut conspirator fuerit, mox ante examinatum iudicium, submotus à clero, curiæ tradatur, cui diebus vitæ suæ omnibus deseruiat, & infamis absque vlla restitutionis spe permaneat. *Fabian.epist.2. ante fin.Greg. vij. lib. 7.epist.2.Deusded.c.4. Ansel.lib.7.c.159. Tarrac. lib.2.c.23.* 11.q.1.c. Statuimus. 32.

CAP. VII.

Clericus, qui Episcopum suum accusauerit, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus: quia infamis effectus est: & à gradu debet recedere, aut curiæ tradi seruiturus. *Steph. epist. 2. ante med. Greg. vij. lib.7. epist.2. Deusded. cap. 4.* 5.q.4.c.5.

CAP. VIII.

De depositione Vigilij, qui viuente Silueriio ad Apostolicam sedem concedit. *Siluerius epist.2.ad Vigilium in med.*

CAP.

Cap. IX.

Dist. 91. c. 6. Si qui Episcopi constituti nō recipiuntur in illa parochia, in qua nominati sunt, & in alias parochias veniant, & vim inferant ordinatis, & contra eos seditiones moueant, excommunicentur: si velint in presbyteratu manere, vbi prius erant presbyteri, non auferatur ab eis honos: sed si cum Episcopis ibi ordinatis cōtendant, auferatur ab eis honos presbyteratus, & sint eiecti. *Ancyr. c. 18. Mart. Brac. c. 12. Burch. lib. 1. c. 36. Iuo par. 5. c. 147. decr.*

Cap. X.

7. q. 1. c. 24. Si quis presbyter, vel diaconus contemnens suum Episcopum separet se ab Ecclesia, & altare erigat, & vocanti Episcopo non obediat, etsi semel, atque iterum eum vocauerit, deponatur; & ministerium non rangat, neq; honorem repetat. Si perseueret, & tumultuetur, per extraneas potestates, vt seditiosus coërceatur. 11. q. 3. c. si quis Episcop. 7. *Antioch. c. 5. vide Apost. c. 31. G. 32. L. Chalc. actio. 4. vide Chalc. c. 20. Aquisgran. c. 71.*

Cap. XI.

Si qui clerici, vel monachi reperti fuerint coniurantes, aut conspirantes, aut insidias ponentes Episcopis, aut clericis, gradu proprio penitus abiiciantur. *Vormat. c. 74.*

Depositiones contra blasphemos, periuros, & qui fidem datam non seruant. Tit. IX.

Vide lib. xxxiv. tit. vi. & vij. par. ij. lib. xxxvij. tit. xix.

Depositiones contra clericos superstitiosos. Tit. X.

CAPVT I.

26. q. 5. si quis. c. 5. Episcopus, presbyter, diaconus, clericus magos, aruspices, &c. consulens, ab honore dignitatis suæ depositus, monasterij censuram excipiat, ibique perpetuæ pœnitentiæ deditus, scelus admissum sacrilegij soluat. *Toletan. iv. c. 28. Raban. cap. 23. de pœniten. Burch. lib. 10. cap. 48. Iuo lib. 3. tit. 15. cap. 3. & lib. 8. tit. 5. c. 4. panor. & par. 11. cap. 5. 73. decr. Ansel. lib. 11. cap. 122.*

Depositiones contra eos, qui rebaptizant, aut rebaptizantur, & qui in conferendo baptismo Ecclesiæ ritum negligunt. Tit. XI.

Vide lib. xxij. tit. xxvi. & seq. lib. xxxvij. tit. xv. quibus adde.

CAPVT I.

1. q. 7. c. 10. Qui in quolibet. De suo ordine, & communione videbitur ferre iudicium, quisquis hoc violauerit institutum (*prohibentur hoc canone rebaptizare, aut baptizati apud hæreticos sacris initiari*) vel qui non remouerit eum, quem ex eius cœtu ad ministerium clericale obrepsisse cognouerit. *Fœlix iij. in syn. Roman. c. 5. Burch. lib. 4. cap. 99. Iuo par. 1. cap. 293.*

Cap. II.

Episcopus, aut presbyter non peragens tres immersiones vnius mysterij, sed vnicam in mortem Domini, deponatur, non enim dixit Dominus: in mortem meā baptizate, sed eūtes docere omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. *Apost. cap. 50. Burch. lib. 4. cap. 23. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 51. panor. & par. 1. cap. 128. decr. Cæsar. lib. 12. cap. 41.* De conse. d. 4. cap. si quis. 79. Mat. 28

Cap. III.

Deponatur clericus, qui sine licentia Episcopi intra domum in oratoria domo sacrificat, vel baptizat. *Trull. c. 31. Vide Laod. c. 57. G. 58. L. Carth. ij. c. 9. L.* De conse. d. 1. c. clericos. 32.

Cap. IV.

Intra priuatas ędes baptisma non prętetur, qui contra fecerit, si clericus est, deponatur. *Trull. cap. 59.*

Depositiones contra eos, qui in Missæ sacrificio, aut in horis canonicis Ecclesiæ ritum non seruant. Tit. XII.

CAPVT I.

Nullus presbyter missas celebrare præsumar, nisi in sacratis ab Episcopo locis, qui sui particeps de cętero voluerit esse sacerdotij. *Siluest. in syn. Rom. cclxviij. Episcoporum. Capit. lib. 6. cap. 198. Ansel. lib. 7. cap. 125. Tarrac. lib. lib. 3. cap. 85.* De conse. d. 1. c. 14.

Cap. II.

Si Episcopus, vel presbyter obtulerit in sacrificio mel, lac, vel pro vino siceram confecta (*siceram, & confecta quædam L.*) aut aues, aut animalia, aut legumina, deponatur. *Apost. c. 3.*

Cap. III.

Si presbyter inconsulto Episcopo * agenda in quolibet loco celebret, ipse honori suo contrarius existit. *Carth. ij. c. 9.* * id est; Missam.

Cap. IV.

Si quis non ieiunus Missas celebret, dignitatem amittat honoris. *Matisc. ij c. 6.*

Cap. V.

Quisquis sacerdotum, vel subiacērium clericorum orationem Dominicam quotidie in publico, aut in priuato officio prætetierit, propter superbiam iudicatus, ordinis sui honore priuetur. *Tolet. iv. cap. 9. in fine.*

Cap. VI.

Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, qui alleluia in quadragesima, vel Kalendis Ianuar. dixerit, ordinis officio carere cogatur, &

communione eiusdem paschæ priuetur. *Tolet. iv. cap. 10.*

Cap. VII.

Presbyter, qui non ieiunus, sed quocumque cibo præsumpto oblationem consecrauerit in altari, continuo ab officio suo priuatus, à proprio deponatur Episcopo. *Brac. 2. c. 10.*

Cap. VIII.

Vide de consec. d. 2. Didicimus. c. 6. Deponatur clericus, qui aliud offert, quam est constitutum, ne vuas quidem. *Trullen. cap. 28.*

Cap. IX.

De conse. d. 1. c. clericos. 33. In domibus oratoriis intra ædes clerici neque * ministrent, neque baptizent sine licentia Episcopi eius loci: qui non seruauerit, deponatur. *Trull. c. 31.*

* sacrificent.

Cap. X.

Si Episcopus, aut presbyter non iuxta traditum ab Apostolis ordinem, vinum aqua mistum obtulerit, deponatur *Trull. c. 32.*

Cap. XI.

26. q. 5. c. 13. Quicumque sacerdotum, vel ministrorum deinceps caussa cuiuslibet doloris, vel amaritudinis permotus, aut altare diuinum vestibus sacratis exuere præsumpserit, aut qualibet alia lugubri veste accinxerit, seu etiam si consueta luminariorum sacrorum obsequia de templo Domini subtraxerit, vel extingui præceperit, aut quodcumque lugubritatis in templo Dei induxerit: atque, quod peius est, occasionem nutrierit, vnde de templis Domini aut officia consueta desint, aut oblatio singularis sacrificij videatur in aliquo defraudari; si eum antea veræ pœnitudinis coram Metropolitano satisfactio non purgauerit, ignobilitati perpetuæ mancipatus, & loci sui dignitate se nouerit, & honore priuari: illis personis ab hac vltione separatis, quæ aut contaminationem sacrorum ordinum, vel subuersionem sanctæ fidei metuentes, aut hostilitatem, vel obsidionem perferentes, seu etiam diuinorum iudiciorum sententiam metuentes, talia fecisse contigerit. *Tolet. xiij. c. 7.*

Cap. XII.

26. q. 5. cap. 13. Quicumque. Plerique sacerdotum Missam pro requie defunctorum promulgatam fallaci voto pro viuis student celebrare hominibus, non ob aliud, nisi vt is, pro quo ipsum offertur sacrificium, ipsius sacrosancti libaminis interuentu, mortis, ac perditionis incurrat periculum, &c. Ob id nostra elegit vnanimitas, vt si quis sacerdotum deinceps talia perpetrasse fuerit deprehensus, à proprij deponatur ordinis gradu, &c. *Tolet. xvij. c. 5.*

Cap. XIII.

Plerique presbyteri, neglectis basilicis Deo dicatis, in domibus, & hortis missarum celebrationes facere præsumunt, &c. Si quis presbyterorum ab hinc, excepto quando in itinere pergitur, & locus basilicæ procul est, & id in altaribus ab Episcopo consecratis fieri necessitas compellit, Missarum celebrationes in huiuscemodi illicitis locis facere attemptauerit, dignum est, vt gradus sui periculum incurrat, &c. Presbyteri, qui, inconsultis Episcopis suis, altaria in talibus locis erigere præsumunt iuxta censuram canonicam gradus sui periculum incurrere mereantur. *Paris. sub Ludou. & Loth. lib. 1. c. 47.*

Depositiones contra sacerdotes, qui in administratione sacramenti pœnitentiæ grauiter peccant.

Tit. XIII.

CAPVT I.

QVi peccatum in pœnitentiali iudicio sibi detectum præsumpserit reuelare, non solum à sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum. *Innocen. iij. in concil. gener. Later. cap. 21.* *c. 12. de pœniten. Greg. ix. c. 2. eod. tit. in 4. collect.*

Cap. II.

Placuit, vt deinceps nulli sacerdotum liceat quemlibet commissum alteri sacerdotum ad pœnitentiam suscipere sine eius consensu, cui se prius commisit, nisi per ignorantiam illius, cui pœnitens prius confessus est. Qui vero contra hæc statuta facere temptauerit, gradus sui ordinis periculo subiacebit. *Hibern. sub Leone iij.* *9. q. 2. c. 2. de pœn. d. 6. c. vlt.*

Depositiones contra clericos, qui non venerantur res sanctas.

Tit. XIV.

Vide lib. xvij. tit. v. lib. xxxiv. tit. ix. par. 1.

Depositiones contra simoniacos.

Tit. XV.

Vide lib. xxxiv. tit. viij. lib. xxxvij. tit. xx. quibus adde.

CAPVT I.

SI quis Episcopus per pecuniam ordinauerit Episcopum, Chorepiscopum, presbyterum, diaconum, clericum, vel constituerit œconomum, defensorem, paramonarium, vel alium ex canone, conuictus de suo gradu periclitetur: ordinatus nihil consequatur: mediator clericus cadat à gradu suo; laicus, vel monachus anathematizetur. *Chalced. c. 2. refertur. Nicæ. ij. cap. 5. Brac. iij. c. 7. Paris. sub Ludou. lib. 1. c. 15. Nannet. c. 7. Capitul. lib. 1. c. 19. Burch. lib. 1. c. 112. Ino lib. 3. tit. 9. c. 3. panor. & par. 5. c. 118. decr. Cæsar. lib. 4. c. 21. Ansel. lib. 6. c. 81.* *1. q. 1. c. 8. 1. q. 3. c. Saluator 8.*

Cap. II.

Qui donatione auri ordinauerunt, in Ecclesia vltimum gradum habeant sui ordinis; si perseuerant, * pœnis suis corrigantur: ser-

* pœnitentia.

ueturq; canon Apostolorum, vt si quis ob pecunias fiat Episcopus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur & is, & qui ordinauit, &c. *Nican.ij.c.5.Capitul.lib.1.c.19.*

Cap. III.

Episcopus, Præpositus, clericus vel eeffet à simonia in datione ordinum, vel susceptione monachorum, vel deponatur, &c. *Nican.ij.cap.19.*

Cap. IV.

Ne prælat.vic. suas.c.1. Greg.ix & in 1. collect.

Quia in quibusdam Episcopatibus Decani quidam, vel Archipresbyteri ad agendas vices Episcoporum, seu Archidiaconorum, & terminandas caussas ecclesiasticas sub annuo pretio constiruuntur, &c. Id vlterius fieri, districtius prohibemus. Quod si quis fecerit, remoueatur à clero. *Alexan.iij. in conc.Turon.cap.7.*

Cap. V.

De stat. monach. c.2. Greg.ix. & in 1.collect.

Monachi non pretio recipiantur in monasterio, &c. Si quis autem exactus pro sua receptione aliquid dederit, ad sacros ordines non ascendat, is autem, qui acceperit, officij sui priuatione multetur, &c. Prioratus quoque, siue Obedientiæ pretij datione nulla tradantur: alioquin & dantes, & accipientes à ministerio fiant ecclesiastico alieni. *Alex.iij.in conc. Later.cap.* 10.

Cap. VI.

Ne Prælat. vices suas.c.1. Greg.ix. & in 1. Collect.

In quibusdam partibus sub pretio statuuntur, qui Decani vocantur, & pro certa pecuniæ quantitate Episcopalem iurisdictionem exercent. Statuimus, vt qui de cætero id præsumpserit, officio suo priuetur, & Episcopus conferendi hoc officium potestatem amittat. *Alexan.iij. in conc.Later.c.15.*

Cap. VII.

c.1.de magistr. Greg.ix. & in 1. collect.

Pro licentia docendi nullus omnino pretiũ exigat, &c. Qui vero contra hoc venite præsumpserit, à beneficio ecclesiastico fiat alienus. *Alex.iij.in conc.Later.c.18.*

Cap. VIII.

Cauere oportet vnumquemq. sacerdotum, ne præmiis videatur consecrari vt non exemplo Simonis magi in condemnationem, & laqueum incidat diaboli: quia tam factus, quam etiam faciens honore adepto debite sunt condemnandi, sicut Chalcedon. aliorumque patrum habetur concilio. *Eugen.ij.in syn. Roman. & Leo iv.cap.2.*

Cap. IX.

1.q.1.c.110.

Erga simoniacos nullam misericordiam in dignitate seruanda habendã esse decernimus, &c. ac deponendos esse Apostolica auctoritare sancimus, &c. Si quis hinc in posterum ab eo, quem simoniatum esse non dubitat, se consecrari permiserit, & consecrator, & consecratus non disparem damnationis sententiam subeat; sed vterq. depositus pœnitentiam agat, & priuatus à propria dignitate persistat. *Nicol.ij.in syn. Rom. c.xiij.Episcopor.ante fin. Deusded. c.2.Iuo lib.3.tit.9.c.9.panor.& par.5.c.79.decr. Cæsar.lib.4.c.14.& 15.Tarrac.lib.1.c.52.& lib.6. cap.23.*

1.q.1.c. de cætero. 109.

Cap. X.

Nullus Episcopus grauamen, seu seruile seruitium ex vsu contra ecclesiasticam normam Abbatibus, seu clericis suis imponat: vel interdictum sacerdotale officium pretio interueniente restituat. Quod si fecerit, officij sui periculum subeat. *Greg.vij.in syn. Roma. anni 6. c.10 Tarrac.lib.5.c.54.*

1.q.1.c.114.

Cap. XI.

Sanctorum patrum exemplum sequentes, & officij nostri debito innouantes ordinari quenquam per pecuniam in ecclesia Dei vel promoueri; auctoritate sedis Apostolicæ modis omnibus prohibemus. Si quis vero in ecclesia ordinationem, vel promotionem taliter acquisierit, acquisita prorsus careat dignitate. *Callist.ij.in conc.Rom.c.1.*

1.q.1.c.10.

Cap. XII.

Statuimus, vt si quis simoniace ordinatus fuerit, ab officio omnino cadat, quod illicite vsurpauit. Vel si quis præbendam, seu decanatum, vel prioratum, vel diaconatum, aut honorem, vel promotionem aliquam ecclesiasticam, seu quodlibet sacramentum ecclesiasticum, vt pura chrisma, vel oleum sanctum, cõsecrationem altarium, vel ecclesiarum, interueniente execrabili ardore auaritiæ, per pecunias acquisiuit; honore male acquisito careat: & emptor, atque venditor, & interuentor nota infamiæ percellantur. *Syn. Rom sub Inn.ij.c.1.*

1.q.3.c.vlt.

Cap. XIII.

Si Episcopus, presbyter, diaconus, per pecuniam fiat, deponatur, & qui eos fecit, &c. *Apost. c.29.G.30.L.vide Chalced.c.1.Nicæn.ij.c.5.Bituricen.act.2.Taras.C P.in epist.ad Ioan.presb.ante vij. syn.Capitul.lib.1.cap 19.Iuo par.5.c.78.decr.& lib. 3.tit.9.c.1.panor.Cæsar.lib.4.c.20.Tarrac.lib.3. cap.61.*

1.q.1.c. Eos.21.

Cap. XIV.

Baptizandis, consignandisque fidelibus pretia nulla presbyteri præfigant, &c. Nihil à prædictis exigere moliantur, &c. Quod qui prohibita deprehensi fuerint, admisisse, vel commissa non potius sua sponte correxerint, periculum subituri sint proprii honoris. *Gelas. epist.1.c.7.Burch.li.4 c.71.Iuo par.1.c.72.& 265. decr.Cæsar.lib.4.c.37.*

1.q.1.c.99.

Cap. XV.

Euphemium, atque Thomam, qui pro deferenda accusatione sacros ordines acceperunt; eisdem priuatos ordinibus esse atque ita sicut sunt depositi, volumus permanere. *Gre.li.4 regist.epist.50.ad Ioan.Corinth. Episc. Ansel.lib. 8.cap.36.*

Cap. XVI.

Qui simoniacæ, videlicet per interuentum pecuniæ, sunt promoti, vt absque vlla spe procurationis deponantur, Apostolica censura statuimus. *Greg.vij.lib.2.regist.epist.62.*

Cap. XVII.

Illud fraternitati tuæ notum esse volumus contra simoniacam hæresim in synodo confirmasse, &c. vt neque ecclesiæ vllatenus ven-

dantur, aut pro manus impositione pretium accipiatur, Quod si hoc modo ordinatus aliquis fuerit, eum à missæ celebratione, & Euangelij lectione omnibus modis remouemus. *Greg. vij. lib. 2. regist. epist. 67.*

CAP. XVIII.

Episcopum, qui per præmia ordinatus fuerit, statuimus remouendum. *Aurel. v. c. 10.*

CAP. XIX.

Si accusetur simoniacus, suscepto honoris gradu priuetur, &c. Munerum acceptores clerici honoris amissione multentur, &c. *Tolet. viij. c. 3. Ansel. lib 6 .78. Iuo par. 5. c. 83. decr.*

CAP. XX.

Cum quisque Pontificale culmen ante Domini altare percepturus accesserit, sacramenti exactione astringatur, quod pro conferenda sibi consecratione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmij collationem vel aliquando dedisset, vel dare procuret in futurum. Sicque mundus consecrationem accipiat, aut publicato hoc scelere, manifeste denudatus cotam Ecclesia, ad honorem, quem mercari voluit, non accedat. Quos autem post prælationem per præmium ordinatos fuisse patuit, sub definitis pœnitentiæ legibus, vt vere simoniacos ab Ecclesia separandos, &c. si digna eos satisfactio pœnitentiæ commendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantum communioni, sed & loco, & totius ordinis officijs, à quibus separati fuerant, restituendi sunt. *Tolet. xj. c. 9.*

CAP. XXI.

Quicumque pro conferendo cuiquam sacerdotij gradu, aut munus quodcumque, aut promissiones muneris, antequam ordinetur, acceperit; vel postquam ordinatus fuerit, in aliquo se pro hoc ipso præsumpserit munerari, siue qui dederit, siue ille, qui acceperit, iuxta sententiam Chalcedon. concilij, gradus sui periculum sustinebit. *Brac. ij. c. 7. vide Chalc. c. 2. Iuo lib. 3. tit. 9 .2. panor.*

CAP. XXII.

Nullus Episcopus, nec presbyter, vel Abbas, seu diaconus per præmium ad sactum ordinem penitus accedat; quod qui fecerit, ipso honore, quem præmiis comparare præsumpserit, omnino priuetur. *Cabilon. c. 16.*

CAP. XXIII.

Ob pecuniam ordinati Episcopi, non ob vitæ qualitatem, deponantur, & qui eos ordinatunt. *Trull. c. 22.*

CAP. XXIV.

S q. 1. c. Nullus. 100. Qui communionem dans percipit pecuniam, vel speciem aliquam, deponatur, vti Simonis amator. *Trull. c. 23. Iuo par. 2. c. 92. decr.*

CAP. XXV.

Quicumque presbyter per pretium Ecclesiam fuerit adeptus, omnimodo deponatur. *Turon. sub Carola c. 15. Magunt. sub Rabano c. 12. Magunt. sub Arnulf. c. 5.*

CAP. XXVI.

Quicumque presbyter per pretium gradum, & Ecclesiam acquisierit, deponatur. *Romen. c. 21. Magunt. sub Raban. c. 12.*

CAP. XXVII.

Sacri canones simoniacam hæresim damnant, & eos sacerdotio priuari præcipiunt, qui de largiendis ordinibus pretium quærunt, &c. *Paris. sub Ludou. & Loth. lib. 1. c. 11.*

CAP. XXVIII.

Nullus quocumque munere, aut fauore corruptus, clericum alterius parochiæ latenter, ac furtiue ad ordinationem subintroducere præsumat. Quod si fecerit, iuxta Chalcedon. decretum, is, qui ordinatus est, donum Spiritus sancti, quod furari conatus est, amittat; & qui mediator extitit, si clericus est, proprio gradu decidat, &c. *Nannet. c. 7.*

CAP. XXIX.

Episcopus è latere suo dirigere debet sacerdotes, & alios prudentes viros, &c. qui ordinandorum vitam, genus &c. diligenter inuestigent. Ante omnia, si fidem Catholicam firmiter teneant, & verbis simplicibus asserere queant. Ipsi autem, quibus hoc committitur; cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuscumque muneris cupiditate illecti, à vero deuient, vt indignum, & minus idoneum ad sacros ordines suscipiendos Episcopi manibus applicent. Quod si fecerint, & ille, qui indigne accessit, ab altari remouebitur; & illi, qui donum sancti Spiritus vendere conati sunt, coram Deo iam condemnati Ecclesiastica dignitate carebunt. *Nannet. c. 11. Burch. lib. 2. c. 1. Iuo par. 6. c. 21. decr.* Dist. 24. cap. 5. Quando.

CAP. XXX.

Quidam, qui propter presbyterij gradum pecuniam dederant: & alij, qui duas vxores ante diaconatum habuerant, &c. Dictum de his in concilio est, nulla illis misericordia potest tribui, quin omnes deponantur. *Lemonicen. actio. 2.*

CAP. XXXI.

Quoniam in quibusdam locis Alemaniæ fundatores Ecclesiarum, vel heredes ipsorum, potestate sua abutuntur, partem decimarum, vel aliarum obuentionum Ecclesiasticarum, in quibus obtinent ius patronatus, sibi retinentes ex pacto, repræsentant clericos ad easdem, &c. Qui cæca cupiditate ducti, taliter à patronis præsentationem receperint, officio, beneficioque priuentur; nec ad beneficium, vel actus Ecclesiasticos admittantur, nisi cum eis per sedem Apostolicam fuerit dispensatum. *Conc. habitum in Germania sub Conrad. Cardin. c. 9. & 10.*

CAP. XXXII.

Sit, & [illegible]bdicatus, & ab omni sacerdotali dignitate, [illegible]ministerio alienus, & anathematis maledictio[illegible]is obnoxius, tam qui se sacerdotium pecuniis acquirere posse putat, quam qui se pecuniis id præbere pollicetur, siue sit clericus, siue laicus. *Gennad. Patriarcha CP. in syno. apud Tarasium in epist. ad Hadrian.*

CAP. XXXIII.

Si quis presbyter inuentus fuerit alicui clerico, vel laico munera date, aut dedisse, vt Ecclesiam alterius presbyteri surripiat; deponatur, aut agat pœnitentiam. *Theodulph. ad presbyteros Aurelian. cap.* 16.

Depositiones contra eos, qui nouum symbolum componunt. Tit. XVI.

Vide lib. xi. tit. 1.

Depositiones contra eos, qui conferunt ordines, aut recipiunt contra leges Ecclesiæ. Tit. XVII.

CAPVT I.

1. q. 1. Si quis. c. 57 PAulianistæ conuersi rebaptizentur, clerici eorum probabiles, rebaptizati à Catholico Episcopo, ordinẽtur, si in examine minus idonei reperiantur, deponantur. Idem de diaconissis, & cæteris ex clero. *Nicæ. c.* 19.

CAP. II.

Dist. 19. c. vlt. De Maximo Cynico, & propter eum perturbatione, quæ Constantinopoli orta est, statutum est, vt neque Maximus fuisse, aut etiam putetur esse Episcopus: neque ij, qui ab eo sunt ordinati, qualemcumque gradum clericatus obtineant: omnibus scilicet, quæ circa eum, vel ab eo gesta sunt, in irritum reuocatis. *CP. cap.* 4. *al.* 6.

CAP. III.

Si præter hanc definitionem nostram (*definiuit synodus, ne laicus subito ad Patriarchatus honorem conscenderet*) quisquis ad iam fatum supremum honorem prouectus extiterit, reprobetur, & ab omni sacerdotali operatione prorsus abiiciatur, vtpote qui extra canones sit promotus. *Synod. viij. gener. sub Hadria. ij. c.* 5.

CAP. IV.

Dist. 61. c. vlt. *consecrauerit. Nullus in Episcopum, nisi canonice electum consecret. Quod si præsumptum fuerit, consectans, & *consecrator absq; recuperationis spe deponatur. *Callist. ij. in conc. Rom. c.* 10.

CAP. V.

Dist. 56. c. 1. & 11. Presbyterorum filios à sacri altaris ministeriis remouendos decernimus, nisi aut in cœnobiis, aut in canonicis religiose fuerint conuersati. *Syno. Rom. sub Innocen. ij. c.* 14 *vel* 15. *Vrban. ij. in concil. apud Melfiam. c.* 14. *Iuo lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 10. *panor. & par.* 6. *cap.* 410. *decr. Cæsar. lib.* 8. *cap.* 54.

CAP. VI.

Si Episcopus, sine voluntate proprij Episcopi, extra fines suos ad alias vrbes, & vicos ordinauerit, & ordinans, & ordinati deponantur. *Apost. c.* 35. *G.* 36. *L.*

CAP. VII.

Episcopus, presbyter, diaconus, qui iterum ordinatur, deponatur cum ordinatore, nisi cõstiterit, quod ab hæretico ordinatus sit. *Apost. cap.* 68.

CAP. VIII.

In dato nobis libello monstratum est Modestum quendam multis criminibus inuolutum, propter quæ etiam pœnitentiam egisse dicitur, non solum clericum effectum, quod nõ licet, verum etiam ad Episcopatus apicem eum tendere, &c. Si vero constiterit talem, qualem libellus affirmat, non solum ab Episcopatus ambitione, sed etiam à clericatus remoueatur officio. *Innoc. epist.* 6 *ad Agapitum, & alios.*

CAP. IX.

Dilectionis vestræ maturitas prouidere debebit, vt tantæ vsurpationi saltem nunc finis necessarius imponatur: eo videlicet constituto, vt quicumque tales (*curiales, aut qui in forensi exercitatione versati sunt, aut milites*) ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur. *Innoc. epist.* 23. *c.* 2. *ad synod. Tolet.* Dist. 51. Aliquãtos. c. 1.

CAP. X.

Post hæc si quis aduersus formas canonum, vel ad Ecclesiasticum ordinem, vel ad ipsum sacerdotium venire temptauerit, vna cum ordinatoribus suis, ipso, in quo inuenti fuerint, ordine, & honore priuentur. *Innoc. epist.* 23. *c.* 3. *ad syno. Tolet.*

CAP. XI.

Hoc specialiter, & sub prædecessoribus nostris, & nuper à nobis interdictum constat ne quis penitus contra patrum præcepta, qui Ecclesiasticis disciplinis imbutus per ordinem non fuisset, & temporis approbatione diuinis stipendiis eruditus, nequaquam ad summum Ecclesiæ sacerdotium aspirare præsumeret, & non solum in eo ambitio inefficax haberetur, verum etiam in ordinatores eius, vt carerent eo ordine, quem sine ordine contra præcepta patrum crediderant præsumendum, &c. Sciet quisquis hoc, postposita patrum, & Apostolicæ sedis auctoritate, neglexerit à nobis districtius vindicandum, vt loci sui minime dubitet sibi non constare rationem, si hoc putat post tot prohibitiones, impune posse tẽptari. Contumeliæ enim studio fit, quidquid interdictũ toties vsurpatur. *Zosim. epist.* 1. *c.* 1. *Iuo par.* 5. *c.* 102. *decr. Ansel. lib.* 6. *cap.* 24. Dist. 36. Qui Ecclesiasticis. c. 2 & dist. 59. Qui Ecclesiastici. c. 1.

CAP. XII.

Facilius est vt hanc dignitatem (*Pontificiam*) tali dando (*fuerat data cuidam homini scelerato*) ipse amiserit ordinator, quam eam obtineat ordinatus, cui conuicto sociabitur, qui sibi eum crediderit largiendo pontificiũ, sociãdum, qualis enim ipse sit, quisquis talem ordinauerit, ostendit. *Celest. epist.* 2. *cap.* 3. *vide lib. iv. tit. viii.* Dist. 81. c. 3.

CAP. XIII.

Relatio nos vestræ dilectionis instruxit, & gestorum series plenius insinuauit, Gaudentiũ Aufiniensis Ecclesiæ sacerdotem, contra statuta canonũ, ac nostra præcepta ordinationes illicitas perpetrasse, quarum illi totam penitus

auferri præcipimus potestatem, &c. ita vt hi, qui illicite ab eodem sunt ptouecti, ab Ecclesiasticis ministeriis sint remoti. *Simplic. epist. 3. Burchard. lib. 1. cap. 110. Iuo par. 5. cap. 212. decr.*

CAP. XIV.

Dist. 54. generalis c. 12. Si Episcopus seruum inuito domino ordinauerit, aut Abbas intra monasterium receperit, deponatur. *Gelas. epist. 1. c. 16. Iuo par. 6. c. 100. & par. 16. c. 47. decr. Ansel. lib. 7. c. 196. in Rom. Cæsar. lib. 9. cap. 18.*

CAP. XV.

De his, qui se ipsos abscindunt, paterni canones euidenter sequenda posuerunt: dicunt enim talia perpetrantes, mox vt agniti fuerint, à munere clericali debere secludi. *Gelas. epist. 1. c. 19.*

CAP. XVI.

Dist. 61. c. 16. obitum. Vt laicum fieri Episcopum non permittat; ne si permiserit, periculum sui ordinis incurrat. *Greg. lib. 11. epist. 16. Barbaro Episcopo.*

CAP. XVII.

dist. 27. c. 1. Diaconus, & dist. 28. Diaconi. c. 8. Diaconi, qui cum ordinatentur, tacuerint, neque contestati sint, se velle vxores ducere, si eas duxerint, cessent à diaconatu. *Ancy. c. 10. Mart. Brac. c. 39. Iuo lib. 3. tit. 8. c. 4. & 14. panor. & par. 6. c. 376 decr.*

CAP. XVIII.

Chorepiscopi suo munere sint contenti, & Ecclesiis suis. Lectores, subdiaconos, & exorcistas ordinent; non presbyteros, & diaconos, sine Episcopi eius vrbis consensu. Si quis his contraueniat, deponatur, ab honore, quem gerit. *Antioch. c. 10. Capitul. lib. 1. c. 9.*

CAP. XIX.

9. q. 1. c. 6. Nullã Episcopus, qui in aliena Ecclesia ordinat clericos, non vocatus à Metropolitano, & ab Episcopis illius prouinciæ, depositus esse censetur. *Atioch. c. 13. Mart. Brac. c. 7. Burch. lib. 1. c. 108. Iuo par. 5. c. 210. decr. Ansel. lib. 6. c. 198. Capitul. lib. 1. c. 11.*

CAP. XX.

Dist. 50. pœnitentibus. c. 55. Si per ignorantiam Episcopi pœnitens ordinatus fuerit, deponatur à clero, quia se ordinationis tempore nõ prodidit fuisse pœnitentem. Si autem sciens Episcopus ordinauerit talem, etiam ipse ab Episcopatus sui ordinandi dumtaxat potestate priuetur. Simili sententiæ subiacebit Episcopus, si sciens ordinauerit clericum eum, qui viduam, aut repudiatam vxorem habuit, aut secundam. *Carth. iv. c. 68. & 69. Burch. lib. 2. c. 35. Iuo lib. 3. tit. 5. c. 19. panor. & par. 6. c. 136. & par. 15. c. 5. decr. Ansel. lib. 7. c. 20. Cæsar. lib. 15. c. 32.*

CAP. XXI.

Si quis contra statuta maiorum (*alienum*) ordinauerit, qui ordinatus fuerit, sacerdotij honore priuabitur; qui ordinauerit, auctoritatem in ordinationibus, & conciliis non tenebit. *Taurinen. c. 2.*

CAP. XXII.

Energumeni non solum nõ assumendi sunt ad vllum ordinem clericatus, sed & illi, qui ordinati sunt, ab imposito officio sunt repellẽdi. *Arausi. c. 16. Burch. lib. 2. c. 34. Iuo par. 6. cap. 135. decr.*

CAP. XXIII.

Episcopus in diœceses alienas ad alienos clericos ordinandos, vel consecranda altaria irruere non debet. Quod si fecerit, remotis iis, quos ordinauerat, altaris tamen consecratione manente, transgressor canonum anno à missarum celebritate cessabit. *Aurel. iij. c. 15.*

CAP. XXIV.

Duo si præsumpserint ordinare Episcopum in nostris prouinciis, placuit de præsumptoribus, vt sicubi contigerit duos Episcopos inuitum Episcopum facere, auctoribus damnatis, vnius eorum Ecclesiæ ipse, qui vim passus est, substituatur, si tamen vita respondeat: & alter in alterius deiecti loco nihilominus ordinetur. Si voluntarium duo fecerint, & ipse damnabitur, quo cautius ea, quæ sunt antiquitus instituta, seruentur. *Arausi. c. 21. Burchar. lib. 1. c. 30. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 13. panor. & par. 5. cap. 141. decr.* *Dist. 64. de abusione. c. 3. de electione. c. 7. in 1. coll.*

CAP. XXV.

Qui contra decreta canonum deinceps ordinauerint, nullum ordinare iam audeant, & qui deinceps ordinati fuerint, deponantur. *Ilerd. cap. 12.*

CAP. XXVI.

Qui inuitus, vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, sed non à communione pellatur. *Aurel. iij. c. 7.*

CAP. XXVII.

Sicut antiqui canones decreuerunt, nullos inuitis detur Episcopus, sed nec per oppressionem potentium personarũ, ad consensum faciendum ciues, aut clerici, quod dici nefas est, inclinentur. Quod si factum fuerit, ipse Episcopus, qui magis per violentiam, quam per decretum legitimum ordinatur, ab indepto Pontificatus honore in perpetuũ deponatur. *Aurel. v. cap. 11.*

CAP. XXVIII.

Nulli deinceps laicorum liceat ad Ecclesiasticos ordines, præter canonum præfixa tempora, aut per sacra regalia, aut per consensiones cleri, vel plebis, vel per electionem, assensionemq; Pontificum ad summum sacerdotiũ aspirare, vel prouehi: sed cũm per canonum conscripta tẽpora Ecclesiasticos per ordines, spirituali opere desudando, probatæ vitæ adminiculo comitante, conscendetit gradus, ad summum sacerdotium, si dignitati vita responderit, auctore Domino, prouehatur. Ita tamen vt duobus, aut tribus, quos consensus cleri, & plebis selegerit, Metropolitani iudicio, eiusque coëpiscopis præsentatis, quem sors, præeunte Episcoporum ieiunio, Christo Domino terminante, monstrauerit, benedictio consecrationis adcumulet. Alter deinceps, quod absit, præsumptum,

& ordinatores, & ordinatos proprij honoris depositio subsequatur. *Barcin.ij.cap.3.*

CAP. XXIX.

Dist.23. c.13. & 14 Quorundam. Agabcensis diaconi relatu deductum est de quibusdam ipsius Ecclesiæ clericis, quorum dum vnus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministerium sacrarentur, Episcopus eorum, oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos tantum posuisse, & presbyter quidam illis contra Ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse, &c. Decreuimus, vt à gradu sacerdotalis, vel leuitici ordinis, quem peruerse adepti sunt, depositi, æquo iudicio abijciantur, tales enim merito iudicati sunt remouendi, quia praue inuenti sunt constituti. *Hispalen.ij.cap.5. Burch.lib.1.c.111. Iuopar. 5. c.213. & par.6.c.102. decr.*

CAP. XXX.

Dist.51. c.5. Qui non promoueantur ad sacerdotium ex regulis canonum: Qui in aliquo crimine detecti sunt, qui infamiæ nota aspersi sunt, qui scelera aliqua per publicam pœnitentiam se admisisse confessi sunt, qui in hæresim lapsi sunt, vel qui in hæresi baptizati, aut rebaptizati esse noscuntur, qui semetipsos absciderunt, aut naturaliter defectu membrorum, vel defectione, aliquid minus habere noscuntur, qui secundæ vxoris coniunctionem sortiti sunt, aut numerosa coniugia frequentauerunt, qui viduam, vel à marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt, qui concubinas, aut fornicarias habuerunt, qui seruili conditioni obnoxij sunt, qui ignoti sunt, qui neophyti, vel laici sunt, qui sæculari militiæ dediti sunt, qui curiæ nexibus obligati sunt, qui inscij litterarum sunt, qui nondum ad triginta annos peruenerunt, qui per gradus Ecclesiasticos non * accesserunt, qui ambitu honorem quærunt, qui muneribus honorem obtinere moliuntur, qui à decessoribus in sacerdotium eliguntur. Sed nec ille deinceps sacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propriæ ciuitatis elegit, vel auctoritas Metropolitani, vel comprouincialium sacerdotum assensus non exquisiuit. Quicumque deinceps ad ordinem sacerdotij postulatur, & in his exquisitus, in nullo horum deprehensus fuerit & examinatus, probabilis vitæ, atque doctrinæ exstiterit: tunc secundum synodalia, vel decretalia constituta cum omnium clericorum, vel ciuium voluntate, ab vniuersis cóprouincialibus Episcopis, aut certe à tribus in sacerdotem die Dominica consecrabitur: conuenientibus cæteris, qui absentes sunt, litteris suis, & magis auctoritate, vel præsentia Metropolitani. Episcopus autem comprouincialis ibi consecrandus est, vbi Metropolitanus elegerit: Metropolitanus autem in ciuitate Metropoli, & comprouincialibus ibidem conuenientibus. Si quis autem deinceps contra prædicta vetita canonum ad gradum sacerdotij indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. *Tolet. iv. cap. 18.*

* ascenderunt

CAP. XXXI.

Presbyter triginta annorum, diaconus xxv. diaconissa xl. hypodiaconus xx. ordinentur. His annis minor, deponatur. *Trul.c.14 15.* Dist.77. Subdiaconus. c. 4.

CAP. XXXII.

Ordinatus, & ordinans sine litteris dimissoriis sui Episcopi in alia Ecclesia, deponantur. *Trull.c.17* 21.q.2.c. 1.

CAP. XXXIII.

Si quis in locis illis se Episcopum eligat fieri, vbi Episcopus numquam fuit, anathema sit in conspectu Dei omnipotentis: & insuper tam ordinator, quam ordinatus gradum sui ordinis perdat; quia non solum antiquorum patrum decreta, sed Apostolica ausus est conuellere instituta. *Tolet. xij.c.4. Burch.lib.1.c.35. Iuopar.4 c.144. decr.*

CAP. XXXIV.

Iudicatum est à synodo secundum sacros canones, sicut scriptum est. vt qui presbyteri sine examinatione per ignorantiam, vel per ordinantium dissimulationem sunt prouecti, cum fuerint cogniti, deponantur: quia quod irreprehensibile est, Catholica defendit Ecclesia. *Synod. apud D. Medardum in fin. vide Nicæn.c.9.*

CAP. XXXV.

Si quis homicidij aut facto, aut præcepto, aut consilio, aut defensione post baptismum conscius fuerit, & per aliquam subreptionem ad clericatum venerit, deiiciatur, &c. *Mart. Brac.c.26. Ansel.l.7.c.198.* Dist. 50. c. 8.

CAP. XXXVI.

Purgate ecclesiam indignos ab ea expellentes: & deinceps quidem examinate, & suscipite; in numerum autem ne referte, priusquam ad nos retuleritis: vel scitote, quod erit laicus, qui sine nostra sententia in ministerium admissus est. *Basil. ad Chorepiscopos.*

Contra clericos, qui iniuria afficiunt Regem. Tit. XVIII.

Vide lib. xxxv. tit. ij.

CAPUT VNIC.

Qui iniuria affecerit † Imperatorem, aut Magistratum pœnas luat, & si clericus est, deponatur; si laicus excommunicetur. *Apost.c.84.* † Regem.

Depositiones contra clericos fures, & in primis contra eos, qui Episcopi, aut ecclesiarum res surripiunt, aut alienant. Tit. XIX.

CAPUT I.

De suo ordine clerici periclitentur, qui post mortem Episcopi, eius bona surri- 12.q.2. cap. 47. Nullus.

puerint, vt antiquis canonibus prohibetur. *Chalced. c. 22. Aquisgr. cap. 88. Worm. cap. 75.*

CAP. II.

Episcopus ab Episcopatu, Præpositus à monasterio eiciatur, qui vendunt prædia Episcopatus, vel monasterij, præsertim potentibus, etiam inutilia. *Nicæn. ij. c. 12. vid. Apost. cap. 40. Iuo par. 5. cap. 375. decr.*

CAP. III.

39. q. 3. c. 5. *Quoniam.* Clerici, qui pia loca vsurpant, & non restituunt in priorem formam; deponantur. Laici, vel monachi, excommunicentur. *Nicæn. ij. c. 13. Ansel. lib. 7. cap. 172.*

CAP. IV.

12. q. 2. c. 13. *Apostolicos.* Quisquis apparuerit post hanc definitionem nostram contrarium quid huic sanctæ, & vniuersali synodo agere; deponatur, vt præuaricator diuinarum legum, & præceptorum; cassata videlicet omnino, quæ facta est in scriptis, vel sine scriptis ab Episcopo venditione, vel emphyteutica traditione, aut alia quauis alienatione cymeliorum, & * salariorum locorum. *Syn. vij. gen. C P. sub Hadriano j. cap. 15. Cæsar. lib. 7. cap. 74. Ansel. lib. 6. cap. 169.*

* solatiorum.

CAP. V.

Metropolitanus, qui aliis Episcopis commissas Ecclesias grauare, vel ambire non formidat, si post hanc definitionem nostram tale quid facere temptauerit; pœnam subeat à Patriarcha iniustitiæ; ac auaritiæ suæ, & deponatur, & sequestretur, vt sacrilegus, & vt idololatra factus iuxta magnum Apostolum. *vij. syn. gen. C P. sub Hadr. ij. cap. 19.*

CAP. VI.

de deci. c. 17. Gr. ix. & c. 2. eod. tit. in 2. coll. Si quis alicui laico in sæculo remanenti Ecclesiam, decimamue concesserit à statu suo tamquam arbor, quæ inutiliter terram occupat, succidatur, & donec emendet, ruinæ suæ subiaceat prostratus. *Alex. iij. in conc. Turon. c. 3.*

CAP. VII.

17. q. 4. c. *Quicumque.* Quicumque oblitus Dei, & decreti huius immemor; cuius Romanæ ciuitatis sacerdotes volumus religiosis nexibus deuinciri, in constitutum præsens committens, quidquam de iure titulorum, vel Ecclesiæ superius præfatæ quolibet modo, præter aurum, argentum, vel gemmas, vestes quoque, si sunt, vel si accesserint, aliqua mobilia, ad ornamenta diuina minime pertinentia, perpetuo iure, exceptis dumtaxat sub præfata conditione domibus, alienare temptauerit, donator, alienator, ac venditor honoris sui amissione mulctetur. *Syn. Rom. iij. sub Symmac. cap. 6.*

CAP. VIII.

Non liceat presbyteris vrbis Romæ, titulorum suorum prædia, seu quidquid iuris eorum fuerit, quolibet alienare commento, qui vero hoc agere temptauerit, ordinis sui amissione plectatur. *Syn. Rom. iij. sub Symm. c. 6. in tit.*

CAP. IX.

Nullus Abbas, nullus Archipresbyter, nullus Præpositus Ecclesiæ audeat possessiones Ecclesiæ suæ vendere, commutare, vel in feudum dare sine communi fratrum consensu, vel Episcopi propriæ ciuitatis: alioquin ordinis sui periculum patiatur. *Syn. apud Guarnastal. sub Paschal. ij. c. 4.*

CAP. X.

Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, in furto deprehensus deponatur. *Apost. c. 25.* Dist. 81. c. 12. *Presbyter.*

CAP. XI.

De iis, qui scripturas sanctas tradidisse dicuntur, vel vasa dominica, vel nomina fratrum suorum, quicumque eorum ex actis publicis fuerit detectus, * vel verbis nudis, ab ordine cleri amoueatur. *Arel. j. c. 13.*

* al. non

CAP. XII.

Rem Ecclesiæ nemo vendat: quod si aliqua necessitas cogit, hanc insinuandam esse Primati Prouinciæ ipsius, vt cum statuto numero Episcoporum, vtrum faciendum sit, arbitretur. Quod si tanta vrget necessitas Ecclesiæ, vt non possit ante Primatem consulere, saltem post factum, curiositatem habeat, & viciniis Episcopis hoc ante iudicare, & ad concilium referre eas suæ Ecclesiæ necessitates. Quod si non fecerit, reus concilio venditor * honore amisso * teneatur. *Carth. c. 26. G. Carth. v. c. 4. L. vid. Corp. canon. Iuo par. 3. c. 153. decr. Anselm. lib. 5. cap. 45.* 17. q. 4. c. 39. *Nulli.*

CAP. XIII.

Episcopi, presbyteri, diaconi, vel quicumque clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Episcopatus, vel clericatus sui agros, vel quæcumque prædia nomine suo comparant, tanquam rerum † dominicarum inuasionis crimine teneantur obnoxij, nisi admoniti, ecclesiæ eadem ipsa contulerint. Si autem ipsis proprie aliquid liberalitate alicuius, vel successione cognationis obuenerit, faciant inde, quod eorum proposito congruit. Quod si à suo proposito retrorsum exorbitauerint, honore ecclesiastico indigni, tanquam reprobi iudicentur. *Carthag. cap. 32. G. Carth. iij. c. 49. L. Magunt. sub Raban. cap. 8. Burchar. lib. 3. cap. 120. Iuo lib. 2. tit. 4. ca. 25. panorm. & par. 3. cap. 96. decr. Anselm. l. 7. cap. 147. Cæsar. l. 7. c. 69. Tarrac. lib. 2. c. 240.* 12. q. 2. c. 1.

† diuinarum.

CAP. XIV.

Qui res ecclesiæ alienant, conuicti in concilio, & ab honore depositi, de suo restituant, quantum sumpserunt. *Agath. cap. 49. Iuo par. 3. c. 161. decr.* 12. q. 2. c. 35. *Diaconi.*

CAP. XV.

Res ecclesiæ, nisi ob nimias necessitates nemo distrahat. Quod si quispiam imminente nimia necessitate, inconsulto Primate prouinciæ, aut certe maiore vrgente necessitate, non adhibitis testibus viciniis Episcopis, id facere attemptauerit, ita canonico iudicio percellitur, scilicet, vt amisso honore, reus Deo, & cō-

cilio teneatur. *Parif. sub Ludouic. & Loth. lib. 1. cap. 17.*

Cap. XVI.

10.q.2. c. vlt. Si quis Episcopus nulla ecclesiasticæ rationis necessitate compulsus, in suo clero, aut vbi forte non est presbyter, de rebus ecclesiasticis aliquid præsumpserit vendere; & res ipsas ecclesiæ propriæ restaurare cogatur, & in iudicio Episcoporum deiiciatur auditus, & tanquam furti, aut latrocinij reus suo priuetur honore. *Mart. Brac. c. 14. Burch. l. 1. c. 215. & l. 3. c. 181. Iuo par. 3. ca. 172. & 242. & par. 5. ca. 329. decr. Cæsar. l. 7. c. 73. Tarrac. l. 6. c. 115.*

Cap. XVII.

dist. 50. c. 22. Si quis presbyter, aut diaconus iuuentus fuerit, aliquid de ministeriis ecclesiæ venundedisse, quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione ecclesiastica non haberi. In iudicio tamen Episcopi dimittendum est, siue indignus in suo recipi debeat gradu, quia multotiens hoc ipsum, quod de sacro altario contaminatum est, in Episcopi potestate dimissum est. *Mart. Brac. ca. 17. Burc. li. 3. c. 179. Iuo par. 3. c. 173. & 240. decr. Cæsar. l. 7. c. 79.*

Depositiones contra fœneratores. Tit. XX.

Vide lib. xxxv. tit. vi.

Depositiones contra clericos, qui vescuntur cibis vetitis, & ludis prohibitis dant operam. Tit. XXI.

Vide lib. viii. tit. lx.

Depositiones contra clericos, qui non ieiunant diebus constitutis aut ieiunant, cum non oportet. Tit. XXII.

CAPVT I.

Clericus, qui diem dominicum ieiunauerit, deponatur; laicus excommunicetur. *Apost. c. 64. Trul. c. 65.*

Cap. II.

Episcopus, presbyter, diaconus, hypodiaconus, lector, cantor quadragesimam non ieiunans, aut quartam, aut sextam feriam deponatur, nisi ob imbecillitatem, &c. *Apost. cap. 69.*

Deponuntur Digami. Tit. XXIII.

Vide lib. iv. tit. vii. lib. xxvii. tit. xiii. quibus adde.

CAPVT I.

Abstineatur ab illicitis ordinationibus. Nullus ex laicis, nullus digamus, nullus, qui sit viduæ maritus, aut fuerit, ordinetur: sed irreprehensibilis, & qualem elegit Apostolus fiat, &c. Si quæ factæ sunt ordinationes 1. Tim. 3 illicitæ, remoueantur: quoniam stare non possunt, nec discussionem nostram subterfugere poterunt, &c. *Celest. ep. 2. c. 6.*

Cap. II.

Eos, qui vel secundas nuptias inierunt, vel viduarum se coniugio sociarunt, in sacerdotio manere non patimur: & multo magis illum, si fuerit vestro iudicio confutatus, qui duarum simul est maritus vxorum, vel illum, qui à prima vxore dimissus; alteram duxisse perhibetur, priuandum honore decernimus. *Leo ep. 81. c. 1. ad Episc. Afric.*

Cap. III.

Non promouentur ex regulis canonum, qui Dist. 51. secundæ vxoris coniunctionem sortiti sunt, c. 5. aut numerosa coniugia frequentauerunt: qui viduam, vel à marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt: qui concubinas, aut fornicarias habuerunt, &c. Si quis deinceps contra prædicta vetita canonum ad gradum sacerdotij indignus aspirare contendit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. *Tolet. iv. c. 18.*

Cap. IV.

Qui cum duabus contraxerunt, mortuis vxoribus, cessent à sacro ministerio presbyteri, & diaconi. Idem si viduam duxerit. Sed & si post ordines duxerint vxores, presbyteri, diaconi, subdiaconi, neque ad maiores ordines promoueantur soluto coniugio, &c. *Trul. cap. 3.*

Depositiones contra clericos, qui capitalia crimina committunt. Tit. XXIV.

Vide lib. vi. tit. xlv. quibus adde.

CAPVT I.

Si procedente tempore (*Episcopus, vel presbyter neophytus*) mortale peccatum admisisse Dist. 48. Quoniã c. 1. deprehendatur, & à duobus, vel à tribus testibus conuincatur, cesset à clero. Qui vero contra hæc fecerit, vt contradictor magnę synodi, de clero periclitetur. *Nican. c. 2. Mart. Brac. c. 22. refert ix. synod. sub Ioan. viij. act. 2. ex epist. eiusd. Ioan. Iuo in prolog. panor. & decr.*

CAP. II.

Diſt. 81. c. Quicumque 5. Qui ex lapſis per ignorantiam, vel ſcienter ordinari ſunt, deponantur. *Nican.c.10.*

CAP. III.

Nullus presbyter ſuperponat ſe alteri, ſed ſi criminoſus fuerit aliquis presbyter, in præſentia Epiſcopi, vel Archidiaconi diiudicetur. Et ſi probata fuerit eius culpa, per Epiſcopum vel ſuos expellatur, & alius per Epiſcopum intermittatur. *Greg.2.y.in conc. Rom. anni incerti. cap.4.*

CAP. IV.

c.1. de cleri. excom. Gr. ex & in 3.collect. Si Epiſcopus, presbyter, diaconus iuſte depoſitus ob manifeſta crimina auſus ſit in ſuo miniſterio permanere, abſcindatur ab eccleſia. *Apoſt.c.28.G.29.L.vide Antioch.c.4.*

CAP. V.

Comperimus nonnullos in ipſis ordinibus conſtitutos, grauibus delinquentes facinoribus non repelli; cum, & Apoſtolus † mandet, nemini cito manus imponendas, neque communicandum peccatis alienis & maiorum veneranda conſtituta pronuntient huiuſmodi, etiamſi forte ſurrepſerint, tam qui ante peccauerunt, detectos oportere repelli, quam ſacræ profeſſionis oblitos, præuaricatoreſque ſancti propoſiti, proculdubio ſubmouendos. *Gelaſ.ep.1.c.20.*

† clamet. 1.Tim.5

CAP. VI.

Si quos presbyteros, qui de laicis promoti fuerint, & antea criminalibus cauſſis obuoluti, celantes peccatum ſuum ordinari ſunt, poſtmodum vera, & manifeſtata eſt eorum iniqua actio, hoc ſacerdotali habitu priuatos penitentiæ ſubmitte. *Zachar.ep.5.ante fin.*

CAP. VII.

Quicumque ſub ordinatione vel diaconatus, vel presbyterij, vel Epiſcopatus mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, à ſupradictis ordinibus ſubmouendos eſſe (*cenſuimus*) reos ſcilicet, vel veri confeſſione, vel mendacio falſitatis, &c. Decretum eſt ſubmouendos protinus eſſe ab eo gradu, quem ab omni ſcandalo liberum eſſe decet. *Valent. Gallia cap.4. & in epiſt. eiuſdem concilij ad clerum Forojulienſem. Toletan. x. in cauſſa Potamij Epiſcopi paulo ante fin.*

CAP. VIII.

Diſt.50. c.7. Si Epiſcopus, presbyter, diaconus, capitale crimen commiſerit; aut chartam falſauerit, aut teſtimonium falſum dixerit, ab officii honore depoſitus in monaſterium retrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat. *Agath.c.50.*

CAP. IX.

Si diaconus, aut presbyter crimen capitale commiſerit, ab officij honore depoſitus, in monaſterium retrudatur, ibi tantummodo, quamdiu vixerit, communionem ſumendo. *Epaun.c.22.*

CAP. X.

7.q.1.in princ. Nullus viuente Epiſcopo alius ordinetur Epiſcopus, niſi in eius locum, quem capitalis culpa deiecerit. *Aurel.v.c.12.Burc.l.1.c.186.Iuo par.5.c.302.decr.*

CAP. XI.

Diſt. 51. c.5. Qui non promoueantur ad ſacerdotium ex regulis canonum, &c. Qui in aliquo crimine detecti ſunt. Qui infamiæ nota aſperſi ſunt: qui ſcelera aliqua per publicam pœnitentiam ſe admiſiſſe confeſſi ſunt, &c. Si quis deinceps contra prædicta vetita canonum ad gradum ſacerdotij indignus aſpirare contenderit, cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit. *Tolet.iv.c.81.*

CAP. XII.

Qui peccatum ad mortem peccant clerici, à gradu quidem deponuntur, à laicorum autem communione non arcentur. *Baſil. ad Amphil.c.32.*

Contra clericos, qui Epiſcopis, aut aliis graues iniurias inferunt. Tit. XXV.

CAPVT I.

11. q.1.c. Conturationum 22. & 24. CONiurationes, & collegia ab externis legibus prohibentur, multo magis in eccleſia. Si clerici, vel monachi id fecerint, & contra Epiſcopos, vel clericos conſpirauerint, à gradu ſuo cadant. *Chalced.ca.18.Trull.cap.34. Vorm.c.74.Tullen.poſt.ep.ſyn. Rab.c.19.de pœnit. Burch. lib.10.c.68. Iuo par.12.cap.87.decr. Anſel. l.8.c.16.*

CAP. II.

Taraſius ait, ſi intulerit qualiſcumq; etiam Epiſcopus verbera, aut plagas viris Deum timentibus, &c. indignus eſt Epiſcopatu. Sancta ſynodus ait, indignus eſt. *vy. ſyn.gen. Nican. ij.act.3.in prin.*

CAP. III.

Vniuerſa ſynodus dixit: Epiſcopalem perſecutionem, & eccleſiarum abſciſſionem, vel vaſtationem, atque ſeruorum Dei inſectationem, fulti prædicta auctoritate, & omnium ſanctorum patrum prohibitione, veſtraque conſolatione veraciter amputantes, &c. Sancimus, ne vnquam talia à quoquam noſtris, aut futuris temporibus præſumantur, &c. Si quis hæc quæ hodie in hac ſancta ſynodo prohibita ſunt, infringere præſumpſerit; aut voluntarie tranſgredi temptauerit; ſi clericus eſt gradu proprio penitus careat. *Syn. Rom.v.ſub Symm.in fin.*

CAP. IV.

Statuimus, vt nullus futuris temporibus Epiſcopis vim inferre; vel eos temere lacerare præſumat, quatenus cum ad ſynodum conuenerint, libere eis tractare, & ſtatuere liceat, quæ ſanctorum patrum canonica cenſura decreuit. Nulluſque eos lacerare, &c. abſque ſtatus ſui periculo pertemptet. *Rauenn. ſub Ioan. ix.c.2.*

Cap. V.

Act. 23. Si clericus iniuria affecerit Episcopum deponatur: Præfecto enim populi tui non maledices. *Apost. c. 55.*

Cap. VI.

11. q. 1. c. 32. Statuimus, vt si aliquis clericorum suis Episcopis infestus, aut insidiator fuerit, eosque criminari voluerit, vt mox ante examinatum iudicium submotus à clero curiæ tradatur, cui diebus vitæ suæ deseruiat, & infamis absque vlla restitutionis spe permaneat. *Fabian. ep. 2. Greg. vij. l. 7. regist. ep. 2. Deusded. par. 4. Anse. l. 7. c. 159. Tarrac. l. 2. c. 23.*

Cap. VII.

3. q. 4. c. 8. Clericus, qui Episcopum suum accusauerit, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus: quia infamis est, & à gradu debet recedere, aut curiæ tradi seruiturus. *Steph. ep. 2. in med. Grego. vij. l. 7. regist. ep. 2. in med. Deusded. par. 4.*

Cap. VIII.

Patres sancti synodum congregauerunt generalem in Nicæa, &c. leges posuerunt, quas sacros canones appellamus, quibus multa pernecessaria ad statum ecclesiæ sanctæ Dei, & supplementum columnarum eius, id est Episcoporum, qui eum propriis humeris gestant, sunt decreta, & nocumenta eorum prohibita; ita vt qui talia agere temprauerint, aut eis nocere præsumpserint, si quidem clerici fuerint, à proprio gradu decidant. *Iul. ep. 1. ad Episcopos Orientis ante med.*

Cap. IX.

Arsacium, quem pro magno Ioanne (*loquitur de Ioanne Chrysostomo ab inimicis in exilium pulso*) in thronum Episcopalem produxistis, etiam post obitum exauctoramus, vna cum omnibus, qui consulto cum eo communicauerunt Episcopis: cuius etiam nomen sacro Episcoporum albo non inscribatur; indignus enim eo ordine est, vt qui Episcopatum quasi adulterio polluerit, &c. Ad Theophili abrogationem addimus excommunicationem, &c. *Innoc. ep. ad Arcad. Imperat. apud Nicephor. l. 13. c. 34.*

Cap. X.

Si quis clericus in demoliendis sepulchris fuerit deprehensus, quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguine vindicatur, oportet canonibus in tali scelere proditum, à clericatus ordine submoueri: & pœnitentiæ triennio deputari. *Tolet. iv. c. 45. Burch. lib. 11. c. 63. Inopar. 13. c. 44. decr.*

Depositiones contra clericos homicidas, & qui membrum abscindunt, aut plagas imponunt.

Tit. XXVI.

CAPVT I.

Dist. 55. c. 4. si quis. SI clericus se castrauerit, deponatur vti sui homicida. *Apost. c. 22. G. 23. L. Nican. ca. 1. vbi est, cesset. Mart. Brac. c. 21. Tarrac. l. 3. c. 37.*

Cap. II.

Episcopus, presbyter, diaconus fideles peccantes, aut infideles, etiam delinquentes verberans, vt ab eis timeatur, deponatur. *Apost. ca. 27. G. 28. L. Ansel. l. 6. c. 159.* *Dist. 47. c. 7. Episcopum.*

Cap. III.

Si clericus in pugna quem percusserit, isque ex vno ictu moriatur, propter temeritatem deponatur. *Apost. c. 66.*

Cap. IV.

De iis, qui se ipsos abscindunt, paterni canones euidenter sequenda posuerunt: dicunt enim talia perpetrantes, mox vt agniti fuerint, à munere clericali debere secludi. *Gelas. ep. 1. c. 19.*

Cap. V.

Qui male conceptos ex adulterio fœtus, vel editos necare studuerint, vel in † ventribus matrum potionibus aliquibus colliserint, &c. Si clerici fuerint, officium eis ministrandi recuperare non liceat; attamen in choro psallentium à tempore receptæ communionis intersint. *Iler. c. 2. Anselm. lib. 11. cap. 51. Inopar. 10. c. 182.* † *vteris.*

Cap. VI.

Qui non promoueantur ad sacerdotium ex regulis canonum. [Qui in aliquo crimine detecti sunt, &c. qui semetipsos absciderunt, aut naturaliter defectu membrorum, vel defectione aliquid minus habere noscuntur, &c. Si quis deinceps contra prædicta vetita canonum ad gradum sacerdotij indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. *Tolet. iv. c. 18.* *Dist. 51. c. 5.*

Cap. VII.

Si quis Episcoporum magnatis cuiusquam vxorem, filiam, neptem, vel propinquam adulterina pollutione fœdauerit, honoris proprij gradum amittat, &c. Hanc sane, & illi sententiam merebuntur, qui volentes homicidium fecerint. *Tolet. xi. c. 5.*

Cap. VIII.

Si quis clericus, quamuis nimium coactus, homicidium fecerit, siue sit presbyter, siue diaconus, deponatur. † Legimus in canonibus Apostolorum, quod Episcopus, presbyter, & diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur; quanto magis is, qui hoc immane scelus fecerit, ab ordine cessare debebit? *Tribur. cap. 11. vid. Apost. c. 25.* † *loquitur de eo, qui excedit moderamen inculpatæ tutelæ.* *Dist. 81. cap. 12. Presbyter. 1.*

Cap. IX.

Si quis sanus, non per disciplinam religionis, & abstinentiæ, sed per abscissionem plasmati à Deo corporis, existimans posse à se carnales concupiscentias amputari, castrauerit se, non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quod si iam ante fuerit promotus ad clerum, prohibitus à suo ministerio deponatur. *Mart. Brac. c. 21. vide Nicæn. cap. 1.* *Dist. 55. cap. 9. si quis pro*

CAP. X.

Qui se latronibus aduersos obiiciant, si sint clerici, à gradu deponantur. *Basil. ad Amphil. cap. 55.*

Depositiones contra clericos gulæ, & ebrietati deditos. Tit. XXVII.

CAPVT I.

Dist. 35. c. 1. EPiscopus, presbyter, diaconus aleæ, & ebrietati deditus cesset, vel deponatur. *Apost. c. 42. Raban. c. 28. de pœnit. Burch. l. 14. c. 5. Iuol. 3. tit. 15. c. 4. panor. Iuo par. 13. c. 73. decr. Cæsar. l. 8. c. 50. & 100.*

CAP. II.

Luc. 21. Per semetipsam Veritas generaliter in euangelio protestatur, dicens: Cauete à crapula, & ebrietate, & curis huius sæculi. Vnde & in ecclesiastico canone sententialiter constat decisum, aut cessare ab huiuscemodi vitij ingurgitatione, aut certe perseuerantes honoris iactura periclitati debere. *Foroiul. c. 3.*

CAP. III.

Quicumque ebrietati deseruit, aut desinat, aut deponatur. *Aquisgr. ij. sub Ludou. par. 1. c. 6.*

CAP. IV.

De collectis, vel confratriis, quas consortia vocant, sicut verbis monuimus, & nunc scriptis expresse præcipimus; vt tantum fiat, quantum rectum ad auctoritatem, & vtilitatem, atque ad salutem animarum pertinet, &c. Pastos autem, & comessationes, quas diuina auctoritas vetat, vbi & grauedines, & indebitæ exactiones, & turpes, ac inanes lætitiæ, &c. accidere solent, adeo penitus interdicimus; vt qui contra hoc decretum agere præsumpserit, si presbyter fuerit, vel quilibet clericus, gradu priuetur. *Nannet. c. 15.*

Depositiones contra clericos, qui vestibus prohibitis, vel armis vtuntur. Tit. XXVIII.

CAPVT I.

21. q. 4. c. vlt. PRæcipimus, quod tam Episcopi, quam clerici, in statu mentis, in habitu corporis Deo, & hominibus placere studeant, & nec in superfluitate † fissuræ, aut colore vestium, nec in tonsura, intuentium, quorum forma, & exemplum esse debent, offendant aspectum; sed potius, quod eorum deceat sanctitatem. Quod si moniti ab Episcopis emendare noluerint, ecclesiasticis careant beneficiis. *Synod. Rom. sub Innoc. ij. c. 3. post Iuo panorm.* † scissura.

CAP. II.

21. q. 4. c. vlt. Præcipimus, vt tam Episcopi, quam clerici neque superfluitate, seu inhonesta varietate colorum, aut fissura vestium, neque in tonsura, intuentium, quorum forma, & exemplum esse debent, offendant aspectum: sed potius ita in suis actibus errata condemnent, & amorem innocentiæ, conuersatione demonstrent, sicut dignitas exigit ordinis clericalis. Quod si moniti ab Episcopis suis infra quadraginta dies non obtemperauerint, ecclesiasticis beneficiis eorumdem Pontificum auctoritate priuentur. *Eugen. iij. in syn. Remen. c. 2.*

CAP. III.

Clerici, qui in quacumque † seditione arma volentes sumpserint, amisso ordinis sui gradu, in monasterium contradantur pœnitentiæ. *Tolet. iv. c. 44. Ansel. li. 7. c. 187. Tarracon. lib. 6. c. 3.* † factione. 23. q. 8. c. 5.

Depositiones contra clericos, qui non seruant grauitatem, & modestiam. Tit. XXIX.

Vide lib. viij. tit. xxiv. quibus adde.

CAPVT VNIC.

NVllus clericus, subdiaconus, diaconus, vel presbyter in plateis resideat, & fabulis diuersis commisceatur. Quod si quis facere præsumpserit, repellatur omnino ab officio. *Narbon. c. 3.*

Depositiones contra clericos, qui negotiis sæcularibus dant operam. Tit. XXX.

Vide lib. vij. tit. xxxix. lib. iv. tit. lxxiij. quibus adde.

CAPVT I.

CLerici, qui sine licentia vagantur, deponantur. Item si cum licentia clerici honoratiores recesserunt, sed curis sæcularibus implicantur. *Nicæn. ij. c. 10.*

CAP. II.

Praua consuetudo, prout accepimus, & detestabilis inoleuit; quoniam monachi, & regulares canonici post susceptum habitum, & professionem factam, spreta beatorum magistrorum Augustini, & Benedicti regula, leges temporales, & medicinam gratia lucri temporalis addiscunt, &c. Ne hoc vlterius præsumatur Apostolica auctoritate interdicimus. Episcopi autem, Abbates, & Priores tantæ enormitati consentientes, & non corrigentes propriis honoribus † spolientur, & ab ecclesiæ liminibus arceantur. *Synod. Rom. sub Innoc. ij. c. 6. post Iuo panor.* † priuentur.

CAP. III.

Clerici, qui relicto clero, se ad sæcularem militiam, & ad laicos contulerint, non iniuste ab ecclesia, quam reliquerunt, amoueantur. *Andegan. c. 8.*

CAP.

CAP. IV.

Clericus, qui examinationi reorum, aut interfectioni interfuerit, defraudatus honesti honoris stola gregibus examinatorum societur. *Matiscon. ij. c. 19.*

CAP. V.

23. q. 8. c. sæpe. 29. Si quis sacerdotum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud ecclesiam perdat proprium gradum. *Tolet. iv. c. 30. Burc. l. 2. c. 149. Iuo par. 6. c. 222. decr.*

CAP. VI.

23. q. 8. c. His. 30. A quibus Domini sacramenta tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare non licet, &c. Quod si quisquam id fecerit, ordinis honore priuetur, & loco; & sub perpetuo damnationis teneatur religatus ergastulo, &c. *Tolet. xi. c. 6. Raban. c. 30. de pœnit. Burch. l. 1. c. 201. Iuo par. 5. cap. 315. decr. Cæsar. lib. 5. cap. 62. Tarracon. lib. 4. cap. 69.*

CAP. VII.

Dist. 44. c. 3. nullus. Clericus, qui tabernæ officinam habet, aut cesset, aut deponatur. *Trull. c. 9.*

Depositiones contra clericos, qui apud se fœminas habitare permittunt, præter matrem, & propinquas, aut qui cum illis sermones familiares conferunt.

Tit. XXXI.

Vide li. iv. tit. xxxviij. li. vi. tit. xxx. & xxxi.

CAPVT I.

De vita, & honest. cler. c. 8. Gregor. ix. & in 1. collect. Monasteria sanctimonialium si quisquam sine manifesta, & necessaria caussa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur, & si non destiterit, à beneficio ecclesiastico reddatur immunis. *Alexand. iij. in conc. Later. c. 11.*

CAP. II.

Dist. 81. c. 10. Clericus, presbyter, diaconus, Archidiaconus, qui cum fœmina secreta colloquia miscet, deponatur, ea vero à liminibus arceatur ecclesiæ. *Clem. ep. 2. ante med. Iuo par. 6. c. 89. decr. Ansel. l. 7. c. 139.*

CAP. III.

Clericus loci sui dignitate priuetur, qui familiarius cum propinqua eius curæ commissa conuersatur. *Tarrac. c. 1.*

CAP. IV.

Qui habet familiaritatem extranearum, si post primam, & secundam commonitionem non se emendauerit, officij sui dignitate priuetur; si se correxerit, sancto ministerio restauretur. *Ilerd. c. 15.*

CAP. V.

Nullus clericus à gradu subdiaconatus, & supra in consortio familiaritatis habeat mulierem, vel ingenuam, vel libertam, vel ancillam. Post datam hanc admonitionem, quisquis earum consortio frui voluerit, nouerit se non solum à clericatus officio retrahi, vel ecclesiæ foribus expelli, sed etiam omnium catholicorum, clericorum, vel laicorum communione priuari, nulla prorsus vel colloquij consolatione relicta. *Tolet. iij. c. 5.*

CAP. VI.

Nullus clericorum, non Episcopus, non presbyter, non diaconus, non subdiaconus extraneam mulierem in domo sua habere præsumat, &c. Si quis Episcopus ad distinguendum eos, qui in hac facilitate perdurant, negligens apparuerit, sententiam prædecessorum canonum se incurrere omnino cognoscat; sic tamen, vt tam Metropolitanus suis comprouincialibus, quam comprouinciales Metropolitano suo, si resistere, aut contemnere Episcopum clerici sui præsumpserint, denr omnino solatium, &c. Quicumque pro caussa Dei, fratri suo solatium commonitus dare distulerit, vsque ad synodum remoueatur. *Turon. ij. c. 10. & 12.*

CAP. VII.

Nemo clericus suspectam domi habeat mulierem, vel ancillas, inculpatum se ipsum præbens: si fecerit, deponatur. Idem ab eunuchis seruetur. Contrauenientes clerici deponantur, laici excommunicentur. *Trull. c. 5.*

Depositiones contra clericos sacris initiatos, qui ab vxoribus non abstinent.

Tit. XXXII.

Vide lib. vi. tit. xxix. quibus adde.

CAPVT I.

Maximilianus filius noster non patitur ecclesiam pollui ab indignis presbyteris, quos in presbyterio filios asserit procreasse, &c. Si conuicti fuerint, à sacerdotali remoueantur officio, *Innoc. ep. 5. Iuo par. 6. ca. 96. decr. Ansel. l. 8. c. 15.* Dist. 81. c. 6.

CAP. II.

Si quis post acceptam benedictionem leuiticam cum vxore sua incontinens inuenitur, ab officio abiiciatur. *Arausic. c. 23.*

CAP. III.

Episcopi, presbyteri, vel honoratiores clerici, si coniugibus suis post ordines copulentur, omni in perpetuum, quam admisso iam crimine perdiderunt, dignitate priuabuntur, *Matiscon. c. 11.*

Depositiones contra clericos, qui cum sacris sint initiati, vxores ducunt.

Tit. XXXIII.

Vide lib. vi. tit. xxviij. lib. vij. tit. xvi.

Depositiones contra clericos adulteros, vel fornicantes. Tit. XXXIV.

Vide lib. iv. tit. xli. l. vi. tit. xxxiij. quibus adde.

CAPVT I.

NVllus sacerdos, aut diaconus, vel subdiaconus, sed & nullus, qui canonicam habet, fornicationis sibi copulam adiungat. Quod si fecerit quis, à canonica omnino arceatur. *Vrba. ij. in conc. Claram. c. 9.*

Cap. II.

Dist. 33. c. 7. Habuisse te concubinam manifesta veritate comperimus; de qua etiam contraria est quibusdam nata suspicio: sed quia in rebus ambiguis absolutum non debet esse iudicium; hoc tuæ conscientiæ eligimus committendum. Qua de re si in sacro ordine constitutus eius te permistione esse recolis maculatum, sacerdotij honore deposito, ad ministrandum nullo modo præsumas accedere; sciturus in animæ tuæ periculo te ministrare, & Deo nostro te sine dubio reddere rationem, si huius sceleris conscius in eo, quo es ordine, celans veritatem permanere volueris. *Greg. l. 2. regist. ep. 44. Andrea Tarentino Episcopo. Burc. li. 1. c. 195. Ino par. 5. c. 310. Tarrac. l. 6. c. 242.*

Cap. III.

Dist. 50. c. 9. Peruenit ad nos, quosdam de sacris ordinibus lapsos, vel post pœnitentiam, vel ante ad officium suum reuocari: quod omnino prohibemus, & in hac re sacratissimi quoque canones contradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit, sacro ordine ita careat, vt ad altaris ministerium vlterius non accedat. *Greg. li. 3. regist. ep. 26. ad Ianuar. Episc. Calarit. Ansel. li. 8. ca. 26. Ino par. 6. c. 78. decr.*

Cap. IV.

De Paulo Episcopo de corporali crimine accusato, & deposito. *Greg. lib. 10 regist. epist. 35. ad Ioannem Episcopum primæ Iustinianæ.*

Cap. V.

Ægid. acc. suara, quę iam non est in vsu. Subdiaconi, qui ante ordinem fuerint mœchati, amoneantur. *Eliber. c. 30.*

Cap. VI.

Dist. 50. c. 32. Hoc quo. 15. q. 8. c. 2. Qui altario Dei seruiunt, si subito in flenda carnis fragilitate corruerint, & digne pœnituerint; maneat in potestate Pontificis, veraciter afflictos non diu suspendere, &c. Quod si iterato velut canes ad vomitum reuersi fuerint, non solum dignitate officij careant, sed etiam sanctam communionem, nisi in exitu non percipiant. *Ilerd. ca. 5. Raban. ca. 2. de pœnit. Burch. l. 19. c. 74. Ino par. 15. c. 87. decr.*

Cap. VII.

Dist. 81. c. 10. Si quis clericus adulterasse aut confessus fuerit, vel conuictus, depositus ab officio, communione concessa, in monasterio, toto vitæ suæ tempore, trudatur. *Aurel. iij. c. 7. Ino l. 3. tit. 11. c. 15. pan. & par. 8. c. 285. decr.*

Cap. VIII.

Placuit sanctę, & venerabili synodo, vt presbyteri, qui ex hæresi Ariana ad sanctam catholicam ecclesiam conuersi sunt, qui sanctam, & puram fidem, atque castissimam tenuerint vitam, accepta denuo benedictione presbyteratus sancte, & pure ministrare debeant. Cæteri vero, qui hanc suprascriptam vitam adimplere, vel tenere neglexerint, ab officio depositi sint in clero. Ita & de diaconibus, sicut & de presbyteris constitutũ est. *Cæsaraug. ij. c. 1.*

Cap. IX.

Si quis presbyter, aut diaconus castitatem violauerit, tali sorte coërceatur, vt gradu deiectus Deo amplius non ministret. *Toletan. sub Reccaredo Rege. c. 1.*

Cap. X.

Clericus deponatur, laicus excommunicetur, qui cum muliere in balneo lauatur. *Trull. c. 78. vide Laodic. c. 30.*

Cap. XI.

Eos, qui ad animarum lapsus meretrices cogunt, & alunt, si sint quidem clerici, deponi; si vero laici, segregari debent. *Trull. c. 87.*

Cap. XII.

Si quis clericorum deinceps fuerit deprehensus incontinentiæ vitio laborare, detinendo publice concubinam: nisi post admonitionem canonicam illam à se prorsus expulerit, ex tunc tam beneficio, quam & officio spolietur, &c. Qui vero remotas resumere præsumpserint, decreuimus eos beneficiis esse, priuatos. De clericis ruralibus concubinarus expressus rigor superius obseruetur. *Concil. habit. in Germania sub Conrado Card. c. 2. & 3.*

Cap. XIII.

Lector, si cum sua sponsa ante matrimonium commercium habuerit; postquam anno cessauerit, ad legendum recipietur, manens non vlterius promouendus. Quod si absque desponsatione furtim coierit, cessabit à ministerio, &c. *Basil. ad Amphiloch. c. 68.*

Depositiones contra clericos, qui feminas rapiunt. Tit. XXXV.

Vide lib. xxxvi. tit. iv. par. vi.

Depositiones contra clericos, qui consecratas virgines violant, aut eis valde familiariter vtuntur. Tit. XXXVI.

Vide lib. viij. tit. xxiij. quibus adde.

CAPVT I.

IS, qui cum huiusmodi feminis (*loquitur de sanctimonialibus lapsis*) in aliqua fuerit iniqui- 27. q. 1. c. 28. in fin.
tate repertus, &c. si clericus est, à suo remotus officio pro suis continuo lugendis excessibus in monasterium detrudatur. *Greg. li. 3. regist. ep. 9. Ianuario Episc. Caralitano. Ino par. 7. c. 123. Cæsar. l. 10. c. 118.*

Cap. II.

Monasteria puellarum, quæ sub disciplina regulæ degunt, obstrictius munitis claustris, nullo pateant, nisi forte summa compellente necessitate, aditu virorum. Sed neque presbyteri, vel diacones, vel quilibet de clero, vel etiam archimandritis quasi visitationis, vel prædicationis caussa sine permissu Episcopi ciuitatis sibi licentiam tribuat ineundi. Quin etiam nec Episcopus absque sacerdotibus, vel clericis suis, vt decet, & honeste conuenit, adire illuc licentius se existimet, &c. Si quis post hanc definitionem huius reuerendi concilij, de his, quæ consona voce, salubriterque statuta sunt, temerario ausu violare temptauerit, canonicis coërceatur vindictis: scilicet aut iuxta modum, & qualitatem culpæ excommunicatione multetur, aut anathematis vinculo punitus vinciatur; aut certe honoris proprij amissione nudatus, reus ab ecclesiæ gremio euellatur. *Foroiul. c. 12.*

Depositiones contra clericos, qui cum maribus concumbunt. Tit. XXXVII.

Vide lib. xxxvi. tit. v. par. vij.

Depositiones contra clericos, qui munus suum præstare contemnunt. Tit. XXXVIII.

Vide lib. viij. tit. xlvi. quibus adde.

CAPVT I.

SI Episcopus, vel presbyter neglexerit clerum, vel populum suum docere religionem, excommunicetur, perseuerans in eadem negligentia deponatur. *Apost. c. 58. vide Trull. cap. 19.*

Cap. II.

Si Episcopus, vel presbyter clerico indigenti non præbeat necessaria, excommunicetur; si perseuerat, deponatur, vti homicida fratris sui. *Apost. c. 59.*

Depositiones contra chorepiscopos, & presbyteros, qui Episcoporum munera exercebant. Tit. XXXIX.

Vide lib. vi. tit. i. quibus adde.

CAPVT I.

VItentur huiusmodi (*loquitur de chorepiscopis, qui Episcoporum munera exercebant*) & à talibus se abstineant, qui noluerint, vna cū eis à sacerdotali ministerio, vt rebelles, fiant alieni. *Damas. ep. 4. in fine. Ioan. iij. ep. vnic. in fin.*

Cap. II.

Presbyteri, si Episcopalia munera exequantur, presbyterij dignitate priuentur. *Gelas. ep. 1. cap. 8.*

Cap. III.

Si quis presbyter post hoc interdictum ausus fuerit chrisma benedicere, aut ecclesiam, aut altarium consecrare, à suo officio deponatur. *Bracaren. I. c. 37.*

Depositiones contra eos, qui sedis Apostolicæ, vel conciliorum statuta contemnunt. Tit. XL.

Vide li. I. tit. xvij. li. v. tit. x. & xli. quib. adde.

Cap. I.

SI qui voluerint ea, quæ de quaque re acta sunt in sacro cōcilio Ephesino, quocumq; modo rescindere, ac labefactare, sanctum concilium constituit, vt si vtique Episcopi, vel clerici fuerint, de suo gradu prorsus excidant, ac destituantur, &c. *Ephes. cap. 6.*

Cap. II.

Si quis deprehensus fuerit hanc definitionem nostram spernens, atq. præuaricans, siquidem clericus est à proprio gradu decidat, laicus vero sequestretur. *Syno. xiij. gener. C. P. sub Hadr. ij. cap. 6.*

Cap. III.

Nullatenus habeant potestatem, qui principum domorum, aut suburbanarum rerum curam gesserint, inter clerum magnæ ecclesiæ colligi, vel constitui, &c. Si vero quis præter definitionē, quam nunc protulimus, promotus fuerit in quocumque magnæ ecclesiæ gradu, se probetur omnimodis, & ab omni ecclesiastico gradu; tanquam qui contra magnam synodum prouectus extiterit. *Syno. viii. gener. sub Hadr. ii. cap. 13.*

Cap. IV.

De presbyteris, diaconibus, seu clericis, qui inter se caussam habuerint, nullo modo præsumant publicis actionibus interpellationem facere, nisi suo Episcopo. Et si forsitan Episcopus contra eū habuerit, ad vicinum Episcopū confugiū faciat, iuxta canonū statuta: & si minime conuenerit, vt decidatur inter eos intentio, apud Apostolicam veniat sedem. Si quis præter statuta agere præsumpserit, gradus sui honore priuetur, & ab ecclesia pellatur, quousq; caussa susceperit finem. *Zachar. in syn. Rom. c. 12.*

Cap. V.

Præcipimus, vt nullus in Archidiaconum, vel Decanum, nisi diaconus, vel presbyter ordinetur. Archidiaconi vero, Decani, vel Præpositi, qui infra ordines prænotatos existunt, si inobedientes ordinari contempserint, honore suscepto priuentur. *Syno. Roma. sub Innoc. ii. c. 8. Eugen. iii. in syno. Remen. c. 6. vel 4.* *Dist. 60. c. 3.*

Cap. VI.

Transgredi Apostolica statuta absque transgressoris gradus periculo nullatenus possunt. *Leon. ep. 1. post med.*

Cap. VII.

Placuit sancto concilio, vt omnis potestas Episcopalis modum ponat suæ iræ, nec pro quolibet excessu cuilibet ex familia ecclesiæ aliquid corporis membrorum sua ordinatione præsumat stirpare, aut auferre. Quod si talis emerserit culpa, aduocato iudice ciuitatis, ad examen eius deducatur, &c. Similiter & presbyteri, quia comperimus aliquos ægritudine accedente familiæ ecclesiæ suæ crimen imponere dicentes; ex ea homines aliquos maleficium fecisse, eosque sua potestate torquere, &c. Decernimus, vt si presbyter talia pati se dixerit, ad aures hoc sui perduceat Episcopi; ipse autem datis bonis hominibus ex latere suo, iudicem hoc iubeat quærere, &c. Si quis sententiæ huius ordinem non obseruauerit, excommunicationis sententia feriendus erit, & à clero abiiciendus. *Emerit. c. 15.*

Depositiones contra clericos, qui in rebus grauibus superiores contemnunt. Tit. XLI.

CAPVT I.

Quisquis Metropolitanorum proprium Patriarcham contempserit, &c. & per totos duos menses post notitiam vocationis ad proprium venire Patriarcham minime festinauerit, &c. segregetur. Si vero intra vnum annum eandem contumaciam, & inobedientiam demonstrauerit; deponatur omnimodis, & ab omni sacerdotali operatione decidat, atque à dignitate & honore, qui Metropolitanis conuenit, propellatur, &c. *Synod. viij. gen. sub Hadr. ij. c. 17.*

Cap. II.

Concilij, quod aduersum hanc sedem actum est, cuncta decernimus exemplaria à possessoribus suis ablata, contemplantibus cunctis igne cremari, nec superesse apud quemlibet ex his omnibus saltem vnum iota, vel vnum apicem; nisi quis totius clericatus, immo totius nominis christiani, anathemate perculsus, catero voluerit. *Hadr. ij. in epist. relata in syn. viij. gen. act. 1. in med. vide cap. 4. syn. Rom. sub Hadr. ij.*

Cap. III.

3. q. 6. c. 14. Non licet. Si quis relictis sacerdotibus suæ prouinciæ ad alias prouincias, vel aliorum Episcoporum iudicium experiatur; ab officio cleri submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. *Innoc. ad Victor. ep. 2. c. 3. Capit. l. 6. c. 28. l. 7. c. 109. Tarrac. l. 1. c. 148. & l. 2. c. 20. Ansel. l. 2. c. 53. & l. 3. c. 75. Cæsar. l. 5. c. 10.*

Cap. IV.

Censemus, vt quicumque prætermisso sacerdote ecclesiæ suæ ad disceptationem venerit sæculatium, sacris liminibus expulsus à cælesti arceatur altario, &c. Qui sub obseruatione clericali cælesti probatur seruire officio, ex clero abiiciendum se norit, si prætermisso sacerdotum iudicio sæcularem adiecit potestatem. *Leo ep. 94. ad Episcopos & presbyteros Thraciæ.*

Cap. V.

De presbyteri, & diaconi depositione, qui suum Episcopum contemnit, seque ab ipso separat, & ei obedire non vult. *Antioch. c. 5. Carth. 5. c. 8.*

Cap. VI.

Si clerici, vel diaconi noluerint obedire Episcopis eos promouere volentibus ob ecclesiæ necessitates ad maiores honores in eisdem ecclesiis; nec in eo quidem gradu ministrent, quem relinquere noluerunt. *Carth. c. 31. G.*

Cap. VII.

Vt presbyteri, vel diaconi, vel quolibet ordine clerici, ita Episcopo suo obedientiæ deuotione subiaceant, vt nec alibi dies feriatos, nisi in obsequio illius liceat tenere, aut celebrare. Quod si quis per quamcumque contumaciam, aut per cuiuscumque patrocinium hoc facere distulerit, ab officio segregetur. *Matiscon. c. 10.*

Depositiones contra Episcopos, qui non veniunt ad synodum. Tit. XLII.

Vide lib. iv. tit. lxv.

Depositiones contra diaconos, qui presbyteris non cedunt. Tit. XLIII.

Vide lib. vij. tit. viij.

Depositiones contra clericos, qui iniussu superiorum ad Imperatorem se conferunt. Tit. XLIV.

Vide lib. iv. tit. lxxviij. lib. xxxviij. tit. viij.

Depositiones contra Episcopos, & presbyteros, qui apud excommunicatos faciunt sacrum. Tit. XLV.

Vide lib. xxxvij. tit. ij.

Depositiones contra clericos, qui censuras ecclesiæ contemnunt. Tit. XLVI.

Vide lib. xxxvij. tit. iv. quibus adde.

CAPVT. I.

NVllus fratrum, & coepiscoporum nostrorum, &c. constituat presbyteros, aut quemlibet alium clericum in Ecclesiis, quæ sibi subiectæ non sunt, præter voluntatem Episcopi, cui Ecclesia illa commissa est: sed, neque quisquam presbyterorum, vel diaconorum, qui sacris officiis dediti sunt, vltro ac per se ecclesias ingrediens sacrum aliquod operetur, in quibus ab initio sortem minime consecutus est. Quisquis post hanc definitionem nostram visus fuerit faciens aliquid eorum, quæ nunc interdicta sunt, separetur, &c. & presbyter ille, vel diaconus segregatus sit, donec ab aliena recedat Ecclesia. Quod si & segregationem contempserit, omnimodis deponatur, & ab omni honore sacrato deiiciatur. *Synod. viij. gener. sub Hadr. ij. cap. 23.*

CAP. II.

cap. 1. de treug. & pace. Greg. ix. & in 1. coll. Si quis treuguam frangere temptauerit, post tertiam commonitionem, si non satisfecerit, Episcopus suus sententiam excommunicationis dictet, & scriptam vicinis suis annuntiet, Episcopus autem nullus excommunicatum in communionem suscipiat, immo scriptam susceptam sententiam quisq; cõfirmet, si quis autem hoe violare præsumpserit, ordinis sui periculo subiaceat. *Alex. iij in con. Later. gener. c. 21. Innoc. ii. in conc. Roman. c. 9. post Ivo panor.*

CAP. III.

De vita & honestat. cler. c. 13. Greg. ix. c. 2. eo. ti. in 4. collect. Si quis hac de caussa (*propter incontinentiam*) suspensus, diuina celebrare præsumpserit, non solum Ecclesiasticis beneficiis spolietur, verum etiam pro hac duplici culpa perpetuo deponatur. *Innocen. iij. in concil. general. Lateranen. cap. 14.*

CAP. IV.

Presbyteram, diaconam, nonnam, aut monacham, vel etiam spiritalem commatrem, nullus sibi præsumat per nefaria coniugia copulare. Qui huiusmodi opus perpetrauerit, sciat se anathematis vinculo esse obligarum, &c. Quicumque sacerdotum eos communicare præsumpserit, eorum consortio condemnatus sacerdotij sui honore priuetur. *Zachar. in syno. Roma. cap. 5. vide concil. Roman. sub Greg. ij. c. 1. 2. 3. 4.*

CAP. V.

Quicumque seu Episcopus, siue presbyter Nortmannis, donec excommunicati fuerint, diuinum officium fecerit, à sacerdotali officio perpetuo submouemus. *Gregor. vij. in concil. Roma. anni 5.*

CAP. VI.

Si quis clericus, vel monachus receperit sciẽs excommunicatum, quod peccauerat excõmunicatus, emendabit, qui recepit, si aliter non poterit recipi, & periculo subiacebit. *Gregor. vij. in conc. Rom. anni incer. c. 18.*

CAP. VII.

Si quis clericus orat cum deposito, vt cum clerico, deponatur. *Apost. c. 11. G. t. 2. L.*

CAP. VIII.

Segrego te, & illam à perceptione immaculatorum mysteriorum Christi Dei nostri (*loquitur cum Arcadio Imperatore, & Eudoxia vxore, qui Ioan. Chrysostomum Constantinopoli eiecerant*) Episcopum etiam omnem, aut clericum ordinis sanctæ Dei Ecclesiæ, qui administrare, aut exhibere ea vobis ausus fuerit, ab ea hora qua præsentis vinculi mei legeritis litteras, dignitate sua excidisse decerno. *Innocen. epist. ad Arcad. Imper. ante fin. apud Niceph. Callist. lib. 13. cap. 34.*

CAP. IX.

Qui excommunicatum nesciens susceperit; & post probauerit, ad pœnitentiã mox recurrat in conspectu, & iudicio Episcopi sui. Qui autem scienter id egerit, siue in vita, siue in morte, siue aliquid de facultate damnati in eleemosynam probatus fuerit suscepisse, ab ordine presbyter cesset, nec gradum recipiat, nisi satisfactus ab Episcopo suo sacris vestimentis reinduatur. *Lemouicen. actio. 2. post med.*

Depositiones contra clericos, qui lapsos non suscipiunt. Tit. XLVII.

CAP. VNIC.

SI Episcopus, vel presbyter non suscipit reuertentem à peccato, sed expellit, deponatur, &c. *Apost. cap. 52.*

Depositiones contra clericos, qui nuptiis prohibitis fauent. Tit. XLVIII.

CAPVT VNIC.

DE iis, qui sponsas alienas rapiunt, vel sine consensu parentum suscipiunt, antiqua, & synodalis sententia obseruetur, &c. Si vero, quod non optamus, de gradu Ecclesiastico talibus nuptiis se consensorem, vel interuentorem manifeste prodiderit, à proprio gradu repellatur. *Melden. c. 68.*

Depositiones contra clericos, qui Ecclesias à laicis accipiunt. Tit. XLIX.

Vide lib. x. tit. x. quibus adde.

CAPVT I.

QVi de monachis per manum laici obedientiam regularem susceperit, grauioris culpæ vindicta puniatur, &c. Si autem monachus contemnens, gradum Ecclesiasticum habuerit, eo priuetur. *Melden. cap. 10.*

Depositiones contra clericos, qui plura habent beneficia. Tit. L.

Vide lib. vi. tit. xliij. quibus adde.

CAPVT VNIC.

21. q. 2. c. 3. & sequ. CAdat à gradu suo, si clericus in duabus ecclesiis duarum vrbium ordinetur, & restituatur in eam, in qua prius ordinatus est. Si vero iam translatus est in aliam ecclesiam, nihil attingat ex priore ecclesia, neque ex ptochiis, xenodochiis, & martyriis ei subiectis sub eadem pœna. *Chalced. c. 10. Aquisgr. c. 50. Burch. l. 2. c. 96. Iuo l. 3. tit. 6. c. 5. p. nor. & par. 6. c. 173. decr. Anse. l. 7. c. 96. Casar. l. 8. c. 14.*

Depositiones contra clericos, qui non resident in suis ecclesiis. Tit. LI.

Vide lib. vi. tit. xviij. li. xv. tit. v. quibus adde.

CAPVT I.

Vide de cler. non resid. c. 2. Greg. ix. & in 2. collect. ANastasium iam nuper excommunicatum presbyterum tituli S. Marcelli, qui propriam parochiam relinquens in aliena per multa tempora nititur immorari, à sacerdotali ministerio modis omnibus remouemus, ita vt locum restitutionis nequaquam inueniat. Si quis autem contra hanc definitionem nostram quocumque tempore agere præsumpserit, aut eum restituere in sacro officio temptauerit, sit ei à sanctis patribus, & à nobis omnibus anathema. *Syn. Rom. sub Leone iv. in fine.*

CAP. II.

Si quis presbyter, vel diaconus, vel omnino ex clericorum catalogo relicta sua parochia in aliam abscesserit, & cum penitus transierit, præter sui Episcopi sententiam in alia parochia maneat, eum non amplius celebrare iubemus, maxime, si eum adhortante Episcopo, vt rediret, non paruerit in contumacia, & insolentia perseuerans. Is tamen, vt laicus communicet. *Apost. c. 14.*

CAP. III.

Si Ireneus Episcopus ad ecclesiam suam, deposito improbitatis ambitu, redire neglexerit, quod ei non iudicio, sed humanitate præstabitur, remouendum se ab Episcopali consortio esse cognoscat. *Hilar. ep. 1. ad Ascan. Tarr. Episc. c. 5.*

CAP. IV.

Presbyteri, aut diaconi, qui relictis locis suis, in quibus ordinati sunt, ad alium locum se deferre voluerint, deponantur. *Arel. I. ca. 22. Burch. l. 2. c. 95. Iuo l. 3. tit. 6. c. 4 pan. & par. 6. c. 172. decr.*

CAP. V.

Presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus, vel quilibet ecclesiæ deputatus clericus, si intra ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo ecclesia est, aut castella, aut vici sunt, aut villæ, si ad ecclesiam, aut ad sacrificium quotidianum nō venerit, clericus non habeatur, si castigatus per satisfactionem veniam ab Episcopo noluit promereri. *Tolet. c. 5. Mart. Brac. c. 63.*

CAP. VI.

Vagus, atque instabilis clericus, si Episcopi, à quo ordinatus est, præceptis non obedierit, vt in delegata sibi ecclesia officium dependeat assiduum, quousque in vitio permanserit, & communione, & honore priuetur. *Valen. Hisp. cap. 5.*

CAP. VII.

Placuit, vt si in ministerio diaconij, vel presbyterij officio aliquis constitutus existat, si Episcopi, à quo ordinatus est, præceptis non obedierit, vt in delegata sibi ecclesia officium dependat assiduum, quousq; in vitio permanserit, & communione, & honore priuetur. *Vermat. c. 19.*

Deponuntur Episcopi, qui suas ecclesias derelinquunt. Tit. LII.

Vide lib. iv. tit. lxxix. lib. ix. tit. xxx.

Depositiones quædam propriæ Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum. Tit. LIII.

CAPVT I.

SI Metropolitanus, nisi quod ad suam parochiam pertinet, sine consilio, & voluntate omnium comprouincialium Episcoporum aliquid agere temptauerit, gradus sui periculo subiacebit; & quod egerit, irritum habeatur. *Nicæn. c. 91. apud Iul. ep. 2. c. 23. Lucius ep. vnic. c. 3. Callist. ep. 2. c. 3.*

CAP. II.

Cadat à gradu suo Episcopus, qui conatur, vt vna prouincia in duas diuidatur, vt sint duo Metropolitani. *Chalced. c. 12. Burc. lib. 1. c. 35. Iuo par. 5. c. 146. decr.* Dist. 101. c. vnic.

CAP. III.

Non solum hæretici, sed orthodoxi, ac legitimi Patriarchę à sacerdotali catalogo proprię manus scripta facere ad propriam tutelam, fauoremque suum, & quasi stabilitatem exigūt, & compellunt. Visum est huic sanctæ, & & vniuersali synodo, nequaquam id ex hoc à quoquam fieri, &c. Quisquis ausus fuerit, soluere hanc definitionem nostram, & aut expetierit, aut paruerit expetentibus, honore proprio decidat. *Syn. viij. gen. sub Hadr. v. c. 8.*

CAP. IV.

Definiuit sancta hæc, & vniuersalis synodus nullum Archiepiscoporum aut Metropolitanorum relinquere propriam ecclesiam, & sub occasione quasi visitationis ad alias accedere, & potestate propria in inferiores abuti, & consumere redditus, qui apud illos inueniuntur ad ecclesiasticam dispositionem. & alimenta pauperum : ac per hoc aggra-

uare auaritiæ modo conscientias patrum, & comministrorum nostrorum, &c. Quisquis Metropolitanorum post hanc definitionem nostram tale quid facere temptauerit, pœnam à Patriarcha subeat, qui per tempus fuerit, secundum congruentiam iniustitiæ, & auaritiæ suæ, & deponatur, & sequestretur vt sacrilegus, & vt idololatra factus iuxta magnum Apostolum. *Syn. viij. gen. sub Hadr. ij. c. 19.*

CAP. V.

Si quis Episcopus, aut Metropolita præter hanc definitionem nostram abstulerit aliquem locum (*in emphyteosim datum*) à quoquam putans quod ecclesiam propriam defendat, sequestretur à proprio Patriarcha per aliquod tempus, dans primo, quod per potestatem suam abstulit, vel sumpsit. Si vero contentiosus quis perstiterit, non obediens iis, quæ sanctæ, ac vniuersali synodo visa sunt, deponatur omnimodis. *Syn. viij. gen. sub Hadrian. ij. cap. 20.*

CAP. VI.

Quisquis Metropolitanorum, &c. non per se, &c. debita ministeria in propria ciuitate, sed per suffraganeos Episcopos suos efficere temptauerit, pœnas exoluat coram proprio Patriarcha, & aut corrigatur, aut deponatur. *Syn. viij. gen. sub Hadr. ij. c. 24.*

CAP. VII.

Quisquis Episcopus præter definita sibi tempora se pallio induerit, aut monasticarum vestium schema deposuerit: aut corrigatur, aut à Patriarcha proprio deponatur. *Syn. viij. gen. sub Hadr. ij. c. 27.*

CAP. VIII.

cap. 1. de treug. & pace. Gregor. ix. & in 1. coll. Episcopus nullus excommunicatum (*propter treugæ violationem treugæ*) in communionem recipiat, immo scriptam susceptam sententiam quisquis confirmet. Si quis autem hoc violare præsumpserit, ordinis sui periculo subiaceat, &c. Præcipimus, vt Episcopi, &c. ad pacem firmiter tenendam mutuum sibi consilium, & auxilium præstent, &c. Quod si quis in opere Dei tepidus fuerit inuentus, damnum dignitatis suæ incurrat. *Alexandr. iij. in concil. Lateranen. cap. 21. Innocen. ij. in synod. Rom. cap. 9.*

CAP. IX.

De offic. ordin. c. Quoniã 14. Grego. ix. c. 2. lib. ti. in 4. collect. In plerisque partibus intra eandem ciuitatem, atque diœcesim permisti sunt populi diuersarum linguarum, habentes sub vna fide varios ritus, & mores, &c. Si propter prædictas caussas vrgens necessitas postulauerit, Pontifex loci catholicum Præsulem nationibus illis conformem prouida deliberatione constituat sibi vicarium in prædictis, &c. Si quis aliter se ingesserit, excommunicationis se nouerit mucrone percussum: & si nec sic resipuerit ab omni ecclesiastico ministerio deponatur, adhibito, si necesse fuerit, brachio sæculari ad tantam insolentiam †compescendam. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 9.*

† repellendam.

CAP. X.

Nullus primas, Metropolitanus, aut alius Episcopus alterius adeat possessionem, vel ciuitatem, vel parochiam, nisi vocatus ab eo, cuius iuris esse dignoscitur, aut quidquam ibi disponat, vel ordinet, aut iudicet; si sui gradus honore potiri voluerit. Si aliter præsumpserit, damnabitur non solum ille, sed cooperatores, atque consentientes. *Callist. epist. 2. post prim. Burc. l. 1. c. 66. Ivo lib. 4. tit. 4. cap. 2 panorm. & par. 5. c. 101. decr. Ansel. li. 6. c. 119. Tarrac. lib. 3. cap. 75.* *9. q. 2. c. 3.*

CAP. XI.

Si qui Episcopi constituti non recipiantur in illa parœcia, in qua nominati sunt, & in alias parœcias veniant, & vim inferant ordinatis, & contra eos seditiones moueant, excommunicentur. Si velint in presbyteratu manere, vbi prius erant presbyteri, non auferatur ab eis honos. Sed si cum Episcopis ibi ordinatis contendant, auferatur ab eis honos presbyterij, & sint eiecti. *Ancyr. cap. 18. Mart. Brac. cap. 18. Burch. li. 1. cap. 36. Ivo par. 5. cap. 147. decr.* *Dist. 92. c. 6.*

CAP. XII.

De qualitate, & modo ordinandi Episcopi, &c. Si quis contra prædicta vetita canonum ad gradum sacerdotij indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis, adepti honoris periculo subiacebit. *Tolet. iv. c. 18.* *Dist. 51. c. 5.*

CAP. XIII.

Episcopus, si in vrbe ad se non pertinente publice docuerit; ab iis, quæ sunt Episcopatus cesset; quæ presbyteratus sunt, faciat. *Trull. c. 20.*

Variæ depositiones.
Tit. LIV.

CAPVT I.

Nemo peccantem clericum cæde attingat, &c. sed si ita caussa exigit clerici, † triduo priuetur honore, vt pœnitens redeat ad matrem ecclesiam. *Siluest. in synod. Rom. cclxxxiv. Episcoporum. c. 17.* *† suo.*

CAP. II.

Si quis clericus, Papa incolumi, alicui Romanum Pontificatum ambienti fauerit, loci sui dignitate priuatur. *Symm. in synod. Rom. ij. cap. 3.* *Dist. 79. c. 2.*

CAP. III.

Episcopus, presbyter, diaconus, si religionis prætextu vxorem eiecerit, excommunicetur: si perseuerat, deponatur. *Apost. c. 5. G. 6. L. Trull. c. 13. Burc. lib. 1. c. 78. Ivo l. 3. tit. 8. c. 30. pan. & par. 5. c. 184. decr.* *Dist. 28. Siquis c. 14. & a. 31. c. 10. p. 1.*

CAP. IV.

Si quis ab Imperatore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur, si iudicium Episcopale, non puniatur. *Carth. c. 107. G. Milen. c. 19. L. Afric. c. 71.* *11. q. 1. c. Placuit 14.*

CAP. V.

Dist. 31. Quoniã c. 13. Presbyter, vel diaconus, qui suam vxorem occasione religionis eiecit, excommunicetur, perseuerans deponatur. *Trul. ca. 13. Apost. c. 5. G. 6. L. Iuol. 3. iii. 8. c. 3 panor.*

CAP. VI.

Nullus presbyter, fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, de alterius presbyteri parochia persuadeat, vt ad suam ecclesiam concurrat, relicta propria ecclesia, & suas decimas sibi dent, &c. Quisquis contra hæc constituta venerit, aut his monitis nostris reniti temptauerit, aut gradum se sciat amissurum, aut in carcere longo tempore detinendum. *Theod. ad presbyt. Aurel. cap. 14.*

De clericis depositis, qui non possunt restitui. Tit. LV.

CAPVT I.

Dist. 50. c. 1. DE quodam presbytero, & aliis subdiaconis lapsis nunquam in pristinum dignitatis gradum restituendis. *Greg. li. 4. ep. 16. Venantio Episc. Lunensi.*

CAP. II.

Dist. 50. c. 1. Si lapsis ad suum ordinem reuertendi licentia concedatur, vigor procul dubio frangitur disciplinæ, dum pro reuersionis spe prauæ actionis desideria quisque concipere non formidat. Fraternitas siquidem vestra nos consuluit, si Amandinus ex presbytero, & Abbate, qui à suo est decessore culpa exigente depositus, in eo quo fuerat ordine constitutus, debeat reuocari: quod quidem nec licet, nec fieri posse aliqua ratione decernimus, &c. Illud præ omnibus studete, vt lapsos in sacrum ordinem nullius vobis supplicatio aliquo modo reuocare suadeat, ne huiusmodi non statuta, sed temporaliter dilata credatur esse vindicta. *Greg. li. 4. ep. 17. ad Constantium Mediol. Episc. Iuopar. 6. c. 80. decr. Ansel. l. 8. c. 35. Tarrac. l. 6. c. 106.*

CAP. III.

21. q. 5. c. 2. & 5. Si quis à suo Episcopo depositus presbyter, vel diaconus, aut Episcopus à synodo molestet aures Imperatoris, ad maiorem Episcoporum synodum conuertatur: & quæ iusta esse putat, proferat pluribus Episcopis, & ab ipsis examen, & iudicium expectet. Si vero hoc contemnens molestet Imperatorem, nulla venia dignus est, neque defensioni locus est, neque restitutioni. *Antioch. c. 12. Aquisg. c. 74. Mart. Brac. c. 35. Burch. li. 2. c. 28. Iuopar. 6. c. 255. decr.*

CAP. IV.

11. q. 3. c. Si quis & 6. & 7. Si Episcopus depositus à synodo, aut presbyter, aut diaconus à suo Episcopo audeat aliquid ministerij facere, amittat spem restitutionis in alia synodo, neque defensioni locus sit, sed omnes ei communicantes eiiciantur ab ecclesia, maxime si scientes hanc caussam ausi sint communicare. *Antioc. c. 4. Nicol. ep. 2. ad Michaël. Imper. Mart. Brac. c. 37. Capit. li. 1. ca. 7. Burc. l. 1. c. 196. Iuopar. 5. c. 362. Ansel. l. 12. cap. 26. Cæsar. l. 14. c. 27.*

De ordinatis ab Episcopis depositis. Tit. LVI.

Vide lib. xxvii. tit. xxxv.

Communia de depositione Tit. LVII.

CAPVT I.

DE restitutione Eustachij depositi, vt retineat nomen Episcopi, & honorem, & communionẽ; non tamen ordinet, neque officio sacerdotis fungatur, nisi adiutor assumeretur, vel permitteretur à Theodoro ei suffecto Episcopo. *Ephes. epist. 2. ad concil. Pamphi-lia.*

CAP. II.

Depositi ab Episcopatu ex iusta caussa non remaneant in presbyteratu. *Chalc. c. 29.*

CAP. III.

Placuit & hoc sanctæ synodo, vt quicumque presbyter, aut diaconus à proprio Episcopo depositus fuerit, propter aliquod crimen, &c. potestatem habeat ad Metropolitan.. ipsius prouinciæ concurrere, & eam, quam putat iniustam depositionem, vel aliam læsionem denunciare. Metropolita vero ille libenter suscipiat huiusmodi, & aduocet Episcopum, qui deposuit, vel alio modo clericum læsit, & apud se cum aliis etiam Episcopis negotij faciat examen, ad confirmandam scilicet sine omni suspicione, vel destruendam per generalem synodum, & multorum sententia clerici depositionem. Similiter etiam Episcopos concurrere ad Patriarchale caput decernimus, qui à Metropolitis suis talia pertulisse fatentur, &c. *Synod. CP. viij. gener. sub Hadr. ij. cap. 26.*

CAP. IV.

Adimi Episcopo Episcopatum, antequam caussæ eius exitus appareat, nulli christiano videri iure potest: quia talis præsumptio sacrilegium est, & auctor talium sacrilegus. *Felix epist. 2. cum lxx. Episcopis in synodo ante med. Hadr. c. 5. them. 3. ad Episcopum Mediom. Carth. c. 88. G. Afric. c. 54. L. Burch. l. 1. c. 181. Iuopar. 5. cap. 297. decr. Capit. l. 7. c. 143. & 154. in addit.* c. 1 de iis dic. Gre. ix. & in c. colleth.

CAP. V.

Sacerdos, aut quiuis alius in ordinem ecclesiasticum prouectus, si in eo scelere inue- Dist. 81. 67.

[illegible]atur, quo abiiciendus exist[illegible]t, depositus pro[illegible] Episcopi, bene prouiso loco consti[illegible] peccata lugeat, & vlterius non [illegible]mittat. *Eugen. ij. & Leo iv. in syn. Rom. cap. 4*

C A P. VI.

Zacha. 2. Amouere autem eos (*Episcopos*) neminẽ debere docebat (*Petrus Apostolus*) quia oculi Domini sunt, & qui eos tangit, tãgit pupillã oculi eius, &c. Eos à solo Domino iudicandos, aut remouendos, & non ab aliis esse dicebat, quia sui sunt, & non alterius, & quis est, qui alterius iudicet seruum? *Clemens epist. 1. post. med. Burch. lib. 1. cap. 125. Iuopar. 5. c. 225. decr.*

C A P. VII.

De pœnitentia cuiusdam presbyteri depositi, qui ausus fuit offerre sacrificium. *Gregor. lib. 4 epist. 5.*

C A P. VIII.

Dist. 55. cap. 7. Satis peruersum, & contra Ecclesiasticam probatur esse censuram, vt frustra pro quorumdam voluntatibus quis priuetur, quem sua culpa, vel facinus ab officij, quo fungitur, gradu non deiicit. *Greg. lib. 10. epist. 8. ad Columbum Episcop. Numid.*

C A P. IX.

Intellexistine, Imperator, ex superius memoratis, non potuisse Prælatum suum, saltem quemlibet remouere, qui fuerant olim ipsi remoti? nec deiicere quemquam, qui fuerant iam ante prostrati? *Nicol. in epist. ad Michaël. Imperat. ante med.*

C A P. X.

Depositus non potest esse accusator, neque iudex. *Nicol. ad Michaël. Imperatorem ante med.*

C A P. XI.

Dist. 50. c. 64. Cõfirmandum. Si presbyteri, vel diaconi, ob aliquod graue crimen conuicti à ministerio amoueantur: non imponantur eis manus, vt pœnitentibus, vel vt fidelibus laicis. Neque vmquam permittendum, vt rebaptizati ad clericatus gradum promoueantur. *Carth. c. 27. G. Cart. v. c. 11. L. Raban. de pœnit. c. 1. Capitul. lib. 5. c. 66. Burch. lib. 19. c. 72. Iuopar. 15. cap. 85. decr. Ansel. lib. 11. c. 29.*

C A P. XII.

Criminibus canonicis obnoxij, & ideo perpetuæ depositioni subiecti, & in laicorum loco positi, si sponte ad conuersionem respiciẽtes abstineant à peccato, ob quod à gratia ceciderunt, clericorum habitum recipiant. Sin minus, vt laici comam nutriant, vt qui reuersionem ad mundum vitæ cælesti prætulerint. *Trull. cap. 21.*

C A P. XIII.

Alia res est, quæ Ecclesiasticæ consuetudini non placet, offerre sacerdotes aliquos renunciationis libellos; si sunt enim digni, qui sacra mysteria obeant, in his maneant: sin autem indigni, nec per renunciationem excant, sed rebus ipsis potius condemnati. *Cyrill. Episc. Alexandr. ad Dominum.*

De degradatione. Tit. LVIII.

CAPVT I.

Damnati hæretici sæcularibus potestatibus præsentibus, aut eorum baliuis relinquantur animaduersione debita puniendi, clericis prius à suis ordinibus degradatis, &c. *Innocen. iij. in conc. gen. Later. cap. 3.* *De hæret. c. 13. Excommunicamus. Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 4. coll.*

C A P. II.

De accus. c. 24. Qualiter, & quando. Greg. ix. c. 4. eod. tit. in 4. coll. Vt criminalis accusatio, quæ ad deminutionem capitis id est, degradationẽ intendit, nisi legitima præcedat inscriptio, nullatenus admittatur. Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit infamatus; &c. si fuerit grauis excessus, & si non degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoueatur omnino, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 8.*

C A P. III.

Falsos presbyteros, & adulteros, vel fornicatores diaconos, & clericos de peculiis Ecclesiarum abstulimus, & degradauimus, & ad pœnitentiam coegimus. Francica synod. Omnia optime, & canonice peregisti, tam de falsis Episcopis, & fornicariis, & schismaticis, quã etiam & in reliquis nomine sacerdotibus cõtra canonum instituta agentibus. *Zachar. epist. 4. ad Bonif. post princ. qua confirmat ea, quæ fuerant acta in syn. Francica. Capitul. lib. 5. cap. 1. & 2.*

C A P. IV.

Episcopus condemnatus, qui impugnator, & fornicator existit, atque res Ecclesiæ post degradationem, sibi vẽdicare nititur: hic omnino, ac detestabilis respuendus est. *Zachar. epist. 5. ante fin.*

C A P. V.

Clericus vsuras accipiens degradetur, & abstineat, &c. *Elib. c. 20. Iuo lib. 5. tit. 13. c. 1. panor. & par. 13. c. 12. decr.* *Dist. 47. c. Siquis 5.*

C A P. VI.

Clericus, qui non pro emendo aliquid in nundinis, vel in foro deambulat, ab officio suo degradatur. *Carth. iv. c. 48. Burch. lib. 2. cap. 210. Cæsar. lib. 4 c. 112. Iuopar. 6. cap. 285. decr.* *Dist. 91. c. 4.*

C A P. VII.

Clericus, qui adulationibus, & proditionibus vacare deprehenditur, ab officio degradetur. *Cart. iv. c. 56. Burch. lib. 2. c. 176. Iuo lib. 3. tit. 15. c. 7. panor. & par. 6. c. 267. decr.* *Dist. 46. c. 3.*

C A P. VIII.

Clericus maledicus, maximeque sacerdos cogatur ad postulandam veniam; si noluerit, degradetur: nec vmquam ad officium absque satisfactione reuocetur. *Carth. iv. cap. 57. Burch. lib. 10. c. 66. Iuopar. 11. c. 11 & par. 13. c. 66. decr.* *Dist. 46 c. 5.*

Cap. IX.

15.q.2.c. vnic. obseruandum. Ne quis sacerdotum, vel clericorum more sæcularium iudicum accipiat pro impensis patrociniis munera, nisi in ecclesiis oblata, &c. Si acceperit, veluti exactor fœnoris, aut vsurarum possessor secundum statuta partum degradetur. *Tarracon. lib. 10. Cæsaraug. lib. 5. cap. 76.*

Cap. X.

Si de adulterio clericus fuerit conuictus, in degradatione honoris priorum canonum statuta seruentur, &c. *Aurel. i j. c. 4.*

Cap. XI.

Si quis clericus furtum, aut falsitatem admiserit, quia capitalia sunt crimina, communione concessa, ab ordine degradetur. *Aurel. iij. c. 8.*

Cap. XII.

12.q.2.c. 81. Abbatibus, presbyteris, cæterisque ministris, de rebus ecclesiasticis, vel sacro ministerio alienare, vel obligare absque permissu, & subscriptione Episcopi sui nil liceat. Quod qui præsumpserit, degradetur, communione concessa, &c. *Aurel. iij. c. 23. Capitul. li. 7. c. 275. in fin. Tarrac. l. 6. c. 15.*

Cap. XIII.

Clericus vsuras, vel turpe lucrum non exerceat; si quis contra hæc statuta venire præsumpserit, communione concessa, ab ordine degradetur. *Aurel. iij. c. 26.*

Cap. XIV.

Qui contra canones ordinauerit bigamum, vel internuptæ maritum vnius anni spatio se sciat esse suspensum ab omni officio sacerdotij: si contempserit, à communione eius vsq; in aliam synodum se fraternitas vniuersa suspendat. Illicite promoti degradentur. *Aurel. iv. cap. 10.*

Cap. XV.

Ab officio degradentur presbyteri, & diaconi, qui cum coniugibus suis communem lectum, vel cellulam habuerint. *Aurel. iv. c. 17.*

Cap. XVI.

Qui innocentes, aut coram Principe, aut iudicibus accusare conuicti fuerint, si clericus honoratior fuerit, ab officij sui ordine degradetur, si vero sæcularis communione priuetur. *Matisc. cap. 18.*

Cap. XVII.

Placuit, vt præcepta antiquorum canonum, quæ modo in concilio recitata sunt, nullus audeat præterire. Si quis autem quasi contumax transgreditur illa, necesse est, vt de suo degradetur officio. *Brac. c. 40.*

Cap. XVIII.

Episcopus, presbyter, aut diaconus si à gradu suo iniuste deiectus in sancta synodo innocẽs reperiatur; non potest esse, quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altario de manu Episcoporum: si Episcopus est, orarium, annulum, & baculum, si presbyter orarium & planetam; si diaconus orarium, & albam: si subdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui gradus ea in reparationem sui recipiant, quæ cum ordinarentur, perceperant. *Tolet. iv. c. 27. Burch. lib. 2. cap. 192. Iuo lib. 3. tit. 7. c. 5. panor. & par. 5. c. 367. & par. 6. c. 237. decr. Anselm. lib. 8. c. 27.* *11.q.3.c. 65.*

Cap. XIX.

Iuxta statuta priorum canonũ, ab ordine degradetur Episcopus, presbyter, aut diaconus, vel quicumq; ex sacerdotali catalogo, qui cũ extranea suspecta familiaritatem habet. *Cabilon. cap. 3.*

Cap. XX.

De cler. excom. c. 1. Gr. ix. & in 1. coll. Si quis presbyter ab Episcopo suo degradatus fuerit, & ipse per contemptum postea aliquid de suo officio sine commeatu facere præsumpserit, & postea ab Episcopo suo correptus, & excommunicatus fuerit, qui cum ipso communicauerit scienter, sciat se esse excommunicatum. *Concil. apud palat. Vern. c. 9.*

Cap. XXI.

Dist. 81. c. 8. Dictum nobis est presbyteros propter suam negligentiam canonice degradatos, sæculariter gradu amisso viuere, & pœnitentiæ agendæ bonum negligere. Vnde statuimus, vt graduamissi agendæ pœnitentiæ gratiæ in monasterio aut canonico, aut regulari mittantur. Si vero hoc fieri caussa qualibet prohibuerit, vbicumq; sint, pœnitentiã agere non desistãt. Si autẽ amisso gradu, sæculariter viuere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab Ecclesiæ communione separentur. *Cabilon. sub Carolo cap. 40. Burch. lib. 2. cap. 191. Iuo par. 6. c. 236. decr.*

Cap. XXII.

Qui saltu sine gradu diaconi ad sacerdotiũ *transiliuit, in degradationem *transilire debet. *Syn. apud S. Medardum. in fine.*

** prosiliuit. * resilire.*

LIBER XL.

De Suſpenſione.

Suſpenſiones in clericos, qui immolarunt idolis, aut aliquo modo idololatriæ fauent. Tit. I.

CAPVT I.

Diſt.50. c.12. Presbyteros. PResbyteri, qui immolarunt, & poſtea reuerſi ſunt ad certamina pro religione peragenda, ſi non artificio quodam, vt præparent, & perſuadeant ſe tormentis ſubiectos fuiſſe, hi honoris quidẽ cathedram teneant, ſed neque offerant, neque concionentur, neque miniſtrent in ſacris miniſteriis. *Ancyr.c.1. Burch. lib.5.c.40. Iuo par.2.c.49.decr.*

CAP. II.

Diſt.50. c.32. Si diaconi eodem modo ſacrificarũt, & rurſus ad certamen redierunt, alium quidem honorem habeanr, ſed ceſſent ab omni ſacro miniſterio, panem & calicem non ferant, neque pronuncient. Si vero aliqui Epiſcopi videant labores, & humilitatem, ac tranquillitatẽ eorũ, & velint plus eis dare, aut auferre; habeant poteſtatem. *Ancyr.c.2. (hæc vltima clauſula refertur etiam ad cap.1. vt arbitror.) Burch.lib.5.cap. 41. Iuo par.2.cap.50.decr.*

CAP. III.

Si forſan Epiſcopus, aut preſbyter, &c. ad quem locus ille pertinuerit, manifeſtiſſimum, ac probatiſſimum cuiuſpiam ſacrilegij facinus prænoſcens (*loquitur de his, qui idola colunt, fonteſque & arbores venerantur*) hoc ardenti voto emendate neglexerit; loci ſui dignitate priuatus anni vnius ſpatio erit ſub pœnitentia conſtitutus, loco ſuo in poſtmodum rediturus. *Tolet.xvi.c.2.*

Suſpenſiones in ſchiſmaticos, & qui contra Pontificem Max. coniurant. Tit. II.

CAPVT I.

De ſchiſmat.c.1. & c.2. eo. tit. in 1. coll. ILlos, qui ſponte iuramentum de tenendo ſchiſmate præſtiterunt, à ſacris ordinibus, & dignitatibus decernimus manere ſuſpenſos. *Alex iij. in conc. Later. cap.2.*

CAP. II.

Suſpenditur Sigifredus Moguntinenſis Archiepiſcopus ſchiſmaticus. *Gregor. vij. in ſyno. Roma. anni 3. ſui Pontificatus.*

CAP. III.

Epiſcopos Longobardiæ, qui ſpreta canonica, & Apoſtolica auctoritate, contra beatũ Petrum Apoſtolorum principem, ſacramento conſpirauerunt, auctoritate eiuſdẽ beati Petri, ab omni Epiſcopali officio ſuſpendimus, & à communione ſanctæ Eccleſiæ ſeparamus. *Greg. vij. in ſyno. Rom. anni 3. ſui Pontificatus.*

CAP. IV.

Tedaldum Archiepiſcopũ Mediolanẽſem, ac Rauennatenſem Guibertum inaudita hæreſi, & ſuperbia aduerſus hanc ſanctã Catholicam Eccleſiam ſe extollentes ab Epiſcopali omnino ſuſpendimus, & ſacerdotali officio, & olim iam factum anathema ſuper ipſos innouamus. *Greg. vij. in conc. Rom. anni 5.*

De ſuſpenſione in clericos reos criminis ſimoniæ. Tit. III.

CAPVT I.

SI Epiſcopus præbendas, Archidiaconatus, Præpoſituras, vel aliqua officia, Eccleſiaſtica vendiderit, vel aliter, quam ſtatuta ſanctorum patrum præcipiunt, ordinauerit: ab officio ſuſpendatur. Dignum eſt enim, vt ſicut gratis Epiſcopatum accepit, ita membra eiuſdem Epiſcopatus gratis diſtribuat. *Greg. vij. in ſyno. Rom. ann. 6. c. 4 ex lib. 6. regiſt. Cæſar. lib. 14. c. 9. Tarrac. lib. 5. c. 48.* 1. q. 3. c. 5.

CAP. II.

Si quis Epiſcopus fornicationi presbyterorum, diaconorum; ſeu ſubdiaconorum, vel crimini inceſtus in ſua parœcia, pretio, vel precibus interueniente conſenſerit, vel cõmiſſũ ſibiq; compertũ auctoritate officij ſui non impugnauerit, ab officio ſuſpendatur. *Greg. vij. in ſyno. Rom. anni 6. c. 12. Tarrac. lib. 5. c. 56.* Diſt. 83. c. 1.

CAP. III.

Si (*pretio*) ordinatus aliquis fuerit, eum à miſſæ celebratione, & Euangelij lectione modis omnibus remouemus. *Greg. vij. lib. 2. regiſt. epiſt. 68.*

CAP. IV.

Quoniam in quibuſdam locis Alemaniæ fundatores Eccleſiarum, vel heredes ipſorũ, poteſtate, qua eos Eccleſia hucuſq; ſuſtinuit, abutuntur, partem decimarum, vel obuẽtionũ Eccleſiaſticarũ, in quibus ius obtinent patronatus ſibi retinentes ex pacto, &c. Qui cæca cupiditate ducti taliter à patronis præſentationẽ receperint, officio, beneficioq; priuẽtur, nec ad beneficium, vel actus Eccleſiaſticos admittantur, niſi cum eis per ſedem Apoſtolicã fuerit diſpenſatum, Epiſcopi vero, & Archidiaconi, qui talibus ſcienter curam animarũ cõmiſerint, ab inſtitutione, & collatione perpetuo ſint ſuſpenſi. *Concil. habit. in Germania ſub Conrado Card. c. 9. 10. 11.*

De suspensione in eos, qui non venerantur res sanctas. Tit. IV.

CAP. VNIC.

De conse. d.1.c.39. Nemo. QVi palla altaris mortuũ obuoluerit, vel diaconus scapulas suas, diaconus triennio, & sex mensibus à Dominico altari sit alienus, graui percussus anathemate. Quod si clericum presbyter non commonuerit, decem annis, & quinque mensibus excommunicatus sit: postea cum grandi humilitate matri reconcilietur Ecclesiæ. *Clem. epist. 2. in princ. vide Anisio. cap. 12. & 13.*

De suspensione in eos, qui in rebus ad missæ sacrificium pertinentibus grauiter peccant. Tit. V.

CAPVT I.

De conse. d.2. cum omne. c. 2. QVi aliud in sacrificiis diuinis offerat, præter panem, & calicem vino, & aqua permixtum, tamdiu à sacrificando cessabit, quamdiu legitima pœnitentiæ satisfactione correptus, ad gradus sui officium redeat, quod amisit. *Brac. iij. c. 1. in fin. Burch. lib. 5. cap. 1. Iuo lib. 1. tit. 4. c. 24. panor. & par. 2. c. 11. decr.*

Cap. II.

De conf. d.2. Relatum. c. 11 Quicumque sacerdotum deinceps diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa, qua se indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit. *Tolet. xij. cap. 5. Iuo par. 2. cap. 114.*

De suspensione in eos, qui in festis sollemnibus absunt ab Ecclesia, & qui diem dominicum non celebrant. Tit. VI.

Vide lib. x. & lib. xiij. tit. xiv.

De suspensione in Episcopos, qui aliquos ordinant contra statuta Ecclesiæ. Tit. VII.

CAPVT I.

Dist. 55. Nullus. c. 2. SI quis pœnitentem, digamum, vel viduarum maritos ordinauerit, anno integro missas facere non præsumat. Si præsumpserit, ab omnium fratrum caritate nouerit se alienum. *Arel. iij. c. 3.*

Cap. II.

Licet ad synodum, aut per vos, aut per personam vicariam debueritis adesse, vt ordinationis tuæ, quam fecisse diceris, in synodali conuentu redderes rationem, &c. At nũc vero duplici reatu teneris adstrictus, cum non solum cõtra venerabilium patrum, sed etiam contra tua venisse decreta comprobaris. Quapropter hoc communi in Christo deliberatione sancimus, vt quia filium nostrum Protadium statuta canonibus per vos infecta, & vos simili sententia cõstringunt, vsque emisso anno missas facere non præsumas. *Carpentoract. in epist. ad Agretium Episc.*

Cap. III.

Episcopus pro ordinationis temeritate (*loquitur de eo, qui quempiam ante legitimam ætatem, aut bigamum, aut pœnitentem, aut eum, qui publice aliquando arreptus est, ordinauerat*) sex mensibus à celebrandis officiis sequestretur. Quod si missas intra statutum tempus facere præsumpserit, anno integro omnium fratrũ caritate priuetur. Qui harum promotionum testis extiterit, anno integro à communione pellatur, qui si infirmitate deciderit, ei viaticum non negetur. *Aurel. iij. c. 6.*

Cap. IV.

Episcopus, qui inuitum, aut reclamantem præsumpserit ordinare, annali pœnitentiæ subditus missas facere non præsumat. *Aurel. iij. cap. 7. Tarracon. lib. 6. cap. 8.* *Dist. 74. c. 1.*

Cap. V.

Episcopus, qui in diœcesi aliena ordinauerit alienos clericos, vel consecrauerit altaria, anno à missarum celebritate cessabit. *Ibid. cap. 15.*

Cap. VI.

Si quis Episcopus sciens seruum, vel colonarium ordinauerit, anni spatio missas facere non præsumat. *Ibid. c. 25.*

Cap. VII.

Qui contra canones bigamum, vel internuptæ maritum ordinauerit diaconum, aut presbyterum, vnius anni spatio se sciat esse suspensum ab omni officio sacerdotij. Si contempserit, à communione eius vsque in aliam synodum se fraternitas vniuersa suspendat. Illicite promoti degradentur. *Aurel. iv. c. 10.*

Cap. VIII.

Nullus clericum, seu lectorem alienum sine sui concessione Episcopi, vel promouere, vel sibi quibuslibet conditionibus audeat vendicare. Quod si quis hanc constitutionem fuerit quacumque præsumptione transgressus, memoratæ personæ ab honore, vel officio suscepto iuxta arbitrium sui Pontificis suspendantur: Episcopus vero, qui ordinauerit, sex menses missas facere non præsumat. Item qui seruum ordinauerit. *Aurel. v. c. 5. & 6.*

Cap. IX.

Vbi Episcopus obierit: si quis Episcopus clericos ordinauerit, vel altaria consecrauerit, vel quidquam de rebus ecclesiæ abstulerit, & monitus non restituerit, anno integro missas facere non præsumat. *Aurel. v. c. 8.*

CAP. X.

Nullus ex laicis, absque annua conuersatione præmissa, Episcopus ordinetur. Si hoc quisquam Episcoporum transcendere quacúque conditione præsumpserit, anno integro ab officio, vel caritate fratrum habeatur extraneus. *Aurel.v.c.9.*

De suspensione in eos, qui non seruant formam ab Ecclesia præscriptam in electionibus. Tit. VIII.

CAPVT I.

De elect. c.7. Gr. ix.c.16. eod.tit.in 4.coll. STatuimus, vt nullus in Episcopum eligatur, nisi qui iam tricesimum ætatis annum egerit, & de legitimo sit matrimonio natus, qui etiam vita, & scientia commendabilis demóstretur, &c. Clerici si contra formam istam quemquam elegerint, & eligendi potestate tunc priuatos, & ab Ecclesiasticis beneficiis triennio se nouerint suspensos, dignum est enim, vt quos timor Dei à malo non reuocat, Ecclesiasticæ tamen coërceat seueritas disciplinæ. *Alex.iij.in conc.gen.Later.cap.3.inf.*

CAP. II.

De elect. c.43.Gr. ix.c.10. eod.tit.in 4.col. Qui electionem huiusmodi (*per sæcularem potestatem*) præsumpserint celebrare, ab officiis, & beneficiis per triennium suspendátur, eligendi tunc potestate priuati. *Innoc.iij. in conc.gen.Later.cap.25.*

De suspensione in eos, qui indignis conferunt beneficia, aut confirmant. Tit. IX.

CAPVT. I.

De elect. c.44.Gr. ix.c.11. eo.tit.in 4.coll. QVi approbauerit indignum, non solum confirmandi primum successorem illius careat potestate, verum etiam à perceptione proprij beneficij suspendatur, quousque, si æquum fuerit, indulgentiam valeat promereri, si conuictus fuerit in hoc per malitiam excessisse, grauiori subiaceat vltioni. *Innoc.iij. in conc.gener.Later.cap.26.*

CAP. II.

De præb. c.29 Gr. ix.c.5. eod.tit. in 4.col. Præcipimus, vt Prælati præter missis indignis assumant idoneos, qui Deo, & Ecclesiis velint, & valeant gratum impendere famulatum: fiatque de hoc in prouinciali concilio diligens inquisitio annuatim; ita quod qui post primam, & secundam correptionem fuerit repertus culpabilis, à conferendiis beneficiis per ipsum concilium suspédatur, &c. Huiusmodi suspensionis sententia præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprij Patriarchæ minime relaxetur. *Ibid.c.30.*

De suspensione in Metropolitanos, qui non vocant Episcopos ad synodum, & in Episcopos non venientes. Tit. X.

Vide lib.iv.tit.lxv. quibus adde.

CAPVT I.

De accus. c.25.Gr. ix.c.5.eo. tit.in 4. coll. QVisquis hoc salutare statutú neglexerit adimplere (*de conciliis prouincialibus singulis annis celebrandis*) à suis beneficiis, & executione officij suspendatur, donec per superioris arbitrium eius suspensio relaxetur. *Innoc.iij.in conc.gener.c.6.*

CAP. II.

Si intra biennium Metropolitanus synodú non indixerit, anno integro missas facere non præsumat. Si Episcopus vocatus non ægrotans non venerit, simili sententiæ subiacebit. *Aurel.iij.c.1.*

De suspensione in Episcopos peregrinos, qui in parochia aliena iniussu Episcopi ministrant. Tit. XI.

Vide lib.iv.tit.liv.

De suspensione in clericos intemperantes, & luxui deditos. Tit. XII.

CAPVT I.

De vita & honest.cler. c.14.Gr. ix.c.3.eo. tit. in 4. coll. SI quis super his (*de crapula, & ebrietate*) culpabilem se exhibuerit, nisi à superiore commonitus satisfecerit competenter, à beneficio, vel officio suspendatur. *Innoc.iij. in conc.gener.Later.c.15.*

CAP. II.

De celeb. miss.c.9. Gr.ix.& c.2.eo.tit. in 4.coll. Non solum clerici minores, verum etiam Prælati (*indulgent*) comessationibus, &c. Sunt, & alij, qui missarum celebrant solemnia vix quarter in anno, &c. Hæc igitur, & similia sub pœna suspensionis penitus inhibemus, &c. *Innoc.iij.in conc.gener.Later.cap.17.*

CAP. III.

Dist. 35. c. vlt. Ante omnia clericis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorú fomes, ac nutrix est. Quem ebrium fuisse constiterit, vt ordo patiatur, aut triginta dierum spatio communione statuimus submouendum, aut corporali subdendú supplicio. *Agath.c.41. Veneti.c.13. Burch. lib. 14. c.11. Inopar.13.cap.79. decr. Capitul. lib.7.cap.218. & 270.*

CAP. IV.

Dist. 34. Episcopum, c.2. c.1.de cle. ven.Gr. ix. & in 1.coll. Si Episcopus, presbyter, diaconus canes ad venandum, aut accipitres habuerit, Episcopus tribus mensibus se suspendat à communione: presbyter duobus mensibus se abstineat, diaconus † vero ab omni officio, vel cómunione cessabit. *Agath.c.55. Epaun. cap.4. Vorm.c.17.* † vno.

57. Burc. l. 2. c. 213. Iuo li. 3. tit. 15. c. 1. panor. & par. 5. c. 366. & par. 6. c. 288. & par. 13. c. 30. decr.

De suspensione in clericos incontinentes, & in eos, qui eisdem fauent. Tit. XIII.

CAPVT I.

De vita, & honest. cleric. c. 13. Grego. ix. & 2. co. tit. in 4. collect.

SI quis hac de caussa (*id est propter incontinentiam*) suspensus, diuina celebrare præsumpserit, non solum ecclesiasticis beneficiis spolietur, verum etiam pro hac duplici culpa perpetuo deponatur, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 14.*

Cap. II.

Dist. 32. Nullus c. 5. & c. 16. Praeter.

Ipsa sancta synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens: Quicumque sacerdotum, diaconorum, subdiaconorũ post constitutum Leonis de castitate clericorum, concubinam palam duxerit, vel ductam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, auctoritate beatorum Apostolorum Petri, & Pauli præcipimus, & omnino contradicimus, vt missam non cantet, neque euangelium, vel epistulam ad missam legat, neque in presbyterio ad diuina officia cum iis, qui præfatæ constitutioni obedientes fuerint, maneat: neque partem ab ecclesia suscipiat, quousque à nobis sententia super huiusmodi, Deo concedente, procedat. *Nicol. ij. in syno. Rom. cxiij. Episcoporum. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 3. panor. Caesar. 8. cap. 44.*

Cap. III.

Qui à subdiaconatu vxoribus vacant, ab omni sacro ordine remoueantur, &c. Si vero Episcopi consenserint eorum prauitatibus, ipsi officij interdictione multentur. *Vrban. ij. in syn. apud Melfiam. cap. 12.*

Cap. IV.

Dist. 34. c. 17. Si Subdiaconus.

Subdiaconus defuncta vxore, si aliam duxerit, ab officio remoueatur, & habeatur inter ostiarios, vel lectores, ita vt Euangelium, & Apostolum non legat, ne qui Ecclesiæ seruierit, publicis officiis seruire videatur. Qui vero tertiam acceperit, abstentus biennio, postea inter laicos, reconciliatus per pœnitentiam, communicet. *Tolet. 1. cap. 4. Mart. Bracar. c. 44.*

Cap. V.

Licet à patribus nostris fuerit constitutum, vt quicumque sacerdos, vel leuita filiorũ procreationi operam dare fuisset conuictus, à communione dominica abstineret: Nos tamẽ &c. decreuimus, vt sacerdos, vel leuita coniugali concupiscentiæ inhærens, vel à filiorum procreatione non desinens, ad altiorem gradum non conscendat, neque sacrificia Deo offerre, vel plebi ministrare præsumat. Sufficiat his tantum, vt à communione non efficiantur alieni. Sed vt hæc valeant obseruari, fomitem omnium vitiorum oportet abscindi Apostolo præcipiente: Nolite ebriari vino, in quo est luxuria. *Turon. cap. 2.*

Ephes. 5.

Cap. VI.

Dist. 50. c. 52. & 15. q. 8. c. 2.

Qui altario deseruiunt, si subito inflenda carnis fragilitate corruerint, & pœnituerint, in potestate Pontificis est non diu suspendere, vel desidiosos prolixiore tempore ab Ecclesiæ corpore segregare. Sed altiora officia non assequantur. *Iler. c. 5. Raban. c. 1. de pœnit. Burch. lib. 19. c. 74. Iuo par. 13. c. 87. decr.*

Cap. VII.

Nullus clericorum à subdiacono, & supra, quos vxores in proposito suo accipere inhibetur propriæ, si forte iã habeat, misceatur vxori; quod si fecerit, laica communione contentus, iuxta priorum canonum statuta ab officio deponatur. Quem si sciens Episcopus suus in hac vilitate permistionis viuenrẽ, ad officium postea admiserit, & ipse Episcopus ad agendam pœnitentiam tribus mensibus sit à suo officio sequestratus. *Aurel. iij. cap. 2.*

Cap. VIII.

Nullus Episcoporum, presbyterorum, & diaconorum extranearum mulierũ intra domũ præsumat habere solatium, quibus etiam pro vtilitate sua aliqua familiarius regenda committat. Quod etiam de propinquis feminis indicẽres similiter prohibemus; ne sub cõcessa sibi licẽtia parentali, ex earũ sequipedis memoratorũ vita, vel opinio polluatur. Quod si Episcopus nunc veteris vti sub quadam præsumptione voluerit, anno vno à Metropolitano, vel à comprouincialibus suis ab officio suspendatur. *Aurel. v. c. 3.*

Cap. IX.

Si presbyter, diaconus, subdiaconus infantes procreauerit, aut adulterium commiserit, & Archipresbyter hoc Episcopo, aut Archidiacono non intimauerit, integro anno non communicet. *Antis. c. 20.*

Variæ suspensiones. Tit. XIV.

CAPVT I.

De vsur. c. 3. Gr. ix. eo. tit. c. 2. in 1. col.

QVi vsurarij manifesti oblationem acceperit, aut Christianæ tradiderit sepulturæ, quæ acceperit, reddere compellatur, donec ad arbitrium sui Episcopi satisfaciat, ab officij sui maneat executione suspensus. *Alex. iij. in concil. Later. cap. 25.*

Cap. II.

De accus. c. 24. Qualiter & quando à Greg. ix. & c. 4. eo. tit. in 4. coll.

Cum ex officio teneantur Prælati, non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdũ suspendere, nonnunquã vero ligare, frequenter odiũ multorũ incurrũt, &c. Cum super excessibus suis quisquã fuerit infamatus si fuerit grauis excessus, etsi non degradetur ab ordine, ab ordinatione tamen amoueatur omnino, quod est secundum Euãgelicam sententiam à villicatione villicum amoueri, qui non potest villicationis suæ dignam reddere rationem, &c. Regulares facilius, & libetius possunt à suis administrationibus amoueri.

Luc. 16. a.

Innoc. iij. in conc. gen. Lateranen. cap. 8.

C A P. III.

De cust. euch. Gregor. ix. c. 2. de baptis. in 4. coll. Statuimus in cunctis Ecclesiis, vt chrisma, & Eucharistia sub fideli custodia, clauibus adhibitis, conseruentur, &c. Si vero is, ad quem spectat custodia, ea incaute reliquerit, tribus mensibus ab officio suspendatur, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 20.*

C A P. IV.

De filiis presbyt. 16. abolendam. Qui filium in Ecclesia, vbi est pater, canonicare præsumpserint, à suis beneficiis suspendantur. *Inno. ibid. 3. c. 31.*

C A P. V.

Greg. ix. & c. vn. ext. tit. in 4. collect. De clan. desp. c. 3. Cum inhibit. Sane parochialis sacerdos, qui tales coniunctiones (*clandestinas*) prohibere contempserit, aut quilibet alius regularis, qui eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur, grauius puniendus, sicut culpæ qualitas postulauerit. *Innoc. iij. in eodem conc. c. 51.*

C A P. VI.

Greg. ix. & c. 1. eo. tit. in 4. collect. Quamquam admonita doctorum, & statuta patrum sacerdotes indoctos prohibeant consecrari, opportuni temporis moderatione, si Episcopus inueniatur indoctus à Metropolitano proprio, & deinceps sacerdotes, presbyteri, diaconi, vel etiam subdiaconi à suo Episcopo, vt doceri possint, admoneantur. Interim subiecti sacerdotes, & tales clerici ad tempus ** diuini mysterij Leo.* à celebratione* diuinæ hostiæ, & officiis suspendantur, vt docti valeant ad debitum ministerium aduenire. *Conc. Roman. sub Eugen. ij. & Leone iv. c. 4.*

C A P. VII.

23. q. 8. cap. 32. Pessimã. Si quis post huius nostræ prohibitionis promulgationem malo studio, siue odio, siue vindicta ignes apposuerit, vel apponi fecerit, aut appositoribus consilium, vel auxilium scienter tribuerit, excommunicetur, & si mortuus fuerit incendiarius, Christiana careat sepultura: nec absoluatur, nisi prius damno, cui intulit, secundum facultatem suam resarcito iuret, se vlterius ignem non appositurum. Pœnitentia autem ei detur, vt Ierosolymis, aut in Hispania in seruitio Dei per annum integrum permaneat. Si quis autem Archiepiscopus hoc relaxauerit, damnum restituat, & per annum se ab officio Episcopali abstineat. *Syn. Roma. sub Ioann. ij. c. 14. vel 18. Eugen. iij. in conc. Remen. c. 9. al. 15.*

C A P. VIII.

Clerici non vtantur varietate colorum; si moniti de hac re infra quadraginta dies non obtemperauerint, Ecclesiasticis beneficiis priuentur. Episcopi vero, si præfixam pœnam irrogare neglexerint, quia inferiorum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quam ad desides negligentesque rectores, tamdiu ab officio Pontificali abstineant, donec pœnam à nobis constitutam clericis sibi subiectis imponant, nec eam, nisi præcedente optima satisfactione, relaxent. *Eugen. iij. in conc. Remen. c. 2.*

† 5. q. 8. c. 1. Qui & c. 4. Si quis.

C A P. IX.

Si presbyter confiteatur ante ordinationem se peccasse, non offerat, maneat autem in cæteris (*muneribus*) propter vtilitatem, &c. Si vero neque confiteatur, neque conuinci possit, in sua ipse est potestate. *Neocæs. c. 9. & 10. de diacono. Mart. Brac. c. 25. Raban. 1. de pœnit. Burch. lib. 2. c. 48. & 49. Iuo lib. 3. tit. 31. c. 18. & 19. pauor. & par. 6. c. 149. & 150. decr.*

C A P. X.

Contumaces clerici, prout dignitatis ordo permiserit, ab Episcopis corrigantur; & si qui prioris gradus elati superbia, communionem fortasse contempserint, aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur; ita vt cum eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum, dignitatemque suscipiant. *Agath. c. 2. Capitul. lib. 7. c. 311. Iuo par. 6. c. 366. decr.* *Dist. 50. c. 11.*

C A P. XI.

Qui altario ministrant, &c. ab omni humano sanguine, etiam hostili se abstineant: vel duobus annis, tam officio, quam communione priuentur, quibus vigiliis, ieiuniis, &c. expientur: ita officio, vel communioni reddantur; sed non vlterius ad officia potiora prouehantur. *Iler. c. 1.* *Dist. 50. c. 36. De his.*

C A P. XII.

Vbi Episcopus obierit; nullus Episcopus quidquam de rebus Ecclesiæ præter humanitatem præsumat auferre. Si fecerit, conuentus ab instituto Pontifice sine dilatione oblata restituat. Sin minus anno integro missas facere non præsumat. *Aurel. v. c. 8.*

C A P. XIII.

Si bis vocatus Episcopus à Metropolitano aut mittere, aut venire distulerit, tunc à caritate Metropolitani sui nouerit se esse suspensum, donec ad præsentiam eius veniens, causæ ipsius, de qua petitur, reddiderit rationem. Quod si patuerit Episcopum ipsum contra iustitiam fatigatum, is, qui eum iniusta interpellatione pulsauit, anni spatio à communione Ecclesiastica suspendatur. *Aurel. v. c. 17.*

C A P. XIV.

Quicumque culpabilis inuentus clericus, aut honoratus de ciuitate ad monasterium fuerit deputatus, sic Abbas cum illo, qui dirigitur, agat, sicut ab Episcopo manifesta correctione fuerit ordinatus: aliter Abbas tempus aliquod suspendatur. *Narbon. c. 6.*

C A P. XV.

Si quis sacerdotum, secundum statuta concilij Valentini, ad humanda decedentis Episcopi mẽbra venire cõmonitus, appellantibus clericis, distulerit, apud synodũ, siue apud Metropolitanum Episcopum, tempore anni vnius non habeat faciendi missam, nec cõmunicandi omnino licentiam, &c. *Tolet. vij. c. 3. vid. Val. Hispan. c. 4. Burch. lib. 1. c. 216 Iuo p. 5. c. 330. decr.*

C A P. XVI.

Energumeni tamdiu erunt ab officij sui ordine, & loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab incursu dæmonum alieni. *Toletan. xi. cap.* *Dist. 33. c. 3. Communiter.*

13. Burch. l. 3. c. 72. Iuopar. 2. c. 125. decr.

C a p. XVII.

Episcopi qui reliquias portant, non in sellulis vehantur à diaconibus, sed pedibus eant, vel quamdiu in hoc vitio erunt à sactificando cessabunt. *Brac. iij. cap. 5.*

C a p. XVIII.

Alterius clericum nemo sollicitet neque fugientem recipiat, nemo celet, nemo ordinet, Si quis tempore constituto fugitiuum non seduxerit, tamdiu excommunicatus sit ipse receptot Episcopus, & remotus à suis officiis, quamdiu fugitiuus sub sua potestate fuerit remoratus. *Tolet. xvj. c. 51.*

C a p. XIX.

Episcopi, qui hactenus tanram silentio consenserunt præsumptionis perniciem (*loquitur de Episcopis, qui laicos permittebant res omnes monasticas, vt Abbates, libere administrare*) dutius atguantur. Et si deinceps istud sine vindicta dimiserint, aur agere in suis parochiis consenserint, tribus mensibus hoc synodali iudicio, à missarum solemniis se abstineant, & suæ tantum Ecclesiæ communione contenti sint. *Melden. c. 10. ex concil. Holonsen.*

C a p. XX.

De clericis ruralibus concubinariis expressus rigor superius obseruetur; quorum Archidiaconi, si eos in iniquitatibus voluerint confouere, vel eorum dissimulare excessus, sciant ab officio se suspensos: & si in suspensione permanserint, eos ptæcipimus per Episcopos suos à dignitatibus remoueri, *Concil. habitum in Germania sub Conrado Card. c. 3.*

C a p. XXI.

Firmiter prohibemus, ne (*Prælatus*) in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti admonitione præmissa, & præsentibus personis idoneis, per quas si necesse fuerit, possit probari admonitio, promulgare præsumat, & si Prælatus contra hoc fecerit, & admonitus etrorem suum non reuocauerit, per mensem ab ingressu Ecclesię sit exclusus. *Conc. habit. in Germania sub Conrado Card. c. 4.*

C a p. XXII.

Quoniam in quibusdam locis Alemaniæ fundatores Ecclesiarum, vel hæredes, ipsorum potestate abutuntur; partem decimarum, vel aliarum obuentionum Ecclesiasticarum, in quibus ius obrinent patronatus, sibi retinentes ex pacto, reptæsentant cleticos ad easdem, Qui cæca cupiditate ducti, taliter à patronis præsentationem receperunt, officio, beneficioque ptiuentur, &c. Episcopi vero, & Archidiaconi, qui talibus scienter curam animarum commiserint, ab institutioue, & collatione perpetuo sint suspensi. *Concil. in Germania sub Conrado Card. 9. 10. 55.*

Qui presbyteri cessare debeant à celebratione diuinorum.
Tit. XV.

Vide lib. vj. tit. lvj. quibus adde.

CAPVT VNIC.

PResbyter, diaconus, clericus, in aliena parochia sine licentia Episcopi non sit, si fuerit, amplius non ministrer, reuocatus ab Episcopo, nisi reuertatur, illic vt laicus communicet. *Apost. c. 15.*

Communia de suspensione.
Tit. XVI.

CAPVT I.

REprehensibilis valde consuetudo inoleuit, vt fratres, & coëpiscopi nostri, seu etiam Archidiaconi, quos appellaturos in caussis existimant, nulla penitus admonitione præmissa, suspensionis, vel excommunicationis in eos ferant sententiam, &c. Statuimus, vt nec Prælati, nisi canonica commonitione præmissa, suspensionis, vel excommunicationis sententiam profetant in subiectos: nisi forte talis sit culpa, quæ ipso genere suo excommunicationis pœnam inducat, &c. *Alex. iij. in concil. Later. c. 6.*

De appel. c. 26. Gr. gor. ix. & c. 42. in eo. tit. in 5. coll.

5. q. 3. c. 5.

C a p. II.

Ne à communione suspendatur, cui ctimen intenditur, nisi ad caussam suam dicendam electorum iudicum die statuta litteris euocatus minime occurrerit. *Felix in synod. lxx. Episcoporum epist. 2. ante med. Hadr. ad Episcop. Medio. cap. 5.*

C a p. III.

Communio suspensa restituitur demonstranti caussas, quibus id acciderat, iam esse deterfas, & profitenti conditiones pacis impletas. *Innocen. epist. 16. in prin.*

Explicit tota Iuris Pontificij veteris Epitome Deo Opt. Max. laus, & gloria.